

SPISY FILOSOFICKÉ FAKULTY
UNIVERSITY KOMENSKÉHO V BRATISLAVĚ.
REDIGUJÍ PROF. DR. V. CHALOUPECKÝ A PROF. DR. M. WEINGART.
ČÍSLO IV.

PROF. DR. MILOŠ WEINGART:

BYZANTSKÉ KRONIKY V LITERATUŘE CÍRKEVNĚSLOVANSKÉ.

PŘEHLED A ROZBOR FILOLOGICKÝ.

ČÁST II. — ODDÍL 2.

V BRATISLAVĚ 1923.

VYDÁVÁ FILOSOFICKÁ FAKULTA UNIVERSITY KOMENSKÉHO
Z PODPORY MINISTERSTVA ŠKOLSTVÍ A NÁRODNÍ OSVĚTY

TISKEM STÁTNÍ TISKÁRNY V PRAZE.

Část II. — Oddíl druhý:

Lětovník

čili t. zv. srbská redakce Georgiovy kroniky.

IV.

SRBSKÁ REDAKCE ČILI LĚTOVNÍK. RUKOPIS MOSKEVSKÝ SYNODÁLNÍ.

Nadpis zní:

ЛѢТОВНИКЪ СЪКРАЩЕНІИ ОУКЪ РАЗЛИЧНЫХЪ АКТОВНИСКИХЪ И ПОСЛАД-
ТЕЛНИ И СЪСТАВЛЕНІИ ОУКЪ ГЕОΡΓІА ГРЪКШНАА ИНОКА.

Rukopisy v chronologickém pořádku:

1. Moskevské synodální bibliothéky č. 148, z r. 1386 [označují jej M].
2. Šafaříkův, nyní v knihovně Národního Musea IX D 32, z r. 1389 [Š].
3. Athonský, v klášteře sv. Pavla, snad z r. 1387, rozhodně z konce XIV. století.
4. Vídeňské dvorní knihovny, rovněž z konce XIV. stol.
5. Athonský chilendarský, z XV. stol.
6. Chludovský č. 183, z XV. stol.
7. Rumjancevského musea v Moskvě č. XLII., z XV. století.
8. Bukureštský, v Museu starožitností v Bukurešti, z počátku XV. století.
9. Jiný bukureštský, tamtéž, z druhé polovice XV. stol.
10. Dubrovnický, objevený r. 1894 P. A. Syrku, z XVI. stol. (r. 1597).
11. a 12. Dvě mladší kopie ve sbírce Undolského č. 1092 a 1094.
13. *Neúplný* Lětovnik v bělehradské národní knihovně č. 328, ze XIV.—XV. století. Prozkoumal jej r. 1894 na své studijní cestě prof. J. Polívka. [značka B.]

14. *Zkrácený* Lětovník v knihovně srbské učené společnosti (Српско Учено друштво) v Bělehradě, č. 24, z roč. XVII. stol.; prozkoumal jej taktéž prof. Polívka.

Pozn. Jagić (AfslPh II. 1. c.) znal jen *devět* rukopisů, totiž moskevský, Šafaříkův, vídeňský, chludovský, oba athonské, rumjancevský a obě kopie Undoľského. Rukopis dubrovnický objevil P. A. Syrku na své studijní cestě (o tom Краткій отчетъ о занятіяхъ за границей . . . въ лѣтніе мѣсяцы 1893 и 1894 гг., Извѣстія (Bulletin) И. Акад. Н., II. 1895, V. серія, вып. 2., стр. СС). Viděl jej u dubrovnického bankéře Nila Boškoviće, a ten jej obdržel ještě s jinými rukopisy od Georgia Aleksiće, obchodníka tamtéž. Syrku bohužel oznámil o tomto rukopise jen tolik, že pochází z r. 1597. Také o tom, jaké byly další osudy tohoto rukopisu v poslední době, nic nevíme. — Oba rukopisy bělehradské uvedl ve známost teprve prof. Polívka. Podal o nich zprávu ve Věstníku Č. akad. IV, 1895, 154/5. (Zpráva o stud. cestě do klášterů Fruškogorských a do Bělehradu), ale mnohem obšírnější byly jeho poznámky o obou rukopisech. Zůstaly netištěny a byly mi obzvláštní laskavostí p. professorovou dány k použití. Na oba rukopisy bukureštské jsem připadl v popise A. J. Jacimirského o slovanských rukopisech rumunských bibliothek (Сборникъ Отдѣленія рус. яз. 1905, 501—508). Proběříme tedy jednotlivé rukopisy.

Rukopis moskevský synodální. Literatura o něm.

Tento rukopis zaznamenal již Kalajdovič (Іоаннъ эксархъ, 1829, str. 88) a od té doby je to nejznámější slovanský rukopis Georgiův. Počínaje Obolenským (Чтенія 1846) citují jej všichni, kdo o Georgiovi psali. Ale jeho popis nebyl dosud podán.

Popis, který tu podávám, je dílem podle vlastního názoru (ale ne podrobného studia; na to jsem v Moskvě neměl kdy), dílem podle krátkého sdělení v Памятникахъ древней письменности II. 1879 a III. 1880, a dílem podle fotolithografické reprodukce tohoto rukopisu, kterou vydalo Общество любителей древней письменности v l. 1878—1881 jako č. XXII a LVI (tento svazek obsahuje první polovici kroniky, až ke Konstantinovi Velikému) a LXIX (tento druhý svazek sahá od Konstantina do konce díla). Tuto reprodukci má knihovna musejní

(sign. 79 A 187); její druhou část jsem si i sám opatřil v Petrohradě r. 1910 ve společnosti bibliofilů (v paláci hr. Šeremetěva na Fontance). Tuto reprodukci chystal r. 1878 A. P. Kryžin, jenž zaujímal vůdčí místo v geografickém a historickém oddíle společnosti, ale zemřel ještě před počátkem vydání. Proto výroční shromáždění Společnosti dne 26. dubna 1879 se usneslo na podnět Sreznevského, uznávajíc kromobyčejnou literárně historickou důležitost kroniky, vydati rukopis synodální zcela věrně, строка въ строку, буква въ букву, даже съ сохраненіемъ переносовъ подлинника, a proto zvolilo cestu fotolithografickou. Ale ani tato cesta není docela jistá: Šachmatov zjistil, že ve fotografickém vydání Sborníka Svjatoslavova z r. 1073, pořízeném Společností, jsou chyby (AfslPh VI 590 n.; Извѣстія — Bulletin — ИАН, II., 1895, Отчетъ CLXXXV). Bude tedy třeba před vydáním Lětovniku tiskem kontrolovati i tuto reprodukci; na několik nedopatření jsem připadl. Vydání Společnosti obstaral státní rada P. P. Novickij pod dozorem A. J. Timofějeva. Před tím byly drobné výňatky z tohoto rukopisu uveřejněny v I. svazku Полн. собранія рус. лѣт.

Z osudů tohoto rukopisu lze uvést jen to, že byl — podle předmluvy k fotolithografickému vydání — jedním z těch, které byly r. 1655 převezeny Arseniem Suchanovem z Athona do Moskvy.

Popis paleografický. Rukopis má 434 listy pergamenové in folio. Výška popsaného sloupce průměrně 21 cm, šířka 15 cm. Na každé straně je psáno in continuo v jednom sloupci, a to obyčejně 30 řádek. Na l. 1 a 216, t. j. na začátku kroniky a na začátku byzantských dějin, jsou ozdobná záhlaví — kříž a kruhový ornament. Tato záhlaví jsou provedena písmem ligaturovým; jinak je psáno ustavem, přecházejícím v poloustav. Iniciálky, zejména při nastoupení nového panovníka, jsou právě jako ona záhlaví, rumělkou vykresleny, jinak je psáno černě a to písmem zachovalým a čitelným. Tu a tam je pergamen protržen, jinak je rukopis dobře zachován. Iniciálky jsou velmi protáhlé, a bývá to nejčastěji Π, sahající až přes tři řádky (По клавдин же црѣткова ѿрвн. a p.) U některých písmen, zejména u з х, jsou někdy vlasové čáry velmi protaženy, zejména v druhé polovici rukopisu; tam také se písmo poněkud kloní na pravo: pisař

již zřejmě pospíchal. Ale jinak je celý objemný rukopis psán jakoby touž rukou, ač pochází ode dvou písařů. Záhlaví:

L. 1. лѣтописнь..., nadpis, jak uveden zde na str. 145.

L. 16. зачѣлѣ лѣтописица гѣѡргіа ѿнека, t. j. počátek t. zv. IV. knihy.

L. 216. начело съ кмь хрїстїаньскаго цртва и ѿ велицѣмь кон'стантинѣ.

Na l. 433/4 dlouhá **subskripce** touž rukou jako vlastní text druhé části.¹⁷⁾ **Понїже благоколѣнїемъ ѡчемъ ѿ сыскѣїемъ все-
стаго дѣла кѣпакнїемъ се ѿдннорѣдїемъ снѣ и слово бжїи и
рождѣсе ѿ прѣчїстѣмъ бже и прїодѣмъ марїе, кѣ пактѣ ѡблѣкнїи
се ѿ нѣмъ зракъ вѣспрїемъи — вїдѣмъ бѣ рѣ зжїтель ги-
блима чѣла, роукама ѿгоже сътвори — прѣклоны пѣса съхѣднѣ,
смѣрїе' се даже до рабїа ѡбразѣ ѿ заблѣжнїемъ ѡбрѣтѣ
вѣкоухушнїемъ ѡвчѣ, на рамоу вѣспрїемъ кѣ ѡцоу прїнесе ѿ кѣ
скомѣоу хѣтѣнїю наше ѿство' възнесѣ ѿ посадиѣ ѿ десноу
величїеїа на вїсоки — тѣмъже мѣ прѣстнѣ что ти прїне-
семъ, ѿ хѣ, вѣсѣхъ цроу, поплѣзѣшей се даже до смѣрїти? Кѣ
ли благодаренїе прїнесемъ, брїнїи нашии ѡѣстїами кѣ похва-
ленїю многаго ти благо ѡѣтребїа, ѿже толико вѣзлюбѣшомѣ
на ѿ вѣзжїшѣ падшїи ѡбразѣ стрѣмїи, вѣзрїнїемъ мѣрднїемъ
сконїмъ? прѣкы послаѣ ѿсп, хѣ, прѣрїшї ѿже кѣ намъ прїшѣ-
стїи твоѣ, аплїи же проповѣдати твоїа величїа. ѿ ѡвѣ ѡѣбѣ
прѣрїкоше прїшѣстїи твоїи, сїи же крїенїемъ прѣсѣвѣтнїи
їзыкѣ. Таже мнїкѣ стїи іавїа ѿсп, ѿже всѣ оумѣти вѣмѣ-**

¹⁷⁾ Citáty z rukopisu podávají se sice s interpunkcí upravenou a s oddělováním slov (v rkpe. *M* se slova pravidlem neodděluji), ale s věrným zachováním pravopisu, též se všemi značkami. Podotýkám však, že umístění nadřádkových značek, velmi rozmanité a často i nahodilé, nebylo lze typograficky docela věrně vystihnouti.

тѣмже ^ммалѣ ^хкѣ ^хѡцѣ же и господи наши, прочитающе ^хснѣ
 книгоу, аще и нечѣсѣо недостатѣчно смотритѣ зѣ, сконча ^мваго-
 дарни ^мразумѣ да не забрѣтъ нашемоу неразумнѣю, понеже елика
 наидосмо, оу извѣдоу писасмо а непримѣсимо ничесѣже. а мо-
 гѣи выше ^мвѣмѣстити, да ^твѣмѣститѣ, поменѣвъ ѡно ^хглаголюще:
 дроуѣ дроуѣ тѣхотѣ носите и тако скончаѣте ^тзакѣн ^хиуѣхѣ,
 да и ^твѣи ^хкако ^хмѣзоу ^тприме ^хѡ дающаго ^хмолитвы ^хмѣщѣимъсе
 и ^хблѣща (t. j. ^хблагословѣща) ^хлѣта ^хправедни. ^хамнѣ. + ^ткъ ^тлѣ ^хѣ
 ѣ. ѡ. ѣ. ѣ. ^хиндик'тѣѡна. ^хѣ. ^хго. (6894—5508 = 1386).

Rukopis byl tedy psán pro šlechtice Radovana, jenž se
 chtěl jím těšiti, z lásky křesťanské dvěma mnichy chilandar-
 skými, Romanem a Vasilijem. Roman se podepsal na l. 215 v:
 снѣ ^хмѣ, ѡ ^хтрѣхъжелѣхнѣ ^хкрѣ. ^хрѣма; Vasilij zase na konci díla
 na l. 432 v: ^хгн ^хиу ^ххѣ, ^хснѣ ^хбжнѣ, ^хпомнаѣи ^хмѣ ^хгрѣшна. ^хвасѣ.
 Roman tedy psal první polovici rukopisu, Vasilij druhou, od
 Konstantina Velikého.

Na začátku rukopisu je kromě toho pozdější zápis (srv.
 Пам. древ. писъм. II., 98): ^хлѣта. ^хз. ^ха. ^хѣ. ^хг. (7163) ^хюна ^хприслааѣ
 снѣ ^хкнигоу ^хгеорѣа ^хинока ^хадонскѣи ^хгоры ^хмонастира ^хсв. ^хпавла
^хкеликомѣщеника ^хгеорѣа ^хархимандрита ^хананиѣ ^хсъ ^хбратниѣю.
 Z toho plyne, že náš rukopis nezůstal v klášteře chilandar-
 ském, nýbrž byl později až do r. 7163 = 1655, kdy byl odvezen
 do Moskvy, v majetku athonského kláštera sv. Pavla.

Naši písaři, Roman a Vasilij, byli pečliví. Jeví se to nejen
 v pěkném vzhledu písma dosti velikého (3—4 mm), nýbrž
 i v celé úpravě stran pečlivě vyplněných a rovně popsaných,
 ač bez linkování. Omylů je málo. Jejich svědomitost je patrná
 také v tom, jak Vasilij připomíná na konci subskripce, že
 psali věrně podle předlohy a nic nepřidali ani nezměnili. Že si
 při tom nařikají na namahavou práci, to je nevzácný tón jiho-
 slovanských písařů (srv. Karskij, Очеркъ слав.-рус. палеогр.

Často ' najdeme i ve skupinách souhláskových: *кѡз'мѣ* 398a, *пѡс'ла* 216a, ale někdy až za nimi: *мн'огы* často. V tomto velikém množství případů se ovšem také stane, že různé značky ' ' ' a j. jsou místo jeru (*кѡзмет'сѣ* 217a, *к'сѣмѣ* 283a, *раз-гнѣкѡк'сѣ* 332a), ale soustavy v tom není a tudíž ani hlásko-slovného významu. Jde tu jen o napodobení řeckého pravopisu, jak ukazuje jasně částice zvolací *ѡ ѡ ѡ*.

Přízvuky: Nejčastěji se vyskytá ostrý '. Méně časté je „, jež bývá hlavně v slovích jednoslabičných: *тѣ* 111a, *сѣ* 192b, *сѣ* *рѣчѣ* 4b, *кѣ* 337a, 246a, *тѣ* 133a, *тѣ* 24a, *нѣ* 2a, *кѣ* 337a, *зѣ* 246a (gen. sg.). Toto označování jednoslabičných slov je ve shodě se 17. kap. Konstantinova traktátu o písmenech (srv. Jagić. vyd. *Разсужденія ...* str. 428/140).

Někdy se vyskytne i ve dvojslabičných slovech: *тѣко* 40a, *зрѣши* 276b, *ѡѣкѡ* 2a, a zase jednoslabičná slova, zvl. podstatná a tvary slovesné, mívají: *нѡщѣ* 257a, *кѣсть* 3a. Nad *ѡ* bývá akut často, zvláště v instrum. sg. a v dat. pl., takže takové slovo má pak dva přízvuky: *ѡдеѡмѣ* dat. 130a, *сѣ ѣпархѡмѣ* 412b. Nad *ѡ* bývá často také —, př. *сѣмѣниѣ* 413a. Při dvou samohláskách se klade ' nad druhou: *коѡны* 133a.

V položení ostrého přízvuku jsou asi tyto zvyky: řecká slova jenom někdy zachovávají svůj původní přízvuk, ale jindy ne: *кѣфали тѣсѣ* *полаѡѣ* 7a, *платѡнѣ* 32a, *ѡристѡтелѣ* 36a.

Jednoslabičné *ѡ*-kmeny mívají přízvuk na slabice kořenné: *градѣ* 119a, *кратѣ* 200b, *кѣ мѡрѣ* 79a, *роговѣ* 23b, *жѣдовѣ* 118a, *нѣсѣкѣ* 347a; jen nad *ѡ* v instr. sg. bývá přízvuk v slabice příponové: *правѡмѣ* 295a; neutra: *слѣко* a j.. Rovněž tak několikaslabičné *ѡ*-kmeny mívají přízvuk na první slabice: *поѣт-ниѣ* 330b, *жѣвѣ* 360a (též u Š). Měkké kmeny příp. -telѣ taktéž: *пѣтателѣмѣ* 275a (ve středobulharštině mívají tyto kmeny přízvuk -telѣ, paroxytonický). Neutra na -ѣ nejsou přízvukována důsledně, jako v Š: *гѣмѣниѣ* lok. sg. 51b, *ѡроѣжѣ* 214b. V instr. 39. zase *сѣкѣтѡмѣ* 407a, přízvuk na *ѡ*.

ѡ-kmeny mívají přízvuk také na první kořenné slabice: *лѣѣ* 25a, *жѣнѣ* 122b, *поѣжѣ* 140a (výjimkou *землѣ* 14a), *сѣлѣ* 246a, *гѣлѣ* 154b, *кѣ хѣрамѣ* 134a, *жѣнамѣ* 351a, *кѣ* 317 a — jak viděti, v různých pádech. Z ostatních kmenů *ѡ*-kmeny také mají kořený přízvuk: *нѣши* 295a, *ѣрѣстѣ* 358b;

u souhláskových jakoby kolísal слѡкесемь 37a, слѡкеск 169a — дрѣкескы 61a. V substantivech samohláskových kmenů je vsutku i nyní v srbochorvatštině přízvuk pravidleni na kořenné slabice, ale ovšem jeho kvalita bývá různá, kdežto zde máme skoro vždy · (srv. A. Leskien, Grammatik der serbokroat. Sprache, Heidelberg 1914, 131—150).

Adjektiva mají přízvuk · na kořenné slabice: кѣлѣаа 37a, кѣлааа ib., стрѣлааа 171a, чѣстѣнѣхъ 212b, кѣ рѣѣкаѣхъ крѣѣжѣнаѣхъ 306b. Podobně zájmena ѡже 4b, ѣже 4a, сѣке 158b, сѣкѣ 25a, сѣго 65a, ѣмоу 331, ѡномоу 351a. Shoduje se to se skutečným stavem (srv. Leskien ib. 152 sl.). Slova složená mají akcent buď na obou členech слѡкохѣтѣнѣ 336a, nebo na prvním členu слѡкописанѣнѣ 47a, кѣнекѣда 257a, nebo na druhém златѣѣстѣ 61a, сѣкѣролѣѣкѣнѣ 336a. Zde není asi důslednosti. Neohebná slova bývají paroxytona: ѡне 47a, крѣмѣк 44a, нѣче 36a) рѣдѣн 24a, ѡѣга 341a, ѡне 35b; obyčejně však нѣн (нѣн) 346b a j., ѡѣнѣ 347a. Celkem pozorujeme naprostou převahu přízvuku na první slabice, tedy přízvuku posunutého proti stavu původnímu, a tedy zdá se, že tu máme co činiti s přízvukováním štokavským.

Slovesa. Praesens není oxytonický, což je hlavní rozdíl M od Š, nýbrž i zde je přízvuk posunut od konce slova: ѡпо-кѣдетѣ 24a, рѣкоуѣтѣ 28a, кѣѣдоуѣтѣ 94a, хѣѣремѣ 155a, ѡѣмерѣтѣ 185b, ѡѣмѣтѣ 390b, рѣнѣтѣ 403a. V imperfektu bývá sice přízvuk na -ѡше, -ѡхѣ, ale daleko ne vždy: тѣкѣраѣѡхѣ 17a, поѣма-ѡхѣ ib. a — ale мѣлаѣмѣнѣ сѣ 256, ѡзѣкѣтѣкѣлаѣнѣ 363a, рѣто-кѣлаѣнѣ сѣ 391a; často také bývá impf. bez označení přízvuku: ѡѣпоѣкѣлаѣнѣ 424a. Zde je tedy nedůslednost a při tom také neshoda s nynějším přízvukem štokavským. kde impf. mívá též akcent (u víceslabičných), jako l. sg. praes. (Leskien ib. 533 sl.); v praesentu však bylo označení přízvuku co do místa shodné celkem s nynějším. Aorist má přízvuk na kořeni, jako ve štokavštině (t. j. tam, kde infinitiv; Leskien 540 sl.): нѣрѣн 73b, сѣтѣрѣн 96a, рѣдѣн 117b, рѣче 124b, поѣлѣн сѣ 175a (jako nyní); v koncůvkách -ѡхъ, -ѡше, bývá často přízvukováno -ѡ-, Imperativ, pokud není bez přízvuku (нѣнѣнѣнѣ 256a), má ovšem přízvuk na 1. slabice: ѡѣѣѣѣѣтѣ 410a. Infinitiv nemá nikdy přízvuku na -ѣн, nýbrž na slabice kořenné ѡѣнѣнѣ сѣ 12a; přízvuk je tedy zde již posunut, jako ve dnešní štokavštině (Leskien ib.

156 sl). Rovněž tak je tomu v participiích: не трѣне (ale бѣнѣнсе 12a), бѣкаема 78b (ale збѣома 5a), хранины 4a, рѣждена 317a.

Slovesa, složená s předložkou, obvyčejně nemají přízvuk na této předponě, nýbrž na kořeni: нзрѣкъ 257a, нарѣкъ 4b, не-пріѣтъ 257a, ѿвѣдѣти 194b, похѣдѣти 197a, u ѿ — není pravidelnosti: ѿмысли 2b — ѿмоленъ 223a. V této věci dnešní stav štokavštiny je mnohem složitější. Předložky ve spojení se substantivem nestrhují na sebe přízvuk: по вѣрѣзѣ 1a, по ѿродѣ 190a; tato je věc je docela pravidelná. V nynější štokavštině se někdy přízvuk posunuje na předložku, a to tehdy, byl-li již původně na první slabice jména, při čemž je chronologický rozdíl v tomto posunutí podle toho, jde-li o původní intonaci klesavou ˘ či stoupavou ˙. (Leskien ib. 195). Předložky dvojslabičné mívají v M přízvuk svůj (кромѣ, радѣ) a substantivum u nich buď má buď nemá označení přízvuku.

O významu nadřádkových značek. Tolik asi lze vybrati z nadřádkových značek. Je otázka, jak na tento materiál polížeti a lze-li mu přiřítati cenu dokladovou.

Ruští filologové od počátku opisovali a vydávali rukopisy se všemi nadřádkovými znaky, ale Fr. Miklosich, který byl podobně jako náš Šafařík protivníkem paleografické metody ve vydávání památek, neuznával, že by tyto značky měly akcentologickou cenu, a vynechával je ve svých otiscích; po něm tak činili zejména badatelé západoslovanští a srbochorvatští (na př. Starine obsahují vydání vesměs beze značek), kdežto ruští a také bulharští se drželi ruské metody „bukva v bukvu“, a tedy přese všechny tiskové potíže věrně zachovávali všechny obloučky a čárky. Miklosich se přímo proti tomu vyslovil ve vydání Trojanské prítě (Starine III.) a náš Šafařík už před ním tak učinil velmi vtipně v předmluvě k vydání Památky dřevního písemnictví Jihoslovanů (1851). Nevkus této středověké grafiky prý „každého ducha, jehož čidla nezpergameněla a cit přírody, prostoty a pravdy dokona neutuchnul, nepřemožitelnou ošklivostí naplniti musí“ (předml. str. IV až VI.). Ironicky Šafařík odmítá nářek a výtky těch, kdo v jeho vydání sklamání neuvidí „ni oksije ni varije, ni slitné ni sigly, ni vědi-titly ni glagol'-titly ni dobrotitly, ni slovo-titly ni číslo-titly ni titly vůbec, ni vzmetu, ni češky, ni růžku, ni kavyky, ni onečka,

ni kamory, ni ratazy, ni pajerka, ni pavouka, ni kendemy, ni tartovezy, ni dudy, ni stračí nůžky . . . ni myšího trusu nad literami, ni potkaních chvostů pod literami“ [ony názvy značek pocházejí ze středověkých církevněslovanských gramatiků, zejména z Konstantina Kosteneckého; o této věci jsem psal ve stati o Šafaříkovi v II. díle Laichterovy Literatury čes. XIX. stol., 2/474, 1914/8, str. 474 sl.] V novější době nebylo o té věci dosaženo jednoty. Někteří vydavatelé tyto značky zachovávají a tím naznačují, že jim neupírají zcela významu (na př. Jagić, Разсужденія церковно-слав. и русскої старины о цер.-слав. языкъ, Psalterium Bononiense), jiní zase pro zjednodušení tisku je vypouštějí (tak i někteří ruští, ač ti nejméně, na př. V. J. Sreznevskij ve vydání Symeona Logotheta, Istrin ve vydání Vremenniku Georgiova; též Bogdan ve vyd. Manassea).

Nejhorlivěji zastával se platnosti těchto značek Lavrov, jenž odporoval názoru, že by tu šlo jen o slepé a bezúčelné napodobení řeckého písma (Обзоръ str. 215—229), a nelze upřít, že jeho výklady nejsou nepodstatné. Ukazují aspoň tolik, že mnohý znak v středobulharských rukopisech se vskutku shoduje s nynějším bulharským, zejména východobulharským přízvukem; jenže příklady Lavrovovy nepodávají úplné soustavy. Naproti tomu A. J. Sobolevskij ve své knize o paleografii (Слав.-рус. палеографія, v Petrohradě 1908), k přízvukům vůbec nepřihlíží. Poslední, kdo se paleografií zabýval (ак. Θ. Карскій, Очеркъ слав. кирилловскої палеографіи, vyd. 4. ve Varšavě 1913), má o této věci aspoň informační výklad (str. 148—150). V. Vondrák (Alkirchenslav. Gram. 2. vyd. 1912, 76) se omezuje na konstatování, že věc není dosud prozkoumána. — Větší význam než nadřádkovým značkám v rukopisech, přisuzuje se akcentům v srbochrvatských *prvotiscích*, o nichž napsal monografii již Stojan Novaković: Акценти у штампаних книгaх црногорских и млетачких v Bělehradě 1874, a pak v Glasniku 1877; též studoval též akcentologii Křižanićovu (v РФВ) a akcenty trgovického evangelia z r. 1512 (Гласник 67, 1879).

V nejstarších církevněslovanských rukopisech, jak známo, není přízvukových značek,¹⁸⁾ ačkoli řecké rukopisy století

¹⁸⁾ Spornou otázku o významu nadřádkových značek v kijeviských listech (Vondrák, O původu kijeviských listů, v Praze Akad. 1904;

IX.—XI. přízvuk označují. U jižních Slovanů se počínají objevovati značky přízvukové od konce XII. století, ale hojněji přibývá jich až od polovice XIV. století. Tehdy Euthymij trnovský vypracoval nauku pravopisnou v Bulharsku, a v Srbsku se jí přidržel Konstantin Kostenecký a celá athonská škola. Konstantin sestavil v XV. až XVII. kapitole svého spisu *О писмънѣхъ* pravidla o tom, jaký význam mají jednotlivé značky přízvukové a jiné. Rozeznává přízvuky (силы гласоу) tyto: *оѣіа*, *каіа*; *периспомѣни*, *ѡтавлѣніе гласу* *порѣганіа*, *пѡхва'но* *въ оудика'ни*, *попѣсно*, *малѣтелно* (Jagić, Разсужденія 426/7 čili 139). Ale pro užívání jejich dává jen povšechné zásady, kdy se která má psáti, a uvádí jenom nečetné příklady; vlastních však pravidel o místě přízvuku a úplného výčtu všech případů různých intonací ovšem nemá. Stejně jich nenajdeme ani u jeho nástupců. Proto také Jagić v závěrečném výkladu o prosodii starých církevněslovanských gramatiků (ib. 793—800) neoceňuje jí se stanoviska dnešní akcentologie. Vzhledem k tomu, že akcentování Konstantinovo nebylo s tohoto stanoviska dosud vyšetřeno, omezují se na povšechný dojem, že celkem zvyklosti našich písařů, Romana a Vasilija, souhlasí s obyčeji Konstantinovými, jak je vidíme na grafice jeho vlastního spisu. Jestliže přes to není v našem rukopise takové soustavnosti jako u Konstantina, musíme míti na paměti, že jeho spis byl napsán ne před rokem 1423 (Murko, Gesch. d. ält. südslaw. Litt. 166), tedy o celý věk lidský později. Avšak způsob, jakým Konstantin vykládá o různých intonacích, prozrazuje jakýsi fonetický cit, a podobnost zvyků našich písařů s jeho pravidly nás vede k mínění, že značkám těm lze přece — ovšem s použitím opatrné kritiky — připisovati jakýsi význam.

V tom případě by se nám otvírala nová práce, *historická akcentologie*. Dosud je v plenkách. Všecky práce o srbochorvatském přízvuku jsou založeny na slovníku Vukově a na nových či nejnovějších dialektických zápisech: M. Rešetar, Die serbokroat. Betonung südwestl. Mundarten, Wien 1900; A. Belić Диалектолог. карта серб. яз., Сбор. по славяновѣд. в Petrohradě

Grunskij, Памятники и вопросы 1904) necháme zde stranou. Zmínil jsem se o ní v Novém Atheneu II, 1921, str. 296 a zde dále v kap. VII. při popise rkpu Vid.

1905, II.; Rešetar, Der štokavische Dialekt, Wien 1907; Belić rec. o tom Rocz.-slaw I, 1908, 184; týž О српским или хрватским дијалектима, Глас 1908; Rešetar, Zur Frage über die Gruppierung d. s.-kr. Dialekte, AfslPh XXX, 1909, 597 sl.: Belić o tom Rocz.-slaw III, 283; Ivšić, Prilog za slav. akcenat, Rad 187 (1911); pak o čakavštině studie Đ. Nemaniće, Sitz.-Ber. Akad. Wiss., phil.-hist. Cl. CIV., CV., CVIII, o čemž Jagić, AfslhP VII, 490; Belić, Извѣстія XIV, 1902, кн. 2. Замѣтки по чакавскимъ говорамъ а Акценатске студије v Bělehradě 1914, posléze Leskien, Grammatik der serbokroat. Sprache, Heidelberg 1914.¹⁹⁾

Dějiny štokavského přízvuku se obíral zvláště Đ. Daničić, Prilog za istoriju akcentuacije hrvatske ibi srpske (Rad 20, 1872, 150 n), při čemž užíval hlavně památek až ze XVI. století a mladších, a nedospěl k datování přízvukového posunutí. Maretić, Nov prilog. za istoriju akcentuacije hrvatske ili srpske (Rad, kn. 70, 71 a 73, 1884) zvolil jinou metodu, a chtěl řešiti dějiny štokavského přízvuku z metriky hlavně dubrovnické poesie, ale ani tu data posouvání nenacházíme. Šachmatov studoval srbochrvatské grammatiky a slovníkáře (РФВ XIX, XX, XXIII, XXIV), ale hlavně z počátku XIX. století a do minulosti nešel za XVII. století; Belić pak (Акценатске студије, str. 22 n.) ze starší literatury probírá Križaniće, taktéž ze XVII. století. Také Vondrák (Vergl. slav. Gram. I, 221—232) neurčuje nikterak dobu, kdy nastalo nebo se provádělo štokavské posouvání. O toto datování se pokusil teprve nejnověji Hannes Sköld, Zur Chronologie der štokavischen Akzentverschiebung (Lund 1922, můj ref. ČMFL IX, 274 n.), ovšem také jen jedním směrem, totiž rozbořem akcentuace cizích slov, přejatých do srbochrvatštiny. Prozatímní výsledek, k němuž dospěl, je ten, že dolní mez pro počátek posouvání je století XIV., hlavně pak, že bylo prováděno v druhé polovici století patnáctého a působilo ještě na počátku šestnáctého. Můžeme-li přičítati akcentologický význam značkám našich rukopisů, tedy by již koncem XIV. století bylo posouvání

¹⁹⁾ Ostatní starší literatura je excerpována ve Vondrákově Vergl. slav. Gram. I., 1906, 221—232, ale tam také není nic řečeno o době, kdy (srbské) štokavské posunutí přízvuku nastalo.

silné. Naproti tomu o povaze přízvuku (intonaci) si z těchto značek netroufám nic usuzovati. Ale i onen závěr stran posouvání je velmi pochybný, poněvadž jednak ony značky neodpovídají vždy skutečné dnešní štokavské akcentuaci, jednak — a to zvláště — jsou kladeny s velkou nedůsledností a neúplně: jsou v rukopise celé řádky bez označení přízvukového. Proto zde (a dále v kap. V.) jsou značky nadřádkové zaznamenány nikoli jako bezpečný materiál, nýbrž jen pro úplnost popisu rukopisného a jako příspěvek k diskusi o této otázce jistě posud otevřené.

Charakteristika jazyková. Podáme jen stručný přehled hlavních znaků. Z *vokalizmu*: Změna *ε* v *ο*. Nepatří sem případy v cizích jménech, jako w *μωϋςκωκκ τκλκ* 307a *юдеимъ, екреимъ* (obvykle) a p., poněvadž tato jména přešla k tvrdému sklonění, a jde tu tedy o zjev tvaroslovný. V *M* čteme *γενα*, ač již v Mar. Ass. je *θεονη: γεησκα κολκзнь* 142a, *γεηны* 191a. Změny té tu tedy není.

Zúžení nepřízvučného *ε* v *и* (a to *ε* původního a *ε* z *α*) není v *M* tak jako je v *Š*: v celé druhé polovině rukopisu, na 227 listech, je jediný bezpečný příklad *πογοϋνιτκ* 282b ř. 9, kde *Š* má správně (podle řec. textu) *πογοϋετκ*.

Změna *κ* → *и* a matení *κ-α-и* není v *M* rovněž zdaleka tak hojně jako v *Š*. Vyskytují se případy jako gen. pl. *μιρκκн* 154b, ale na př. *ποκλκτι* se píše vždy náležitě: *ποκελκван* 24a a j.

Náležité *κ* je také zachováno ve složenině *ιστιη: ιακдени* 33a. Rovněž se píše náležitě *πιτκκτι: πιτκκимъ* 142a ř. 15. Také *и* jest na náležitých místech: *κзаконикаиеть* 138a, a j.

κ → *и*.

Tato záměna se vyskytuje nezhůdká. Písaři *M* pocházeli asi z území, kde bydlili ikavci i ijekavci. Čtemeť v *M* *приидеть* místo *прκидеть* 310b ř. 18, *затривати* 374b ř. 2, asi místo *затрκвати* (*Š* tu má *затирати*), také *погривати* 287b 7 místo *погрκвати*. Vedle toho však *τρκимъ* několikrát, *непотрκивна* 362a 8; sem také asi patří *протокнстнιαρκ* 370b 29 a j. m. *протокестнιαρκ*. Snad i *прκзрκнъ* 95a. S těmito zjevy je ve shodě, že tu *nenalézáme* východosrbského kladení *ε* za *κ*; *M* na př. má vždy *κркм* a vůbec rozlišuje *ε* a *κ* náležitě.

Výjimky: místo *неражденіе* má *M* analogii podle *кеденіе* *нераденіе* „incuria“ (od slov. *радити*. srb. *радити*, *konati*, *pečovati*, sanskr. *rādhnōti*).

Místo *прѣжѣ* nacházíme dissimilaci *тѣжѣ*, právě tak jako v *Š*. To je rys *srbský*. Na př. *кѣ земаи тѣжені* 157b.

Změna $\begin{cases} dj \rightarrow жд \\ tj \rightarrow пр \end{cases}$ se vykoná i přes *-r-*: *ѡѣхѣренѣ* 382b, *ѡѣхѣраѡиѡѣ* 385a, *ѡѣмѣженіе* 31b.

L epentheticum se vyskytá zcela pravidelně, což je v *srbském* rukopise ovšem na místě. Ale grafika *l* nesvědčí o výslovnosti zvláště měkké: *пѡтѡленѣ* 23b (tedy nikoli *-и-*), *прѡзекленіе* 205b, *вѡстакленѣ* 33a, *прѡслакленѣ* 50b.

Tím spíše ovšem ani grafika *r* neukazuje na „měkkou“ výslovnost: *пѡѡкарѣтѣ* 168a (nikoli *-и-*), *шѡперѣтѣ* 202b, ba i *прѡѣ* m. *прѡѣ* ak. sg. 177b.

Několik nepravidelností v oboru *l* epenthetického:

a) zanedbáno: *ѡѣтѣженіи* 131a, *ѡѣстакѣнаи* 137b, *кѣкшѣеніе* 40b;

b) nadbytečně: *кѣдѣхѡвѣленѣ* 230b.

Výslovnost *sykavek*:

U *ш* se neoznačuje také měkká výslovnost: *пѡкѣлѣкшѡѣ* 295a, *скѡпѣчѣкшѡѣ* сѣ 385b, *дшѡѣ* 423a; rovněž ne u *ш*: *ѡѣбрашѡѣ* 157b, *гѣлѡшѡѣ* 284a (2x); také ne u *ж*: *ѡѣмшѡжѡѣ* 44b, *сѣжѡшѡѣ* 400b. U *ч* nalézáme obojí psaní: *чѣшѡѣ* 215a, *чѣлѡкѣчѣ* (gen. sg.) 206b, *чѡѣдѣшѡѣ* 74b — a vedle toho měkce *пѣчѡвѣкѣстѣкшѣ* 26b, *чѡдѣсѣи* 49b, *пѡчѡдѣи* сѣ 417a. Celkem tedy výslovnost je tvrdá.

Změny *čr* → *cr*, která bývá v *srbských* rukopisech, v *M* není: *сѣкшѣ пѣчѣркшѣ* 107b a tak vždy. Také tu není *srbského rotacismu* (ž mezi samohláskami → *r*).

Skupiny souhláskové: ražená se sykavou neb dyšnou: *t + ch* trvá: *ѡѣхѡдшѣи* 227b; v *t + s* mizí *t*: *вѡсѡѣдшѣ* (aor.) 329a; v *t + š* mizí *t*: *вѣшѣкшѣкшѣ* 256b, *пѡ вѣшѣктѣи* 307b;

spiranta + spiranta (affrikáta):

z + š dává ne starší *ш*, nýbrž novější *-жш-*, *нѣжшѡшѡѣ* 386a, 405a a j., zřídka *ш*: *рашшѣи* 425b; etymologická původní podoba těchto skupin se tedy *uměle* dosazuje; tak i jinde;

$z + \dot{z}$, dává pravidelné жд: ^аненжити 63b, ^аражегосте 318a.

$z + \dot{c}$, podobně jako tomu bylo u $z + \dot{s}$, dává ne ч, nebo ц, nýbrž novější -зч-: ^анензчтено 44b, ^анзчѣтъ, ^анцезаѣтъ 227b; jen výjimkou нчрѣтъга 250b ř. 19 = ἐκ θαλάμου.

$z + c$ dává c i sc (rozdílů chronologického zde není): нцѣ-анкын 91b, нцѣленнн (lok. sg.) 131b — нцѣклѣ 52b, ^аненцѣкл'но 55a.

$z + s$ dává často pouhé -s-; tedy způsob starší: расоудно 26b, ^арасловесно ib., расѣа 91b, ^арестоуднн 205b; řidčeji nacházíme -сс-: ^анссѣкшѣмъ (dat. pl.) 174b, ^арассоудити 202b.

$z + z$ podobně často dává pouhé -з-: ^абезаконнаа 204b, 363b a mn. j.;

spiranta + liquida; $z + r$: Vkládá se -d- pravidelně: ^аразрѣкишии 2a, ^аразроушии 115b.

Dissimilací a přesmyknutím je за φεβουάριος — ^афлеварь 415b, 417a a j., což nalézáme též v Š; v popisu Š je o tom výklad.

Lidovou etymologií vzniká z ^акелькѣдѣ, jak víme, ^акелькѣдѣ. V Š a B je obyčejně ^акелькѣлоудѣ — v M však ^акелькѣлоудѣ 154b, 161b 232a, 268b; jednou ^акелькѣлоудѣ 331a.

Z kmenoslovií. V jistých případech lze pozorovati v M jinou volbu suffixu než v jiných rukopisech. Srovnání to je dáno v popise Š a B.

Hlavní kmenoslovná zvláštnost v M a důsledně zachovávaná je ta, že v part. praet. pass. se píše pravidelně -нн- dvě n, ač toto psaní je na místě vlastně jen u adjektiv významu gerundiálního, jako ^анензречѣннѣ, ^аненсписаннѣ, ^анензглаголаннѣ (-no + ino-). Nacházíme tedy: ^аненаказан'нн 231a, ^апавленнн 362a, ^авѣктоканнѣ 320a a j., ^асценнѣ ^аиконы 336a, 342a, ^анстаткннѣ 360a, ^аоумнаеннѣ 392a.

V menšině případů je jedno -н-: ^апоноуженоу 230b, ^апосланын 295a, zejména ve tvarech jmenných: ^аукрашеннѣ 240a, a v podstatných jm. slovesných: ^атомленнѣ 240a, ^апавленнѣ 279a, ^аписаннѣ 375a.

Jiná zvláštnost je ta, že od některých tvarů zájmených se tvoří další adjektiva: ^асице- ^асицево 286b, zejména od gen. того a ^аего possessiva ^атогокоу ^аженоу 276b, dat. 299b, ^авса ^аегова 223b ř. 11.

Ze skloňování. Nejvýznačnější rys je ten, že rozšíření jedno-slabičných *o*-kmenů o příponu *-ov-*, vzatou z *u*-kmenů, je v *M* velmi hojně a častější než v *Š* a *B*.

Nom. pl.: кожѣкѣ 140a, градѣкѣ 287b, пакѣкѣ 399a.

Akus. pl.: краивкы 228b, градѣкы 244b, кк какѣкы 283b, стакѣкы 311a, носѣкы 347a, 398b.

Gen. pl.: когѣк 238b.

Dat. pl.: стакѣкомъ 77b, дроуѣкомъ 227a, градѣкомъ 293b, оудѣкомъ 347a, роуѣкомъ 362a.

Lok. pl.: иадѣкѣ 80b.

Instr. pl.: соудѣкы 232b.

Jiná zvláštnost *o*-kmenů je lokál pl. na *-ѣх*: кк икреѣхъ 48a, w македонѣхъ 383a, tvary rovněž *u*-kmenové (*-ѣх* z *-ѣхъ*). V srbských památkách se objevují od XIV. stol. (srv. Daničić, Историја облика, v Bělehradě 1874, str. 130). Jinak je sklonění pravidelné (u jmen podst. a příd.).

Číslovky základní mají doloženy pády též podle deklinace nikoliv substantivní, nýbrž zájmenné: съ негнѣи поутѣи 330b, по днѣхъ тридесѣтихъ 390a — podle снѣи. Tyto případy jsou podle Daničice (ib. 241/3) doloženy v plur. od XIV. stol., ale vzácně; zde však je máme bezpečně doloženy z konce XIV. věku! S deklinací zájmennou má značný styk i sklonění složené *adjektiv*. Toto složení je v *M* vůbec hojněji zastoupeno nežli sklonění jmenné; srovnáním *M* s *Š* a *B* se ukazuje, že *M* užívá sklonění složeného velmi hojně, kdežto *Š* i *B* více hledí k starobylému sklonění jmennému. Tak v dat. sg. mask. n. mívá *M* skoro jenom zájmenné koncovky *-ѣмѣ* podle тоѣмѣ místo *-ѣмѣ*: гаѣѣмѣ 29b, лоѣѣмѣ 106a, иѣѣмѣ 131b, жѣѣмѣ 132a, хоѣѣмѣ 155b, сѣѣмѣ 172b a mn. j.

Podobně v instr. sg. nacházíme tvary rázu zájmenného: поѣмѣ доѣмѣ иѣѣмѣ 279a, съ сѣѣмѣ 279b. Tyto tvary vznikly podle тѣмѣ přes мѣѣмѣ. Není to věc neznámá. Daničić (Ист. обл. 175) má příklady již ze XIII. století: грѣѣмѣ, чѣѣмѣ, царѣѣмѣ, зѣѣмѣ двѣѣмѣ a j.

O jiných vlastnostech *M* v oboru skloňování a též o některých z časování, které má *M* společně s *Š*, promluvíme při popise *Š*.

Z časování. Je otázka, jak dalece zachovává *M* staré slovesné formy.

Perfektum: *иѣдоуѣхъ* 264a, ojedinělé.

Prostý *aorist* lze sice také najít, na př. 3. pl. *иѣдоуѣ*, ale celkem ho *M* tak nezachovává jako *Š* a *B*. Tak čteme *aorist* složený *иѣзѣоуѣ* 194a, *иѣрѣктоуѣ* 238a, 280a, 300b a j., *иѣпадоуѣ* 253a, *иѣрѣкѣзѣдоуѣ* 261b, *иѣзѣдоуѣ* 296b a j., kdežto *Š* (a v prvním případě i *B*, kdežto v ostatních jeho text již tak daleko nesahá) má tu všude prostý *aorist* *иѣзѣоуѣ*, *иѣрѣктоуѣ*, *иѣпадоуѣ*, *иѣрѣкѣзѣдоуѣ*, *иѣзѣдоуѣ*. *Aorist* na *-оуѣ* je v *M* nejčastější.

Kondicionál 1. sg. je v *M* zachován: *иѣ бымъ* (= *бимъ*) *оуѣко бымъ* 389b; ale ne všude: *M* 173b má *да быхъ бымъ*, kdežto *B* má ještě *бимъ*.

Participia praet. akt. 1. sloves IV. třídy jsou v *M* hojně doložena v starém konsonantickém tvoření, na př. *иѣдоуѣхъ* 17a, *иѣзѣоуѣхъ* 53a, *иѣселъ се* 54a, *иѣстакъ* 118a, *иѣложъ* 159a, *иѣстакъ* 187a a mnohá jiná. Tyto tvary jsou tu docela obvyklé a jsou pro *M* charakteristické. *M* má vůbec pro *participia* nemírnou zálibu; srovnání s jinými rukopisy ukazuje, že je klade i přes náležitě meze na místa, kam nepatří.

Řídce se vyskytují mladší formy přechodníku minulého IV. tř. na *-иѣхъ*: *иѣиѣдоуѣхъ се* 377b, *иѣиѣрѣктоуѣ* 413a.

Tak hojně zachovávání starobyklých přechodníků IV. třídy typu *иѣрѣкѣзѣ* je vlastností u srbských památek neobvyklou a nacházíme je jen u památek církevních, a to jen starších, a ještě ne často. Daničić (*Ист. облнка* 372) má jen hrstku dokladů, sem hledících.

V *imperfektu* nacházíme zato pozdní rys: *-каше* zasahuje i na místa nenáležitá. Podle *иѣмъкаше* nalézáme *иѣиѣрѣкѣзѣкаше се* 49b (*иѣиѣрѣкѣзѣиѣти*), *иѣрѣкѣзѣкашѣ* 109b (m. *иѣрѣкѣзѣиѣшѣ*), *иѣдоуѣкаше* 115a (m. *иѣдоуѣиѣше*) *иѣиѣдоуѣкаше* 166a. Takové doklady nejsou v XIV. století hojné (Daničić l. c. 300 sl.) a ukazují úpadek *imperfekta*, ovšem jenom v počátcích.

Co se týče rozdělení *sloves do tříd*, t. j. kmenových útvarů, *M* se vyznačuje proti *Š* i proti *B* tím, že má velmi v oblibě časování *-оуѣхъ*, *-оуѣати* u sekundárních sloves, tam, kde ony druhé dva rukopisy mívají časování *-ахъ*, *-ати*. Příklady: *иѣиѣдоуѣиѣхъ* 22b, 38b, 45b, 115a, *иѣиѣрѣкѣзѣиѣхъ* 117b, *иѣиѣзѣиѣхъ*

ce 43b, cказоуѣтъ 187b, показоуѣи 142b, показоуѣ ce 247a, ккстѣзоуѣтъ 263 a a j.

Z časování *bezpříznakého*. U slovesa дати se vyskytuje vedle aoristu да, дасть v 3. sg. také analogický tvar ккздаде 94b a j. Sloveso дати totiž přechází tu působením 3. pl. praes. srbsky *dadû* záhy ke vzoru prvnímu první třídy (кѣде). V praesentu se to děje od *konce* století XIV. (Daničić 291), na př. даде, ve 3. sg. aoristu pak od *středu* století XIV. (ib. 334), na př. даде, по'кдаде; v jiných osobách aoristu toho není.

Ze syntaxe a slovníku M jsou poznámky v popise Š a B, pak ve výkladě o vzájemném poměru překladu k originálu.

Jako *ukázka* je položena výše část o římských císařích ve srovnání s Vremennikem (str. 95—111) a z konce Georgiovy kroniky dále v kap. IX.

V.

RUKOPIS PRAŽSKÝ ŠAFAŘÍKŮV.

První zprávu podal o něm Šafařík ve vídeňských *Jahrbücher der Literatur*, sv. LIII. 1831, *Anzeigblatt*, 1. čtvrtletí str. 48. Podle této zprávy měl rukopis tehdy touž podobu a stejný rozsah, jako má nyní. O původě a starších osudech rukopisu Šafařík se nezmínil; oznámil jenom, že mu byl zaslán přítelem S. M. (Magaraševičem). Po Šafaříkovi se obíral tímto rukopisem P. Preis, když na své komandirovce meškal v létě r. 1840 v Praze. O tom zprávu podal v *ЖМНП*. 1841, отд. IV. str. 51 sl. Po smrti Šafaříkově se dostal tento rukopis s celou jeho sbírkou slovanských rukopisů (36) a s celou pozůstalostí do Musea Král. českého, kde má signaturu IX D 32. Sbírkou Šafaříkových rukopisů popsal M. N. Speranskij (Рукописи П. И. Шафарика въ Прагѣ, v Moskvě 1894, Унив. Типографія); náš *Lětovník* je tam zaznamenán jako č. 30 (str. 96—99). Podrobněji studoval Šafaříkovy rukopisy prof. J. Polívka a uveřejnil o tom několik prací (*L Fil.* 1887, 13—36, *Starine* XIX, 1887, 193—250, *AfslPh* X, 1887, 106—132, 417—483 a *Opisi i Izvodi v Starinách* XXI, 1889, 184—224; XXII, 1890, 45—70; XXIV, 1892, str. 113—160). Ze svých bohatých poznámek o Georgiu Hamartolovi a o pražském *Lětovníku* uveřejnil prof. Polívka jen malou poznámku *Ein neuer Beitrag zur рожденица* (*AfslPh* XIV, 1892, 137—141). Ostatní zůstaly v rukopise a byly mně obzvláštní laskavostí p. professorovou dány k použití. Podle všech těchto záznamů, ale zejména ovšem z vlastního názoru podávám tento popis.

Popis paleografický. V tištěném katalogu Šafaříkovy knihovny, sestaveném od Konst. Jirečka (z něho je vystřižen lístek na hřbetě rukopisu) je o našem *Lětovníku* poznamenáno: *Codex membranaceus. F. fol. 378 (olim 386). Praecedit notitia de Georgio Hamartolo auctore P. Šafařík. Lig. nova.* Jmenovaná stat Šafaříkova se týká zvláště řeckých rukopisů a pochází vlastně od

Na jedné straně bývá obyčejně 28 řádek, nejvýše 32, takže sloupec písma má výšky a šířky asi 19.5×6.2 cm. Největší šířka sloupce bývá 7.6 cm.

Písmo: Ustav, nízký (2.5—3 mm), ale široký, úplně stojatý. Je to písmo velmi úhledné a krásně čitelné, po celém rozsahu rukopisu stejné. Zdá se, že pěkný vzhled rukopisu pohnul Preise k mínění, že to je nejlepší rukopis Hamartola. Psal Šafaříkovi: Если не ошибаюсь, это самый лучший кодекс (dne 24. června 1843, viz Живая Старина I, 1891, str. 11). Inkoust je sytě černý, počáteční písmena jsou psána rumělkou přes 2—4 řádky. Je to jako v *M* obyčejně II. Mimo to jsou rumělkou provedena tři záhlaví dále uvedená (jako v *M*), ale první z nich je velmi vybledlé. Odstavce se začínají jako v *M* jen s novým panovníkem. Ale mezery mezi slovy jsou lépe označeny a vůbec *Š* je mnohem čitelnější než *M*. O hojných přípiscích pozdější ruky bude dále zvláštní rozprava. Rukou písařovou je psán pouze přípisek na l. 117b—118a.

Zde písař 117a β—118a α napsal, co mělo následovati až později; přeškrtnal celé místo rumělkou a dole napsal černě (dnes nečitelné, opsáno pod tím Šafaříkem):

да вкѣте братне грѣшныа мѣ, с изводѣ нре вѣахуѣ листовѣ издрѣкани, тере изкпрѣмѣнни. да простѣте ми грѣшномуѣ.

Na l. 385b, t. j. na posledním, je nahoře zápis. Rumělkou: ^твѣ лѣ .š. ů. č. š. = 6897 = 1389. Pod tím černě: изводѣнни ^мгѣ ба кседрѣжителѣ и поспѣшѣтнѣннѣ его матре ^мпрѣстѣннѣ еце неписе се и сѣркѣннѣ се сын лѣтокѣннѣ повелѣннѣ... odtud 8 řádků nečitelných)... гѣ мѣннѣ чѣ . Na l. 386, novém, je tato subskripce přepsána Šafaříkem.

Záhlaví. L. 1a α. Nadpisu není (tedy ani názvu Lětovnik). Začíná se hned text t. zv. I knihy: книга родѣства чавча, вѣнѣже дѣнь стѣкори бѣ адама.

L. 12b β залѣ лѣтѣннѣца гѣвргѣи ннѣка .: . адама ѡубо по прѣмоудроумѣ и вѣтѣвѣномуѣ и сѣнѣномуѣ мѣѣсею... Začátek t. zv. II. knihy.

L. 198a α начено съ кѣмъ хрѣѣанскѣ цѣтка и ѿ велицѣхъ кн-
станѣиурик. Ornamentů a jiných malířských ozdob není.

List 1—12, totiž t. zv. I. kniha, je zde přiložen v úplně přesném opise. Kromě toho jedna část, která chybí v moskevském rukopise.

O písmenech. Jak řečeno, Š, ač o tři léta mladší než M, má ráz mnohem starobylejší. Je to způsobeno čistým ustavem, malým počtem značek nadřádkových i zvyklostmi orthografickými.

Vyskytá se ž, zvláště ve slově žkaw 265b β, 274a β, 293a α, 304b β, 352b β, 363a β a j., ale ne vždy; najdeme i žkas 1b α, 10b α, 229b α a jinde často. s jest jen v číslovkách.

Také v jiných slovech najdeme ž, a to zvláště v kořeni a před pádovou koncovkou, jež působí druhou palatalisaci: *жккзДамъ* 134a α, *жкници* 240a β. *жккрѣи* 137b α, *жккрѣи* 315b α, *жккрѣскыи* 315b α, *пожк* 272a β, *къ полъжѣи* 259b α *множк* 247a α, *мнози* 132b α.

Ale v těchto slovech bývá častěji $\mathfrak{z}$: $\mathfrak{z}\mathfrak{k}\mathfrak{k}\mathfrak{z}$, $\mathfrak{z}\mathfrak{a}\mathfrak{m}\mathfrak{k}$ 2a β , 12b β
a j., $\mathfrak{z}\mathfrak{k}\mathfrak{k}\mathfrak{z}\mathfrak{w}\mathfrak{e}\mathfrak{l}\mathfrak{w}\mathfrak{k}\mathfrak{n}\mathfrak{e}$ 2b α , $\mathfrak{m}\mathfrak{h}\mathfrak{z}\mathfrak{k}$ 205b α a mn. j.

Т se píše v tomto tvaru, a ne Π jako v *M*. Někdy se také vyskytné dlouhé Т, vystupující nad řádek, s prohnutou a do výše zdviženou střechou, na př. даТн 2a α, соудіТн 28b α, поскрннТнєк 31a α, приккдєТь 269a, β, доккєТь 269b.

„ a ě. V užívání obou těchto písmen není rozdílu: obě se mohou vyskytnouti před souhláskou, před jotovanou samohláskou, ba i v násloví. Spojka *ě* se však píše obvykle „ a ne ě.

ī v poloze mezisouhláskové:

εἰδὼς 6b β, φιλοσοφᾷ 9b α, βασιλεύει 198b β, πανδρηκίμου 204a α,
εἰδὼν γλαυκῶς 205a α.

í před jotovanou slabikou:

козлоглясканіа 1b α, днжєніє 2b α, європїю 4a α, рєканїє 100b β,
врочїжїю 202b α, спєсєніє 204a α.

ï v násloví:

Юденскою 7a α, ієрен же 8b α, 198a β.

Spojka 1 8b β , 12a α , 202b α , 205a β .

и před jotovanou slabikou: ^ъсвинство 1b а, ^ъвъзръжання 10b а, ^ъпрѣданны 12a б, ^ъсоушнихъ 198a б, ^ъкѣпriansъ 203b а.

Ze souhlásek se píše nad řádkou — pod obloučkem i bez něho — zvláště τ : $\tilde{\omega}\tilde{\nu}\tilde{o}\tilde{\varsigma}\tilde{\mu}\tilde{o}\tilde{\varsigma}$ 5a α , nesmírně často, a ν : $\tilde{\varsigma}\tilde{\kappa}\tilde{\nu}\tilde{\alpha}\tilde{\kappa}\tilde{\kappa}$ 4b α . Zvláště pak v koncovkách se píše na řádkou μ , ς , τ , ν : $\tilde{\epsilon}\tilde{\nu}\tilde{\kappa}\tilde{\omega}$, $\tilde{\tau}\tilde{\kappa}$, $\tilde{\mu}\tilde{\alpha}$ $\tilde{\mu}\tilde{\nu}\tilde{\kappa}\tilde{\epsilon}$, $\tilde{o}\tilde{\nu}\tilde{\kappa}\tilde{\alpha}\tilde{\varsigma}\tilde{\epsilon}$, $\tilde{\mu}$, $\tilde{o}\tilde{\nu}\tilde{\mu}\tilde{\rho}\tilde{\kappa}$, $\tilde{\mu}\tilde{\alpha}$ $\tilde{\mu}\tilde{\nu}\tilde{\kappa}\tilde{\epsilon}$, $\tilde{\kappa}\tilde{\epsilon}\tilde{\kappa}$.

Jiné případy: $\tilde{\mu}$, $\tilde{\rho}\tilde{\epsilon}$, $\tilde{\mu}\tilde{\rho}\tilde{\kappa}\tilde{\kappa}$, $\tilde{\mu}$; $\tilde{\varsigma}\tilde{\alpha}\tilde{\kappa}\tilde{\omega}$, $\tilde{\kappa}\tilde{\mu}\tilde{\kappa}\tilde{\kappa}$.

Opakuje-li se táž samohláska v sousední slabice, je zvykem zkrátiti slovo: $\tilde{\varsigma}\tilde{\tau}\tilde{\rho}\tilde{\alpha}\tilde{\tau}\tilde{\mu}$, $\tilde{\epsilon}$, $\tilde{\mu}\tilde{\tau}\tilde{\kappa}\tilde{o}\tilde{\nu}$, $\tilde{\varsigma}\tilde{\kappa}\tilde{\kappa}\tilde{\chi}\tilde{o}\tilde{\mu}\tilde{\kappa}$, $\tilde{\varsigma}\tilde{\alpha}\tilde{\nu}$.

Pod titlou nacházíme obvyklá slova: $\tilde{\kappa}\tilde{\kappa}$, $\tilde{\Gamma}\tilde{\kappa}$, $\tilde{\Delta}\tilde{\chi}\tilde{\kappa}$, $\tilde{\mu}\tilde{\varsigma}$, $\tilde{\chi}\tilde{\varsigma}$, $\tilde{\mu}\tilde{\alpha}\tilde{\kappa}\tilde{\kappa}$; $\tilde{\alpha}\tilde{\mu}\tilde{\alpha}\tilde{\kappa}$, $\tilde{\mu}\tilde{\rho}\tilde{\kappa}\tilde{\mu}\tilde{\kappa}$; $\tilde{\Gamma}\tilde{\alpha}\tilde{\nu}$, $\tilde{\kappa}\tilde{\alpha}\tilde{\Gamma}\tilde{o}\tilde{\chi}\tilde{\kappa}\tilde{\tau}\tilde{\tilde{\epsilon}}$, $\tilde{\mu}\tilde{\kappa}\tilde{o}\tilde{o}$, $\tilde{\epsilon}\tilde{\nu}\tilde{\alpha}\tilde{\mu}\tilde{\epsilon}$, a ovšem ve všech tvarech a odvozeninách.

Znaky nadřádkové nejsou v Š tak četné jako v M.

V samohláskovém násloví nacházíme ϵ : $\tilde{\mu}$ $\tilde{\alpha}\tilde{\chi}\tilde{\alpha}$ 1a α , $\tilde{\mu}\tilde{\nu}\tilde{\kappa}\tilde{o}$ skoro vesměs, rovněž tak $\tilde{\mu}\tilde{\nu}\tilde{\kappa}\tilde{o}$, $\tilde{o}\tilde{\nu}\tilde{\kappa}\tilde{\omega}$, $\tilde{\mu}\tilde{\alpha}\tilde{\mu}$, $\tilde{\mu}\tilde{\chi}\tilde{\nu}\tilde{\kappa}\tilde{\epsilon}$, $\tilde{\omega}\tilde{\kappa}\tilde{\alpha}$ a j. Také v násloví substantiv, zvláště v cizích jménech: $\tilde{\epsilon}\tilde{\mu}\tilde{\omega}\tilde{\chi}\tilde{\kappa}$, $\tilde{\alpha}\tilde{\rho}\tilde{\chi}\tilde{\mu}\tilde{\epsilon}\tilde{\rho}\tilde{\epsilon}\tilde{\mu}$ $\tilde{\epsilon}\tilde{\kappa}\tilde{\rho}\tilde{\epsilon}\tilde{\mu}$, $\tilde{\epsilon}\tilde{\nu}\tilde{\varsigma}\tilde{\epsilon}\tilde{\kappa}\tilde{\mu}\tilde{\mu}\tilde{\epsilon}$, $\tilde{\epsilon}\tilde{\lambda}\tilde{\mu}\tilde{\mu}\tilde{\mu}\tilde{\kappa}$, i v domácích: $\tilde{o}\tilde{\kappa}\tilde{\mu}\tilde{o}\tilde{\kappa}\tilde{\alpha}\tilde{\mu}\tilde{\epsilon}\tilde{\mu}\tilde{\epsilon}$, $\tilde{\mu}\tilde{\varsigma}\tilde{\tau}\tilde{\mu}\tilde{\mu}\tilde{\alpha}$, $\tilde{\omega}\tilde{\mu}\tilde{\rho}\tilde{\alpha}\tilde{\kappa}\tilde{\alpha}\tilde{\mu}\tilde{\mu}\tilde{\epsilon}$; dokladů bez počtu.

Mimo to bývá ' za κ : $\tilde{\Gamma}\tilde{o}\tilde{\rho}'\tilde{\mu}\tilde{\epsilon}$ 1a α , $\tilde{\varsigma}\tilde{\kappa}\tilde{o}\tilde{\rho}'\tilde{\mu}\tilde{\epsilon}$ 2a β , $\tilde{\tau}\tilde{\alpha}\tilde{\kappa}\tilde{\mu}'\tilde{\mu}\tilde{\mu}\tilde{\mu}$, 3a β , $\tilde{\varsigma}\tilde{\tau}\tilde{\rho}\tilde{\alpha}\tilde{\mu}'\tilde{\mu}\tilde{\kappa}\tilde{\mu}\tilde{\kappa}$ (lok. sg.) 8b α , $\tilde{\kappa}\tilde{\kappa}$ $\tilde{\kappa}\tilde{\rho}\tilde{\alpha}\tilde{\tau}'\tilde{\mu}\tilde{\kappa}$ 10b β , $\tilde{\varsigma}\tilde{\tau}\tilde{\mu}\tilde{\Delta}'\tilde{\kappa}\tilde{\mu}\tilde{\mu}\tilde{\kappa}$, $\tilde{\Delta}\tilde{\chi}\tilde{\varsigma}'\tilde{\mu}\tilde{o}\tilde{\mu}$ 268b β , $\tilde{\Delta}\tilde{o}$ $\tilde{\kappa}\tilde{\epsilon}\tilde{\mu}'\tilde{\mu}\tilde{\alpha}$ 269b β a j. Ale najdeme ' i v takových skupinách souhláskových, kde nebylo jeru; $\tilde{\mu}\tilde{\epsilon}\tilde{\rho}'\tilde{\varsigma}\tilde{\mu}\tilde{\Delta}'\tilde{\varsigma}\tilde{\kappa}\tilde{o}\tilde{\nu}\tilde{\kappa}\tilde{\omega}$ 2b β , $\tilde{\mu}\tilde{\alpha}\tilde{\epsilon}\tilde{\lambda}\tilde{\mu}'\tilde{\Delta}\tilde{\rho}\tilde{\varsigma}$ 8b α , $\tilde{\epsilon}\tilde{\Gamma}'\tilde{\mu}'\tilde{\tau}\tilde{\kappa}$ 10a β , a také ve slovích domácích: $\tilde{\varsigma}'\tilde{\kappa}'\tilde{\kappa}\tilde{\varsigma}\tilde{\Delta}\tilde{\mu}\tilde{\alpha}\tilde{\mu}\tilde{\kappa}$ 12b β , $\tilde{\kappa}\tilde{\epsilon}\tilde{\mu}'\tilde{\mu}\tilde{\mu}$ 269b α .

Přídešníky tedy nemají nijaké platnosti pro hláskosloví, ani ve slabikách jerových. Místo ϵ bývá přídešník také někdy psán '. Vedle toho nalézáme i dlouhou čárku, mirně sestupující, dosti vysoko nad řádkou, na př. $\tilde{\mu}\tilde{\omega}\tilde{\nu}\tilde{\chi}\tilde{\epsilon}\tilde{\mu}$ 12a α a j.

Přízvuky. Jest jich v Š poměrně málo, zejména proti M. Někdy jsou celé věty bez označení přízvuku a na celém sloupci shledáváme leckdy sotva několik značek, na př. 127b α , takže o důsledném označování slovního přízvuku nemůže býti řeči. Daleko nejčastější je značka '. Řídké je ", a zdá se, že toto je spíše čistě grafická značka nad -aa-. Mimo to se vyskytuje, ", zvláště ve slovech jednoslabičných: $\tilde{\tau}\tilde{\kappa}'$, $\tilde{\tau}\tilde{\kappa}$ 223b α , $\tilde{\varsigma}\tilde{\epsilon}'$, $\tilde{\mu}\tilde{\kappa}'$

48b α, чтѣ 126a α, гдѣ 47b α, тѣѣ 46b α, кѣ (ale соуѣтъ, na př. 42b β) нѣ, нѣ. Slova jednoslabičná však mohou mít také ostrý přízvuk, zvl. substantiva гѣдѣ, гѣдѣ, kdežto zase ѣ může být i na slovech několikaslabičných, ale tu nad -ѣ v poslední slabice, na př. гласѣ 46a β, кодѣ ib. a j.

Jiný zvyk písařův je, že jotované slabiky na začátku slova, ale také uvnitř, mívají značky ~: ѿѣтъ, ѿзыкъ, выкаѿмо, дѣлаѿмо a vůbec -ѿмо. Podobně nad ѡ, zvláště v instr. sg. a dat. pl., bývá často ѣ, takže to slovo má pak třeba dva přízvuky: ѿзыкъѡмъ 30b β, ѡбразѡмъ 66a β, ѿкрѡмъ 30b β. To jsou tedy pouhé značky bez akcentologické platnosti.

Zkoumáme-li, jako v *M*, umístění přízvuku v jednotlivých druzích slov, shledáváme, že řecká slova většinou nezachovávají původního přízvuku: кѣфахи тѣсъ полавѣсъ 5b α, ѿѣзанѣ 175b α, по ѿтѣсѣ 167b α; někdy ano: сѣодѣра 357b β, ѿвѣнь ib.

Domácí o-kmeny jednoslabičné mívají přízvuk ná slabice kořenné: ѡѣма 76b β, мѣроу 34a β, рѣкоу 75a β, akk. pl. лѣвъкы a j. Totéž platí o víceslabičných; výjimkou живѡтъ 42a α (též v ostatních pádech na -ѡтъ) a нѣокъ, нѣоци 286a β, нѣока (pravděm). Zato рѣкнѣтъ.

а-kmeny rovněž na kořeni: жѣпа 56b α, прѣдѣтъ 39b α, прѣдѣоу 60a α. U víceslabičných je rozmanitost v přízvuku: въ ширѡтоу 73b α, a u téže přípony ѡстроѡю 76b β; сѣдѡрницъ 116a β, ale осмѡрница 120a α (2 x). Neutr. o-km.: слѡкѡ 205b β; u -ѣ je km. není jednoty: чѡродѣѣннѣ 22 a 3, ѡроуѣѣмъ 66a β, скѡпѣѣннѣ 50a α.

Velmi častá subst.-i- kmenová na -ѡтъ, -ѣтъ nemívají označení přízvuku; byl asi kořenný: рѣкѣнѡсти (gen. sg.) 239a β; U souhláskových kmenů najdeme dosti oxyton: дрѣвѣѣмъ (instr. sg.) 122b β; камѣнь (nom. sg.) 83a β, племѣнь (gen. pl.) 46a α.

Adjektiva mají kořenný přízvuk: рѣкѣнѣ 62a α, ѿдѣнѡрѣдѣ-наѡго 57a α, кѣѣнка (ak. pl.) 67a β, ale недѡстѡннѣ, 125b β (ak. pl.), начѣльнѣхъ 62a β (u tohoto slova vždy na slabice -чѣ-). кыѡвъкы vždy přízvuk na -ѡ-: кыѡвъцѣхъ 73b α, кыѡвъчѣннѣ 164b β.

Zájmena jsou paroxytona: ѿѡ, ѿѡоу, сѣѡоу, тѣѡ.

Složená slova mívají akcent buď na obou členech роуѣкосмѡт-

použití značek v *Š* pro zkoumání akcentuace, mohli bychom tak činiti jen ve srovnání s *M* a s jinými rukopisy, protože asi jenom někdy a takřka jen mimochodem uklouzlo písaři mezi jinými zbytečnými značkami skutečné označení přízvuku. Tu pak vidíme celkem shodu mezi *M* a *Š*, a tedy i pro *Š* platí to, co jsme řekli tam, totiž, že tu je v hrubých rysech novější akcentuace štokavská. Rozdíl jest jen v oxytonaci slovesného praesentu, a těžko říci, je-li v *Š* stav původnější.

Charakteristika jazyková. Opět podáváme jen zvláštnosti, protože jazyk rukopisu je mnohem více církevněslovanský nežli srbský, a tedy není zde mnoho zajímavých nebo neobvyklých rysů.

Z vokalizmu. Pro změnu $\epsilon \rightarrow o$ ani v *Š* jako v *M* není bezpečných dokladů. Zdánlivé případy se vyloží tvaroslovně, přechodem od *jo*-kmenů k *o*-kmenům na př. $\sigma \mu \omega \varsigma \epsilon \omega \kappa \kappa \tau \kappa \lambda \kappa$ 282b α , $\kappa \Delta \epsilon \omega \mu \kappa$ 291b α , $\epsilon \kappa \rho \epsilon \omega \mu \kappa$ a j.

Ve východobulharských dialektch nepřízvučné *e* a také *e* z ϵ nebo $\epsilon \rightarrow$ zní jako *i*. Zdá se, že předloha srbských rukopisů se vyznačovala touto změnou a že stopy toho máme v *Š*. Tak je psáno $\mu \omega \gamma \kappa \iota \kappa \iota \kappa \iota \sigma \kappa \omega \epsilon \mu \omega \gamma$ 296b β , a snad sem patří i $\kappa \epsilon \sigma \pi \rho \iota \nu \iota \mu \kappa$ 306a β , protože pravidelně se píše $\kappa \epsilon \sigma \pi \rho \iota \nu \epsilon \mu \kappa$. *e* za ϵ — a *i* se matou vtěchto případech:

$\acute{\sigma} \rho \kappa \omega \varsigma \epsilon \tau \epsilon \epsilon$	—	<i>M</i> $\rho \kappa \omega \varsigma \epsilon \tau \epsilon \epsilon$	221a 5
$\sigma \mu \psi \sigma \lambda \epsilon \tau$	—	$\sigma \mu \psi \sigma \lambda \iota \tau$	228 a 29
$\rho \rho \chi \omicron \delta \iota \tau \kappa$	—	$\rho \rho \chi \omicron \delta \epsilon \tau \kappa$	290b 12
$\rho \omicron \gamma \omega \beta \epsilon \tau \kappa$	—	$\rho \omicron \gamma \omega \beta \iota \tau \kappa$	182b 9.

Velmi časté je v *Š* matení κ a $\iota \alpha$ (*a*), které je hojně v středobulharských i v srbských památkách; a to najdeme κ místo $\iota \alpha$, i zase *a* místo κ .

κ místo $\iota \alpha$ (*a*):

$\Delta \kappa \iota \alpha \mu \iota \mu \iota$ m. $\Delta \iota \alpha \mu \iota \mu \iota$ 229 a 16, $\tau \rho \kappa \kappa$ m. $\tau \rho \alpha \kappa$ 6b α , v iterativech $\sigma \kappa \alpha \rho \kappa \iota \epsilon \tau \kappa$ m. $\sigma \kappa \alpha \rho \iota \alpha \iota \epsilon \tau \kappa$ 157a β , $\iota \alpha \kappa \iota \kappa \iota \epsilon \tau \kappa$ m. $\iota \alpha \kappa \iota \alpha \iota \epsilon \tau \kappa$ 156a β ; v impf. $\sigma \kappa \mu \alpha \tau \rho \kappa \alpha \iota \epsilon$ m. $\sigma \kappa \mu \alpha \tau \rho \iota \alpha \iota \epsilon$ 281a β , $\acute{\sigma} \chi \psi \rho \kappa \alpha \iota \epsilon$ m. $\acute{\sigma} \chi \psi \rho \iota \alpha \iota \epsilon$ 347b α , $\lambda \psi \epsilon \kappa \iota \epsilon$ m. $\lambda \psi \epsilon \lambda \iota \alpha \iota \epsilon$ 349a β ; někdy i v příponě $-\iota \alpha \mu \iota \mu \iota \kappa$: $\acute{\iota} \epsilon \rho \alpha \mu \iota \kappa \iota \kappa$ 327a α .

a místo κ :

$\omega \rho \alpha \chi \psi$ m. $\omega \rho \kappa \chi \psi$ 292b β , $\sigma \kappa \psi \iota \eta \delta \alpha \tau \epsilon$ 158a α — v *M* $\sigma \kappa \psi \iota \eta \delta \kappa \tau \epsilon$ 169a, $\delta \omicron \sigma \epsilon \lambda \iota \alpha$ m. $\delta \omicron \sigma \epsilon \lambda \kappa$ 266a α , $\rho \alpha \varsigma \lambda \alpha \nu \omega \gamma$ $\mu \alpha \rho \acute{\alpha} \delta \omicron \xi \omicron \nu$ m.

прѣслакиѡу 114a α (opačně po *r* též *k* za *a*: прѣдѣдѣ m. прѣдѣдѣ, прѣдѣдѣ m. прѣдѣдѣ 150a), zvláště často u slov. покревѣти: покрева 6 b α , 8b β , 13b β , 17b α , 24b β , 26a α , 35b α , 75a α , 77a α , 82b β a j.; покревѣкъ 6a β , 36b α , a j.; покревѣннѡ 10b α , 42b α : покревѣкъ 19b α , покревѣкъсѣмъ 17b β a j.; покревѣннѣ 62a β , 78b α , 85b β ; покревѣти obyčejně tak. Písař tedy necítil rozdíl ve výslovnosti mezi *k* a *ш* ('a). A tak v *Š* nalazáme шитѣти, kdežto v *M* шитѣти. Také само бývá místo ема: само и емамо 285b β a j.; zde snad působila analogie s емамо.

Změna *k* → *ш* na rozdíl od *M* není význačnou vlastností v *Š*. Tak proti приидѣтъ *M* 310b ř. 18 má *Š* správně приидѣтъ — παρίεσται, proti приѣти *M* 404 a 6 má *Š* správně приѣти. приѣшиа 263a β místo приѣшиа *M* se v *Š* zakládá, možná, na jiném čtení.

Naproti tomu *Š* dává přednost pouhému *e* před *-ije*, *-je*: трѣмъ 311b β , 378b α (*M* трѣмъ), погрѣкати (místo *k*) — *M* погрѣкати 287b ř. 7, неотрена — *M* неотрекѣна 362a ř. 8, протекѣстѣнаръ — *M* протекѣстѣнаръ 370b ř. 29, 373a 26; w соуеолокѣхъ 36b α . Smíme se tedy snad domnívati, že písař *Š* pocházel z území východosrbského, kdežto písař *M* byl snad z rozhraní nářečí jižního, ijekavského, a západního, ikavského.

Ve středobulharských památkách píše se v slovesích složených, po *з* často *ш* (Vondrák, Akslav. Gram.² 121 sl.). Jako v *M*, tak i v *Š* je toto psaní obvyklé u slovesa шзѣти, na př. 345b α , шзѣдѣ 351b α a j. je tu tedy stejně stopa bulharské předlohy, ovšem stopa jen grafického rázu. Mnohem důležitější je taková stopa v oboru

nosovek:

оу a е — za ѡ a ѡ — se často mate, a to je hlavní důkaz, že *Š* byl přepsán z předlohy středobulharské, jak ukázal již prof. Polívka (Ein neuer Beitrag zur рождѣнница, AfslPh 1892, 137—141). Totéž, co o *Š*, platí však i o jiných rukopisech této třídy.

оу místo е:

v kořeni: соуженъ *Š*, *M* 17b оужѣа = сажѣнъ, тоуготы 80b α — *M* теготы 85a.

Gen. sg. *ĩā* -kmenů: зѣмаю 5b α , от... чркленнѣоу 7a β , 73a α — *M* 77a, шнѣннѣоу 41a α — *M* 45a a j.

Gen. sg. -*īā* -kmenů: от праведнаго соудѣа 69b α (M 74a), теремню пррка 93b α, ѿ марню двцоу 109a β, ѿ братню 226b α, до пафлагонню 340a α (M 376 b).

Gen. sg. zájmen fem.: без нею 28a α, 38a α (M 42a), ѿ нею 361a β, поемь ю 361a β, (кина), юже ради 165a β (M 177a), ѿ наложницюу свою 57b β (M 62a).

Gen. sg. adjektiv a číslovek: до третню стѣноу 153b β — M zde до третне стѣны 164b), ѿ раскѣдноуу се землю 219b α (M 238a), до кыгар'скоуу землю 359a α (M 398b), къ цкву престоуу бцоу пингискоуу 377a β (M 421a zde náležité tvary).

akus. pl. m. оучецоу 259b α.

3. pl. praes. sloves IV. třídy (podle rozdělení z praesentního kmene): подлежають 37a α, 42b β (M 41b, 46b), 70b α (M 75a), хоцоуть 45b α (zde ovšem analogie tvarová podle III. tř. praes.), слышоуть 46a β, 132a β, мнють 130a α, дрьжоуть 138a β. Nejčastěji u part. praes. akt. v téže třídě:

стоющихъ 19a β, прѣдстоющихъ 77a α, прѣдстоющихъ 119b β; о прѣдлежащихъ 41b β, 65a α, бѣжоущемъ 96a β (M 101a), слышащихъ 96b β, 210a α, 244a β, 252b α, бооуще се 225a β, ткороущи 283b α, 346b β (M 384a).

ε за оу, ю bývá řidčeji:

ak. sg. f. покаа цркву, еже създа 355b β (M неюже); tento případ není nepochybný, poněvadž еже by tu mohl býti také jen ustrnulý tvar zájmenný, absolutně položený, což bývá v Š velmi často.

3. pl. praes. истежеть 207b β, M истежоуть 226b ř. 1.

1. sg. praes. мнѣ 212b β — M мню 231a ř. 12.

part. praes. akt. ирецоу 229a β, бледеще 289a β — M бле-доуще 315a 8. Tyto doklady se celkem shodují s pravidlem, podle něhož ѿ v středobulharských památkách přechází v ж po ш, ж, ц, ш, жд, a j (Vondrák, Akslav. Gram² 145 sl.; Lavrov, Обзоръ 31); ale odporují mu případy jako истежеть, ирецоу. Po č nemáme v M Š vskutku doloženo оу за ε, ale také ne ε за оу. Mimo to jsme našli оу за ε po l (землю) a po jiných souhláskách (r, s, t). Celkem jsou všechny tyto případy nesporným důkazem, že M i Š byly přepsány z předlohy bulharské.

Druhý vážný důkaz o tom je vokalisace jerů.

V *Š* právě tak jako v *M* nenalézáme za *к*, *к* srbské střídnice *а*, nýbrž bulharské *о*, *е*:

о za *к*:

V kořeni nedoloženo; v příponách: -*ккк*: *крѣтѣкк* 60b *а*, *посаждѣкк* 93a *а*, 262a *б*, *четврѣтѣкк* 257a *а*, *петѣк* ^к *ib.*, *скитѣкк* 331b *а*; v jiných: *вконѣ* 252b *б*, 359a *а*, gen. pl. *крѣтѣкк* 343a *б*.

Pro matení *к* — *о*, jaké asi bylo v bulharské předloze, je příznačné *кккккк* *M* 169a i *Š* místo *кккккк* = *τῆν τελευταίαν*.

Daleko častější je *е* za *к*, jako v středobulharských památkách vůbec (srv. Vondrák, Asksl. Gram.² 217 n.):

v kořeni: *дѣрѣккк* 186b *б*, *дѣннѣкк* 291a *а*, *жѣзлѣкх* 133b *б*, *пѣск* 145a *б*, *тѣмнѣкк* 86b *а*, *кѣземѣ* 97b *а*, 104a *б*, 121b *а*, 336a *б*, *кѣземнн* 76b *б*, *начѣнкѣмѣ* 74a *а*, 257a *б*, *расѣнкѣмѣ* *сѣ* 145b *б*, *шѣдкѣ* 99a *б*, *шѣткѣ* 219b *б*;

v příponách: -*ккк*: *кѣсчѣтѣкк* 6b *а*, *четѣрѣтѣкк* 7b *а*, *трѣпетѣкк* 36b *а*, *кѣзѣкк* 66b *а*; -*кѣк*: *кѣкѣжѣкк* 7b *а*, 61b *б*, 319a *а*, *тѣкѣрѣкк* 175a *а*, *лѣнѣкк* 256a *б*; -*ккк*: *тѣжѣкк* 226b *а*; též *всѣкк* 214a *а*, *лѣрѣкк* (gen. pl. *лѣрѣккѣ*) 115a *а*. Vlivem bulharským našli jsme v *M* též psáno *сѣ*- místo *сѣ*; toho v *Š* není.

Poznámky o ostatních zjevech:

1. *Ke střídání samohlásek*: *кѣкѣнн* má part. praet. od plného stupně, kdežto v *M* je původnější tvar od oslabeného kmene: *пѣкѣкѣнн* — *M* *пѣкѣкѣнн* 269a ř. 26, 302b ř. 20, *лѣкѣкк* — *M* *лѣкѣкк* 385a 25.

2. *K prothesi*: píše se *лѣжѣ* 383a *а*, 359a *а*, ale *лѣтрѣ* 160b *б*.

3. *K stahování*: *лѣкѣкк* 241b *б*, *лѣкѣтѣнн* *члн* 331a *а*. -*аа*-, -*ка*- v impf., -*аѣ*, -*кѣ*- v slož. deklinaci se píše staženě i nestaženě.

Z konsonantismu. *h* *ћ* se nepíše. Vždy je psáno *кѣсарѣ*, *макѣдонѣннѣ*, *кѣсарѣкѣ* 350b *б*, *кѣ макѣдоннѣ* 346a *а*, *кѣлѣннѣ* 360b *а*, *лѣ оргѣнѣк* 259b *а*. Toto změkčení se objevuje jen v řeckých slovech a vůbec v cizích.

Druhá palatalisace [o první nemluvíme, protože *ш* a *ж*, *ч* je tu zcela důsledně]. Za -*sk*- bývá často -*ст*-, obvyklé v středobulharských rukopisech: *кѣ шѣрѣстѣнн* *горѣ* 48a *б*, 48b *а*, *лѣ рѣкѣк* *каѣлѣннѣстѣнн*, *кѣ ѣѣѣѣк* *лѣннѣстѣк*

Skupiny souhláskové.

1. Explosiva + spiranta:

$t + ch$ trvá, $\tilde{w}\chi\sigma\lambda\pi\pi\pi$ 209a β ; $t + s$, t mizí: $\sigma\sigma\chi\lambda\pi$ aor. 301b α ; $t + \check{s}$, t mizí: $\sigma\pi\kappa\pi\pi\kappa$ 236b β , $\pi\sigma$ $\sigma\pi\kappa\sigma\tau\kappa\pi$ 283a α .

2. Spiranta + spiranta (affrikáta):

$z + \check{s}$ dává v $\check{S}$ pravidelně ne starší π ($\pi\pi\kappa\lambda\kappa$), nýbrž nové, sekundární etymologii vytvořené $-zm-$: $\pi\check{z}\kappa\pi\kappa\pi\pi$ 348a β , 367a α (taktéž v M).

$z + \check{z}$ dává pravidelně $\check{z}\lambda$: $\rho\check{z}\kappa\pi\rho\lambda\pi\kappa\pi\kappa$ 69b α , $\rho\check{z}\kappa\epsilon\sigma\tau\epsilon$ 292a α , $\rho\check{z}\kappa\epsilon\kappa\epsilon\tau\kappa$ 324b β .

$z + \check{c}$ podobně jako $z + \check{s}$ dává novější $-z\chi-$ ($\sigma\chi$) a ne χ nebo π , jež nacházíme v památkách staroslověnských: $\pi\epsilon\pi\sigma\chi\tau\epsilon\pi\lambda\pi\kappa$ $\mu\eta\sigma\check{z}\kappa\sigma\tau\epsilon\kappa\pi\kappa$ 327b β , $\pi\check{z}\kappa\chi\kappa\tau\epsilon\tau\kappa$ 343b α . M má ojedinele 250b ř. 19 $\pi\chi\kappa\sigma\tau\epsilon\gamma\alpha = \epsilon\chi$ $\theta\alpha\lambda\acute{\alpha}\mu\iota\omega\upsilon$, $\check{S}$ má i zde $\pi\check{z}\kappa\chi\kappa\tau\epsilon\gamma\alpha$.

$z + c$ dává $\sigma\chi$ a také π . Obě střídnice jsou však chronologicky rovnocenné. Čteme tedy na př. 233a α $\pi\chi\kappa\lambda\pi\kappa$ $\epsilon\sigma\pi$.

$z + s$ dává pravidelně $-cc-$: $\rho\alpha\sigma\sigma\kappa\alpha$ 86a β , $\rho\alpha\sigma\sigma\kappa\iota\sigma$ 60b β , $\rho\alpha\sigma\sigma\chi\lambda\pi\tau\kappa$ 243a α , $\rho\alpha\sigma\sigma\chi\check{z}\lambda\pi\kappa\pi\kappa$ 332b α , $\rho\alpha\sigma\sigma\kappa\kappa\alpha\sigma\tau$ $\sigma\epsilon$ 347a α .

Předložky mají z restituováno: $\kappa\epsilon\check{z}\kappa$ $\sigma\tau\rho\alpha\chi\alpha$ 376b α ; starší jednoduché $-c-$ za $-zs-$ najdeme jen zřídka: $\sigma\lambda\sigma\kappa\sigma$ $\kappa\epsilon\sigma\tau\rho\alpha\sigma\tau\epsilon\iota\alpha$ 304b α .

$z + z$ v souhlase s tím také se častěji píše $-zz-$: $\kappa\epsilon\check{z}\check{z}\lambda\kappa\sigma\pi\pi\alpha$ 245a α , 328b β ; také $-z-$, a to častěji, než bývá $-c-$ za $z + s$: $\kappa\epsilon\check{z}\lambda\kappa\sigma\pi\epsilon$ 382a α a j.

3. Spiranta + liquida:

$z + r$. V této skupině se pravidelně skládá d : $\rho\check{z}\rho\kappa\pi\pi\tau\pi$ 235b β , $\rho\check{z}\rho\kappa\pi\epsilon\pi\kappa$ 309a β , $\rho\check{z}\rho\kappa\pi\pi\pi\pi\pi$, $\pi\epsilon\pi\check{z}\rho\epsilon\sigma\pi\pi\pi\kappa\pi\kappa$ 330a α .

Dissimilací za $\phi\epsilon\beta\rho\sigma\upsilon\acute{\alpha}\rho\iota\sigma$ je $\phi\lambda\epsilon\kappa\alpha\rho\kappa$, často. Podobný přechod $r \rightarrow l$ v slovech přejatých, obsahujících dvě r , není vzácností; v češt. je na př. *alcipřest* = erzepriester, *Landiburk* = Brandenburg, *falář* (Gebauer, Hist. mluvn. I, 350 sl.). Srv. rus. февраль. V našem $\phi\lambda\epsilon\kappa\alpha\rho\kappa$ je ovšem ještě přesmyknutí; byl tedy postup: *fevvar'* $\rightarrow$ *fevlar'* $\rightarrow$ *flevar'*. Totéž nacházíme v M 415b, 417a. Srv. Fr. Oberpfalcer. K souhlásk. změnám v čes. nářečích, Pastrnkův Slovanský Sborník 1923, 128 n.

Assimilaci a zároveň lidovou etymologii shledáváme ve *келькелуҫды*, 214a α, 247b β a j., které Š píše důsledně proti *келькелуҫды* v *M* 232a ř. 18, 268b ř. 28.

Z kmenosloví.

Srovnáním Š a *M* poznáváme několik ojedinělých rozdílů kmenových, a to v kmenech i příponách.

1. V *kmenech*: *дыхнуҫти* má v Š podst. jm. slov. *кдык-шенин*, kdežto v *M* *кдыкхисваленин* 265a 7, s kmenem, rozšířeným o příponu *-neu-*.

искати má nomen agentis v Š vytvořeno příponou *-кык* od kořene: *мышелышкыҫу*, v *M* příponou *-telʹk* od kmene infinitivního na *-a-*: *мышелонскатаю* 261a ř. 1. Opačně zase v Š *дылготрыккенин*, kdežto v *M* od kořene *дылготрыкенин* 226b 9.

Proti part. *кдыноруженымк* v Š dává *M* přednost adjektivu na *кык*: *кдыноружымык* 231a ř. 13; a naopak zase v Š adj. *кыпрозекыному*, v *M* part. *кыпрозекыному* 362a 24.

Proti *кыстела* v Š (od slov. I. třídy *кысти*) je v *M* *кыстיתהа* 372b ř. 16.

2. V *příponách*: v Š je více v užívání *-кык* než v *M*:

Š: *кдыркыс* — *M* *кдыркы* 246b ř. 30

кыскыкыном — *кысное* 333b 18.

Š užívá více přípony *-ёнк* než *M*:

мынанк (t. j. *-кык*) — *мыкык* 300b 2,

мыкдыккенин (t. j. ak. pl. fem.) — *мыкдыкенин* 382b 17, 394a 26.

Š mívá příponu prostou — *M* složenou:

кыласкыкыци — *кыласкыкыкыци* 225b 4,

кыкыкыкы — *кыкыкыкыкыкы* 267b 30.

Naopak v Š složená — v *M* jednodušší:

толкыкыкы — *толкыкы* 256a 26.

Jiné rozdíly:

-ito- Š *кыныномынта* — *M* *кыныномыннаго* 334a 14,

-iko- Š *кыныкы* — instr. sg. *кынымык* 346b 18 (starší tvar).

Š *кыкыс кыкыкыс* — *M* *кыкыс кыкыкыс* 271b ř. 3. Není-li v Š písařská chyba, je tu proti adj. na *-кык* v *M* — adjektivum *кыкыкыс*, kompositum bahuvrhiiové, jinak nedoložené. Podobná komposita známá jsou vesměs adj. na *-кык*: *кыкыкыс* —

гѣакѣѣ, ракинобожикѣ, ракиноименокатеакѣ, ракиномощикѣ, ракиноокразикѣ, ракиноракиѣ (par servus), ракиночисакѣ a j. Podobné tvoření jako ракинодоухѣ je jen v ракинодоухѣ Alex. (Mikl. Lex.).

Participium praet. pass., které se v *M* píše pravidelně -ни- vlivem adjektiv na -киѣ, v *Š* se píše prostě -и-: непаказани, сиреныи кѣѣ, іаканни atd.

Tyto krátké poznámky kmenoslovné chtí jenom ukázati, že mezi *Š* a *M*, jinak jazykově zajisté velmi podobnými, jsou přece různosti. I když *Š* a *M* jsou asi na stejném stupni jazykového vývoje, t. j. i když jsou oba rukopisy stejně konservativní, stejně církevněslovanské a stejně málo srbské, jak ukazuje hláskosloví, přece nelze tvrditi, že by jeden z nich závisel na druhém, že by byl jeden z druhého opsán. Neboť kdyby tomu tak bylo, pak bychom sotva chápali tyto kmenoslovné rozdíly; rukopisy naše tedy stojí *vedle* sebe, a ne za sebou.

Z deklinace.

Stejný celkem jazykový stupeň *Š* a *M* dopouští, že i v ostatních stránkách jazyka se můžeme omeziti na ty rysy, jimiž se *Š* od *M* odlišuje.

Kmeny -o-, -io-. Vokativ *Š* галлаѣ 219 b α proti галлаѣ *M* ukazuje dosti vzácný případ, že *io*-kmen, u něhož před kmenovou příponou je samohláska, přešel k tvrdému sklonění. Obvykle totiž tak bývá jen u *io*-kmenů, v nichž před samohláskou je *r, z, c*. (Daničić Іст. обл. 30)

Dativ-lokál sg. V *Š* máme doklady pro záměnu těchto dvou pádů, která se objevuje v srbských památkách již od XIII. stol. (Daničić 49). Tak čteme кѣ домоу бжѣ 241 b α, kde бжѣ je jmenný tvar dativní, kdežto v *M* je náležitě бжѣи 262 a 4; naopak zase v *M* je по бжѣкѣсти 228 a 30, tvar lokální, kdežto v *Š* tu má správný dativ по бжѣкѣстию.

V plurálu se *o*-kmeny, zvláště jednoslabičné [vzniklé ztrátou jeru ze dvojslabičných], vyznačují v *Š* právě tak jako v *M* rozšířením -u-kmenovým o příponu -ov-. I v *Š* bývá to velmi často, ale ne vždy; mezi oběma rukopisy vzniká tu někdy různost: *M* ѿ троусокъ 241 a 28 — *Š* ѿ троусъ; naopak *M* кѣ бѣсѣомъ 374 b 25 — *Š* кѣ бѣсѣомъ.

Proti duálu *двою можюу* *M* 319 a 15 má *Š* i-kmenový gen. pl. *можни*.

Subst. *нѣдра* je v *Š* doloženo jako singulare: *къ нѣдрѣ* 205a β, v *M* jako plural: *къ нѣдрѣхъ* 223a ř. 20. Jednotné je toto substantivum v bulharštině, množné v srbštině. Víme již z hláskosloví, že písař *Š* podléhal více bulharské předloze než písaři *M*.

Přisvojovací přídavné na *-jo-* má v *Š* náležitý lokál *jo-*kmenový: *къ константиини градѣ*, v *M* však je zhusta tvar flexe tvrdé: *къ константиинѣ градѣ* 220b 9, 284 a 24, 292 a 28 a p.

Ostatní kmeny. Vedle *можюу* má také *клястелинъ* genitiv plur. podle *i-*kmenů:

Š *клястелин* — *M* *клястелькъ* 276 a 25,
naopak *Š* *клястелькъ* — *M* *клястелен* 357 a 14.

V gen. pl. *i-km.* vůbec i jindy nacházíme — *ен: страстен* — *M* *страстни* 309b 5. Subst. *нокътъ* má *Š* instr. pl. podle *o-*kmenů: *нокти* — *нокѣтъи* 269a 24. Rovněž *i-*kmeny *зѣтъ* a *тѣстъ* přecházejí v *Š* k *o-*kmenům, v *M* však k *jo-*kmenům: *зѣта* *Š* 377a α, *тѣста* 363b β, 381a α — *M* *зѣтѣ* 421b 14, *тѣстѣ* 404b 23, 426 a 7.

слоко má v *M* staré tvary *s-*kmenové: ak. pl. *слокоеса* 262b 13, a také v *Š*; zde však má *Š* asi omylem jako akus. pl. *слокоеси*.

отроче má v *Š* náležitý souhláskový lok. sg. *на отрочетѣ*, v *M* však *i-*kmenový *на отрочеты* 292b ř. 19.

Zájmena. *скон* mívá v *M* náležitý gen. sg. fem. *сконѣ* 319b 26, 321 a 12, 377b 19 — v *Š* však zkrácený *скон* 293b α, 294b β, 341a α a j., doložený již v jiných srbských textech XIV. stol., na př. v Miklosichových Monumenta serbica (Daničić Ист. обл. 161).

нѣккыи má v *Š* gen. plur. složený *ѡ* *нѣккыихъ* — v *M* od kmene *kojo-*: — *нѣкконихъ* 305b ř. 15; dat. pl. zase je v *Š* zájmený *нѣцѣмъ*, v *M* obvyklý složený *нѣккымъ* 221a 1. Podle zájmen skloňují se také v *Š*, jako v *M*, číslovky základní: *съ петими* (podle *сими*), *по днѣхъ тридесетихъ* (podle *снхъ*) *Š* 352a α, *M* 390 ř. 23.

Složené sklonění. Zde vážný rozdíl mezi Š a M. Rukopis Š dává přednost *nominálnímu* sklonění adjektiv před složeným, kdežto v M je složené ve velké míře.

Tak Š má nom. sg. n. сѣ^ъзав^ъу — M сѣ^ъзаво^ъ 218b, 19, gen. прѣвѣдѣна соудѣ — M прѣвѣдѣнаго соудѣ 224b 16, dat. pl. скором поутникѣмъ — M скорымъ поутникомъ 255b 15, instr. pl. ѣззыкы многы — M ѣззыкы многыми 217a — a podobných případů je množství. Jsou sice také případy opačné, kde M má jmenný tvar a Š složený, ale ty jsou v menšině; Š дроуго^ъ — M дроуго 219b 29, Š конско^ъ ристани^ъ — M конско ристани^ъ 220 a 4, Š моужьскыи пѣкѣ разоу^ъмъ — M моужьскыи п. р. 292 a 1, Š къ подокни^ъмъ (t. j. -ějemъ) — M къ подокномъ 266b 8, (tvar zájmenný), Š скеркыи грьх^ъоу^ъкыи — M ск. грьх^ъоу^ъкыи 308a 17. Omezení této zásady o oblibě jmenného sklonění v Š nacházíme v jediném pádě: V Š se vyskytuje podobně jako v M velmi často, ba téměř pravidelně, místo dat. sg. masc. n. složeného sklonění -оу^ъм^ъ (staž. оу^ъм^ъ) — zájmenný tvar на-оу^ъм^ъ. Případy, kde by se v této věci oba rukopisy lišily, jsou velmi vzácné: Š александрьскоу^ъ (jmenný tvar) — M александрьскоу^ъ 286 a 7. V jiných pádech adjektiv nacházíme zájmenné tvary místo jmenných nebo složených řidčeji: tak lok. sg. fem. Š велико^ъ — M велицѣи 379 a 2, instr. pl. Š мнозѣ^ъмъ — M многыми 368a ř. 10; naopak také v Š složený tvar proti zájmennému v M Š съ силы^ъмъ — M съ силѣ^ъмъ 279b 9. Tvary jako Nom. Ak. sg. дроуго, Gen. sg. дроугого, Dat. sg. дроугоу^ъ, Lok. sg. дроуго^ъмъ byly ovšem dříve vykládány jako *složené*, dlouhé -о-, prý vzniklo stahováním; tyto tvary jsou v srbsčině již od XII. století běžné (viz Daničić, Историја облика 155, 160, 164, 183 a Miklosich V S G III, 221), ale uvedené doklady jiné, zřejmě nominálního rázu (моужьскы, Gen. sg. прѣвѣдѣна a. j.) toto pojetí ztěžují. Právně Leskien (Gram. d. serbokroat. Spr. 1914, 450) pokládá tvary *dobrōga*, *dobrōmu* za čistě zájmenné. Jejich dlouhé ō nevzniklo stahováním, nýbrž *napodobením* podle dřívějších stažených sch. forem složených *dobrāgo*, *dobrūmu*, které měly právem dlouhé samohlásky.

Z konjugace.

Koncovky. V 1. pl. praes. nacházíme někdy koncovky -мы, utvořenou analogicky podle zájmene 1. osoby: Š ѣсмы

— *M* не сме 270a 8; v 3. du. našli jsme mladší koncovku -та, která je v *Š* pravidelně. V *M* však čteme i sekundární koncovku pro feminina -тѣ, čehož v *Š* není: *M* изведе^{тѣ} очн мон 261b ř. 26. Tento zjev je v srbských památkách zcela vzácný, a vyskytá se jen v rukopisech starobylych, na př. v Poslanici sv. Sávy (Starine IV) помакае^{тѣ} . . . кѣжди (9) видитѣ очн (3), зрѣтѣ очн (ib. 9); v pozdějších dobách se vyskytuje jen ojediněle, na př. ve Zborniku Záhřebské akademie z r. 1520: да есде^{тѣ} (m. -к) очн троне долне гледати l. 33b (Daničić 298).

Imperfektum. Tvary nestažené -ла-, -ка- se vyskytají vedle stažených (v. výše). писати má v *Š* impf. od praesentního kmene, v *M* od infinitivního: *Š* пишааху — *M* писааху 249b ř. 12. Jinak není mezi oběma rukopisy rozdílů.

Aorist. Zde je důležitý rozdíl mezi *M* a *Š*, neboť *Š* zachovává ve 3. pl. tvary *prostého* aoristu tam, kde *M* má sigma-tický aorist na -оу:

Š верѣтоу — *M* верѣтоше 238a 30, 280a 9, 300b 18,
Š пропадоу — *M* пропадоше 253a 6, *Š* прѣккыздоу — *M* прѣ-
 ккыздоше 261b 18, *Š* изыдоу — *M* изыдоше 296b 9, *Š* втидоу
 — *M* втидоше 303a 30.

Kondicionál je v *Š* zachován jako v *M*: не бымъ (= бимъ) оубо бымъ 351a β *Š*, 389b 9 *M*.

Iterativa od samohláskových sloves na -а- mívají v *M* ještě příponu -ка-, v *Š* toho není:

Š подаючи — *M* подаваючи 227a 21,
 раскопаючи — раскопакаючи 251b 12,
 ѡтѣцаючи — ѡтѣцакаючи 350a 14.

Vid. Mezi *Š* a *M* pozorujeme některé různosti. V *Š* je více případů, kde je sloveso iterativní proti durativu nebo perfektivu v *M* na témže místě:

Š изикають — *M* изикають 233a 17,
 подвиза^х се — подвизгох^х се 262b 7,
 приклича^х — прикличе 272b 9,
 веселе^хючи се — веселе^хи се 309b 25 a j.

Opačných případů je méně; v *Š* durativum nebo perfektivum, v *M* iterativum:

Š не принимае — M не принимае 275b 6,
 локзакне се — локзакне се 419a 21.

Zvláště charakteristické jest, že Š dává přednost flexi na -ати (V. inf. tř.) u sekundárních sloves, kdežto M má u týchž sloves raději flexi -оати (VI. inf. tř.):

Š наказую се — M наказоу се 247a 30,
 ккстезаеть — ккстезоуесть 263a 16.
 казаять — казоуесть 277b 27, 304a 24 a j.

Vedle toho vlivem míšení а—к, některá slovesa skupiny оуахти jsou v Š časována podle konjugace na -а-, v M však nikoli:

Š ккспитань — M ккспиткнь 274a 18, 274b 30,
 пнтаемкымь — пнткемкымь 314a 30,
 екдаппа — екдкппа 276b 9.

Rozdíl vidový a také rodový je i u slovesa Š оужахиути, kde proti tomuto slovesu podmětnému počínavému má M trvací kausativní жасити 289a 26.

V syntaxi

nacházíme málo rozdílů mezi Š a M, protože text obou je úplně týž. Tak náhodné jsou rozdíly v užívání genitivu a akusativu:

Š ak. маадкницкь сматркане — M маадкнице сматрыане 238b 8, naopak Š вскрккмахау егоо — M вскрккмахау и 266a 1.

Častěji však v Š nacházíme původní tvar akusativní, kdežto v M je již genitivní:

Š многин помоуци — M многинх помоуци 220b 31,
 ккздкигоне и (t. j. гквоздк) — ккздкигоне его 319a 13
 многы прикодникша — M многинхх ^хприкодникша 344b 3.
 оуенине многы — оуенине многы 383a 8,
 а дроугы же жиккы ене — дроугых же жиккыхх ене 425a 6.

Dativ má Š častěji než M ve významu přibližování, směru:

Š сьмаркть дроугк дроугу нан грокк некндккти —

M сьмаркть дроугк дроуга нан грокк некндккти 287b 14,

Š снодожити се матрк — M сн. се молиткы 274a 21.

Ve slovníku

rovněž shledávám mezi M a Š odchylky, ale ty nejsou nahodilé. Musíme ovšem lišiti dvojí různosti: jednak takové,

které byly způsobeny jiným čtením řeckým, jednak takové, kde proti těmž čtení řeckému jsou v *M* a *Š* různá synonyma. První se nás zde, v jazykovém rozboru, netýkají; druhé mohou mít význam pro posouzení jazyka rukopisu. Tak *Š* má důsledně *бѣкѣ* proti *юныцѣ* v *M* 218b 14, 17, 26, 219b 10 a j., *бѣкѣкѣ* — *М юнычѣкѣ* 219 a 12; *Š* má však i jiné zajímavé odchylky:

<i>Š</i> <i>моудныи поутѣ</i>	—	<i>M</i> <i>късныи п.</i> 266a 12,
<i>моудѣниимѣ оума</i>	—	<i>късѣнѣниимѣ оума</i> 226b 11,
<i>замоудѣнии</i>	—	<i>закъсѣнѣнии</i> 394a 19
<i>къ пецѣ</i>	—	<i>къ каминоу</i> 292b 12,
<i>рати</i>	—	<i>брани</i> 242b 4
<i>събракъ</i>	—	<i>къзны</i> 368a 13,
<i>сънымѣ (subst.)</i>	—	<i>събору</i> 270a 13.

Zde je zejména zajímavé slovo *камина*. Miklosichovi nebylo z církevní slovanštiny odnikud známo nežli právě z tohoto, Šafaříkova rukopisu Lětovniku l. 270 α β (Lex. pal.-slov. 282). Na tom místě textu, odkud je Miklosich citoval, nacházíme je také v *M*: *кълажи п къ каминоу* 292b 12. Ale již v druhém případě písař *Š* zaměnil cizí výraz starým domácím slovem *пецѣ*. Jeť *камина*, jak potvrzuje Berneker (Slav. etym. Wört. 553) v církevní slovanštině výjimkou, *ἀπαξ εἰρημένον*; snad jde o „učené přejetí“ (Gelehrte Entlehnung) novořeckého *ἡ κάμινος*, jak připomíná Berneker podle Romanského (Jahrb. d. Institut für rumänische Sprache, 15, v Lipsku 113).

Také na ostatních uvedených slovech pozorujeme, že písař *Š* si oblíbujee starší slova *моудныи* (Jagić, Entstehungsgeschichte², 63 sl.) a *сънымѣ* a též jiná, kdežto v *M* jsou slova mladší. Tento rozdíl se nemůže týkati bulharské předlohy Lětovniku, neboť *M* i *Š*, jak uvidíme, vznikly z téže bulharské předlohy; tento rozdíl tedy spadá na vrub písařům *M* a *Š*. Vidíme tedy i ve slovníku, jako i ostatních stránkách jazyka, že písař *Š* zachovával věrněji jazyk své předlohy než písaři *M* a že proto jazyk *Š* je starobylější než jazyk *M*, ač rukopis *Š* je o tři léta mladší nežli rukopis *M*.

Výsledek popisu M a Š.

Celkem tedy můžeme shrnouti popis obou rukopisů takto: Oba rukopisy, M i Š, vznikly ze středobulharské předlohy. To dokazují docela jasně četné bulharismy v obou. Dohadovati se můžeme podle ojedinělých známek, že tato středobulharská předloha měla rysy nářečí *východního*.

Oba rukopisy jsou si jazykově velmi podobny. Oba totiž zachovávají velmi věrně jazykový ráz své předlohy, zejména Š, a ráz ten je úplně církevněslovanský, hodně konservativní, takže pro dějiny středobulharštiny a zejména pro dějiny srbochorvatštiny poskytují materiálu málo: živly lidové, stopy živé řeči, kterouž písaři M a Š mluvili, jsou v obou rukopisech velmi vzácné; jest to jen několik nahodilých „nedopatření“ hláskoslovných a tvaroslovných. Jinak se písaři zřejmě snažili o to, aby svou lidovou mluvou „neporušili“ dílo, jež opisovali. Zejména pak písař Š, který byl vůbec umělejší a pečlivější nežli oba písaři M, vyhýbal se svému nářečí a zachoval věrněji ráz předlohy, takže jeho rukopis má jazyk starobylejší, a má také paleograficky ráz starobylejší. Jazykozpytec dá tedy Š na první místo, před M, ač Š je o tři léta mladší než M.

Z rozdílů jazykových mezi M a Š, které takto vznikly, vysvítá, že oba rukopisy jsou na sobě nezávislé, t. j. že nevznikl jeden opisem z druhého, nýbrž oba přímo z bulharské předlohy.

Avšak rozdíly jazykové mezi oběma rukopisy jsou ještě jiného rázu, než že by je bylo lze vysvětliti jen z bulharské předlohy a z jejího zachovávání či obměňování. Oba rukopisy vznikly sice téměř ve stejné době, a není tedy mezi nimi jazykových rozdílů chronologických, oba vznikly na témže místě, t. j. v athonských klášteřích [u moskevského to víme jistě ze subskripce, u Šafaříkova to můžeme jen předpokládati, protože subskripce je poškozena, ale předpoklad ten je velmi pravděpodobný], ale přece domácí rysy srbské, pokud je oba rukopisy prozrazují, ukazují, že v obou rukopisech jsou zachovány stopy různých nářečí srbských. Soudíme tedy, že písaři M pocházeli z území *jižního*, někde z pomezí ikavštiny a ijekavštiny, kdežto písař Š pocházel z území *východního*, ekavského.

Bohužel, o tehdejších stavu těchto nářečí nám zachovali *velmi málo*. V této věci však naše rukopisy nejsou výjimkou.

Starosrbské památky církevněslovanské, zejména pokud vznikly přepisem z bulharských předloh, vůbec konservativně zachovávaly církevněslovanský ráz a nepropouštěly živlů lidových; ty najdeme nejspíše v listinách, a to zejména hlaholských; a vůbec pro dějiny lidového jazyka jsou vydatnější památky západní, chrvatské, než východní a jižní. Tak na př. v našich rukopisech nevyskytl se případ, kde by za *u* bylo srbské *a*. V hlaholských listinách je doloženo již kolem r. 1300, v památkách bosenských a východních od poloviny stol. XIV. (srv. AfsPh XVI, 175 sl.). V našich rukopisech se nevyskytl ani jednou jiný charakteristický rys srbského vokalizmu, totiž *u* ze slabičného *l*. V bosenských památkách je nacházíme již ve stol. XIV., v dubrovnických od začátku XV. (AfsPh XVII, 11). Rovněž tu nemáme vokalisaci koncového *l* v *o* (vlasteo = vlastel), která se vyskytá sice později než vokalisace *l* v *u*, ale přece je již v bosenských památkách XIV. stol., a v dubrovnických z počátku XV. stol. (M. Rešetar v AfsPh XVII, 21).

Z té příčiny také, že v cyrilských památkách srbských nekynula valná kořist jazyková, nemáme vlastně dosud historické gramatiky srbochorvatské, zejména takové, která by byla na nich založena. První pojednal o historickém jazykovém vývoji srbském na základě hlavně kyrilských rukopisů P. J. Šafařík v *Serbische Lesekörner* (v Pešti 1833), on první kromě ostatních stránek jazyka vyložil tam hlavně hláskosloví, ale od těch dob je prací z historické mluvnice srbochorvatské pořádku; jsou to vlastně jen ojedinělé poznámky v dílech V. Jagić, *Gramatika jezika hrvatskoga, I. glasovi*, v Záhřebě 1864, M. Kušar, *Povijest razvitka našega jezika hrvackoga ibi srbskoga od najdavnije vremena do danas*, v Dubrovníce 1884, a T. Maretić, *Istorija hrvatskoga pravopisa latinskijem slovima*, v Záhřebě 1889. Na cyrilských rukopisech tyto práce založeny nejsou; také poslední a nejlepší dílo o tomto předmětu, Leskienova *Grammatik der serbokroatischen Sprache*, v Heidelbergu 1914, obsahuje o historii jazyka jen stručné poznámky, kdežto výborná příruční kniha Maretićova *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga jezika* (v Záhřebě 1899) téměř není historická, a rovněž jen nového stavu jazykového se týkají mluvnice Vukova, Daničićova, Budmaniho, Mažuranićova, Novakovićova a Florschützova, Stojanovićova a Daničićovy *Osnove*.

Na starých cyrilských rukopisech spočívá jenom cenné dílo, doklady velmi bohaté, *Daničićova* Историја облика српскога или хрватскога језика до свршетка XVII. вијека (v Bělehradě 1874), které vyčerpává památky do té doby vydané i některé nevydané. Pozdější vydání cenných starších památek jsou bohužel bez podrobného rozboru jazykového, a vůbec srbština XII.—XVII. století není zdaleka tak historicky probádána jako středobulharština a dosud nedošla takové pozornosti a obliby jako ona. V tomto popise nemohli jsme bohužel ani my přinést mnoho nových poznatků, poněvadž náš materiál toho nedopouštěl, zejména ne v hláskosloví. V tvarosloví však, kde bylo dobrým vodítkem dílo Daničićovo, přece jsme zaznamenali několik vzácných srbských zvláštností, které znal Daničić ze starých památek jen ojediněle nebo je znal jen z památek značně mladších nežli jsou naše rukopisy. Do větších podrobností nebylo lze se tu pouštět, neměl-li rozsah této knihy přerůst publikační možnosti.

Se zvláštním zájmem hledáme ovšem právě ty rysy v našich rukopisech, které jsou bližší skutečné lidové řeči srbské nežli ustálenému, pravidelnému obrazu církevní slovanštiny. Proto náš jazykový popis rukopisů se omezoval na zachycení zvláštností, nechtě opakovati věcí obvyklých a známých. Přece však v našem Lětovníku nacházíme jazykový materiál svéráznější, ale není jím vlastní text kroniky, nýbrž postranní přípisky v rukopise Šafaříkově, a jim tedy věnujeme podrobnější popis.

Na rukopis Šafaříkův pohlízíme však se zvláštním zájmem, ba přímo s dojetím, z jiného též důvodu: je to památka na jeden z nejosudnějších roků srbské historie. Tato kronika o minulých letech a bývalých carstvech byla psána v tichu klášterním toho roku, kdy carstvo srbské kráčelo vstříc katastrofě. Rukopis Šafaříkův byl psán v roce 1389, v roce *bitvy na Kosovu*.

VI.

SRBSKÉ PŘÍPISKY V RUKOPISE ŠAFAŘÍKOVĚ.

V pražském rukopise Lětovníku jsou velmi četné přípisky, o nichž se ku podivu nezmínil dosud nikdo ze slavistů, kteří se tímto rukopisem obírali: ani Šafařík v rukopisném latinském pojednání, přivázaném k Lětovníku, ani v Jahrbücher der Litteratur 1831, ani P. J. Preis v listě Šafaříkovi (Жив. Стр. I. 1891, 11; mimochodem poznamenávám, že tento list Speranskij chybně uvádí jako list M. S. Kutorgy a ne Preisův. Tento omyl se vysvětlí tím, že list není podepsán, a Preis v něm žádá Šafaříka, aby poslal knihy na jméno Kutorgovo), ani konečně Speranskij, jenž ve svém Описании рукописей П. И. Шафарика въ Пярб (v Moskvě 1894, str. 97—99) připomíná jen povšechně „záhlaví“. Tuto nevšimavost si vysvětlujeme tím, že leckterý z přípisků vskutku nepodává nic jiného než jakési záhlaví, totiž označuje co nejstručněji nastoupení nového panovníka nebo nějaké zvláště zajímavé vypravování. Ale jsou jiné přípisky, kde glossátor nebyl tak málomluvný, a tehdy jeho přípisky nabývají významu, ne sice po stránce obsahové, neboť nepřinášejí nic nového, nic, co by nebylo již v textu kroniky, ale zato po stránce jazykové, zvláště syntaktické a lexikální. Proto vedle popisu podáme také úplný jejich text.

O původci těchto přípisků nemůžeme ovšem souditi jinak, než z nich samých. Zkoumáním jich tedy docházíme k těmto poznatkům:

1. Glossátor *není totožný* s písařem rukopisu. Písař rukopisu totiž na l. 117a β —118aa napsal poznámku, námi výše zaznamenanou, v níž se omlouval ze svého omylu. Tato jeho poznámka je psána černě, kdežto všechny ostatní přípisy jsou

psány rumělkou. Ona poznámka je sice již hodně setřena, ale přece je znáti, že je to jiná ruka než v přípiscích. Původce přípisků opravil v textu l. 78 a β ů a nad řádkou připsal k slovům κκ κρκμϵ σταροϵττι rumělkou ѿѿ. Kdyby to byl psal písař rukopisu, byl by tuto opravu buď učinil v textě samém anebo sice po straně, ale černě. A konečně a hlavně, písmo přípisků je docela jiné než písmo textu: kronika sama je psána ustavem, přípisy poloustavem.

2. Glossátor žil v době pozdější než písař rukopisu. O tom by nerozhodoval rozdíl v písmu, neboť jihoslovanský poloustav poskytuje málo opory pro paleografické datování (o tom Sobolevskij, Слав.-рус. палеография² 1908, 48) a viděli jsme, že i moskevský rukopis Lětovniku, ač starší, má ráz písma mladší nežli Šafaříkův. Ale jazykový rozbor, zejména tvarosloví, ukazuje, že přípisky nepocházejí z r. 1389, jako rukopis sám, nýbrž asi ze století XV., ač ne z jeho konce.

3. Přípisky pocházejí od některého čtenáře, který snad srovnával text kroniky s jinou kronikou, neboť opravoval [viz v textu l. 78 b β] a znal někdy i jiné podrobnosti vypravování, jichž v textu kroniky nebylo [viz 375 a α ѿ ѿѿѿк . . .] Přes to jeho poznámky nejsou ani takovým obohacením obsahu, jako byly glossy v bulharském překladě Konstantina Manassea, čerpané — jak víme — ze Zonary (viz část I. str. 224—236).

Pisatel gloss byl patrně mnich. Prohlížíme-li totiž, která místa kroniky označoval a která opomíjel, vidíme, že ho zajímaly zvláště otázky náboženské a církevní. Tak 83b α se zmiňuje o tom, že nezahyne spravedlivý s nespravedlivým, 106b β zaznamenává druhé stavění chrámu jerusalemského, 127a α píše o evangelistu Markovi a 180b α o Janovi. Rozumí se, že připomíná zprávy o životě Kristově 113a α; ke kapitole o Janu Křtiteli 126b α připsal: сѿа гл҃агнѿзна мѿ г҃ѿѿѿн познѿ нмѿ; podobně 130a β zvláště vyznačuje výklad o duchovních, 133a β červeně podtrhl výklad o apoštolském žití, 142b β si označil citát z proroka Ezechiele; 187b β si poznamenal, že za císaře Aureliána bylo mnoho kacířství, 191a β zase, že za Diokletiána a Maximiána byli křesťané pronásledováni; 230b β si označil vypravování o Řehoři Velikém. Glossátorovo církevněpolitické smýšlení

se mimoděk projevilo, když při vypravování o tom, jak patriarcha Ambrož pokáral císaře Theodosia, si liboval 235aβ *сѣло пользно*; podobně méně cenil moc světskou proti duchovní a boží, když si poznamenal 81bβ: *се вѣдомо боуди, ако и тѣшит се на помощи црѣ, проклетъ, гнѣвъ бжїи на нѣ бжеам*.^ж^т Také se mu líbilo uznání, jakého se dostalo mnichovi od císaře Arkadia za pohoštění: *и хвалише сѣла црѣ* 251b. Stavovské své příslušenství také zřejmě prozradil, když si 256bα zaznamenal liturgická ustanovení, 270a a 270b upozornil na dvě vypravování o podivuhodné moci víry, když 277bβ vychválil výklad o milosti boží (227bβ o *матини сѣло сѣло пользно*) a když 309aα nepřehlédli ani docela stručnou zmínku v textu kroniky o vyloučení mnicha od papeže Řehoře.

Nicméně není divu, že dlouhé a nezáživné úvahy věroučné a mravoučné, rozseté nadmíru zejména v druhé části kroniky a vypsané z církevních otců, glossátora asi netěšily. Nepřipomenul jich ani jednou. Snad také jejich nesrozumitelnost, neohobný překlad a jeho vlastní neučenost způsobily tuto nechut.

Naproti tomu je glossátor pravým synem své doby, když projevuje zvláštní zájem o věci zázračné a mimořádné zjevy přírodní. Tak zapsal 256a nalezení roucha panny Marie, 145aβ zajímal ho pes mluvící lidským hlasem, 232b srostlá dvojčata, 254aβ meteory, 271a dítě s rybím ocasem, 222aβ zemětřesení a 264a mor. Také se mu líbilo zvláště zajímavé vypravování o Salomě 119bα a o Ikasii 334b.

Zajímavé je, že glossátor zaznamenal obšírněji vypravování kroniky o Bulharech na dvou místech 302β a 320bβ a na jednom o Rusech 380a. Ale ani tyto jeho poznámky neobsahují nic, čeho by nebylo v kronice samé.

Ráz gloss.

Zdá se, že tyto všechny přípisky byly pořízeny ne jen pro vlastní potřebu glossátorovu, nýbrž pro někoho jiného, neboť pisatel se často obrací 2. osobou k čtenáři: 94aβ *и нина многаа поискавъ вѣрѣши* 182bβ . . . *поискавъ . . . вѣрѣши* podobně 292a, 342b, 353b. Měl na mysli větší počet čtenářů, neboť 198aα mluví v plurále: *зде сѣло пользно въсѣмъ про-*

чисти хотари́мъ (míní tím vypravování o Konstantinu Velikém). Snad myslil na mnichy svého kláštera, neboť radí, na který svátek jistý oddíl čísti: 239a α ο ^αεμ ^ααλτσεστ^κ ^απρ^αχ^τι ^ασπασο ^αи ^ακ^αλ^αμ ^απολ^αβ^αα ^αωκ^αρ^ακ^αι^αμ^αи. и ^αα^αρ^αε ^αχο^αι^αε^αμ^αи, ^αч^αи ^αна ^αп^αρ^αα^αз^αд^αн^αи^ακ^α и^αω^ακ^αρ^ακ^αι^αμ^αи! — Podobně 286a.

Poněkud žertovně působí jeho moudré a obsažné připomenutí 318b α: ο ^αϣ^αρ^αи ^αα^ακ^ακ^ακ^α, ^απ^αρ^αι^αν^αε^αζ^αε ^απ^αρ^αι^ασ^αχ^αи ^αс^αε ^ακ^αε^αρ^αи^αк^αε ^αε^ατ^ακ^αε ^απολ^αβ^αα. ^απρ^αε^αχ^ατ^αи ^αи ^αω^ακ^αρ^ακ^αι^αμ^αи!

Není tedy snad celkem příliš odvážnou domněnka, že tyto přípisky psal některý mnich některého kláštera athonského. Rukopis Šafaříkův byl psán r. 13⁹⁹, nejspíš na Athoně, a lze se domnívati, že i v XV. století byl chován v tomto klášteře. Zdali to byl právě srbský klášter chilendarský, v němž, jak víme ze subskripce, byl psán moskevský rukopis Lětovniku r. 1386, nemůžeme ovšem říci. Ale otcina glossátorova byla snad na území západním: 91a čteme aorist ^απ^αρ^ακ^ατ^αρ^αι^ατ^ακ^α.

Přípisky objímají *celý rozsah* kroniky, takže jsou téměř jakýmsi *výtahem* z tohoto obširného díla. Můžeme se tedy domnívati, že přípisky — ne-li tyto, aspoň nějaké jim podobné — byly pomůckou při sestavování srbských chronografů. Vývoj byl by snad ten, že takovéto přípisky, podávající zhuštěně obsah rozlehlé kroniky, byly středním členem mezi úplným překladem a mezi sestavením chronografu.

S obsahovou stránkou souvisí ještě některá *nedopatření* glossátorova. Tak si spletl Romula a Rema 5a β: ο ^αϣ^αρ^αи ^αρ^αи^ακ^α, ^αи ^αс^ακ^αα ^αρ^αи^ακ^α ^αρ^αα ^αи ^αпо ^αз^αα^ακ^αи^ατ^αи ^αε^αγ^αε^αи ^αε^αρ^αα ^αс^ακ^αο^αи^α ^αρ^αω^αμ^αα. Jinde zase nečetl pozorně text kroniky, a z věty Lětovniku 112a β ^απ^αρ^αι^ασ^ατ^αα^αβ^αы (aor.) ^ακο^αε^αμ^αο^αγ^αζ^αο ^αε^αλε^αφ^ααν^ατ^αο^ας ^αт^αи^αε^αο^αυ^αи^αα ^αμ^αο^αγ^αζ^ακ^α udělal ^αι^αα^ακο ^αна ^ακο^αε^αμ^αζ^αο ^αε^αλε^αφ^ααν^ατ^αи ^αи^αα^αз^αи^αт^αи ^αт^αи^αε^αο^αυ^αи^αα ^αμ^αο^αγ^αζ^ακ^α! Nerozuměl asi také vypravování o Nabuchodonosorovi; napsalť 101b ^αα^αλ^ακ^α ^αс^ακ^αο^αи^αч^αα ^αс^αε [t. j. Nabuchodonosor], ^αи^αα^ακο ^αи ^ακο^αλ^α ^αт^αρ^αα^αο^ας ^αс^αυ^αи^ατ^αε^ατ^ακ^α. Vedlejší věta ^αι^αα^ακο vypadá jako výsledková, a zatím v originále čteme ^ακα^αι ^αα^αυ^ατ^αη ^αт^αη ^αω^αρ^αα ^αο ^αλ^αο^αγ^αο^ας ^ασ^αυ^αν^αε^ατ^αε^αλ^αε^αο^αθ^αи ^αε^απ^αι ^αΝ^αα^αβ^αο^αυ^αχ^αο^αδ^αο^αν^αο^ας^αω^αρ^αο ^ακα^αι ^αα^απο^α ^ατ^αω^αν ^αα^αν^αθ^αρ^αω^απ^αω^αν ^αε^αξ^αε^αδι^αω^αχ^αθ^αи ^ακα^αι ^αχ^αο^αρ^αο^αт^αο^αν ^αω^ας ^αβ^αο^αυ^ας ^αη^ασ^αθ^αи^αεν; čekali bychom tedy i ^αι^αα^ακο ^ακο^αλ^α ^αт^αρ^αα^αο^ας ^αс^αυ^αи^ατ^αε^ατ^ακ^α. —

· bývá často na konci slova, ale ne důsledně: $\bar{r}^{\bar{a}}$ 98b β ale $\bar{r}^{\bar{a}}$ 2b; $\bar{z}^{\bar{a}}$ 314a ale $\bar{z}^{\bar{a}}$ 55b a $\bar{z}^{\bar{a}}$ často. Kromě toho najdeme · i uvnitř slova: $\diamond$ $\bar{a}\bar{e}\bar{z}^{\bar{a}}\bar{u}\bar{d}^{\bar{r}}\bar{k}$ 6b β .

· nacházíme v poslední slabice a zvláště v slovech jedno-slabičných: $\bar{z}^{\bar{a}}$ 2a, 78a β , 94a β , 264a, 302b β , $\bar{d}^{\bar{k}}\bar{k}$ 232b, $\bar{e}\bar{d}^{\bar{k}}$ 337a.

Přídešníky · se vyskytují slovo vždy v samohláskovém násloví, a také uvnitř slova v slabikách -ja-, -je-, -ju-: $\bar{i}\bar{s}^{\bar{d}}\bar{a}\bar{u}$ 94a β , $\bar{c}^{\bar{k}}\bar{a}\bar{z}^{\bar{s}}\bar{e}\bar{t}^{\bar{k}}$ 380a, též začíná-li slabika uvnitř slova samohláskou: $\bar{n}^{\bar{a}}\bar{t}^{\bar{x}}\bar{i}\bar{a}\bar{r}$ 235a β , $\bar{z}^{\bar{a}}\bar{t}^{\bar{o}}\bar{s}^{\bar{e}}\bar{t}^{\bar{k}}$ 239a α , též jinde: $\bar{z}^{\bar{e}}\bar{m}^{\bar{a}}\bar{i}^{\bar{o}}$ 100b, $\bar{c}^{\bar{a}}\bar{l}^{\bar{o}}\bar{m}^{\bar{i}}$ 119b α .

· značívá také, že vynecháno jer: $\bar{c}^{\bar{a}}\bar{m}^{\bar{k}}\bar{u}$ $\bar{c}^{\bar{e}}$ 6b, $\bar{p}^{\bar{r}}\bar{a}\bar{v}^{\bar{e}}\bar{d}^{\bar{i}}\bar{k}^{\bar{e}}$ 93a, $\bar{p}^{\bar{r}}\bar{i}\bar{n}^{\bar{i}}\bar{m}^{\bar{z}^{\bar{e}}}$ 104b a j. Ale vedle toho se píše · také nad takovými skupinami souhlásek, kde jeru nikdy nebylo, na př. $\bar{c}^{\bar{a}}\bar{r}^{\bar{d}}\bar{a}\bar{n}^{\bar{a}}\bar{p}^{\bar{a}}\bar{i}\bar{n}$ 3a β , $\bar{e}\bar{a}^{\bar{z}^{\bar{a}}}\bar{c}^{\bar{a}}\bar{e}\bar{a}\bar{u}$ 97b, $\bar{m}^{\bar{a}}\bar{r}^{\bar{k}}\bar{o}$ 127a, a nejen v cizích slovech, nýbrž i v domácích, na př. $\bar{n}^{\bar{a}}\bar{e}\bar{s}^{\bar{a}}\bar{k}^{\bar{w}}\bar{o}\bar{n}$ 119b α $\bar{v}^{\bar{e}}\bar{z}^{\bar{v}}\bar{k}^{\bar{c}}\bar{e}\bar{t}^{\bar{u}}$ 84b. Vedle · bývá také značka ' na takových místech: $\bar{a}\bar{r}^{\bar{c}}\bar{a}\bar{m}^{\bar{k}}$ 109b α .

Jazykový rozbor.

Hláskosloví nepodává mnoho charakteristických rysů, neboť glossátor se zřejmě snažil psáti spisovně, církevněslovansky. Proto zachovával důsledně i $\bar{u}$, $\bar{z}^{\bar{a}}$, ač jeho srbský původ je naprosto nepochybný podle střídnic $\bar{o}\bar{y}$, $\bar{e}$ za nosovky. Střídnice ty nacházíme v přípiscích docela pravidelně, a vůbec tu není onoho matení $\bar{o}\bar{y}$ a $\bar{e}$, které v textu kroniky ukazuje na předlohu středobulharskou: *Přípisky jsou tedy původní práce srbského glossátora*. Snaha jeho, psáti církevněslovansky, způsobila, že ani v přípiscích nenacházíme srbského $\bar{a}$ za $\bar{k}$. Čteme sice několikrát $\bar{e}$ za $\bar{k}$, $\diamond$ $\bar{p}^{\bar{r}}\bar{a}\bar{v}^{\bar{e}}\bar{d}^{\bar{i}}\bar{k}^{\bar{e}}\bar{m}^{\bar{k}}$ 41b β , $\bar{c}^{\bar{k}}$ $\bar{n}^{\bar{e}}\bar{p}^{\bar{r}}\bar{a}\bar{v}^{\bar{e}}\bar{d}^{\bar{i}}\bar{n}^{\bar{i}}\bar{m}^{\bar{k}}$, ale z těchto případů nic neplyne, neboť i dnes je v srbochorvatštině $\bar{p}^{\bar{r}}\bar{a}\bar{v}^{\bar{e}}\bar{d}^{\bar{i}}\bar{a}\bar{n}$, a je převzato z církevní slovanštiny (srv. Daničić, *Основе* 179). Konservativnost glossátorova zavinila ovšem pravopisnou nedůslednost, protože se písař nutil psáti jinak než mluvil, a tato nedůslednost je patrná zvláště ve psaní *jeru*.

Zde nacházíme značnou pestrost ve vynechávání či zachovávání jeru. Poučné jsou dvojice $\bar{m}^{\bar{i}}\bar{c}^{\bar{e}}\bar{m}$ и $\bar{z}^{\bar{e}}\bar{k}^{\bar{z}}\bar{a}\bar{m}^{\bar{k}}$ 2a, $\bar{n}^{\bar{e}}\bar{p}^{\bar{r}}\bar{i}\bar{e}\bar{t}^{\bar{y}}$..

да кѣнѣт 52b; изъкѣрѣтѣ 2a, ѡкопѣнѣмъ 56: zde napsáno ѡ na konci slova a vynecháno v příponě — tedy opačně proti obvyklému vývoji.

Stranou necháváme slabiky, kde ѡ odpadlo proto, že slovo bylo zkráceně napsáno, na př. къ по^хрѣстѣ сѣ 52b, оу^тки 5a β, ѡсѣкѣ 272b β. V ostatních pak lze zjistiti tyto zvyklosti:

1. Ve slabikách kořených se ѡ většinou píše, na př. жрътѣвникъ 84a β, къса 258b α, къскъ 286a, тѣшитъ сѣ 81b β. Vynechává se tu dosti zřídka, na př. чти 239a α, залъ 276a, v cizím slově мнѣхъ 304a β, 319a α.

2. V příponách kmenových se ѡ často vypouští: о правѣд-нѣмъ 41b α, днѣмъ 182b β, на ксѣмѣ 12a β; zachovává se zvláště ve slově полъзѣмъ 66b; старѣчѣскыи 81b α a j.

3. Na konci slova, v koncovkách pádových a slovesných, ѡ obyčejně je vynecháno: блѣгочѣ^тіемъ 222a α, сѣжалѣкъ сѣи 217a, оуѣдѣнѣмъ сѣ 251b. Před enklitikou bývá apostrof: покаак' сѣ 91a, принѣм'же 105b a j. Ale také bývá ѡ psáno i na konci slova, jenže zřídka, zvláště u sloves jen výjimkou: имѣмъ 6b β, стѣпѣмъ 15a β, на старѣстѣ 92b, нѣхъ 101a, тѣсѣуѣмъ 380a α, сказѣуѣмъ 380a.

4. Předpony a předložky se obyčejně píší s ѡ: къспѣтаніи 44a β, кънѣдѣ 54a, съза 2b, 3a α, 5a β a j., къ землѣ 52b a j., къ кнѣтѣшнѣю 322a β, изъ црѣкѣ 336a. Obyčejně se píší къ, къс-, съ s jerem (výjimkou с кон'мѣи 264a, с конѣи 357a), protože tu pisař vyslovovoval již sa — ; ѡ bez jeru.

ы a и nemá ovšem rozdílného významu. Píše se прѣхѣдѣи 2a (ak. pl.), жѣни 57b (gen. sg.), лѣпѣти 104b (rovněž), съ блѣ-гарѣи 364b α, aor. изъы 54a a j. Cizí -у- se vyjadřuje obyčejně і: кѣкѣлѣнѣи 2b, къ егѣптѣкъ 3b β, къ по^рѣфѣроу 4a β, někdy také podle řeckého pravopisu ѣ: кѣрѣс 4b, къ егѣптѣкъ 6b α.

Také mezi т a ѣ nebylo ve výslovnosti glossátorově rozdílu; píšeť ak. pl. корѣтѣ 222a β a dat. сѣбѣ 104b, при сѣбѣ 365a, gen. сѣтѣ 302a β, нанѣтѣи 337a, истѣкѣи 361b (m -ѣ); хѣдѣ = nom. part. praes. 101b, раздѣдѣ аor. 276a.

Palatální hlásky vyslovoval glossátor asi „měkce“, s předopatrovou artikulací: $\overset{\text{п}}{\text{чюнаа}}$ 101b, $\overset{\text{п}}{\text{сїрїнї'нїчьскою}}$ 6bβ; také ovšem najdeme $\overset{\text{п}}{\text{сїрїнїїє}}$ 103bβ.

к' (vlastně *ћ*) je psáno ve slovích cizích: $\overset{\text{м}}{\text{кк макидонїю}}$ 6bα, $\overset{\text{м}}{\text{макидонском}}$ lok. 6bβ, $\overset{\text{м}}{\text{кесарїнско}}$ lok. 226aα. Jinak za *tj, dj* důsledně *ц, ж*. Lokál о мел'хїседеїцк 39bβ ukazuje na nom. мел'хїседекк .

L epentheticum má málo dokladů, vedle dokladů se zachovaným *l* — кльшкєлїїє 2b, w погосєлїїїн 57b — nacházíme i vynechané: кльшкєлїа 22b.

Kombinatorické zjevy souhláskové mají tyto doklady:

$z + z = \text{з}$: кєзакєнїккмь 91a } tedy skupiny jsou tu zje-
 $s + c = \text{ц}$: нцккккмь 276a } dnodušeny,

ale $z + c$ trvá, jako v krönice samé: нзк црккє 336a.

Assimilací vznikl tvar по сар'данєпарїн 3aβ.

Stahování.

V složeném sklonění místo *-aje-* píše se obyčejně *-аа-*, na př. прккааго 15aβ, кєлїкааго 91α, бл҃гочтїкааго 235aβ; výjimkou pouhé *-а-*: праккааго 83bα

Za *-ěje-* nacházíme však jen *-к-*: о прєкєдїккмь 41bα, $\text{о црїн вєзакєнїккмь}$ 91a.

Za *-aja-* se píše *-аа-*: многаа 11aα, ннаа 22b, тврдаа 302aβ.

O *-uje-* viz v tvarosloví.

-нїн- a -нн- (-їн-) sě pravidelně vypisují: мкєлєнннн 92b, нєїїн 104b, сє нєпракєдннннмь 83bα, мрктннн 264a, мкєрїнннмь 56a, $\overset{\text{м}}{\text{црткєкєкїшїнн}}$ lok. 6bα, дркзнєкїшїннмь 84aβ. Ale toto psaní není odleskem skutečné výslovnosti, neboť *їн* se píše leckdy i místo pouhého náležitého *н*: одркжа окртшїн сє 256a, нрєпн мнєгїн 332bβ, сєжєлїк сїн 217a, на нїнхь 187aα, кєлнєшїн сє 302β. Tento poznatek je důležitý pro kmenosloví, neboť často nacházíme w погосєлїїїн 57b, о сєкєрїїн 62bα, о послєнїїн 219bα, a jen zřídka -н- : $\text{о рєжєнн н кєспїтанїн}$ 44aβ. Grafika nám tu tedy nic nepraví o zachovávání přípony — *єje* proti srbskému *-je-*, ale to patrně tu již opanovalo.

U sloves v praesentu se nestahuje: ^Тизъвѣрѣтаѣ сѣ 22b, ^Тистѣзаѣ 357b ^Тсказзѣтъ 358a a mn. j. V imperfektu se píše většinou -аа-: ^Тненаказаашѣ 60a β, ^Твѣсѣдоваахѣ 232b, méně častěji jen -а-: ^Тизлагахѣ 106a β, ^Тполнзахѣ 258b α.

Kmenoslovi.

Charakteristický rys srbský, totiž -je místo stslov. přípony -ѣи, máme tu podle hořejšího výkladu doložen. Případy jako lok. ^Твѣспѣтаніи 44a β čteme tu tedy ^Тваспитаѣи, ^Тном. потрепетаніѣ, ^Тпрасканіѣ 22b rojímáme jako ^Тпотрепетанѣ, ^Тпрасканѣ. Zřetelnou grafiku máme tu jen výjimkou: ^Тн. вѣрнѣи 112a β, v lok. ^То кн-дѣнн 324a β, ^То рожденн 44a β.

Sem řadíme i ak. ^Трѣбѣю ^Твпашиъ 271a, který čteme *pûbъju*. Náležitý akus. by byl ovšem ^Тpûbъly k nom. ^Тpûbъlû za stslov. ^Трѣбѣни (Novaković, Сриска граматика², 116 sl.), ale *l* epentheticum mívá někdy tak měkkou artikulaci v srbsčině, že se artikuluje zcela málo před artikulačním místem hlásky *j*, takže přesná mez tu ani není jasná (sr. Broch, Slavische Phonetik 96); srbské *l* je vůbec mnohem měkčí než ruské *l* (srv. Belić, Rocz. slaw. IV, 191 sl.); i není divu, že v některých nářečích je místo *l* přímo *j*, jako u nás bývá jen v mluvě dětské; tak na ostrově Kresu se říká *jûdi* m. ^Тлюди (srv. Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena III, 265). Tak tedy také vysvětlujeme toto ^Трѣбѣю z ^Трѣбѣлю.

Starý přivlastňovací suffix -jo- nacházíme tu v gen. sg. ^Твдѣжѣ ^Тааршнѣ 82b β. Nejvýznačnější kmenoslovný rys přípisků je ten, že v part. praet. pass. místo -н- píše důsledně -нн-, -н'н- (=нѣн-), což jsme sice našli v *M*, ale nikoli v *Š*. Toto připodobnění participií ke gerundivním adjektivům ^Тненписанѣнѣ (zde ^Тнепокин'на 356a) nacházíme v ruštině již od XIII. věku (Sobolevskij Лекции⁴ 262 sl.), ale zde ovšem nemůžeme mluvit o souvislosti s ruštinou. Vyvinul se tedy tento zjev nezávisle v Srbsku jako na Rusi, ale v Srbsku ovšem jen ojedinele. Doplady z přípisků: ^Твѣтѣтованншю 52b a j., ^Тсѣсѣдн ^Тсѣнннѣ 103b β, ^То прѣкѣннѣмъ ^Тюнцн 146a α, ^Тразѣкѣнн'но 232b, ^Тпрнпнѣнна 256a, ^Тсѣтакаѣннѣ 256b α, ^Тповннннн 304b α, ^Тповѣжен'нн 380a. *Nepíší*

Lok. pl. $\kappa\kappa$ $\overset{x}{\text{покрѣте}}$ 52 b, ω $\overset{x}{\text{пѣнѣхъ}}$: zde - $\kappa\chi\kappa$ ovšem čteme - $\epsilon\chi\kappa$. Tato koncovka - $\epsilon\chi\kappa$ se vyskytuje u ženských i-kmenů zvláště v XV. století (Daničič 140); v XVI. věku v literatuře dubrovnické; od počátku XV. věku — ale vzácně — se již objevuje splnutí lok. pl. s instr., jež potom zobecňuje v stol. XVII. Toho zde nemáme; jsou tedy tyto tvary opět významné pro chronologii přípisků.

u-kmeny. $\kappa\text{о}\kappa\text{ъ}$ má lokál o-kmenový ω $\kappa\text{о}\kappa\text{ъ}$ 19a α .

s-kmeny. Dat. sg. je o-kmenový $\text{о}\kappa\text{ъ}$, дрѣкѣс 22 b, ale dat. pl. je náležitý дрѣкѣмъ 56 a.

Ve sklonění *číslovek* je důležitý nom. pl. $\kappa\text{онни}$ $\tilde{\text{ѣ}}$ 106a β , protože трѣ se vyskytuje pouze do XV. stol., a již v XIV. st. bývá три (Daničič 236).

Adjektiva jmen. skl. $\kappa\kappa$ $\text{ко}\text{ста}\text{нти}\text{нѣ}\text{н}\kappa$ $\text{гра}\text{дѣ}$ se vyskytá 301b β místo náležitého lokálu io-kmenového $\kappa\kappa$ $\text{ко}\text{ста}\text{нти}\text{ни}$ $\text{гра}\text{дѣ}$; právě tak je tomu v textu kroniky.

Part. praes. act. má tu zvláštní doklad 101b: (roucha), $\kappa\kappa$ $\overset{c}{\text{нѣ}}$ же $\text{х}\text{о}\text{дѣ}$ $\text{ж}\text{е}\text{на}$ $\text{е}\text{го}$ $\text{к}\text{ра}\text{сѣ}\text{нѣ}$. Nom. sg. *mask.* od tohoto participia ve tvaru jmenném bývá kladen již od XIV. století také za femininum, a pak i za nom. pl. všech rodů (Daničič 350). Doklady z XV. století: та $\text{госпо}\text{ди}$ $\text{е}\text{лѣ}\text{на}$ $\text{е}\text{сѣ}$ с $\text{дѣ}\text{б}\text{ро}\text{в}\text{ск}\text{и}\text{н}\kappa\text{ъ}$ Mikl. Monum. serb. 359, $\text{е}\text{ст}$ $\text{с}\text{ч}\text{и}\text{н}\text{и}\text{ла}$ $\text{госпо}\text{ди}$ $\text{е}\text{ла}$ $\text{х}\text{о}\text{те}$ ib. 415.

Sklonění *složené*.

Dat. sg. *mask.* má jen jeden doklad na adj. $\text{е}\text{лѣ}\text{ком}\text{ъ}$ 229a a jeden na part. $\text{ѿ}\text{сѣ}\text{к}\text{н}\text{ом}\text{ъ}$ 357a, tedy tvary zájmenné. Takové tvary místo náležitého -*ujemu* nebo staženého -*umu* nacházíme v srbských památkách již od nejdávnějších dob (Daničič 164); ostatně několik dokladů je již v památkách staroslověnských (Vondrák, aksl. Gram.² 482), mnoho ve středobulharských (Vondrák, Vergl. slav. Gram. II. 117) a také ve staroruštině jsou běžné od XII. století (ib.)

Lok. sg. *mask. n.* má několik dokladů na - $\kappa\text{мъ}$: $\text{б}\text{е}\text{закон}\text{н}\kappa\text{мъ}$ 91a, $\text{на}\text{р}\text{е}\text{н}\text{н}\kappa\text{мъ}$ ib., $\text{к}\text{ѣ}\text{тор}\kappa\text{мъ}$ 106b β , 110a α . Tyto stažené tvary z -*ěje*- jsou v srbských památkách *řídke* a sahají jen do XV. stol. (Daničič 183).

Dat. sg. fem. пѣсакѣи 119b α a lok. sg. fem. оубыкиѣи jsou tvary zájmenné podle тои místo náležitého оубыкиѣи (-iji). Tato analogie podle zájmen se vyskytla dříve v deklinaci na -o- (m. n.), a odtud se přenesla bez příslušné přehlásky $\text{o} \rightarrow \text{e}$ docela mechanicky i k měkkým kmenům ženským.

Takové tvary nacházíme v srbských památkách od XIV. stol. (Daničić 186), na př. кожиѣи Mikl. Monum. serb. 105, 250, тѣсиѣи 228 = тыѣој .

Časování.

Duál. Již z povahy přípisků plyne, že k užívání duálu nebylo dosti příležitosti. Ale i jinak pozorujeme v přípiscích již mladší stadium vývojové: v místě, kde se mluví o srostlých dvojčatech, má text kroniky $\text{дѣѣ гла҃хъ... вѣѣ до҃ва҃хъ д҃роу҃га}$
 кѣ д҃роу҃зѣ ; přípisky tu mají 232b $\text{вѣѣ до҃ва҃хъ д҃роу҃ д҃роу҃сѣ}$. Duálu ubývalo v srbštině právě průběhem XV. stol. (Daničić 297 sl.).

Imperfektum. пѣхѣи má tvar stažený пѣхѣс 19a α , прѣстахѣи , které je právě vlastní srbským památkám, má прѣстахѣи 15a β (sry. Mikl. Lex. s. v.). Chronologicky významné je impf. кра҃хѣи . Náležité impf. toho slovesa zní кра҃хѣхъ сѣ . Tvar кра҃хѣи je mechanicky přizpůsoben vzoru: тѣхѣхъ nebo оубѣхъ . Takovéto případy úpadkového tvoření jsou známy z památek dosti pozdních. Tak apokryfní evangelium, kladené Šafaříkem až do počátku XVI. stol. (Starine IV, 143; o datování ib. 63) má příklad $\text{а о҃хъ пѣче и сѣ мно҃ю моле҃ше сѣ}$. Četněji mají imperfekta podobně tvořená teprve „stari pisci“ (Daničić 311).

Aorist. кѣдѣ 182a, раздѣ 276a — analogické tvary podle vz. кѣдѣ , zaznamenali jsme výše z textu Šafaříkova rukopisu; jsou i v přípiscích. Tato analogie v 3. sg. aor. je doložena v srbských památkách od polovice XIV. století (Daničić 334).

Infinitiv. Je doložen srbský tvar погрѣсти 176ba.

Part. praes. pass. se vyskytá jen v těch srbských památkách, které mají ráz silně církevněslovanský. Lidové mluvě nenáleží, je to jen zbytek církevního jazyka (Daničić 370). Daničić má jen doklady вѣдомо a вѣдомо z Pučićovy edice Споме-

ници српски 1858 — tedy táž participia, která se zachovala i v češtině, kde jinak také vyhynula (vědom, vidom, znám, lakomý, pitomý). Je tedy zvláště zajímavé, že v přípiscích, jež mají ráz již dosti lidový po stránce tvaroslovné, nacházíme také jednou tento starobylý tvar вѣдѣмъ 217 a, a tu ještě text kroniky má вѣннѣ вѣмъ , takže o převzetí z textu nelze mluvit.

Podobně tu nacházíme jiný starobylý tvar, *part. praet. akt.* I. сѣхн'сѣ , 6b a, což bývá také jen v památkách církevního jazyka, kdežto jinak se u IV. tř. užívá tvarů na -нѣ (Daničič 372) Zde náhodou také text kroniky zachovává skoro důsledně tato stará participia; v přípiscích však nikoli: tak proti вѣнажѣ kroniky mají přípisky 357a вѣнажи .

Skladba.

Skladba přípisků má větší význam než ostatní stránky jejich jazyka a také nežli skladba kroniky samé, protože tu jde o text bezpečně původní a ne přeložený z řečtiny a tedy lze očekávat, že přípisky obsahují materiál blízký živé řeči. Mimo to jsou to poznámky, vzniklé při čtení kroniky takřka mimochodem, bez dlouhého rozmýšlení, a je tedy v nich řeč prostá, sloh nehledaný, někdy i s anakoluthy a se vším pelem improvisace. Při tom zase je poučné pozorovat, zdali a jak dalece působí myšlenkové (stavovské) prostředí i četba vůbec a kroniky zvláště na osobní sloh glossátorův, t. j. jak podléhá spisovným graecismům, obvyklým v knihách, jež četl, a zvláště v Lětovniku.

Shoda pádová není někdy zachována: o црн нн зокомын 2b, o $\text{црн перокомѣ сѣна накатека}$ 97 a o снѣмъ рѣхакѣкѣ 127a β (tento poslední případ je špatně čitelný). Tyto anakoluthy vysvětlíme asi tak, že písař, nahlížeje do textu, nepamatoval na celou vazbu, nýbrž mechanicky opsal vlastní jméno v témž pádě, v jakém je našel v kronice. Shoda rodová je porušena 270a $\text{ѡтроче нѣкоѣ... сѣнѣ ѡ сѣннѣхъ и вѣрженѣ бы къ перѣ... и напалнѣмъ нѣкѣ}$. Je to vazba podle smyslu, protože se mluví o chlapci, tedy o mask. Podobné případy: $\text{прѣде сал'манаса црѣ асѣрѣнскы на самарѣю и поплѣни нѣхъ}$ [t. j. самаряны]

за грѣхы великіе 101a. Nebo v přípisku o srostlých dvojčatech 232b: (отроче.) ^гдѣкѣ глѣкѣ навѣше, една рѣса а другая чрѣна, и кестѣдѣлахсѣ дрѣс дрѣсѣ: na konci je již maskulinum podle smyslu. Celkem tedy volnost ve shodě již ukazuje nehledaný, improvisační ráz glossátorova slohu a jeho účinnost.

Adjektivum ve významu podstatném: пошестьи ^тгѣ къ гнѣкѣ скон на нѣхъ и пострадаше егѣпѣское 187aα, t. j. rány egyptské.

Adjektivum přivlastňovací ve významu trpném: о вклекетаніи наѣлаѣхъкѣ 357a. Příslušné místo kroniky ukazuje, že je tu vskutku význam trpný: на амконѣ црккннѣ кѣзкннѣ патрѣарха фѣтнн кннн прочѣтше, сего ѿ прѣстола скѣдоше. Podobný příklad 179a братннѣ прѣзѣрѣтко.

Zájmeno *тѣ* je 304aβ položeno ve smyslu důrazném „sám“: о црѣ дѣвѣнн ^жи црѣко ^аскоѣ прѣдѣ ^ѣлѣкоу, тѣ же съ сѣомѣ сконмѣ кѣмннхъ. Souvislost v textu totiž ukazuje, že *тѣ* se nevztahuje na Lva, nýbrž na Theodosia; je tu tedy patrně graecismus (ἐκεῖνος).

Číslovka *тисѣща* je tu nesklonná: 112aβ прѣдѣ съ елефантн, іако на коѣмѣ ^ѣелефантн ^ѣпзнтн *тисѣща* моужѣ къ вркннѣ вѣлѣченнн. Zde ovšem *тисѣща* vypadá jako nominativ, ale sotva tu lze uznati vazbu nominativu s infinitivem, protože jinak bývá v přípiscích zřejmý akusativ s infinitivem.

Tolik o druzích slov.

Pádoslóví.

Genitiv — akusativ. Vyskytuje se u zájmene **ѣ* i v plurále, což je v srbských památkách doloženo od XIV. stol. (Daničič 201): попаткнн *нхъ* за грѣхы великіе 101a, побѣдн *нхъ* 395a; podobně z Mikl. Monum. serb. да *нхъ* подалѣ 108, цѣ *нхъ* стѣ посланн 174. Ostatně je tomu taktéž i v kronice samé.

V singuláru je genitiv — akusativ u zájmen v srbštině již od nejdávnějších dob, a to i když se *nevztahují* na životné substantivum (Daničič 168). Máme tedy i zde doklady: сего (t. j. *ѣ*вѣра) *тѣ*кѣмѣ *къ* нѣлншн прѣкѣлаго *ѣ*зыка. *ѣ*вѣренска то го *ѣ*меновашѣ 15aβ.

Je zde zároveň i vazba dvojího akusativu; podobně je tomu i 97a (ѡрѡдѡмъ).. сѣтѡри бѡгѡнѡ — юницѡ златѡ дѣтѡ, kdež dvojí akusativ vznikl vlastně ze dvou samostatných vět, z nichž druhá byla nominální: юницѡ златѡ дѣтѡ.

Dativ. вѣстѣдѡвати má prostý dativ вѣстѣдѡваахъ дрѣ дрѣгъ 232b, kdežto v textu kroniky je дрѣуга къ дрѣузѣ. Dativ adnominální je doložen v těchto případech: ѡ ѡтрѣпетаніѣ ѡ коу или ѡрасканіѣ дрѣкѡ 22b; ѡ ѡстѣзаніѣ дрѣкѡмъ 56a.

Instrumentál doplňkový u slovesa, znamenajícího změnu, a vztahující se na podmět: мѡхѡмъ зѣтѡ ѡго наѡрасѡ ѡстѡваѡмъ бѣ ѡцрѣмъ; táž frase je i v textu kroniky (mosk. 335b 30) a jest v podobných případech instrumentál již v staroslověštině, na př. не бѡ ѡстѣ ѡцѣсарѣмъ того наѡици Supr. 157, 4 (srv. Miklosich, Vergl. Syntax 728). Zato však najdeme v přípiscích v podobném případě i starodávnou vazbu dvojího nominativu ѡванѡ златѡѡустѡиѡ ѡстѡваѡмъ бѣ ѡаѣларѡхъ 238b β.

Předložky mají tu několik zajímavých dokladů:

къ: крѣти ѡуѣе ксе, ѡици бѣиѡ къ ѡртѡ ѡго 353b (v textu kroniky: ѡици къ то вѣкѡмъ ѡдѣ ѡвластѡю ѡго бѣахѡу). Je zde velice řídký případ, že къ je s akusativem na otázku kde. Takový doklad je již v Supr. 70, 21 къ мѡнога мѣста сѡиѡ (Miklosich, Vergl. Syntax 396; Vondrák Vergl. slav. Gram. má také jen tento doklad). Takováto vazba, z církevní slovanštiny jen ojediněle doložená, je známa ze srbských junáckých písní: такога јунака нема у сву нашу земљу (Miklosich ib.). Miklosich označil takovéto případy jako „befreindend“. Než našli jsme podobné i v nové publikaci, v Срп. Дијалектолошком Зборнику (II, 1911, 432/4): у ижу = v chýži, у кацу na ot. kde. Jsou to doklady z nářečí severotimockého, kde bulharský vliv — matení pádů — je nedaleký. Je to snad v našem případě analogie s obvyklejší vazbou къ то вѣкѡмъ. Tato vzácná vazba je velmi starobylá; je charakteristická pro jazyk biskupa Klimenta ochridského (Vondrák, Studie z oboru církslov. písemnictví, v Praze 1903, 135—136, 154, 162, 166).

на: 1. má tu zase doklad opačného rázu ѡпѡсѣти гѣ къ гѣтѣкъ сѡиѡ на ѡиѡхъ 187a α; lokál tu označuje místo, kam děj

směřuje. Tato vazba je častější, na př. Supr. $\overline{\text{πολοζην на зємнє}} \text{ сѣна сєкєнє}$; také Miklosich (V. Synt. 664) má dosti příkladů podobných.

2. $\overline{\text{каркарн на перадеиѣн ѿрекѣ нєкєишє грѣкє}}$ 271 b (v textu kroniky není takové věty) = při nedbalosti císařově, $\overline{\text{ἐπὶ ἀμελείᾳ τοῦ βασιλέως}}$. Lokál tu označuje *způsob*. Miklosich má o tom několik dokladů ze srbských písní (Syntax 666); než jsou už v době nejstarší. V Mar. Mat. X. 29 čteme: $\overline{\text{нє дєкѣ ли октици на сєарни кѣнимак єстє}}$; prvotní způsob byl tu *prostý* lokál způsobu, známý dnes už jen z ustrnulých slov, na př. *latině*; prostý lokál mají na onom místě z Mat. ev. Zogr. $\overline{\text{ικνηάζει}}$ a Ostrom. $\overline{\text{αссарни}}$.

$\overline{\text{отъ: ѿ грєма смѣрѣтѣ}}$ 257a, *отъ* znamená příčinu. Podobné příklady Mikl. Synt. 555; v Supr. 13. 23. $\overline{\text{кѣкєчєнѣн отъ стѣраѣ}}$. Vazba vůbec dosti obvyklá: ljudi od rozličnijeh zlikovaca často iznemiruju (Maretić Gram. 536), matka od veliké žalosti omdlela (Gebauer, Příruční mluvn. 356; Geb.-Ertl, skladba 187).

$\overline{\text{сѣ: 1. кѣ мѣрѣ сѣ .к. мѣѣ}}$. Předložka $\overline{\text{сѣ}}$ s akusativem označuje přibližnou míru *časovou*. V stslov. i v srbštině jsou doklady, že $\overline{\text{сѣ}}$ s akus. značí přibližnou míru prostorovou na př. $\overline{\text{чемерика с вѣх човѣка}}$ (Miklosich Synt. 443 sl.); patrně tedy také označovalo přibližnou míru časovou i v jihoslovanštině, jako je tomu v západní slovanštině; srv. bylo cesty se tři dni (Gebauer Přír. ml. 360), pol. z rok tam bєдє (Miklosich 445).

2. $\overline{\text{и напєишє сн сѣ нєѣ}}$ (lebkou císaře Nikefora) $\overline{\text{зѣвєицє}}$ 320b β; podobně v kronice samé $\overline{\text{покеѣтѣ ииѣи сѣ нєѣ}}$ $\overline{\text{класѣ-лѣм бєлѣгарѣкєкимѣ}}$, $\overline{\text{сн рѣчѣ}}$ $\overline{\text{зѣвєицє}}$, v řečtině je však jiná předložka: $\overline{\text{ἐκέλευσε πίνειν εἰς αὐτὴν τοὺς ἄρχοντας τῶν Βουλγάρων}}$ 775, 10. Je tedy viděti, že vazbu „*сѣ* + instr.“ pro označení nástroje nemůžeme pokládati za docela nesprávnou a za germanismus. Jsou už doklady starší, na př. z prologu XVII. stol. $\overline{\text{сѣ мечєкѣ тєсєтѣ тѣлєсє}}$ (Mikl. Synt. 761) a z písní lidových, na př. $\overline{\text{с вѣјсѣком лєко упрєвѣтѣи нѣѣ}}$ (ib. 700) nebo z lidových vyprávění, na př. tělo prvních lidí „bilo pokarveno s kožu“, silnou jako nehty (Zbor. za nar. živ. i obyč. juž. Slav. III. 265, z ostrova Kresu). Jsou to tedy doklady z textů, kde nelze mluvit o německém vlivu. Tutěž vazbu máme v přepis-

cích doloženu asi ještě jednou: на колѣсница с кон'ми изко-
зѣти мрътвыи^{хъ}, ale tento příklad není již tak jasný, protože
с кон'ми bychom mohli pojímati také jako přívlastek k subst.
колѣсница.

Náleží-li k téže předložce *dvě* podstatná jména, před-
ložka se v přípiscích neopakuje: ѡ дѣловѣ^{хъ} и ѡ всѣмъ^{хъ} срца
любвиимъ бѣ 130a β; ѡ ѡтанченіи злѣи^{хъ} и бѣгомръскыи^{хъ} ересѣ.

O tvarech slovesných.

Infinitiv. Je doložen infinitiv účelový v položení přívlast-
kovém: ѡ събраніи къ армадеи^{хъ} просити цѣра 62b α.

Častý je infinitiv se členem, t. j. vlastně s absolutním
zájmenem, zvláště tam, kde v řečtině bývá infinitiv se členem
v pádě předložkovém; na př. ѡ ѣ непог^жсбыти пракаго съ не-
праве^{хъ}дныи^{хъ} 83a; сѣмевни^{хъ} слазкакъ грѣкы, еже не быти на
помощь тѣсркомъ (m. věty да би не были...) a j. Graecismus
tento vnikl tedy z překladu i do původního slohu pisatelova;
totéž jsme viděli svrchu na předmluvě Paralipomena, psané
Grigoriem r. 1408. Tu je viděti, jak hluboce cizí řecké vlivy
pronikly do domácí syntaxe. Podobně neslovanská je infinitivní
vazba и мнѣкши^{хъ} кон [цѣра] бѣжати 302a β, kde i text kroniky
má бѣжаща.

Řecký vliv je patrný také v tom, jak domácí vazba *dativu*
s infinitivem ustupuje graecisujícímu infinitivu, zvláště u vět
výsledných: бы гла великѣ, іако продати се главѣ ослѣн на .л.
сребрьникѣ, и чѣда скоа закалати 98b β. Zde první část
je správně vyjádřena dativem c. infin., ale v druhé části myslil
glossátor zcela po řecku ὥστε ἀποκτείνειν τὰ τέκνα ἑαυτῶν, a pod-
mět nevyjádřil. Podobně je sestrojena věta зѣ сказ^{хъ}сѣтъ мврѣ ..
іако не кѣмѣцати земан тѣлеса мрътви^{хъ}, нь на колѣсница
с' кон'ми изкозѣти мрътвыи^{хъ} 264a. A zřejmý akus. s infiniti-
vem v druhé části věty je 222b β: кѣ сѣашни^{хъ} ѣсѣ, іако шибати
се мврѣ и коракѣ на сѣек встати. Stejná je patrně i vazba
прѣидѣ съ елефанти, іако на коем^{хъ}жѣ елефанти^{хъ} пазити тисѣща
мѣжѣ въ брѣни ѡблѣченны 112a β.

Větosloví.

Máme doloženy nominální věty, což bylo právě umožněno nehledaným, improvisačním rázem slohu glossátorova: (отрече) дѣкѣ глаголюхъ, една рѣца а дрѣга чрѣна 232b, tedy v druhé části je samostatná věta nominativní místo appositione akusativní.

Podobně 238b β ιωανη̃ златоу҃етѣи̃ постанахъ кѣ̃ наѣ̃лархъ, сѣ̃хъ секоу҃нда кивекоды, и мѣ̃ти̃ емоу̃ наѣ̃цаемаа̃ именѣ̃ андоу҃са. Tyto případy pojmáme jako primitivní způsob vyjadřování, nikoli však jako anakoluthy. Skutečné anakoluthy, skutečná nedopatření ve vazbě, také ovšem nacházíme; zejména to bývá hromadění participií, pro něž se zapomene na sloveso určité; tak 302a β бак҃гаре̃ о҃у҃стави҃хъ, кѣ̃ тѣрѣдаа̃ мѣ҃ста се҃бѣ о҃у҃крѣпи҃хъ близъ доу҃нака, цр҃кѣ же̃ ко҃станѣи҃нѣ кѣ̃ месекѣрѣ̃ г҃ра по҃нде. Rovněž 361b: зѣ̃ сказоу҃еть, како̃ цр҃с̃ лѣ҃кс̃ шѣ҃моу̃ кѣ̃ стѣмѣ мо҃кю̃... и изъи҃хъ нѣ҃кѣто̃ ѿ̃ а҃мкона̃ с҃дари̃ цр҃а... и мнозѣ̃ кр҃кѣи̃ не҃тѣ҃хъши̃ ѿ̃ гла҃вы̃ цр҃екѣи̃.

Brachylogický sloh přípisů způsobuje, že *podmět* bývá nevyjádřen nebo že se dosti odvážně domýšlí z předmětu věty předcházející nebo vůbec ze smyslu. Tak 219b α о̃ посланіи̃ кѣ҃са и не҃къзмо̃ ми̃ноу҃ти̃ мо҃литѣ̃ ради̃ ст҃го; zde je podmět кѣ҃са, obsažený jako předmět v předcházející větě. Jiný případ 272b β [цр҃ь̃ фока̃] по҃бѣ҃ждѣхъ̃ кѣ̃ пра҃кѣи̃, и ѿ҃сѣ҃хъ е҃мѣ̃ (t. j. пра҃кѣи̃) ѿ҃сѣ҃хъ ра҃менѣ̃. Podmět je patrný ze smyslu, a je tedy t. zv. věta bezpodmětá 320b β: Krum Nikeforovi гла҃кс̃ е҃мѣ̃ ѿ҃сѣ҃хъ и ѿ҃дра̃ е҃ю̃ и на҃пи҃ше̃ сѣ̃ съ̃ не҃ю̃ зра҃ни҃це̃; míní se tu вла҃стѣле̃, Pod. 185b α е҃врѣ̃и̃ нѣ҃кѣи̃ въ҃же҃лѣхъ̃ хр҃ті̃ани̃ бы҃ти, и кр҃ѣ̃ши̃ е҃го. Skutečná bezpodmětá věta je doložena u slovesa ѡ҃бѣ҃щати̃ се̃, kteréž v této vazbě nebylo dosud doloženo v mluvnicích (Mikl., Vondr.) ani v slovnících (Miklosich Lexicon, Даничиѣ̃ Р҃ечник изъ̃ кѣ̃и҃же҃внихъ̃ стари̃на, Sreznevskij Матері̃алы) ѡ҃бѣ҃щати̃ се̃ = ukázalo se: кѣ̃ ми̃ръ..., до҃нѣ҃же̃ ѡ҃бѣ҃щати̃ се̃ чл҃кс̃ нѣ҃кѣмоу̃ и на҃пи҃саше̃ на̃ празѣ̃: хс̃ съ̃ на҃ми̃, станѣ̃те̃ 264a; v této větě má на҃пи҃саше̃ podobně obecný, nevyjádřený podmět, jako výše на҃пи҃ше̃. V textu kroniky je také bezpodmětá věta, ale vazba ѡ҃бѣ҃щати̃ се̃ кѣ̃ ви҃дѣ̃ни̃.

БОГОРОДИЧИНЪ adj. poss τῆς Θεοτόκου: БОГОРОДИЧНА
одѣжа 256a. U Mikl. je jen málo doloženo, u Srezn. jen doklad
z Ostrom; v tomto spojení vůbec ne.

БРАТЬНЪ adj. zde ve významu předmětném: БРАТННЕ
прѣзор'ство 179a β = krutost proti bratrovi: ВЪЗАСТЬ СЕ ѤМѦ
(Domitianovi) БРАТННЕ прѣзор'ство.

КАРЕНИНЪ n.: „cibus“: ЛВКАСМЪ... НЕСЫН КАРЕНІЕ ЖЕТЕАН^М...
ВЪСХЫЩЕНЪ БѢ 104b. Je vzato z textu kroniky. Toho slova nemá
ani Mikl. Lex. ani Daničičův Рјечник из кнѣж. стар. I. U Srezn.
je doklad již ze Sbor. Svjatosl. 1073.

КОЖДЪ m. ἡγεμών: срацінскын вѣжъ и лѣжепрѣкъ махмѣ^Т
268a. Toto slovo je z pozdějších památek málo doloženo (Mikl.).
Daničič zná jen doklad z Trojanské prítě (Mikl. Monum. serb.)
s gen. ak. дѣши мѣи кожда.

ВЪДАТИ dok. tradere: ДАНІИЛЬ прѣкъ лѣвомъ вѣданъ БѢ 104b.

ВЪМѢЩАТИ dok. χωρεῖν, capere: СТРАШНІИ ММРЬ..., ІАКО
НЕВЪМѢЩАТИ ЗЕМЛІ ТѢЛЕСА МРЪТВЫНХЪ 264a; v textu kroniky je
na tom místě НЕДОКАТИ.

ГАТЪКА f. προβλήμα: вѣнни... ГАТКЫ ИЗЛАГАХОУ; v kronice
ВЪ ГАНІИ ИЗЛАГАХОУ = ἤρισαν ἐν προβλήμασιν 277, 11. Subst.
гatkа (гадка) má Mikl. jen velmi málo doloženo. Našemu vý-
znamu se blíží ГАДЬКАМИ = στοχαστικῶς z rus. rkp. Joanna Lěst-
vičnika XII. stol. Mjkl. znal toto slovo též z vídeňského rukopisu
Georgia Hamartola. Daničič v Рјечнику I, 203 má ГАТКА = гѣха,
s poznámkou „то бѣх рекао да је“ a doklad ВЪЗЪ ГАТКЕ И ЗЕ
КОМЪ z Mikl. Monum. serb. 370, „само ту“. Obohacujeme tu tedy
slovo, dříve ἀπαξ εἰρημένον. — ИЗЛАГАТИ v tomto významu =
vykládati si hádanky — nemá Mikl., nýbrž jen = ἔξω βάλλειν,
προβάλλειν, tedy jen ve významě hmotném.

ГЛАВНІЗНА f. κεφάλαιον, caput libri: СІА ГЛАВНІЗНА МНОГЫН
ПОЗИ ІМАТ 126b α.

ГЛАСБОЧЕ adv. βαθέως: ПОМРЪЗЕ МОРЕ... ЛАКТИН .Л. ГЛАСБОЧЕ
314a; v textu kroniky ВЪ ГЛОУКННОУ. U Mikl. doloženo jen z Men.
Vuk. a z Prologu XVI. stol., u Srezn. jen jeden doklad z Joanna
Lěstvičnika XII. st..

ГОНЕНІЕ n. διωκτής: кѣ ГОНЕНІЕ КЕЛКО НА ХРѢТАНЫ 191a β, pod. 194b α. U Mikl. není; v kronikách je však časté. ГОНИТИ = διώκειν persequi je doloženo v srb. pam.

ДАЛЕ adv. μαχράν: ПОМРЪЗЕ МВРЕ НА .р. ПОПРІРК КЪ ДАЛЕ 314a; v textu kroniky кѣ ПОУЧИННОУ. U Daničiće není. Mikl. podobné překlady vykládá od subst.* ДАЛА. „Vides nos hic ДАЛА f. coniunxisse cum ДАЛЕ adv. comparat., cum difficile sit, ubique recte distinguere“ (Lex. 153). Náš příklad je jasný komparativ.

ДОМЕНТІАНЪ m. Δομιτιανός: v této formě 176b α, 179a β; (lok.). V textu kroniky je ДОМЕТІАНЪ.

ДОКОНЦА adv. τελείως perfecte: ПОБѢЖЕНІИ КЫШЕ РСН ДОКОНЦА 380a; v textu kroniky není, u Daničiće a Srezn. také ne, u Mikl. doklad ze Supr. a několik jiných,

ЖЕТЕЛЪ m. = ЖАТЕЛЪ, θεριστής: АККАКСМЪ . . НЕСКИ КАРЕНІЕ ЖЕТЕЛОМЪ 104b; u Mikl. málo doloženo.

ЖРѢТЬКНИКЪ m. = τὸ ἱερόν; КНИТИ КЪ ЖРѢТЬКНИКЪ И ПОКАДѢТИ ка 84a β; u Mikl. doklady ze srb. památek ve významě θυσιαστήριον, altare — zde však „templum“.

ЗКАЛО adv. je doloženo 6b β, 78a β, 226a α, 318b α, 337a, 381b.

ЗАКАДѢТИ dok.; u Mikl. a Srezn. doložen jen význam συνθεῖν, ligare (u Daničiće vůbec ne), zde však = č. zavadiť: ЕЛЕНЬ . . ЦРА ЗА ПОАСЪ ЗАКАДѢ ПОГѢ 357a; v textu kroniky: КЪЗЕТЬ ЦРА ЗА ПОАСОМЪ.

ЗДРАКНИЦА f. propinatio; [кластелѣ] НАПИШЕ СИ СЪ НИЮ (debkou) ЗРАКНИЦЕ 320b β; je převzato z kroniky. ПОВЕЛѢ (КРОУМЪ) ПИТИ СЪ НИЮ КЛАСТЕЛѢМЪ БЪЛГАРЪСКИМЪ, СИРѢЧЬ ЗРАКНИЦЕ, ДРОУГЪ ДРОУГОУ. Mikl. Lex. má toto slovo jen z vídeňského rkp. Georgia Hamartola; totež místo cituje i Daničić, Рјечник I 273 sl.: сего (никифора) оубише българи и ѡтсекоше главѣ еѣ . . и пише ю кино, и сѣ вистѣ прѣвѣе ЗДРАКНИЦА БЪЛГАРОМЪ. Tento citát však není z úplného Hamartola, nýbrž z chronografu ПОВЕЛѢТЬ ОУ БИТІА И ЦАРЕТВИХЪ КАСЕХЪ РОДОВЪ (Glasnik X, 215—277).

ИЗОБРАЖАТИ СЕ dok. = nacházeti se; ЗЕ ЖЕ ИЗЪОБРАЖАЕТ СЕ ѡ СРѢЦИ 22b; u Mikl. není v tomto významu, nýbrž jen nezvratně ἐξευρίσκειν, u Dan. Srezn. vůbec ne.

камыкъ m. λιθάριον, lapillus; падоше камиці триє сѣ^а нѣ 254a β; psáno je -нкъ!

константинь m. Κωνσταντῖνος; piše se bud' костантинъ 198a α, 301b β, 302a β а j. nebo костандѣнь 318b β, 302a β, 332a, nebo docela костадѣнь 332a.

ма рѣко еѣ^тмѣть 127a α.

ма^тхмѣ 268a (v kronice моу^тхмедь); 292a též моу^тмѣ.

месєєбрь: въ месєєбрь гра^т пондѣ 302a β, v kronice въ месєєбрь.

милостынѣ f. ἔλεος; о^в млтннн сло^в зѣкло полъзнь 277b β; je příznačné, že glossátor užívá staršího slova, а ne mladšího помилосваннѣ (srv. Jagić, Entstehungsgesch.² 429); i ve slovníku je tedy glossátor, užívající též slova зѣкло, konservativní, jako v hláskosloví.

начєло n. ἀρχή; zde však ve významu ἀρχή = vláda, říše: на многаа начєла црѣтко рѣкли сѣ (po smrti Alexandra Velikého) 11a α = ἐπὶ πολλὰς ἀρχὰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ διένευεν; v témž významě je zaznamenal i Mikl. Lex. ze Supr. а též Srezn. Mat. z XI. století, Dan. z Monum. serb. 517.

оѣктовати nedok. polliceri; мѡу^тснн... вънѣдѣтъ въ зємаю оѣктованноу^тю 52b; w землн оѣктованнѣн 292a, 293a.

оскрѣвити сѣ dok. λυπεῖσθαι; wskрѣнн сѣ костантинъ црѣ 302a β; v kronice je печалънъ въвъ. Jako reflexivum je doloženo u Mikl. jen ze Života sv. Sávy, u Srezn. vůbec ne.

отлнченнѣ n. χωρισμός; i w отлнченнѣ злѣн 258b β; v kronice není. Není ani u Mikl. (tam jen отѣлнчкнѣ diversus., z Men. Mihan.) ani u Daničiće ani u Srezn.

отлоученнѣ n. týž význam: w ѡлоученнѣ мнѡга ѡ грѣгорѣ папы 309a α; v kronice podobně: мнѡхъ же нѣкѡторын въ рѡмѣ ѡлоученъ въвъ ѡ грѣгорѣ папы = μοναχός τις ἀφορισθεὶς ἀπὸ Γρηγορίου τοῦ πάπα 748, 18; u Mikl. v témž významě отѣлжченнѣ два doklady ze Supr.; u Srezn. hojně doloženo z ruských textů.

полнзати dok. lambere, zde však význ. = пожгати; wгнѣ... въса пѣже на зємлн полнзѣхъ 258b α, v kronice — по-

жпгааше. Mikl. má jediný doklad ze Sborníku srbochorvatského, ze XVII. stol., ve významu „lambere“. U Srezn. je jediný doklad našeho významu z Pateriku pečerského: *сшаде огуиъ съ пекеш и рѣсѣ поаша*.

п о м а з а т и dok. *ἐπιχρίειν*; slovo sice obvyklé, zde však vazba, z církevních památek méně známá: *пoмaнъ ккѣ на црѣткo* 62bβ; u Mikl. a Dan. je doložena jako obvyklá vazba instrumentální, na př. *кратѣ своѣго помазакъ краицекткѣмъ* (z Šafaříkových Památek dřev. pís. Jihosl. 59).

п о н о у ѣ н е н и е n. *συγχώρησις*, concessio; *многаа пошпшенѣа* (сѣ) *гнѣкомъ ерешѣ* рѣ 309b (místo je porušeno a neúplné; v témž významě již v Supr. a v Mikl. Monum. serb. 265 *поуеѣнненемъ кожіемъ*).

п о с м а г а f. nebo *пoсмагъ m.* *πλακοῦς*, placenta; *пoскашѣмъ старѣцъ посмагы* 251b; na akus. pl. není ovšem patrný rod, zdali *m.* či *f.*; a jiného dokladu není. V textu kroniky je prostě *хлѣбъ*. Mikl. má několik dokladů pro mask.

п о ч р к ѣ т и dok. *ἀμανρωῦσθαι*; *сшпце почрѣк* 274a β, je vzato z textu kroniky = *ὁ ἥλιος ἡμανρώθη* 669, 6. V tomto významě, t. j. o zatmění slunce, je doloženo u Mikl. jen z Vukových Minejí; i jinak je řídké.

п р а с к а н и е n. *τρισμός*; *пpасканиѣ дрѣкѣу* 22b, je vzato z kroniky = *τρισμός ξύλων* 75, 11. Ve slovnících není doloženo.

п р ѣ з о р к е т к о n. *ὑπερηφάνεια*, superbia, zde asi = křivost: *и кѣдастъ сѣ ѣмѣу* (Domitianovi) *братниѣ прѣзоркетко* 179aβ. U Dan. není; u Mikl. a Srezn. je ve významě superbia.

п р ѣ н е м а г а т и nedok. *ολιγορεῖν, μεταμελεῖν*, negligere; *пѣк(лѣ)кѣ прѣнемагааше и злѣ сконча сѣ* (scil. *нѣкѣмъ*) 276a; v textu kroniky není. V řec. textě *καὶ προσδοκίαν ὑγιάνας καὶ μεταμεληθεὶς ἐκ διαβολικῆς ἀπάτης θαορεῖ τοῦτο φίλῳ αὐτοῦ* 674, 2. V pod. významě doklad u Mikl., ale reflexivně *прѣнемагати сѣ*, z Minejí Vukových. Nereflexivně v Sávově Životě sv. Simeona 5 (Šafařík, Památky 75): *и прѣнемаганта ѡ наказаніи рѣсподни*. Stejně rčení z ruštiny z XI. stol. je u Srezn. Mon. II, 1674.

нрѣслоушати nedok. παρακούειν, non oboedire, u Mikl. dosti doloženo; zde však je toto sloveso v nulovém stupni нрѣслѣшати: (рѣсѣшамъ) нрѣслѣша съвѣтъ старьчѣскыи 81b a.

нрѣсыпати dok. ὑπερεκχεῖν; крѣшише его. нрѣсыпаше нѣсѣомъ 18b a; z nedostatku vody totiž ἐκεῖνος τὰς χεῖρας ἑαυτοῦ ψάμμον πλήσας κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἰουδαίου 462, 15. U Mikl. jeden doklad z Minejí Vukových, u Srezn. rovněž jeden z Nestorova Života sv. Theodosija.

прощении n. ἄνεσις; 91a неприѣтъ мѡѡси прощеніе 52b; прощеніе пріѣтъ 91a.

раскати се dok. μεταμέλестαι paenitere; раскаа се црѣ 271b a.

съмѣснати се dok. συμμίγνυσθαι; съмѣши'се съ олімпіадоу (Filip) 6b a, vzato z kroniky.

съпирати се nedok. ῥιχαῖ; съмѣиⁿ влѣхъвъ съпѣраше съ петро^m аплѡмъ 126b a.

оуласкати dok. κολακεύειν, adulari; сѣмѣиⁿхъ оуласкавъ грѣхы 359a. U Mikl. jen doklady z Hom. Mihan. a Minejí Mihan. U Dan. a Srezn. není.

оустрашнати се dok. φοβεῖσθαι; влѣгаре же оустрашише 302a β; v kronice кел'мн оубоакише се; zvratně málo doloženo.

оуѣднннати се dok. μονοῦσθαι; и оуѣднник се стѣзю вѣрѣте стар'ца нѣккѣго (Theodosios) 251b; jako reflexivum doloženo u Mikl. jen z Ichnilate srb. a z bulh. rkpu. Dialogu Řehoře Velikého (ze sbírky Šafaříkovy); u Dan. a Srezn. není.

шибати се nedok. = pohybovati se; бы страшии трѣсѣ, іако шибати се морѣ 222a β. Zvratně není toto sloveso ve slovnících vůbec doloženo. Nezvratně je má Mikl. ve významu μαστιγῇν, virgis caedere ze Supr. V textu kroniky tohoto slovesa není; příslušné místo řecky ὡς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑποχωρεῖσαι τὴν θάλατταν ἐπὶ πόλιν 560, 10; u Dan. není. Srezn. шибати = уда-
рять, гремѣть.

11 a dole α. по ^αАЛЕΞΑΝΔΡΟΥΚ^α ЖЕ СΚΟΝΧΑΝ^αΗΝ НА ΜΝΟΓΑΑ^α ΝΑΧΕΛΑ^α
 ЦΟΥΤΩ ΕΓ^αΟ ΡΑΖ^αΚΛΗ^α СΕ.

15 а й. 5 shora. ѿ стлпоѡреній.

15а доле β. ѿ^Ѣ еверъ, и^ж непрѣстаише стаянь творити. сего
тъкмо бѣ нелиши прѣлаго^м ѣзыка. еврейска того именоваше;
на^г же і^д ада бесѣдова.

19 a dole α. ὦ βόλκ, ἔφ' ἄκο βα ἡνκχς. (t. j. egyptský Apis).

22 b dole. ^ѣзѣ ^ѣже ^ѣнѣзвѣртаѣ ^ѣсе ^ѣѡ ^ѣсрци ^ѣи ^ѣѡ ^ѣпотрепетаніѣ ^ѣѡкс
или прасканіѣ ^ѣдркс ^ѣи ^ѣи^ѣнаа ^ѣмногаа ^ѣвѣшкеніѣ ^ѣкто(моу) ^ѣѡѣ. (V kronice
se tu vypráví o egyptském věšteství a kouzelnictví.)

34 b dole β. ὁ ἀκράδινκ.

39 b dole β. ὁ μελ' ἔσενεκ.

41 a dole *a.* ² скинопиг'їн.

41 b dole α. ὦ ἰακωβὰ ρῶδ'ι σε ἰσραήλ.

41 b dole β. ѿ праведныхъ ѿвѣтъ, сѣтъ зарѣкъ.

44 a dole β. ѿ рѣ^аженн^а и вѣспѣтанн^а мѡ^усѣевѣ^а и прѣ^авн^а
нѣ^аткн^а. —

52 b dole. сѣмо^хѣнъ въ повѣсти сѣи кто гл҃еть. не пріѣтъ мѣ^тѣси
прощеніе, да выиде въ земаю ѡбѣтованную.

54 a dole. δ $\dot{\iota}\sigma\kappa$ $\eta\alpha\epsilon'\kappa\dot{\iota}\eta\kappa$, $\kappa\acute{\alpha}\kappa\omicron$ $\kappa\eta\eta\dot{\iota}\delta\epsilon$ $\kappa\epsilon$ $\beta\epsilon\mu\alpha\dot{\iota}\omicron$ $\omega\epsilon\kappa\tau\omicron$ -
 $\kappa\alpha\eta'$ $\eta\delta\dot{\iota}\omicron$ η $\eta\beta\epsilon\kappa\iota$ $\dot{\iota}\zeta\epsilon$. $\Delta\kappa$.

55 b dole. ѿ зѣ^ъ начѣнаѣ^т соудѣ. иже соудѣне... (соудѣнше)...
nečitelné.

ѿ а доле. прѣтча ^авнмелѣхѣа. ѿ нстезаніи дрѣвѣмъ ѿвѣс-
нымъ, ко́го ^тпоставлю црѣ.

57a β ř. 14 zdola. o sam'ψonk.

57 b. Š samovlaštín ň w pohorčewání... žení řá. (Vypráví se, jak Samson pobil obyvatele města Gazy.)

94 a dole β. зѣ сказѣть, како иермѣтѣне нарекоше ісѣе
ѿ ісѣды и інаа многаа поіскава ѿвѣрѣшии.

84b po straně. ѿ іѡакѣмѣ црн, и не въсхотѣ да ни дати и погыбе.

95 a dole. ѿ црн сѣдекѣи и ѿ плѣнении гдѣ іерѣма, и како
на вѣхѣносорѣ црѣ сѣкѣа црѣ ѡслѣпи и женоу и чѣда єго посѣче
прѣ ѿчѣма єгѡ.

97 a dole. ѿ црн іерокоамѣ, сѣна на вѣтева, и сѣтвори бѡгыню
юници зѡати двѣ и ѡврати інаа ѿ гѣ.

97 b dole. ѿ црн ахавѣ и ѿ елѣзавели женѣ єгѡ, ѡбѣышѡн
на коуѣдѣ, и кыногра єго възымши, и ѡ прѣрѣсѣтѣ іаѣ прѣрка.

98 b dole β. ѿ црн іѡрамѣ, прѣнѣже бы гдѣ великѣ, іако
прѣдати сѣ главѣ ѡслѣи на ѣ. сребрѣнникѣ и чѣда своѣ за каалати.

100 b dole. ѿ црѣ іѡасѣ, прѣнѣже іаѣски сконча зѣ, прѣрѣ-
сѣтѣка іѡасѣ, по вѣкѣкѣ ѡмоу ѣ. кра сѣклѣти на зѣмлю и третѣе
дѡврѣ саѣчи.

101 a dole. ѿ црн іѡсѣи, при нѣмѣже прѣнде салѣманасѣ, црѣ
ѣсѣрѣнескѣ, на самарѣю и поплѣни ихъ за грѣхѣ великѣ.

101 b dole. ѿ црн на коуѣносорѣ, иже сѣтвори чѣюнаа, въ
ниже хѡдѣ жена єгѡ красѣнѣ. и грѣдѣсти ихъ ра црѣтѣко єго за вѣ
сконча сѣ; іако и колы трѣвоу сынѣтѣ.

103 b dole β. ѿ црн калѣтасар, и ѡскверни сѣсѣди сѣѣниѣ
пѣанѣскѣи и погыбе ѿ бѣжѣи гѣтѣва.

104 b dole. ѿ дарѣи црн иже іѣзѣбра сѣе женѣ лѣпотѣ ра ѿ
єкрѣнскѣихъ ѡтѣроковѣцѣ и менѣ ісѣѣра; прѣнѣмѣже и данѣилѣ
прѣркѣ лѣкомѣ въ данѣи бы.

104 b mezi sloupci α а β а пахоѣ. ѡ кѣрѣ црн, прѣнѣмѣже
лѣвакѣмѣ прѣркѣ пѣсѣи вѣрѣнѣ жѣтѣлѣи и въсѣхѣнѣ бы агѣго къ да-
нѣилѣ въ рѣ.

224 b dole β. ѿ цѣри срацинскѣ. (míní se Mavias).

226 a dole α. ѿ велі́кѣ василі́и кнѣсарі́нско. слоу сѣ́ло пользи́и.

229 a dole. ѿ цѣри деѡсѣи велі́кѣ, и глаше велі́комѣ арсенію: а́ще ми ѿ, рѣ, о́умрѣи вѣсчѣднѣ, нежели чѣ́да имѣти неѣвѣрна, и́ бо́же ми ѿ бл҃гочѣнѣ о́умрѣти, нели нечѣстивѣ цѣртвовати. (řeč přímá vzata z kroniky).

230 b dole β. ѿ велі́кѣ григѡрі́и бѣ́гословѣ.

232 b dole. ѿ ѡтровоѣи, и бѣ ѿ пѣ́на горѣ разѣ́ламнѣно на двѣ́ и двѣ́ гла́вѣ имѣ́ше, ѣ́дна рѣ́са а́ дрѣ́га чѣ́рна, и вѣ́сѣдо-ваахѣ́ дрѣ́ дрѣ́гѣ́.

235 a dole β. зѣ́ ѿ сы́гршені́и бл҃гочѣ́нстваго цѣ́ра деѡсѣ́а. ѡ́бличает ѣ́го паѣ́рх ѡ́мѣ́росѣ́. сѣ́ло пользи́но.

238 b dole β. ѿ цѣри арѣ́каді́и, при не́же іѡ́анъ златоо́уѣти поставлѣ́ вѣ́ паѣ́рхѣ́, сѣ́нь секо́удѣ́ вѣ́ведѣ́ды, и́ мѣ́ти ѣ́моу на-рѣ́цаема́ і́мене а́нѣ́оу́са.

239 a dole α. ѿ се́ златоо́уѣтѣ́ прочѣ́ти ѡ́пасно и́ велмѣ́ пользна́ ѡ́бще́ши. и́ а́ще хѡ́щеши, чѣ́ти на прѣ́зникѣ́ іѡ́анна златоо́у́.

251 a dole α. ѿ те́же іѡ́анѣ́.

251 b dole. ѿ сѣ́т арѣ́каді́евѣ́, і́же вѣ́ малі́и деѡсѣ́е цѣ́рь. и при́шчи се́ ѣ́мѣ́ и́зѣ́ти на лѣ́въ, и́ оу́ѣ́дник се́ стѣ́зѣ́ю, ѡ́бѣ́рѣ́те старѣ́ца и́ѣ́кого вѣ́ пѣ́цѣ́рѣ́, и ѿ тро́удѣ́ вѣ́схѣ́тѣ́ цѣ́рь сынѣ́дѣ́, и́ по-кваси́ ѣ́мѣ́ старѣ́цѣ́ посмагы́, вѣ́лі́авѣ́ ѡ́цѣ́ и́ маслѣ́ дрѣ́вѣ́чно, и́ хвалѣ́ше сѣ́ла ѿ́рь. (Místo вѣ́ пѣ́цѣ́рѣ́ — v kronice вѣ́ кѣ́ли).

251 b mezi sloupci. сѣ́ло і́.

254 a dole β. ѿ цѣ́ри марѣ́кі́анѣ́, прѣ́ не́же падо́ше ка́миці́ три́ сѣ́ не́же вели́цѣ́и сѣ́ла.

иже прѣвою свою црѣс марію възненакидѣ^в постриже и възеть деѡтїю.

320 a dole β. ѡ црѣи ірѣнѣ, прѣиини^ж нѣкци юнїи мѣжїе сѣхрѣнише ѡба сѣна кѡпропїека, костандїна и никїфора.

320 b dole β. ѡ црѣи^ж никїфорѣ, и^ж повѣди крїма, кнѣза бакгар'скаго, и пакы възвращѣ сѣ крїма, повѣде никїфора црѣи главоу ѣмс ѡсѣче, и ѡдра^в ею, и напише си съ нїю зрѣвице. и ѡ толѣ бакгаре наче... (ostatek seřiznut při vazbě).

322 a dole β. ѡ црѣи етѣвракїи, ѣмс^ж недѣс^ж пригоди сѣ, и не-исхѡжааше кѣ възѣшнюю полатѣ. сего ра михайлак, зѣтѣ его, на-^нпрасно постави^н кѣ црѣмѣ. еже оуѣтѣкѣ ставракіе мнишескїимѣ ѡбразѣ^м ѡдѣка сѣ.

322 b dole β. ѡ црѣи лѣкѣ армѣнниѣ^ж, и възвиже иреси мно-гїи и хѡтѣше разорїти апакскаа прѣданїа. и непопѣстише ѣмс етїи ѡци.

324 a dole β. ѡ видѣни сѣна црѣка. (Viděl ve snu sv. Tarasia).

332 a dole. ѡ црѣи михайлак, прѣиимже нѣккыи дѡма костандїна сѣбе прѣименова, сѣна ерїи црѣе, и хѡтѣше лѣстїю прѣети црѣтѣво. еже погрѣшникѣ, злѣ сконча сѣ.

334 b dole. ѡ црѣи деѡфїлѣ^м бѣгомрѣскѣ, прѣиимже нѣккаа іка-сїа, повѣнаа есѣи црѣтѣвоу, едїнѣмѣ словомѣ погрѣши црѣтѣво и прѣетѣ мнишескїи ѡбразѣ, и бѣ сѣкрьшенна раба хѣ.

335 a dole. ѡ касїи^ж, іа написа четкорѡпѣнѣць великіе есѣоти.

336 a dole. зѣ же тараса кѣ паѣлархѣ да влѣстїелїнѣс црѣвѣс ѡбѣщанїе, іако сѣмирїти егѡ и егѣ^т прїнде кѣ црѣс влѣстїелїнѣ, бѣ^т егѡ немѣтнїко црѣи и кѣсѣдїи кѣ тѣмницоу. егѡ паѣлархѣ ѡблѣи кѣ црѣкѣи и црѣи ѡблѣиенїа негрѣпе, сѣ нѣжїею нѣзгнѣ паѣлар'ха нѣзѣ црѣкѣ. (Onen šlechtic slul podle kroniky алеѣиїе).

337 a dole. ѿ до^мб^мрѡ кѡн^лнѣ ꙗ х^мра^лкрѡ, ма^лнѣи ѿ^ммене. ѡ^мкле-
ветанѣ кѡ кѡ ц^рсѣ ꙗ вѣжа. ѿ немѣже сѣ^лдѡ ѡскрѣси се ц^ркѣ ꙗ
едѡ сѣ дари кѡз^лкрати ѿг^д. ѡн же пѡкы на^лнѣкѣце ц^рсѣ прѡте^л
ѡки се (V kron. m. кѡнникъ — стратилать).

342 b dole. ѡ ц^ри ми^лха^ллѣ ц^рт^жко^лка^лш^лнѣмъ сѣ м^лтрѣю с^лкоѡ, ѡ^л
дѡрою, ѿже прѡс^лелѡн^лшю к^жк^лр^лсѣ прѡс^жк^лт^лнѣи, прѡш^лѣже ꙗ нѣкто
касѡлѣ... ѿ ч^лд^лнѣи м^лс: ꙗ и^лна м^лногѡа п^лнсѣкѡвъ зѣ ѡ^лв^лр^лцѣи.

353 a dole. зѣ н^лг^лс^лелѡлѣ касѡлѣ к^лм^ли ц^ра ми^лха^лн^лла вѣт^лс^лд^лнѣ,
и ѿже на томъ сѣк^лк^лт^лкѣ вѣк^лшѣи зѣ к^лн^лчѡнѣ.

353 b β ř. 8. zdola. ѿ ц^ри касѡлѣи.

353 b β dole. ѿ ц^ри касѡлѣи, и к^жр^лт^ли с^лурѣи кѣи е^ллѣи вѣшѣ
кѣ ц^рт^жко ѿг^д, ꙗ и^лна м^лногѡа п^лнсѣкѡвъ ѡ^лв^лр^лцѣи.

356 a dole. ꙗ зѣ лѣстѡи ѡ^лклеветѡ сѣа ц^река ѡ^лц^лсѣ ѿг^д, ꙗ
х^лтѣишѣ ѡс^лк^лпѣт^ли сѣа с^лкоѡго н^лп^лк^лнѣна сѣиѡ, ꙗко на^лс^лчѣишѣ ѿго
носѣти н^лжѣ кѣ сѡп^лзѣк. ꙗ с^лпрѣкѡлѣ ко ц^рѣи н^лп^лосѣк^лх^лсѣ при сѣе
н^лжѣ.

357 a α ř. 4. shora. ѡ е^ллѣи.

357 a α nahofe a po straně. ѿ е^ллѣи, и на л^жѡвѣкѣ ц^ра за
п^лѡсѣкѣ за^лва^лди р^лго ꙗ х^лтѣишѣ сѣ к^лнѣа сѣкѡлѣт^ли ц^ра. и нѣкѣи ѡ^л
нѡ^лжи мѣ, п^лѡсѣкѣ ѡсѣкѣ, ц^ра н^лзѣкѣи. ц^рѣ же п^жовелѣкѣ и п^лѡѡ ѡсѣкѣ-
шѡм^лс (п^ллѡсѣкѣ ѡсѣкѣи), ꙗко сѣмѣа на ц^ра мѣчѣ ѡ^лв^лнѡжѣт^ли.

357 a dole. ѿ ѡ^лклеветѡнѣи пѡ^лѣлѡр^лхѡвѣкѣ.

357 b po straně. зѣ н^лсѣзѣлѣ ц^рѣ пѡ^лѣлѡр^лхѣ прѣкѣ кѣсѣмѣи кѣ-
м^лсѣжѣи, ѿ^лмене ф^лѡтѣа.

359 a dole. зѣ сѣкѡзѣтѣ, ꙗко тѣс^лрѣи пѡ^лѣнѣишѣ вѣлѣгѡрѣсѣѡу
зѣмѡю при сѣмѣѡнѣи, ц^ри вѣлѣгѡрѡмѣ. ꙗ пѡки сѣмѣѡнѣи зѣлѣсѣкѡвѣ
г^лрѣкѣи еже не кѣт^ли на п^лм^лѡщѣ тѣс^лрѣѡмѣ, н^лзѣшѣ на тѣс^лрѣи ꙗ
п^лѡсѣдѣи нѣхѣ.

361 b dole. зѣ сказѣть, како црѣ лѣѣшѣ къ стѣмѣ
моу на прадникъ пендикѣстнѣ, и изъиѣтъ ѿ ѡмѣна,
сдари црѣ къ глаѣмъ съ жъзлѣ крѣкомъ и дѣломъ, и мнозѣ крѣки
нѣтъкъни ѿ глави црѣки... (více nenapsáno).

367 b po straně. разорѣ...и мира.

380 a dole. здѣ сказѣть, како прѣдоше рѣси кѣвати на
црѣ грѣ съ корабльми .Ѣ. тисѣцѣ. и побѣжѣни быше рѣси
докошца.

381 b dole. о црѣ романѣ, како минѣскыи чинѣ почиашѣ
сѣлѣ.

VII.

OSTATNÍ RUKOPISY LĚTOVNIKU.

3. **Rukopis athonský, chovaný v klášteře sv. Pavla**, viděl Avraamovič na studijní cestě (Света Гора са стране вере, ху-дожества и повестице, v Bělehradě 1848, str. 116 a 118). Podle něho udává V. Jagić (Historija književnosti nar. hrvat. i srpskoga, u Zagrebu 1867, 191), že byl psán r. 1387 jistým Nikodemem, jak dí subskripce: *писа се роукою грчкинаго никодима Мръчети и приака*. Tento rukopis by tedy byl jen o rok mladší než moskevský, byl by tedy na druhém místě a ještě před Šafaříkovým, a měl by tedy velký význam. Bohužel nic více není o něm známo. Podle záznamu Iljinského v článku Значение Аѳона въ исторіи славянскоѣ письменности, ЖМНП. 1908, kn. 18, str. 19 rukopis tento shořel koncem 19. stol. při požáru kláštera.

* * *

4. **Rukopis býv. dvorní knihovny vídeňské** ze XIV. století, psaný na pergameně, znal již V. S. Grigorovič, a na své studijní cestě za pobytu ve Vídni pořídil z něho výpisky (o tom Barsukov, Жизнь и труды П. М. Строева 528). Fr. Miklosich má z vídeňského rukopisu ve svém Lexicu některé doklady; kromě toho dostal Miklosich od P. Preise několik excerpt ze Šafaříkova rukopisu; z bulharské redakce pak je zastoupen v jeho slovníku, ovšem jen částečně, rukopis pogodinský, uvarovský a petrohradský. Šafařík o tomto rukopise vídeňském ještě nevěděl; neuvádí ho ani v Jahr. d. Literatur 1831 ani v Geschichte d. südslaw. Lit. 1865; znalť ze srbských jen moskevský synodální a svůj. Rukopis vídeňský čítá jen 221 list a je tedy neúplný.

V rukopisném katalogu slovanského oddělení dvorní knihovny (viz zde v I. části str. 89) jest zapsán takto: Cod. slav. 10. m. (membranaceus) XIV. 221 f. 1^a — 221^b: Georgii Hamartoli monachi chronicon imp. Romanorum orientalis a Constantino Magno ad 842 p. Chr. n., intermedio nonnullis foliis mutilum. Codex erat monasterii Ss. archistrategarum Michaelis ad fluvium Krka.

Charakteristika paleografická a jazyková.

Je to veliký a objemný, krásný kodex pergamenový, o rozměrech stran 30·8×24·5 cm. Je opatřen novou nádhernou vazbou celokoženou v hnědé barvě, s vtlačenými ornamenty a zlaceným býv. rakouským orlem na deskách; na hřbetě zlacený nápis: Chronica Georgii monachi, slavice. Na předešlém štítku se signaturou Cod. slav. 10. Obsahuje 219 listů, tužkou očíslovaných; staré označení listů (tuší, rukou písaře rukopisu) vždy po 8 listech ještě zachováno v pravém hořejším rohu. Na konci jsou přivázány 2 proužky listů z téže kroniky (s označením „Heraclius“). Rukopis byl asi dlouho nevázaný, protože mnohé listy byly na okraji potrhány a teprve při vazbě opraveny; první list je natržen. Některým listům dosud chybějí rohy. Z listu 208 byla pravá dolní část (asi 2/3) vyříznuta. Kromě toho rukopis dříve, než se dostal do dvorní knihovny, nejspíše mnoho trpěl vlhkem, a přímo vodou, která mezi listy zatékala: na četných místech zůstaly po ní skvrny, v nichž písmo nejednou bledne nebo se rozmazává. Místy také je pergamen, zejména při okrajích, silně zahnědlý.

Úprava rukopisu je táž, jenže v měřítku poněkud větším, jako u pražského Šafaříkova; na listy byl narýhován dvousloupcový rámec, v němž psáno. Na jedné straně jsou tedy vždy dva sloupce, na listě celkem čtyři; tyto sloupce zde označujeme a--d. Sloupce písma bývají 22·5—23 cm vysoké a 8—9 cm široké. Mezi oběma sloupci téže strany bývá palcová mezera (1·5—1·8 cm). V jednom sloupci je vždy po 26 řádcích, v jednom řádku 16—20 písmen. Mezi slovy téhož řádku obvykle nebývá mezer. Jako rozdělovacího znaménka užívá se jen bodu, kladeného trochu pod polovinu výšky písma, a řidčeji též čárky; jejich užívání je dosti libovolné. Odstavců téměř

není: obyčejně jen s novým panovníkem se začíná nový odstavec (v tom případě předcházející končí se ·: 4 body); jinak celé strany jsou plynule vyplněny písmeny, pravidelnými jako vojsko, což sice přispívá k ladnému zevnějšku rukopisu, ale ztěžuje v něm hledání.

Písmo je velké, od počátku až do konce rukopisu úplně stejnoměrné, pečlivé, úhledné a naprosto zřetelné. Písmena bývají 5 mm vysoká a štíhlá (v obrazci obdélníku stojícího na kratší straně), mírně stínovaná, psaná tahem pevným a dosti silným a sytým černidlem. Je to stojatý typ uncíální, který sice není tak krásný jako známé sličné písmo kodexu Supraslského, ale dosti jej připomíná. Rumělkou provedeno jest jenom záhlaví (s jednoduchým ornamentem; text jeho viz dále), pak nadpisy závěrečných tří kapitol, a iniciálky při nastoupení nového císaře, nejčastěji Π, sahající dolů po třetí řádku. Zřídka bývá malá rumělková iniciálka ve výši písma uvnitř textu uprostřed řádku.

Grafika i pravopis mají ráz starožitný: ligatur se téměř neužívá, zejména nikoli Ɀ, tak častého v *M*. Zkratky jsou poměrně málo obvyklé a omezují se jenom na nejznámější: Ɀ, чѣкк, ѿр, ѿ a pod. Také písmen zkratkových nad řádky je málo, nejčastěji ѿ, pak ѿ a ѿ. Rovněž znaků nadřádkových je mnohem méně nežli v *M*: pisař užívá jen přídešniku ', který klade: 1. skoro důsledně na samohlásku stojící na začátku slova (и', ѿѣво, ѿпакчи се); 2. uvnitř slova, následující-li za sebou dvě samohlásky, na druhou z nich, zejména též na jotovanou (ѿкиѣ, блѣгарьскѣи, въѿроѣжи, своѣхъ, ѿрѣзѣа, 112 d); 3. ve skupinách souhláskových mezi jejich členy, a to nejen tam, kde vypadlo jer, nýbrž i tam, kde jeru nebylo (ѿѣи'чанѣмъ, ѿкан'но, на ѿи'же, ѿѣзанѣ'се. кѣи'ѣтан'тѣи). V případech sub 3. bývá spiritus či apostrof níže než sub 1. a 2., skoro na horním okraji řádku. Lze se domnívati ad 3., že toto kladení značky ' i tam, kde jeru nikdy nebyvalo, nevyplynulo z etymologické neznalosti pisařovy, a že jím vůbec nebylo míněno označování vypadlého jeru, nýbrž že značka ' měla vyznačovati fonetický přechod od artikulace jedné souhlásky k druhé. Zejména jsou tu zajímavé: ѿ'ѣз'ѣ'ѿѣа'хо' 20 a,

въ сѣвастіи^сцѣмъ^же 20 b, сѣс'р'дно 20c, сѣстрѣм'лѣннѣа 21 b, сѣкрѣп'лахоу 22b, пер'сомъ 22d, исп'лѣннѣи 23b, ѣз'воѣ 138d, вар'каръ 142b, помыш'лѣѣщемъ 163b a j. Důsledné téměř kladení apostrofu při *l* epentheticum mělo snad označovatí palatálnost. Někdy je apostrof tak zběžně proveden, že vypadá jako bod nebo akut, ale jen na první pohled. Ve skutečnosti *akcentů* ve Víd. rkpe *není*.

Z užívání jednotlivých písmen třeba uvést, že náslovné *o* se ovšem obyčejně píše jako *w*, zvláště předložky *ŭ* a *w*: ale *w* se píše též uvnitř slova *ѡѡдоснѣа*, *нарѡда* a j. Z písmen pro *i* písař zjevně dává přednost *и* před *ї*; tohoto užívá nejraději ve slově *хрѣіаиы*, a na konci řádku; jinak, zejména před samohláskou a jotací, píše *и*: *патрнархъ*, ale též *патрїа'рхъ* *повинокеннѣ*, *патрнкнїапа*, *народннѣи* a mn. j. Jotací písař rád vyznačuje, též na začátku slova, píše pravidelně *и*, *ѣ*, *ю*. Rovněž po *č* a *l* se v palatálních slabikách vyznačuje jotace (*чїоти*, *чїдо*, *постаканнъ* *роднїтєлнѣи* a p.).

Co se týče stahování, tedy v imperfektu a v genitivě sg. M. N. stažené deklinace užívá písař pravidlem tvarů stažených s jednou samohláskou (*їз'крѣт'кканѣ*, *посланого*: vzácně je *ндѣканѣ* 22 b, *їмѣкнѣхоу* 131 d). V dativě sg. M. N. adjektiv bývá obyčejně tvar na *-омоу*. Naproti tomu pády složeného sklonění na *-и* se častěji píší s oběma *-и* než s jedním; při tom matení *и* a *и* není časté a rozhodně řidší než v rkpe bukureštském. Také v nom. ak. pl. N. bývají dvě *а*: *прочаа* a pod. Zajímavé je, že v 3. sg. aoristu písař občas psává *dvě* samohlásky: *црткокаа* 34 d a častěji; *ѡрѣзаа* 112 d, *ѡпалннѣ* 22 a, *ѡстакннѣ* 22 b, *заткрннѣ* 172 b, *постакннѣ* 202 d (zejména při *i*). Znamena to délku koncové samohlásky? Myslím, že ano. Leskien (Serbo-kroat. Gramm. 1914, 543) ukázal, že v 2. 3. sg. aoristu sloves na *-nu-*, *-i-*, *-a-* koncová slabika je dlouhá, je-li přízvuk na slabice předcházející: *noši*, *hvali*; *ora*, *kova*, *nakupova*; *tonu*, *ginu* a j. Naše doklady také potvrzují nejnovější hypotesu N. v. Wijka (L'accentuation de l'aoriste slave, *Revue des ét. sl.* 3, 1923, 27—47, zvl. str. 46): on peut supposer une période plus ancienne où toutes les formes disyllabiques et

naši přeložime... кадна'ниче оу'гана пьноу 20d, tedy matení posovek ѡ—ж по ц, nebo ѡ рас'дъшоу се зем'лю 22d, rovněž matení ѡ—ж по ш а љ. Ojediněle nacházíme též bulharské ojerové: ко иночьскыи въразъ 139 b (*M i Buk.* na tomto místě къ) а о вкладнѣ: хракор'скы 199 d. (*M i Buk.* zde -ъ-)

Obsah rukopisu videňského jest, jak již v katalogu poznamenáno, pouze t. zv. čtvrtá kniha Georgiovy kroniky, čili *byzantské dějiny*. Rumělkovými iniciálkami jsou vyznačena tato místa:

Záhlaví l. 1 a (psáno ligaturami): начало съ бгмъ хрїтан'скаго цртва. лктр'никъ. ѡ велицкмъ кон'стан'тинѣ. из'бранъ гркш'нимъ георгіемъ некомъ .:

По маѣн'тїи же цртва кон'стан'тинъ великый. Mosk. 216a, Šaf. 198a a, de Boor str. 489 ř. 23.

5 d ř. 2 zdola: бажена же елена въ нрлмъ шншн на възн.

(6 a) сканиѣ чтнаго крта ѡ сего ѡбрѣт'ши, съза црквъ чюднѡу.

25 с по іоуліанѣ же, цртва іовіанъ .л. мѣъ.

26 а по іоуліанѣ же, цртва ален'тіанъ иже ѡ арнанъ лѣ .лѣ.

34 d по оулаѣ же цртваа гратіанъ снъ оуаен'тїніановъ, лѣ .лѣ. ѡ закланъ въ ига изидѣ видѣти коньскоѣ ристаннѣ.

ib. По гратіанѣ же цртва деѡдосїе великый иже ипанъ родомъ лѣ .лѣ.

60 b По ар'кадіи же, црваа деѡдосїе снъ иго иже ѡ до-крепнѣцъ. лѣ .лѣ.

63 b по деѡдосїи же, цртваа маркіанъ, лѣ .лѣ.

65 b-c По мар'кіанѣ же, цртваа лѣкъ великы лѣ .лѣ.

66 b по лѣкѣ же цртваа лѣкъ снъ зинонѡвъ. лѣ .лѣ.

по лѣкѣ же цртваа зинонъ нарицаемый исакры ѡцъ иго, лѣ .лѣ.

67 а по винѣнкъ же, цѣтковаа ѿнастасіе нарицаемый дох-
рѣнкъ лѣ̇ .кз.

68 d по ѿнастасіи же, цѣтковаа ѿустникъ драѣхъ, лѣ̇ .д.

69 а по ѿустникъ же, цѣтковаа ѿустиніанъ ѿефенъ нго лѣ̇ .лѣ̇.

81 c-d in margine a dole poznámka rukou písařovou a černě
k textu, obsahujícímu mravokárné úvahy o homosexualitě
a kleštěncích (viz tento passus v textových přílohách na konci
tohoto spisu): ∴ ꙗкоу сѣи глаголю сѣи ∴ сажайте кел'мѣже
нмѣще нмѣхы.

82 d по ѿустиніанъ же, цѣтковаа ѿустникъ ѿефенъ нго лѣ̇ .г.

83 с по ѿустникъ же, цѣтковаа тикеріе драѣхъ лѣ̇ .д.

83 d по тикеріи же, цѣтковаа макрикѣ армѣникъ зетъ нго
лѣ̇ .к.

87 а по фѣицъ же, цѣтковаа іраканіе лѣ̇ .к.

89 b по іраканіи же цѣтковаа кѣн'стан'тинъ сѣ̇ нго лѣ̇ то .а.

111 d по кѣн'стѣкъ же цѣтковаа кѣн'стан'тинъ сѣ̇ нго лѣ̇ .з.

112 b по кѣн'стан'тинъ же цѣтковаа ѿустиніанъ сѣ̇ нго
лѣ̇ .л.

114 b по ѿустиніанъ же, цѣтковаа леѡнтіе .нѣ̇ .г.

114 с по леѡнтіи же, цѣтковаа ѡфимаръ иже и тикеріе лѣ̇ .з.

ib. по ѡфимарѣ же, цѣтковаа пакы ѿустиніанъ носѡ ѡзыко
ѡрѣзаны лѣ̇ .з.

115 b по ѿустиніанъ же, цѣтковаа фѣлпѣицъ иже и бар'данъ
лѣ̇ .в.

ib. по фѣлпѣицѣ же цѣтковаа артеміе иже и ѿнастасіе лѣ̇ .в.

115 с по артеміи же, цѣтковаа деѡдѡсѣ лѣ̇ .в.

115 d по деѡдѡсѣи же цѣтковаа лѣ̇ ѡсавровъ.

202 с вѣ же тога ѿ троуск странникъ къ дракинѣцкѣ странк.

206 с рѣманъ же цркъ, снѣу скѣмоу етефанѣу женѣу прикеде,
дхцерь сѣушоу гакалѣноу ѿноу ѿменемъ.

215 d о мирѣцѣмъ створени сѣмѣѡна магнестра ѿ логодѣта ѡ разлчнѣи лѣтоуѣмъ ѿ сѣпн-сателѣи (psáno ligaturami). Ъкъ кѣзкѣтнѣи съ мирѣ нескѣи прѣже къ лѣто прикедъ створникъ начело ѿко ѿ землю.... Viz Mosk. 428 b 12, Šaf. 382 b α ř. 5 zdola.

217 с ѡ хѣроуѣмѣмъ ѿ пламенѣмъ ѡроужѣи (ligaturami). Viz Mosk. 430 b 11, Šaf. 384 a α.

217 d сказаніе кѣкратѣцѣ сѣуѣмъ ѡ аѣма до днѣшнѣо крѣменѣ (prvý řádek ligaturami). Viz Mosk. 431 a 1, Šaf. 384 a α dole.

219 a кѡнѣтанѣтнѣи кѣлнѣи ѡ. при сѣмъ вѣи ѡ. сѣкоръ. Viz Mosk. 432 a 26, Šaf. 385 a α.

219 с poslední slova: мѡхѡлѣ ѿ. и мѡцѣ ѡ. ѡѡѡѡѡ трѣфѣрѣ лѣ. ѡ. и мѡцѣ ѡ. Totéž Mosk. 432 b 30, Šaf. 385 a β.

219 d prázdné.

Subskripce, jako v *M*, není. Záhlaví kapitol, jako v *Buk*, není. Jiných marginálií rukou písařovou rovněž není.

Na okrajích jsou sice místy skoropisem pozdější přípisky jinou rukou, ale jsou silně vybledlé, těžko čitelné, a pro kroniku významu nemají. Zajímavá je na rubu listu 99 (tedy přibližně uprostřed kodexu) černá pečeť (razítko) kláštera archanděla Michaela, jemuž rukopis dříve náležel. K tomu se vztahuje též poznámka na posledním (219.) listě: сѣи црѡстѡвникъ монатіѣрѣ ѣтѣго архистратѣга мѡхѡла ѿ гарріѡла при рѣце ѡже зовѣте крка. ѡце хѡѡѡѡи чти ѡѡрѣѡѡѡи кани рѣчѣи.

Starý řecko-východní klášter „Krka“ leží na známé dalmatské řece Krce (S. Arcangelo), na jejím toku mezi Kninem a Šibenikem, a je znám jako útočiště některých církevně-slovanských rukopisů.

Jak se rukopis dostal do vídeňské dvorní knihovny, není mi známo.

Všecky vyličené vlastnosti paleografické a jazykové dovolují, aby byl Vídeňský rukopis jako dosud i nadále kladen do XIV. století, ovšem patrně do jeho konce.

Ukázka z rukopisu vídeňského.

O císaři Julianu Odpadlíkovi.

(Víd. 19 d, posl. řádek = M 235 b 2 = Š 217 a a; de Boor 539, 10.)

20 a По констан'тинѣ же црѣтко/ва 20 а юліанъ прѣстоу'п-
никъ лѣ̇т̇ ѿ̇ полокиноу. иже по бжню попоущенію прѣѣмъ
црѣтко, ткорыше и прочаа ианка иже сего¹⁾ под'визающіи,
оудоднаа кѣсомъ. тѣмъ же и идолъсци застоу'пници оуп'-
кав'ше, ѿкръзоше оудольскыи²⁾ трѣкы и ск'врьныи пра-
зники. кѣтѣкныи же храми низлагааху, и хрѣіаны лютѣ
оудз'к'лааху. къ тѣхъ же вѣрѣменехъ и нор'фѣри тѣрѣнии³⁾
сын м'ногаа на кѣроу нашѣу гнѣвомъ сѣдѣа. хрѣіанини
бо быкъ, и кнѣи быкъ ѿ нѣкоѣго хрѣіанина къ пале-
стини, раз'гнѣвак'се, прѣтворѣ се пакы на иланьство
ѿкан'ны⁴⁾ и на кѣроу похочіи.

какова оубо и конклаа къ ѿно дръзюше вѣмѣ иже
20 b злочестѣа идиномыслии, зѣло мнѣгаа соутъ и пп'ни
ѿсѣвъ трѣбоущаа. мыи же мала ѿ м'ногъ покѣмыи.

Къ аскалонѣ оубо и газѣ моужемъ сѣньномъ и же-
намъ житниѣмъ дѣстка ѿбецан'нымъ поврѣ'ше чрѣка и

Různočení z M a Š:

¹⁾ сего: Šaf. ego (písafským omylem).

²⁾ оудольскыи: MŠ идоласкыи.

³⁾ тѣрѣнии: MŠ тѣрѣнии.

⁴⁾ ѿканны: MŠ ѿканныи.

ѣчкмыка напакн'ше,⁵⁾ прѣд'ложнше скиннѣмъ на снѣдѣ.⁶⁾
 и х'же и кыноу трннхъ и крккн кккоу снше з'аоимен'ны, кь
 севастин'сѣкм'же градѣ прѣчкѣ ккч'чѣ ѡкркз'ше ѡгню
 прѣдаше моци и прахъ расынаше. Кь кесарн' же фнлпп-
 повѣ иже ннѣ парочнт'кн (τῇ νῦν πανεύδι), и з'капнѣ ѡбразъ
 кѣше гнѣ, игоже крккоточника блгдареннѣ рѣ прѣдѣдомъ⁷⁾
 свонмъ (πρὸ τοῦ οἴκου αὐτῆς) постаки. игоже иоу'манъ
 снести и на посѣм'хъ клачити повелѣвъ, скои кь мѣсто
 ѡнего стакнѣ дрѣкк'кнѣ кьдр(о)узнѣ. ѡгнѣ же⁸⁾ снѣ с
 20 с нѣсе/сего понапнѣ. зѣл'ка же пѣкапѣ цкѣт'кше на слѣдѣ⁹⁾,
 и дѣже прѣкк'кѣ мѣдѣкны ѡбразъ стоѣше х'кѣ, к'сѣмъ оу'ко
 члѣкомъ пѣкѣдома, к'сакого же крѣда цѣлкѣпѣа соу'цнѣ.
 гнѣ же и з'капнѣнѣ ѡбразъ ѡ ѣлнѣ тогѣ сѣкроушѣнѣ х'ртнѣнѣ
 сѣкрав'ше оу'ср'дно кь црккн положнше. кезоу'мнѣнѣ же иоу'-
 манъ ѣкѣ прочѣ и кесрама на блгочѣстнѣ кь ѡроужане
 се. и прѣкк'кѣ оу'ко иже кь градѣ и кнѣк источ'ныци,¹⁰⁾
 с'кврѣн'ными жрѣтвами ѡскврѣнаваше, ѣко да кѣжо при-
 чѣпѣ се кодѣ, причѣстит'се и мрѣзостн. потом'же и ѣже
 на трѣжнцн и х' лежецѣпѣ, с'кврѣннѣнѣ и с'напнѣше. крон-
 лахоу же и хлѣбѣ и мѣса и ѡкопнѣ и зѣлнѣ, и ннѣ ѣлѣка
 20 d снѣднѣа. снѣ оу'кѣ з'рѣцѣ х'ртнѣнѣ,¹¹⁾ стѣнѣа/хоу¹²⁾ оу'ко и

5) напакн'ше VM: напакннше Š.

6) на снѣдѣ VM: снѣдѣ Š.

7) прѣдѣдомъ: M прѣдѣмѣмъ.

8) ѡгнѣ же: MŠ и ѡгнѣ же

9) на слѣдѣ ἐν τῇ βάσει de Boor 540, 11: Šaf. omylem (reminis-
 cenci na dřivější větu) на снѣдѣ.

10) источннцн: MŠ источннкы.

11) х'ртнѣнѣ: MŠ х'ртнѣнѣ.

12) стѣнѣахоу: MŠ стѣнѣлахоу.

плакаху ꙗко ѡбѣщающе ѿ быхаша ѡнѣхъ. ꙗдѣху¹³⁾ оубо ꙗко-
 комоу законоу законоу (omylem opakovano; v jiných
 rkrech. a v řec. nikoli) повинующи се. в'се во рѣ, ꙗже въ
 крѣчьминци¹⁴⁾ продающе, ꙗди же ницесоже вьстезающе
 се за скѣсть. ꙗще же оубо ꙗ дроугѣмъ изъверѣтъ на благо-
 чьстнѣ коварство: ꙗ коиноу по писанию злато подае
 по дрѣв'ниемоу обычаю, сѣдѣше оубо тѣ на столѣ црцѣ.
 прѣдложише¹⁵⁾ по обычаю кадил'нице¹⁶⁾ оуглиа пльноу.
 и ков'чеж'ць съ ливаномъ на трапезѣ ꙗже бѣше прѣдъ
 лицемъ ѿго. ꙗ повелѣ ѿ приѣмлющихъ злато кѣжо прѣвѣи да
 вьложити въ кадил'ницеу ливанъ, потомъ же приходити ꙗ
 злато ѿ роуки ѿго приѣматн. ꙗ къ снмъ повелѣ ꙗ скверн'-
 ныѣ образы ѿго напѣти дѣ ꙗ арѣ. ꙗ снѣ неирпобны
 21 а тѣщаши / ѿсквернитн кѣхъ. положи же ꙗ законъ, тако
 хр'тианомъ неконвати, ни творител'ныимъ и вѣтн'скимъ
 ꙗ философскимъ слов' ^в оучити се. нашимъ не ^ч рѣ вьвроу-
 жающе се ꙗн'мн, на наноу вьстають рать.

ѿгоже григоріе ꙗже бгословеснѣмъ именован'ныи доврѣи
 наче ѡбличае гл҃еть: твои ꙗ ꙗже ꙗнишествовати. р'ци ми:
 ч'то же: не финн'иска ли¹⁷⁾ соутъ писаниа, ꙗжеже иѣци
 ꙗ ѿ ѿгуб'тѣнь, ꙗли надъ силами ѿ моудрыць ѿврейскыи,
 ꙗже на дьскахъ бгочахр'таныхъ написати се законоу ѿ ба
 вѣроуютъ? твои ꙗ ꙗже адиньски бесѣдовати, ꙗже чисти¹⁸⁾
 ꙗ слагати прѣсты мѣрила же ꙗ подьбѣи (λογίζεσθαι δαχτύ-

13) ꙗдѣху оубо: MŠ ꙗдѣху ѡбаче.

14) въ крѣчьминци V Š: въ крѣчвинци M.

15) прѣдложише VM: прѣдложи же.

16) кадилнице V: кадилницеу MŠ.

17) не финниска ли VM: Š om. не vynecal.

18) чисти: M чести.

- ѡнѣмъ же иже къ иѣрамѣ храмъ и иже тамо ѡписанѡе слоуженнѣ прѣдѣлающе, въ тѣхъ чѣ повелѣ бѣговорѣцъ вѣстави
- 21 d вѣсти иже по гнѣвоу бжю и смотреннѣ храмъ разореннѣ./ и се съ многѡю радостнѣ слышавше, вѣсѣмъ повелѣннѣ иже по вѣселѣннѣ идинокѣнникѣмъ ѡвѣнна створише. и ѡнѣмъ оубо, ѡ вѣсоудѣ сѣтѣюще сѣ, и ѡмѣннѣ и оубоуднѣ на сѣзаниѣ храма принашающе (m. — мѣ, dat. absol), съ же посла съ ними и вѣлѣмоужа и многѣслоуженнѣ и иже на поутѣ. ѡроуднѣ бо, снрѣчь корыта и мотыки и дикѣмъ²³⁾ и сѣсоудѣ сребрннѣ оубоуднѣ(и) въ посла бѣговорѣцѣмъ нѣдѣмъ. копати оубо начеи и прѣстѣ и зносити мѣногы тѣмъ, въ незапоу вѣтри мѣнози напрасни и боурни и оубоуднѣ дѣхѣоубѣше, напрасѣно вѣтѣхъ разгнѣние. ѡнѣмъ же ѡрѣцѣмъ сѣ ицѣ и бжтѣвннѣмъ дълготрѣпннѣмъ не оубоуднѣмъ, нѣ дѣлоу пакы/ прикосѣоубѣмъ сѣ, прѣвѣи оубо троусъ бѣ великѣ и страннѣ. потомъ же ѡгнь ѡ ископаныхъ ѡснованихъ и сѣкочивъ, множаннѣ ихъ ѡпали. въ тоужѣ ношѣ оубо и иже по ннѣ ѡвнѣ сѣ на иѣси крѣта ѡбразъ сѣтѣовнѣнъ вѣсоу ѡзраѣ земѣю ѡноу. ѡже соубоуднѣннѣ зрѣи, и иже на ннѣхъ бжнѣ гнѣкъ ѡвѣ настѣмъ, въ своѣ съ стоудѣмъ вѣзвратише сѣ. жестоубоуднѣ же ѡубоуднѣ снѣ оубоуднѣ, такоужѣ и тѣхъ фараѣнѣскы сѣцѣмъ ѡжестнѣ сѣ.
- 22 a трѣпннѣмъ не оубоуднѣмъ, нѣ дѣлоу пакы/ прикосѣоубѣмъ сѣ, прѣвѣи оубо троусъ бѣ великѣ и страннѣ. потомъ же ѡгнь ѡ ископаныхъ ѡснованихъ и сѣкочивъ, множаннѣ ихъ ѡпали. въ тоужѣ ношѣ оубо и иже по ннѣ ѡвнѣ сѣ на иѣси крѣта ѡбразъ сѣтѣовнѣнъ вѣсоу ѡзраѣ земѣю ѡноу. ѡже соубоуднѣннѣ зрѣи, и иже на ннѣхъ бжнѣ гнѣкъ ѡвѣ настѣмъ, въ своѣ съ стоудѣмъ вѣзвратише сѣ. жестоубоуднѣ же ѡубоуднѣ снѣ оубоуднѣ, такоужѣ и тѣхъ фараѣнѣскы сѣцѣмъ ѡжестнѣ сѣ.
- 22 b приѣмнѣмъ помазаниѣ тако ѡмоуднѣ./ ннѣ же вѣси оубоуднѣ

23) дикѣмъ: М дикѣмъ.

24) мнѣ сѣ: МШ мнѣ сѣ.

къ тар'ск³⁰⁾ и погребено, из'врѣ^ч ѿ зем'ли и из'връжено
бы, ꙗкоже рече пакы григонѣ: рече бо малѣи же по срѣ^ч и пер'-
сомъ оубо соуду ѿдав'шѣмъ³¹⁾ лов'ца, тамо ѿсоудитъ и
мртвца из'несетъ ни же помлована. ꙗкоже азъ нѣкогдо
оуслышахъ ни гробу приѣм'лющюу, нѣ ѿ расѣд'ки^чюу се
того дѣла зем'лю ѿвръжена и из'кираѣма, провъз'кщениѣ
м'ню тамош'ниѣ мѣкы.

По сихъже видѣна быше того вѣх'каниѣ чародѣи-
ниѣ.³²⁾ къ пер'сидѣ бо си, пославъ еѣса къ запад'нѣи
странѣ ѿ тоу ѿкѣтъ принести ѣмоу къскорѣ, къз'браненъ
бы ѿ шествиѣ нѣкогдо мнѣха за .i. днии. (Zde pisať, počinaje
psáti nový list, přeskočil 5 řádek ἐξ ὁμοιοτελεούτου. Viz M 238a
ř. 15—19: и немогъ еѣсѣ м'ноути, пакы къ ѿулианоу
къз'рати се. ѿп'же к'ноу къси'книѣ въпросѣ^ч рече: и оукъ-
сиѣхъ, и бездѣльнъ къз'ратихъ се. чаахъ еѿ поупниѣ мнѣха,
ѣдѣ како прѣстанетъ ѿ м'ткы. и непрѣставъ за .т. днии),/
23 а къз'брални ми створиши волю твою. и се слышавъ ѿули-
анъ негодовавъ зѣло, рече по къз'ращениѣ потребѣти
м'нишескы родъ. иже оубѣдѣвъ нѣкы ѿ вельмоужь^ч нѣго
и почюдникъ се, шѣ разѣи^ч имѣниѣ своѣ к'се нициимъ. и
иде къ стар'цоу, и бывъ м'нихъ искоушениѣ, гл҃аше в'сѣмъ
иже на еѣсы крѣнѣсть мнѣхомъ.

къ карѣхъже иже ѿ кара цѣра скзаныи гра иже на
пер'сы шѣст'виѣ творе, вѣнѣ и къ нѣкоимъ трѣвици
жрѣтвы нечѣсты пожрѣ, каючѣ и печать на вратѣхъ по-
стави и хранителе постави. иже ѿвръз'ше по ѿноговѣ

³⁰⁾ въ тарск: МŠ въ тарск.

³¹⁾ ѿдав'шѣмъ: МŠ ѿдавшюу.

³²⁾ чародѣянниѣ: МŠ и чародѣянниѣ.

падеи^нй, ѡкрѣтоу³³⁾ жеиоу за класи кненимоу прострѣтѣ
 ѡмоури³⁴⁾ роуцѣ. ѡже прорѣзавъ немѣтныи чрѣво, ѡже
 на пер'сы нѣкога разоумѣ ѡпар'хоумъ (διὰ τοῦ ἥπατος!) кы/
 23 b к'ноуѡ покрѣдоу. кѣ аи'тѡуи^н же, м'ногы оуко ков'чегы
 кѣ црѣкѣ полатѣ галкѣ члѣчкыи^нхъ исп'ланиены, многы
 же источ'ники мрѣткыи^нхъ телескѣ ѡкрѣтоше п'лани. ѡко
 т'моу женѣ кѣ чрѣкѣ ѡмоури^нхъ рас'правѣ ѡ кноу'ткыи
 н^нхъ младѣи'це сматраше.³⁵⁾ ѡ многы ѡромы заклавъ, подѣ
 ѡдолы покрѣже ѡдомлюкыи ѡдѡманѣ (ὁ φιλείδωλος Εἰδω-
 λανός; slovní hříčka tedy již v originále). много же ѡ ѡно
 словес'нои стадо ѡ раз'лич'ныи^нхъ кѣз'растѣ раз'лич'ныи
 оумори^н с'мрѣткыи ѡ ѡмни Пондонокѣ ѡ прочи^нхъ кѣ-
 совѣ, кѣсмы. не тѣкмо же нѣ и конѣ кѣкы же ѡ чрѣкы
 пож'рѣтѣ, ѡкѣхъ оуко сѣицоу, ѡкѣхъ же ѡг'ни, ѡ кѣтро-
 комъ.³⁶⁾ ѡ кѣ снмѣ п'сы ѡ пѣи^нкы (πιθήχους) ѡ крановы
 и к'сакѣ ѡноудѣ гадѣ'кыи кидѣ ѡ четкрѣногѣ, зѣкрѣи^н
 23 c же ѡ ѡпѣхъ п'тицѣ ѡ с'котѣ ии^нрѣстаише закланѣ ѡ
 творени^на к'сакѣ оумыи'лани^н, множаиша ѡ гор'ша ѡ неже
 ѡже ѡ ѡл'ани^нхъ оузакопены. кѣ ѡже кѣхъ ѡже прѣже того
 ѡл'ани^нхъствовак'ши оуслышати се, тацѣи м'не се без'вож-
 ны ѡжжѣти се ѡ бѣ мѣкѣти се. Сица злоименитыи^нхъ
 боговѣ повелѣни^на³⁷⁾ ѡ сица соумоудьнаго ѡ бого-
 мрѣз'скаго празникотворени^на ѡ сицѣ оуко лѣж'нои чаро-
 дѣи^нни ѡ прѣлѣ кидѣи кѣ. Тѣ же ѡже сицѣ прѣлѣсти^ню
 поракопены, оумрѣтѣ дѣи^ню ѡ теломѣ сѣи лѣ лѣ. ѡ ѡс-

33) ѡкрѣтоу V i Š: ѡкрѣтоше M.

34) ѡмоури: MŠ нмѣи.

35) младѣи'це сматраше VM (M сматраше): Š младѣицѣ сматрѣше.

36) кѣтровои: MŠ кѣтровои.

37) повелѣни: MŠ повелѣнии и чародѣи.

коудѣше въ соудѣтѣ дѣиѣ ѿго ѿ лѣта ѿго съ тѣшаниѣмъ,
 ѿ погнѣ за безаконнѣ свои. многоу бо неправѣдоу ѿ бе-
 23 d законнѣ на высоту въ истинноу гла,/ ѿ положи на нѣо
 ѡуста свои. ѿ ѿзыкъ (ѿго) прѣиде по зем'ли, ꙗкоже ни-
 шеть. ѿ прѣкѣта ѿ бѣдѣно сказаѣма съдѣлавъ зѣло вел'-
 ми похвалѣсе, свою прѣвоу вѣроу ѿ чинъ не съблюды
 паде, ꙗкоже ѿ нѣже сего прѣлѣстивыи дѣякоу. Zde končí
 v řec. textu II. redakce kapitola o Julianovi (de Boor 548,
 12). Ve *Víd.* i *Mosk.* však shodně s první redakcí Geor-
 giovou následují další úvahy o Juliánovi, protkané citáty
 z proroků a j. (M 239a 6 — 240b 17 = *Víd.* 23d—25c).
 Potom následuje 25c: по іоуліанѣ же црѣвока іоуліанъ
 (M 240 b 18).

5. **Rukopis athonský druhý chilandarský.** Viděl jej a zazname-
 nal již V. J. Grigorovič na své cestě (Очеркъ путешествія по
 европейской Турции, Учен. Зап. Казан. Унив. 1848, 87 sl.;
 2. vyd. v Moskvě 1877, str. 35). U Grigoroviče má číslo 16.
 Novější a podrobnější zprávu o tomto rukopise podal Sava
 Chilandarec (Rukopisy a starotisky chilandarské, s úvodem
 a ukazatelem od Fr. Pastrnka, VKČSNh. 1896, str. 40/41) pod
 č. 128. Rukopis obsahuje 266 listů in folio, písma poněkud vy-
 bleblého a částečně nečitelného, ve dvou sloupcích. Pochází z XV.
 stol. Nadpis je týž, jak uveden zde na str. 145. Na posledních
 šesti stranách jsou podle Savy tato tři pojednání:

- 1) о мирстѣмъ сътвореніи Симеона магистра и логодета.
- 2) о херскимѣхъ и пламенихъ орѣжѣи.
- 3) сказаніе въкратцѣ соущимъ отъ адама до днешняго
 крѣмене.

Sava se domníval, že tato pojednání pocházejí od písaře nebo
 od překladatele. To není správné. Srovnání s textem Muraltovým
 ukazuje, že je to tak zvaná sedmá a osmá kniha Hamartolova,
 obsahující výklady kosmogonické a stručný přehled světových
 dějin. Je obsažena v některých řeckých rukopisech Georgia,
 byla odtud také přeložena při Lětovniku, a pochází od Symeona
 Logotheta. Tytéž závěrečné kapitoly jsou v rukopise mo-
 skevském, Šafaříkově i vídeňském.

Závěrek: сіа кннга хиландарска. георгіе аѣтѣнскѣхъ.

Poslední list obsahuje na obou stranách zápis o 52 řádcích, z něhož Sava cituje: „и немца се сіа кннга аѣтѣнскѣхъ по-кеаѣнїемъ и потѣпанїемъ нже панпренодобнаго и скереннонѣка іоанна нроуаѣна честни и скеренныи окитеаи прѣкетныи кого-роднїце свѣтлыи лаври хиландарскыи роукою іока таха монаха... тѣмъ же молю кеѣхъ отацъ же и господа (ps.-о) моухъ честнаго свѣора хиландарскаго и прочитаюуцїхъ сію кннгу, аще и нѣкчесо недостаткѣно смотрити зде скончаи кого-дарнїемъ разоумомъ, да незаврїти моумоу неразоумїю (nečitelné) . . . ка пандохъ с изкодоу ннсахъ.

Srovnávám tuto subskripci se subskripcí moskevského synodálního rukopisu, jenž byl psán v Chilandaru r. 1386. Sava sice necituje úplně, ale přece vidím, že rozsah obou zápisů je týž, a nejen to: zápis tohoto rukopisu mladšího jeví doslovné shody se zápisem synodálního. Tak již titulatura Chilandaru je táž; pak je zde sice vynecháno ono místo, kde se v synodálním mluví o šlechtici Radovanovi, pro něhož byl rukopis psán, ale závěrečná omluva a prosba o shovívavost čtenářů je doslovně táž (viz zde str. 148 n.). Z toho vyvozují, že tento chilandarský rukopis je *opis synodálního* z r. 1386, a za druhé ovšem, že synodální byl ještě v XV. století chován na Athoně, v klášteře chilandarském. Snad tam byl po smrti Radovanově vrácen. Subskripce Š je zcela jiná.

* * *

6. **Rukopis chludovský.** Jeho stručný popis podal a krátký výňatek z něho otiskl A. N. Popov (Описание рукописей А. И. Хлудова, в Москвѣ 1872, str. 370/1). Rukopis čítá 291 listů pergamenových in folio, je psán ve dvou sloupcích, a to poloústavem XV. věku. Na začátku chybí několik listů. Lětovnik sahá do r. 948, byl tedy úplný.

Popov myslil podle jazyka rukopisu, že prý byl překlad pořízen nejspíše Srbem a pravděpodobně v chilandarské lavři. Z této domněnky vyplývá, že tento rukopis nemá subskripce, jež by nás o jeho původu poučila, a za druhé, že nemá tak patrných bulharismů, jako M a Š, sice by byl nemohl mluvit Popov o srbském původu Lětovniku. Z obsahu:

L. 8 v: зачело лѣтописца геѡргіа инока. а́дамъ оубо по прѣклоудромоу и вѣтъкѣномъ и сѣниномъ мѡѡсеѡу. Je to začátek t. zv. II. knihy, de Boor str. 41.

L. 155. на́ло сѣгмъ хрѣ́танскаго црѣ́ва и ѡ велицѣмъ кон-
станти́нѣ. Je to začátek t. zv. čtvrté knihy.

Jsou tu tedy jediné táž záhlaví, jako v *M* a *Š*. Jiného rozdělení, na př. na kapitoly, a jiných záhlaví není, právě jako ne v *M* a *Š*.

Připisků je málo. Některé pocházejí od písaře rukopisu a jsou psány rumělkou:

42a: помози г҃и карлеу.

185a: помози г҃и рабеу своему теѡпни. аминь.

Je tu obvyklý a již připomenutý rys jihoslovanských rukopisů, že písaři jejich nařikají nad obtížností své práce. Písař rukopisu se jmenoval *Karel*.

Druhé dva přípisky jsou od pozdější ruky:

2a: помени г҃дн.

65a: смѣрении́ таѡа петръ. да прости́те ѡ́ци е́ти; více Popov nepřčetl.

Podle krátkého výňatku, uveřejněného Popovem, lze hledati tyto jazykové znaky chlodovského rukopisu:

Pravopis. ѡ se piše v násloví: ѡста́вль, ѡкро́чише, ѡмо́форъ.

Před jotovanou slabikou bývá často ї: на́мѣстѣіе, хрѣ́та-
номъ; také však и: при́и́стѣіа, а́иіе, про́и́аше.

Značek nadřádkových je celkem nemnoho. Přidešníky v samohláskovém násloví: ѡ́зиде, ѡ́стави, о́убо, ѡ́два; též počíná-li slabika -j-: ко́нѣати; též i по́ѣти. Akcenty: na jednoslabičných slovech bývá ´: жѣ́, сѣ́: ´ v paroxytonech i ve víceslabičných: о́убо, ѡ́два, а́гарѣіи, ѡ́стаи.

Z hláskosloví. Za nosovku je ѣ a оу: ко́ноу́тръ, со́уци́нмъ, ко́змоу́тикоу́ сѣ; стѡро́ише, при́идоше, по́грѣзоше.

Jer je několikrát psáno ѡ: оу́вѣ́ршемъ, сѣ́, о́мофоръ. To bývá i v srbských památkách XV. století (Vondrák, Akslav. Gram.² 222,641/2).

nalo, že písař znal redukované samohlásky, čili že *nepocházel* ze západního území bulharského, kde není redukovaných hlásek v nepřízvučných slabikách. O poměru textu rumjancevského k jiným rukopisům Lětovniku nelze nic říci. Jest však zajímavé, že také rukopis *bělehradský* obsahuje jen první polovinu kroniky, a za ní má také drobnější stati náboženskohistorické, ovšem jiné. Je tedy na snadě domněnka, že oba rukopisy tvoří jednu skupinu, čili že rumjancevský i bělehradský vznikly z *téže předlohy*.

* * *

8. **Rukopis bukurešfský** v Národním museu starožitností (Museul Nacional de Antichități) č. 166. Popsal jej a výňatky z něho uveřejnil A. J. Jacimirskij (Славянскія и русскія рукописи румынскихъ библиотекъ, v Petrohradě 1905, str. 501—507). Rukopis obsahuje jen 222 listy formátu $29 \times 21\frac{1}{2}$ cm, je z počátku XV. století, a je psán čitelným poloustavem, po 28 řádcích na stránce. Píše se v něm s. První kvaternion a konec rukopisu jsou ztraceny. Na začátku je titul vojevody Joanna Petra, црѣстани а запис: *ѡжтвныа лакры в кѣтрницкоа книга сѣла глѣмаа лѣтописецъ*. Na konci poloustavem XVI—XVII. věku zapsáno: *рѣдѣи .і. мнрчк .і. гнднѣ .і. кѣзанѣ .і. слав .і. кечк .і.* Rukopis má — ku podivu — záhlaví kapitol, čehož v Lětovniku jinak není; na př.: *ѡ поставленіи црѣмъ константиномъ сѣна ского кѡнстантіа на кѣсарство кѣ црѣградѣ и лѣкниа зѣта ского вѣ инкомнѣи кѣдѣиисецъки; ѡ пошкѣтѣи блѣгочѣстивыѣ црѣе елены... кѣзисканіи чѣтнаго крѣта гнѣа р.* Tato ze začátku rukopisu; jiná z konce: *ѡ скончаніи сѣмѣвна кнѣза вѣлгарскаго* (210 b); *ѡ тоуѣцѣк* (214 b). Tato záhlaví ukazují, jak neúplný je rukopis. Na konci sahá něco málo přes smrt Symeona bulharského, a jsou tedy tu vynechány události asi 30 let do r. 948. Nebyly však ztraceny, neboť za poslední kapitolou *ѡ тоуѣцѣк* (l. 214 b) obsahuje rukopis ještě t. zv. VII. a VIII. knihu Georgia, t. j. ony tři přídávky ze Symeona Logotheta, které jsou i v chilendarském rukopise a ovšem též v nejstarších, v *M Š a V*: *ѡ мнрѣцѣмъ створени сѣмѣвна ма-*

гистра догедѣта ѿ различныхъ летоуику и сѣисателен (l. 218b);
 ѿ хероукииѣхъ и пламениѣмъ оружїи (220b); сказанїе вкратцѣ
 соущи ѿ адама до днѣшнѣ врѣмѣ (221a).

Váznější však je mezera na začátku rukopisu. Podle záhlaví prvních kapitol, jak je uvedl Jacimirskij, lze usouditi, že rukopis bukureštský obsahuje jenom *druhou polovinu* Georgiovy kroniky, totiž dějiny byzantské, čili t. zv. čtvrtou knihu, tedy právě tak jako rukopis Vídeňský. Tomu nasvědčuje i počet listů 222 proti 385—434 listům úplných rukopisů. Jacimirskij poznamenává, že podle číslování stran schází jen jeden kvaternion na začátku. Rukopis byl tedy již původně neúplný, jako také rumjancevský a bělehradský, jenže obsahoval to, co ony neměly.

Jacimirskij uveřejnil z bukureštského rukopisu několik výňatků (str. 502—507): о миѡанаѣ црїи (l. 147) — M 356a.

о паденїи златого клѣоука юѣтїанѡка повѣсть чюдна (l. 169v) — M 378a.

ѿ павлїи зкѣзды (vlastně o vyjednávání se Symeonem bulharským) (l. 200v) — M 410b.

о сїмѡнѣ вѣгарѣскомъ начеаницѣ (l. 203) — M412b ř. 3 zdola.

о конѡанїи сїмѡна вѣгарскаго княза на грѣкы (l. 206 v) — M 416b 5.

о конѡани вѣгарецѣмъ и о рати быкии тогѣ (l. 207 v) — M 417a ř. 26.

ѿ скончанїи сїмѡна княза вѣгарскаго ((l. 210v) — M 420 a 30, konec této stati M 421b 25. Tyto výňatky zde otiskujeme.

ѿ миѡанаѣ црїи.

По ставрїиїи же, црѣкова миѡанаѣ зетѣ ѿго, лѣто идино и мѣць. ѿ. иже въ всемъ оубо вѣгѣ бѣше и кроткѣ. въ вѣщїи же оурежении, перасуданиѣ до конѣца бѣше. и порабоуиень соуѣт-ныхъ члѣкъ съвѣтомъ. и не искоускинь на браны. тѣмъ же понде на вѣгарїи конѡати. и съ вѣлицѣмъ побѣженїемъ ѿ нїхъ къзвращѣсе, поставленъ бы въ ѿго мѣсто лѣкъ. патрыкїи конѣ-

кода вѣсточнымъ странамъ, ѿ людѣи и влаетеи къ трѣкоунаѣи.
и оубоѣе миханак оуслышакъ. и къ инчѣскыи вѣра съ женою
и съ чеды вѣкыксе. и слово вѣстрѣта испрошь, къ вѣзжикымъ
градѣ вѣтрокѣ затваряет'се. къ нем'же и скончасе.

о паденїи затога клобоука гоустѣанова по-
кѣсть чюдна.

При томъ же црїи паде златын клобоукъ и оустѣиѣана гѣм-
мааго акгоуста. недооум'кюрем' же вѣкъ и како вѣзвѣзуть
помышляюремъ, вѣрѣтесе иѣккыи хытрыць. и вѣзвѣзъ на вѣхъ
великыи црѣке, стрѣлоу поустѣи съ оужемъ скрозъ позъ коня
поустѣиѣанова иже ѿ мѣды скетакына. и стрѣлкѣ прошишии на
дроую страну, тѣ по оуже вѣстекъ, чюдо оуѣмъ зрѣциимъ
даише. и клобоукъ вѣзложъ. и црѣкоу приѣтъ почкеть. и хыт-
ростѣи и ѣствоу велии приложѣи имѣ любо почтенъ быкъ ѿ црѣ,
златиць. р.

и вкланїи зкѣзды.

При сем'же явише зкѣза впошата ѿ запа... Посла же
сѣмѣвнъ князь болгарскыи вѣзвѣцѣан александъръ ѣже и мирѣ. и
любомоудрьствокати ѣмоу, и почитати ѣкоже при лѣвѣ. он'
же безоумїи и несмысльствомъ вѣдржымъ бывъ, сълы ѣго
вѣзвѣтѣи ѿпоустѣи. скрѣмн сѣмѣвна придакикъ. разоршоусе
ѿтолѣ мироу, сѣмѣвнъ готевашнсе подвигнути на хрїстѣаны
вроужїа. александръ же вѣѣдовавъ и впоиѣе къ знои великъ съ
сѣдъ гоужвицоу игравъ. и вроужїемъ бѣгоневѣстномъ пазвоу
прїемъ, крѣкъ многоу ѿ нозреи и ѿ срамныхъ оудъ про-
лиавшоу...

о сѣмѣвнѣ болгар'скомъ начелницѣ.

Ѣвгоуста же мѣа. сѣмѣвнъ болгарскыи начелникъ. воевакъ
на грѣкы, съ народомъ многомъ и тежцемъ, прїде въ црїгра. и

оубѣи въѣсѣде и плоть створи въ ѿ влахерны даже до глѣмаа
 златаа врата. оупованиѣмъ готовъ сѣи оудовъ сего прѣкти
 кеако. и нонѣже стѣна въ оубѣи тврьдость. и множество въ
 немъ нардѣи и оружѣи и каменномъ метанѣи. надеждѣи погрѣ-
 шнѣи, въ глѣмонъ въ домѣи възвратѣсе. мирныи въѣкты просѣвъ.
 начелнимъ же цѣригѣи ѣже въ мирѣи съ любовѣиу приѣмъшеи,
 посла сѣмѣи магистѣа своего глѣти ѣже въ мирѣи. въсприѣмѣи
 патѣрѣархъ никѣла и стѣфанъ и ѣванъ магистѣи цѣри, придоше до
 влахерны. и въѣдоше два сѣна сѣмѣиновѣ. и ѣдоше съ цѣремъ въ
 полатѣи. никѣла патѣрѣархъ. изыде къ сѣмѣиновѣ. ѣмоу же главоу
 прѣкклѣи сѣмѣи. матѣкоу оубѣи патѣрѣархъ сътворѣи. въ мѣсто
 въѣнда ѣако же рѣше свои рѣптарѣи на главоу ѣго възложи. дары
 оубѣи неизкѣтѣиыи и великѣиыи любѣпочтѣиыи бывше сѣмѣи и
 сѣнове ѣго въ свою страну възвратѣшѣсе. не съгласѣи въ речѣи-
 нѣи въ мирѣи развѣшѣдышѣсе.

о вѣкѣи сѣмѣи на вѣлгарскоѣи князѣи на
 грѣкѣи.

Вѣека же пакы сѣмѣи вѣлгарскѣи князѣи на грѣкѣи. и
 множество вѣлгарѣи посла въѣкупѣи съ кавѣаномъ и минѣкомъ
 и нѣи. прошѣишеи же сѣмѣи скрозѣи горы, придоу до ма-
 главы. тѣхъ же нашьствѣи оубѣи рѣманъ цѣри, помышлѣи ѣда
 како на пѣгѣи скоу полатоу съишѣи запалѣи, ѣвана рекѣора
 посла въѣкупѣи съ лѣвомъ и подѣомъ. несоуѣи съ собою множе-
 ство доволѣи ѿ цѣрѣкѣи и ѿ ѣже подѣи въластѣиу вѣевоѣи и про-
 чиѣи чѣиновѣ. съ нѣи ѣи бѣи и лѣѣи патѣриѣи, и вѣи силѣи
 дроуѣггарѣи съ людемъи своимъи. вѣи же. ѣ. нѣи пѣи. вѣи пѣи
 оубѣи сѣи людии свои на рѣиѣи мѣстѣи близъи пѣи. и вѣл-
 гарѣи ѿ горѣи ѣаковыишѣи, въ оружѣи глѣомъи въпѣи оубѣи
 сѣи и страшномъи. и кѣи кѣи напоуствѣи конѣи на грѣкѣи,

къ тѣмъ ча повѣже ѿванъ ректоръ. закланъ же бы въ нѣго
мѣсто подкызаемъ фѣвтикъ. и нѣи мнози. ѣдва сѣко спѣеи
кыкъ, прѣде вѣжене кѣвружени съ кораблемъ. и алеѣе. и
дрѣугаръ ѿмоща. и не кѣзмокъ до конца вѣлѣсти въ ко-
раблѣ, сѣавнсе въ морѣ. дрѣузи же спѣеи кыше въ кастели
вѣжавше. кораблѣнѣи же и прочеи всеи мнѣжестко. ѿко ѿ рат-
никъ вѣжече, въ морѣ оудавншесе. ѿки же желѣзоу кыше
спѣдени. ѿки же роуками кѣвгарекыи ити кыше пакѣи
кыше. кѣвгаре же никогоже кѣвратѣища тѣмъ имѣше, по-
латы нѣгѣскыи запалише. и стѣны къ пожероше. сѣе оуку
вѣдно ненаказанне и нѣкѣжестко нагажестко помощника имѣше.
к. же фѣв'кара. мѣа. ѣнкто. і. дѣвдора жена рѣманава скоп-
чесе. и положено кѣ тѣло ѣе въ домоу самого цѣа рѣмана иже
ѿ нѣго монастырь сѣтворень кѣ...

о конкани кѣвгарецѣмъ и о раты кыкии тоѣа.

Нѣуна же мѣа. кѣвгарѣмъ пакы конѣавше. и даже до стѣи
дѣвдоры полате прииѣишемъ, и сѣю ѿгнѣю прѣдавшемъ, на
вѣдѣ цѣа рѣманъ, конкѣды призѣа. соуцоу сѣими и гѣи-
момоу сѣктѣицоу. и наказакъ сѣхъ и повѣлѣ на соуѣстѣи
изыти. и ѿ ѿчѣсткѣ скоѣмъ подкызѣтисе. ѿни же ѿвѣщѣишесе
готовѣо ѿ цѣрки ѣго и за хрѣтіанъ оумѣкти на оуѣрки же дѣи,
кѣвружени кѣ ѿ цѣа рѣнѣи сѣктѣи, истѣиной кѣроу и скои
моужестко показа сѣзѣди бо кѣвгаръ прииѣи, и въ конскоу нѣхъ
кышѣ. кѣѣхъ ѣлико ѿвѣкте покѣа. оуѣлѣѣише же кѣвгаре
кыишѣ, кѣвратѣишесе на конскоу грѣчѣскоу. и рѣтъ сѣтворше.
повѣлѣше сѣктѣина сѣ малѣми соуѣа. ѿи же понѣже хрѣвѣрѣкы
подѣвгѣи многи повѣче. нѣ занѣи мнози кѣхѣоу кѣвгаре и не
може прѣтикоу ѿи стѣи сѣтрѣже ѣмоу оуѣоу конъ и повѣже.
рѣкоу же нѣкоу тоу текоуцоу прѣхѣде коню ѣго къ кѣлѣ

оуглѣвшоу. прободень бы сѣзды въ бѣдроу и ѣдва оубо коню
ѿ кааа истръгшоусѣ. помощію своихъ людѣи, спѣсень бы. до
клахерны. и положень бы банзы стѣго ковчега смъртнѣ бы соу-
щїи пазвѣ, къ ноши тои скончасѣ.

По времени же иѿколици павы сѹмевнѣ болгарскѣ князь.
съ вѣсми кон своимѣи ѡдринь градъ ѡвѣсѣде. и ѡстрогъ
ѡкложъ, крѣпко сего пѣновашѣ. понѣже оубо ниши ѡскоу-
дѣвшїи. и гладъ стоужашѣ велми. и ни ѿкоудоу имѣхоу
кормитисѣ, прѣдашѣ сѣбѣ и старѣшиноу болгаромѣ. игоже имѣ
сѹмевнѣ. и ѡковы по всемоу тѣлоу ѡбложникѣ. и многими
томаиын сего оумоучникѣ, коньчнѣи оубытъ и горкою смъртію
соурукетко и немарднѣи своимѣи дѣшѣ показавѣ. болгаромѣ оубо
блѣсти гра прѣдавъ и ѡтиде. иже на сѣ грѣцскоѣ наитнѣ слы-
шавшѣ, сего ѡстававшѣ ѡтидошѣ. и пакы по грѣкы градъ сѣ
бысть.

ѡ скончанїи сѹмевна княза болгарскаго.

Мага же мѣа. кз. енкто. ѣ. сѹмевнѣ болгарскѣ князь
скончасѣ. петра сѣна своего на своимѣи постави мѣстѣ. иже въ
ѣмоу сѣнѣ, ѿ вторнѣи жены. сестры геѡргїа соуросѡвоула игоже
и пѣстоуна и повелителя своимѣи чедомѣ сѹмевнѣ ѡстави.
миханѣ иже ѿ прѣкнѣи ѣмоу жены, пострижесѣ минхѣ. иѡанъ
же и венѣаминѣ петрова братнѣа, ише ѡдѣлаа ношаахоу болгар-
ска. ѡкрѣстны же ѣзыци. сѹмевновоу оувѣдѣвшѣ кончиноу,
харвата же и прочїи конѣати на болгары сѣвѣщавахоусѣ. гладъ же
и проузи болгарскомоу ѣзыкоу крѣпко достоужнѣ, и оубоашесѣ
оубо и инѣхъ ѣзыкѣ нашѣсткнѣа. богахоу же сѣ наипачѣ, ѿ грѣчъ-
скаго наитнѣа. сѣвѣ оубо створше, на грѣкы пондоше конѣати,
и въ македонїю пришѣше, страхъ по истинѣ грѣкомѣ створише
нотомъ же оувѣдѣвшѣи ико хощѣтъ на нихъ црѣ конѣати. посланѣ

петръ и георгіе ѿтаи и ꙗкоу мнѣхъ. наложѣша на нѣмъ
 маа. ѿ рода арменска, хрїстоуаѣ посѣра къ нѣмъ же вѣнше
 написано иже ѿ мирѣ съ грѣхы на мѣстѣ. и оуспѣно ѿ сѣмъ вѣс-
 щатисѣ. не токмо же, нѣ и бракоу створиши вѣроу ченнѣ. сего
 же мнѣхъ црѣ приѣмъ люкъзѣ, абиѣ посла съ кораблемъ къ
 месѣмъ вѣрѣскыи градь мнѣхъ доидѣша, и касѣнка родѣта, таже
 ѿ мирѣ вѣсѣдовати съ бакгары. ѿнѣ же ишѣше. и поклѣкѣнаа
 главоше, нзыде въкоуѣкъ стѣфанъ съ бакгары по соухоу. въсѣдъ
 же нѣхъ поидѣ и георгіе соуросѣкоуаѣ. и приѣхѣ къ констан-
 тѣнѣ градь, мирѣ сътворише. и прѣмѣнѣннѣ съ црѣмъ створиши
 просѣнѣ. зрѣнѣ же дѣщерѣ хрїстофора црѣ марію. и кѣмѣ
 годѣкъ нѣмъ выкѣши, написашѣ къ петроу въскорѣ прѣити. съглас-
 енѣ сътворише прѣѣже ѿ мирѣ. посѣланъ же къ никѣта магѣстрѣ
 ткѣтъ романа црѣ. срѣкѣти и прѣкѣсти петра даже до града.
 бакгарѣноу оубѣ приѣхѣноу. къ кораблѣ црѣ романа въсѣдъ,
 къ клахѣрноу прѣидѣ. и петра тако к нѣмоу идѣщаа, оузрѣкѣ и
 вѣлобѣзавѣ. и поидѣже дроуѣ дроуѣгоу подобнаа вѣсѣдовакѣнѣ.
 написашѣ съгласнаа таже ѿ мирѣ и брачнаа вѣроу ченнѣ. по-
 срѣѣже сѣхъ ходатаю выкѣноу сѣрѣкъ мѣжоу грѣкѣ и бак-
 гарѣ, протокѣстѣароу деѣфанѣ. къ. ѿ. же ѿтебра мѣца, нзыды
 патрѣархъ стѣфанъ въкоуѣкъ съ деѣфанѣмъ протокѣстѣа-
 ремъ. и съ марію хрїстофора црѣ дѣщерню и съ кѣмѣи кѣ-
 моу же къ црѣкѣ прѣкѣтѣнѣ вѣце пѣгѣнскыи. и бакѣнѣ петра и
 марію. и вѣнѣце на главы нѣмъ възложише таже вѣбычанъ ѿ
 зѣтоу и некѣстѣ. сътворише же всако кѣсѣлѣнѣ брачноѣ. вънѣде
 деѣфанъ въкоуѣкъ съ марію дѣщерню црѣкѣю къ градь. въ
 третѣи же дѣнѣ по брацѣ, створи црѣ романа гоуценнѣ сѣкѣтѣ. и
 сѣдѣ црѣ въкоуѣкъ на трапѣзѣ съ петромъ бакгарѣномъ и кон-
 стантѣномъ зѣтомъ сѣномъ и съ хрїстофоромъ сѣномъ сѣномъ.

българомъ же крамолоу сътворшемъ немалоу, тако прѣже сла-
вити хрѣстофора, потомъ же константи́на. и оустави мѣстоу ихъ
роуманъ цркъ сътвори же волю ихъ. и понѣже кса паже в брацѣ
скончашесе, хотѣаше же маріа оуже къ българомъ съ моужемъ
сконмъ петромъ понти, родители не даже до ек'дома изыдоше
съ нѣю. въкоупѣ съ деофаномъ протовестіаремъ. и ѣдше тамо
съ петромъ, понѣже понти хотѣахоу. въемше родители
дѣщерь, и многыи изнѣвше слѣзы. и елика в лишеныи прѣвѣ-
жѣлѣнныи. самого же зета вблѣкизаше. и снѣ въ роуцѣ ѣмоу
прѣдаше. къ црскѣи градь възвратишесе. маріа же българскы-
иамъ прѣдана вывѣи роукамъ, къ българскою землю понде
раѣющесе въкоупѣ и скръбцини. скръбци оубв, тако родите-
лине любеке оулишесе. и црскыихъ домовъ. и вбываи сърод-
ныкъ скѣи раѣющесе тако цроу вкроучена бѣ моужевн. и црца
българъ наречена бѣ. понесе оубв когачкѣстро много и различно.
и съсоуды бесчисельни.

Srovnání těchto kapitol s textem moskevského synodálního vede k zajímavým výsledkům. Přesvědčujeme se, že je to jazykově *týž text*. Pravopis i ráz jazyka je docela stejný. Vzhledem k tomu, že časový rozdíl mezi tímto rukopisem a nejstaršími není asi příliš velký, snad jen čtvrt století (Jacimirskij jej klade do *začátku* XV. věku), chápeme, že jeho jazyk je stejně konservativní jako v oněch. Nacházíme zde i duál ještě neporušený (цркъ проведень бѣ съзиды къ бѣдроу 207 b; avšak иванъ же и кенѣаминъ, петрова братиѣ (59!), еще вѣдѣла нона-ахоу българска — zde tedy již plurál, jako v *M* носѣхоу, 210 b, *M* 420 b) v té asi míře jako v *M*. Nacházíme tu i starobylá participia непрошъ 147 a, възложъ 169 b, оуглакъшоу 207 b, не-трыгшоу се ib. a j. Ba jsou i případy, kde rkp. bukureštský je starobylejší než *M*. Tak proti složeným tvarům v *M* má někdy adjektivum jmenné: lok. 39. по нѣколницѣ 207 b — *M* нѣколницѣмъ; lok. pl. равнѣхъ 206 b — *M* равныхъ; jindy zase má starší tvar slovesný než *M*: prostý aorist приндоу 206 b

způsobu valašsko-moldavského, po 30 řádcích na stránce, a to čitelným písmem. Pravopis je rovněž srbický. Rukopis je však velmi poškozen. Listy jsou vlhkem prohnílé, písmena se rozplizla a vybledla; proto je čtení velmi nesnadné. Rukopis není ani vázán. Jeho začátek a konec jsou ztraceny: začíná Davidem a končí císařem Nikeforem Fokou a výpravou perského Chosroa. Více o něm nemůžeme říci.

* * *

10. **Rukopis dubrovnický** je znám také jen jménem podle krátké zprávy P. A. Syrku, připomenuté zde již na str.

* * *

11. a 12. **Obě kopie, chované ve sbírce Undolského**, jsou podle E. Viktorova (dodatek ke knize Каталогъ слав.-рус. рукописей В. III. Ундольскаго, в Москвѣ 1870, str. 18) zcela nové. Jedna, č. 1092, byla opsána z rukopisu synodálního č. 148 z r. 1386; druhá, č. 1094, z rukopisu Rumjancevského č. 42, z XV. stol. Obě tedy ani pro jazyk ani pro text nepodávají nic nového.

* * *

13. **Rukopis bělehradské národní knihovny č. 328.**

Byl po prvé zaznamenán K. Grottem ve stati Нѣскольکو вновь приобрѣтенныхъ рукописей Народной библіотеки въ Бѣлградѣ (РФВ XVIII, 8.) Grot však jej kladl do XV.—XVI. stol., kdežto prof. Polívka, jenž jej přečetl, do století XIV. Rukopis obsahuje 180 listů papírových, nevelkého formátu (27·6×20 cm). Je psán nevelkým ustavem (výšky 2·5 mm); záhlaví jsou rumělková. Stránky jsou linkovány podobně jako v Š, na stránce je po 30 řádcích v jednom sloupci. Papír je velmi tenký, takže někdy přede psaním byly slepeny dva listy. Od listu 169. bylo psáno patrně jinou rukou; písmo je tu svěžejší. Lětovník sahá od l. 1.—do 167. V oné zadní, mladší části rukopisu jsou drobné stati obsahu náboženského, zejména Jana Zlatoústého a Epifania Kyperského; konec rukopisu schází.

Na oněch 167 listech není ovšem celá kronika Georgiova, nýbrž jen její *první polovice* do Konstantina Velikého, do po-

čátku dějin byzantských. A ani ta není úplná. V rukopise bělehradském *chybějí* tato místa textu podle *M*:

7b 15—	16b 10,	tedy	devět listů
17b 14—	18b 22,	„	jeden list
25b 10—	26b 11 zd.	„	celý list
77b 6—	78b 1,	„	„ „
82a 11—	83b 3,	„	1 1/2 listu
155b 3—	156b 67d,	„	přes 1 list.

Jazykový rozbor podávám, neviděv rukopisu, jen podle různočtení k *M*, jež si z rukopisu zaznamenal prof. Polívka.

Hláskosloví. € a ѡ за nosovky bývají pravidelně. Rukopis bělehradský [B] má daleko *méně* případů, kde by byla stopa bulharského matení nosovek. Je to na př. part. praes. прѣла-жѡуцѡуѡу, kde *M* má správně прѣлажеицѡуѡу 20a 1, pod 69b 19. Kde však *M* má nesprávně € nebo ѡ, tam *B* má hlásku náležitou:

В ѡ бѣганасенныѣ ѡзкы — М ѡ бѣганасенноуѡ ѡзкоу 40 b 8.

В за нѣже (ak. pl.) — М за юже 27 a 10.

В именоуѣтъ (3. sg. praes.) — М именоуѡтъ 29 a 13.

В старѣишииѣствоуѣтъ (,) — М старѣишииѣствоуѡтъ 29 b 14.

A podobných případů je víc. Jsou to právě tyto dvě kategorie: gen. sg. fem. a pak 3. sg. praes., jež se mate s 3. pl. praes. V. třídy (inf. km.);

1) gen. sg. fem.

В ѡ иѣгипѣтѣишиѣ рабкыѣ	—	М ѡ иѣгипѣтѣишоу рабкыю 44 b 2,
пшеницѣ	—	множество пшеницоу 45 a 18,
до послѣдныѣ вѣды	—	до послѣднѡю вѣдоу 55 a 4,
ѡ наложницѣ скоѣ	—	ѡ наложницѡу скою 62 a 14,
ѡ коѣкоде	—	ѡ коѣкодоу 72 a 5,
ѡ соудниѣ	—	ѡ соуднию 74 a 9,
ѡ самарниѣ	—	ѡ самарнию 90 a 14,
до третниѣ притче	—	до третнию притчю 105 b 25,
дѣцере . . лавдикниѣ	—	чубнѣ акus. дѣцерь скою лавдикю 116 a 8.
ѡ антиохѣишкыѣ	—	ѡ антиохѣишкоу 203 a 6,
ѡ сѣрапинскыѣ горы	—	ѡ сѣрапинскоу горѡу 213 a 9,

2) jiné tvary:

3 pl. кыкають správně	—	кыкають 101 b 7 zdola,
оунокають správně	—	оунокають 103 b 14,
лежиции správně	—	лежоуции 137 b 6 zdola,
ale nom. pl. некѣдѣши	—	некѣдоуции 140 b 17 zdola.

V tomto posledním případě tedy má zase *M* správnou střidnici **оу**, kdežto v *B* je bulharism, stopa matení nosovek (stsl. **кѣды, кѣдыца**). Je tedy celkem viděti, že rukopis bělehradský není tak blízek bulharské předloze jako *M*, a ovšem ne jako *Š*, nýbrž, že je čistěji srbský. V tom smyslu prohlásil o něm prof. Polívka (ve Věst. Čes. akad. IV, 1895, 154), že v tomto rukopise jsou „vymýceny četné stopy bulharského originálu, jimiž moskevský a pražský rukopis oplývají“. Tentýž význam mají i doklady **тепакни** místo **топакни** *M* 103a 11, **тепакниши** — **М топакниши** 146a 1, **крѣкѣ** — **М крѣкѣ** 126b 12. Vyvozuji z toho, že *B* byl opsán *ne z bulharské předlohy, nýbrž ze srbské*.

Jiný význačný rys *B* je matení **ѣ** a **а**. Zvláště **ѣ** se píše často za **а**, ale také naopak. Tento zjev je ovšem znám i z jiných srbských rukopisů, na př. z rukopisu Hvalova nebo z Nikolského evangelia, jak konstatoval již Daničić (Starine III, 42), ale v *B* je zvláště hojný. Písař *B* neměl ve výslovnosti rozdílů mezi **ѣ** a **а**. Doklady:

лихонманна — **М лихонмѣнна** 14b 13 zd., **пнтаеммы** — **пнтѣммы** 142 a 15, **даше зрѣнимъ диклени** — **М дѣшѣ зр. дикл.** 113 b 1; **кѣзаконѣкають** — **М кѣзаконѣкають** 133a 12, **смагрѣти** — **М сматрати** 63b 14, 67a 5; **оухыцрѣху** — **М оухыцрааху** 143a 3. Proto také *B* má **пра-** a **прѣ-**: **прѣдѣды** — **М прадѣды** 43b 1, 70a 8 zd., 72b 7 zd. V *M* jsou ovšem takové případy také, takže proti správnému **желѣашѣ** *B* má *M* **желашѣ** 111b 10, podobně v *M* **крѣмѣаху**. Ale v *M* jsou řidší.

Také nacházíme **ѣ** za **ѣ**: nom. part. praes. m. **распрѣ** — **М распрѣ** 27a 20. *B* má též **ѣ** a **и**: **прѣстарѣкѣ** **се** — **М прѣстарѣкѣ се** 6a 26, **прѣстоуаюцимъ** *M* správně **прѣстоуаюцимъ** 141b 4.

V oboru střídání samohlásek má *B* také některé vlastní rysy. Tak dává přednost stupni nulovému: **дрѣвосѣчыць** — **М дрѣвосѣчыць** 72b 27, **гѣкѣнна** — **М гѣкѣнна** 214a 2, **гѣкѣче**

— M гла҃вкочѣ 76a 12, гла҃вкѣ — M гла҃вкѣ 94a 4. Opačné případy: B мѣшница — M мѣшница 187 a 10 zd. (totéž jako v B je i v Š!); вѣзмѣ — M вѣзмѣ 86 a 7 zd (= за- ѣмѣ). Analogicky podle мѣти bylo utvořeno part. praet. pass. неизмѣкени (ak. pl.) proti náležitěmu неизмѣкени M 145 a 14. B také užívá původnějšího tvaru ѣди — M ѣди 3b 19.

tj, dj. B zachovává náležité formy církevněslovanské se střidnicemi шт, жд. Proti analogickému tvaru нераждени v M 103b 16 má B právě jako Š náležitý нераждени. Právě jako v Š, i v B působí *j* na zubnici i přes plynou hlásku: vedle о҃хѣрѣни 34a β v Š máme v B о҃хѣрѣни (t. j. -аѣ, nom. part.), kdežto v M о҃хѣрѣни 145a 9 zdola.

Zajímavý je tvar лѣниа proti лѣниа v M 145b 2 (nom. ak. pl.), tedy -*jš-* z -*čš-* přes -*šš-*. Táž změna artikulace (úsporná palatální dissimilace) je známa i ze staré češtiny: naydraylji Kruml. 456a, tieylji Baw. 79 (Gebauer, Hist. mluv. I, 516) a z nynějšího nářečí jihočeského (Vydra, Popis nář. hornoblan. 19 n.).

Z druhé palatalisace nutno vytknouti, že B má za -*sk-* pravidlem -*цѣ-*, které je právě v srbských památkách oblíbenější než -*стѣ-*: toto je zase obvyklé v rukopisích středobulharských. M má častěji -*стѣ-* právě vlivem středobulharské předlohy, kdežto Š právě jako B má zase častěji -*цѣ-*. Doklady:

B лок. по҃нѣцѣм — M по҃нѣмъ 120a 5, при҃. перѣцѣмъ цѣри — M при перѣцѣмъ цѣри 190b 1, а҃нѣцѣ — M а҃нѣцѣ (195a 16, B въ ф҃ри҃н на҃нѣнѣцѣмъ и мѣнѣнѣцѣмъ — M въ. ф҃р. на҃нѣнѣцѣмъ и мѣнѣнѣцѣмъ 160 a 11 zdola, римѣцѣмъ — M римѣцѣмъ 178b 11; nom. pl. B горѣцѣ — M горѣцѣмъ 148a 4, ѣлѣнѣцѣмъ — M ѣлѣнѣцѣмъ 114 a 16, и҃крѣнѣцѣмъ — M и҃крѣнѣцѣмъ 188 b 6 zd.; tvary s -*стѣ-* — jsou výjimkou: по҃долѣстѣмъ 212b 15.

Proti iterativu въскацаахѣ M 164 b 12 má B въскацаахѣ. *Lepentheticum* se v B klade pravidelně a bylo vyslovováno velmi měkce: pišeť se po něm -*ѣ*: вѣшкѣни — M вѣшкѣни 40b 18 zd., 125b 4 zd., 134b 9 a j., о҃шѣзѣни — M о҃шѣзѣни 131a 10, nom. pl. о҃стакаѣ — M о҃стакаѣмъ 137 b 1. Zdánlivě proti této zásadě o zachovávání *l* jsou doklady прозѣбѣни, kdežto v M je důsledně прозѣбѣни 44a 3 zd., 130a 7, 265 a/b. Ale tuto různost vysvětlíme tvaroslovně. Obojí je tvar ná-

ležitý: прозвѣннѣ od slov. прозвѣнѣти, прозвѣннѣ od прозвѣнѣти.

Jako *l* v úzkých slabikách bylo „měkké“, tak i *r* před jotovanou samohláskou: неѡкарѣти — *M* неѡкарѣти 30 b 1.

V měkčí výslovnosti plyných a v důslednějším zachování *l* vkladného se tedy *B* liší od *M*, ale přibližuje k *Š*, jako již v několika rysech.

Ze skupin souhláskových: -*skn*- zůstává neporušeno; obvyklého zjednodušení této skupiny v -*sn*- v *B* není: тѣскынь — *M* тѣскы 139b 7zd., 152a 15, 153b 6zd. a j.

$z + s = c$: раскъ — *M* расскъ 171a 11 zdola.

$z + c = \text{ц}$: неицѣла (ak. pl.) — *M* неицѣла 32b 13, 17/8.

Také v *Š* bývá v tomto případě pouhé -*ц*-.

$z + \text{ž} = \text{жд}$: неиждѣти, jako v *M* 63b 12 a v *Š*.

Přesmyknutím vzniklo дѣвры místo дѣ'ры (*M* 77a 2, 6).

кѣлкѣдъ se vyskytuje v *B* v pozdější formě lidové etymologie кѣлкѣоудъ, kdežto v *M* je кѣлкѣоудъ 154b 8, 161b 2. Právě tak v *Š* jsme našli кѣлкѣоудъ, jako v *B*.

V *kmenoslovi* lze rovněž pozorovati, že *B* a *M* se někdy liší, a to ve volbě přípon. Tak *B* má закѣсъ mask. — *M* закѣса fem. 77a 17, вѣкпота — *M* вѣкпостъ 110 a 15, В златоустыць — *M* златоустъ 4b 6 zd., 65 a 7, 96 a 7 zd., 172 a 6 zd. Podobně je tomu u přípon adjektivních:

-jo-: *B*: сѣнь изманиа — *M* сѣнь изманиаѣвъ 44b 5

-kno- *B*: lok. зѣмьныхъ — зѣмьскыи 152b 14

-ěno-: мѣдѣны — мѣдныи 107a 13 zd., 161b 6 zd.

Tento rys, že *B* si libuje více v sufixech -*ьно*- a -*ěно*- než *M*, je výše zaznamenán již jako vlastnost *Š*. Opět tedy na jedné straně *M*, na druhé *Š* a *B*. A totéž lze viděti i na příponách jiných.

Důležitý rozdíl jest, že part. praet. pass. na -*но*- se píše v *B* s jedním *N*, právě tak jako v *Š*, kdežto v *M* — jak víme — se dvěma. Doklady: В явлѣно — *M* явлѣнно 31a 3 zd. a mn. j.

Zvláštnosti tvaroslovné:

o- kmeny. Nom. sg. икреиъ je doložen v této náležité formě — *M* икреи 201 a 8 zd.; v *M* tedy analogie podle иерѣи.

Lok. sg. B $\rho\alpha\sigma\epsilon\upsilon\mu\omicron\varsigma$ — M $\rho\alpha\sigma\epsilon\upsilon\mu\alpha\tau\epsilon$. 83b 9 zdola. Tvary na - $\epsilon\upsilon$, *u*-kmenová analogie, objevují se v srbských památkách již od XIII. století a v XV. stol. jsou to již pravidelné tvary pro lokál; není to ovšem záměna s dativem, jak myslel Daničić (Ист. обл. 49), nýbrž právě analogie podle *u*-kmenů, od nichž — jak víme — v srbochorvatštině *o*-kmeny přijaly i jiné koncovky pádové, zejména celý plurál.

Dat. pl. v *B* si však uchováva ještě náležitou koncovku -омъ, a to i u jednoslabičných substantiv, u nichž se nejdříve objevuje -окомъ; tuto delší koncovku u nich nacházíme v *M*: *B* радомъ — *M* радокѡмъ 24a 12, лѣкомъ — *M* лѣкѡмъ 72a 3, чѣномъ — чѣнокѡмъ 19a 11.

Lok. pl. *B* nemá forem na -*охъ*, které se objevují v srbských památkách až do XVII. stol. (Vondrák *Vergl. slav. Gram.* II, 26) a jsou doloženy i v *M*: *B* къ *нврсѣхъ* — *M* къ *нврѣхъ* 48a 9.

Někdy však přece najdeme v lok. pl. mladší, analogickou koncovku: *B* на краєтхъ — *M* на краєхъ 139 a 11 zd.

Ak. du. roakuu proti roakuk M 91a 10 zd. lze vyložit hláskoslovně — matením *k* a *u* (viz výše).

io- ктмену

jeví v srbských památkách sklon k *i*-kmenům. Tak i v *B* nacházíme často nom. pl. *моужине* a dat. pl. *властелемъ* (M někdy *властеломъ*, 194a 15). Řidší je v srbských památkách přechod kmenů *-kje-* k *-kja-* kmenům; v *B* ojediněle, na př. lok. pl. na *распоутиахъ* — M на *распоутихъ* 212a 9 zd.

a, -*ja*- kmeny nemají v *B* zvláštností, než gen. sg. *земан* — *М земле* 141b 16. Gen. *земан* nacházíme několikrát ve starých srbských památkách (Monum. serb). Daničić (Ист. обл. 16) jej vykládal jako tvar tvrdého sklonění. Jako prý *a*-kmeny přijímaly koncovky *ja*-kmenové (gen. *плаке, силе*), tak prý tomu bylo i naopak. Myslím, že právě tento výklad odporuje celému vývoji srbské deklinace, jenž se zejména u *a*-kmenů bral vždy spíše směrem k měkké flexi. Jednodušší je tuším výklad, že tvary jako *земан* jsou prostě analogie *i*-kmenová. Podobně také ak. du. *юницѣ* místo náležitého *юници* (i v *M* je — *ѣ*) lze snad vyložití hláskoslovně matením *ѣ* — *и*, jako výše opačný případ *голѣни* m. *голенѣ*. Daničić ovšem také zde pomýšlí na tvar flexe tvrdé (ib. 223).

Z kmenů *souhláskových*. Subst. *дыри* zachovává v *B* lépe staré tvary než v *M*: gen. sg. *дырере* — *M* *дыреры* 151a 10 (= -и, i- kmenový tvar) ak. pl. *дырери* (i- km.) — *M* *дырере* 106a 1 zd. (= pozdější analogie ja-kmenová), pod. 125b 5 zd., 175a 10, 181a 16.

Pozn. Subst. *половина* je v *B* zdánlivě nesklonné: *соут же дини ѿ. сѣ. ѿже ѿ лѣта три и половиноу* *M* 178a 9 zd.: *B* — *половина*. Ve skutečnosti je původnější nom. *половина* *B*, kdežto ak. *половиноу* v *M* je pozdější analogie z předmětných obrátů, jako v češt. „bylo tam hromadu lidí“.

Zájmena. Ak. sg. osobních přijal již genitivní tvary *мене, тебе* — v *M* ještě *мѣ, те* 50b 15, 171a 11 zd.

Instr. sg. fem. zájmena *съ* — *пичюю сиюю* (*M* *сню* 134a 1) je snad jen písařská chyba; bylo by lze pomýšleti na analogii s přivlastňovacími zájmeny: *моюю, твоюю*. U Daničiče takovéto tvary jako *сиюю* zaznamenány nejsou.

Složené sklonění. Dva charakteristické rysy tu odlišují *B* od *M*: *B* dává přednost starým tvarům jmenným u adjektiv a participií, a to i v postavení *přivlastkovém*, v *M* však jsou častější tvary složené: *поль женьскъ* — *M* *женьскы* 81a 17, *скинопигинна празника* — *M* *скинопигиннаго* пр. 163a 11, *непа* — *M* *непаго* 141a 2, *начьн'шоу* — *M* *начьн'шомоу* 83b 5 zdola, instr. sg. *таѣнномъ* — *M* *таѣннымъ* 23a 1, *соушемъ* dat. pl. — *M* *соуциимъ* 55a 1, *слоужече* (ak. pl.) — *M* *слоужечен* 40a 2, ak. pl. fem. *скарѣдын* (= -ы) *M* *скарѣдын* 147a 13, lok. pl. *непотрѣбнѣхъ* — *M* *непотрѣбныхъ*. *Орачнých* případů je méně, ale jsou přece: *B* *скменнороднои* — *M* *скменнородно* 105a 15, *ѿгодьхновеннаго* — *M* *ѿгодьхновеннаа* 37a 2 zd. (aa = a), *ѿрѣвоуцима* — *M* *ѿрѣвоуциема* 7a 15. Druhý význačný rys je ten, že v složeném sklonění *B* zachovává stažený tvar -оумоу, kdežto *M* i Š kladou důsledně zájmenný tvar -омоу v dat. sg. m. n. Doklady: *B* *глаголюмоу* — *M* *глаголомоу* 29b 14, *лоукакиѣшоумоу* — *M* *лоукакиѣшомоу* 106a 8 zd., *встакаляюмоу* — *встакаляюмоу* 129a 7, *павльшоумоу се* — *M* *павльшомоу се* 131b 12 zd., *желаюмоу* — *M* *желашомоу* 132a 2 zdola, *хотѣюмоу* — *хотѣшомоу* 155b 3, *слышиюмоу* — *M* *слышешомоу* 172b 19 a j.

Naproti tomu v lok. sg. n. lze i v *B* tvar zájmenný: къ насто-
нрѣмъ же житіи (anal. podle ѿмъ) — *M* къ насто^ннрѣмъ же житіи
39b 3. Ten rys, že *B* má starobylejší tvary v dat. sg. mask. n.
proti analogickým zájmenným na -ѣмъ, odlišuje jej od obou čel-
ných rukopisů *M* a *Š*. Zato však oblība pro starší, jmennou
deklinaci adjektiv proti složené spojuje *B* s *Š* proti *M*.

Z časování.

Ojediněle nacházíme v 1. pl. praes. srbskou koncovku -мо:
мо^ммо. Imperfektum, jako v *M*, také v *B* nacházíme u iterativ
vedle náležitých tvarů na -маше též analogické na -ѣше, na př.
вѣтѣ^нѣше се — *M* вѣтѣ^нѣше се. Ale v *M* je takových tvarů
daleko více, a v *B* často proti nim bývají tvary náležité: *B*
крѣ^нма^нхоу — *M* крѣ^нма^нхоу 109 b 3, *B* ко^нжа^не — *M* ко^ндѣ^нжа^не
115 a 13 zd., *M* ѿ^нко^ндѣ^нжа^не 166 a 9, *B* ѿ^нко^ндѣ^нжа^не.

Aorist. *B* právě tak jako *Š* zachoval ještě některé tvary
prostého aoristu v 3. pl., jako нрѣзоу, kdežto *M* mívá již sig-
matický нрѣзоше 194 a 8 zd.

Kondicionál je v *B*, *M* i *Š* zachováván: да бѣмъ бѣмъ,
a to i tam, kde *M* má již aorist да бѣхъ бѣхъ 173 b 12.

Participia praet. act. však *B* nezachovává již v té staro-
bylosti, jako *M* i *Š*. Ba zdá se, že jsou mu již nezvyklá, neboť
často klade místo nich 3. ind. aor., ač to konstrukci věty ne-
vyhovuje. Jde tu o takovéto případy: *B* по^нго^нубѣ^ни — *M* по-
го^нубѣ^на 17 a 11, кѣ^нзл^нож^ни — *M* кѣ^нзл^нож^нъ 53 a 3 zdola, кѣ^нсел^ни се
— *M* кѣ^нсел^на се 54 a 11, вѣ^нста^нки — *M* вѣ^нста^нка 118 a 14, по-
лож^ни — *M* полож^нъ 159 a 2, по^нста^нки — *M* по^нста^нка 187 a 2.
Tím ovšem povstalo v *B* množství anakoluthů.

Někdy ovšem jsou i v *B* staré tvary zachovány: смѣ^нш^нкиши
— *M* смѣ^нш^нкиши 208 b 12.

Infinitiv нѣ^нш^нкѣ^нсти je v *B* v oslabeném stupni proti ob-
vyklejšímu нѣ^нш^нкѣ^нсти *M* 98 b 13 zd.

Charakteristické pro *B* jest, že u odvozených sloves dává
přednost flexi na -ати, kdežto *M* tu má — о^нати: *B* про^нпо^нскѣ^н-
дан^нтъ — про^нпо^нскѣ^ндо^ну^нтъ *M* 22 b 4, 38 b 1 zd., 45 b 9 zd.,
115 a 7 zd.; *B* повѣ^нд^на^ню^нщ^ноу — *M* повѣ^нд^на^ню^нщ^ноу 117 b 6, сказа^нтъ
се — *M* сказа^ню^нтъ се 43 b 2 zd., сказа^ню^нтъ — *M* сказа^ню^нтъ 187 b
3 zd., показ^на^ню^нщ^ни — *M* показ^на^ню^нщ^ни 142 b 6. Tentýž rozdíl je
mezi *M* a *Š*. Také *Š* mívá v těchto případech tvary flexe na -ати.

S touto oblibou pro časování *-a-* v *B* souvisí také vter. *зпнюще* — *М зкнюще* 165 b 5.

Slov. *докалѣти* časuje se v *B* důsledně podle V. tř. 2. vz. infinitivního dělení, t. j. s kořenem souhláskovým, kdežto v *M* podle III. tř. 1. vz. (inf. km.), tedy s kořenem samohláskovým, na *k*: *B докалѣтъ* 3. sg. praes. — *М докалѣтитъ* 53 a 9 zd., 102 a 18, 132 a 4, 141 b 1 a j. Starší jsou tvary *докалѣтъ* (srv. Vondrák, Aslav. Gram.² 554).

Celkem tedy tvarosloví ukazuje, že *B*, ač mladší, je jazykově starobylejší než *M*, a zejména že *B* má právě jako v hláskosloví mnoho rysů, shodných s *Š*, ale odlišných od *M*.

O *syntaxi* nelze mnoho mluvit, protože *B* podává tentýž text jako *M* i *Š*, a tedy větších odchylek není. Někde je v *B* lépe zachován adnominální dativ než v jiných rukopisech, jindy zase je méně zachován záporový genitiv. To jsou snad rozdíly náhodné, spadající na vrub práci opisovačské. Jindy jsou rozdíly na př. ve vidu slovesném které by bylo lze vykládati jako různoočtení. Důležitější však jsou některé vlastnosti *slovníku* v *B*.

Na počátku t. zv. první knihy při výkladu jména „Capitolium“ = κεφαλὴ τῆς πόλεως bulharský překladatel přidal vysvětlivku:

кеѡали тнѣхъ полемѣн, словѣньскы же глаго градоу.

Tak čteme tuto poznámku v *B* i *Š*. Ale v *M* jest místo *словѣньскы* napsáno srbským písařem — *сръбьскы же глаго градоу* 7 a 15.

Tedy opět *B* a *Š* jsou spolu proti *M*. Něco podobného je při výkladě jména Caesarova: *М ѿ толѣ же кесаре римьскѣи црнѣ прозваше се, иже есть изрѣзанъ по сръбьскомоу языкоу*. *B* má zde opět *по словѣнѣскоу языкоу*.

Jako *Š* také *B* dává často *ѣъ* tam, kde *M* má *ѣъ*. na př. *ѣви* — *М гѣви* 103 b 5, 130 b 14 zd.; *ѣъ* — *М гѣъ* 135 a 4 zd. Již prof. Polívka zaznamenal (Věstn. Čes. akad. IV, 1895, 154), že *B* se někdy lexikálně shoduje s *Š*. Při tom ukázal, že také ovšem někdy je *B* lexikálně samostatný a odchyluje se od *M* i *Š*. Na př. *В сьпоспѣхъствовати* — *М Š сьдѣлати συμπραξει* Mur. 232, 17 zd. (ed. Migne).

B mívá složeniny s *благѣ*-, kde *M* mívá *бгѣ*:

бл҃гочестивѣкишоу — *M* *б҃гочестивѣкишоу* 38 a 10, jiné pády 39 a 15, 42 b 8.

бл҃годѣиши — *M* *б҃годѣиши* 51 a 3 zd.

бл҃гочестковати — *M* *б҃гочестковати* 122 a 4 zd.

Jiné rozdíly: *B* — *M*.

ккрати: *сѣбракиши сѣ* — *сѣнѣкиши сѣ* 105 b 10.

какци: *изакѣ мѣчъ* — *изѣмъ мѣчъ* 71 a 1 zd.

дымати: *гора дымаше сѣ* — *гора коурише сѣ* 50 a 16 (— *ише*).

изреци: *неизреченнымъ* — *неизкчтеннымъ* 37 b 3 zd.

лоукакы: *лоукакыи помыслъ* — *мѣкыи пом.* 35 b 1 zd.

храмъ: *къ храмѣхъ* — *къ храминахъ* 134 a 2 zd. a pod.

Tyto rozdíly nemůžeme pokládati za chronologické. *храмъ* sice je starší nežli *храмина* (Jagić s. v.), ale zase v *B* čteme *до конѣца вселении*, kde *M* má starší slovo *земле* 171 b 8 zd. Spíše lze se domnívatí, že lexikální různosti mezi *M*, *Š* i *B*, pokud obsahují *synonyma* a nemohou tedy býti pokládány za různočtení, byly způsobeny rozdíly *dialektickými*. Nicméně historická dialektologie není v srbochorvatštině tak propracována, jako je na př. v ruštině a částečně i v bulharštině, zejména ne po stránce lexikální, a proto není lze pouštětí se po této stránce do nějakých domněnek.

Rovněž nepřičítám chronologického významu té okolnosti, že *B* užívá slova *зѣло* (na př. 3 b 27). Viděliť jsme to i v glosách *Š*, pocházejících ze stol. XV. Toto starobylé slovo stalo se prostě konvencí v mluvě spisovné, církevní, vlivem starých textů biblických. Tak najdeme *зѣло* i v takových textech, kde zajisté už bylo dávno mrtvým. Na př. kníže Ondřej Kurbskij píše ještě r. 1564 v listě caru Ivanu Hroznému: *но зѣло паче мѣры приизлишно и зѣизливно...* (srv. Θ. Буслаевъ, Русская хрестоматія, vyd. 11. v Moskvě 1909, str. 262).

Pro stupeň vzdělanosti písařovy *B* je příznačné, jak zacházel s cizími jmény vlastními. Místo *сократъ* píše *сосаратъ* (na př. ad *M* 160 a 9), protože patrně v jeho předloze bylo *κ* nejasné. Ještě lepší než znalost Sokrata je jeho vědomost o

Tacitovi. Místo по такитѣ М 207 b 8 píše B — по татицѣ. Tedy ne такитѣ, нýбрѣ татикѣ! —

Celkem jazyk B jest značně starobylý, a liše se v četných rysech od M, jeví pozoruhodné shody s Š.

* * *

14. **Rukopis bělehradský druhý**, náležící srbské učené společnosti (Српско учено друштво) jako č. 24. Podle poznámek prof. Polívky pochází tento rukopis ze XVII. věku a čítá 250 listů. Na počátku obsahuje Paleji a Život Mojžíšův. Lětovník je na l. 131—250. Není to však úplný text, nýbrž *zkracovaný* mechanickým vynecháváním jednotlivých oddílů. Ale dobový rozsah této úpravy je týž jako v úplném Lětovníku, t. j. od stvoření světa do r. 948. *Vypuštěna* byla tato místa:

M l. 3a. Vypravování o Nevrodu a následující stati až k slovům *иже рѣ ѿвѣпп'*,

l. 16 b — 17 a: и *иже двѣ оубыѣствѣ сътворѣ — тѣмъ же и съхраненъ бы ··*

l. 17 a — 18 b: по тому же *выше къ дѣньмъ ·· — ииже кѣрока.*

18 b — 19 a 1: и *иже оуко сала шѣ — такова безмѣстѣства наказа.*

19 a: и *иже градъ — оумыслише.*

19 a: и *къ несклаканъ языкъ ѿ дѣа и правѣнаго гнѣва — разѣленомъ и ѿверженомъ.*

19 a — 19 b: *подръжаномъ рѣже ко рѣдѣ — съхранимъ слѣдъ иго.*

20 b: *ѿт соу сѣмъ правѣд'ниъ — правы кылюбы.*

20 b — 23 a: *дрѣвныѣ ра вышнѣхъ — друзѣ же рѣкы и крны.*

23 b — 39 b: *козѣ же и вѣце потрѣби ради... правѣдны бѣ и и прѣкы кылюби.* Tato rozsáhlá mezera vypouští Georgiův výklad o řecké mythologii a filosofii a výňatky z Athanasia Velikého.

40 a — 42 b: ^июже ^ххладѣе ^ммоуѣтелекскы — ^ддике се раз-
сумоу ^ииго и ^ммоудрости же и ^бблагочестноу.

42 b — 47 a: ^жжитъ ^ккѣхъ ^ллѣ ^ррѣ — ^ии҃га ^гглаголю: ^ггрѣшникомъ
же ^ррѣ ^ккѣ. Vynecháno o Melchisedechovi s četnými patristickými
výklady z Kyrilla a j.

Drobnější zkratky v textu l. 47—48 (o Abrahamovi), v l. 59—60 (taktéž: opět vypuštěny theologické výklady). Krátké mezery jsou dále v textu l. 59a, 60b, 62, 64b, 65a, 67b (4), 68, 70, 76 (4), 80a, 80b, 82b, 83a, 86b, 87b, 88a, 88b, 89, 90a. Na tomto listě se končí záznamy prof. Polivky. Podobně bylo kráceno i v křesťanských dějinách, ale méně.

Na konci pak nejsou všechny ony tři stati ze Symeona Logotheta, nýbrž chybějí dvě, o stvoření světa a o cherubínech, a je tam jen poslední, сказаніе ккратцѣ соущіимъ.

Pisař rukopisu také přidělal několik *přípisků*. Jsou to tyto:

l. 174b (při panování Tiberiově): ^ттога бо ^мместни начелни
^аавгаръ ^ллютъ ^ккоуѣ ^сслышавъ ^ииме ^ххво ^ссѣгано ^ѿѿ ^ккѣхъ ^сси ^ккѣдѣ-
^ттесткѣмъ (? snad -о), ^ррабъ ^ххѣ ^ннаписаніе ^ббыкѣ. (vypravování
o Abgarovi jest obsaženo v Lětovniku, srv. u Georgia 320, 9 sl.)

l. 176b: ^ттога бо ^ккѣ ^зземля ^ниспакни се ^ммонастырѣи, ^ии҃и҃тъ
и ^аанѣа, ^ѣѣдымѣа, ^ммакрѣтанѣа и ^рри, ^ннепанѣа, ^аараѣа и ^ѣѣла ^ккѣ. ^ссѣ
^ссирѣа ^ппѣна и ^ккыанѣа.

l. 179b (při vypravování o zkáze Jerusalema): ^ззапѣткнѣ
же ^гградау и ^ццркве ^ссѣлѣчи се ^ббыти ^рпрѣже по ^ппррчтѣс ^дданѣиловѣс
(ostatek seříznut)...

l. 185a (při vypravování o císaři Deciovi, k slovům: ^ссвѣенъ
^ббы на рати): ^ииже ^ззакони въ ^рримѣ ^ххрѣіанскы ^жжена ^ннеисходити
покрывающе ^гглакѣс, ^ппомышамѣ ^зза ^мминѣс ^ссрамотѣс. Dále přípisků
není. Ani tyto přípisky, jako v Š, nepodávají obsahového obo-
hacení, nýbrž jsou jen doslovným ozvukem kroniky. Ukazují, že
písař byl *mnich*.

Pravopis rukopisu jest, jak je i z nich viděti *srbský*. Ale na *bulharskou* předlohu ukazuje nosovka *ѡ*, kterou nacházíme, jenže zřídka:

и ѡдѣхѡу прѣже ѡсѣненїа мѣса и жрътвѣхъ приношенїа (k M 65a 15); a tu ještě, jak viděti, je *ѡ* nesprávně, t. j. místo genitivu жрътвы. Vysvětliti nosovku *ѡ* v tomto rukopise lze dvojím způsobem: buď je tento rukopis přímo opsán z bulharské předlohy anebo z takového srbského rukopisu, kde *ѡ* byla psána vlivem jeho bulharské předlohy (jako je tomu v rumjanc. rkp.). Pravděpodobnější je možnost první. Zkrácení textu a vynechání zvláště theologických částí lze přičísti srbskému písaři.

* * *

Přehlédněme tedy úhrnem jazykové poměry v rukopisech **Lětovniku**. O jazyce některých rukopisů jsme nemohli říci nic bližšího; jsou to zvláště shofelý druhý athonský (u sv. Pavla) a dubrovnický, jehož existence je vůbec nejistá, a pak druhý bukureštský, jenž je pozdní a vůbec chatrný. Ostatní pak rukopisy můžeme roztřídit ve tři skupiny.

1. První z nich je nejbližze středobulharské předloze. Je to rukopis rumjancevský, z první polovice století XV., jenž je psán středobulharsky a svými redukovanými hláskami ukazuje na území východobulharské, kam jsme položili i původní překlad **Lětovniku**; je bohužel neúplný, obsahuje jen první polovici díla. K němu bychom přiřadili druhý bělehradský rukopis, který je sice zkrácený, ale obsahuje, ač je psán Srbem, ještě nejbližší vztahy k středobulharské předloze, totiž *ѡ*. Tato první skupina, nejmenší, svědčí nejvíce pro středobulharský původ **Lětovniku**.

2. Druhá skupina je již srbská, ale je přece ještě dosti blízká středobulharské předloze, zejména pak obsahuje četné bulharismy v oboru nosovek. Je jazykově hodně konservativní, takže čistě srbských rysů je v ní ještě poskrovnu; naopak v tvarosloví jsou uchovány ještě namnoze tvary, v srbských památkách řídké. Dialekticky se hlásí tato skupina do území východosrbského. Patří k ní zejména *Š* (ovšem jen kronika, ne přípisky), a *B*, který obsahuje až na malé odchylky docela týž jazyk jako *Š*. Jazyková starobylost a pevnější závislost na

bulharské předloze se vysvětluje dobře stářím této skupiny: oba rukopisy, sem patřící, jsou ještě z konce stol. XIV.; z bulharské předlohy však pochází jenom *Š*.

3. Třetí skupina je nejrozsáhlejší. Také tato obsahuje neklamně stopy bulharské předlohy, ale čím dále tím méně. Počáteční člen této skupiny, jako tomu bylo i ve skupině předcházející, byl opsán přímo z bulharské předlohy, totiž *M*. Rukopisu *M* pak nejbližší jest *V*, který možná též pochází přímo z předlohy středobulharské. Ostatní však byly opsány již z předlohy srbské, která ovšem ještě bulharismy obsahovala, ale srbskými písaři byly tyto bulharismy přirozeně odstraňovány. Jsou to rukopisy chilandarský, chludovský a první bukureštský. Ráz jazyka je ve všech čtyřech rukopisech stejný. Všecky čtyři mají společné vlastnosti jazykové tam, kde se liší od skupiny druhé. Tyto odchylky záleží v tom, že třetí skupina prozrazuje poněkud mladší stav jazykový, a to zvláště v tvarosloví. Avšak jenom poněkud. Jinak je stejně konservativní, stejně církevně slovanská jako skupina druhá. Právě tak jako tam lze i zde jen nesměle odhadovati dialektickou příslušnost těchto rukopisů, a v té stránce jsou nejednotné. Konstatovati třeba, že v jazyce i pravopise Buk. I. nejeví s Vid., s nímž má stejný obsah, tak těsných shod, jako s *M*, takže *nelze* říci, že by byl Buk. I. opsán z Vid. *M* ukazuje na území jižní, ostatní pak, zejména bukureštský, projevují znaky východosrbské. Tím ovšem není nic pověděno o *místě*, kde rukopisy vznikly. Nejstarší a hlavní rukopisy srbského Lětovníku byly opsány *na Athoně*, a tam tedy byly asi opsány také ostatní, u nichž místo vzniku nemáme výslovně zapsáno. Jde jen o to, že mniši athonští, kteří je opisovali, pocházeli z různých krajů, a tedy z různých dialektů srbských.

Úcta, jakou chovali tito mniši k textu kroniky, byla patrně příčinou toho, že při své práci opisovačské nepřidávali do textu svých lidových živlů jazykových, nýbrž že drobné odchylky, pokud je v jejich rukopisech nalézáme, vyklouzly jim z péra takřka bezděky, nevědomky, nikoli však úmyslně. Tím ovšem jazykozpytcova kořist z Lětovníku není tak velká, aby odpovídala bohatosti rukopisného podání. Mámeť tu materiál celkem na 1500 listů, a přece historik srbského jazyka nednese z něho mnoho. Materiál ten se ovšem hodně zmenší,

uvědomíme-li si, že samostatných textů Lětovniku je vlastně málo. Vyloučili jsme z něho dvě novodobé kopie Umdol'ského, tři jiné rukopisy jsme převedli na jeden — chilandarský, chludovský a bukurešťský první na moskevský synodální, dále též bělehradský se stotožňuje jazykově téměř úplně s Šafaříkovým, a rumjancevský s druhým bělehradským stojí stranou: zbývají nám tedy po stránce jazykové ze všeho jen dva samostatné texty, moskevský a Šafaříkův. Proto jsme je položili za základ Lětovniku a na nich své zkoumání založili. Mohou-li k tomuto základu něco nového přinést ony čtyři rukopisy, dosud blíže neznámé, jest otázka.

Tím však jsme poznali vztahy rukopisů jen po jazykové stránce a toto ocenění nám nepraví ještě nic o textových, po případě redakčních poměrech rukopisů. Je tedy třeba vyšetřiti vzájemné poměry rukopisů textovou kritikou.

VIII.

VZÁJEMNÉ POMĚRY RUKOPISŮ LĚTOVNIKU.

Úvod. Při vydávání církevněslovanských památek nepronikla dosud úplně metoda, samozřejmě v klassické filologii, že totiž se nemají vydávati jenom jednotlivé rukopisy, nýbrž vždycky co možná kritická vydání, shrnující veškeré rukopisné podání toho či onoho díla literárního. Většina vydání není než věrným otiskem jednotlivých rukopisů. Tento způsob má za jistých okolností své oprávnění: jde-li o díla obzvláště starobylá, jazykově velmi důležitá, je docela jedině na místě. Nikdo zajisté by se nespokojil tím, aby na př. z Ostromírova evangelia byla uvedena jen různočtení v nějakém souborném vydání církevněslovanské bible, protože při takových rukopisech, jako je Ostromírovo evangelium a ovšem všechny staroslověnské památky, záleží na všech vlastnostech každého rukopisu. Ale něco jiného jsou pozdější církevněslovanské památky. náležící období středobulharskému, zvl. stol. XIII. až XIV. a téměř stoletím v literatuře srbské a ruské, po případě ještě mladším. Zde již odchylky mezi jednotlivými rukopisy nejsou toho významu, jako v oněch nejstarších, jsou to namnoze jen různé pravopisné návyky, a proto by mělo býti zásadou, aby se vydávaly jen takové edice, jež by shrnuly co možná všechny příslušné rukopisy. Tato zásada nezobecněla ani při vydávání památek staročeských, tím méně u církevněslovanských. Vydání taková by byla ovšem mnohem pracnější, ale také užitek z nich by byl mnohem větší, a to jazykozpytně, textověkriticky i literárně-historicky. Fotolithografická kopie, jakou byl rozmnožen moskevský synodální rukopis, je sama o sobě ovšem cennou publikací bibliofilskou a má velký význam, protože umožnila aspoň poněkud poznání Lětovniku v jeho plném rozsahu, po-

sloužila také výborně této naší práci, a dokud není po ruce skutečné vydání Lětovníku, může je nahraditi. Ale ne ovšem úplně. K tomu je potřeba kriticky zpracovati všechny rukopisy. Bylo by tedy docela snadné vydati podobně opis pěkného rukopisu Šafaříkova, a opatřiti jej po případě různocšteními moskevského. Ale takové vydání by nemělo definitivní hodnoty. Proto je k této práci přidána jen příloha, podávající pouze ukázkou z rukopisu Šafaříkova. Již V. Jagić, vítaje fotolithografickou kopii společnosti bibliofilů, upozornil, že je třeba srovnati moskevský rukopis s pražským a pak s vídeňským, a litoval při tom, že rukopisy athonské jsou nepřístupné (AfslPh VI, 1882, 133/4). Společnost bibliofilů sice chytala také *tištěné* vydání Lětovníku, jak zaznamenal Vasiljevskij (Виз. Врем. II, 109 sl.), a také S. Šestakov se obíral podobným záměrem (Отчетъ Общества любителей Древ. писъм. 1896/7, str. 4—6), ale k ničemu takovému nedošlo. Zde tedy se pokusíme vyšetřiti, jak pohlížeti na text rukopisů Lětovníku. Z kolace se pokusíme o obraz filiace.

Základem textu Lětovníku jsou rukopisy moskevský a pražský.

Z toho, co jsme zjistili o jazykovém rázu rukopisu, vyplývá, že v popředí zájmu jsou **M** a **Š** jakožto texty nejstarší a navzájem samostatné. Již r. 1894 srovnal oba rukopisy prof. J. Polívka. Tuto práci jsem vykonal znovu s použitím jeho poznámek, a mám celou kolaci hotovu. Nekladu ji sem jediné proto, aby tato práce nenabyla přílišného rozsahu; ostatně by byla tato kolace zužitkována v kritickém aparátu vydání. Zvláštní pozornost byla při textovém zkoumání věnována druhé půlce kroniky, t. j. dějinám byzantským, protože tato polovice je důležitější nežli první. Zde jsou odchylky řeckých textů mnohem větší, zejména v partiích theologických, kdežto v první části, v dějinách biblických a vůbec starověkých není takových problémů kritických. Zejména pak jsou v druhé polovici kroniky důležitý poslední listy, poučující nás o jejím pokračování. —

Že oba nejdůležitější rukopisy, *M* a *Š*, pocházejí z bulharské předlohy, bylo již v jazykovém popise rukopisů bezpečně ukázáno. Ale můžeme tvrditi více, totiž že oba *pocházejí z před-*

lohy jedné a téže. Mezi všemi různočteními *M* a *Š* nenajdeme ani jednoho, které by nás nutilo k tomu, abychom předpokládali jinou bulharskou předlohu. Jsou ovšem různosti takové, že *Š* má jiné slovo na témž místě než *M*: храмъ — храмина, перъ — каминъ, къснъ — мѣднъ, на прѣстолѣ — на столѣ a j. Ale takovéto a podobné dvojice jsou synonyma, jež můžeme vysvětliti dialektickou různou příslušností písařů; tyto dvojice tedy mohou míti pouze význam lexikální. Nenajdeme však takových dvojic, kde bychom musili pro odchylné čtení *nutně* předpokládati jiné řecké slovo nebo jinou řeckou větu. Zejména pak nenajdeme takových různočtení, která by byla rozsáhlejší a ukazovala snad na jinou redakci textu. Nikoliv. Oba rukopisy jdou svorně pospolu, a shodují se zejména na těch důležitých místech, kde ta řecká redakce, z níž byla jejich bulharská předloha přeložena, se odchyluje od řeckých redakcí Georgiovy kroniky, zejména od Vrěmenniku. *M* a *Š* tedy nejsou než *opisy* téže bulharské předlohy.

Tu však by se vyskytla jiná otázka: jsou-li oba rukopisy přepsány *přímo* z bulharské předlohy, či snad jeden ze druhého? I na to nám *M* a *Š* dávají jasnou odpověď: oba jsou přepsány z bulharské předlohy *přímo* a nezávisle na sobě. Tento fakt není dokázán tou okolností, že v obou jsou bulharismy, zvláště v ohoru nosovek: ty by konečně při kvapném opisování mohly zůstat zachovány, i při opisování *Š* z *M*. Ale rozhodující je to, že *Š* mívá chybné střídnice za nosovky na *jiných* místech než *M*. Tak na př. proti *M* 226b 1 *нстѣжѣтъ*, jež je správné, má *Š* *нстѣжѣтъ* nesprávně. Proti náležitému participiu v *M* *съхранниѣ* 279 a 19 má *Š* chybně *съхранниѣ*, proti dobrému akus. sg. v *M* *тъмниѣ* 297b 26 má *Š* vadně *въ тъмниѣ*; a podobných případů je více: slovo *Ζαῦτζας* (vl. jm.) bylo psáno v bulharské předloze patrně nosovkou; *M* píše důsledně *засѣцъ* 395b 16 a j., ale *Š* *засѣцъ*. Kdyby *Š* byl opsán *M* či z jiného srbského rukopisu, nebylo by možné, aby kladl na místě nosovky *ѣ* tam, kde má být *ѣ*, či naopak. Také četné odchylky tvaroslovné a lexikální, na které jsme ukázali při jazykovém rozboru, vedou rozhodně k závěru, že *M* a *Š* jsou rukopisy navzájem nezávislé. To však je nade vše jasněji dokázáno tím, že v *M*, který je o 3 léta starší nežli *Š*, chybí úvaha o homosexualitě, dosti obšírná, mezi l.

291b 30 — 292a 1, v řec. textě 651 1—654, 3. Tato část v *Š jest* na l. 268a α ř. 4. zdola — 269b β ř. 10 sh., a podáváme ji v příloze. Naproti tomu *Š*, jak víme, má také dvě větší mezery, ale ty nepadají na vrub písaři ani předloze, nýbrž byly zaviněny pozdější ztrátou oněch listů.

Vzájemný poměr textu *M* — *Š*.

Srovnáváme-li tedy *M* a *Š*, máme před sebou týž text, a rozdíly záleží jednak v odchylkách dialektických, jednak v oboustranném, *vzájemném opravování* obou textů.

Tu pak je ovšem otázka, který z obou rukopisů je lepší, čili který z obou vzítí za základ pro vydání *Lětovniku*? Na jedné straně je moskevský, o tři léta starší. Ale stáří samo nerozhoduje, vždyť leckdy staré rukopisy bývají chatrně dochovány. *M* je dochován dobře. Ale na druhé straně ve prospěch *Šafaříkova* mluví zase jeho krásný, čitelný text, a pak jeho jazykově starobylý ráz, který jej také přibližuje k bulharské předloze na přednější místo než *M*. Nicméně při stanovení textu nemohou rozhodovati zřetele jazykozpytné. Základním musí býti ten rukopis, jenž je textově spolehlivější vzhledem k řeckému originálu, rukopis, jenž tedy vyžaduje *méně oprav*.

A tu shledáváme, že *Š* ač je krásně psán, prozrazuje *chvat*, s jakým písař o něm pracoval.

Nalézáme místa, jež byla zkomolena *vynecháním* některého slova či obratu, ať už se to stalo ex homoeoteleuto, přeskočením řádků, či vědomým zkracováním, kde písař si urychloval práci vynecháváním drobných slůvek, ne sice nutných, ale k jasnosti příhodných, nebo vypouštěním předpon.

Tak na př. *M* 262a 6: и въздаст ми ꙗко по правдѣ мои (и по чистотѣ роукоу мою. и соуди ми ꙗко по правдѣ мои). Slova v závorkách jsou v *Š* vynechána ex homoeoteleuto. Nebo *M* 263a 28 сл. и къ вѣрѣ (ѡубо ѡтѣшениа бѡгомъ ѡблѣти, къ вѣрѣ) же напрасныста: mezera, zastihující v *Š* slova, zde v závorkách uzavřená, vznikla patrně tím, že písař přehlédli, jak dva řádky po sobě se začínají týmž slovem. Vědomě vypouštěl zájmena a spojky, na př. къ ѡзкамъ (и ꙗкоу) 221b 1, стѡужаемоу (ми) 304a 11; ѡубо, аѡѡ. Zkrácení takové bývá někdy i větší:

(κκζμετ σε ω̄ ζεμμε ζηκωτκ ηρο) 217a 29, ba někdy zastihuje i celou myšlenku, na př. 336a 15—18. Také když Lětovnik *cituje* začátky liturgických skladeb, Š se omezuje proti M na citát co nejkratší: M 279a 26 při citování Credo κκροϋκ κκ ηδιηηοηο βᾱ (ω̄ηα κκσεδρκζηηεμ, τκορца η̄κωϋ η ζεμμη); co v (), Š vynechává. Podobně je tomu při citaci troparu M 281b 4 — Š 258b β, a traktátu mnišky Ikasie (Kasie) M 370b 24 — Š 335a α.

Uvedu tedy místa, kde Š vynechává slovo či několik slov, na důkaz, že nejsou nahodilá: M 217a 16 η οϋηεσα γαρ ρη̄ ω̄κρκζοϋτ σε (η οϋκαμμετκ) Š 199a α. Zde ovšem také řecký text obsahuje pouze: καὶ ὅτα κοφῶν ἀνοιγῇσονται 492, 13.

217a 29 (κκζμετ σε ω̄ ζεμμε ζηκωτκ ηρο) Š 199a α.

220a 12 λκτο (ηκλσ) ετκορη Š 202a α; ἐνιαυτὸν ὀλόκληρον 202a α, ř. 500, 11.

220b 14 (μησγαμ̄η) Š 202b β; πολλὰκις 502, 4.

221b 4 σκκρεηομοϋδρκμек, 504, 17 μετροιοφροσύνη; Š σκκρεμ̄ем̄.

229a 19—20 (η πρηκτι с ημμη ταηκμк сρμемк по досто-инию) Š 211a α.

230b 18—19 (ηκκ σε η ρεμ̄η η κκ ηηсаηη ηετακηηη. δκк ко οϋκο ρε κ̄ηηη) Š 212a β.

236b 4 (ηε) φηηηηηεка ηη сρτκ Š 218a α; vynechané ηε mění smysl.

242b 1 (ρатк) Š 223b β.

244b 1 (ωη же ρε) Š 225b α.

245b 5 (ποϋτκ) Š 226b β.

248b 23 сκδμемк (ημк) Š 229b β.

255b 8—9 (η ηαδεη̄ηο ηρκακμемк, ηδε κκσλκδк η τκ ηο μαλκ) Š 235b β.

258b 14 (ηк) Š 238b α — 258b 16 δακηομοϋ (η) Š ib.

260b 25 (κομοϋ λκηο) Š 240b α.

262a 6 η κκздаст... citováno výše. Š 241b α.

263a 28—29 η κκ κρκμк — „ „; řec. 597, 3—4; Š 242b β.

264b 19 (ηакы сκμοϋμ̄ακτ σε) Š 244a α; také P 598, 18 nemá těchto slov, ale patrně také přehlédnutím: πάλιν Ἡρωδίας μαίνεται, (πάλιν ταραττεται).

266b 1—2 положень бы... въ томже мническомъ гробѣ,
(гдѣ соуть), да рекоуть намъ Š 245b α.

268a 7—8 (егда и запрѣтителю побѣтитъ быти оучителю),
егда бо лѣнникъ (боудеть) оученикъ Š 247a α, přeskočením řádky.

271a 10 оуслышавъ (ѿго) бѣ Š 249b β.

277a 13 (честн) оукоризники Š 255a α; τοὺς μεμψιμοίρους
613, 10.

277b 28 (ѿметають се) Š 255b α; ἀποτάσσονται 615, 3.

279a 26 sl. вѣроу... a citováno výše. V řeckém textě 618,
20 ovšem také jen tolik, co v Š 257a α.

281b 4 єдинороднынъ снъ и слово бжнн: následujících pět
řádek z troparu není v Š ani v řec. textě.

285a 4—5 да смѣють се оуѣв, нже снѣ (такова на ме влє-
дословнишен. не бѣ лжеть глѣ) бжнн пррѣк нсѣѣн vyp. Š 261b
β — 262a α.

287a 2 (къ ннѣмъ) Š 263b β; πρὸς τοῖς ἄλλοις 640, 3.

288a 10 рождество (хво) Š 264b β.

291b 20 чтоуѣ (прочитающе) Š 268a α; řec. též jen ἀνα-
γινώσκοντες 650, 14.

294b 18 (възѣжъ ми) Š 272a α.

294b 20 възбѣноуѣ (ѿ снѣ) Š 272a α; 660, 10 διωπνυσθεῖς.

295a 18 (оу)слышавъ Š 272b α.

296a 11 (въ полѣнощѣ) Š 273a β; μεσοῦσης νυκτός 663, 18.

296a 18 (въкоупѣ) Š 273a β; ἄμα 664, 3.

296b 29 (ѿго) Š 273b β.

299a 11 (съ миромъ) Š 275b β; μετ' εἰρήνης 672, 18.

299a 17 (оуѣв) Š 275b β.

301a 15 ѡблѣннстє (се) Š 277a β.

301a 22 (павъ) аплъ Š 277b α.

304a 5 стоужаѣмоу (ми) Š 279b β; δυσχεραίνοντός μου
682, 4.

304a 11 помилѣнѣ (мє) Š 279b β; ἐλεήσατε 682, 10.

304a 13 молаѣемъ (ѿго) Š 280a α; παρακαλούντων 682 ad 11.

304a 24 (вєлнкынъ златѣоустѣ) Š 280a α; též řec. jen ὁ Χρυ-
σόστομος 683, 5.

305a 2 (вєн) Š 280b α.

318b 5 ^αземля (масла) мастита Š 292a β.

322a 5 ^αωσούνη (αδαμοκο) Š 295b α; τὴν καταδίκην τοῦ Ἀδάμ 713 adn.

322b 3 (постакн) — 323b 4 (^чре). Tato mezera vznikla tím, že první strana l. 296 není popsána. Především strana 295b ve spodní polovině sloupce α a v celém β je psána pozdější rukou. Tento korektor tedy nedokončil své práce. Na 296b je psáno opět původní rukou.

324b 9—14: v Š toto místo zkomoleno tím, že dolejší roh listu byl utržen.

331a 3 ^αμνηστικον .. (бранию) прѣкъмъ Š 302b β; πλ. πολέμῳ παραλαβόν 729, 20.

333a 5 (по)конькакъ Š 304b α.

335b 14 (недобреѣ)... ωστακω μοῦχα Š 306b α.

336a 15—18 (потрѣка оуѣм и къ страху и къ ласканню ^αмоужати се и ωπαύχати. каже бо ^αнескокодна ^αстрѣх истиноу же ^αединоу почитати и о нѣи кѣдоу приѣмати) Š 306b β.

338a 13 (оуѣм) Š 308a β.

338a 15 (^αгмъ) нашимъ Š 308b α.

342b 6 безъ (по)щедѣния (сѣдѣла) Š 311b β; Š chybně щедѣла.

344a 14 (лѣпо) Š 313a α.

345b 30 (видѣши) Š 314b α.

348a 20—22 и ω(бѣткы ѿкрѣци се ^αпоноужае и ^αсѣниши ωбразъ ѿкрышемъ, простыхъ) люднн Š 316a β; místo je tím úplně zkomoleno.

356a 4 (лѣнѣ) Š 322b α; αὐτίκα 776, 9.

358a 12 (зѣлω) зѣлω Š 324, ale řec. též dvakrát: σφόδρα σφόδρα 780, 11.

366a 28 (и ѿ насъ шѣсткнѣ сѣкроушениа) 331a β.

369a 14 ^αмногообразныи, Š 333b β ^αмного; 795, 18 πολυτροπος.

370a 5—6 (и сѣдѣ ^αωкрѣть мало нѣколко крѣме Š 334b α; καὶ δὴ περιχαρίσας βραχύν τινα καιρόν 797, 10.

370b 23—24: ^αгн ^αже въ ^αмногихъ ^αгрѣсѣхъ (въпадшии жена), začátek traktátu Iksiina, Š 335a β.

382a 17 ^αзоубы (ѿмоу) Š 344b β.

382b 1 $\overline{\text{дрѡгѡу}}$ же (t. j. $\overline{\text{роукоу}}$) (за) $\overline{\text{оухо}}$ $\overline{\text{принѣмъ}}$ $\overline{\text{конѣ}}$ Š 345a α .

384b 18 (ни $\overline{\text{владѣтъ}}$ $\overline{\text{когда}}$) Š 347a β ; $\overline{\text{oũdè èξουσιάσει ποτέ}}$ Mur. 729 § 12.

385a 30 (w $\overline{\text{них}}$ же) $\overline{\text{скръбнѡ}}$; $\overline{\text{δι ᾧ ἐλύπει αὐτὴν}}$ Mur. 731 § 14.

388a 25 $\overline{\text{w}}$ $\overline{\text{празнѣника}}$ же ($\overline{\text{сѣтънѣ}}$) $\overline{\text{пасхы}}$ Š 350a β ; $\overline{\text{ἀπὸ δὲ τῆς ἐορτῆς τοῦ ἀγίου πάσχα}}$ Mur. 740 § 27.

389b 5—6 $\overline{\text{начет}}$.. $\overline{\text{чкѣсти}}$ ($\overline{\text{свнтккъ}}$) $\overline{\text{гѣнѣ}}$ Š 351a β ; $\overline{\text{ἠρξάτο}}$.. $\overline{\text{ἀναγινώσκειν λέγων}}$ Mur. 743 § 30.

390b 2 $\overline{\text{пакѡже}}$ ($\overline{\text{кто}}$) $\overline{\text{имать}}$ Š 352a α ; $\overline{\text{ἵνα ὁς ἔχη}}$ Mur. 746 § 31.

394b 21 $\overline{\text{црѡу}}$ ($\overline{\text{василѡу}}$) Š 355b β ,

397a 10—11: $\overline{\text{φωτῆς πατριάρχᾱ}}$. ($\overline{\text{повелѣ}}$ же $\overline{\text{црѣ}}$ $\overline{\text{привести}}$ $\overline{\text{φωτῆς πατριάρχᾱ}}$) Š 357b α *vynecháno ex homoeoteleuto*.

398b 20 $\overline{\text{wbѣцакинем}}$ $\overline{\text{се}}$ ($\overline{\text{имѣ}}$) $\overline{\text{бранѣ}}$ $\overline{\text{створити}}$ Š 359a α .

404b 25 (и $\overline{\text{пакѡ}}$) — 405 a 13 ($\overline{\text{андрѡннкѣ}}$). V Š *chybí toto místo mezi l. 363 a 364; v řec. textu jest u* Mur. 790 § 38 a 39 ($\overline{\text{καὶ ὡς πατριάρχης — ἐκρατήθη}}$). Tato mezera, asi za půl stránky, vznikla v Š asi rychlým opisováním, při němž bylo přeskočeno celé to místo, protože před ním, před slovy *и пакѡ*, také *jest андрѡннкѣ*, tedy *ex homoeoteleuto*.

408b 6 и $\overline{\text{намѣ}}$ же $\overline{\text{сѡудѣлани}}$ $\overline{\text{бжннѣ}}$ ($\overline{\text{кѣтъ}}$) $\overline{\text{пакѡ}}$ $\overline{\text{ненписани}}$ Š 366b α ; $\overline{\text{καὶ οἷα τὰ τοῦ Θεοῦ κρίματα ὡς ἀνεξέζητα}}$ Mur. 807 § 16.

408b 9—10 $\overline{\text{wbѣмѣ}}$... $\overline{\text{дрѡгѣ}}$ ($\overline{\text{w}}$) $\overline{\text{дрѡгѣ}}$ $\overline{\text{поппраѣмомѣ}}$ Š 366b α ; Mur. 807 § 16 $\overline{\text{τῶν μὲν ὑπ' ἀλλήλων συμπατουμένων}}$.

408b 26 $\overline{\text{кѣ}}$ $\overline{\text{скоѣ}}$ ($\overline{\text{си}}$) Š 366b β .

409a 18 $\overline{\text{на}}$ $\overline{\text{лѣѡ}}$ $\overline{\text{зѣтѣ}}$ ($\overline{\text{своѣго}}$) Š 367a α .

410b 6. V Š l. 368—373 *chybějí*.

421a $\overline{\text{мирѣ}}$ $\overline{\text{створинѣ}}$ ($\overline{\text{и прѣмѣкнѣнѣ}}$ $\overline{\text{сѣ}}$ $\overline{\text{црѣмѣ}}$ $\overline{\text{створити}}$ $\overline{\text{просинѣ}}$) Š 377a α *ex homoeoteleuto*.

432b 14—15 ($\overline{\text{лѣѡ}}$ $\overline{\text{.г.}}$ $\overline{\text{тиѣрѣ}}$ $\overline{\text{аѣнимарѣ}}$ $\overline{\text{.э.}}$ $\overline{\text{юѣстинѣанѣ}}$ $\overline{\text{.г.}}$ $\overline{\text{фн-лининѣ}}$ $\overline{\text{.к.}}$) Š 385a β . Písař již na konci *pospíchal*. Chvatem, který je patrný z těchto případů, vysvětlíme také jiné omyly v Š.

Nalézámeť tu chyby z *haplografie*:

245a 27 $\overline{\text{момѣх}}$ $\overline{\text{сѣ}}$ $\overline{\text{дати}}$ ($\overline{\text{сѣ}}$) $\overline{\text{мнѣ}}$ $\overline{\text{бѣгодати}}$ Š 226b α .

- 265 b 1 словець (сѣ)хранители Š 244 b β.
 269 a 13 по (по)похищению Š 248 a α.
 294 a 19 (вар)варскомоу Š 271 b β.
 299 a 18 (сѣ) слъзали Š 275 b β.
 349 b 5 мана(на)ла Š 317 a β; ἡ Μανανάλις 720, 16; 353 a 19 възкрати(ти)сѣ Š 320 a β.

- 379 b 28 ꙗкоже и моужоу ꙗ(и и) еире соуироу Š 342 b β.
 Naproti tomu vzácné jsou v Š případy *dittografie*:
 231 b 3 ꙗко не[не] единого Š 213 a α.
 384 a 14—15 и дастъ сѣмоу ракетати конемъ его, Š 346 b β — сѣ емоу — nesprávně, neboť řec. Mur. 727 § 10 καὶ δέδωκε τοῦτον δουλεύειν τοὺς ἵπους αὐτοῦ.

Zvláště častý omyl v Š je, že *místo participia praeter. act. I. klade 3. sg. aor.*, tedy vypustí -кѣ, аč to stavbě větné nevyhovuje ani řeckému textu:

- 219 b 11 къстаѣ, Š 201 b α къста, ἐγεῖρθεις 498, 22.
 221 a 22 кѣчачиѣ, Š 203 a β кѣчачиѣ, στεφανώσαντες 504, 5; 230 a 10, оуѣкиѣ, Š оуѣи φονεύσας 525, 15.
 270 a 20 соупротиѣкиѣ сѣ, Š 249 a соупротиѣкиѣ сѣ.
 270 b 28 разоуѣкиѣ, Š разоуѣкиѣ 249 b α.
 294 b 14 прѣстаѣкиѣ, Š 272 a α прѣстаѣкиѣ, παρεστῶτος 660, 2.
 295 b 18 покедѣ, Š покедѣ, ἀγαγών 662 ad 17.
 296 b 6 еврѣзакѣ, Š 273 b α еврѣза, ἠρωτηρίασε 665, 1.
 298 a 17 ѿпоустѣи, Š ѿпоустѣи, πέμψας 670, 8.
 302 a 27 разгнѣуѣ, Š 278 b α разгнѣу.
 330 b 23 погнаѣи, Š 302 b α гнаѣи, ἐπιδιώξαντες, 729, ad 11.
 331 b 16 къзоуѣиѣ, Š 303 a β къзоуѣиѣ.
 399 b 14 сѣкѣтъ створѣиѣ... късхѣтѣиѣ, Š 359 b β — створѣиѣ —.

Též *jiná přehlédnutí a omyly písařské* jsou v Š časté:

- 218 a 6 къзвѣсти, Š 199 b β къзвѣсти τοῦ ἀγαγεῖν 494, 22.
 221 b 30 насмнѣни боѣтъ, Š насмнѣни боѣтъ, καταγελασθῶσιν 506, 12.
 225 b 30 смотрѣте, Š 207 a β смотриѣ, ἴδετε 514, 1.
 228 a 29 которы.. оумыслѣтъ прилогѣ, Š 210 a α — оумыслѣтъ — ποῖαν.. ἐπινοήσωσιν ἀντίθεσιν 521, 1.

- 228 b 5 $\overline{\Gamma\eta\iota\alpha}$, Š $\overline{\beta\eta\iota\alpha}$, κυρίου 521, 6.
 228 b 20 неспидоуѣтъ, Š неспазеѣтъ 210 a β, μὴ καταβάτω 522, 1.
 230 a 23 podmēt избавлении, Š 212 a α избавлениимъ.
 230 b 29 скѣтъ podmēt, Š 212 b α скѣтоо, φῶς 527, 25.
 231 b 20 $\overline{\eta\kappa\epsilon}$ ὅπερ, Š $\overline{\epsilon\eta\kappa\epsilon}$ 213 b α.
 234 b 4 číslovka $\overline{\alpha\iota}$, Š 215 a β $\overline{\alpha\alpha}$, ἔσ. α' 533, 24.
 236 a 1 на слѣдѣ, Š 217 b α на слѣдѣ. ἐν τῇ βασιί 540, 11.
 236 a 20 прѣдложише, Š 217 b β прѣложи же.
 236 b 26 съвьстави, Š 218 b α съвьстави.
 238 b 23 сица... повелѣниа, Š сице...
 242 a 21 вѣньць, Š 223 b α рекъ, στεφάνους 552, 8.
 245 a 25 мнрьскоу, Š 226 b α мрьскоу.
 246 b 7 беспечалнаа, Š 227 b α печалнаа.
 247 a 11 вбонми, Š 228 a α нбо нмы.
 247 b 1 ношными виды, Š 228 b α ношны виды.
 250 a 15 стоужаимѣ цркви, Š 230 b β стоужаимъ ц.—
 253 b 1 слава, Š 233 b β слава, 586, 5 δόξα.
 254 a 8 $\overline{\omega\beta\epsilon\sigma\tau\omicron\upsilon\pi\eta\varsigma}$, Š 234 b α $\overline{\omega\beta\epsilon\sigma\tau\omicron\upsilon\pi\eta\sigma\eta\varsigma}$
 255 a 19 какоже роуцѣ прострѣни каплюще еще кркъ.
 Š 235 b α — — — каплющи
 258 a 29 распаданнымъ — Š 238 a β распаднымъ.
 260 b 12 лицемѣроуи (part. praes.), Š 240 a β лицемѣрни.
 263 a 6 присно, Š 242 b α присно.
 264 a 13 $\overline{\eta\kappa\epsilon}$, Š 243 b α $\overline{\eta\kappa\epsilon}$, ἄπερ 601, 5.
 265 b 26 мръзость, Š 245 a α мрътвость, μῖσος 601, 5
 268 a 22 тѣхъ злобѣ (gen. attrib.), Š 247 a β тѣмъ злобѣ
 269 a 21 аог. раздробн. Š 248 a α раздробними; οὐ γὰρ ἐγένετο
 τίμι, že předchází страстми.
 274 a 7 при немже, Š 252 a α přidává zbytečně и.
 275 a 23 малъ естъ спсаниихъ, Š 253 a β мало спсании.
 275 a 19 part. praes. съхраняи, Š 256 b β съхраняю (po-
 sovka!) φυλάττων 618, 13.
 283 a 23 в боудущимъ соудѣ и въздани, Š 260 a β....
 възаниа.
 285 a 26 къ плъти, Š 262 b β къ плъти, 637, 28 πρὸς τὴν σάρκα.

288 b 2 дреслоуаніе [Mikl. дрѣслокати = tristem esse, Lex.]
 Š дреселуаиѣ Š 265 a α.

288 b 14 парѡдоу моужѣи и женѣ, Š 265 a α — женѣ.

291 a 5 истеженѣ коудени, Š 267 a β истеже.

297 a 12 оупражняюцием се, Š 274 a α оупражняюще се.

297 b 18 dat. праклиѣ, Š 274 b α пракли.

301 b 12 о снѡѡѣхѣ, Š 277 b β о снѡѡѣ.

302 b 10 пом. иже... оумираемѣ, Š 278 b β... оумираемомѣ.

303 a 28 рекоше лютии клеветнициѣ, Š 279 a β рече —.

304 a 15 пометаѣ себе на лица по земли, Š на лица земли
 sgv. 682, 15 καταρρίπτων ἑαυτὸν ἐπὶ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν.

306 b 7 пом. ксхѡдеиѣ, Š 282 a α ксхѡдеиѣм, nesprávne
 vlivem pŕedchozích dativů.

309 a 17 скончаче се, Š 284 a β сконча се, τελευτῶν 693, 1.

310 b 29 крѣмниѣ ради грѣха сласти, Š 286 b α крѣ-
 мениѣ ради (!) грѣха сладоу, διὰ.. πρόσκαιρον ἁμαρτίας
 ἀπόλαυσιν.

318 b 3 пом. sg. земля, Š 292 a β земля.

321 a 13 на немже, Š 294 b β наместе.

327 a 24 ѡстоупаѣ, Š 299 b β ѡстоупахша.

327 b 22 къ днѣ мѣсти, Š 300 a α къ днѣ мѣстѣ.

330 a 1 кземляющаго грѣхѣ мироу, Š 302 a α кз... грѣхѣ
 мироу, sgv. αἶροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου 727, 9.

322 b 7 оукорише, Š 304 a α оукорише, καθίσθυσαν 733, 14.

332 b 15 къ дамастридоу, Š 304 a α къ дамастридоу, πρὸς
 τὸν Δαματρίον 733, 21.

332 b 23 по филиппиѣ же, Š 304 a β по филиппѣ, μετὰ δὲ
 Φιλιππικόν 734, 6.

335 b 3 азѣ... паренѣ кѣхѣ, S 306 a β ... кѣ.

343 b 11 разгнѣка се, S 312 b β разгнѣкаѣсе, ἔξεμάνη
 756 adnot.

344 a 5 съ раздвоениемѣ, Š 313 a α съ радованиемѣ, sgv.
 μετὰ διπλόης 757 adnot.

348 a 7 постыдѣ ко се, Š 316 a β по истинѣ ко се, ἀπηναισ-
 χύντησε γάρ 764, 1.

354 b 8 прѣложи се, Š 321 a β прѣложѣ се.

354 b 20 многа, Š 321 b α многа и различна, πολλά 774, 6.
356 a 28 лоукавомоу доухоу прѣданы бывъ, Š 322 b β лоукако.

359 a 30 крове глсѡмъ, Š 325 a β кровеъмъ.

359 b 7 иже, v druhé větě илнже. Š 325 a β dvakrát илнже.

359 b 13 пом. армѣнскаѧ, Š 325 b α армѣнскоуѧ.

361 a 29 до днѣ, Š 326 b β днѣ.

361 b 7 ак. sg. лоукоу, Š 327 a α лоуку.

363 a 22 дшоу ѡврьгъ (part.), Š 328 b α дшоу ѡ крагъ,
ψυχὴν ἀπορορήξας 788, 15.

364 a 28 разоумѣти се коли ѣ, Š 329 b α... колнкоо ѣ,
ἐπιγνώσαι τοῦτο πάρεστιν 789, 15,

365 a 12 неначинател'но(ѣ) Š 330 a α неначительно, ἀνεπι-
χείρητα 790, 24.

365 a 15 аще и члѣкк... кькькражѣт се тѣлѡмъ, Š 330 a β...
тѣмъ, σγν. καὶ εἰ ἀνθρώπος... εἰκονίζοιτο σώματι 791, 2.

366 b 20 блвите, Š 331 b α блвете.

367 b 22 изкѣпаньмъ, ꙗко недръзати ко моу, Š 332 b α...
к томоу, σγν. βεβαιούμεν, ὥς μὴ θαρρεῖν τινα 793, 2.

368 a 8 ызыкк Š 332 b β ызыкк и странъ, јен ἐθνῶν 793, 15.

363 a 16 никакоже, ꙗко прилоучи се, помы ш л ѣ. Š 333 a α...
помыслъ, μὴ πάμπαν ὥς ἔοικεν ἐννοήσας 793, 21.

369 a 8—9 ибо крѣпкаѧ оутверженнѧ, на нѣже оуповавъ
несмыслъны..., Š 332 b β на нѣже оуповавъ несмыслъноо, σγν.
τὰ γὰρ ὀχυρώματα, ἐφ' ᾧ πεποιδῶς ἀνοήτως 795, 14.

373 a 15 съ оумнлѣннѣмъ Š 337 a α съ оумолѣннѣмъ.

373 a 28 ꙗко лѣжна соуть, ꙗже нанъ глѣмаѧ, Š 337 a β.
лѣжа....

377 a 5—6 ѡн же ре, ꙗко прошааше да боудеть сѡларь,
Š 340 a α: — — — прошьшаа — — —

377 a 9 не ѡсѣченнѣ съврѣшено съ'нимъ сътворъ, Š 340 b α,
ѡсѣченнѣ не съврѣшено; v M lépe, protože se zápor má vzta-
hovatí na celou větu.

381 b 28 къ иже ннѧ нарицаѣмѣмъ афиди, Š 344 a α...
нарицаѣмъ.

387 a 12 ^ετ^εκη (nom.) κ^εροφ^ερ^ε... ωμοφ^ερ^ε, Š 349 a β ^ετ^εκη (gen.), τὸ ἅγιον τῆς Θεοτόκου, . ὁμοφ^ερ^ειον 737 § 21 Mur.

393 a 14 лккк же флоссофк приложчк се тѹ глаани, Š 353 a β... приложчн се.

394 b 19 поиде же... кк германникю и снѹ прѣмк Š 366 b β.... сн.

395 b 16 κκ^ερ^εη^εκ сκ за^εц^εомк, Š 356 b α, — сκ за^εз^εемк —, ^αα Ζαύτ^εζ α 763 § 24 M.

397 a 9 ^εμ^ερ^εκ сап^εтакар^ε (nom.), Š 357 b α ^εμ^ερ^εκ сап^εтакара.

399 a 22 ποε^εκ^ε ο^ερ^εκ сн ^εη^εδ^εатн, Š 359 b α... сн... Δωρ^εισατο οὖν ὁ βασιλεὺς ταύτην (т. αἰχμαλωσίαν) ἀποδοῦναι 774, § 13 M.

399 b 2 lok. на κκ^εг^εар^εк^εц^εкн κ^εл^εс^εр^εк, Š 359 b α.... κ^εл^εс^εр^εк.

401 a 4 το^ερο^εже сκ^εк^εкта, Š 360 b β ко^εро^εже сκ^εк^εкта, τ^εη^ες αὐ^ετ^εη^ες βο^ευ^ελ^εη^ες 778 § 20 M.

404 b 23 г^εриг^εора (ak.), Š 363 b β г^εриг^εο^ερ^εα, τὸν Γ^ερηγ^εο^ερ^εαν 789 § 37 M.

406 b 8 по ^εг^ε. м^εц^εк, Š 365 a α по ^εг^ε. м^εц^εк, μετὰ τοὺς ιγ' μ^εη^ενας 795 § 44 M.

406 b 25 н^εд^εк^εже сκ^εон^εч^εк'се, по^εл^εо^εж^εи^εк^ε к^εк^ε, Š 365 a α... сκ^εон^εч^εа се.

407 a 15 ιω^εана ρε^εк^εтора, Š 365 a α.. ρε^εтора, Ἰωάννην τὸν ὁ αἰκ^ετω^ερα 804 § 8 M.

407 a 30 сκ^εη^εκ^ε же (nom. sg.), Š 365 b α сκ^εη^εκ^εη^ε, ἀπελ^εθ^εόν^ετος 804 § 9 M.

407 b 2 podobně сκ^εт^εк^εор^εи же з^εви^εа, Š 365 b α сκ^εт^εк^εор^εи^ε..

424a 7 по^εсла^εк^ε.. ^εр^εк^ε ко^εη^ε на^εнк, са^εмо^εго ^εк^εт^εк (aor.) и с^εр^εц^εи^ε с^εи^εм^εк, Š 379b α... са^εмо^εго ^εт^εт^εи (inf.).., ἀπο^εστ^εεί^ελας οὖν ὁ βασι^ελεὺς στρα^ετὸν κα^ετ' αὐ^ετοῦ, αὐ^ετὸν τε συν^εέ^ελαβε καὶ τοὺς συν^ε αὐ^ετῷ 839 § 44 M.

425b 1 ^εс^εра м^εц^εа ^εи^ε. ^εи^εд^εк^εт^εо, Š 380b α ^εс^εра м^εц^εа ^εи^ε. Σε^επ^ετε^εμβ^ερί^εω δ^ε μ^εη^ενί ιε' ἰν^εδι^εκ^ετι^εω^ενος 843 § 51 M.

426a 19 ж^εи^εт^εи^ε.. ω^εк^εт^εи^εа^εк^εи^ε се, Š 381a α... ω^εк^εт^εи^εа^εк^εи^ε се.

427b 1' $\sigma\upsilon\delta\alpha$ $\mu\alpha\kappa\epsilon$... безаконниѣ створишѣ (ak. pl.) постиже
нхъ, Š 382a α ... створишѣ (aor.), $\kappa\rho\acute{\iota}\sigma\iota\varsigma$, $\acute{\omega}\varsigma$... παροινήσαντας
 $\mu\epsilon\tau\eta\lambda\theta\epsilon\nu$ 849 § 1 M. •

428a 30 $\sigma\kappa\epsilon\kappa\tau\kappa$... $\sigma\kappa\tau\omega\rho\iota\sigma\eta$, $\chi\omega\tau\epsilon\psi\epsilon$... $\psi\rho\alpha$... привесть Š 382b
 α *mylnou anticipací*... $\chi\omega\tau\epsilon\psi\alpha$.

429a 10—11 dat. absol. $\sigma\epsilon\mu\omega\varsigma$ $\sigma\upsilon\kappa\omega$ $\sigma\kappa\epsilon\kappa\tau\omega\varsigma$ $\tilde{\omega}$ $\rho\epsilon\nu\eta\kappa\epsilon$ $\kappa\iota\tau\eta$
затворишѣ $\sigma\epsilon$, Š 383a α ... затворишѣ $\sigma\epsilon$.

432b 3 $\lambda\epsilon$ $\kappa\alpha$, Š 383a α $\lambda\epsilon$ $\kappa\alpha$.

432b 5 $\rho\rho\alpha\tau\iota\alpha\kappa\epsilon$ $\iota\tau$, Š 383a α $\iota\tau$.

Tyto chyby jsou zajisté četné; ale nechceme jimi říci, že Š je rukopis špatný, či docela bezcenný. *Naopak*, Š zase často *opravuje* různá nedopatření v M. Tak jako se Š vyhýbá participiím, M zase má pro ně obzvláštní zálibu, a klade je někdy i tam, kde by mělo být podle smyslu a podle řeckého textu sloveso určité — to pak nalézáme v Š; na př. Š $\mu\alpha\rho\epsilon\delta\eta$ — M $\mu\alpha\rho\epsilon\delta\eta\kappa\epsilon$ 221a 29; jindy zase Š má správný pád, ale M chybný: $\mu\epsilon\lambda\lambda\alpha\kappa\epsilon$, v M nesprávně instrumentál 234a 20; Š také někdy doplňuje neúplné čtení M: $\delta\iota\kappa\alpha\mu\alpha\chi$ $\mu\epsilon$ ($\tau\rho\iota\kappa\eta\kappa\iota\sigma\mu\epsilon$ $\kappa\alpha$ $\mu\alpha\lambda\alpha\kappa\eta\kappa\epsilon$, $\sigma\upsilon\delta\eta\kappa\eta\kappa\epsilon$) $\mu\epsilon$ ω $\mu\omicron\lambda\iota\tau\epsilon\kappa\alpha\chi$ $\delta\omicron\beta\epsilon\rho\omega\mu\omega\varsigma$ $\rho\rho\epsilon\kappa\epsilon\kappa\epsilon\lambda\iota\sigma\mu\epsilon$ 24 5b 11—12; slova (v závorkách) se doplňují z Š; a podobně je tomu i jinde; konečně z Š lze *opravit i různá drobná nedopatření* z M. Tak má

M 216b 9 $\mu\omicron\chi\alpha\beta\lambda\alpha\mu\alpha\sigma\eta$, Š 198a β $\mu\omicron\chi\alpha\beta\lambda\alpha\mu\alpha\sigma\eta$.

217b 6 $\mu\epsilon\lambda\lambda\alpha$ $\mu\epsilon$ $\lambda\epsilon\iota$ [$\mu\epsilon\lambda\iota\tau\kappa$], Š 199a β om. [$\mu\epsilon\lambda\iota\tau\kappa$]; též P: $\acute{\omicron}$ $\delta\epsilon$ Ἡσαίας $\alpha\upsilon\theta\iota\varsigma$ 493, 12.

218b 4 $\rho\rho\epsilon\kappa\tau\alpha\sigma\eta$, Š 200a β $\rho\rho\epsilon\kappa\tau\alpha\sigma\eta$ $\mu\alpha\rho\iota\sigma\tau\omega\sigma\alpha\nu$ 496, 3.

219a 24 μ [pakki], Š 201a β μ , 498, 5 $\chi\alpha\iota$.

219a 25 $\mu\epsilon\lambda\lambda\alpha$ [$\sigma\upsilon\kappa\omega$ $\tau\eta$] $\mu\alpha\kappa\iota$, Š 201a β ; $\epsilon\pi\iota\chi\alpha\lambda\epsilon\sigma\alpha\iota$ $\mu\alpha\lambda\iota\nu$, 49b, 6, tedy = Š.

221a 29 $\mu\alpha\rho\epsilon\delta\eta\kappa\epsilon$, Š 203b α $\mu\alpha\rho\epsilon\delta\eta$, $\delta\iota\epsilon\iota\lambda\epsilon\nu$ 504, 11.

221a 29 $\mu\epsilon\kappa\epsilon\kappa\epsilon$ [$\tilde{\omega}$ $\mu\eta\kappa\epsilon$], Š 203b α $\mu\epsilon\kappa\epsilon\kappa\epsilon$, $\tau\epsilon\varsigma$. též $\mu\epsilon$ $\tau\iota\nu\alpha\varsigma$ 504, 12.

221b 1 $\sigma\upsilon\sigma\tau\eta\kappa$ $\sigma\kappa\omicron\eta$, Š věrněji podle orig. 203b α $\sigma\upsilon\sigma\tau\eta\kappa$, $\tau\alpha$ $\chi\epsilon\iota\lambda\eta$ 504, 14.

221b 1 podobně $\kappa\alpha$ $\mu\alpha\kappa\alpha\mu\epsilon$ $\mu\eta\kappa\epsilon$, Š 203b α $\mu\epsilon$ $\kappa\alpha$ $\mu\alpha\kappa\alpha\mu\epsilon$, $\tau\omicron\iota\varsigma$ $\tau\rho\alpha\iota\mu\alpha\sigma\iota\nu$ 504, 14.

222a 1 $\pi\rho\acute{\kappa}\epsilon\tau\alpha$ $\mu\omicron\upsilon\gamma\kappa\eta$ η $\rho\epsilon$, Š 204a $\alpha\ldots\mu\omicron\upsilon\gamma\kappa\omicron\upsilon$, $\pi\rho\acute{o}\sigma\epsilon\iota\sigma\iota$
 $\tau\tilde{\omega}$ $\alpha\tilde{\nu}\delta\rho\acute{\iota}$ $\kappa\alpha\acute{\iota}$ $\varphi\eta\sigma\iota\nu$ 506, 12.

KH

222a 6 $\sigma\kappa\epsilon\tau\alpha\kappa\iota\eta$, Š 204a α s opravou nad řádkou $\sigma\kappa\epsilon\tau\alpha\kappa\iota\eta$,
 $\sigma\upsilon\sigma\tau\eta\sigma\acute{\alpha}\mu\epsilon\nu\omicron\varsigma$ 506, 18.

222b 2 $\eta\kappa\rho\kappa\tau$, Š 201a β $\eta\kappa\rho\kappa\tau\kappa$, $\xi\zeta\acute{\omega}\rho\upsilon\zeta\epsilon\nu$ 507, 18.

223a 3 $\kappa\rho\kappa\mu\epsilon$, Š 205a α $\kappa\rho\kappa\mu\epsilon$ $\kappa\kappa\epsilon\kappa$, 508 adnot. $\pi\alpha\rho\acute{\alpha}$
 $\tau\omicron\iota\varsigma$ $\pi\acute{\alpha}\sigma\iota$.

225a 30 $\epsilon\eta\omicron\kappa\epsilon$ $\kappa\epsilon\upsilon\alpha\kappa\omicron\eta\kappa\iota\eta$, Š 206b β $\epsilon\eta\omicron\kappa\epsilon$ $\kappa\epsilon\upsilon\alpha\kappa\omicron\eta\kappa\iota$, $\tau\omicron\iota\omicron\varsigma$
 $\nu\acute{\iota}\omicron\upsilon\varsigma$ $\tau\tilde{\omega}\nu$ $\pi\alpha\rho\alpha\nu\acute{o}\mu\omega\nu$ 512, 23.

225b 17 $\pi\rho\acute{\kappa}$ $\acute{\gamma}\acute{\alpha}\mu\kappa$, Š 207a α $\pi\rho\acute{\kappa}$ $\acute{\epsilon}\gamma\acute{o}\mu\kappa$, $\pi\alpha\rho\acute{\alpha}$ $\theta\epsilon\tilde{\omega}$ 513, 14.

226b 4 w $\rho\alpha\upsilon\omicron\mu\eta\kappa\iota\chi\eta$, Š 208a α w $\rho\alpha\upsilon\omicron\mu\eta\kappa\iota\eta\chi\eta$, 515, 8
 $\pi\epsilon\rho\acute{\iota}$ $\tau\tilde{\omega}$ $\nu\omicron\epsilon\acute{\iota}\nu$.

228b 1 $\omicron\gamma\kappa\rho\upsilon\eta\tau\epsilon$ $\sigma\epsilon$, Š 210a α $\omicron\gamma\kappa\rho\upsilon$ $\sigma\epsilon$ (imper. sing.), $\alpha\pi\omicron$ -
 $\chi\rho\acute{o}\beta\eta\theta\iota$ 521, 3.

231a 14 $\acute{\kappa}\acute{\kappa}$, Š 212b β $\acute{\gamma}\acute{\kappa}$, $\acute{\kappa}\acute{\rho}\omicron\iota\omicron\varsigma$ 528, 13; $\omicron\rho\alpha\epsilon\tilde{n}\acute{\epsilon}$ M $\acute{\gamma}\acute{\kappa}$,
 $\acute{\kappa}\acute{\kappa}$ ib. ř. 16, $\theta\epsilon\acute{o}\varsigma$.

231a 21 ak. sg. $\pi\rho\upsilon$, Š 213a α ak. pl. $\pi\rho\epsilon$, $\delta\acute{\iota}\kappa\alpha\varsigma$ 528, 22.

231b 15 $\mu\acute{\iota}\kappa\kappa$ $\sigma\epsilon$, Š 213a β $\mu\eta\kappa$ $\sigma\epsilon$, $\acute{\epsilon}\delta\omicron\zeta\epsilon$ 518.

233b 12 $\eta\kappa\upsilon\delta\epsilon$, Š 215a β $\eta\kappa\upsilon\delta\kappa$ $\eta\delta\epsilon$, 534 adn. $\alpha\nu\alpha\sigma\tau\acute{\alpha}\varsigma\ldots$
 $\acute{\epsilon}\xi\eta\lambda\theta\epsilon$.

234a 20 $\mu\epsilon\lambda\lambda\eta\mu\iota\mu\kappa$ ($\mu\acute{\alpha}$ $\text{b}\acute{\upsilon}\tau\iota$ $\text{podm}\acute{\epsilon}\tau$), Š 216a α $\mu\epsilon\lambda\lambda\eta\mu\iota\eta$,
 η $\epsilon\pi\iota\theta\upsilon\mu\acute{\iota}\alpha$ 536, 6.

236b 15 $\kappa\epsilon\iota\alpha\kappa\kappa$, Š 218a β $\kappa\kappa$ $\kappa\epsilon\iota\alpha\kappa\kappa$, $\epsilon\varphi\theta\acute{\epsilon}\gamma\zeta\alpha\tau\omicron$.

244a 25 $\lambda\omicron\epsilon\omicron\epsilon\sigma\tau\alpha\iota$, Š 225b α $\lambda\omicron\epsilon\omicron\epsilon\sigma\tau\iota\alpha\iota$ opravuje písářský
 $\omicron\mu\upsilon\iota$ v M .

245a 29 po slově $\kappa\iota\eta\omicron\gamma$ S doplňuje chybějící sloveso ur-
 $\acute{\epsilon}\iota\tau\epsilon$ $\sigma\iota\kappa\chi\eta$ 226b α .

245b 2 $\mu\eta\iota$ $\omicron\mu\upsilon\lambda\epsilon\mu$ za $\mu\eta\iota\mu\iota$, což v Š 226b α .

245b 11—12 $\delta\eta\kappa\mu\alpha\chi$ $\mu\epsilon$ $\sigma\epsilon$; doplněk z Š citován výše.

247b 5 $\kappa\epsilon\alpha\rho\acute{\iota}\alpha$ a za tím prázdné místo; mělo být $\kappa\epsilon\alpha$ -
 $\rho\iota\eta\sigma\kappa\alpha\omicron$, což v Š 228b α .

247b 15 $\kappa\alpha\kappa\omicron\kappa\omicron\upsilon$ $\kappa\omega$ $\kappa\acute{\kappa}\rho\omicron\upsilon$, Š 228b β správně $\kappa\alpha\kappa\omicron\upsilon$ $\omicron\gamma\epsilon\omega$ $\kappa\acute{\kappa}\rho\alpha$.

250b 13 $\kappa\epsilon\upsilon\kappa\mu\alpha\kappa\kappa\epsilon\tau\kappa\omicron\kappa$ nedopsáno, Š správně $\kappa\epsilon\upsilon\kappa\mu\alpha\kappa\kappa$ -
 $\sigma\tau\kappa\omicron\kappa\alpha\kappa$ 231a β .

252a 24 $\omega\epsilon\rho\kappa\tau\omicron\mu\epsilon$ $\sigma\epsilon$ chybně místo part. $\omicron\epsilon\rho\kappa\tau\kappa\iota\eta\eta$ $\sigma\epsilon$, což
 v Š 232b β .

253a 22 закон, písalský omyl, v Š законъ 233b β.

253b 27 [великий] золотоустъ, Š 234a β om., též řec. jen ὁ χρυσόστομος 581 ad 3.

255a 16 кыма, Š 235b α кыма оубо, τίσι τοίνυν 578, 1.

257a 6 истекла, Š истекла 237a α.

257b 14 стрѣла непотрѣбна пдѣаше, Š 237b α věrněji podle řečtiny .. непотрѣбна (nom. adj.).

257b 27 кѣзѣнгоше, Š 237b β správně кѣзѣн'ше.

266a 20 достоинюю [ωδεού] житиѣ скѣтло ωдѣкакъ, Š 245a β достоинюю .. скѣтлоу (dat.).

266a 21 разравъ (!) прочая соущиимъ кынимъ, Š 245a β раздѣкъ ..

269b 15 испокѣдаючи се еи кыниючи, v M dittografie, Š 248b α .. се ..

273 b 22 персепѣ единого корца, Š lére 252 a α η. εδνη-корца, ἔνα μονόμαχον 607, 4.

273 b 29 на десноу страну оубеде се, Š 252 a α на десно оубеде се, δεξιὸν πλαγιάσας 607, 8.

274 a 22 [таже] вѣжакъ, Š 252 b α вѣжа, řec. jen ἔφυγεν 608 ad 5.

276 a 13 ωклобызакши, Š 254 a α обноклани, ἀνα νεώσασα (τὰ τεῖχη Ἱερουσαλήμ) 610, 1.

279 b 9 съ спанѣмъ грѣмомъ, Š 257 a α съ спанымъ градомъ, sem sotva náleží: 619 ad 11 μετὰ σφοδρότατης βροντῆς γενομένης; градъ je spíše χάλαζα.

282 b 9 погубить, Š 259 b β погубеть, ἀπολέσωσιν 630, 17.

283 b 9—10 (уже)... a podle toho i испракаше, Š 260b α správně испракашемъ, τοῖς κατορθωκοσί 632, 18.

286 a 5 прѣвѣнъ chybně místo прѣвѣнъ, což v Š 262 b β.

287 a 17 изысканна (история) Š 264 a α add., též řec. τοῦ Νεστορίου 640, 8.

287 a 18 chybí ωправдаюи, což v Š, srv. ἐκδικοῦσαν 640, 19.

287 b 1 ωдровъ тишоуѣ, Š ne sice správněji, ale věrněji podle předlohy 264 a α ωдровы тишоуѣ, srv. κραβάτους χιλίους 641, 6 (graecismus).

288 b 12 скон пркстѣшъ, Š 265 a β jen скон, též řec. τὸ ἴδιον 644, 7.

294 a 9 ὤρκωζαντες н..снє (part.), Š 271 b α lépe obě part. ὤρκωζαν н..снє, διανοίγων καὶ.. καθεύδων 658, 12.

294 a 10 ογκυλισμένη (сє), Š 271 b α add., srv. 658, 13 ἐγκυλισμένη.

294 b 4 многа имєни, Š 271 b β správně многа имѣнна πολλά χοήματα 659, 16.

294 b 9 чисткє киткє (m. inf.), Š 271 b β ч. кити.

295 a 23 περιημεσε сє, Š 272 a α správněji part. περιημεσε сє, μὴ καταδεχόμενος τοῦτο 661, 16.

295 b 25 правки сѣдѣи тѣи, Š 273 a α правкє сѣдѣи тѣи, srv. 663, 2 δικαία ἡ κρίσις σοῦ.

297 b 26 кк тѣмнищѣ (nosovka!), Š pl. 274 b α кк тѣмнищє, ἐν ταῖς φρουραῖς 669, 3.

297 b 27 nedopsáno wсѣ, Š 274 b β wсѣдѣи.

298 a 1 каркари, Š 274 b β ακαρι, οἱ Ἄβαροι 669, 7.

300 b 22 кнєсєнѣмк (кк сѣмнищє нѣи приєтѣмк) ὡ сѣстакмаѣищѣ Š 277 a α add.

303 a 3 полєтѣкнємк н кѣнєснє, Š 279 a α полєтѣкнє н кѣз.

303 a 4 v M мѣтаркетка; hned za tím je po druhé мѣтаркетка. Toto je škrtnuto a na kraji připsáno písařem: сѣ помркѣк лѣ(?) зрнє (?), Š 279 a α správně opakuje s důrazem мѣтаркетка мѣтаркетка, τελώνια τελώνια 679, 17.

303 a 4 стрѣкѣиємк, Š 279 a α, стрѣкѣиє, φυλάττοντα 679, 18.

303 a 9 просто[реи]снє, Š 279 a α vyp. реии jako řec. ἁπλῶς οὕτω 680, 1.

303 b 4 сѣмнѣмк, Š 279 b α сѣмнѣ, κατηλθον 680, 21.

303 b 14 помѣшамѣтк, Š 279 b α správně part. помѣшамѣ, ἐννοῶν 681, 7.

303 b 17 сѣмачаѣт сє, Š 279 b α сѣмѣчаѣт сє, προσβασανίζεται 681, 9.

304 b 7 сѣ сѣтѣканиємк (многѣмк), Š 280 a β add., cf. μετὰ σκωθροπότητος πολλῇς 683, 18.

310 b 18 коѣра приидетк, Š 285 b α к. прѣидетк, παρέσται 696, 9.

311 a 20 дѣи.. помрачаємк, Š 286 a α přesněji дѣи.. помркѣмк, ψυχὴν... ἠλιγγιῶσαν, 697, 5.

313 a 28 нарицаютк (nosovka!), Š нарицаѣтк, τερατεύεται 704, 5.

313 b 11 κκῆγати, Š 288 a α κκατῆγати, πλουτεῖν, 704, 11.

314 a 18 κκ κετοροϋю (κκτοϋю).. пропастъ, Š add., ..χαλεπόν 704, 20.

314 a 29 κκш (κκ) κκшє, Š 288 b β add., ἔδει γάο 705, 6.

314 b 22 дєшннцѣ, Š 289 a α дєшннцѣ, τὸν ἑωσφόρον 706, 3.

318 a 30 κκкѣтє, Š 292 a β κκкѣтѣ тѣ, εἰσαγάγει σε 708, 1.

320 b 2 podobně haplografií v M ѡко лєкѣ злєгѣ místo ѡко лѣкѣ κκзлєгѣ, соž v Š 294 a β.

321 a 21 на κκκκх горкѣ, Š 294 b β на κκκκх горкѣ.

325 b 24 κκακο ποῦτι, Š 298 b α κ'κακο ποῦτι.

326 b 12 изкєдѣ, Š správně 299 a α изкєдє.

328 a 26 οὔκλαπαιουση σε... ποκєдєтѣ бѣ (3. sg. praes.), Š 300 b α správně neutrový předinět. οὔκλαпαιουση σε...

330 b 4 носовкы ѡркзакѣ, Š н. ѡркза 302 a β, срν. ἐρινό-τιησεν 728, 14.

333 b 28 κκтрємѣ, Š 305 a α κκтрємѣ.

335 a 1 ак. κє... κκκшнхъ ѡрєн, Š 305 b β ак. pl. κє... κκκшнє црє.

336 b 8 бѣкѣ, Š 307 a β бѣ, ἐγένετο 744, 11.

337 b 12 [плачєши и] стєнѣши, Š 308 a α om., cf. στεναῖεις 747, 12.

338 b 1 лєкєдѣкѣмѣ (dat. pl.) соудитѣ бѣ, správně Š. лєкєдѣкѣмѣ.

339 a 15 прчкѣтѣ, Š 309 a β прчкѣтє.

340 a 3 показа ѣ, Š 309 b β показакѣ ѣ, ὑποδείξας αὐτό 751, 11.

343 b 30 κκκκшє, Š 313 a α κκκκшє, σύραντες 757, 2.

344 a 6 M мкры místo κκры, соž v Š 313 a α.

348 b 30 ιακκнннѣ, Š 316 b α ιακκenna, τὰ δῆγματα 764, 18.

349 a 5 апа же и ѡрє (єγλнє) напнєсано, Š 317 a α add., cf. 719 adn. τὸν δὲ ἀπόστολον καὶ τὸ εὐαγγέλιον ἐγγράφως.

351 a 21 κκшє, Š 318 b β κκжє, ἦν δέ.

352 a 24 пркшєннє omyl m. прѣгрѣшєннє, соž v Š 319 b α.

352 b 5 ѡпакєка, lére Š 319 b β ѡпакєкѣкѣ.

352 b 15 и иже $\tilde{w}$ ксего цѣтка епископъ . . скраномъ. Š 319 b β.

— — — — епископомъ . . — ; lépe v Š;
v M je епископъ chybně spojeno s předložkou $\tilde{w}$.

359 a 14 dittografií ккзнесе се. Š 325 ad ккнесе, εἰσεκόμασεν
780, 20.

361 a 26 ккѡбражаѣтъ, Š 326 b β ккѡбражан part. praes.

364 a 3—4 и оумираѣ страстиѣ ѡскрѣниоу ю жизнь сконча-
чакъ, Š 329 a α — — — — — сконча lépe.

364 a 28 прии nedopsáno; Š 329 b α приитиѣ.

367 a 4 коле до здѣшнѣаго ли житиѣ (сна) ѡпѣмъ ѡкѣ-
пѣтъ, Š 331 b β add. сна, коле = коле.

367 a 29 да поидѡтъ кк скѣтъ ѡгниа сконча, lépe na ot.
kam? Š 332 a β — — кк скѣтъ — —

368 a 13 ккзѣмъ, Š 332 b β скѣракъ: obě čtení jsou jen čás-
tečná, srv. συναθροίσας καὶ ἀνειλημένους 793, 18.

373 a 1 imper. напѣзи и спѣи и цѣткою, Š 337 a α . цѣткою.

373 b 8 приимше (слово ккстрастиа послакше), add. Š 337 b α,
srv. Muralt 705 § 9.

374 a 8 кк грѣкскоу землю; po tomto slově schází v M
celá věta. Byla vynechána přehlédnutím, protože se končí také
slovy кк грѣкскоу землю. V Š 337 b β jest: по крѣмѣни пѣ-
коемъ рѣ кк властеломъ амероуниѣкѣмъ, ꙗко: ꙗре ми сна аме-
роуниѣва и люди подаете, пѣкшъ пѣкшюу грѣкскоу землю
= Mur. 706, § 12: μετὰ καιρόν τινα εἶπε πρὸς τοὺς δυνάστας
τοῦ ἀμερομνῆ, ὅτι· Ἐάν μοι τὸν ρῖδὸν τοῦ ἀμερομνῆ καὶ λαὸν
παρέξετε, ἐξελθὼν ὑποτάξω τὴν Ῥωμαίαν.

377 a 19 ѡбрѣте се закланъ кѣ, Š 340 b α ѡбрѣт се . .

378 a 8 Подакъ ѣмоу, Š 341 a β подѣѣ ѣмоу, παρέχων M
713, § 23.

778 a 15 подѣ кровѣмъ, Š подѣ трикрокомъ 341 a β, ὑπὸ
δὲ Τρίχοχρον M 714, § 24 M.

382 a 5 Θεῶρα ἀκρογῆτα (nom. fem.), Š 344 b β ε. ἀκρογῆτα,
Θεοδώρα Αὐγούστα 722 § 6 Mur.

383 a 9 пѣкотерыхъ же и иже (chyba vlivem předchozího ж),
Š 345 b β. — — и ише, ἐξατίησαν 725 § 9.

ib. $\eta\epsilon\mu\omicron\gamma\omega\sigma\eta$, Š $\eta\epsilon\mu\omicron\gamma\omega\sigma\eta$, $\mu\eta$ $\delta\upsilon\nu\eta\theta\acute{\epsilon}\nu\tau\epsilon\varsigma$.

384 a 23 $\omega\eta$ же $\eta\eta\kappa\omicron\kappa\eta$ $\kappa\acute{\kappa}\rho\epsilon\kappa\alpha$ $\mu\tau\tau\eta$ $\epsilon\kappa\omega\eta$, Š 346 b β... $\eta\eta\kappa\omicron\kappa\eta$..

385 a 18 $\eta\gamma$, Š 347 b α správně $\eta\gamma$ (mluvíť se o císařovně.)

387 b 22 $\lambda\omicron\gamma\omicron\delta\epsilon\tau\omicron\gamma$ $\eta\omicron\gamma\tau\eta\eta\omicron\mu\omicron\gamma$, (ζετογ же кесарог), add. Š 349 b β, $\text{sgv. 738 § 24 M, } \lambda\omicron\gamma\omicron\delta\epsilon\tau\eta$ $\tau\omicron\upsilon$ $\delta\omicron\rho\omicron\mu\omicron$, $\gamma\alpha\mu\beta\rho\phi$ $\delta\epsilon$ $\chi\alpha\acute{\iota}\sigma\alpha\rho\omicron\varsigma$.

388 b 22 $\eta\kappa\lambda\omicron\eta$ $\epsilon\epsilon$ η $\kappa\kappa\kappa\rho\alpha\eta$ $\epsilon\epsilon$, Š 350 b β $\eta\kappa\lambda\omicron\eta$ $\epsilon\epsilon$.. $\text{sgv. προσκυνήσας αὐτὸν καὶ ὑποστραφεῖς 741 § 28 M.}$

388 b 29 $\omega\beta\acute{\kappa}\eta\sigma\omicron\gamma$ $\epsilon\epsilon$ $\kappa\epsilon\sigma\alpha\rho\omicron\gamma$ η $\kappa\eta\delta\acute{\kappa}\eta\eta$, Š 350 b β.. $\kappa\eta\delta\acute{\kappa}\eta\eta$, $\text{sgv. ἐπιστραφέντος τοῦ Καίσαρος καὶ ἰδόντος 742 § 28 M.}$

393 b 24 $\delta\epsilon\kappa\lambda\omicron\gamma$ $\kappa\eta\kappa$, Š 354 b β $\kappa\eta\tau\eta$ (aor.) $\delta\epsilon\kappa\lambda\omicron\gamma$, $\epsilon\tau\eta\phi\epsilon\nu$ $\tau\eta\nu$ $\Theta\acute{\epsilon}\lambda\alpha\nu$ M 758, § 8.

394 a 30 $\epsilon\chi\omicron\delta\epsilon\mu\omicron\gamma$ же $\eta\gamma\omicron\gamma$ η $\omega\epsilon\chi\omicron\delta\epsilon\mu\omicron\gamma$, Š 355 a β $\text{správně. — — — — } \omega\chi\omicron\delta\epsilon\mu\omicron\gamma$, $\chi\alpha\tau\epsilon\lambda\theta\acute{\omicron}\nu\tau\omicron\varsigma$ $\delta\epsilon$ $\tau\omicron\upsilon$ $\beta\alpha\sigma\iota\lambda\acute{\epsilon}\omega\varsigma$ $\kappa\alpha\acute{\iota}$ $\alpha\pi\epsilon\lambda\theta\acute{\omicron}\nu\tau\omicron\varsigma$ 760 § 13 M.

394 b 5 $\epsilon\tau\alpha\kappa\eta$ $\epsilon\sigma\omicron\lambda\omicron\mu\eta\eta\eta\eta$.. $\eta\kappa\kappa\eta$, $\text{písařský omyl, Š 355 b α ε. εσολμηνεκκ ηκκκ.}$

394 b 12 $\eta\alpha$ $\mu\acute{\kappa}\epsilon\tau\omicron$ $\eta\gamma\omicron$ $\kappa\kappa\kappa\acute{\epsilon}$ $\eta\alpha\kappa\eta$ $\phi\omega\tau\eta\eta$, Š 355 b α.. $\eta\alpha$ $\mu\acute{\kappa}\epsilon\tau\acute{\kappa}$ $\eta\gamma\omicron$... $\text{sgv. 760 § 16 M. } \alpha\upsilon\tau\prime$ $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$ $\pi\acute{\alpha}\lambda\iota\nu$ $\alpha\upsilon\alpha\beta\iota\beta\acute{\alpha}\xi\epsilon\iota$ $\phi\acute{\omega}\tau\iota\omicron\nu$.

395 a 1 $\text{zkomolena vlastní jména v M: } \epsilon\sigma\tau\alpha\tau\eta\lambda\alpha\tau\omicron\gamma$ $\kappa\kappa$ ($\epsilon\eta\kappa\eta\eta$ η $\kappa\kappa$ $\kappa\eta\phi\alpha\lambda\eta\eta\eta$) $\mu\omicron\gamma\epsilon\alpha\eta\eta\eta$ add. Š 355 b β, $\text{sgv. 761 § 20 M: } \epsilon\sigma\tau\alpha\tau\eta\lambda\acute{\alpha}\tau\omicron\nu$ $\epsilon\pi\acute{\iota}$ $\Sigma\iota\epsilon\lambda\acute{\iota}\alpha\nu$, $\kappa\alpha\acute{\iota}$ $\epsilon\acute{\iota}\varsigma$ $\kappa\epsilon\phi\alpha\lambda\lambda\eta\eta\acute{\iota}\alpha\nu$ $\tau\omicron\upsilon$ $\mu\omicron\nu\sigma\omicron\nu\lambda\acute{\iota}\kappa\eta$.

396 b 10 $\epsilon\chi$ $\eta\acute{\kappa}\eta\eta$ [η $\eta\acute{\kappa}\eta\eta$], S $\text{jen } \epsilon\chi$ $\eta\acute{\kappa}\eta\eta$ 357 a β, $\text{jako řec. μεθ' ὕμνων 766 § 1 M.}$

396 b 28—29 $\eta\omicron\tau\omicron\mu\eta$ — Š $\eta\epsilon\tau\epsilon$ $\eta\eta\eta$ $\tau\omicron\mu\eta$ 357 b α: $\epsilon\phi\prime$ $\omicron\upsilon$ 767 § 4.

ib. — $\lambda\eta\acute{\kappa}\acute{\kappa}$ $\eta\tau\acute{\kappa}\delta\alpha\eta$ $\kappa\eta$ $\gamma\tau\alpha\delta\eta$ $\gamma\acute{\alpha}\eta\eta$ $\kappa\eta\epsilon\kappa\eta$..

397 a 1 $\kappa\alpha\eta\kappa$ [$\epsilon\tau\eta\eta$] $\epsilon\phi\acute{\eta}\eta$, Š 357 b α $\text{om. } \epsilon\tau\eta\eta$: $\pi\lambda\eta\sigma\acute{\iota}\omicron\nu$ $\tau\omicron\upsilon\eta$ $\Sigma\omicron\phi\tau\alpha\eta\omega\eta$ M. 767 § 4.

402 b 18 $\epsilon\chi$.. $\kappa\omicron\eta$ ($\kappa\omicron$) $\delta\alpha\eta$, Š 362 a β správně.

403 a 12 $\eta\alpha\tau\acute{\kappa}\kappa\omicron\kappa\alpha$ $\eta\mu\omicron\gamma$ $\acute{\kappa}\lambda\alpha\tau\omicron$ $\kappa\kappa\epsilon\tau\acute{\kappa}$, Š 362 b α.. $\kappa\kappa\epsilon\tau\eta$.

403 b 6 $\eta\eta\kappa\kappa\alpha\eta$ же $\omicron\gamma\kappa\omega$ $\kappa\omega\eta\sigma\tau\alpha\eta\tau\eta\eta$ ($\delta\omicron\gamma\eta\eta$), add. Šaf. 362 b β, f. $\text{προσκαλεσάμενος οὖν Κωνσταντῖνον τοῦ Δουζός 786 § 31 M.}$

404a 6 $\pi\rho\iota\eta\tau\iota$, správně Š 363 a β $\pi\rho\iota\eta\tau\iota$, $\delta\epsilon\chi\theta\eta\iota\nu\alpha\iota$ 787, § 35 M.

404b 3 $\pi\omicron\sigma\epsilon\lambda\epsilon\gamma\mu\epsilon\iota\sigma$ (κκακ $\epsilon\tau\iota$) $\epsilon\kappa$ $\pi\iota\mu\alpha\kappa$ $\pi\alpha\mu\epsilon\rho\iota\sigma$ $\lambda\omicron\gamma\omicron\delta\epsilon\tau\omicron\varsigma$, Š 363b α add. κκακ $\epsilon\tau\iota$, srv. 788 § 37 M: $\delta\iota\alpha$ $\kappa\epsilon\lambda\epsilon\nu\sigma\acute{\epsilon}\omega\varsigma$ $\sigma\upsilon\nu\epsilon\lambda\theta\epsilon\iota\nu$ $\tau\mu\epsilon\rho\acute{\iota}\omega$ $\lambda\omicron\gamma\omicron\theta\acute{\epsilon}\tau\eta$.

405b 15 $\pi\epsilon\kappa\kappa\rho\epsilon\kappa\alpha$, Š 364a β $\pi\epsilon\kappa\kappa\rho\epsilon\kappa\alpha\kappa\kappa$, $\nu\omicron\acute{\iota}\sigma\alpha\varsigma$ M 792 § 41.

418b 29 $\tau\epsilon\tau\rho\epsilon\kappa\tau\epsilon\kappa\kappa$ $\sigma\upsilon\kappa\omicron$ $\acute{\alpha}\eta\kappa$ $\kappa\tau\iota\mu\epsilon$, $\kappa\epsilon\tilde{\alpha}$ $\epsilon\pi\alpha$ $\kappa\tau\iota\mu\epsilon$, ω . ($\acute{\alpha}\eta\kappa$) $\pi\epsilon\kappa\epsilon\rho\alpha$ $\mu\iota\tau\alpha$: Š a řec text 826 § 20 nemají po druhé $\acute{\alpha}\eta\kappa$.

* 427a 3 $\rho\alpha\sigma\omicron\gamma\acute{\iota}\sigma\eta\sigma\epsilon\kappa$ $\lambda\alpha\rho\omicron\kappa\alpha\tau\iota\mu\epsilon$, lépe Š 381b α $\rho\alpha\sigma\omicron\gamma\delta\iota\sigma\eta\sigma$ $\lambda\alpha\rho$, srv. $\tau\omicron$ $\tau\eta\varsigma$ $\delta\iota\alpha\kappa\rho\acute{\iota}\sigma\epsilon\omega\varsigma$ $\chi\acute{\alpha}\rho\iota\sigma\mu\alpha$ 847 § 58 M.

427b 25 $\lambda\alpha$ $\pi\epsilon$ $\kappa\omicron\gamma\alpha$ η $\tau\omicron\mu\omicron\varsigma$ $\tau\alpha\kappa\omicron\zeta\epsilon$ $\epsilon\tau\rho\omicron\rho\epsilon\tau\kappa$, Š 382a α ... $\tau\alpha\kappa\epsilon$... , srv. $\mu\acute{\iota}\pi\omicron\tau\epsilon$ $\kappa\alpha\tau'$ $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$ $\tau\alpha$ $\acute{\omicron}\mu\iota\omicron\alpha$ $\delta\iota\alpha\pi\rho\acute{\alpha}\zeta\omicron\nu\tau\alpha\iota$ 849 § 2 M.

428b 19 η $\epsilon\alpha\mu\omicron\varsigma$ $\zeta\iota\alpha\mu\epsilon\tau\iota\mu\epsilon$, $\kappa\epsilon\kappa\epsilon$ $\omega\gamma\eta\kappa$ $\pi\epsilon\chi\omicron\delta\iota\tau\iota$ (graecismus, člen), Š 382b β ... $\kappa\epsilon\kappa\epsilon$... $\pi\epsilon\chi\omicron\delta\iota\tau\kappa$.

431b 10 $\lambda\alpha\rho\acute{\iota}\epsilon$ $\alpha\kappa$ ω , Š 384b α ... $\alpha\kappa$. $\acute{\alpha}\iota$, srv. M. 916: $\lambda\alpha\rho\epsilon\acute{\iota}\omicron\varsigma$ $\acute{\epsilon}\tau\eta$ $\zeta\acute{\zeta}$.

* * *

Textově ocenění ostatních rukopisů.

K této kolaci je třeba poznamenati, že řecký text nebyl uveden na některých místech, kde buď je věc sama sebou jasná nebo kde příslušná část kroniky není v řeckých vydáních obsažena. Jak viděti, je dosti míst, kde Š podává *lepší* čtení než M. Jsou to jednak takové případy, kde M má prosté písařské omyly, nevyhnutelné snad v každém rukopise — M ostatně jich má *méně* nežli Š — jednak jsou to místa, kde Š je správnější proto, že se věrněji drží své předlohy. Zjistili jsme již v jazykovém popise, že písař Š nedovoloval si mnoho vlastních odchylek, nýbrž spíše se snažil zachovati ráz své předlohy. Proto také na místech, kde Š je *lepší* M, je lepší tím, že je *blíže* řeckému originálu.

Ale přes to Š se nehodí za rukopis základní. Různé drobné mezery a častá písařská nedopatření způsobují, že Š, ač je paleograficky pěknější a jazykově starobylejší, přece je textově *horší* rukopis. Můžeme to ukázati statisticky: v druhé polovici díla — v byzantských dějinách — je 151 případ, kde Š podává čtení správnější než M. Naproti tomu v téže části je 155 různých

omylů v *Š*, které se opraví z *M*, a ještě 81 místo, kde *Š* více či méně vypouští vlivem písařova chvatu. Podobné poměry jsou i v první části kroniky. Máme tedy poměr výhodných míst v *Š* k nevýhodným 151:236, čili přibližně jako 5:8. *Základním rukopisem Lětovniku je tedy zároveň rukopis nejstarší, M; chybějící místo, svrchu připomenuté, se k němu doplní z Š.*

Poměr *M* a *Š* bylo třeba podrobněji vyšetřiti, protože, jak víme, jsou to texty nejstarší a navzájem nezávislé. Také materiál jejich je nám úplně přístupný. Rukopis vídeňský, pocházející snad též přímo ze středobulharské předlohy, poskytuje též text jako *MŠ*, čili touž redakci, ale ve vzájemných rozdílech mezi *M* a *Š* stojí valnou většinou *blíže k M*. Jest to buď tím, že písař *Víd.* náležel téže škole jako písaři *M*, nebo tím, že *M Víd.* pocházejí z téhož středobulh. opisu společného archetypu *MŠ*.

Otázka jest, zdali ostatní rukopisy nezastupují jinou redakci či zdali jsou v nějakém vztahu k oběma hlavním rukopisům. Již z jazykového rozboru jsme poznali, že ostatní rukopisy — až na první skupinu, t. j. rumjancevský a druhý bělehradský — nejsou samostatné, nýbrž že jsou to jen opisy, a to ještě nikoli opisy z bulharské předlohy, jako *M* a *Š*, nýbrž z předlohy *srbské*. Šlo by tedy o to, najíti tuto předlohu.

Již svrchu jsme ukázali (str. 357), že k rukopisu *M* se druží chilandarský, chludovský a bukureštský. O nich tedy několik slov.

Rukopis *chilandarský* po textové stránce blíže neznáme; ukázali jsme však na to, že jeho subskripce je doslovně opsána z *M*. Této okolnosti připisujeme zvláštní význam. Subskripce byla vlastně jediné místo, kde písař měl příležitost, aby ukázal svou samostatnost. Subskripce to přímo vyžadovala, neboť za jisté okolnosti, za nichž rukopisy vznikaly a o nichž tedy se pisatelé subskripci zmiňovali, byly rozmanité. Jestliže tedy i na takovémto místě je písař chilandarského rukopisu závislý na *M*, tím pravděpodobnějším se nám zdá závěr, že i celý text chilandarského byl opsán z *M*.

Z rukopisu *chludovského* uveřejnil Popov (Описание 371) malý výňatek, vypravování o výpravě na Agareny, o výpravě Rusů na Cařihrad, kdy císař s patriarchou Fotiem vynesli řízu bohorodice z Vlacherney, ponořili ji do moře a tak vzbudili zázračně bouři, již byly ruské koráby zničeny. Je to tedy místo velmi důležité. Není v něm ani jednoho případu, kde by se ruko-

pis chludovský odlišoval textově od *M*. Nehledíc k drobným jazykovým úchyilkám, máme zde doslovně text, docela i slovosledem totožný. Můžeme tedy tvrditi, že i rukopis chludovský byl opsán z *M*.

Větší materiál a také zajímavější, nežli z chludovského, máme z prvního *bukureštského rukopisu*. Ten je, jak víme, neúplný, obsahuje jen *druhou* polovici kroniky, t. j. dějiny byzantské. Ukázali jsme (na str. 260 n.), že jazyk jeho je týž jako jazyk *M*. Ale lze jíti ještě dále: tvrdím, že bukureštský byl opsán z *M*. Především důkazy pro to, že bukur. rkp. je *pouhý* opis; jsou to chyby, možné právě jen při opisování:

1. 147a по старикѣи же — *M* по старикѣи; ib. оукоаксе — *M* správně оукоа се; 169b глагола акроуета — *M* 378b акроу-етина; ib. ккѣаожк — *M* správně ккѣаожк: 1. 200b зкѣза опо-шата — *M* 410b зк. ошашата; 203a ккспрнѣмше — *M* 412b správně ккспрнѣм же; 206b ккѡроужены глаголк ккшнѣце — *M* 416b ккѡроужены и глаголк ккш.; 207a прѣде кѣжѣне — *M* 416b прѣде кѣжѣни (t. j. -ни, nom. sg. mask.); 207b сактиѡѡ а сактина m. сактиѡѡ, сактика, což v *M* (jména vlastní se při opisech zejména komolivají!); 208a и глады стѡужанѣ кѣамн, vynechán předmět — *M* 417a глады стѡужанѣ нѣмъ кѣамн; 210b мнѣхнал нже — *M* správně 420a мнѣхнал же; 211a какгаринѡѡ оуѡв прѣшкшѡѡ — *M* úplněji какгаринѡѡ оуѡв иѣтрѡѡ (míní se syn Symeonův) прѣшкшѡѡ.

Předloha, z níž bukur. rkp. byl opsán, byla *srbská* a ne bulharská, protože bulharismy jsou v něm velmi řídké, a tam, kde *M* má chybně střídnici za nosovku, bukur. je správný: сѣю (t. j. полѣтѡѡ) ѡгню прѣдакшѣмъ, *M* 417a сѣѣ ѡгню прѣдакшѣмъ. Ona srbská předloha však měla bulharismy, neboť v bukur. rkp. se najde na př. оуѡвашиѣмъ. Onou srbskou předlohou nemohl býti *Š*, protože rkp. bukur. obsahuje právě také ty části, jichž *Š* nemá, a kromě toho jazykově se shoduje bukur. rkp. s *M* v tom, v čem se *M* liší od *Š*. Předlohou bukureštského byl právě *M*, což vyplývá i z několika kladných důkazů. *M* si libuje v napodobení řeckého slovosledu, čímž vznikne pak někdy pořádek v slovanštině neobvyklý, na př. 420a сѣмѣмъ... петра сѣа сѣо-

ѿ людѣи и кластѣи	ѿ людѣи и кластѣи	ѿ людѣи и кластѣи
къ трѣкоуналіи	къ трѣкоуналіи	къ трѣкоуналіи
и оубоѡ сѣ миѡаѡ	и оубоѡ сѣ миѡаѡ	и оубоѡ сѣ миѡаѡ
къ иноческѣи ѡбра ^з	къ иноческѣи ѡбразъ	къ иноческѣи ѡбразъ
кестрѣи	кестрѣи	кестрѣи
къ банжѣи градъ	къ банжѣи града	къ банжѣи града
ѡстрокъ	ѡстрокъ	ѡстрокъ
къ немъ же и сконча сѣ	къ немъ же и сконча сѣ	къ немъ же и сконча сѣ

О надеѣи златога ковоука ѡуѣтѣѡка
поѡкетъ чюдѡна.

Buk. 169b = Vid. 163ab = M 378b.

Buk.

Vid.

Mosk.

При томъ же	при томъ же	при томъ же
акѡуѣта	акъ ѡуѣтѣи	акѡуѣтѣи
недооумѣюѣемъ же ^м	недооумѣюѣемъ же	недооумѣюѣемъ же
къ	къ	къ
къѡкъ на крѡхъ	къѡкъ на крѡхъ	къѡкъ на крѡхъ
ѿ мѡды сѣтаѡѡна	ѿ мѡди сѣтаѡѡна	ѿ мѡды сѣтаѡѡна
прошѣи	прошѣи	прошѣи
тѣ по оубѡ кѣтѣкъ	тѣ по оубѡ кѣтѣкъ	тѣ по оубѡ кѣтѣкъ
чюдѡ оубѡ зрѣѣи- ѡмъ	чюдѡ оубѡ зрѣѣѡмъ	чюдѡ оубѡ зрѣѣѡмъ
къѡѡжъ	къѡѡжи	къѡѡжи.

w ы к л ѣ н і и з к ѣ з д и.

Buk. 200b = Vid. 192d = M 410b 11.

(зкѣза) оишата	ѡпашата	ѡпашата
----------------	---------	---------

O Symeonovi bulharském (Buk. ib., Vid. 193ab, M 411a3).

сѣмѣѡнь	сѣмѣѡнь	сѣмѣѡнь
на хрѣстіаны	на хртіаны	на хртіаны
ѡроужїа	ѡрѣжїа	ѡроужїа
срамныѡхъ оудѣ	срамныѡхъ оудѣ	срамныѡхъ оудѣѣ

Buk. 203a

Vid. 195a

Mosk. 412b

начелникъ	начелникъ	начелникъ
(с парѡдомъ мно- гомъ и) тежїемъ	тежїецѣмъ	тежїецѣмъ
оубѡ	оубѡ	оубѡ
оупоканїемъ	оупканїемъ	оупканїемъ
множѣство	множество	множество
парѡда	парѡда	парѡда
метанїе	мѣтанїе	метанїе
ѣкѣдомо	ѣкѣдомо	ѣкѣдомо
мирїин (ak. pl. mask.)	мирїны	мирїнї
начелникъ же	начелникъ же	начелникъ же
сѣмѣѡнь	сѣмѣѡнь	сѣмѣѡнь
къспрїемїе патрі- архъ	къспрїемїе патріархъ	къспрїемїе же патріархъ

до владѣрѣны	до хвалѣны	до владѣрѣны ²
никола	никола же	никола же
сѣткѣрѣ	сѣтѣрѣ	сѣтѣрѣ ¹
неизвѣстѣны	и не сѣтѣны	неизвѣстѣны ¹
о конканин сѣмѣна какгарского князя на грѣбѣ.		
Buk. 206b—207a	Vid. 198d—199ab	Mosk. 416b
коѣка	коѣка	коѣка
множѣство	множѣство	множѣство
mezi nĭkknna pŕŕnĭk- nem chybí věta, která jest ve Vid. i v Mosk.	покалк на цинградѣ яко скоро прѣн- метъ и	M = Vid.
скрозѣ горы	скрозѣ горы	скрозѣ горы ²
прѣдоу	прѣдоу	прѣдоше
нѣсоуше съ сокою	нѣсоуше съ сокою ²	нѣсоуше съ сокою
коѣкодь, чинѣкъ съ нимѣ	коѣкодь, чинѣкъ съ нимѣ	коѣкодькъ, чинѣкъ съ нимѣ
кѣканѣ же .ѣ. нѣмѣ	кѣкѣ же .ѣ. нѣмѣ	кѣкѣ же .ѣ. нѣмѣ
сѣн (nom. pl.)	сѣн	сѣн ²
на ракиѣхъ мѣстѣхъ	на ракиѣхъ мѣстѣхъ	на ракиѣхъ мѣстѣхъ
кѣроуженѣ (nom. pl.)	кѣроуженѣ	кѣроуженѣ ¹
прѣде кѣжѣше	прѣде кѣжѣше	прѣде кѣжѣше
мѣѣѣ (?)	мѣѣѣ ²	мѣѣѣ

ккъ морн	кк морн	кк морн
пакънени	пакънени	пакънени
нигънскыѣ	нигънскыѣ	нигънскыѣ
оуѣу	оуѣо	оуѣо
рѣманѣка	романѣка	романѣка

О коѣкани бакъгарсѣѣмъ н о раты кыкни тога.

Buk. 207 b.

Vid. 199 cd-200a.

Mosk. 417a

бакъгарѣмъ	бакъгарѣмъ	бакъгарѣмъ ^м
коѣка ^м ше	коѣка ^м ше ^м	коѣка ^м ше ^м
до стѣнъ деѣдѣры полатѣ	до стѣнъ деѣдѣры полатѣ	до стѣнъ деѣдѣры полатѣ
сѣю ѡгню прѣдак- ше ^м	сѣю ѡгню прѣдак- ше ^м	сѣю ѡгню прѣдак- ше ^м
Рѣманъ	романъ	романъ
сакътиѣоу	сакътиѣоу	сакътиѣоу
наказакъ снѣхъ	наказакъ снѣхъ	наказакъ снѣхъ
покаѣѣ	покаѣѣ	покаѣѣ
на соѣпѣстатн	на соѣпѣстаты	на соѣпѣстаты
ѡ ѡчѣстѣѣ	ѡ ѡчѣстѣѣ	ѡ ѡчѣстѣѣ
ѡбѣцѣанѣ сѣ	ѡбѣцѣанѣ сѣ	ѡбѣцѣанѣ сѣ
за хрѣтѣанъ	за хрѣтѣанъ	за хрѣтѣанъ
сакътиѣ	сакътиѣ	сакътиѣ
пѣтѣниѣоу кѣроу	пѣтѣниѣоу сѣоуѣроу кѣроу	пѣтѣниѣоу сѣоуѣроу кѣроу

сѣтворѣше	сѣтворѣше	сѣтворѣше
сактина	сактѣна	сактѣна
храбрѣскы	храбрѣскы	храбрѣскыи
многы поскѣ	многы поскѣ	многыхъ поскѣ
сѣ задѣ	сѣ задѣи	сѣ задѣ
къ бедроу	къ бедроу	къ бедроу
и ѣда	ѣда	ѣда
люди	люди	люди
208 a	200a b	417b
по времени же иѣ-	по времени иѣко-	по времени иѣко-
колицѣ	лицѣ	лицѣмъ
оубѣ	оубѣ	оубѣ
dat. вескоудѣвиши	ѣскоудѣвиши	вескоудѣвиши
стоужаше	стоужаше	стоужаше и мѣ
иѣкоу	иѣкоу	иѣкоу
старѣишню	старѣишню	старѣишню
българомъ	българомъ	българомъ
многими томи-	многими томи-	многими томи-
ныи (instr. pl.)	нии	ныи
горкою	горкою	горкою
скоиѣ	скоиѣ	скоиѣ
българомъ оубѣ	б. оубѣ	българомъ оубѣ

ѡ скончанїи сѣмѣѡна князя блѣгарскаго.

Вук. 210b—211b. Vid. 202c—204a Mosk. 420a 30b—
421 b.

на сконѣмъ постави на сконѣмъ etc. на сконѣмъ etc.
мѣстѣ

сѣмѣѡнѣ ѡстави с. поставиѣ ѡстави

михѣилѣ же михѣилѣ же михѣил же

кѣнѣаминѣ кѣнѣаминѣ кѣниаминѣ

ѡкрѣстны ѡкрѣтнини ѡкрѣтнини

харвата харватаѣ хар'ватаѣ

на нихѣ ѡмѣлѣ на нѣ на нихѣ

гѣѡргіѣ гѣѡргіѣ ѡмѣлѣ гѣѡргіѣ

михѣ налокѣра м. калокѣра м. калокѣра

ѡ рода арменска ѡ рода арменска ѡ рода арменска

бѣше написано бѣ написано бѣ написано

ѡбѣщати сѣ ѡбѣщати сѣ ѡбѣщати сѣ

съ кораблѣмъ съ кораблѣмъ съ кораблѣмъ

бѣ бѣ бѣ

мѣсим'врѣнскын мѣсим'врѣнскын мѣсимврѣнскы

дѣѡснѣ дѣѡснѣ дѣѡснѣ

повѣлѣннаѣ повѣлѣннаѣ повѣлѣннаѣ

и пришьше и пришьше пришьше

сѣтворише сѣтворише сѣтворише

прѣмѣнениѣ прѣмѣнениѣ прѣмѣнениѣ

dat. sg. fem. кыкшн	кыкшн	кыкшн
написаше	omylem написа	написаше
прѣити	принти	прѣити
сѣтворше	сѣтор'ше	сѣтворше
бл҃г҃арїноу оубо	бл҃г҃. ѱѣо пѣтроу	бл҃г҃. оубо пѣтроу
къ клахѣрноу прїиде	къ кл. прїишѣ (omylem)	къ кл. прїиде
протоѣстїароу (a pod. dále instr.)	протоѣстїароу (těž instr.)	прѣтоѣстїароу (těž v instr.)
ѡтѣбра	ѡктѣ	ѡхторѣа
изыды патрїархъ	изыде патрїар'хъ	jako Víd.
съ марїю	съ марнїю	съ марнїю
съ... кельмоуже (omyl)	съ... кел'моужн	съ... кельмоужн
сѣтворше (a pod. dále сѣтвори)	сѣторше (dále сѣтвори)	сѣтворше (pod. dále сѣтвори)
кынде деофанъ	к'нде деѡфанъ	кынде деѡфанъ
съ... константїномъ зетомъ	съ... кон'стантиномъ зетемъ	съ... кѡнстантннѡ ^м зетемъ
марїа оуже	марїа оуже	марїа юже
родителє нє	род. нѣю	род. нє
до ев'дома	до ѣв'дома	до евдома
съ нїю	снѣю	съ нїю
съ петромъ	съ петромъ	съ петромъ
пониже понти хотѣ- ахоу	пониже понти хо- тѣахоу	пониже хотѣахоу понти

ѦЛНКА Ѡ ЛНШѦНЫН	ѦЛНКА Ѡ ЛНШѦНИ	ѦЛНКА Ѡ ЛНШѦНИ
прѣвъжѣлѣнныѣ	прѣвъжелѣн'ныѣ	прѣвъжелѣнныѣ
ак. sg. зѣта Ѡблѡ-	зѣта Ѡблѡбызак'ше	зѣтѣ Ѡблѡбызакше
бизакше		
марѣа	марита	марита
бѣлгарскыиѣ	бѣлгар'скыиѣ	бѣлгарьскыиѣ
nom. sg. fem. бывшѣи	быв'ши	бывши
Gen. sg. родителѣиѣ	родителѣиѣ любви(!)	родителныѣ любви
	любви	
раѹющи се (omyl, na	раѹющи же се	раѹющи же се
konci posledního		
řádku l. 212)		
цроу	црю	цроу.

Rodina Š.

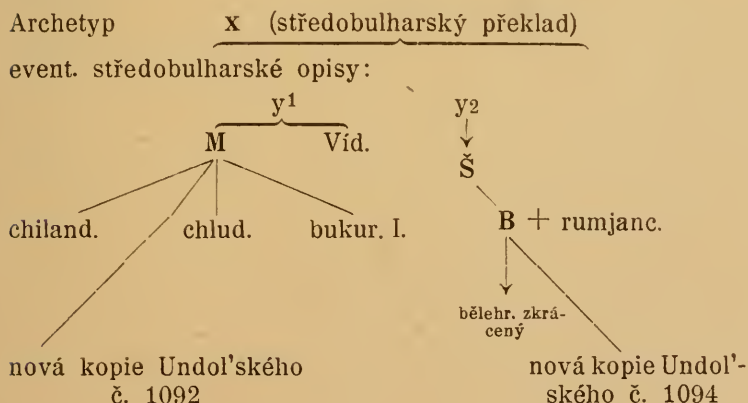
Jinou skupinu lze vytvořiti s rukopisem Š v čele. Již v jazykovém rozboru jsme ukázali, že první rukopis bělehradský má týž jazyk jako Š. V jediné věci se liší, v dat. sg. mask. n. u přídavných jmen, kde B má starší, složené tvary оумоу, Š však spolu z M zájmennou koncovku -омоу. Tento rozdíl je však v mizivé menšině proti četným shodám hláskoslovným, tvaroslovným i lexikálním, výše zaznamenaným. Zejména je důležité, že B se shoduje s Š v tom, v čem se Š od M liší, jako je časování odvozených sloves na -ати (v M -ѡати) nebo častější užívání slova бѣ (v M -гѣ). Také v těch místech, kde Š opravuje M, jde B společně s Š. Tak 74 b4 má M възнесѣ же се и вънедоуѣмѣны быхѣ, což Š i B opravují a doplňují takto: възнесѣ же се смѣрихѣ се, a to správně, jak ukazuje originál; podobně M 102b zdola má на безблѣтнаго цра асѹинскаго, ale Š a B doplňují po безблѣтнаго ještě epitheton и

κλειστογραφία. Domnívám se tedy, že *Š* posloužil vzorem pro *B*. Snad je *B* přímo z *Š* opsán; není-li tomu tak, je aspoň s ním úzce příbuzný.

Avšak *B* obsahuje, jak víme, jen *první* polovici kroniky, až k dějinám byzantským, a stejnou část obsahuje jediný bulharský, *rumjancevský* rukopis. V obou pak za kronikou následují statí theologické, patristické, ovšem nestejně. Je tedy na snadě domněnka, že *B* i rumjancevský pocházejí z téhož původu. Bližší určení je tu nesnadné. Je totiž těžko říci, kde vznikl rumjancevský rukopis, mající známky východobulharského nářečí, a zdali byl opsán ze středobulharského překladu Lětovníku přímo či ze srbského přepisu. Možná by byla i druhá domněnka, zvláště když rkp. rumjancevský je až z XV. století, a tedy mladší než bělehradský. Buď jak buď, patří s ním do jedné skupiny. K němu pak jsme již dříve přičtli *druhý bělehradský*, zkrácený, pro bulharské stopy (ж), v něm se vyskytující.

Stemma. Tak se nám tři jazykové skupiny (viz str. 274 n.) zjednodušily ve dvě. Do nich můžeme také zařaditi obě kopie Undol'ského, jednu z Moskevského, druhou z rumjancevského rukopisu, jež ovšem textově neposkytují nic nového. *Ne* zařaděny zůstávají rukopisy: shořelý athonský sv. Pavla, domnělý dubrovnický a zkrácený druhý bukureštský.

I bude filiace známých 11 rukopisů takováto v grafickém znázornění:

Text vydání by tedy byl zařízen tak, že by byl in continuo otištěn text *M* s opravami nejnutnějších písařských chyb, pod čarou by pak byla na prvním místě různocnění jeho skupiny (víd., chiland., chlud., bukur. I.), jichž jest málo, na druhém místě pak jazykové i textové odchylky *Š* a rukopisů k němu patřících (B, rumjanc., bělehr. zkrác.). Prozatím pak, pokud nemáme takového kritického vydání, může nám *M* zastupovati vůbec text Lětovníku, ovšem vždycky se zřetelem k těm četným opravám, jež mu dává *Š*. A protože vlastní středobulharský překlad Lětovníku není dochován, může *M* při srovnávání slovanského textu s řeckým originálem zastupovati s opravami z *Š* — sám původní bulharský překlad. Jde tedy nyní o to, vyšetřiti, jaký je poměr slovanského překladu k originálu.

IX.

POMĚR LĚTOVNIKU K ŘECKÉMU TEXTU GEORGIOVU.

Vývoj této otázky.

Tato velmi důležitá otázka nebyla až do nové doby podrobněji řešena. A přece po této stránce má Lětovník rozhodně větší význam než po čistě jazykové. Již v první části tohoto spisu jsme uvedli příklady, jak slovanské texty jsou důležité pro stanovení pravé podoby řeckých originálů. Nikde však tomu není v takové míře, jako u Lětovníku. Poznání této věci předpokládalo ovšem jako nezbytnou podmínku spolehlivé a přesné vydání řeckého Georgia.

Tak není divu, že Muralt neměl správného ponětí o poměru *M* k řeckému Georgiovi, když srovnával *M* s řeckým rukopisem synodálním moskevským, na němž založil své vydání. Muralt tvrdil, že *M* neznamena jinou řeckou redakci než je text jím vydaný; prý mezera sto let mezi řeckým synodálním a *M* způsobila, že v *M* jsou různé odchylky a zejména že v něm jsou přidaná místa z Písma a z církevních otců, kdežto jiné části zase jsou zkráceny (Зап. Акад. H., VI., 1861, str. XLVIII—XLIX, předml. k vyd.). Podrobněji chtěl rozřešiti tento poměr teprve prof. Polívka, srovnáv podrobně *M* a *Š*, jakož i *B*, s Muraltovým vydáním (uveřejnil z toho jenom několik poznámek ve Věstn. Č. akad. 1894, 154/5; ostatek zůstal v rukopise). Ale toto důkladné a trpělivé zkoumání nemohlo vésti k výsledku, právě že mělo oporou jen text k tomu účelu nedostačující, totiž Muraltův. Teprve vydání de Boorovo umožnilo úspěšné řešení této otázky. A tu již v recenzi o tomto vydání, velmi podrobné, S. Šestakov, jenž z ruských filologů nejlépe zná text Georgiův, ukázal na různých vybraných příkladech, z které redakce byl Lětovník

přeložen. De Boor totiž (v předmluvě ke svému vydání, str. LXXVIII) vyznal, že nepřibral slovanské texty ke kritice, neznaže slovanských řečí, a upozornil hned, že slovanské texty by měly jen tehdy význam, kdyby pocházely z *první* redakce Georgiovy, tedy z rukopisů, jež nám nejsou známy a jež by byly příbuzné nejstaršímu rukopisu, P—Coisl. 305. A tomu vskutku tak jest. Každému, kdo přečte jednu dvě stránky Lětovníku podle *M* nebo *Š* a srovná je s vydáním de Boorovým, bude patrné, že srbská redakce *nepochází z druhé*, definitivní úpravy Georgiovy, kterouž de Boor jakožto vulgatu otiskl in continuo, nýbrž z *první*, jejímž nyní *jediným* řeckým zástupcem je *P* a z níž de Boor otiskl odchylky pod čarou. To právě ukázal svými příklady po prvé Šestakov (Виз. Врем. XIII, 1906, 430—439). Nicméně příklady S. Šestakova byly vybrány náhodně jen z t. zv. čtvrté knihy, a byly by tedy ještě mohly vzbuditi pochybnosti o tom, zda jeho these platí v plném rozsahu. Vykonal jsem tedy textovou kritiku úplně, a vyšetřil zejména vztah překladu k originálu v dějinách byzantských, textově obzvláště důležitých pro časté rozdíly obou řeckých redakcí a pro neúplnost první z nich. Vyšetřil jsem překlad do nejmenších podrobností, až do každého *καί*, a mohu jen potvrditi poznatek Šestakovův: „**Srbská**“ **redakce je doslovně přeložena z původní první redakce Georgiovy.**

Tím ovšem nabývá Lětovník obzvláštního významu, neboť dosud jsme znali tuto nejstarší podobu Georgiovy Kroniky jen z jediného řeckého rukopisu, a to ještě porušeného, nyní však ji máme bohatě doloženu z pěkných a úplných rukopisů srbských.

Důkazy.

Tvrzení to lze lehce dokázati. Srovnáváme-li *M* s řeckým textem, shledáme, že *M* má právě ty znaky, které charakteristicky odlišují první řeckou redakci (*P*) od druhé.

1. Nejnapadnějším znakem *P* jsou ony četné *úvahy patristické a citáty homiletické*, které Georgios v pozdější, druhé redakci zkracoval nebo i vypouštěl. Nuže, srbský Lětovník je má všechny, a právě na těch místech a v tom rozsahu, jako *P*.

Prvé takové místo je v řec. textě 92. Tam v oddílu o Seruchovi se mnoho vykládá o Platonovi a řeckých filosofech vůbec, jakož i o řeckém náboženství pohanském; výklad vyznívá v tom

smyslu, že nauka prostých rybářů galilejských zvítězila nad řeckými filosofi: $\eta \eta\eta\eta \kappa\epsilon\iota\eta \phi\iota\lambda\omicron\varsigma\omicron\phi\omicron\kappa\epsilon\alpha\iota \mu\epsilon\tau\epsilon\rho\alpha\eta\eta\eta\eta \eta \varsigma\omicron\gamma\eta\mu\epsilon\sigma\omicron\eta\eta\eta \omega\sigma\tau\alpha\kappa\eta\eta\iota\eta\eta\epsilon$, $\rho\eta\kappa\alpha\rho\kappa \eta \eta\epsilon\kappa\eta\eta\zeta\eta\eta\kappa\kappa \eta\alpha\eta\eta\tau\alpha\iota\tau' \varsigma\epsilon \omicron\gamma\chi\epsilon\eta\eta\eta\eta$ (M 35a 3): Καὶ νῦν ἅπαντες τῶν φιλοσόφων τὰς ἐρεσχειλίας καὶ ματαιολογίας καταλίποντες τοῖς τῶν ἀλλείων καὶ ἰδιωτῶν ἐντροφῶσι μαθήμασιν 92, 8. A nyní v *P* následuje dlouhý theologický výklad, v druhé redakci vypuštěný. A v *M* právě také čteme: $\eta\omicron\kappa\eta\eta \zeta\epsilon \eta \kappa\epsilon\eta\kappa\eta\eta \rho\epsilon \kappa\eta\rho\acute{\iota}\lambda\alpha\kappa \kappa\epsilon \mu\epsilon\zeta\epsilon \eta\alpha \eta\epsilon\gamma\alpha\iota\eta\eta\alpha$. Toto místo sahá až po l. 39b ř. 6: $\eta\rho\kappa\kappa\iota \omicron\gamma\epsilon\omega \delta\rho\kappa\epsilon\eta\eta\eta\eta \eta\delta\omicron\lambda\epsilon\kappa\epsilon\alpha\iota \mu\epsilon\tau\epsilon\kappa \tilde{\omega} \varsigma\epsilon\rho\gamma\chi\alpha \delta\omicron \kappa\rho\kappa\mu\epsilon\eta\kappa \mu\alpha\rho\alpha$, $\omega\eta\alpha \alpha\kappa\rho\alpha\mu\omicron\kappa\alpha$ = Διέμεινε τοίνυν ἡ παλαιὰ τῶν εἰδώλων πλάνη ἀπὸ Σερούχ ἕως τῶν χρόνων Θάρρα, τοῦ πατρὸς Ἀβραάμ: zde se obnovuje shoda *M* a *P* s druhou řeckou redakcí.

Slovné znění příslušného místa z *P* nemůžeme tu uvést, protože de Boor toto a jiná odchylná místa *P*, která jsou příliš obšírná, neuveřejnil, hodlaje vydati všecka v III. svazku svého vydání, jenž nevyšel.

Druhá, menší vložka *P* je v panování Nabuchodonosorově. Tak se cituje prorocství Ezechielovo, končící slovy: ἀπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν ἵππων αὐτοῦ καλύψει σε ὁ κονιορτός αὐτῶν 267, 22. Poté jediný rkp. *P* má ještě toto pokračování prorocství: (Ezech. 27, 32 sl.). Právě tak v *M* 108 a ř. 8. zdola:

Καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς τῶν ἱππέων αὐτοῦ καὶ τῶν τροχῶν τῶν ἁρμάτων δὲ αὐτοῦ ἐν ταῖς ὀπλαῖς τῶν ἵππων αὐτοῦ καταπατήσει τὰς πλατείας καὶ τὸν λαόν σου ἀνελεῖ μαχαίρᾳ καὶ προνομεύσει τὴν δύναμιν καὶ τὰ ὑπάρχοντά σου πάντα. Καὶ λήψονται θοῆνον ἐπὶ σὲ σὼρ λέγοντες· τίς ὥσπερ τύρος κατασιγασθεῖσα ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. ἐνέπλησεν ἔθνη ἀπὸ τοῦ πλήθους αὐτῆς καὶ ἐπλούτησε πάντας βασιλεῖς τῆς γῆς. νῦν δὲ συνετρίβη καὶ ἀπόλετο.

$\eta \tilde{\omega} \mu\alpha\varsigma\alpha \kappa\omicron\eta\eta\eta \eta\omicron\gamma\omicron \eta \kappa\omicron\lambda\epsilon\varsigma\kappa \kappa\omicron\lambda\epsilon\varsigma\eta\eta\kappa\iota\kappa \eta\omicron\gamma\omicron \rho\omicron\tau\rho\epsilon\varsigma\omicron\gamma\iota\tau' \varsigma\epsilon \varsigma\tau\acute{\epsilon}\kappa\eta\eta\tau\epsilon \tau\epsilon\kappa\epsilon. \eta\epsilon\chi\omicron\delta\epsilon\iota\mu\omicron\gamma \zeta\epsilon \eta\mu\omicron\gamma \varsigma\kappa \tau\epsilon\kappa\iota\tau\alpha\eta\eta\eta\eta \kappa\omicron\eta\eta\eta \eta\omicron\gamma\omicron \rho\omicron\mu\epsilon\rho\epsilon\tau\kappa \omicron\gamma\eta\eta\iota\varsigma \eta \lambda\omicron\delta\eta\eta \tau\epsilon\kappa\epsilon \varsigma\kappa\epsilon\kappa\chi\epsilon\tau\kappa \omega\rho\epsilon\gamma\zeta\eta\eta\eta\eta\eta. \eta \rho\alpha\varsigma\chi\eta\tau\eta\tau\eta \varsigma\eta\lambda\omicron\gamma \tau\epsilon\kappa\omicron\eta \eta \eta\mu\acute{\epsilon}\kappa\eta\eta\eta\eta \tau\epsilon\kappa\omicron\eta \kappa\epsilon\alpha. \eta \rho\eta\eta\eta\mu\omicron\gamma\iota\tau\kappa \rho\eta\delta\alpha\eta\eta\eta\eta \omega \tau\epsilon\kappa\epsilon \varsigma\omega\rho\epsilon \gamma\lambda\omicron\psi\eta\eta. \tau\omicron \mu\alpha\kappa\omicron\zeta\epsilon \tau\acute{\gamma}\rho\kappa \rho\rho\omicron\varsigma\eta\mu\epsilon\gamma\omega\eta\eta \eta\epsilon\varsigma\epsilon\tau\kappa \mu\omicron\rho\eta. \eta\alpha\mu\kappa\eta\eta\eta\eta \eta\zeta\eta\kappa\eta\eta\eta \tilde{\omega} \mu\eta\omicron\zeta\eta\kappa\epsilon\varsigma\tau\kappa\alpha \eta\omicron\gamma\omicron \eta \omega\delta\omicron\gamma\alpha\tau\eta \kappa\epsilon\epsilon \tilde{\omega}\rho\epsilon$

ЗЕМΛЬСКЫН. ¹ННІА ЖЕ СЬКРОУШН
 СЕ И ПОВЫБЕ. Dále shodné s řeckým textem 268, 1: И СЕ АЗЪ
 ДАМЪ НАΚΟΥΧΟΔΟΝΟCΟΡΟΥ ЗЕМΛЮ
 ΕΓ΄Π'ΤΥCΚΟΥЮ = ἰδὸν ἐγὼ δίδωμι
 τῷ Ναβουχοδονόσωρ τὴν γῆν
 Αἰγύπτου.¹⁾

Třetí vložka v P je v panování Claudiově při líčení života fariseů, kde první redakce podle Epifania vypočítávala mnohem více jejich dobrých vlastností než druhá. Totéž co v P, vidíme v M 139a 13—27; de Boor 336, 18.

Čtvrtá je v témž panování, kde Georgios se v obširném výkladě rozplývá nadšením nad krásou a rozšířeností života mnišského. Tu druhá řecká redakce sahá jen k slovům: И ВСА ЗЕМΛА БΛΓΚΛΜΕΤ СЕ И ¹ΨΕΠΛΕΤЬ ΙΑΚΩ ΟΥΚΕΩ ΑΙΚΟCΤΟΙΑΝΙΔ ЖЕ И ΠΛΜΥCΚΑΔ ΠΚΗΙΔ = 347, 16. Poté v M i v P následuje další chvála 144 b 12 zdola — 145 a 7. Teprve u citátu z Řehoře Naziánského se opět scházejí texty M P s druhou řeckou redakcí.

Pátá vložka P je v panování Neronově. Tam po výkladě o Šimonu kouzelníku disputuje sv. Petr se Šimonem a uvádí rozmanité příklady ze Starého Zákona. Po slovech Jehovahových k Abrahamovi přidává ještě P a M slova k Mojžíšovi — doslovný citát z knihy Deuteronomion 31, v. 16—17, 21 a pak 20: (de Boor 369 ad 18; M 157b druhá půle):

οὗτω δὴ καὶ πρὸς Μωσέα	ТАКОЖЕ ЖЕ И КЪ ΜΩΥCΟΥ ΡΕ: СЕ
φησίν. ἰδὸν σὺ κομάσαι μετὰ τῶν	ΤΥΝ ΟΥCΚΠΗCΗCΙ CЪ ΨΠΝ ΤΚΟ-
πατέρων σου....	ΝΙΜΥ И ВЪCΤΑВШЕ ЛЮДΙИ CЪ CЪ-
	БЛОУДЕТЬ КЪ CΛΕΔЪ БОΓОВЪ
	ΤΟΥCΙΝΧЪ ЗЕМΛЬCΚΥΝΧЪ, КЪ ИΝΧ-
	ЖЕ ΧΟДЕΤЬ ТАΜΟ, И ΨCΤΑΒΕΤЬ

¹⁾ Z důvodů typografických jsou v těchto ukázkách přidechy nic neznamenající vypuštěny.

мене и разоретъ закѣтъ мои, иже
закѣпяхъ имъ. и разнѣкаю се
простою и ветаю ихъ и ѿ-
крапоу лице мои ѿ нихъ и
воуъ въ снѣдени и вкренюутъ
ихъ за многа.

... κατὰ πολλά.
οἶδα γάρ τὴν πονηρίαν...

кѣмъ бѣ лоукавѣѣю ихъ,
елка створетъ зѣ днѣ прѣже
ккестн ми и въ земаю бѣгоу,
иже кѣхъ се ѿцѣмъ ихъ дати,
земаю точеиоу мѣхъ и мѣкко.
Нѣдше и наснѣиѣ ветае'ме.

... τοῖς πατέσιν αὐτῶν
δοῦναι γῆν ῥέουσιν γάλα καὶ
μέλι, καὶ ἐμπλησθέντες ἐγκατα-
λείφονται με.

Obšírná je šestá vložka. Na konci vlády Neronovy má Georgios chronologický přehled celých dějin, výčet panovníků a počítání podle týdnů. V druhé redakci se končí slovy: ἀπὸ... τοῦ οἰκοδομῆσαι Ἰηρουσαλὴμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομαίδες ζ' καὶ ἑβδομαίδες ξβ' 437, 2 = M 189b 3 ὦ... иже сѣзати се іерлѣмоу до хѣ игоумена сѣдморнице сѣдмъ и сѣдморницъ .ѣк. Pak počíná vložka P: прѣкнѣ оуѣмъ сѣдмъ сѣдморницъ искнстн ѿ кѣра и дарѣа по сѣзанию цркве и скончани... Následuje pak delší výklad chronologický a výčet židovských panovníků z římské doby císařské. M P se stýká s druhou řeckou redakcí teprve nastoupením Titovým (M 190 b 7). Tato vložka má tedy rozsah celého listu.

Další, sedmá odchylka P od druhé redakce je drobná. Na konci panování Vespasianova, před začátkem Domitianova, je výklad o různých podnebích a o povaze ovzduší, a při tom ovšem propuká Georgios v chvalozpěv na Hospodina, cituje žalm 103. v. 24. (de Boor 443, 16). V druhé redakci je jen začátek onoho místa žalmu, kdežto v první, aspoň podle P, byl citát obšírnější. M však má citát jen kratší, právě tak jako druhá řecká redakce. Možná, že písař P o své újmě citát rozšířil. Tento rozdíl M a P je nepatrný; jde o 5 řádek (M 193b), jež. se netýkají blíže obsahu.

Osmá vložka *P* je na začátku panování Nervova. Tato je velmi důležitá. Georgios tu totiž vypravuje o konci života Jana evangelisty, a v druhé redakci stručně se zmiňuje, že Jan zemřel klidně: ἐν εἰρήνῃ ἀνελεύσατο 447, 6. V první však redakci tvrdil, že Jan byl umučen, a o tomto jeho konci podrobněji vyprávěl: μαρτυρίου κατηξίωται — ostatek z *P* de Boor neuveřejnil. A právě takovýto výklad o umučení Janově máme v Lětovníku (M 195a 5 zdola — 195b 11. Cituji jej v úplnosti: и написавъ иже ѿ себе ^ѣуліе, мучению сподобѣтъ се.

пѣпа бѣ сщ҃еннаго града епископъ самовидѣць сѣмоу бывъ къ вторѣмъ словѣхъ нелпнѣхъ словесѣхъ глеть, тако ѿ іудѣи оубиѣнь бы, испланивъ глѣтъ съ братомъ хѣво ѿ иже ѿ ныхъ прореннѣ и свое испокѣданиѣ ѿ сѣмъ и сѣгласиѣ. рекъ бѣ гѣ къ нимъ: можетъ-ли пити чашоу, юже азъ имамъ пити, и крѣщеннѣмъ, наже азъ крѣпаю се, крѣтити се? и въсприемъша оусердно и сѣгласно, чашоу сѣмъ мою, ре, испиѣте, и крѣщение, наже азъ крѣпаю се, крѣтита се. и въ лѣпотоу, невъзможно бѣ бѣу сѣгати. такоже и многооученыи врѣгень къ иже ѿ мат'ѣа тѣлкованнѣи оутѣръ-^ѣжѣтъ се, иже тако мучень бы іѡанъ, ѿ въсприем'ннѣхъ аплѣ назнаменаѣ се оукѣдѣти.

Texty *M P* se pak stýkají s druhou redakcí v citování Eusebia: и оубѣ что и многокъписатель ексевнѣ къ црковнѣмъ писани ^ѣре = καὶ μὲν δὴ καὶ ὁ πολυίστωρ Εὐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ φησίν. V druhé redakci tedy Georgios podání Origenovo odmítl, jako vůbec Origena posuzoval nepříznivě.

To jsou všechny větší odchylky *P* od druhé redakce v první polovici kroniky. Je jich poměrně málo, nejsou příliš obšírné, a jen dvě z nich se týkají dějin starozákonních, ostatní pak římské doby císařské. Je viděti, že Georgios při definitivním redigování svého díla nenalézal často příčiny měnit text v dějinách starověkých — byť zde beztoho úplně závislý na svých předchůdcích.

Ale jinak tomu bylo v *dějínách byzantských*, tedy v dějinách vlastního národa. Ty byly ovšem vypravovány podrobněji a s větším použitím literatury, ale původní jejich ráz byl až příliš mnišský, až příliš theologický. Při definitivní úpravě, t. j. při druhé redakci, chtěl se tedy Georgios přiblížit i nemnišskému, světskému čtenářstvu, a proto příliš dlouhé theologické citáty škrtnal. V této polovině jsou tedy *odchylky P od druhé redakce vážnější. A právě v této polovině se Lětovník s P úplně shoduje.*

Tak od str. 548, 12 má P delší část odchýlně od druhé redakce: vypravování o císařích Jovianovi, Valentinianovi, Valentovi a Theodosiovi Velikém. Tato část je podle de Boora v P tak odlišná a většinou z jiných pramenů čerpána, že jí ani nelze srovnávat s textem druhé redakce. Již Šestakov zjistil, že po vypravování o Julianovi následuje v *M* náboženská úvaha s citáty z proroka Isaiáše, z otců Petra, Kyrilla a z Platona, 239 a 6—240b 17, a tato úvaha že je shodná s příslušnou neuveřejněnou částí P, fol. 245a—245b; Šestakov tak mohl zjistiti, protože měl po ruce úplnou a spolehlivou kolaci Coisl. 305.

Místo textu Georgiova 587, 3—592, 19 má *M* spolu s *P*, 256b 3—258b 19 jiné výklady o Egyptě a o Janu poustevníkovi za Theodosia Velikého. Shoda *MP* s druhou redakcí se obnovuje teprve vypravováním o Arkadiovi: *M* 258b 20 = řec. 592, 21.

Ve vypravování o Arkadiovi mají *MP* úvahy, jichž není v druhé redakci: *M* 259b 20—260b 5 = řec. 595 ad 4. O něco dále je větší mezera v druhé redakci proti *MP*, jež tu opět jdou spolu: *M* 261a 16 *тѣмъ же*... 263a 18 *иже оубо* = řec. 596 ad 17. Ještě jedna zkratka ve vypravování o Janovi Zlatouústém je v 2. redakci str. 599, 12—601, 7, kde jsou vypuštěny zejména Palladiovy zprávy o něm. Toto místo jest však v *M* právě tak jako v *P*: *M* 265a 22 *иоуѣ*... 265b 9 *оуспѣхъ*.

A o Janu Zlatouústém ještě jednou vykládá P obšírněji než druhá redakce (cf. 599 adn.) a podobně v *M* nacházíme takový obšírný výklad, jehož není v druhé řecké redakci, 265b 29 *и оубо* — 272b 14. Pak následují slova světce Adelfia o Janu Zlatouústém, (272b 14 *по иванновѣ же скончани*. — 273a 2 *прѣстоу*), která jsou v *M* i *P* ve stručnější podobě než v druhé redakci 603, 1 — 604, 6. Konečně 273a 2 *принѣмъ же* — 273a 18 *съхраннѣ* čteme v *M* i *P* vypravování o ženě muže make-

donského, která hříšně předstírala přijímání před Janem Zlatoustým, vypravování odlišné od druhé redakce 599, 13—600, 10.

V panování Theodosia II. má *P* i *M* úvahu o ceně slávy a odříkání s příklady ze života filosofů Diogena, Sokrata, Platona, Antisthena a Fokia a též s různými citáty: *M* 274a 24 *снцѣ* — 275b 5 *оученици*. Této úvahy není v druhé redakci; viz 608, 10.

Za panováním Justinovým má *M* a *P* vypravování o žádostivém mladíku a cnostné dívce, jež ochladila žár svého milence úmyslně se zošklivivši: *M* 293a 4 *принимже* — ib. 23 *тепль*. V druhé redakci 656, 13 toho není. V oddíle o Konstantinovi má *M* a *P* úvahu o závaznosti slibů, učiněných Bohu, obšírněji než 2. redakce: 300a 29 *да не такъ* — 301b 13; jsou tu citáty z Basilia Velkého a z apoštola Pavla i příklady z bible. Toho v 2. redakci není. Při úvahách o smrti 689, 2 má *P* a *M* také ještě modlitbu z života apoštola Filipa, 2. redakce nikoliv: *M* 307a 6 *также же оуѣ* — 307a 19 *твѣнимъ*. O něco dále chybějí v 2. redakci další myšlenky Martyriovy o téže věci, jež čteme v *M* a *P*; *M* 307b 26 *тѣмже оуѣ* — 308a 14 *глаголю* *оуѣ*. Podobný drobnější dodatek je v *P* 704, 14 = *M* 313a 10 *не бо имать* — 313a 15 *несмысленныхъ* a několik citátů z Písma 708, 11 = *M* 313b 14 *и оуѣ* что — 313b 30 *несмысленни*, dále 711, 3 = *M* 314a 4 *ен по истинѣ* — 314a 16 *насытит се*; rovněž tak 314b 26 *до селѣ* — 316b 19 *и ниже что*. Po vypravování o Mohamedovi uvádí Georgios rozmanitá proroctví Písma o Jerusalemě; více než druhá redakce má jich *P* a též *M* (ad 715, 19) 323a 24 *боудущи же* — 324b 15 *слава твѣ*, podobně *P* 716, 7 = *M* 324b 26 *лоукавы* — 328b 16 *бѣсмыслици*, tedy celé čtyři listy.

2. *Vedle obšírných úvah theologických* je znakem první redakce Georgiovy, že *naopak zprávy o církevních sněmech jsou podány zcela stručně*: o prvním 503, 9 — 505, 16, o druhém 574, 11 — 576, 2, o třetím 605, 11 — 606, 22, o čtvrtém 611, 20 — 613, 20, o pátém 629, 2 — 630, 7, o šestém 725, 15 — 726, 23, o sedmém 769, 10—770, 9. Právě takovéto zkrácené zprávy má Lětovník. Tak na př. o sedmém sněmu církevním, velmi důležitém, protože se na něm jednalo o bojích obrazoboreckých, má Lětovník zprávu zcela krátkou *M* 352b 26 — 30:

И кыишоу кѣткеномоу и кселиенскомоу събороу пакы ксе-
принѣтъ цркви дрекнию свою краснѣгоу, оутѣрьжѣше стѣхъ ѿцы
дрекниа прѣдданиа и оучениа и проканише покая и хоулаиа
моуचितелни шепераниа. Tato krátká zpráva, odlišující se jasně
od podrobného výčtu jmen účastníků v druhé redakci, je
obzvláště charakteristická, protože v *P*, v jediném našem ruko-
pise první redakce, vůbec není zachována. Také v některých
jiných případech bývá *P* stručnější nežli druhá redakce, a na
všech těchto místech Lětovnik se zcela důsledně shoduje s *P*;
na př.: 509, 3 — 18 je v druhé redakci podrobnější zpráva
o prvním sněmu, nicejském, v *P* však jí vůbec není, a právě
tak ne v *M* 223a 5. Podobně je tomu na všech ostatních místech,
kde *P* má proti 2. redakci drobnější výpustky.

3. Třetí hlavní znak prvé řecké redakce je ten, že *P* mívá
některé zprávy v jiném pořádku než druhá. I v této věci se
Lětovnik úplně shoduje s *P*. Tak celé vypravování o Janu
Zlatoustém je v *P* i v *M* jinak seřaděno, než v druhé redakci
str. 599—605:

599, 12 po slovech ταῖς γὰρ
ὑπὸ Θεοφίλου διαβολαῖς προκα-
εἰλήπτο (totiž Epifanios) má *P*
601, 8 citát z Isidora: ὁ δὲ
μέγας Ἰσίδωρος πρὸς τινα γρα-
φῶν οὕτω φησίν, až po 601, 23:
ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ στεφανίτης
καὶ Νικήφορος καὶ πρὸς τὴν
ἄνω γαλήνην μετεχώρησεν. Pak
následuje v *P* místo, jehož
druhá redakce nemá. Nato se
P vrací k textu na str. 598,
15: ἐπισυνέβη δὲ αὖθις τὰ κατὰ
τὴν ἀργυρᾶν στήλιν τῆς Εὐδο-
ξίας τὸν τε ἀμπελῶνα τῆς χρί-
στας... a pokračuje tak až k 599,
6: εἶχε δὲ μαθητὰς ἐπισκόπους
μὲν Πρόκλον καὶ Παλλάδιον καὶ
Βρίσσωνα καὶ Θεοδόρητον, ἀσ-
κητὰς δὲ Μάρκον καὶ Νεῖλον
καὶ Ἰσίδωρον τὸν Πηλουσιώτην.

M 264a 2 κελικκιν же епн-
фаннн кѣпурскнн. 264a 8 де-
фнлоѣткнн кѡ прѣложенокнн
проуѣстроуѣкѣше. Hned za
tím: ѡ нѣмже оубо что и
прѣже ренкнн Ἰσνдоръ кѡ нѣко-
моу пишє сице рє... чѣккѣ бѣжнн
стефаннтѣ и никифоръ(!) и
кѣ кышннн тишннѣк ѡтпдє.
Rovněž tak v *M*: ѡ нѣмже
оубо что пакы рє... 264a 27
až 264b 15:

пакы же кншоу кннотградѡу
оубѡ вдовнцє разгнѣкѣати сє
прнлоучн сє еκδοξѣн... 264b 26:
нмѣше же оученикы епископн

Nato má *P* 602, 1: Ὑποστρέ-
φοντι δὲ Ἐπιφανίῳ ἐν Κύπρῳ
τὴν ἑαυτοῦ παρὰ θεοῦ τελευταίην
μεμαθηκώς πλησιάζουσιν λέγεται
εἰρηκέναι τοῖς αὐτὸν παραπέμ-
πουσιν. Pak je opět místo,
jehož druhá redakce nemá.

Po něm má *P* text 600, 11: ὁ οὖν
Ἰωάννης ἐπισκοπεύσας ἔτη ε'
ἡμῖς ἐξωρίσθη εἰς Κουκουσὸν...

až k 601, 7: Εὐδοξία ... ἐπιγ-
αγεν ἑαυτῇ καὶ μῖσος ἔνδικόν
τε καὶ ἀνεξάλειπτον δεσμεύσασα
φορτίον ἁμαρτημάτων δυσβάσ-
τακτον καὶ προσθεῖσα τοῖς πρώην
αὐτῆς δεινοῖς καὶ πολλοῖς ἁμαρ-
τήμασιν.

Nato *P* obšírněji vypravuje
ještě o Janu, čehož v 2. red.
není, věci z Palladiova a Ge-
orgiova Života sv. Jana, nato
hned slova biskupa Adelfia
o Janovi, ale stručněji než v
druhé redakci 603, 1 — 604, 6
a pak konečně vypravování o
hříšném přijímání ženy make-
donské, také odlišné od druhé
redakce 599 13 — 600, 10.
A právě tak je tomu v *M*.

οὕτω прокла и палладѣа, и кри-
сона же и деѡρηта, постники
же марка и нила и исидора
пилоуѣнскаго.

264b 30 (hned po tom): по
заточени же ѿанновѣ пакы
епифанни въкрацие се въ кѣпръ
скою ѿ ба кончиниоу оуѣк-
дѣвъ приближающоу се, ре къ
проездецимъ и.

Rovněž tak *M* až po 265b 8.
265b 9: ѿанъ оубо по лѣтѣхъ
ѣ. и половеиниоу епископства
изгнанъ въ къ коукоуе...

εὐδοξία... вынесе себѣ и мръ-
зость праведноу и неѡнманимоу
скызавши брѣме грѣховеи не-
оудобъ несиемо приложши и
къ прѣвыимъ своимъ прѣгрѣ-
шеннымъ.

Taktéž v *M* 265b 10 — 272b 14:
по ѿанновѣ же скончани епи-
скопъ иѣкын моужъ стѣ, пе-
чальнъ быкъ ѿ неправеднѣмъ
заточени...

273a 2: при немже члвкъ иѣ-
кын ѿ македоньскы ереси въ
квнстантинѣ градѣ женоу
имѣи...

Právě tak má *P* docela v jiném pořádku než druhá redakce text na str. 735, 14 — 738, 9, začátek vypravování o Lvu Isaurském. Totéž nacházíme v *M* 333a 24 $\mu\alpha\sigma\alpha\lambda\kappa\mu\kappa$ — 334b 27 $\kappa\kappa\rho\kappa$, *M* 333a 24 — 334a 3 $\kappa\epsilon\iota\mu\alpha\rho\upsilon\gamma\epsilon\tau\tau\kappa\omicron$ = 744, 19 — 746, 6; po té k 334b 27 má Lětovnik to, co v *P* je vzato z Theofanovy kroniky.

V zařazení jednotlivých zpráv je obzvláště důležitá obšírná Georgiova zpráva o *Paulikiánech*, zpráva i historicky opravdu cenná. Tuto část má druhá redakce při Konstantovi, de Boor. vyd. str. 718, 9—725, 11. Na tomto místě však *P* ji vynechává: Po 718, 9, po slovech $\text{Κωνσταντῖνος} \dots \text{οὕτως ἐπαελθὼς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐδέχθη παρὰ πάντων ἐνφημοῦμενος}$ — má *P* ihned panování Konstantina Pogonata: $\text{Μετὰ δὲ Κόνσταν-ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιζ' καὶ ἀπέθανε δυσεντερικῶς 725, 12.}$

Právě tak v *M* 329b 9—10 po slovích $\eta \tau\alpha\kappa\omicron \kappa\alpha\iota \kappa\epsilon \kappa\alpha\sigma\tau\alpha\tau\iota\kappa\eta$ градъ приѣтъ къ ѿ κερκх прѣхъкалю ѣтеме hned по $\kappa\omega\eta\sigma\tau\epsilon\kappa$ же црѣкова константины, снх мго лѣ .31. η οαρκτκ ѿ црѣккаго течениа. Zprávu o *Paulikiánech* má však *P* na konci panování Konstantina Kopronyma, po slovích 765, 6: $\text{οὕτω κακῶς καὶ ἀθλίως ἀπολλύμενος καταστρέφει τὸν αἰσχιστόν τε καὶ κάκιστον βίον ὁ ἄσπονδος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ πάντων ἐχθρὸς καὶ πολέμιος δυσμενέστατος,}$ která ovšem jsou v *P* poněkud jinak: $\dots \text{βίον ἑτῶν ὑπάρχων vs' (ὁκτὼ πρὸς τοῖς πεντήκοντα) μηδὲν πλέον ἐπιζήσας ὁ ἄσπονδος} \dots$ Po nich následuje text 718, 9 $\epsilon\phi' \omicron\omega\eta$ χρόνων καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Παυλικιανῶν ἀνεφάνη Κωνσταντῖνος, ὁ καὶ Σιλουανὸν ἑαυτὸν ὀνομάσας, ἔστι δὲ ἡ αἵρεσις αὐτῶν οὕτως. Rovněž tak v Lětovniku *M* 348b 6 se končí o Konstantinu Kopronymovi: $\text{снѣ залѣ η κεκαμνητ ποгыбанε ωεταки срамнои же η злосепои житиη лѣ снн .η2. ннчтсже мвожаме пожикиη не-любимыи хѣ η сѣтихъ мго κερκх крагъ неправеднь.}$ Pak ještě má *P* doslov: Ποίας οὖν ἄρα κατηγορίας τε καὶ καταχρίσεως οὐκ εἶεν ἄξιοι οἱ μακαρίζοντες ἐκεῖνον ἀνοήτως, μᾶλλον δὲ δυσσεβῶς, οὐκ αἰσχυνοῦμενοι καὶ τὸ οὐαὶ παρὰ τῆς θείας γραφῆς εἰκότως ἀποφερόμενοι. οὐαὶ γάρ, φησίν, οἱ λέγοντες τὸ πικρὸν γλυκὺ καὶ τιθέντες τὸ σκότος φῶς (Ježíš Sirach 5, 20). Celý tento závěrečný výpad proti obhájeům Kopronymovým, ostatně čerpaný z části z Nikefora, má právě také Lětovnik l. c.: $\text{κοκη ογβο ογκοριζνн η ωεογ-}$

женѣмъ нѣсоутъ до^ани, нже блажоу^ащенъ ѿного нескмыслѣнѣ, паче же злочестикѣ, нестыдѣще се и горе ѿ бжтвѣнаго писаннѣ въ правдоу принимающе. горе бо, ре, гл^чущенъ горкомъ сладко и положшенъ тмоу свѣтъ. Potom hned, právě jako v *P*, je v Lětovníku o Paulikiánech: *M* 348b 16:

при немже павланане, нже и манихенъ прѣименокаше се въмѣсто манихенъ паванкиане, ѿ нѣкогого павла самосатеа, снѣ жены манихпанине, каллиникии именемъ = 718, 12: Παυλικιάνοι, οἱ καὶ Μανιχαῖοι μετωνομάσθησαν ἀντὶ Μανιχαίων Παυλικιάνοι, ἀπὸ Παύλου τινὸς Σαμοσατέως, υἱοῦ γυναικὸς Μανιχαίας Καλλινίκης τοῦνομα.

Odchylka Lětovníku od *P* a její význam.

Mezi těmito četnými a rozhodujícími shodami najdeme také jednu část kroniky, kde pořádek vypravování v Lětovníku sotva srovnáme s *P*. Musíme ovšem mít na paměti, že ve skutečnosti rozdíly nebudou tak značné, jak se zdá, protože doslovné znění *P* z těchto míst není ve vydání de Boorově uveřejněno. Ona část je v *M* na l. 241a 4—252a 28, tedy dosti dlouhá (12 listů) a týká se císařů Joviana, Valentiniana, Valenta, a Theodosia Velikého; v de Boorově vyd. str. 548—576. Poměry jsou tu takovéto:

M 241a 4 začíná o Valentinianovi odlišně od řeckého textu; ř. 12 počíná vypravování o zemětřesení, které obě řecké redakce uvádějí při vládě Gratianově (560, 9—561, 19; Mur. 462—463). Nato *M* 241b 13 pokračuje o Valentinianovi, a to v jiném znění, než je v *P*, což pozoroval také Šestakov (Виз. Врем. XIII. l. c.). Lětovník se tu totiž přichyluje spíše druhé řecké redakci a v podrobnostech se shoduje spíše s řeckým synodálním rukopisem, t. j. s textem Muraltovým 453, 13—459, 25 (v otisku Patrologie, 677 § 2—685 § 6, u de Boora je to text 550, 7—557, 24). Souhlas překladu s *P* obnovuje se až 244b 27 od slov при немже касилинъ келикын = Coisl. 305, fol. 246. Výše připomenutý popis zemětřesení je v *P* na l. 246a; je tedy malé místo z *P*, asi jedna strana, v Lětovníku nepřeloženo.

Důkazem, že v části o Valentinianovi měl překladatel Lětovníku před sebou předlohu, jejíž znění nebylo vzdáleno řeckého synodálního rukopisu (Muraltova), jsou nepatrné rozdíly *M* 241b—244b od textu Muraltova:

241b 13 **сице**, tedy čteno οἷτος místo ὄντως, což u Muralta (Migne 677 § 2).

241b 13 **и пришецинка**: (καὶ) κοινωνόν ib.

242a 5 [и] **кш**, καὶ 677, 4.

242a 9 **и҃га**, tedy ὅτε, kdežto v řec. τότε 677 § 5; 242a 29 **на двѣхъ цркѣхъ** 680, 1 — κατὰ τῶν παρθένων τῆς ἐκκλησίας 680 § 1; 242b 4 **пришѣше** — ἐρχόμενοι 680, 2; 242b 11 **къ поустыни** — κατὰ τὴν Αἴγυπτον 680, § 3; 242b 15 **кѣроκλαхоу** πιστεύοντες 680, 3; 242b 16 **снхъ дѣла** ταύτας τὰς πράξεις 680 § 3; 242b 19 **оуды кш тѣлесиѣ** τὰ μέλη παντὸς τοῦ σώματος 680 § 4; 242b 30 **къ келамѣ** ἐν τῷ μέρει τῆς κίλλης τοῦ τοίχου 580, § 4, tedy kratčeji; 243a 2 **ѡ соухѣ** πρὸς τῆς (instr.) **сѣкѣны** ἐκ τοῦ ξηροῦ πηλοῦ..., ὅθεν ὁ τοίχος ἐκέχριστο 680 § 4; 243a 19 **за прозрѣнѣ** ὑπὲρ τῆς εἰς αὐτοὺς χάριτος 681 § 6; 243b 3 **таниѣ тѣхъ нзнесъ къ свѣи жнаниа, къ поустыни жити сѣкори**: λάθρα αὐτοὺς ἐπανελθεῖν πρὸς τὰ οἰκεία ἐν ταῖς ἰδίαις σκηναῖς (toto v slov. zkráceno) ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐποίησεν; 243b 15 **жнѣше**, ale διάγων; jak viděti, jsou rozdily mezi Lětovnikem a Muraltovým textem v tomto místě nepatrné, a týkají se často toho, že text Lětovniku je o něco málo stručnější.

Ale tato neobvyklá shoda Lětovniku s Muraltovým textem netrvá dlouho. Již od l. 244b 27 až do 248a 2 *M*, t. j. vypravování o Basiliu Velikém s citáty z jeho listů, je opět shodné s *P*, jak upozornil již Šestakov (BB XIII l. c.). Následuje v *M* třířádková zmínka o Gratianovi (*M* 248a 3—5); vypravování o zemětřesení, zařazené sem v druhé redakci, měli jsme v *MP* již dříve. Poté hned 248a 6 o Theodosiovi Velikém, o jeho synech Arkadiovi a Honoriovi, a o jejich vychovavateli Arseniovi až po 248b 17, mnohem stručněji než v druhé řecké redakci; epizoda z vyučování Arseniova (až po 249a 21) již s menšími rozdíly od druhé redakce 571, 6 — 572, 15, ale přece ne shodně: 248b 25 **и оузрѣшиоу ордѣ** 571, 12; ib. 26 **ωκοго оуѣи стоица, ωκѣхъ же сѣдеишѣ** = Ἀρσένιον μὲν ἱστάμενον, τὰ δὲ τέκνα αὐτοῦ καθεζόμενα 571, 12; 27 **гѣи** καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν 571, 14; 27/8 stručněji než příslušné řecké místo 571, 14—17; 30 **ѡрѣмъ оуѣи рѣстоиати, мнѣ же сѣдѣти** — řec.

obráceným pořádkem 571, 19; 249a 1—2 jinak než 571, 20—21; 249a 7 *носадики* — vynecháno *ἐπὶ θρόνου* 571, 27; 249a 9 vynechána řecká věta *καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ θελήσωσι πορεύεσθαι* 572, 1; od 249a 10 pak již větší rozdíly *M* a 2. redakce; zejména o Řehoři Velikém 250a 12 = 574, 11, o Řehoři Bohoslovu 250b 17 — 251b 16 = 575, 7 sl; a o druhém sněmu církevním 251b 16 = 575, 8, jsou v Lětovníku jinak než v 2. redakci řecké. Úplná shoda *M* s *P* se pak obnovuje 252a 28 = 584, 10.

Výsledky tudíž ze zkoumání celého tohoto porušeného místa jsou tyto:

Přesné znění *P* z této části sice neznáme, přece však vidíme, že Lětovník se tu od něho odlišuje. Zejména zemětřesení *M* 241a 12 — 241b 12 je zařadeno již k Valentinianovi, v *P* ke Gratianovi 560, 9 — 561, 19; o vládě Valentinianově má *M* jinou redakci než *P*, a při tom část *P* v překladu není (Coisl. 305, fol. 246a/b): v tomto místě se Lětovník blíží spíše Moskevskému synodálnímu řeckému rukopisu (*M* 241b 13 — 244b 27). Celkem tedy i zde Lětovník rozhodně nepodává *druhou* řeckou redakci. Jestliže přes to se tu nějak liší i od *první*, musíme mít na paměti, že tato první redakce je nám zastoupena *jediným* řeckým rukopisem *P*, jenž nikterak není bezvadný. Buď by bylo lze se domnívati, že *M*, slovanský Lětovník, nám tu podává *správné* čtení, a *P* že byl porušen v těchto místech, anebo naopak, že *P* je správný a překlad že byl pořízen z nějakého porušeného rukopisu, kde tato sporná část snad chyběla a byla tedy přibrána z jiné redakce. Zajisté pravděpodobnější je první možnost, také proto, že *M Š* jinak vždy podávají správně text první redakce. Ostatně i kdyby se překlad vědomě odchýlil v těchto místech od první řecké redakce, jediná taková odchylka v rozsahu necelých čtyř listů, tedy jedné *setiny* z celého díla, nepadá zajisté na váhu při shodě, která je jinak tak úplná.

Jedno cenné poznání jsme však získali z tohoto srovnání: že totiž Lětovník rozhodně nebyl přeložen zrovna z *P*, protože právě od *P* se tu odchýlil. K témuž závěru nás také vede podrobné pročitání a srovnávání *M* s *P*. *Lětovník* byl tedy rozhodně *přeložen z první redakce Georgiovy, ale předlohou překladu nebyl právě rukopis P*, který nám jediný tuto redakci

zachoval, *nýbrž nějaký jiný rukopis* téže redakce, ale nám nezachovaný.

Význam Lětovníku pro textovou kritiku první redakce Georgiovy. Již z toho důvodu by se stupňoval význam Lětovníku pro textovou kritiku první redakce. Ale můžeme jíti ještě dále. Rukopis *P* je totiž *neúplný*. Končí se zprávou o Paulikiánech, zařadenou v něm za konec panování Konstantina Kopronyma. Druhá redakce Georgiova sahá, jak víme, až do roku 843, tedy zahrnuje ještě vládu Lva IV., Konstantina, syna Eirenina, Eireny, Nikefora, Staurakia, Michaela Kuropalaty, Lva V. Armenského, Michaela II. Amorského, Theofila a nastoupení Michaela III., syna Theodorina. Celá tato část však (de Boor str. 765—804) v *P* *není*. Tu by byla na snadě domněnka, že *P* je zkomolen. Ale to nelze a priori tvrditi ani jinak z *P* dokázati, protože posledním zachovaným listem končí právě kvaternion, a není tedy viděti, zda ostatek byl utržen. Tato otázka však není malicherná, protože by mohly vzniknouti pochybnosti, zda také *prvotní* úprava Georgiovy kroniky sahala až do r. 843 jako druhá, či zdali končila již rokem 775, Konstantinem Kopronymem.

Na tu otázku nám jasně odpovídá Lětovník: *i první úprava sahala až do roku 843, a Lětovník nám právě jediný zachovává její znění*, protože žádného řeckého rukopisu z této části kroniky nemáme.

To dokazují četné drobné odchylky Lětovníku od 2. redakce v těchto místech, odchylky téhož rázu, jakými se před tím lišil *P* od 2. redakce; to dokazuje také zpráva o 7. církevním sněmu (352b 28 sl.; viz výše), která je v *M* daleko stručnější, podle zvyku *P*, nežli v druhé řecké redakci (769, 10—770, 9). Kromě toho je slovanský překlad v této části několikrát obšírnější než druhá řecká redakce, na př. 355a 29—355b 5, 355b 14—17, a to, co tu má na víc, jsou právě morální naučení, jaká bývají v *P*. Také vypravování o snu a smrti Lva Armenského s připojenými biblickými citáty 358a 14—359a 5 není v druhé redakci. Tak tedy *M* l. 348b 25—376a 10 nám zastupuje první řeckou redakci. Proto bude snad na místě doplniti zde vydání de Boorovo tím, že budou uvedeny všechny odchylky Lětovníku od druhé řecké redakce, čímž budou zároveň dána různočtení první řecké redakce.

Rekonstrukce chybějící části první redakce podle Lětovniku.

351a 17 $\rho\sigma\lambda\epsilon\delta\omicron\gamma\eta$ ἡκολούθει; tedy *ἀκολουθῶν 765, 15.

765, 16: ληστής... τὸν ἄνθρωπον ἀποκτείνας ἀπέδρα, τοῦ κυνὸς ἀπομείναντος ἐν τῷ τόπῳ καὶ φυλάσσοντος τὸ σῶμα τοῦ δεσπότης αὐτοῦ] 351a 17: $\rho\alpha\zeta\beta\omicron\eta\eta\eta\kappa\epsilon$... $\epsilon\lambda\epsilon\kappa\alpha$ $\omicron\gamma\eta\eta\kappa\epsilon$ η $\rho\omicron\epsilon\epsilon\gamma\kappa\epsilon$, $\rho\epsilon\epsilon\epsilon\epsilon$ $\rho\epsilon\epsilon\epsilon$ $\gamma\eta\eta\kappa\epsilon$ χρησὶς $\tau\epsilon\kappa\lambda\omicron$ ukazuje na čtení: ληστής... τὸν ἄνθρωπον ἀποκτείνας καὶ ἀποδράς, ἀπέμεινε ὁ κυὼν τοῦ δεσπότης φυλάσσων τὸ σῶμα.

765, 19 καὶ σπλαγχνισθεὶς ὁρῶν αὐτὸ τῇ γῇ. τοῦτο ἰδὼν ὁ κυὼν καὶ ἀποδεξάμενος ἡκολούθει τῷ θάψαντι εὐνοϊκῇ δουλείαν αὐτῷ ἀποπληρῶν]. 351a 20 η $\rho\omicron\gamma\epsilon\beta\eta\eta\eta\eta$ $\rho\epsilon\epsilon\delta\alpha\kappa\epsilon$, $\rho\sigma\lambda\epsilon\delta\omicron\gamma\epsilon\alpha$ $\rho\epsilon\epsilon\epsilon$ $\rho\omicron\gamma\epsilon\beta\eta\eta\eta\eta$ $\tau\epsilon\kappa\lambda\omicron$; předpokládáný text 1. redakce tedy bude: .. καὶ θάψας τῇ γῇ, ἡκολούθει ὁ κυὼν τῷ θάψαντι.

766, 3 ἦν δὲ τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ ἀνθρώπου κάπηλος] 351a 21 $\epsilon\epsilon$ η (toto podle Š, M $\epsilon\epsilon\eta$) $\epsilon\lambda\epsilon\kappa\epsilon$ $\tau\epsilon$ $\kappa\alpha\pi\eta\lambda\epsilon$ = * ἦν δέ οὗτος ὁ ἄνθρωπος Κάπηλος. K tomu ještě doplňuje MŠ větu: η $\rho\eta\eta\epsilon\epsilon$ $\epsilon\epsilon$ $\rho\epsilon\epsilon\epsilon$ κ $\eta\epsilon\eta\eta$, $\epsilon\epsilon\eta$ $\epsilon\lambda\omicron\gamma\delta\epsilon\eta\epsilon$ $\kappa\epsilon\epsilon\epsilon\eta\eta\eta\eta$ $\eta\eta\eta$.

766, 3 πάντας οὖν τοὺς εἰσιόντας καὶ ἐξιόντας εἰς τὸ ἐργαστήριον ἔσαιεν ὁ κυὼν] ib. $\epsilon\epsilon$ η $\epsilon\epsilon\epsilon\delta\epsilon\eta\eta\epsilon$ $\eta\epsilon\lambda\alpha\eta\epsilon$ = * πάντας οὖν τοὺς εἰσιόντας ἔσαιεν.

766, 5 συνέβη καὶ τὸν φονέα πιόμενον] 351a 25 $\omicron\gamma\eta\eta\eta\eta$ $\eta\eta\eta\eta$ $\rho\eta\eta\eta\eta$ $\epsilon\epsilon$ $\eta\delta\omicron\gamma\eta\eta$ = * τὸν φονέα ἐκεῖνον συνέβη ἐρχόμενον...

766, 21 μέντοι] η = * καὶ.

767, 2 καὶ κοπρόνους ἀρµαμέντον καὶ] $\nu\eta\eta\epsilon\chi\alpha\eta\eta$ ν M.

767, 8 τὴν Βάνην] $\eta\eta\eta$ $\gamma\eta\delta\epsilon$ 351b 24 = * Βάνην τὴν πόλιν.

767, 17 Βερώνην] $\eta\eta\eta$ $\gamma\eta\delta\epsilon$ 352a 7 = * Βερώνην τὴν πόλιν.

767, 22 Φλώρου] 352a 13 $\phi\lambda\omicron\eta$ η $\lambda\alpha\beta\eta$ = * Φλώρου τε καὶ Λαύρου.

767, 23 μαθεῖν βουλόμενον] η $\epsilon\epsilon\eta\eta\eta\eta\eta$ 352a 15 = * καὶ ἠρώτησαν.

768, 3 ταῦτα ἀκούσαντες] ib. 19 $\eta\eta\eta$ $\omicron\gamma\eta\eta$. $\epsilon\lambda\eta\eta\eta\eta\eta$ = * ταῦτα οὖν ἀκούσαντες; οἱ βασιλεῖς] om. M.

768, 4 ἀνεχώρησαν, ἀποστέλλουσιν] ib. η $\eta\eta\eta\eta\eta$ $\rho\sigma\lambda\alpha\eta\epsilon$ = * ἀναχωρήσαντες ἀποστέλλουσιν.

769, 3 καὶ γυμνῶσαντες αὐτῶν τὰ ξίφη... διέλυσαν] 352b 18 $\eta\eta\eta\eta\eta\eta\eta$ $\eta\eta\eta$ η ... $\eta\eta\eta\eta\eta$ = * γυμνῶσαντες τὰ ξίφη καὶ διαλύσαντες.

769, 6 ἐξήλασαν] 352b 23 dat. absol. ѿνοχηном = *ἐξελάσαντες [δέ].

769, 10—770, 9: o 7. sněmu církevním jen jedna věta. Viz výše str. 319.

770, 11 τὴν ἐαυτοῦ γυναῖκα Μαρίαν] *M* 353a 2 doplněk důležitý: ⲙⲟ ⲓⲉ ⲛ ⲉⲣⲕⲁⲛⲁⲓⲛⲁⲓⲉⲣⲥⲁ ⲥⲁⲧⲉⲣⲁ = *ἦν καὶ μοναστηρίαν ἐποίησε. Miní se Marie, choť císaře Konstantina VI.

770, 20 ἐκίνησεν αὐτὸν κατ' αὐτῆς εἰς μῖσος] 353a 13 ⲡⲉⲗⲓⲕⲓⲛⲉ ⲛⲁ ⲛⲟ ⲛⲉⲡⲁⲕⲓⲛⲉⲧⲁ = *ἐκίνησεν κατ' αὐτῆς μῖσος.

771, 11] θεομάχου καί] om. *M*.

771, 15 ἐξάγει τούτους Εἰρήνη τῆς ἐκκλησίας (τῷ λόγῳ)] ⲥⲓⲟⲓⲱⲙⲙⲁ ⲛⲉⲣⲕⲁⲛⲁⲓⲛⲁⲓⲉⲣⲥⲁ 353b 1.

772, 16 Βαρδάνης... γέγονε μοναχός] 353b 29 ⲕⲓⲁⲥⲱ ⲱⲉⲧⲣⲓⲛⲉⲕⲁ ⲛ ⲛⲛⲟⲕⲥⲧⲉⲕⲟⲕⲁⲕⲁ = *τὴν τρίχα κείρας καὶ μοναχὸς γενόμενος... ἦλθεν.

772, 18 εἰς τὸ μοναστήριον αὐτοῦ, ὃ ἦν αὐτὸς προκατασκευάσας]. 354a 1 ⲉⲕ ⲛⲉⲙⲁⲓⲉ ⲙⲟⲛⲁⲥⲧⲱⲣⲁ ⲉⲕⲓⲛⲉ ⲛⲣⲕⲓⲛⲉ ⲟⲩⲩⲛⲛⲓⲛⲁⲕ = *ἐν ἧ (scil. πρώτῃ νήσῳ) τὸ μοναστήριον ἦν προκατασκευάσας.

772, 20 ἐκτυφλοῦσιν αὐτὸν παρὰ γνώμην τοῦ βασιλέως. διὸ καὶ λύπη πολλῇ συσχεθεῖς] om. *M*. 354a 3; za to je ⲕⲱⲩⲱⲥⲓⲕⲁ ⲥⲛⲁⲕⲙⲁⲛⲟⲩⲟ ⲛⲛⲕⲓⲛⲉⲫⲟⲣⲁ = *ἐξεζητεῖ αὐτοὺς ἐπὶ πολὺ Νικηφόρος.

772, 22 (τοῦτο) εἶναι [τοῦ τοιοῦτου τολμήματος] om. 354a 6 ἐπὶ τοῖς λεγομένοις] om. *M*.

773, 10 ἀμφοτέρων αἵμασιν ἀνθρώπων] de Boor 773, 10 athetuje ἀμφοτέρων, ale nepřámem, srv. *M* 354a 21 ⲱⲕⲟⲛⲙⲁ ⲕⲣⲕⲓⲕⲓⲛⲁ ⲙⲁⲗⲉⲕⲱⲥⲉⲩⲕⲓⲛⲁ.

773, 17—18 καὶ τὸν κατὰ τῶν ἀνθρώπων δαιμόνων πόλεμον ἐκ φθόνου καὶ μισανθρωπίας ἐκμιμούμεθα] om. *M* 354b 1.

774, 1 σύνεσιν καὶ φρόνησιν] 354b 10 ⲣⲁⲩⲟⲩⲙⲟⲩ, om. φρόνησιν.

774, 2 ὑπερθανμάσας] *M* 354b 11 ⲛⲣⲕⲟⲩⲩⲱⲕⲓⲕⲁ ⲥⲉ. Dále *M* doplňuje řecký text: ⲛ ⲱⲉⲣⲕⲧⲱⲛⲓⲛⲁ ⲥⲉ ⲛⲁ ⲥⲁⲙⲣⲕⲧⲓ ⲉⲛ ⲥⲁ ⲕⲓⲁⲧⲉⲕⲁⲙⲓ ⲥⲧⲣⲁⲛⲓⲕⲁⲙⲓ ⲛⲁⲩⲕⲥⲧⲓⲛⲉⲱⲛⲓ, ⲓⲁⲕⲟ ⲥⲓⲛⲉⲕⲓ ⲛⲉ ⲥⲁⲕⲓⲛⲟⲧⲁ ⲛⲉ ⲉⲱⲧⲓ ⲛⲣⲓⲕⲉⲥⲧⲓⲛⲉⲕⲁ.

774, 6 καὶ γηροκομεῖα] om. *M* 354b 18; ř. 9 καὶ διάφορα καὶ ἀναρίθμητα] om. *M*.

774, 20 ἐκείνου δὲ δηλώσαντος παρακλήσεως λόγους] 355a 5
 ἐκκακισθῶν ἡ νόμος ἡ γλῶσσις κκ εἰμος = *φεύγοντος ἐκείνου καὶ
 λέγοντος πρὸς τοῦτον (mask.).

774, 22 ἕως τούτου. ἰδοὺ γὰρ λίαν νενικήκας ἡμᾶς] om.
M 355a 6.

775, 2 ὁ βάρερος] 355a 9 българскын начальникъ (Š) = * ὁ τῶν βαρβάρων ἡγευόν.

775, 3 περιπεφραγμένας ὀχυρώμασι ξυλίνοις] om. M 355a 10.

775, 12. Vypravování o vítězství Krumově nad Nikeforem je v druhé redakci *k'ratši* než v M: Krum... ἐκέλευσε πίνειν εἰς αὐτὴν τοῖς ἄρχοντας τῶν Βουλγάρων ἐγκανχώμενος κατὰ τοῦ ἀπληστευθέντος καὶ τὴν εἰρήνην μὴ θελήσαντος]. K tomu *M* doplňuje 355a 21: и паче къ лѣпотоу. ѿ неситетва бѣ якоже прѣлоучи се прѣмногоу и сребролюбна снѣ пострѣ, и паче рещи ѿ не-наказаниа и соурокѣства. K tomu přidává Georgios mravokárné citáty z Písma.

M jich má víc než 2. redakce. Doplňujet po slovích:

775, 16 ὁ δὲ προσέχων ζωὴν προσθήσει] 355a 29—355b 5
и мнози ѿдаше себе въ падение злата ради: и бы^а пагоуба ихъ
прѣ^{дъ} лицемъ ѿ^{бъ}. и црѣ^{вѣ} ненаказанъ(и) погуби^амъ^атъ люди свои и црѣ^{вѣ}
боуи въпада^{ху}тъ въ злато, такоже съ нимъ ненаказанъ и ненаоучень
къ послѣднюю пагоубоу себе и нже съ нимъ върнѣоу, такоже юже
мнози многаци пострашѣ. Podobně po slovích

775, 22 πλοῦτός ἐστι μέγιστος.] 355b 14—17 τῶν καὶ ὅτι: πολλοὶ
мало правенноу паче богатства грѣшныѣхъ многа, и хощещи
ωκοпатити се въпадають въ напасти и сѣкти.

776, 6 καὶ κουροπαλάτης] om. M 355b 30.

777, 13 καὶ ἀφωνοτέρον τῶν ἰχθύων] M 356b 6 add. н безъзна
паче жабъ.

779, 23 διδασκάλους] M 357b 21 add. въ исправление цркви.

780,8 καὶ τῆς θυμέλης τὴν προσηγορίαν ἐπιλημμένον] M 358a
6 add.: и повнѣмъ прозваннѣ и дѣломъ такоже сын. и всакого
дѣхна оученнѣ и прѣвѣкннѣ непрчестенъ сын, такоже рече се.

780, 12 μέχρις οὗ τοῦτον ἐνδίκως ἡ θεία δίκη μετῆλθεν]. Potom následuje v M 358a 15—359a 5 vypravování o snu a smrti císaře Lva Arménského, čehož v druhé řecké redaksi není. Zní takto:

прѣжде ꙗко ꙗкоуенакнстныи и законъ смъркти скончанныи
своѣго въ снѣхъ видѣхъ вѣтъкынаго тарасна прииѣша къ нѣмоу
и оуничижающа нѣмоу неправды и къ ѡтхоуемоу миѡханау оуѣас-
номъ гласомъ глаголюща: порази сего, иже ты миѡханау оудариши
нѣго крѣпко иако ꙗко жина встани.

възвѣнчушъ оубо пристранниѣ паче и трепетниѣ, сказа дѣвдо-
син, женѣ своѣ, иако же видѣхъ соуруки и жестоуердыи, въ малѣ
оубоимъ се и оума чакъ оуѣасомъ и разгорѣниимъ видѣниа, прѣ-
вѣ тожѣ пакы желѣзо вобразомъ и жестоуердыимъ въ в'семъ,
иако оубо идиновобразномоу нѣго фарауноу прозаканѣно бѣше се
и забвѣнию видѣнии прѣдавъ. видѣнии же шю не по мнозѣ
дѣламъ скончавъ се, иакоже хоуау прострѣтъ, тоу и доуина
зловѣ приѣтъ. нѣмоу же по истинѣ кса безаконна нѣго поменѣтъ г'ѣ:

и вбрати се коакъзи нѣго на глагоу нѣго, и на врѣхъ нѣго
неправа нѣго скиде. и оубо что, и нагакство нѣго и падении
вѣтъкыномъ слоуо оуѣаснѣи вбаниаи наводитъ глаго: сѣ чакъ,
иже неположи ба помощника сѣбѣ, и ꙗко оубока на множкство ко-
раткства своѣго, и възможно соуѣтею(!) своѣю, и ты, ре, крѣ-
постию мою сѣтворѣи и моудростию разоума моего оуѣсталоу
прѣдѣлаи же изыкыи и крѣпость ихъ изыкыждѣи. и ниа не
тако; и ꙗко послѣтъ г'ѣ къ твою чѣсть възвѣстни и въ твою
славоу иако горѣи и разжѣтъ се. и како оубокои се истезани
и поспѣшани? сѣкроушии вѣ въ иарѣи грѣшникыи и нѣго
кнзѣи порази иарѣи. кса земла въпнѣтъ съ вѣселѣиимъ.
и дрѣка анѣока възвѣселѣи се у тебѣ. ѿ иако бо ты оуѣи,
нѣвъзидѣ сѣкыи на. кси вѣ слышавшии вѣтъ твою, въспѣ-
шѣтъ роуками у тебѣ. за ни, на кого нѣвъзидѣ злока твоѣа

всѣга, подѣ тобою постилають каменни смръдѣще и встанѣтъ твои чръкви. и бѣдѣши въ рѣ и родѣ въ клетвоу. и како скроушии се и развѣтъ срѣда всен земли!

Тѣмже оубо въ правдоу злобы нго измѣниши се православыи глѣтъ: бавенъ гъ, иже не да на въ локитвоу зѣбѣмъ ѿ. дша нана яко птица избави се ѿ сѣти ловещихъ. сѣтъ скроушии се и мы избавилии быхѣмъ. и врагоу вскоудѣше ороужия въ концѣ. и погыбе память нго съ шѣмѣмъ. Další slova нмоу же злобном бытии = 780, 13: Οὐ τὴν κακίστην γένεσιν . . .

781, 19 τίγριδος] om. M 359b 12; 20 Ἀρμένιον (οὖν) cf. армѣнскаа оубо.

783, 6 (παν) ολεθροῖς cf. вепарѣбными 360a 28.

783, 22 μεγάλα] 360b 19 велерѣчнѣ = * μεγαλορρημοσύνην.

784, 8 (ἦν) ὅτι σοφία] 361a 22 или яко моудрость.

784, 16 τῷ θεσπεσίῳ Ἰεζεκιήλ] прѣкоу изекѣилоу 361a 13 = * τῷ προφήτῃ Ἰεζ.

785, 3 Αὐγάρω] om. M 351a 28 6; ταῖς ἱεραῖς] om. M. 361b 3.

785, 26 ὄνπερ ναόν] M 361b 26 нмоу же чюдѣу цркви = * ὥπερ θαύματι ναόν.

786, 1 τὸ ἀχειρότευκτον ἐκεῖνο] 361b 29 нерѣкоткореныи образъ шнѣ = * τὴν ἀχειρότευκτον εἰκόνα ἐκεῖνην.

786, 10 τὸ σεβάσμιον] om. M 362a 11; 12 ἀνδριάς (γλυπτός) cf. 362a 13 стаклѣ изващении.

786, 14 στήλην] om. M. 362a 16.

786, 18 μνημονεύσας] add. M. 362a 21 ѿ вѣщныхъ послѣдованин ведомъ и ѿ истинны паче понѣждаемъ и . .

786, 20 (ἄγνωστον καὶ) ἀλεξίσακον ἐπικούρημα cf. 362a 25 вѣдомо и снсно поможенин,

786, 23 τό τε [μύκιστον] om. M 361a 29 тогѣ.

787, 2 ἐτέρω om. M 362b 8.

787, 6 παραγραφάμενος (καὶ ἀπορώψας) cf. 362b 13 оуничижиъ и ѿвергъ,

788, 3 συνεσχιάζει] M 363a 9 вѣщпаетъ = * συσχιάζει; 10 ὄν] om. M.

789, 3 καὶ ὧς] om. M. 363b 7.

789, 5 ἔχρανε] Následují v M další útoky proti Lvu Arménskému, a to od M 363b 10 (иже) až po 364a 5 (погыбе) Zní takto:

ИАКОЖЕ ПОБНОЕ КЫ НАНЪ ЗКАО ГЛЮЩЕИ СЦЕННОЕ СЛОВО, ИАКО
ГЛАВКОКА ОУСТА БЕЗАКОННО И СМЪРКТИ ОУЖАСЕНЪ ЗАНИ ПРѢДАДЕТ СЕ.
И ПАДЕ ОУБѢ БЕЗАКОННЫИ ИЖЕ ГРѢХА ЧЛВКЪ, ИЖЕ ПАГОУБѢ СНЬ, ИЖЕ
БЕЗАКОННИА ДѢЛАТЕЛЪ, ДОУКАКЪСТВОУ КЪМЪКЕТНИЦЕ, СРАМНЫХЪ СТРА-
СТЕН ЖИЛИЦЕ, НЕПРАВДѢ И МОУЧЕНИЮ ДѢЛАТЕЛНИЦА, СОУПРОТИВНЫХЪ
СНАК ВЪДКОРЕНИИ, КСѢМЪ ЗАКЪМЪ ЗЛОЕ ОУСТРѢМЛЕНИИ, ЛЮТЫИ
ЕРЕСИ РИКЪ. И ШТИДЕ БЕЗАКОНОВАКЪ КЪ СОУИ. ШЕЛНИ СЕ ОУБО ИМОУ
КѢРА И СЪБИРАЕТ СЕ ІАВѢ НЕВѢРНИИ. И ПРОПОВѢДНИКЪ САМОКѢТЪНЫКЪ
СКОММОУ ШТОУПАНИЮ БЫКАЕТЪ. И ПРОЧЕИ БЛАГОДѢТЕЛСТВОВАТИ ОУПО-
КАВЪ, ШТОУДОУ ПРИИМАЕТЪ ДОНАІА, ИХЪЖЕ СЪДѢЛА ШЕЗѢК И ЧЛВКЪ
ГОРШАІА. ИЖЕ МНОГО ОУБО НА ЗЕМАН КРАЖЕВАКЪ И КЪСХЫТИКЪ И СТКО-
РИВЪ, МНОГОУ ЖЕ НЕПРАВДОУ НА ВЫСШТОУ ГЛАВЪ И ПОМЫСЛИКЪ И НА
ЗНИЖИТЕЛА РАЗГРѢДѢК СЕ, ИАКОЖЕ ШИИ ПРЪКЪИИ КРАГЪ И СОУПОСТАТЪ
РОДОУ НАШЕМОУ ДИАКОЛЪ, СИЦЕ БО И ЖИВЫИ ШЧРЪНИИНЫИ, КѢДЫ
И БОЛѢЗНИ МНОГЫ СЕБѢ СЪБРАКЪ, СЪ КОРАКАМЪ КОУРОНОМЪ И КЪКНОУ-
ЩИИМ СЕ СКОЕ ЖИТИЕ ПРѢВЕДЕ. И ОУМИРАЕ СТРАСТИКЪ ШЕКРЪНИИ-
НОУЮ ЖИЗНЬ СКОНЧАКЪ, ЗАКЪИ ЗЛѢ ПОГЫБЕ. ПОСИХЪ ЖЕ = 789, 5: μετὰ
δὲ ταῦτα... 789, 10 ὑποδείξασθαι] M opět doplňuje 364a 11—364a
22, zase proti Lvu V.: и погрибаѣт се гробѡмъ шела, иакоже ишакимъ
шнь, иже надъ іоудей иѣккога цртвокавшіи (M chybně -а); иакоже
идиношеразно въ бжїи слоужбѣ и идиношеразно, иакоже събыти
се на нѣмъ паче въ лѣпотоу. горе ш моужи семъ! непоплачуть
ш нѣмъ. ѡ братѣ, оувы миѣ, ги, оувы миѣ, братѣ, гробѡмъ шела
погребаѣт се. и оубиень бывъ повржень боудеть кнѣк вратъ
іерлѣма. тако оубѢ срамно поживъ скверньныи и шканною
сѣмъртню житиѣ шпоуцѣ, бываѣтъ кѣчномоу шгню пица и раз-
горѣнии.

κνητήριον же, ἵακο οὕτω κρηιδεα̃ς η̃κκα̃ς η̃μ̃κ̃аше = προσεχτέον δὲ ὅς, εἶγε ἰσχύιν τινα εἶχεν 789, 11.

789, 17 δι τοῦτο] om. M 361a 29.

791, 15 σῶμα... [όλοϊον] τὸ η̃μέτερον] om. M 365b 2 сь тѣ-
лѣмъ... на̃шнѣмъ.

792, 2 οὐ κατερυθριῶσιν] 365b 18 нестыдѣше сѣ = * οὐκ αἰσχυνόμενοι.

792, 5 τὴν θεόλογον γλῶσσαν] Zde před začátkem vlády Michaela II. má Lětovnik ještě úvahu o obrazoborcích: 365b 22—367a 30, tedy dosti obšírnou. Zní takto:

нбо нескмыслѣнн сѣуть по истинѣ и неразоумѣнн и моудры
ѣже зло творити тѣкмо а ѣже добро творити всачьскы неразоу-
мѣше. тѣкмже оуко и прѣданыхъ тѣмъ црквинымъ оуставымъ
къ лѣнотѣу ѡлагають, ѣже ѣдинѣю съборѣнѣи цркви соупроти-
клаше и прочѣи архіеренскыхъ прѣстола ѡтрыгыше сѣ. понѣже оубо
нечьстна прѣстателѣи и склнсателѣи в' сѣмъ ѡбразѣмъ непорочнымъ
кѣры нашен ѡврыгыше сѣ, мѣтвы же прѣпѣтныѣ бгородителннцѣ
и стыхъ всѣхъ, и оумьршемъ имъ мнѣше всако и ничеосѣ
ѡноудѣ моци или дѣиствокати, глѣють неѡбѣнѣ. нбо ꙗкоже хс
тежкѣ тѣмъ ѣ и на иконѣ, зримъ и въ память прихѡде, такоже
и стын нго ѡгоннани и ѡсплаамни и мѣтвы и моци ѣ; ѡбли-
чают сѣ ꙗвѣ ѡтоужени ѡ вѣннхъ завѣтъ доконца соущѣ.
ѡплавають бо ѣлѣскаѣи словеса и слышати нехотеть гд, какова
ѡ вѣскрєєни некоюшюцинымъ провѣща сѣддоукемъ, ѣже и сѣддоу-
кѣи неѣвѣрѣннши и неслмыслѣнннн.

Ре бо: икстєан члн рєннѣго вѣмъ бѣмъ глѣшннѣмъ: азъ
нємъ бѣ авраамѣкъ и бѣ нєаакѣкъ и бѣ ꙗковѣкъ, иѣ бѣ мрѣтвыхъ,
иѣ живыхъ. и къ кѣроуѣцинѣмъ рѣ пакы: блѣдѣтє, нєнєраднѣ
ѡ ѣдннѣм ѡ малыхъ снхъ; глѣѣ бо вѣмъ ꙗко аггѣлы ѣ на нѣбєсѣхъ
кыноу видѣтъ лнцѣ ѡца мѡѣго, ѣже ѣ на нѣбєсѣхъ, что творѣшѣ
и что глѣшѣ, развѣ ѡ молѣннхъ сѣ кѣлѣныхъ мѣтвы и застоу-

павиши къ коу твореи, нѣжеже кезоуми соуше, оукоризнѣ соутъ похотиши. сею ради оудовъ тѣмъ моудрый прилична соутъ словеса, нѣже ѡ стѣхъ кѣмъ рена.

Праведникъ дше, ре, къ роуцѣ бжн. и не имать прикоснути се нхъ моука, нещивани кше къ очню кезоумный оумрѣти. и кѣмъ се злоба и сходы ѿ и ѿ насъ шкствнн скроушени. ѡни же соутъ къ мирѣ. нѣ прѣ лицемъ чѣккѣ аше и моучени коутъ, оуновани нхъ кесмрѣти испакн, и малымъ показани кыше, великаа прїимутъ. яко бѣ искоушен ѿ и ѡбрѣте ѿ достонны сѣбѣ. яко злато къ грѣшнн искоушен ѿ и къ вѣкѣ поскшени ѿ кспаютъ. и яко искры по стѣбаню прѣтекоутъ. соудеть языкомъ и ѡблѣютъ люми. и кѣрнт'се гѣ надъ имн къ вѣкѣ. нѣ и жидовъ злочестивѣннн и зѣло злодѣлател'нѣши пакуютъ се. онѣмъ ко спѣшиа и чѣстна, нѣже глѣсомъ прѣрѣ, дхѣмъ глаше: оумленъ коу ѡ градѣ сѣмъ, си рѣчѣ о терѣмъ, мене ради и за дѣда, отрока моего. сшени же ѡтроци кыскоушени бѣдѣ соуше, молахоу кѣ ѡцѣ сѣнхъ, тѣхъ ходо-танствомъ оумленъ быти.

Непрѣдажѣ на доконца глѣше имени твоего ради и неразори завѣта твоего и нѣимн матъ свою ѿ на, акраама ради къ-злюбленнаго ѿ тебе и за неаака, раба твоего. ѡсоу ни(ак.)пѣснѣ гнѣ нечисти[мъ], ѿ нѣже кспѣти и глати.

Павите, дсн и дше праведныхъ хѣ, такоже оумирающе ни-чесоже дѣнствовати ѡноудѣ дхѣмъ, зломоудрѣно по истинѣ и злочестивѣ славише. Елисею же, бжв'номуу прѣкоу аше не и сшенинн и стѣнѣ кости оукрѣть нектрнѣ стѣборѣцѣ. и нектрѣ-ствомъ мрѣтвѣхъ прикоснувыи се снмъ мрѣтвѣцѣ и ксѣмрѣ-дѣвши се праведно паче ѡсоудитъ. и велии ѡнихъ посмѣятъ се, ѡбличае нечѣстивыхъ доушною оумрѣциени.

Гѡу оубо нашемѡу рекшоу къ своимъ оученикомъ: елика аще
скежете на земли, боуѣтъ сѣзена на нбсѣх, и елика аще разрѣшите
на земли, боуѣтъ разрѣшена на нбсѣхъ — коле до здѣшняго ли
житиѣи ѡнѣмъ ѡбѣщаюѣтъ, или и по прѣставленіи ѡ сего
живѡта? и къ нескѣтареюшіймъ се и вѣженѣмъ приѣтти боуѣше
ѡбѣщаніе приѣтти. и толма паче, елико ихъ ради и иже по нихъ
ѡбѣщанію приѣтти слоу, или не паче к гѡу ѡшѣше стѣи и сѣѡр-
тѡюуѣше съ нимъ, много паче и дръзновеиѣи приѣше, елико и
приближеніи. тѣлесныѣи кв ѡковы по бѣгословномѡу глѡсу ѡ-
тресеи и сѣмоуѣцѡиныхъ оумъ вѣиѣи измѣише, ивѣ оубо іако
аггѣлѣскомѡу спѡвѣше се дръзновеию.

Тѣмъ же въ правдоу бж҃іѣи цркви памѣти сътворѣиѣтъ стѣхъ
сѣвѣише и ѡ начѣла прѣимъши. храмы имъ къзѣиѣше, дхѡвно къ
нихъ трѣжоуѣствоуѣмъ, и славословимъ прославѣиѣшаго ихъ гдѣ.
тѣмъи бо самѣмъ стѣмъи бж҃и чѣсть принашѣмъ, добрѣ вѣ-
доуѣше, іако іаже къ побнымъ равѡмъ чѣсть іакѣиѣи имѣтъ къ
ѡбѣщѡмѡу вѣцѣ слакоу. и мы оубѡ, іако вѣроуѣше дръзновеиѣи
вѣиѣи къ боу тѣмъ приѣтти, сѣиѣиѣи мѣтѣи и приѣвѣиѣмъ
кѣсѣга и испрашѣмъ. прѣлѣстѣиѣи же и бѣгѡборѣиѣи іако сѣиѣи вѣиѣи
и такоѡѣи идиѡноу ѡвѣрѣиѣи, да блѣдетъ и да соуѣсловѡюѣтъ и
такѡ да поидѡуѣтъ къ скѣтѣи ѡгнѣи сѡмѣго и пламене, игоже
ражегоиѣи. Hned po tom po lkkѣи же цртѡѡѣи мѣхѣиѣи = Μετὰ
δὲ Λέοντα ἔβασίλευσε Μιχαήλ 789, 6.

792, 11 ἐν ἑξοταῖς [εἰρηταῖς καὶ πόντος καί] om. M. 367b 5
въ странахъ заточеныхъ.

793, 12 τῆς Συρίας] 368a 5 ἀσπρίνεϋϋ = * τῆς Ἀσσυρίας.

794, 9 τηνικαῦτα] 365b 3 такоѡѣи = * τοιαῦτα.

794, 15 [παντὶ τῷ λαῷ] om. M 368a 22.

795, 11 καί] om. M. 368b 23; 795, 3 ὀνειροπολῶν] om. 368b
26; 785, 9 καὶ διόλωλεν] om. 369a 2.

796, 6 καὶ οὐκ ἀντελάβου αὐτοῦ ἐν τῷ πολέμῳ] M. 369a 29 —
b 1 add.: разорилъ иси ѿ очиниѣннѣ нго прѣстолю нго на
земли покрѣже. оумалилъ иси дѣи крѣмене нго. величалъ иси
стоудимѣ.

796, 10 ἀνωρθώθημεν] M rovněž dodává další citáty
369b 6—9:

и въскрѣни, бѣ, соудн при твою. помени поношениѣ твою иже
ѿ безоумнаго. и не забодн гласа молиткѣ твоихъ. нбо грѣдѣни
крагѣ нашѣ възыде въноу.

797, 3 κατὰ πρόσβασιν] om. M 369b 28.

797, 5 τῆς κενῆς ἐλπίδος ἀποτιχίαν] M 369b 30 ποροую на-
дежоу погрѣшнхше — tedy čteno νεῆς m. κενῆς; snad omyl.

797, 15 κατάρξαντα [καὶ διαρκέσαντα χαλεπὸν καὶ δύσοιστον
ἐμφύλιον] (λοιδορίαν καὶ) πόλεμον: takto podle M 370a 10 по-
ношениѣ и бранѣ.

To jsou tedy případy, kde Lětovnik se odchyluje od druhé redakce Georgiovy a tím restituuje první. Ráz těchto odchylek je týž, jako v dřívějším textu kroniky: stručnější zpráva o sedmém církevním sněmu, zato hojnější citáty biblické a obšírnější i vášnivější polemiky proti obrazoborcům a jejich ochránci, Lvu V. Tato obsahová shoda ukazuje zároveň, že tyto „přídavky“ M nejsou původní práce předkladatelova; to pak ještě lépe ukazuje jejich forma, totiž sloh otrocky podle řeckých vazeb a řeckého slovosledu napodobený, takže je místy až nesrozumitelný. V bulharském Vremenniku pak těchto „vloček“ není.

Symeonovo pokračování ke Georgiovi v Lětovniku.

Avšak ani ten rukopis první řecké redakce, jehož užil překladatel Lětovniku, *nebyl úplný*. Končilt se právě před nastoupením Theofilovým. Věc byla taková, že řecký rukopis překladatelův sice sahal ještě dále. ale další jeho text *nebyla* již kronika Georgiova. Ta sice ještě obsahovala celou vládu Theofilovu a nastoupení Michaela III. a Theodory i synodu r. 843 (de Boor. str. 797—804), ale ten písař, jenž psal řecký rukopis, námi předpokládaný jako předloha Lětovniku, opustil text Georgiův před nastoupením Theofilovým, a přibral hned Symeona

Logotheta, kdežto v jiných rukopisech řeckých začíná pokračování ze Symeona, jak víme, až Michaellem III. Že je tomu vskutku tak, to vidíme ze srovnání Lětovniku s druhou řeckou redakcí a se Symeonovým textem ve vydání Muraltově. Ani s jedním z nich se Lětovnik neshoduje úplně, přece však více s textem Muraltovým.

Poměry jsou tu tyto: 371a 23 εὐφροσύνῃ — 371a 22 *принимже* je text blízký Muraltovu; 371a 22 — 371b 19 *протыраша* o výpravě Saracenů proti Cařihradu podobně jako u de Boora 797, 21 ἐφ' οὗ — 798, 17 ἐπανετείνατο; 371 b 19 *къ сѣмоу* — 375a 14 *пѣно* podle Muraltova textu; 375a 14 — 376a 6 *λοῦκαβύστω* je poměr asi stejný k obojímu znění (de Boor 799, 10 ἐφαρμόσειε — 801, 13 *πονιρία*. Pak opět znění pozdější (Muraltovo), čili jinými slovy od nastoupení Michaela III. je již jenom text Symeonův. Doslovné srovnání tu není možné, protože příslušné řecké rukopisy nejsou podrobněji známy.

M 381a 22 se končí kronika Georgiova a následuje pokračování z Logotheta. Také tuto část jsem podrobně srovnal s řeckým textem, a to s Muraltovým, a shledal jsem, že Lětovnik obsahuje t. zv. knihu pátou, t. j. dějiny až do roku 948, pak knihu sedmou, docela kratičkou, podávající výklady kosmogonické, a osmou, podávající stručný výčet panovníků, obě od Symeona. T. zv. šestou knihu Lětovnik neobsahuje. V knize té bylo pokračování kroniky až do r. 1071, složené neznámým pokračovatelem, neboť jak viděti již z letopočtu, tato kniha nemohla pocházeti od Symeona Logotheta.

Avšak překladatel Lětovniku překládal z takového řeckého rukopisu, kde tato *šestá* kniha *byla*, a vynechal ji tedy. To můžeme snadno dokázati: Na samém konci t. zv. páté knihy (Muralt 849, § 1) v panování Konstantina Porfyrogenneta se praví: τὰ δὲ περὶ αὐτῶν (t. j. o spiklencích proti císaři) πλατύ-τετα τε καὶ ἐπεξεργαστικώτερα ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐπεξηγήσει ἐκθήσομαι. Odkazuje se tedy na knihu šestou, bezprostředně následující. Nepocházejí tudíž tato slova od Symeona samého, který tu právě končil, nýbrž již od jeho pokračovatele. Mohlo by se ovšem namítnouti, že i tato slova napsal Symeon, hodlaje pokračovati, ale smrt nebo jiná překážka že mu vyrazily péro z ruky. Tomu však není tak: Symeon dopsal kroniku právě do

své doby a podle toho, co víme o jeho životě, musíme se domnívati, že rok 948 dosti dlouho přežil (viz zde I, 64 n.). Tato slova tedy pocházejí až z osmdesátých let XI. století. A právě tato slova obsahuje také Lětovnik: M 247b 21 а *иже въ нѣхъ подро́бноу съдѣланнаа, къ прѣжнѣи покрѣсти положена.*

Víme tedy, jakého rozsahu byl text Symeonův, z něhož překládáno. Ale chceme také věděti, jaké byl redakce. Již jsme vyložili (v II. č. str. 43 n., 55), že redakční poměry řeckého Symeona jsou svrchovaně spleťtí a dosud nevyjasněné, že však se slovanského stanoviska rozlišujeme trojí znění této části Symeonovy kroniky:

1. vlastního slovanského Symeona,
2. Symeona v bulharském překladě Georgia, ve Vremenniku,
3. Symeona v t. zv. srbském, v Lětovniku.

Od Muraltova textu se Lětovnik odchyluje v četných místech, ale odchylky ty jsou nepatrné; přece však ukazují, že přímo text Muraltův (Mosq. syn.) nebyl předlohou Lětovniku, nýbrž že tou předlohou byl nějaký rukopis, který byl v těsné souvislosti s Mosq. syn. Srovnávání naše nemohlo zde ovšem očekávati tak věrné shody, jakou nalézáme v otrockém překladu první redakce Georgiovy, a proto i v posuzování odchylek jsme musili býti mírnější než tam, protože přesného řeckého textu tu nemáme. Než i tak nám vysvitl zvláště zajímavý případ, který ukazuje důležitou shodu Lětovniku s Mosq. syn. Tak v M 407a 11 po slovích *и константи́на сѣна алекса́ндрова скопѣти* (totiž chtěl tak učiniti císař Alexander) čteme hned *и константи́на и анастасѣи ѿба брата георгиаковы гл҃емыи*. Tato slova a celé další vypravování, sem připojené, se sem vůbec nehodí. Překladatel přeskakuje do vypravování úplně jiného, jež se týká nástupce Alexandrova, císaře Konstantina, syna Lvova. O tom se v textu bezprostředně předcházejícím (Mur. 796 § 2) mluví jako o nezletilém princí. Vypravování ztrácí touto poruchou úplně smysl. Text k němuž bylo přeskočeno, je až na str. 803 § 8, kde se vypravuje, že matka Konstantinova, vdova po císaři Lvu, odstraněná kdysi od Alexandra z paláce, po nastoupení synově se vrátila, a uvedla do paláce Konstantina Parakimomena „a Konstantina a Anastasia“. *Tutéž chybu* nacházíme v řeckém ruko-

pise synodálním, kde uprostřed stránky také písař pokračoval po slově εὐνουχίσαι slovem Κωνσταντῖνον. Stalo se to asi tím, že řecký písař obrátil omylem dva listy místo jednoho (194b/196a) a nevšiml si chyby, protože v obou případech je slovo Κωνσταντῖνον, ač ovšem se v druhém míní jiná osoba.

Naproti tomu však je stejně jasné, že Lětovnik z tohoto řeckého rukopisu překládán nebyl, i z té okolnosti, že Mosq. synod. má mezeru (na str. 811 § 5 vydání Muraltova), Lětovnik však toto místo *má*. Můžeme tak ovšem souditi jen podle *M*, protože *Š* je v těchto místech zkomolen (jsou to ony scházející listy). V *M* tedy je to 410b ř. 8 413a 29. Vypráví se tu o kometě (ἀρκτάριον), o Ismeriju Logothetu (až po 411a 3), o caru Symeonovi a smrti Alexandrově (411a 23), o vládě Konstantina, syna Lvova, a o dvorských sporech (412b 28), o výpravě Symeonově na Cařihrad a o uzavření míru (413a 23), a konečně o matce císařově (od 413a 23 až po 413b 29). Je to tedy místo velmi důležité a dosti obšírné.

Konečně závěrečný výčet panovníků je v Lětovniku vůbec stručnější než v Mosq. synod., jak označil již Muralt v řeckém textě svého vydání závorkami, a kromě toho sahá jen k Theofilu, tedy právě jen tam, kde také končila Georgiova kronika v řecké předloze překladatelově. Avšak tyto poznatky nestačí a musíme hledati přesnější.

*

*

*

Vyšetřme nyní cod. Vaticanus 153³⁾, o němž de Boor zjistil, že zachoval pokračování ze Symeona Logotheta, připojené ke Georgiově kronice, poměrně nejčistěji z Georgiovských rukopisů (srv. zde v č. II. str. 53). Víme již, že text Muraltův (mosk. řec. synodální rkp.) obsahuje jinou úpravu tohoto symeonovského pokračování. To je patrné na první pohled. Příklady:

³⁾ Během tisku II. části tohoto spisu vyšla a do rukou se nám dostala příslušná část cod. Vatic. 153, uveřejněná Istrinem v II. sv. jeho Vremenniku.

1. O Bardovi.

Mosk. syn. (Muralt 737):

Βάρδα δὲ τοῦ Καίσαρος ἐν τῇ προελεύσει διερχομένοι (μετὰ σκαραμαγγίου ὀξέος εἰς τὸ ὥρο-λόγιον), καθεζόμενος Δαμιανὸς ἔκεισε, ὁ πατρίκιος καὶ παρακοιμώμενος, οὐκ ἐπηγέρθη τιμῆσαι αὐτόν. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Καῖσαρ ἐθυμώθη λίαν· καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς τὸν χρυσοτρίκλινον καὶ συγκαθεσθέντος τῷ βασιλεῖ καὶ δακρύοντος ἀπὸ ὀργῆς καὶ θυμοῦ, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν ὁ βασιλεὺς. Ὁ δὲ ἔφη, ὅτι· „Τῇ κελεύσει τῆς βασιλείας σου ἡξιώθην τιμῆς μεγάλης, Δαμιανὸς δὲ ὁ παρακοιμώμενος εἰς ὄνειδος ἐμοῦ καὶ τῆς σῆς βασιλείας οὐκ ἐπηγέρθη μοι ἐνώπιον τῆς συγκλήτου.“ Θυμωθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς Μαξιμιανόν τινα κοιτωνίτην παρ-ευθὺ προστάττει ἄραι Δαμιανὸν καὶ ἐν τῷ ἐμπορίῳ τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἀπαγαγεῖν, καὶ τοῦτον ἀποκείραι ἔκεισε καὶ ποιῆσαι μοναχόν, καὶ προστάξει φρουρεῖσθαι. Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ προβάλλεται Βασίλειος ὁ πρωτοστράτωρ, παρακοιμώμενος. Ἐξηλοτύπησε δὲ ὁ Καῖσαρ τοῦτο ἀκούσας, καὶ ἔκτοτε ἔζητει ἀποκτεῖναι Βασίλειον.

Vatic. 153 (Istrin II, 11):

Τοῦ δὲ Καίσαρος Βάρδα ἐν τῇ προελεύσει μετὰ σκαραμαγγίου εἰσερχομένου, ὁ παρακοιμώμενος Δαμιανός, ἐν τῷ ὥρολογίῳ καθήμενος, οὐχ ὑπανέστη τούτῳ οὐδὲ τιμῆς ὅλως ἡξίωσεν. ὅπερ ἰδὼν ὁ Καῖσαρ καὶ θυμῷ πληγεὶς τὴν ψυχὴν, σὺν δακρυῖς εἰς τὸν χρυσοτρίκλινον εἰσελήλυθεν. ὁ δὲ βασιλεὺς, περιδρακὼν θεασάμενος, τὴν αἰτίαν ἠρώτα μαθεῖν. ὁ δὲ ἔφη, ὅτι „σὺ μὲν, ὦ βασιλεῦ, τιμῆς με ἡξίωσας, ὁ δὲ παρακοιμώμενος Δαμιανὸς ἀτιμία ὑπέβαλε. διερχομένου μου γὰρ ἐνώπιον τῆς συγκλήτου, οὐχ ὑπανέστη μοι, ὅπερ εἰς ὄνειδος μὲν ἐμόν, ἐξουθενήματα δὲ τυγχάνει τῆς βασιλείας σου.“ θυμῷ δὲ πλησθεὶς ὁ βασιλεὺς Μαξιμιανῷ τινὶ κοιτωνίτῃ κελεύει, παρ-ευθὺ τὸν Δαμιανὸν ἀναλαβόντι, ἐν τῷ ἐμπορίῳ τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἀγαγεῖν καὶ μοναχὸν ἀποκείραι, τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὸν πρωτοστράτορα Βασίλειον παρακοιμώμενον προβάλλεται. Καῖσαρ δὲ, τοῦτο ἀκούσας, ζηλοτυπία ἐπλήγη τὴν ψυχὴν καὶ ἐζήτει τὸν Βασίλειον ἀνελεῖν.

2. O Basileiovi (zemětresení a sesazení Fótia).

Mosk. syn. (Muralt 754):

Ἐγένετο δὲ σεισμός (τῇ ἐορ-τῇ) τοῦ ἁγίου Πολυεύκτου (μέγι-

Vatic. 153 (Istrin II, 18):

Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Πολυεύκτου σεισμός γέγονε μέγιστος,

στος ὥστε τὴν γῆν σείεσθαι) ἐπὶ μ' ἡμέρας (καὶ μ' νύκτας). Ἔπεσε δὲ τότε καὶ ἡ σφαῖρα τοῦ ζώδου τοῦ φόρου, καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἡ ἐκκλησία, ἡ λέγεται τὸ Σίγμα, ὥστε πάντας τοὺς ψάλλοντας ἐκείσε τελευτῆσαι. Λέων δὲ ὁ φιλόσοφος, τυχὼν ἐκεῖ, ἔλεγε τοῖς ψάλλουσι καὶ πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐκείσε ἐξελθεῖν τῆς ἐκκλησίας· οἱ δὲ μὴ πεισθέντες αὐτῷ συνετελέσθησαν ἅπαντες. Αὐτὸς δὲ (φιλόσοφος εἰς κίονα) ὑπὸ συστημάτων σταθεὶς μετὰ ἐτέρων δύο ἐσώθη, καὶ ἕτεροι ε' μόνοι ὑποκάτω τοῦ ἄμβωνος.

Φώτιος δὲ ὁ πατριάρχης ἐλθόντος τοῦ βασιλέως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ μέλλοντος αὐτοῦ κοινωνεῖν, τοῦτον ληστὴν καὶ φονέα ἔλεγε καὶ ἀνάξιον τῆς θείας κοινωνίας. Ὁ δὲ θυμωθεὶς ἀπέστειλεν ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἤγαγε τόμον μετὰ Ῥωμαίων ἐπισκόπων, καὶ τοῦτον τοῦ θρόνου ἐξέωσε, καὶ προεχειρίσατο Ἰγνάτιον τὸν ἐν ἁγίοις πατριάρχην τὸ δεύτερον.

καὶ ἐξεκείνη μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἔν τε νυκτὶ ὁμοίως καὶ ἡμέρᾳ ἡ γῆ διεσειέτο, ὅτε καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος σφαῖρα, τοῦ ἐν τῷ κίονι τοῦ φόρου ἵσταμένου, κατέπεσε καὶ ἡ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐκκλησία τοῦ Σίγμα, ἐν ᾗ πάντες οἱ ψάλλοντες συνεχώσθησαν. Λέων δὲ ὁ φιλόσοφος, ἐκείσε παραπεπνυγὼν, τοῖς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὖσιν ἐξελθεῖν συνεβούλευεν. ὃ μὴ πεισθέντες ἐναπεπνίγησαν ἅπαντες, αὐτὸς δὲ, ὑπὸ τι συστημάτων στάς, τοῦ θανάτου ὑπεξέφυγε μετὰ καὶ ἐτέρων δύο, καὶ ἄλλοι δὲ πέντε ὑποκάτω τοῦ ἄμβωνος διεσώθησαν.

Τοῦ δὲ βασιλέως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐλθόντος καὶ τῆς ἀχράντου θυσίας μεταλαβεῖν βουλευθέντος, ὁ πατριάρχης Φώτιος τῆς θείας αὐτὸν ἀπεῖργε μεταλήψεως, ἀνδροφόνον ἀποκαλῶν καὶ ληστὴν καὶ τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἀνάξιον. ἐφ' οἷς θυμωθεὶς ὁ Βασίλειος ἐκ Ῥώμης ἐπισκόπους ἐλθεῖν παρεσκεύασε, τόμον ἐπιφερομένους τοῦ πάπα καὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, τοῦτον ἐξώθησεν, Ἰγνάτιον δὲ τὸν ἐν ἁγίοις πατριάρχην προεχειρίσατο τὸ δεύτερον.

3. O cis. Lvu VI. „Moudrém“ a o Symeonovi bulharském.

Mosk. syn. (Muralt 771):

Vatic. 153 (Istrin. II, 27):

Ἦλθε δὲ καὶ ἀγγελία παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Μακεδονίας, ὅς

Ἀγγελία δὲ κατέλαβεν, ὡς ὁ ἀρχὼν Συμεὼν Βουλγαρίας βοί-

ὁ ἄρχων Βουλγαρίας Συμεὼν βούλεται ἐκστρατεῦσαι κατὰ Ῥωμανίας. Ἡ δὲ αἰτία, ἣν ὠργίζετο Συμεὼν, ἦν αὕτη. Ζαΐτζας ὁ βασιλεοπάτωρ εἶχε δοῦλον ἐννοῦχον ὀνόματι Μουσικόν. Οὗτος ἐφιλιώθη Σταινρακίῳ καὶ Κοσμᾷ, Ἑλλαδικοῖς φιλοχρόστοις καὶ πραγματευταῖς, οἵτινες, πρὸς αἰσχροκέρδειαν ἀρροδῶντες, μεσιτεία καὶ δυνάμει τοῦ Μουσικοῦ διέστησαν τὴν ἐν τῇ πόλει (γενομένην) πραγματείαν τῶν Βουλγάρων ἐν Θεσσαλονίκῃ, κακῶς τοὺς Βουλγάρους διοικοῦντες ἐν τῷ κομμερκεύειν. Οἱ δὲ Βούλγαροι τῷ Συμεὼν ταῦτα ἀπήγγειλαν. ὁ δὲ δῆλα πεποίηκε ταῦτα τῷ βασιλεῖ Λέοντι. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ὑπο τοῦ βασιλεοπάτορος κωλυόμενος προσπαθοῦντος τῷ Μουσικῷ, πάντα ὥς λῆρον ἤκουεν.

Μανεῖς οὖν ὁ Βούλγαρος ἐκστρατεύει κατὰ Ῥωμαίων· καὶ μαθὼν ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀποστέλλει τὸν Κρινίτην στρατηλάτην κατὰ Βουλγάρων μετὰ ὅπλων καὶ ἀρχόντων πολλῶν τῆς πόλεως κατὰ Συμεών. Καὶ συμβολῆς γενομένης ἐν Μακεδονίᾳ, τρέπονται οἱ Ῥωμαῖοι, σφαγέντος τοῦ τε Κρινίτου καὶ τοῦ Ἀρμένη τοῦ Κουρτίκη καὶ τῶν λοιπῶν πάντων. Ἐκ δὲ τῶν Χαζάρων, οἱ ἦσαν εἰς τὴν ἐταιρίαν Λέοντος, κρατηθέντες καὶ τὰς θῖνας αὐτῶν κοπέντες εἰς

λεται κατὰ Ῥωμαίων στρατεύεσθαι, πρόφρμισιν ἔχων τῆς μάχης ταύτην· ἐννοῦχον εἶχε δοῦλον ὁ βασιλεοπάτωρ Ζαΐτζας, Μουσικὸς ἦν ὄνομα τούτῳ. οὗτος συνφιλιώθη ἀνδράσιν ἐμπορικοῖς καὶ φιλοκερδέσι καὶ φιλοχρόστοις, ἐξ Ἑλλάδος οἷσι, Σταινρακίῳ τε καὶ Κοσμᾷ. οἵτινες, μαντεία τοῦ Μουσικοῦ κερδάνειν βουλόμενοι, τὴν μετὰ Βουλγάρων πραγματείαν ἐν τῇ πόλει ἐν Θεσσαλονίκῃ μετέστησαν, κακῶς κομμερκεύοντες τοὺς Βουλγάρους. τῶν δὲ Βουλγάρων, ταῦτα τῷ Συμεὼν ἀναγγεiliάντων, αὐτὸς δῆλα ταῦτα τῷ βασιλεῖ κατέστησε Λέοντι. ὁ δὲ πάντα ὥς λῆρον ἐλογίζετο τῇ πρὸς τὸν Ζαΐτζαν προσπαθείᾳ νικώμενος.

Μανεῖς οὖν ὁ Συμεὼν ἤρε κατὰ Ῥωμαίων τὰ ὅπλα. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Κρινίτην ἐξαποστέλλει κατ' αὐτοῦ, στρατηλάτην ὄντα, λαῷ πολλῷ καὶ ἄρχουσι καθοπλίσας αὐτόν. συμβολῆς δὲ γενομένης ἐν Μακεδονίᾳ, ἡττῶνται Ῥωμαῖοι, καὶ κατασφάττονται αὐτός τε ὁ Κρινίτης καὶ Ἀρμένιος Κουρτίκης καὶ ἄλλοι πολλοί. ἐπεὶ δὲ καὶ Χαζάρους κατέσχεν ὁ Συμεὼν, τῶν ἐκ τῆς ἐταιρείας τοῦ βασιλέως Λέοντος, τὰς αὐτῶν θῖνας ἀποτεμών, εἰς αἰσχύνην Ῥωμαίων ἐν τῇ

αἰσχύνῃν Ῥωμαίων, ἐν τῇ πόλει παρὰ Συμεὼν ἀπεστάθησαν· οὗς ἰδὼν ὁ βασιλεὺς καὶ θυμωθεὶς ἀπέστειλε Νικήταν τὸν ἐπιλεγόμενον Σκληρὸν μετὰ δρομῶνων ἐν τῷ ποταμῷ Δανουβίῳ δοῦναι δῶρα τοῖς Τούρκοις καὶ πόλεμον κινήσαι κατὰ Συμεῶν. ὁ δὲ, ἀπελθὼν καὶ συντυχὼν ταῖς κεφαλαῖς αὐτῶν Ἀρπάδη καὶ Κουσάνῃ, καὶ συνθεμένων πολεμῆσαι, λαβὼν ὄψιδας, ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ βασιλεὺς πάλιν διὰ τῆς θαλάσσης ἀπέστειλεν Εὐστάθιον πατρίκον καὶ δρουγγάριον τοῦ πλωῖμου, Νικηφόρον δὲ πατρίκιον τὸν Φωκᾶν καὶ δομέστικον μετὰ τῶν θεμάτων ἀπέστειλε διὰ γῆς, καὶ εἰσῆλθε μέχρι Βουλγαρίας.

(773) Ὁ δὲ βασιλεὺς, τὴν εἰρήνην ἀσπαζόμενος, μετὰ τοῦτο ἀπέστειλε Κωνσταντινάκην κουαίστωρα πρὸς Συμεὼν τὰ περὶ εἰρήνης συμβουλευόντα· Συμεὼν δὲ, τὴν κατ' αὐτοῦ κίνησιν διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης μαθὼν, ἐν φρουρᾷ κατακλείει τὸν κουαίστωρα ὥς ἐπὶ δόλῳ ἔλθοντα. Περάσαντες οὖν οἱ Τούρκοι, τοῦ Συμεὼν ἐπὶ τὸ στράτευμα Φωκᾶ ἀσχολουμένου, ἤχηματώτευσαν πᾶσαν τὴν Βουλγαρίαν. Ταῦτα μαθὼν Συμεὼν κινεῖται κατὰ Τούρκων· οἱ δὲ ἀντιπεράσαντες συμβάλλουσι πόλεμον μετὰ Βουλγάρων, καὶ τρέπεται Συμεὼν μόλις διασωθεὶς ἐν τῇ Δίστρῳ. Οἱ

πόλλαι ἀπέστειλεν. οὗς (ἰδὼν ὁ) βασιλεὺς καὶ θυμοῦ πλησθεὶς, (Νικήταν τὸν ἐπιλεγόμενον) Σκληρὸν ἐν τῷ (Δανουβίῳ ποταμῷ) μετὰ δρομῶνων ἐξέπεμψε δοῦναι δῶρα τοῖς Τούρκοις, ὥστε τὸν Συμεὼν καταπολεμῆσαι. ὁ δὲ, τούτοις συντυχὼν καὶ πείσας κατὰ Συμεὼν ὅπλα ἄρασθαι, ὁμήρους λαβὼν παρ' αὐτῶν ὥς βασιλέα ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ βασιλεὺς διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης διέγνω Βουλγάρους πολεμῆναι καὶ διὰ μὲν θαλάσσης Εὐστάθιον δρουγγάριον ἀποστέλλει, διὰ γῆς δὲ τὸν πατρίκιον Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν, δομέστικον τῶν σχολῶν μετὰ τὴν τελειτὴν Ἀνδρέου γενόμενον.

ὦν μέχρι Βουλγαρίας καταλαμβάντων, ὁ βασιλεὺς τὸν κουαίστωρα Κωνσταντινάκην πρὸς Συμεὼν ἐξαπέστειλεν, ἔτι τὴν εἰρήνην στέργων καὶ βουλόμενος πείσασθαι πρὸς αὐτόν. ὅν Συμεὼν κατασχὼν ἐν φρουρᾷ κατακλείει, δόλῳ πρὸς αὐτὸν ὑποπτεύσας παραγενέσθαι. τοῦ Συμεὼν οὖν ἐπὶ τὸ στράτευμα Νικηφόρου ἀσχολουμένου, πᾶσαν τὴν Βουλγαρικὴν ἐλήϊσαντο γῆν. ὁ Συμεὼν ἐκμαθὼν κατὰ τῶν Τούρκων ἐτράπετο. οἱ δὲ ἀντιπεράσαντες πόλεμον πρὸς Βουλγάρους συμβάλλουσι καὶ νικῶσι τούτους κατὰ κράτος, ὥς μόλις τὸν Συμεὼν ἐν τῇ Δίστρῳ περισω-

δὲ Τοῦρκοι ἡτήσαντο τὸν βασιλέα ἀποστεῖλαι καὶ ἀγορεύσαι τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν Βουλγάρων· ὁ δὲ καὶ πεποιήκεν, τοὺς πολίτας ἀποστείλας ἐπαγορεύσαι αὐτούς.

θῆναι. ἡτήσαντο οὖν οἱ Τοῦρκοι τὸν βασιλέα τοὺς αἰχμαλώτους Βουλγάρους ὀνήσιασθαι. ὁ δὲ καὶ πεποίηκε, τοὺς πολίτας ἐξαποστείλας εἰς τὴν τοῦτων ἐξ-
ώνησιν.

4. O Adrianopoli za Symeona:

Mosk. syn. (Muralt 805).

Τοῦ δὲ Βουλγάρου Συμεὼν τὴν Θράκην (πάλιν) ληϊζομένου (ἐν φροντίδι οὔσης τῆς Λύγούστης καὶ τῶν ἐν τέλει, ὅπως αὐτὸν τῆς ἀλαζονείας παύσωσιν), ἡτήσατο Ἰωάννης ὁ Βωγᾶς γενέσθαι πατρίκιος, ὑποσχόμενος ἀγαγεῖν κατ' αὐτοῦ Πατζινάκους. (Τῆς αἰτίσεως δὲ τυχὼν) δῶρά τε λαβὼν (εἰς τὴν Πατζινάκων χώραν) ἀπῆει καὶ (δὴ) ὁμήρους ἐκεῖθεν λαβὼν ἤγαγε ἐν τῇ πόλει, συνθεμένων τῶν Πατζινάκων διαπερᾶσαι καὶ τὸν Συμεὼν καταπολεμεῖν.

Παρεγένετο δὲ ἐν τῇ πόλει καὶ Ἀσώτιος, ἀνὴρ ἐπὶ ῥώμῃ ὀνομαστότατος, υἱὸς (ὦν) τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, ὃν φασιν σιδηρᾶν ῥάβδον ἐκ τῶν ἄκρων ἐκατέραις χερσὶ κρατοῦντα τῇ ὑπερβαλλούσῃ ἀλκῇ διακámπτειν καὶ πρὸς τὸ κυκλινὸν σχῆμα μετάγειν, τῆς ἀντιτύπου τοῦ σιδήρου φύσεως τῇ βίᾳ τῶν χειρῶν ὑπείκουσης. ὃν παραγενόμενον μετὰ πολλῆς τιμῆς ὑποδέξατο, καὶ πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ἐξέπεμψαν.

Vatic. 153. Istrin II, 42):

Τοῦ δὲ Βουλγάρου Συμεὼν τὴν Θράκην πάλιν ληϊζομένου ἐν φροντίδι οὔσης τῆς τε Λύγούστης (t. j. Zoe) καὶ τῶν ἐν τέλει, ὅπως αὐτὸν τῆς ἀλαζονείας παύσωσιν, doslovně tak ve Vatic. od ἡτήσατο až po καταπολεμῆσαι.

Παρεγένετο až po φασιν stejně.

. σιδηρᾶ ῥάβδῳ ἐκ τῶν ἄκρων ἐκατέραις κρατοῦντα χερσὶν ostatek stejně.

Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνί, ἰνδικτιῶ-
νος γ', Παγκρατούκας ὁ Ἀρμέ-
νιος τὴν Ἀδριανούπολιν τῷ Συ-
μεῶν παρέδωκε.

Historie Adrianopole chybi
u Mur.

Μετ' οὐ πολλὸν δὲ ἀπεστάλη
Βασίλειος πατρίκιος (καὶ κανί-
κλειος καὶ Νικήτας πρωτοσπα-
θάριος ὁ Ἑλλαδικὸς παρὰ Ζωῆς)
μετὰ δώρων πολλῶν, καὶ ἀντι-
παρέλαβεν αὐτὴν (πάλιν).

5. O výravě Rusů na Cařihrad r. 941 za Romana I. Lakapena.

Mosk. syn. (Mur. 841):

Ἰουνίῳ δὲ μηνί ια' κατέπλευ-
σαν οἱ Ῥῶς κατὰ Κωνσταντινου-
πόλεως μετὰ πλοίων χιλιάδες ι'.

... παραδέδωκεν,
ἥτις τὸ πρὶν μὲν Ὀρεστιὰς ἐκα-
λεῖτο ἐξ Ὀρέστου υἱοῦ
Ἀγαμέμνονος, ὅς, ζήλω δι-
καίῳ διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα
Κλυταιμνήστρας δολοφονίαν ταύ-
την σὺν Αἰγίσθῳ ἀπεκτονῶς,
λίαν ἐκμέμνηεν, καὶ ἐν τῇ συν-
ελεύσει Ἐβρου, Ἀζου τε καὶ
Ἀρτάκου, τῶν τριῶν ποταμῶν
γε λουσάμενος, τῆς νόσου ἀπήλ-
λαται. ἐνθα ταύτην οἰκοδομήσας,
ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι κέκληκεν.
Ἀδριανὸς δὲ Καῖσαρ, εὐ-
κτίστοις ἐρύμασιν αὐτὴν μεγαλί-
νας, πόλιν Ἀδριανοῦ μετακέκλη-
κεν. αὕτη τρίτης ἡμέρας παρὰ
ἀνδρὸς εὐπετοῦς ἐν διόδῳ Φι-
λιππουπόλεως σταδιάζεται, ἥγκα-
λισμένη ὄρει τῷ Αἵμῳ, παρ'
ὧ οἱ τρεῖς ποταμοὶ σγάγγειαν,
οἷον συμβάλλετο ὁμβριμον ὕδωρ.

Μετ' οὐ τὸ πολὺ ... atd. stejně.

Vatic. 153 (Istrin II, 60):

Ἰουνίῳ δὲ μηνί ἐνδεκάτῃ τοῦ
μηνὸς ιδ—ης ἰνδικτιῶνος κατέ-
πλευσαν οἱ Ῥῶς κατὰ Κωνσταν-
τινουπόλεως μετὰ πλοίων χίλι-

Ἀπεστιάλη δὲ κατ' αὐτῶν μετὰ τρυήρων καὶ δρομώνων, ὅσα καὶ ἔτυχον ἐν τῇ πόλει, ὁ πατρίκιος Θεοφάνης ὁ παραδυναστεύων καὶ πρωτοβεστιάριος.

Καὶ τὸν τε στόλον προεν-
τρεπίσας τε καὶ ἐτοιμασάμενος
καὶ νηστεία καὶ δάκρυσιν ἑαυτὸν
κατοχυρώσας ὥς μάλιστα, τοὺς
Ῥῶς προσεδέχετο, κατανανμα-
χῆσαι μέλλων αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ
ἐκεῖνοι κατέλαβον καὶ πλησίον
τοῦ Φάρου ἐγένοντο (οὗτος
πρὸς τῷ τοῦ Εὐξείνου πόντου
στόματι παρεδρεύων), ἐν τῷ Ἰε-
ρῷ λεγομένῳ ἀθρόον τοῦτοις
ἐπέθετο.

αἰδων δέκα, οἱ καὶ δρομῖται λεγό-
μενοι, οἱ ἐκ γένους τῶν
Φράγγων καθίστανται.
ἀπεστιάλη δὲ κατ' αὐτῶν μετὰ
τρυήρων καὶ δρομώνων, ὅσα καὶ
ἔτυχον ἐν τῇ πόλει, ὁ πατρίκιος
Θεοφάνης ὁ παραδυναστεύων καὶ
πρωτοβεστιάριος.

Καὶ τὸν τε στόλον προεν-
τρεπίσας τε καὶ ἐτοιμασάμενος
καὶ νηστεία καὶ δάκρυσιν ἑαυτὸν
κατοχυρώσας ὥς μάλιστα, τοὺς
Ῥῶς προσεδέχετο, κατανανμα-
χῆσαι μέλλων αὐτούς. ἐπεὶ δὲ
ἐκεῖνοι κατέλαβον καὶ πλησίον
τοῦ Φάρου ἐγένοντο — Φᾶ-
ρος δὲ καλεῖται ἀρίδριμά τι,
Εὐξείνου Πόντου στόματι
παρεδρεύων, ὅς κατὰ ἀντίφρασιν
κέκληται κακόξεινος γὰρ διὰ τὰς
συνχεῖς τῶν ἐκεῖσε ληστειῶν
πρὸς τοὺς ἐπιξενωμένους κατα-
δρώμας οἷς, ὥς φασιν, ἀνελῶν
Ἡρακλῆς καὶ ἀδείαν τυχόντες
οἱ παροδῖται τούτου Εὐξείνου
ἐπωνόμασαν — ἐν τῷ Ἰερῷ λε-
γομένῳ ἀθρόον τοῦτοις ἐπέθετο,
ὃ τὴν ἐπωνυμίαν εἴληφε διὰ τὸ,
τῶν τῆς ἀγοῦς πλωτῶρων
ἐκεῖσε ἐρχομένων, αὐτόθι ἀνιδρῶ-
νται ἱερόν.

Καὶ δὴ πρῶτος τῷ οἰκείῳ
δρόμῳ διεκπλεύσας, τὴν τε σύν-
ταξιν τῶν Ῥωσιῶν πλοίων δι-
έλυσε καὶ τῷ ἐσκευασμένῳ πυρὶ
πλεῖστα κατέφλεξε, τὰ λοιπὰ δὲ
ἐσπρέψατο εἰς φινγὴν, ᾧ ἀκολού-

Ostatek stejně jako ve Vat.

θως καὶ λοιποὶ δρόμωνες καὶ αἱ τριήρεις ἐπεκδρομοῦσαι τε-
λείαν εἰργάσατο τὴν τροπὴν. καὶ
πολλὰ μὲν πλοῖα κατέδυσαν
αὐτανδρα, πολλοὺς δὲ ζῶντας
συνέλαβον. οἱ περιλειφθέντες οὖν
εἰς τὸ τῆς ἀνατολῆς μέρος, εἰς
τὰ Σγόρα λεγόμενα, καταπλέουσιν.

Srovnání obojího řeckého textu ukazuje, že podkladem obou byl jeden, společný základ, t. j. originální text Symeona Logotheta: výběr a postup připomínaných událostí je v obou textech týž a také uvnitř jednotlivých událostí jeví se shoda ve vypravování. Také výrazy jsou často doslovně stejné, a to i některé zvláště charakteristické, jako *σαραμαγγιον*, *κομμερκεύειν* a j. Nejednou (viz zvl. př. 4. a 5.) celé odstavce obojího textu se shodují doslovně.

Ale přes to nelze říci, že by jeden z těchto textů byl opisem druhého, nebo že by oba byly jen opisy téže předlohy. Tomu odporují četné drobné *rozdíly* mezi nimi. Pokud se týče *obsahu*, text Muraltův (Mosk. syn.) neobsahuje některé detaily textu Vatic. 153, jimiž pochopení událostí se usnadňuje, zokrouhluje; ba, větší stručnost textu Mur. vede někdy skorem až k nejasnosti. Zejména pak Mur. neobsahuje *reminiscenci antických*, jimiž autor textu Vatic. rád dokládá svou učenost (Orestes a báje o zavraždění Agamemnona, císař Hadrian, Herakles, Argonauti, Pontos Euxeinos—Axeinos); rovněž nemá Mur. některých podrobností zeměpisných (př. 4. popis polohy Hadrianopole) a národopisných (př. 5.: Φράγγοι = Βάραγγοι). Celkem je tedy text Mur. stručnější, kratší a také prostší, jednodušší, než text Vatic. 153. Tento obsahový poměr mezi nimi se potvrzuje též jejich poměrem *formálním*: také v tomto směru pozorujeme u Mur. větší jednoduchost, řekli bychom, větší výrazovou skromnost, kdežto Vatic. vyjadřuje se „spisovněji“ a „klasičtěji“; jmenovitě Mur. nemá některých participiálních složitějších konstrukcí a některých abstraktních výrazů Vatic.

Rukopis Mosq. Synod. 252 pochází ze stol. XII., jak do-
svědčují chronologické zápisy na jeho konci, vedené až do
roku 1143 (viz popis jeho v Muraltově předml. k vyd. XX.),

kdežto Vatic. 153 je ze stol. XIII. (viz jeho popis u de Boora, praef. XXXV). Jak s tímto poměrem stáří srovnati jejich poměr textový? Větší prostota cod. Mosq. mohla by a priori býti v souvislosti s jeho větším stářím, neboť je to věc právě u středověkých kronik častá, že rukopisy pozdější (v tomto případě Vatic. 153) jsou mnohomluvnější než jejich střídmejší předchůdci. Ale v tomto případě nemůžeme podobně mysliti, že by text Vatic. byl amplifikací textu Mosq. Naopak, vzpomenuté rozdíly můžeme pochopiti jen tak, že nějaký neznámý upravovatel, patrně prostý mnich, když opisoval dílo vzdělaného a učeného Symeona Logotheta, pocítoval potřebu — jeho učený obsah zjednodušiti a jeho sloh, vyspělý četbou řecké literatury, přiblížiti skromnější, lidovější mluvě své. (Srv. k tomu, co zde řečeno o osobnosti Symeonov v č. I. str. 63 n.). Toto zjednodušení stalo se nejpozději v první polovici XII. století; nechceme tvrditi, že je vykonal sám písař Mosq. syn. Rozhodně pak z toho plyne, že cod. Vatic. 953 jest jenom opis (a to dosti věrný) nějaké ztracené starobylé předlohy, která zachovávala symeonovský text přesněji. Jinými slovy, Vatic. 153, ač mladší, obsahuje *starší text*, nežli Mosq. syn.

Srovnajme nyní s tímto výtěžkem *slovanský text Logotheta*.

Př. 1. Sym. Log. I 185a (Vyd. Srezn. str. 106.): ⲕⲉⲥⲁⲣⲥ ⲛⲁ ⲡⲣⲉⲛⲥⲟⲭⲟⲭⲓⲛⲓⲉ ⲛⲡⲟⲗⲁ ⲛⲁⲗⲡⲓⲥ ⲥⲱ ⲥⲁⲣⲁⲙⲁⲛⲧⲓⲉⲙⲕ ⲟⲕⲉⲁⲱ
ⲟⲩ ⲕⲁⲥⲛⲓⲕⲁ, ⲥⲕⲁⲗ ⲁⲙⲁⲛⲧⲁⲛⲕ, ⲛⲁⲧⲣⲓⲕⲓⲉ ⲛ ⲛⲁⲣⲁⲕⲓⲙⲥⲙⲉⲛⲕ, ⲛⲉ ⲡⲣⲓⲛⲟⲥⲓⲕⲓⲉ
ⲥⲁ ⲛⲟⲕⲥⲧⲓ ⲉⲑⲟ; ⲥⲉ ⲙⲉ ⲕⲓⲁⲕⲕⲱ, ⲕⲉⲥⲁⲣⲕ ⲣⲁⲗⲛⲧⲕⲁ ⲥⲁ ⲕⲉⲗ'ⲙⲓ;
ⲕⲱⲥⲓⲛⲓⲥ ⲙⲉ ⲉⲙⲥ ⲕⲱ ⲗⲁⲧⲱⲛ ⲧⲣⲓⲕⲁⲛⲓⲕ ⲛ ⲥⲕⲓⲛⲥ ⲥⲱ ⲕⲣⲉⲙⲕ ⲛ ⲥⲱⲕⲱⲥⲓⲥ
ⲱ ⲕⲁⲣⲟⲥⲧⲓ ⲛ ⲕⲓⲕⲕⲁ, ⲕⲱⲕⲓⲣⲟⲥⲓ ⲕⲓⲙⲁⲕ ⲕⲣⲱⲕ; ⲟⲛ' ⲙⲉ ⲣⲉⲕⲉ, ⲓⲕⲟ
ⲗⲛⲟⲕⲉⲗⲕⲓⲉⲙⲕ ⲕⲁⲣⲉⲧⲕⲁ ⲧⲓ ⲥⲓⲟⲕⲓ ⲥⲁ ⲕⲥⲧⲓ ⲕⲉⲗⲛⲧⲕ, ⲁⲙⲁⲛⲧⲁ ⲙⲉ
ⲛⲁⲣⲁⲕⲓⲙⲥⲙⲉⲛⲕ ⲕⲱ ⲛⲟⲛⲱⲥⲓⲛⲓⲉ ⲙⲓⲕ ⲛ ⲧⲕⲟⲉⲙⲥ ⲕⲁⲧⲕⲥ ⲛⲉ ⲡⲣⲓⲛⲟⲥⲓⲕⲓⲉ
ⲙⲓ ⲥⲁ ⲡⲣⲱⲕ ⲕⲟⲗⲕⲣⲱ. ⲣⲁⲗⲛⲧⲕⲁⲕⲱ ⲙⲉ ⲥⲁ ⲕⲣⲱ, ⲙⲁⲕⲓⲙⲁⲛⲥ ⲛⲕⲕⲟⲉⲙⲥ
ⲛⲟⲥⲧⲉⲗⲡⲁⲕⲥ ⲕⲱⲛⲉⲗⲁⲛⲁⲕ ⲛⲟⲕⲉⲗⲕ ⲕⲱⲗⲁⲧⲓ ⲁⲙⲁⲛⲁ ⲛ ⲕⲱ ⲙⲟⲛⲁⲥⲧⲓⲣⲕ
ⲥⲧⲓⲑⲟ ⲙⲁⲙⲁⲛⲧⲁ ⲱⲕⲉⲥⲧⲓ ⲛ ⲧⲁⲙⲟ ⲟⲥⲧⲣⲓⲕⲓⲛ ⲛ ⲥⲱⲧⲕⲟⲣⲓⲧⲓ
ⲙⲓⲛⲁ, ⲛ ⲛⲟⲕⲉⲗⲕ ⲕⲁⲣⲟⲥⲧⲓ ⲉⲑⲟ. Ⲏⲱ ⲧⲕⲱ ⲙⲉ ⲁⲛⲕ ⲛⲟⲥⲧⲁⲗⲁⲕⲉⲧⲕ Ⲏⲁⲥⲓⲙⲁ
ⲡⲣⲟⲧⲟⲥⲧⲣⲁⲧⲟⲣⲁ ⲛⲁⲣⲁⲕⲓⲙⲥⲙⲉⲛⲁ. ⲗⲁⲕⲓⲁⲕⲓⲛⲉ ⲙⲉ ⲉⲙⲥ ⲕⲉⲥⲁⲣⲕ,
ⲧⲟ ⲟⲩⲥⲁⲕⲓⲙⲁⲕ, ⲛ ⲱⲧⲟⲗⲕ ⲛⲥⲁⲕⲁⲛⲓⲉ ⲟⲩⲱⲑⲱⲧⲓ Ⲏⲁⲥⲓⲙⲁ.

Рѣ. 2. Sym. Log. l. 194b (vyd. Srezn. s. 111): кѣ же трѣ^а кѣмкѣ кѣ днѣ стѣ^а Полнѣв'кта, іако трѣсти сѣ зем'ли за м. днѣ и м. нощи. Падѣ же тогда и сѣко^а звѣра, стожаго на трѣговици, и прѣтѣхъ бѣхъ цркви, зокомыи Египта, іако кѣсѣмъ нощи^амъ кѣ нѣи скончатисѣ. А кѣкѣ же философъ, при-
лчикъ сѣ тамо, изыти не црккѣ нощи^амъ глаголю кѣсѣмъ сѣщи^амъ тамо: они же, не послашашѣ его, скончашѣ сѣ кѣи; сам же философъ, оу ставша по сѣквдомъ и кѣкы^амъ ставъ, спасѣ сѣ съ дѣтѣма дрсѣсѣма, и дрѣсѣи нѣ тѣчѣхъ по амкономъ. Фотіе же патрїархъ, приишѣ цркви кѣ цркви и хотѣшѣ при-
чѣстити сѣ, начатъ разбойника и оубѣицѣ нарицати его и недѣнна вѣтѣкнѣомъ причѣщенію. Съ же, разгнѣва сѣ, посла кѣ Рн и принесѣ скитокъ съ епкѣи Рискыи, и того съ прѣ-
стола своего сѣгна, и постави иже кѣ стѣ^а Игнатіе патрїарха кторѣ.

Рѣ. 3. Sym. Log. l. 203b (vyd. Srezn. str. 116): Прїидѣ же цркви кѣсѣтъ ѿ кѣекоды Македон'скаго, іако кнѣзѣ Бѣлгар-
скыи Египетъ хѣишѣтъ кѣкати на Грѣкы. Бина же, еж же ради гнѣваашѣ сѣ Египетъ, вѣ си: Заоуца кѣсѣлпаторъ имѣшѣ
скопца раба, имѣне Мѣсѣка: сѣи сѣюби сѣ съ Египракѣмъ и
Кѣзѣмѣ, Египскыи сѣребролюбци и кѣи'ци, іаже, на анѣонманіе
кѣзѣирацѣа, хѣдѣтанствѣ и помѣщію Мѣсѣковоѣ прѣкѣлѣишѣ
кѣкѣишѣ кѣ Црїградѣ Бѣлгарскѣа кѣсѣла кѣ Египетъ, зѣкѣ
Бѣлгары обѣдѣишѣ кѣ кѣмѣр'кѣи. Бѣлгарѣ же Египетъ то кѣзѣвѣ-
стишѣ: онъ же іакѣ сѣтворѣи цркви Аѣкѣ сѣа: црѣ, же, вѣсѣ-
лпаторѣ кѣзѣвѣранѣмъ, помагѣишѣ Мѣсѣкѣ, кѣсѣ іако вѣлѣишѣ
послашѣашѣ.

Разгнѣва же сѣ, Египетъ кѣека на Грѣкы: и оубѣдѣвѣ
сѣ, црѣ посла Крїнѣта кѣекодѣ на Бѣлгары съ орѣжѣмъ и ко-

лкры мнѣзѣми. И краи кыши кѣ Македонѣи, разбѣни кыша
Гръци, оубѣиѣ кыши Кринитю и Кеур'тнѣю и прочѣи кѣсѣмъ;
ѿ Ховар же, иже кѣхъ (vypuštěno ѣз тѣу ^пἐταίριαν Λέοντος),
храврѣиши ѡти кыше и ѿсѣчени рѣцѣ кѣно и носовы, на
срамотѣ Гръкомъ кѣ Цркѣи граѣ ѿ Симеона послани кышѣ.
Онъ же видѣвъ црѣ и разгнѣкѣсѣ, посла Никитѣ, нарицае-
маго Скапра, кѣ ладѣи на рѣкѣ Дѣнавѣ дати дары Бжгромѣ
и на краи подкигнѣти ѿ на Симеона. Онъ же шѣ и кѣсѣдовавъ
кѣфаламъ ѿ Пр'падѣю и Косаю и оубѣиѣши сѣ имъ ко-
екати, кѣземъ талѣнны, прѣидѣ кѣ Црѣи граѣ. Црѣ же пакы по
мѣрю посла Екстафѣа, патрикѣи и дрѣи'гарѣ водныѣ конскы,
Никифора же Фивѣ, и патрикѣа и доместика, посла съ чинѣмъ
по сѣши: и кѣиидѣ кѣ Бѣлѣгарѣ.

Црѣ же, мѣра любѣа, по сѣи посла Костантина кѣакѣестора
кѣ Симеонѣ, иже о мѣрѣ сѣкѣцакажѣа. Симеонъ же, еже на
нѣ прииѣствѣ по сѣши и по мѣрю видѣвъ, затвори кѣ тѣмници
кѣестора, иже лѣстѣи прициѣа. Прѣишѣи же Бжгрѣ, Симеонѣ
ѡ концѣ фѣчинѣ оубѣиѣжѣиѣ сѣа, понаѣнишѣа кѣсѣа Бѣлѣгарѣ-
скѣа землѣа. Сѣ же оубѣдѣвъ, Симеонъ покѣиже сѣа на нѣ; онъ
же, прѣишѣи, съставишѣ краи съ Бѣлѣгарѣ. И покѣждѣнъ кы-
каѣтъ Симеонъ, едѣа оустѣа кѣ Дрѣстрѣ. Тѣсрѣи же, иже
и Бжгрѣ (toto je glossa překladačelova), просишѣ црѣ послати
и кѣиити пакѣеныѣ Бѣлѣгарѣ; еже и сѣткори црѣ, Црогражѣны
послакѣ некѣиити ѿ.

Рѣ. 4. Sym. Log. l. 222b (vyd. Srezn. str. 126—127): Бѣлѣ-
гарскомоу же црѣ Симеонѣ ѿра пакы пакѣиѣжѣоу, кѣ попечени
бѣ авгѣста и болѣрѣ, како сверѣпѣство ѿго оубѣити. проси же
Іѡанъ Бога, еже быти патрикѣи, оубѣиѣа сѣа привести на нѣ Печѣ-
нѣгы. Прошѣиѣ же полѣчинѣ, кѣземъ дары, сѣидѣ кѣ Печѣнѣжѣ-

скжѡ странѡ; и оубо, талники кѣзѣ ^мѡтѡдѡ, приведе кѣ ^нЦригра, оубѣщавши ^мсѡ Печенѣгомъ прѣити и ратокати Гимеона.

Прѣде же и Ѳеотѣ кѣ ^нЦригра, ^жмѡ кѣ крѣпости нарѡчитѣ, снѣ сын кнѡза нѣхъ, евоже глаголють желѣзныи жезлы за оба края емаѡща рѣкама и прѣмногоу сплѡху скелѡща и крѣплогубразно творѡща, въразѡ желѣзномѡмъ пѣжди рѣчнѣи повнѡщѡщи сѡ; ево ^жпринѣша съ многѡмъ чѣстѣмъ къспрѣдѡмъ и пакы кѣ своѡмъ ѡпоустѣннѡмъ странѡ.

^пГетекрѣа же мѣца индиктоу. Панъкрѣстоука Арменникъ прѣдаде Гимеонѡмъ ѡдрѡникъ. Не по мнѡгѡмъ же посланъ ^{вѣ}бы Василѣе, патрикѣи и каникаѣи, и Инкита прѡтоспадарѣе ѡ Зѡмъ црѣцѡмъ и къзѡмъ ево пакы.

Рѣ. 5. Sym. Log. I. 248a/b (vyd. Srezn. str. 140—141): Кѣ ^{дѣ}же индиктѡнѡмъ мѣца Іоуѣа донашнѡмъ Роуцен на ^нЦрига съ десѡтѡмъи тысѡцѡмъ лѡдѣамъ. Посланъ же ^{вѣ}бы на нѡ съ кораблѣи и лѡдѣамъ, елѣкы приключннѡмъ сѡ кѣ градѣ, патрикѣе ^нФеофа и прѡтокрѣстинарѣ; и ра ^тнаправакъ и прѡоубѡтовакъ и посто и сѡзѡмъи себе оутѣрѣдикъ, ожидающе Рѣсен на кон. И понеже ^жони прѣидѡша и близѣ фарѡса кышѡ, сѣи оубо ^жЕккенионѡнтѣкаго оустѣа сынъ, кѣ зѡвомѣмъ Герѡ напрасно нападе на нѣ.

И оубо прѣкынъ съ своѡмъ лѡдѣмъ исплѡвѣ, пакѣкъ Рѣскыи лѡдѣи разсыпа и прѡоубѡтовѡкѡнныи огнѣ мнѡжаннѡмъ съжеже; оставшѣи же оустѣрѣмннѡмъ сѡ на кѣрѣтко; емоу же кѣ сѡ ^ни прочѣи кораблѣи и лѡдѣмъ прѣтекине, съкрѣшеннѡмъ сътворшнѡмъ повѣдѡмъ, и мнѡгы кораблѣи потѡпинѡмъ съ мѡжѡмъи, многы же повнѡшѡ, и мнѡжаннѡмъ же живыи ^хисѣкатѡшѡ; оставшѣи же кѣ кѣстѡчнѣи странѣ кѣ Згорѣ нарицаѡмѡе мѣсто приплѡшѡ.

Srovnání těchto příkladů s oběma řeckými texty ukazuje bezpečně, že slovanský Logothet reprodukuje nikoli úplnější

a původnější úpravu Vatic., nýbrž zjednodušenou úpravu Mosq. syn. Jsou tu znaky kladné i záporné: po negativní stránce slov. Log. neobsahuje právě to, co tvoří charakteristický znak Vatic., totiž antickou učenost a podrobnější vystižení fakt zeměpisných, národopisných i politicko-historických; po stránce pozitivní pak slov. Log. přesně následuje řecký text Mosq. syn., a shoda mezi oběma týká se i slovosledu. Jednotlivé drobné odchylky (ojedinělá mezera či naopak glossa jako τῆς αὐτῆς ἡμετέρας καὶ βασιλείας) nepadají tu na váhu. Nanovo se tedy potvrzuje to, co zde svrchu bylo řečeno (č. II. str. 44 n.), že totiž řeckou předlohu slovan-ského Logotheta máme v textu Muraltově a tento že nám nahrazuje částečně ono ztracené či neznámé původní znění kroniky Symeona Logotheta. Tomu ovšem musíme rozuměti **ne** tak, že by slovanský překladatel Symeona byl překládal přímo z řec. rkpu. Mosq. syn. (Muraltova), nýbrž že jeho předlohou byl rukopis téže redakce, jakou pro Symeonovo pokračování ke Georgiovi máme právě v rkpe. Mosq. syn., totiž red. **zkrácené**.

A nyní se vraťme k symeonovskému textu Lětevníku, a srovnějme tytéž příklady ve znění Vremenniku a Lětovniku.

Př. 1. **O Bardovi.**

Vremennik (Istrin I, 511):

Lětovnik (Mosk. I. 387a 18):

Црю Бардѣ къ пролепсѣ вхо-
дѣщюу емоу къ скарамантин,
рекше дроуга гвдовакама сана
скоего, паракимоуменоу Дамна-
ноу, к часовниці сѣдѣщюу, (и)и
къставшюу емоу и (ни) почкети
его келми. сего видѣвъ Кесарь
и парестию оуязви си срце, съ
слезами въ златоую полатюу
црѣвоу вниде. Црь же видѣ его
слезна, вины попраша кѣдати.
Кесарь же ре, ꙗко „ти ма, ѿ црю,

Бардѣ же кесарюу къ прквыи
приходѣ гредѣщюу съ чьстїю
скоро въ вродогни, сѣде Да-
мнанъ тоу патрикии и параки-
мимень, не къстави почкети
его. се видѣвъ кесарь, разгнѣка
се зѣлау, и кышншюу емоу къ
златы триклань, и сѣде баньк
цря и слъзещюу ѿ гнѣка и
парости, кьпроси выноу црь. Он
же ре, ꙗко „Повелѣниемъ цртка
ти сповелень быхъ чьсти келницѣ.

честію великою сподоби, пора-
кимоумен' же Даміанъ к бес-
честію ма вложи. Проходѣцю
бо ми посредѣ божарскаго скора,
не къста противоу, еже ѿ на
поношени мнѣ, а на оуничеже-
ніе кываетъ цртькю моемоу".
иаростію же исполни сѧ, цркъ
Максимианоу иѣкѣторемоу кн-
тонитоу саноу покелѣ вкерѣ
Даміана поемше къ кесѣ стго
Мамонта вкести и мнѣхо по-
стрици в манастири, к тѣже
днѣ старѣишиноу сѣдѣльника На-
силна паракимоуменомъ наре.
Кесар'же, се оуслышавъ, рек-
ностію оуизви си днѣю и искаше
книоу на Василиа іако оубити
его.

Даміанъ оубѣ^н и паракимомень
къ поношени мнѣ и цртьвоу ти
неприподвиже се мнѣ прѣ кла-
стели". Разгнѣвав же се цркъ
Маѣѣмианоу иѣкѣоу постел-
никоу акѣ повелѣ къзети Да-
міана и на трѣжищѣ стго Ма-
монта повѣсти и сего истрици
тоу и створити мнѣха и запо-
кѣдати вѣстни. И къ тѣ днѣ
положенъ бѣ на мѣстѣ иго Ва-
силни прѣостратерь, да иеть
паракимомень. Вѣзрекнока же
кесарь се слышавъ и ѿтоли
искаше оубити Василиа.

Рѣ. 2. O Basileiōvi (zemětřesení, Fótiōs).

Vrem. (Istrin. I, 520):

Къ днѣ же стго Полѣекта
трѣ^н бѣ велѣи, и ѿ того днѣ
за .м. днѣи в ноци же такожде
и къ днѣи землѧ трѣсаше сѧ,
егда и^ж Полоонникъ вбразъ,
на трѣгоу на стапѣ стоа,
спадѣ и стѣи бѣа цркы соуци
Сѣгмѣ, в неже вси поюще

Лѣт. (Mosk. I. 393a 8).

бѣ же и трѣсѣ на днѣ стго
полѣеккта великъ, іакоже землѧ
зпбати се къ .м. днѣи и ноци
.м. Падѣ же тогда и вѣнѣць
идолоу иже на трѣжищи, и
стѣи бѣа црккы, іаже глѣт се
Сѣгма, іако късѣмъ поющими
тоу скончати се. Львѣ же фи-

посоути кыкше. Левн' же тоу
идеже философъ приподоучикемъ
к цркви соучинимъ изити
велаше. сего не посоушавше,
подакени быкше и си. самъ,
и ꙗко^ж которою твердынею ставъ,
смерти извѣже съ инѣма дѣма,
и инѣ^х ѿ^ж моу по аамономъ
стоаире извыша.

цркви же к црккѣ пришедшоу,
прѣтыа жрѣткы приати хотѣ-
щоу, патриархъ же Фотин ѿ
бжтвеннаго приатна его ѿгна,
моужа оубищоу нарицаа его и
развоиника и прты танны не-
достоина. тѣмъ сложе(се)мъ
разгнѣка сѧ Еаснаи и из Рима
епикомъ пристрои прѣити, сн-
токъ послани ѿ папеже, и с
прѣла патриаршеска фотна из-
гнавъ, Игнатна же къ стѣ^х по-
стави патриархомъ кторое.

дософъ придоучъ сѧ тоу, глааше
поучинимъ и кѣсѣмъ соучинимъ
тоу изыти изъ црккѣ. Ѽни же
не посоушавше ѿго, скенѣчаше
сѧ вси. Тѣ же философъ на
мраморѣ ставъ на страню
оуклонъ сѧ, съ инѣма дѣма
спсѣмъ кѣ^х и ни^х ѿ тѣмъ подѣ
аамономъ.

Фотин же патриархъ, при-
шкни^х црѣ^х къ црккѣ и хотецоу
ѿмоу причестити сѧ, сего раз-
воиникъ и оубищоу глааше и
недоина бжжнomoу причещенно.
Ѽни же разгнѣка сѧ, посла къ
Римъ и принесе писание съ
рим'скими епкы и сего ѿ прѣ-
стола ѿгна и постави Игнатѣа
иже къ стѣхъ патриарха кѣто-
раго.

Pr. 3. O Lvovi VI. a Symeonovi (boj o bulharský obchod: Maďari).

Vrem. (Istrin I, 529):

Lět. (Mosk. I. 398a 17):

Бѣсть^ж приде, ꙗко Симеонъ,
кнзь Българскыи, хошет на
Греки воевати, кинюу имѣа ѿ
крамолѣ сѧ: каженника имѣаше

Прииде же и кѣсть ѿ кон-
кыды македонскѣа, ꙗко кнзь
българскыи Симеонъ хошетъ
кѣвати на грѣкьскою землю.

раба цркъ ѿѿцъ Заоуцанъ,
 Моуенкъ вѣ имѣ емоу. Дроуж-
 коу створи с моужи коушци и
 приеыткоювци и зааоловца,
 ѿ Блада соушїи, Ставрокию же
 и Козмѣ, иже, ходатанство
 Моуенкиномъ притажана хо-
 таще, с Болгары коуплю тко-
 рити къ градѣ Солоуни пре-
 идоста, люте^х мыто емающе
 на Българѣ. Българомъ же сна
 Семѣиноу изглакшоу, ѿнѣ сна
 такѣ цркви Левитоу сказа. Он
 же всѣмъ яко бладн вѣкии любе-
 ради, юже имаше къ Заоу-
 цаноу.

Разгнѣва^нже сѣ оуки Семѣ-
 нъ^т на Греки впроужие. Црь же
 Кринитоу посла нѣмъ, коеводѣ
 соушю, коа многы и болшы
 вѣтпроуживѣ емоу. Бою же быв-
 шоу в Македонїи, побѣждени
 быша Греци, и сѣчени самъ же
 Коринтъ и Арменанинѣ Кор-
 тинїи и нїи же множаще. Ко-

вина же, за нюже сѣ разгнѣва
 Сѣмѣи^нъ, вѣше сна: Заоуца
 Каслопатворъ имѣше раба скоп-
 ца именемъ Моуенка. Сѣ при-
 любн сѣ Ставракию и Козмѣ,
 елладскимъ зааоловцемъ и
 коупцемъ. Иже къ сквернномуу
 приеыткоюу зреще, ходатанст-
 вомъ и сплю Моуенка оуста-
 кише иже въ Цринградѣ кыка-
 емое коупоканїи Българомъ къ
 Солоуни, без правды ѿ Бл-
 гаркъ въземающе коумеркъ. Бл-
 гарѣ же Сѣмѣиноу сна възвѣс-
 тише, ѿн же такѣ створи сна
 цроу Лькоу. Црь же ѿ кас-
 лопатора възбранѣмъ, при-
 страстїи нмоуша къ Моуенкоу,
 всѣ снїи яко вѣдыи послоу-
 шаше.

Разгнѣва^ок же сѣ оубо бл-
 гарьскын князь, поиде на Грк-
 кы. И оувѣдѣвъ сна цръ, посла
 Кринита стратилата съ впроу-
 жи и вельмоужи многыми на
 Сѣмѣина. И рати бывши въ
 Македонїи, побѣ^аждени быше
 Грци, закланоу бывшоу Кри-
 нитоу коеводѣ и Армениноу

зары же іать Семевнѣ, ѿ грн-
дін црѣ Аѿвнта, носы нмѣ
издрѣзавѣ, на ѿсрамленіе
Грекомѣ к Костантинѣ гра^ѣ
посла. Снхѣ кидѣкѣ црѣ, іарос-
тню ісполникъ сѣ, Никитѣ на-
рицаемаго Склара к рѣкоу Доу-
наевн к лоднахѣ, рекомы дро-
монін, дати дани Оугромѣ,
іако да на Семевна ѿроужнемѣ
коють. Сѣ же, съ Оугры ке-
сѣдовакѣ и оустронѣ сѣ, на
Семевна ѿроужне кѣзмовѣ; дани
же поемше оу нѣ, кѣ црѣкн
кѣзкрати сѣ. црѣ же вѣрго и
моремѣ изиде на Бѣлгары ко-
екать, моремѣ же дроуигарна
(Ѣ)кѣстафна посла, вѣромъ же
патрикиа Никифора гламаго
Фокоу, домоістикѣ сѣхоломѣ
кыкшоу по ѿмрткнн Іандрѣкѣ.

Сим же до Болгарскыа страны
дошедшемѣ, црѣ Костантинѣ
нѣкын, сано^ѣмѣ коуестерѣ, к Се-
мевноу посла, аще мирѣ любѣ^ѣ
и хотѣ любити сѣ с нимѣ. егѣ
Семевнѣ емѣ к темници за-
твори, мнѣше ко прелестѣ к не-

Коуртикоу и прочнымъ кѣкмѣ,
а иже кѣхоу ѿ Хаза^ѣрѣ на по-
моіцѣ Аѿкоу, іети кыкше и по-
сокы нмѣ ѿрѣзавше, на по-
савѣхѣ Грѣкѣмѣ, кѣ Црѣградѣ
ѿ Сѣмевна послани быше. Снхѣ
же кидѣкѣ црѣ и разгнѣкав сѣ,
посла Никитѣ гламаго Жестока
съ коракамы на рѣкоу Доу-
навѣскоу, даати дары Тоу^ѣр-
кѣмѣ и вранѣ поѣгнѣоти на
Сѣмевна. Сѣи же шѣ и кѣсѣ-
довакѣ съ начелникн ѿ Ярна-
доу и Коу^ѣсанаоу и ѿѣциак-
цем сѣ нмѣ вранѣ сткорити,
пріѣтъ талинкы, прѣиде кѣ
цроу, црѣ же пакы по морѣ
посла Сѣѣстафна патрикиа и
Никифора же патрикиа и Фока
домѣстика съ кѣкмн странами
нхѣ посла по соухѣ, и кыи-
доше до кыгарѣскоу землю.

Црѣ же мирѣ любѣ, по снхѣ
посла Квинстантина кинѣітѣра
кѣ Сѣмевноу, ѿ мирѣ сѣкѣтъ
тѣоре.

Сѣмевн же, юже на сѣбѣ вранѣ
по морѣ и по соухѣ оуѣѣдѣѣ,
кѣ тѣмници затѣори кинѣітѣра,

моу пришеди^жоу. Гемѣноу^ж на
брань Никифоровоу прилежащоу,
Оугри нашедню кю Болгар-
скою пѣнѣхоу землю. Гемѣн
же оуѣдѣкъ на Оугры вѣрати
сѧ. Си же противоу преврѣди^ж
брань на Бѣлгары съчѣташа и
и повѣдиша Бѣлгары кошню,
яко едѧ Гемѣноу кѣ Де-
рестрь вѣѣгноути. Оупро-
снѣша оубо Оугри оу црѣ, да
бы искоупилъ пѣнѣнны Бѣл-
гарекы. тако и створи, Ко-
стантиноградець посла на не-
скоупленне ѿ.

яко съ лѣстнѣ прише^жша. Прѣ-
шѣше оубо Тоурци, Гѣмѣнъ
же оупражнѣ сѣ ратоуѣ воескоу
грѣчѣскою, пѣнѣнше Тоурци
бѣлгарѣскою землю. Снѧ оуѣдѣ-
дѣкъ Гѣмѣнъ, подвиже сѣ на
Тоуркы. Снѧ же прѣшѣше,
брань сътворише на Бѣлгары.
И повѣженъ, бѣ Гѣмѣнъ (у-
pušten řádek o ústupu do
Derstru). Тоурци же даше вѣѣ-
ннѣ црѣ, послати и искоупити
пѣнѣ бѣлгарѣкы, иже и
сътвори црѣ, црѣгражаны поу-
стивъ искоупокати нхъ.

Рѣ. 4. О Adrianopoli.

Vrem. (Istrin I, 545):

Гемѣноу^ж Болгаринноу Фракню
пакы пѣнѣоуѣщоу, в печали соу-
щѣ црци и соущи^м кѣ властѣ,
яко да престанетъ ѿ лоукав-
ства, проси Іѡанъ Кѡга быти
емоу патрикнемъ: „приве^чдоу на
Гемѣна Пѣнѣгы“. Прошенне
полоучивъ и дары взѣ, к Пече-
нѣжскою страну вниде. І сѣ
тали ѿ тоудоу поемъ, прикеде
к Константи^мнѣ гра, яко сложик-

Lët. (Mosk. l. 407b 6):

бѣлгаринноу же Гѣмѣноу Фра-
кню пакы пѣнѣоуѣщоу, кѣ печали
соущи^м црци и вѣѣмъ прочнимъ,
яко быше боуство ѿго оуста-
вили, проси Іѡанъ Кѡсѣ(!) быти
патрикнемъ, мыслѣ приве^чести на
нѣ Печѣнѣгы. Прошенне же
оулоучивъ, дары же вѣзьмѣ кѣ
Печѣнѣжскою страну втиде.
Ноуко таликы ѿтоудоу вѣзьмѣ,
прикеде кѣ Црѣградь, вѣѣшав-

шем сѡ Печенѣгѡ^м, и прешедше
Дшнѡкъ, на Семѡна кѣкатн.

Приде тогда къ Костѡнти^н
гра^н и Исотѣ, моужѣ при силѣ
нарочи, снѣ сын кнзѣ кнземѣ,
его глахоу, желѣзна жезла за
ѡка конца емѣ роукама, преимо-
гоу силоу склонити и на кроути
оубравомѣ пре(вѣ)сти, протикоу-
оубравоу желѣзномуу родоу нѣж-
дею роучною послѡшати. сѡмоу
же пришедшоу, съ многоу чѣтию
принѡна и пакы къ свою стра-
ноу поустѡна.

Септекрна мѣца индикти-
ѡна третнаго Пѡнкра Ирменѡ-
ниѣ Ѡдрина^н гра^н Семѡноу
подасть, иже дрекаѣ ко Ѡрестн-
ли^н гра^н нарицаѣ ѡ Ѡрѣста,
сна Пгамѣнѣ, и ѡнѣ рвенне^м
праведнымѣ, занеже на оца при-
кажет сѡ ѡброучению прѣлщенн-
емѣ оубѣнствены поатѣ оубнѣкѣ(!),
зло разнѣва сѡ и въ сѡжженне^х
Ѡкра, Ирѣза же и Ирѡака в тре^х
рѣка коупав сѡ, нѣдоуга нѣвы.
Тоу съ гра^н създавѣ, (въ) своѣ
имѡ наре. Индриѡн же кесарѣ

шем се Печенѣгѡмѣ прѣжити и
Сѣмѡна ратокати.

Приде же къ Цѣриградѣ и
Исотѣ, моужѣ къ Римѣ наменитѣ
(ἐπὶ ὁρίων δυομαστότατος!), снѣ
сын кнѣза кнземѣ, ижеже рѣше
желѣзноу палицоу за краѣ и обѣ-
ма ѡмающа роукама и многоу
силоу прикѡчѣниемѣ разбити.
Ижеже принѣша съ многоу
чѣстию приѣше и пакы къ свою
страноу ѡпоустѡне.

Септекра же мѣца индикто .г.
Пѡнкрѡтоу къ Ирменѣ Ѡдрина^н
градѣ Сѣмѡноу прѣдасть.

твѣрдѣмъ и добры създаннемъ
 възвеличѣмъ его, гра Индрѣанъ
 имѣ емоу наре. та к третѣи оубо
 днѣ ѿ моужа нарочита на рас-
 поутѣи ѿ фланпока гра стадна
 же шествоуета, ѡба же шествоу-
 ющимъ съ горѣкъ Ѧмъ, ѿноуду
 .г. рѣки смѣшѣша, ѡко сложѣша
 дождевою водою.

Не по мнозѣкъ посланѣкъ кыста
 Насилѣи и патрикии иже и ка-
 никлии и Никита протоспофарѣи
 Бладики Зонѣи съ дары мно-
 гыми, и преаста пакы Ѧдрины
 гра.

Не по мнозѣкъ же посланѣкъ бы
 Насилѣи паѣкии и каниклии и
 Никита прѣккѣи мѣченоша Ѧла-
 дѣинѣи ѿ Зонѣи съ дары мно-
 гыми искоушѣти грады.

Рѣ. 5. O výpravě Rusů na Cařihrad r. 941.

Vrem. (Istrin I, 567):

Lët. (Mosk. I. 424b 18):

Ноуѣмъ же мѣца .iii. днѣ .дѣ-
 индикъ приплѣу Роуѣи на Кон-
 стантинѣи грады лоднами ты-
 сѣщи .i. иже и скѣди глѣмъ,
 ѿ рода Нѣрѣжеска соушѣи-
 нѣмъ. Посланъ же на нѣкъ трырѣ,
 рекѣи ѡ лѣди, дромѣи, ѡлко
 бѣхуѣ в Константинѣи грады, па-
 трикии фѣѡфанъ, породинастѣ-
 конъ и прѣтѣстѣирии сѣномъ.

Юниѣи же мѣца .дѣ. низѣѣѣѣ
 ше Роуѣи на Константинѣи грады
 съ кораблѣи .i. тысѣщи. Посланъ
 же бы на нѣкъ съ всѣми ко-
 раблѣи, ѡлко приплѣише сѣ
 къ Цѣриградѣ, патрикии Ѧѣѡ-
 фанъ.

Кои же лодѣныи прежде
 оградѣны и оутвердѣны, потомъ же
 и слезами сеѣ на оутвердѣны^ч,
 Русси же вѣждиаше, к лодѣмъ
 на нѣ хотѣи ити, искрѣ стѣгна
 глѣмаго Фора стражница, (к
 неже и вѣны кладемы и на
 прѣскѣщеніи к нѣмъ шесткоу-
 щимъ; tato věta není ve Vatic.
 153, a patrně zde slov. překlad
 doplňuje originál). Се наоутрна
 Ёѣѣина Пѣнта, сирѣкъ Дѣвѣ-
 родна Пѣнта, стражѣ^ч дѣла. с
 прѣложеніемъ нѣмъ нарѣно. Зѣ-
 родны ко, занѣ частѣе тоу раз-
 конничѣство на страшны на-
 гнаніи^ж, нѣхъ изѣи Иракани^ж, яко
 гѣтъ. И тишиноу полоушникше,
 поутиници се Дѣвѣродна нарѣ-
 коше. къ Ёро, рекше къ стѣе
 глѣмо, напрасно носѣ^м къзѣжи.
 Ёже ради дрѣвоу нѣмъ припѣтъ,
 занѣ скоро лодѣмъ^м тоу
 прихѣдѣици (ἀρχοῦς πλωτή-
 ρων!), тоу сѣзда цркѣ.

Къ своѣи дрѣмѣни при-
 плаѣвъ, пѣткы Русскимъ лодѣ-
 мъ раздрѣши и оутроеномъ

И корабли наредѣны и оутро-
 товакы, и постома и сѣзѣми
 сеѣе оградѣны яко начѣ, на Русси
 нѣде брати се съ нѣмъ къ ко-
 раблѣмъ. И нѣже вѣни прѣдѣше
 и канѣкъ фара кѣше,

съ къ Ёѣѣинскомъ Пѣнтоу
 къ оутѣи лѣвоу къ Ёро глѣ-
 моу, къ незапноу нападе на нѣ.

И оубо сконѣмъ прѣвѣки ко-
 раблѣмъ приплаѣвъ, ѿ русска-
 го пѣткѣ множаніи^ѣ порази и

м
вѣгне много сжже, прокѣже лодѣи
обратишѣ на вѣгѣ, ꙗкологѣѣ
(ἀκολούθως), рекше послѣдоуѣ(и),
и прочѣи дромони и владѣи по-
гнавшѣ скершенѣю створиша
побѣдоу. многы же лодѣи по-
гнѣзоша с моужѣи, многы оуѣз-
вишѣ, многы же живѣи ꙗша.
ж
вставившии оуко на вѣстѣч-
нѣю странѣ, ꙗгора (!) ꙗлема,
приплѣзша.

оустроѣннѣмъ огнемъ мно-
жанше корабаѣ ножеже. Прочни
же корабаѣ побѣдоше; имже
послѣдоущѣ и прочни корабаѣ
велицѣи потекше съврьшеноу
сътворише побѣдоу. и многы
оубо корабаѣ потонѣше съ са-
мѣми моужии, многы же низ-
лошише, древоу^х же живыи
ише. и ти же бывше (περὶ λευ-
φέντες!) и оубо въ восточноую
страноу въ Згоры глѣмыи прѣ-
кени быше.

Tyto příklady, ze mnohých vybrané, ukazují jasně, že Vremennik má nejen vlastní Georgiovu kroniku, nýbrž i symeonovské pokračování ve zcela jiné redakci než Lětovnik, což ovšem bylo lze již předem očekávat. Z citovaných řeckých textů Vremennik rozhodně souhlasí jen s Vatikánským č. 153; jsou sice i tu malé neshody (a na jednom z uvedených míst Vremennik patrně doplňuje čtení Vatic.), ale celkem shoda je přesná, zasahá až do slovosledu, a pravdu má tedy Istrin, jenž vidí ve Vatic. 153 předlohu této části Vremennika.

Docela jiné však je znění Lětovnika. Srovnání ukazuje, že není možné viděti ve Vatic. 153 korespondující text také pro příslušnou část Lětovnika, jak jsem sám napsal dříve (č. II. str. 54), nemaje tehdy ještě po ruce úplný text Vatic. 153. Naopak, symeonovská část Lětovnika ukazuje všecy ty výše uvedené charakteristické znaky, které rozlišují text Muraltův od Vatikánského, zejména nedostatek klasických reminiscencí, vypouštění detailů, jednodušší úpravu slohovou a naopak uvedení jmen maďarských vůdců Arpáda a Kusana, jichž Vatic. 153 nemá. Jsou sice také mezi řec. Mosq. syn. a Lětovnikem neshody, jak již bylo naznačeno a bude dále podrobně provedeno v kritickém aparátu, ale ty jsou daleko méně závažné než pod-

statné rozdíly Lětovníku od Vatic. 153. Neshody mezi Lětovníkem a řec. Mosq. syn. vysvětlíme snadno tím, že ovšem Mosq. syn. nemohl býti předlohou překladatele Lětovníku, protože již georgievský text v něm je docela jiného druhu než text P, z něhož překládal původce Lětovníku. Řecký rkp. Mosq. syn. čili text Muraltův nám tedy jen *zastupuje* tu třídu textu symeonovského, připojeného ke Georgiovi, jejímž členem — patrně ztraceným — byl bezprostřední originál Lětovníku, právě tak jako pro vlastní text Georgiův nebyl přímým originálem Lětovníku nám zachovaný rukopis *P* (Coisl. 305), nýbrž nějaký ztracený opis jeho třídy. A jako tam jsme byli oprávněni srovnávati text Lětovníku s *P*, tak můžeme i v části symeonovské srovnávati Lětovník s textem Muraltovým, vědouce o mezích tuto vytčených, což je také dále provedeno. Pro rozdílnost Lětovníku a Vatic. 153 je také charakteristické, že onen důležitý šev, totiž připojení Symeonova pokračování ke Georgiovi ve vládě Michaela III., je v Lětovníku docela jinak než ve Vatic. 153, kde zase je docela jinak než v druhé redakci Georgiově (de Boor 801 n.):

Vatic. Istrin II 3):

Μετὰ δὲ Θεόφιλον Μιχαήλ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, διενθύνειν καταλαμβάνεται σὺν μητρὶ Θεοδώρῳ τὰ τῆς βασιλείας σκηπτρα. καὶ ἐβασίλευσε σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἔτη δ', καὶ μόνος ἔτη δέκα, καὶ σὺν Βασιλείῳ ἔτος ἕν καὶ μῆνας τέσσαρας.

οὗ τὰ τῆς ἐπιτροπῆς ὃ τε πατριάρχης Θεόκτιστος καὶ Μανουήλ ὁ πρῶτος μαγίστωρ ἤξιοῦντο, καὶ οὐκ ἐπίπολόν. διαφθειρείσης γὰρ αὐτῶν τῆς ὁμονοίας, κάτεισι μὲν Μανουήλ ἐκ τοῦ παλατίου, ἐν τοῖς κατὰ τὴν κινστέροναν χώροις τοῦ Ἀσπαροῦ τὴν οἰκησιν ἔχων, ἀποκαταστήσας τὸν ἑαυτοῦ οἶκον μονασταῖς καταγώγιον, πλὴν ὥς σύγκλητος προήρχετο.

Lět. (Mosk. I. 379b 19):

По сѣмъ црѣкѣ Мѣхалъ съ матерню сконю Θεῳφῳу лк. ѿ. ѿдинъ же лѣтъ ѿ. и съ Василіемъ лѣто ѿдино.

иже ѿчѣскоу црѣкѣ приѣмъ, кѣднѣ ѿдѣрѣжѣкшии црѣкѣ и поужнѣ приѣсши повоу жрѣтѣкоу доврѣкѣ паче приѣжнѣ ѿтрѣскъ, иже ѿ дрѣкнѣю Θεωφѣлоу, и ѿ ѿдѣрѣжѣкнѣю и ѿценнѣю и пракоу кѣроу проноуѣда.

ském náčelníku" (M 381a 12—22), čehož ve Vatic. není; naproti tomu k odstavci Vatic. Αἰρετικοὶ δὲ τινες . . . καθὼς ὥρατε, νεκρότητι nenalézáme protějšku v Lětovniku. Oba texty se sbližují teprve u slov Ἀποστέλλει δὲ Θεοδώρου κατὰ Κρήτης τὸν Λογοθέτην Θεόκτιστον (Istrin 4, 8) — κκ прѣкѣѡю же ѡбѣѡ ѡтѡго нѡста, по кѣкѣиѣмк прѣкѡсѡлѣиѣи, нѡсѡѡ Θεωκτѣста λογοδεѣτα κκ Κρητκ (M 381a 23; slov. Log. vyd. Srezn. 100).

Ale z hořejšího srovnávání různých symeonovských textů plynou ještě některé poznatky stran překladů *slovanských*. Již dříve jsme poznali, že Lětovnik je zcela jiný překlad Georgiovy kroniky než Vremennik, zcela jiný nejen volbou předlohy (redakcí) a dobou vzniku, nýbrž i rázem jazykovým; tento rozdíl je tak veliký, že nelze ani připustiti, že by byl pozdější překladatel Lětovniku znal starší překlad Vremenniku a jím že by si vypomáhal. To ukázalo srovnání v mezích vlastní Georgiovy kroniky (zde č. II. 95—111) i jejího pokračování ze Symeona (ib. 55 n.). Tento soud se znova potvrzuje hořejšími příklady, srovnávajícími Lětovnik s Vremennikem. Opět v nich pozorujeme nejen jinou redakci, nýbrž i jiný jazyk, jiný slovosled a zejména také jiný, docela nový překlad; pro nezávislost překladu Lětovniku na Vremenniku by ani tak nesvědčilo to, že četné omyly a anakoluthy Vremenniku nepřešly do Lětovniku — neboť to by se mohlo vysvětlovati pozdějším opravováním překladu; pro tuto nezávislost však bezpečně svědčí to, že v Lětovniku jsou překladové chyby, jichž nenalézáme ve Vremenniku, a to takové, které vznikly chybným čtením (Lět. можъжъ къ Римѣк имениѣтъ — ἀνὴρ ἐπὶ ὧμῃ ὀνομαστότατος, Vrem. можъжъ при сѣлѣκ парочѣтъ), nebo neporozuměním řeckému slovu (Lět. ѡти же кѣкѣиѣ — περιλειφθέντες, Vrem. ѡсѣтѣкѣиѣи ѡуко) — tedy přímou, vlastní prací překladatelskou. Tuto nezávislost potvrzuje také fakt, že i tam, kde řecké redakce Vatic. 153 a Mosq. syn. se shodují, Lětovnik užívá jiných tvarů a slov než Vrem. (viz př. 4. a 5.).

Podle toho také přirozeně očekáváme, že rovněž jiný překlad než Vremennik obsahuje slovanský úplný překlad Symeona Logotheta, poněvadž rovněž vznikl z jiné řecké redakce než Vremennik. A to se také potvrzuje hořejšími příklady: také slovanský Logothet byl překládán nezávisle na Vremenniku. Ale zejména zajímavé jest, že i mezi *Lětovnikem* a slovanským

Logothetem je právě takový rozdíl, a že tedy i tyto dva překlady, vzniklé celkem z téže řecké redakce (ale ovšem, ze dvou jejích rukopisů), byly pořizovány na sobě nezávisle. Máme tedy vskutku trojí překlad Symeona Logotheta v části od Michaela III. do Romana I. Lakapena, jak bylo výše tvrzeno (II, 55 n.). Nejlépe to osvětlují různé slovanské výrazy za totéž či skoro totéž řecké slovo:

<i>Vrem.</i>	<i>Lět.</i>	<i>Sym. Log.</i>
<i>Př. 1.</i> ἐν τῇ προελεύσει διερχομένου (εἰσερχομένου):		
кѣ проелепсѣ кѣс-	кѣ прѣкын прихѣдѣ	на прѣсхѣждѣнїѣ
дѣшѣ	грѣдѣшѣ	нѣжшѣ
κοιτωνίτην κητο-	постѣлникѣ	постѣлшакѣ
пшѣ		
<i>Př. 3.</i> (συν)εφιλώθη:		
дрѣѣжѣ стѣорн	прѣлюбн сѣ	слюбн сѣ
<i>Př. 4.</i> — ὅπως αὐτὸν τῆς ἀλαζονείας παύσωσιν:		
какѣ да прѣстанѣтѣ	какѣ бышѣ бѣшѣтѣ	какѣ свѣрѣшѣтѣ нѣ
ѡ лѣѣкастѣна	нѣ оустѣкнѣн	оустѣлѣтн
— ἡτήσατο Ἰωάννης ὁ Βωγᾶς γενέσθαι πατρίκιος:		
прѣсн Іѡанѣ Кога	прѣсн І. Кога кѣтн	прѣсн же І. Кога ежѣ
бѣтн ѣмѣ патрн-	патрнѣнѣ	кѣтн патрнѣ
кнѣмѣ		
— ὑποσχόμενος ἀγαγεῖν:		
прѣкѣдѣ	мыслѣ прѣкѣстн	оѣѣѣшѣкѣ прѣкѣстн
<i>Př. 5.</i> τὰ λοιπὰ (πλοῖα) δὲ ἐστρέψατο εἰς φυγὴν:		
прѣкѣ лѣдн ѣбра-	прѣчнн же корѣбн	ѣстѣшнн же оустѣрѣ-
тншѣ на кѣгѣ	пѣѣгѣнѣ	мншж сѣ на кѣгѣтѣ

Zvláště zajímavé jsou rozdíly dvou slovanských textů, vzniklých z téže řecké třídy, totiž Lětovnika a Symeona, při

čemž vynecháváme ty rozdíly, které by mohly býti založeny na řeckých variantech:

Lětovnik:

Sym. Log.:

Рѣ. 1. къ хрологичу

оу часника

не вкѣстѣ

не припокиже сѧ

зѣлау

кел'ми

сѣдѣ канзѣ цѣла

сѣиш сѣ цѣлѣмъ

ѿ гнѣва и ярости

ѿ ярости и гнѣва

споканѣкъ вѣхъ чѣсти

спокѣ сѧ чѣсти

прѣ властѣи

прѣ волѣри

акіе

кѣнезаниж

на трѣжицѣ стараго Маманта

къ монастырю с. М.

повѣсти

ѿвѣсти

и заповѣдати каюсти

и повѣлкъ каюсти его

положенъ кѣ... Василіе прото-
страторъ, да вѣтъ паракли-
мѣмѣнъ

поставляетъ Василіа протостра-
тора параклисмѣна (v řec. je
passivum)

къзрѣкнова

закидѣше (v řec. aorist)

Рѣ. 2. земаи зикати сѣ

трѣсти сѧ земаи

на трѣжици

на трѣговници

цѣрки, иже глѣтъ сѣ Онгма

цѣрковъ зовомын Онгма

прилоучѣ сѣ тоу

прилаучи сѧ тамо

тѣ же философъ

сам же ф.

на мраморѣ ставъ

оу ставѣна.. ставъ

сѣ инѣми дѣлма сѣсенъ кѣ

спасѣ сѧ сѣ дѣлма дрѣсѣлма

ини ѣ тѣкмо

дрѣсѣи на тѣкѣмъ

подѣ амѣнономъ

по амѣнономъ

сего разбонника и оубѣницѣ

начѣтъ разбонника и

глаашѣ

оубѣницѣ нарицати его

писанинѣ

ѿгна

Рѣ 3. кина же, за нѣже се
разгнѣка

златолюбцемъ

къ скверномуу прибитоу
зреще

коупованинѣ

без правды ѿ Блгарь кзем-
люще коумеркъпристрастни нмоуца къ Моу-
сикѣу

понде на Грькы

Кринита стратилата

кѣлмоужи

рати быкиши

повѣжени быше

закланѣу

на поемѣхъ Грькомъ

съ коракалми

Тоу ркомъ

съ начеланики ѿ

бранъ створити

ѿ мирѣ съкѣтъ творѣ

по морѣ и по соухѣу

Тоу рци

бранъ сътворити

v Lět. není o ústupu do Derstru.

Рѣ. 4. въ печалѣ соуци цѣци
моужь въ Римѣ именитъ

скитокъ

съгна

Кина же, еж же ради гнѣка-
ние сѧ

сребролюбци

на лухоманіе къзпраща

коупла

закъ Блгары окыдаше въ кс-
мер'ки

помагащѣу Мисекъ

коека на Г.

К. коеводж.

колѣры

крани к.

развѣени кышж

оубѣенъ

на срамотѣ Г.

къ ладѣи

Н ж ромъ

кѣ фалѣамъ ѿ

коевати

о мирѣ съкѣцакажца

на есиши и по мѣрю

Блгре

съставишж бранъ

едка оустоавъ къ Дръетрѣ.

къ понечени въ акѣсета

ж
мж въ крѣпости нарочитъ

жѣлѣзѣноу паанцоу	жѣлѣзѣнъ жѣзѣлъ
Никита прѣкыи мѣченѣша	Н. прѣтѣснадарѣѣ
Рѣ. 5. съ коракан (tak i dále)	съ . . . ладѣамн
себѣ ѡградиѣкѣ	себѣ оуѣтрѣдиѣкѣ
къ їеро главноѣ	къ зѣвомѣмѣ I.
кънезапоу	напрасно
оустроѣниѣмѣ ѡгнѣмѣ	прооустроѣаниѣмѣ о.
послѣдоуѣиѣ (volně za ἄχο- λουθῶς)	къ салѣ
съ самѣмн моуѣжин (αὐτανδρα)	съ мѣжмн
низлоужниѣ	покиниѣ
ише.	несхѣтаниѣ.

Rozumí se, že vedle těchto četných odchylek jsou také četné případy, kde Lětovnik a Symeon Logothet mají slova stejná, ba kde se s nimi shoduje i Vremennik; ale ty vyložíme ovšem tím, že je tu společný literární jazyk církevněslovanský, v němž některé výrazy či obraty byly ustáleny bez ohledu na místo a dobu překladu a některé (jako разгнѣхакъ сѣ) ani nebylo možno jinak říci.

Z uvedených růzností mezi Lětovnikem a Logothetem je důležitá především jejich *hojnost*, mnohem větší než jsou varianty mezi jednotlivými rukopisy Lětovniku, na příkl. mezi *M* — *Š*; již tato hojnost svědčí proti tomu, že by podkladem obou byl společný překlad, jež by mladší upravovatel (tedy překladatel Logotheta) jen obměňoval: tak časté obměňování hotového překladu v každé téměř větě i frázi se objevující, by bylo vlastně pracnější než nové překládání. Ale pro samostatnost obou překladů — Lětovnika a Logotheta — jsou v uvedených variantech i konkrétní důkazy:

a) Lětovnik je samostatný proti Logothetovi (i pro ten případ, že by se proti naší teorii předpokládalo větší stáří Logotheta proti Lětovniku), neboť zachovává bližší vztah k řeckému textu tam, kde Logothet je volnější; tak zvláště Lět. ve shodě s řec. má τῷ ρομῷ, τῷ ροιι proti Log. вѣгромѣ, вѣггре, které je ovšem věcně správnější; Lět. съ самѣмн моуѣжин

αἵτανδρα — Log. jen съ мѣжани; Lět. má passivum положень
кѣ a aorist кѣзрєкнєкѣ ve shodě s řec., kdežto Log. má tu
aktivum a imperfektum; Lět. zachovává řecké slovo ωρολογιον —
Log. οὐ χρονικα;

b) naopak — což je s našeho stanoviska důležitější —
také slovanský Logothet se objevuje nezávislým na Lětovníku
a přímo přeloženým z řečtiny: zachovává nepřeloženo κεφα-
λαίαι ἡ — Lět. съ начелники ѡ; zachovává zmínku o Symeonově
ústupu do Derstru, kteráž nezachoval Lětovník: zachovává ne-
přeloženo πρὸς τὸν ἀδελφόν там, kde Lět. překládá прѣкци мѣче-
ноша; a konečně onen již citovaný příklad ἀνὴρ ἐπὶ ὁῶμῃ ὀνο-
μαστότατος, Lět. мѡѡжъ кѣ Римѣк именитъ — Log. мѡжъ кѣ крѣ-
пости нарочитъ je také dobrým důkazem pro vzájemnou ne-
závislost obou těchto překladů.

Kritický aparát k byzantským dějinám Georgiovým z Lětovníku.

Obecná charakteristika.

Víme tedy již přesně, jaká byla předloha, z které byl Lětovník přeložen. Viděli jsme, že Lětovník má význam pro stanovení její úplnosti. Lětovník však je důležit pro stanovení jejího přesného znění. Musíme mít na mysli, že P—Coisl. 305, jediný náš zástupce první redakce Georgiovy kroniky, není archetyp této třídy, není Georgiův originál, nýbrž jen opis, sice starobylý, ale nikoli prostý omylů. Lětovník byl překládán z jiného opisu, a byl překládán doslovně, a proto často podává doplňky nebo opravy ke čtením P. Při posuzování těchto oprav a doplňků je ovšem potřebí jisté zdržlivosti. Výběr takových oprav, navrhovaných podle Lětovníku, t. j. jen podle M, sestavil Šestakov v citované kritice de Boorova vydání (Виз. Врем. XIII, 434—439). Zdá se mi však, že tam šel příliš daleko. Nelze přece každé místo, které zní v překladě jinak než v originále, pokládati za opravu se strany překladu. Také překlad má své chyby, a konečně tak daleko závislost překladu na originálu nesahá, aby ani nejmenší svobody nebylo lze mu přiznati. Kromě toho nesmíme zapomínati, že překlad Lětovníku původní nemáme zachován, nýbrž jen opisy, sice dobré, ale přece jen opisy. Proto nemůžeme všude tam, kde se Lětovník odlišuje od P tvrditi, že v P je chyba

a v Lětovniku správné čtení. Přece však můžeme uvést tyto vlastnosti v poměru k M:

1. *překlad opravuje písařské chyby P*, na př. 280b 15 $\alpha\kappa\eta\eta\sigma\epsilon\eta\epsilon\kappa\eta\chi\eta$ = 622, 12 * $\mu\epsilon\sigma\tau\acute{o}\nu\ \tau\omicron\iota\omicron\upsilon\tau\acute{o}\nu\omega\upsilon\tau\omega\upsilon\tau\omega\upsilon$, *P chybně* μετὰ τοιαῦτα; 279a 20 $\mu\eta\kappa\epsilon\tau\sigma\tau\omicron\lambda\ \mu\omicron\gamma\chi\eta\tau\epsilon\lambda\epsilon\kappa\kappa\eta\eta$ = 610, 15 * $\tau\tilde{\omega}\ \theta\epsilon\acute{o}\nu\omega\ \tau\upsilon\theta\alpha\upsilon\upsilon\tau\iota\omega\varsigma$, *P chybně* τυραννικῶς τῷ θεόνω;

2. *překlad doplňuje slova a věty, vynechané v P*, na př. 491, 21 $(\pi\alpha\nu)\pi\lambda\alpha\nu\acute{\alpha}\sigma\theta\epsilon$ = $\kappa\epsilon\lambda\kappa\mu\eta\ \kappa\lambda\omega\gamma\lambda\eta\tau\epsilon$; 514, 2 $(\tau\upsilon\mu\beta\omega\rho\acute{o}\chi\omicron\upsilon\varsigma)\lambda\eta\sigma\tau\acute{\iota}\varsigma$ = $\mu\omicron\kappa\omicron\gamma\omicron\kappa\eta\tau\epsilon\lambda\eta$; 610, 5 $(\xi\kappa\epsilon\iota)\ \tau\alpha\mu\omicron$; 692, 1 $(\sigma\omicron\iota)\ \tau\eta$. Zvláště doplňuje překlad místa, vynechaná v *P* ex homoeoteleuto: 216b 3 $(\kappa\rho\alpha\tau\eta\eta\sigma\ \mu\epsilon\ \delta\alpha\lambda\mu\alpha\tau\eta\eta\alpha\ \eta\ \kappa\omega\eta\sigma\tau\alpha\eta\tau\eta\eta\alpha)$, $\mu\eta\kappa\epsilon\ \mu\alpha\kappa\chi\alpha\gamma\ \epsilon\eta\eta$, kde slova v závorkách znamenají doplněk proti *P* ($\alpha\delta\epsilon\lambda\phi\omicron\upsilon\varsigma\ \delta\epsilon\ \Delta\alpha\lambda\mu\acute{\alpha}\tau\iota\omicron\nu\ \kappa\alpha\iota\ \text{Κωνσταντ}\acute{\iota}\omicron\nu$), οἵτινες ἔσχον υἱούς. Při tomto doplňování je zajímavé, že se tím způsobem vracejí do textu první redakce slova, která de Boor — athetoval; na př. 715, 4 $\sigma\lambda\ \kappa\alpha\iota\ \acute{o}\ \mu\alpha\rho\acute{\alpha}\delta\epsilon\iota\sigma\omicron\varsigma\ \tau\omicron\iota\acute{o}\nu\iota\nu\ \alpha\iota\sigma\theta\eta\tau\acute{o}\varsigma$, $\acute{\alpha}\lambda\lambda\prime\ \omicron\upsilon\ \mu\omicron\kappa\omicron\sigma\kappa\alpha\iota\omicron\varsigma$ [$\kappa\alpha\iota\ \acute{\eta}\ \acute{\epsilon}\nu\ \alpha\upsilon\tau\tilde{\omega}\ \acute{\epsilon}\mu\alpha\gamma\gamma\epsilon\lambda\acute{\iota}\alpha\ \acute{\epsilon}\nu\ \xi\acute{\upsilon}\lambda\omicron\iota\varsigma$, $\acute{\alpha}\lambda\lambda\prime\ \omicron\upsilon\ \mu\omicron\kappa\omicron\sigma\kappa\alpha\iota\omicron\varsigma$]... závorky jsou od Boora; ale v M 323a 5 čteme právě tak $\eta\ \mu\epsilon\kappa\epsilon\ \omega\ \mu\epsilon\mu\kappa\ \epsilon\beta\epsilon\kappa\tau\omicron\gamma\alpha\eta\eta\eta\ \kappa\alpha\ \delta\rho\acute{\alpha}\kappa\epsilon\epsilon\chi\eta$, $\eta\kappa\ \mu\epsilon\kappa\rho\kappa\mu\epsilon\eta\eta\chi\eta$;

3. *překlad vynechává některá slova P*, jež jsou tam patrně mladšími přídatky; 297a 29 $\kappa\alpha\ \epsilon\eta\chi\eta\ \mu\alpha\kappa\kappa\ \mu\alpha\kappa\kappa\ \mu\omicron\zeta\eta\mu\alpha\kappa\alpha\eta\tau\ \epsilon\epsilon$ = 667, 15 $\acute{\epsilon}\nu\ \tau\omicron\upsilon\tau\omicron\iota\varsigma\ \acute{\epsilon}\kappa\delta\acute{\eta}\lambda\omega\varsigma\ \tau\acute{\alpha}\ \tau\eta\varsigma$ [$\theta\epsilon\omicron\sigma\tau\upsilon\gamma\omicron\upsilon\varsigma\ \kappa\alpha\iota\ \theta\eta\omicron\upsilon\omega\delta\omicron\upsilon\varsigma\ \tau\epsilon\ \kappa\alpha\iota\ \delta\alpha\iota\mu\omicron\upsilon\omega\delta\omicron\upsilon\varsigma$] γνώμης γνωρίζεται [$\mu\omicron\kappa\omicron\delta\acute{\eta}\lambda\omega\varsigma$], aj.;

4. *překlad podává jiné čtení než P, asi správnější*; tak na př. 497, 6 má *P* $\theta\eta\eta\sigma\kappa\epsilon\acute{\iota}\alpha$, ostatní rukopisy řecké $\mu\acute{\iota}\sigma\tau\epsilon\iota$, překlad $\kappa\epsilon\rho\kappa$, tedy lepší je $\mu\acute{\iota}\sigma\tau\epsilon\iota$. Podobně 521, 17 *P* $\acute{\alpha}\mu\alpha\upsilon\sigma\iota\sigma\eta\eta\alpha\iota$, M 228b 15 $\tilde{\omega}\lambda\omega\gamma\chi\eta\tau\eta\ \epsilon\epsilon$, tedy nutno čísti $\acute{\alpha}\mu\omicron\gamma\omicron\sigma\iota\sigma\eta\eta\alpha\iota$.

Toto jsou ovšem jen příklady. Vykonal jsem podrobně srovnání Lětovniku s řeckým textem, a mám poznamenány opravy *M* pro *P*. Poněvadž v dohledné době nebude moci dojít k vydání Lětovniku, kladu sem aspoň kritický aparát ke Georgiovým byzantským dějinám, doufaje, že tak aspoň poněkud posloužím těm, kdo budou čísti Georgia jako filologové i jako historikové.

* * *

Pozn. Citace slovanského textu označují Moskevský rukopis, a to list, stranu (a, b) a řádek, shora počítaný. Citace řeckého textu se vztahují na vydání de Boorovo.

216a 6 *изнесе законы съборны* 490, 3 ἐξέθετο καὶ νόμους καθολικούς.

216a 6 (*Вданомъ быти... храмомъ*) *подъ властїю хѣтмъ сѣненникомъ* 490, 4 (ἀποδίδοσθαι τοὺς.. ναοὺς) τοῖς τῷ Χριστῷ ἱερωμένοις, jen plnější výraz, ne různocnění.

216a 14 *на крѣт к томоу нераспинати кого всоужена* 490, 10 σταυρῷ μηκέτι καταδικάζεσθαι τινα rovněž tak.

216a 16 *на златицах же скои и вбразк и крѣтъ въвбразжати* 490, 11 τοῖς δὲ νομίσμασιν αὐτοῦ καὶ εἰκόσι τὸν σταυρὸν συνεκτυποῦσθαι: vzhledem k αὐτοῦ by bylo lépe než скои, вбразк nedopatřením místo вбразѣхъ.

216b 3 *братню же далматина и константина, иже имѣахочъ сны...* 490, 15 [ἀδελφοὺς δὲ Δαλμάτιον καὶ Κωνσταντίον], οἵτινες ἔσχον υἱοὺς: slova v závorkách chybějí v P a doplňují se podle překladu; v P om. ex homoeotel.

216b 8 (*зміи*) *иже прѣже даже невидѣти нго многаши въ не-запапоу изниче изъ подниче* 490, 19 ὃς ἐξ ἀπροόπτου πολλάκις αἰφνίδιον παρακύπτων (psáno -ον) τῆς καταδύσεως... ἐλιμναινετο: na konci překlad poněkud volný.

216b 27 *о кѣрк* 491, 17 περὶ τῆς Χριστοῦ πίστεως,

216b 28 *глати* 491, 18 οὕτω λέγειν.

217a 1 *вѣл' ми влоудите* — *πλανᾶσθαι* (-αι = -ε) P, πάνιν πλανᾶσθε všecky ostatní, a tak i v předloze překladu.

217a 17 *и оуслышеть* (Š om.), P nemá ani většina ostatních rukopisů; nutno athetovati.

217a 30 *оузрите животъ* 493, 4 ὁψεσθε φησὶν τὴν ζωήν.

217b 6 *исаа же абѣ, глѣтъ: и вбуде рече...* 493, 12δ δὲ Ἡσαΐας αὐθις καὶ ἔσται, φησὶν; také Š nemá глѣтъ.

217b 11 *праведниикъ и прркъ* 493, 17 P δικαίων προφητῶν, ost *дик. и прοφ.* a tak i v předloze.

- 217b 17 κεννη 493, 22 τὰ ἔθνη πάντα.
- 217b 26 πα κίνηος, 494, 9 chybí.
- 218a 12 μομηο 495, 5 δύνασθε.
- 218a 15 στοισσε 495, 8 συνίσταται.
- 218a 16 ηρκετα 495, 8 παύεται.
- 218a 25 κκ λκπετογ 495, 18 καί εικότως.
- 218b 2 ημε κρο 464, 24 τὸ ὄνομα.
- 218b 3 ηηηετκ 496, 1 γέγραπται (snad e místo ογ; ale již v Zogr. máme právě také ηηηετκ za γέγραπται).
- 218b 31 ηοκαηετκ 497, 5 διεχθήση, tedy doplniti -σε.
- 219a 2 κκρκ 497, 6 θρησκεία, a to také v předloze, kdežto P má πίστει (sgv. 230b 6, kde κκρογ = 527, 1 θρησκεία),
- 219a 20 η σκ χσγλε σλεκεση τκκμο λκςτητ 498, 1 καὶ οὗτος μόνον βλασφημῶν ἐν λόγοις κομπάζει: ten slovosled byl v předloze, kdežto P má μόνον za λόγους.
- 219a 23 ηηηετ κσ 498, 4 γέγραπται.
- 219a 24 η ηακκ 498, 5 καὶ.
- 219b 18 po sl. κκρα chybí to, co v P následuje po sl. πίστις 499 ad 8: ἀμέλει γέ τοι καὶ ὁ πολυμαθέστατος εὐσέβειος περὶ τῆς ἐνσάρχου θείας οἰκονομίας Χριστοῦ φησὶν ἐν ἐπιτομῇ τοιάδε καὶ προῶτον καὶ μόνον.
- 220a 18 στλκκκη doplňuje κίονα v P, kde je vypuštěno 500, 18.
- 220a 25 ε̄ηα σκσκηρο 501, 5 τὸν υἱὸν (αὐτοῦ), P nemá αὐτοῦ, ostatní rkpy. ano.
- 220a 26 σετα σκσκηρο ib. 6 γαμβρὸν (αὐτοῦ) právě tak.
- 220b 18 w δοβερεδκτελη η житиη ηзреднаа 502 ad 7—10 περὶ ἀρετῆς καὶ πολιτείας ἀρίστης: překladatel se dal strhnouti řeckými genitivy, zapomenuv na předložku.
- 220b 30 ηακοηε . . . σμρβδκτκ 503 ad 2 ὥστε . . . ἐποζέσαι (tak i vulg.) kdežto P — ἐπόζεσε.
- 221a 1 ηκκκым же w ηηχβ η ογση w̄ρκζακβ 503, 5 ἐν οἷς καὶ τὰ ὅτα αὐτῶν ἀποτεμῶν: poněkud volné vyjádření.

221a 5 къ такоуѣни... веши 503, 6 τοῖς αὐτοῖς... πράγμασιν.

221a 8 съборъ кселенъскыи 503 ad 12 σύνοδον ὡς φησι Θεο-
δῶρητος, οἰκουμένην.

[221a 10 прѣити к ѡнѣмъ... 503, 14 χρήσασθαι ἵπποις nepokládáme
za různosti.]

221a 19 столуѣ 503 ad 19 θρόνον μικροῦ.

221a 20 доудѣже ѿ нѣхъ повеѣнии прѣимъ сѣсти. и ѡнѣ оубо
цѣкѣтныи оукрашении глаголю ѡмоу кѣнчаше... toto místo
doplňuje porušený text v P (503 ad 19 sq.) ἕως ἄν παρὸ
αὐτῶν (ἐγκωμίων τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στεφανώσαντες)...

221a 29 нѣкыи ѿ нѣхъ 504, 12 τινας.

[221b 6 призваше за praes. hist. 504, 19 καλοῦσι].

221b 8 (оучении): jako v P je vypuštěno vulg. 504, 21—505,
16, tak i zde.

222a 19 ѡ мужи 507, 6 (ὁ ἄνδρες) je v ostatních rkpích., ale
v P vynecháno.

222b 8 оустакити 507, 22 δεῖν ὁρίσασθαι.

222b 23 прѣимше 508, 12 λαμβάνοντες.

222b 25 епкоу брака ѡтоуженому влоудъ творему 508, 13
ἐπισκοπόπου γάμον ἄλλότριον διορύττοντος; volný překlad;
dat. předm. není v originále.

223a 7 (стадо): jako v P, chybí i zde 509, 3—18. Tyto případy,
kdy překlad má jako P některé místo ve versi zkrácené
nebo úplně vynecháno, dále výslovně neuvádíme, neboť
jsou zcela pravidelné. Za to je třeba vždy konstatovati, kde
překlad má jako P více proti vulgátě kroniky.

223a 8 оумелниъ бысть... кзкратити 509, 19 παρακληθεῖς...
ἀνῆγε (obráceně).

223a 13 събора, ѿ негоже запокѣдано бысть кѣровати тако
509, 23 συνόδου, (Ἄρειος) παρεινθὲ κατέθετο πιστεύων οὕ-
τως; v překl. chybné spojení.

223a 18 ꙗкоже и написахъ 510, 2 ὡς καὶ ἐγγράφως.

223a 26 добръ рекль (!) неси 510, 7 καλῶς ὡμοσας; Š 205a β
— κλελ σε —.

- 226a 2 **греборытели** 514, 2 **τυμβωρύχους** om. jen P, překladem se doplňuje.
- 226a 3 **ѡ вѣдѣиныхъ нхъ** 514, 4 **ὑπὸ τῶν προσαγόντων *** (αὐτούς).
- 226a 6 **наплѣнають дѣи испытаниѣ ѡ немѣ творещѣ** 514, 6 **πλείοσιν ἡμέραις τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ ποιοῦνται**: volný překlad a to obratný.
- 226a 19 **пишеть** 514 adn. **γέγραπται**.
- 226a 21 **дръжѣиѣи народы** 514, 19 **κατοικοῦντες** P; ceteri **κρατοῦντες**.
- 226a 28 **прѣимѡщнхъ** 515, 1 **ὑπάρχουσι** P; ceteri **ὑπερέχουσι**, a to i zde.
- 226b 5 **гнѣ сѡудѣ** 519, 9 **τοῦ γὰρ κυρίου ἡ κρίσις**.
- 226b 15 **сѡѣтѣи иже** 515, 19 **εἰσὶ οἱ**; ostatní a Isid. **εἰσὶ δὲ οἱ** (ale ostatní po δὲ ještě žteřoi).
- 227a 8 **иже** 516, 17 **ἦτις**.
- 227b 1 **да добръ кѣи се камъ... сътворѣ разложениѣ моѣ** 517, 21 **ὅπως εὖορχον... ποιήσω τὴν ὑποχώρησίν μου** (neobratný překlad adjektiva)
- 227b 4 **сѡудѣи прнстѡпнаго (дѣла)** 517 ad 23 **(διὰ τὸ) . . . δυσπρόσιτον**; v M **vynecháno** **Нѣ**.
- 227b 6 **ѡулианиже вѣрашьсѣ на нѣвѡсѡложениѣ** 518, 2 **ὁ δὲ γε Ὑουλιανὸς ἐπιτερόμενος τοῖς εἰδώλοις chybně**.
- 227b 9 **нарѡднѣи(!)вѣ цѣрѣцѣи полатѣ** 518, 5 **δημοσίᾳ ἐν τῇ βασιλικῇ**.
- 227b 10 **тѡи чѣсти** 518, 6 **τῆς αὐτῆς Τύχης**.
- 227b 10 **нѡсѡжаниѣи вѣдрѡзи** 518, 6 **τὸ ἄγαλμα καθίδρυται**.
- 227b 10 **сѡѣв**, **pení** v orig. 518, 6.
- 227b 12 **никѡже ниѣи сѡкрѣпѣиантъ хрѣианскаѣи** 518, 8 **(ὥς) οὐκ ἄλλως περιέσεσθαι τῶν χριστιανῶν**. Následující místo „εἰ μὴ Ὑθανασίου ἀπαλλαγεῖν, ἅτε δὴ θεμελίου ὄντος αὐτοῦ τῆς κατ' αὐτῶν ἐκκλησίας“ přeloženo 227b, 13 takto: **развѣи адѡнѡснѣи**. (tato slova pojata do předcházející věty). **основаниѣи ѡи истѣи по истинѣи тѣи тѣхъ цѣркѣи**.

- 227b 22 ω $\chi\epsilon\delta\alpha$, $\eta\epsilon$ $\pi\lambda\alpha\chi\iota\tau\epsilon$ 518 ad 18 $\mu\grave{\eta}$ $\kappa\lambda\alpha\acute{\iota}\epsilon\tau\epsilon$, $\tilde{\omega}$ $\tau\acute{\epsilon}\kappa\nu\alpha$, $\mu\grave{\eta}$ $\kappa\lambda\alpha\acute{\iota}\epsilon\tau\epsilon$.
- 227b 24 $\pi\epsilon\chi\epsilon\lambda\alpha\epsilon\tau\kappa$ 518, 20 (διαλυόμενος) ἀφανιζόμενος P.
- 227b 27 $\pi\omicron$ $\tau\omicron\gamma\omicron$ $\epsilon\kappa\tau\epsilon\kappa\eta\omicron\mu\omicron\varsigma$ $\pi\rho\omicron\rho\epsilon\eta\eta\iota\omicron$ 519 adn. κατὰ τὴν περὶ αὐτοῦ θείαν τοῦ δικαίου πρόρρησιν.
- 228a 9 $\mu\eta\omicron\gamma\omicron\sigma\tau\rho\alpha\lambda\lambda\eta\kappa\iota\kappa\iota$ A. 519 adn. ὁ πολύτλας καὶ πολύαθλος A.
- 228a 10 $\alpha\delta\alpha\pi\alpha\sigma\acute{\eta}\eta$ $\varsigma\eta\eta$ $\grave{\epsilon}$. $\pi\epsilon\eta\acute{\iota}$; dittografie.
- 228a 10 $\pi\omicron$ $\mu\eta\omicron\zeta\epsilon\chi\chi$ 519 adn. μετὰ τοὺς πολλοὺς ἐκείνους.
- 228a 11 η $\omicron\gamma\delta\omicron\epsilon\kappa$ 519 adn. $\eta\epsilon\eta$ ῥάδιον.
- [228a 15 $\mu\eta\omicron\gamma\omicron\sigma\tau\rho\alpha\lambda\lambda\eta\kappa\iota\kappa\iota$ 520, 8 ποικίλων].
- 228a 19 $\beta\rho\alpha$ $\sigma\kappa\omicron\mu\epsilon\gamma\omicron$ 520, 13 τὸν ἀδελφόν.
- 228a 23 $\pi\rho\epsilon\kappa\mu\eta\eta\epsilon\tau\kappa$ $\varsigma\omicron\gamma\pi\rho\epsilon\tau\iota\kappa\alpha\epsilon\eta\eta\eta$ 520, 17 παρῆλθῃ τὸν Ἀγχούς.
- 228a 25 $\kappa\epsilon\eta\gamma\alpha$ — $\kappa\epsilon\eta\gamma\alpha$ 520, 19 πάντα — πάντα.
- 228b 1 $\omicron\gamma\kappa\rho\eta\eta\tau\epsilon\epsilon$ 521, 3 ἀποκρύβηθι.
- 228b 2 $\epsilon\eta\kappa\epsilon$ $\epsilon\eta\kappa\epsilon$ 521, 3 ὅσον; alterum ὅσον expunctum P, habent ceteri (slovanský překlad tu tedy opravuje písarský omyl v P).
- 228b 4 $\mu\kappa\lambda\alpha\iota\omicron\mu\iota\omicron\varsigma$ 521, 5 δηλονότι(!), čteno *δηλοῦντι.
- 228b 4 $\eta\epsilon\pi\rho\alpha\kappa\epsilon\delta\eta\omicron$ $\mu\kappa\lambda\alpha\iota\omicron\mu\iota\omicron\varsigma$, $\kappa\epsilon\zeta\alpha\kappa\omicron\eta\eta\eta\eta\eta\eta\eta\eta$ $\gamma\epsilon$ $\pi\rho\alpha\kappa\epsilon\delta\eta\omicron$ $\tilde{\omega}$ $\eta\eta\eta\alpha$ $\eta\eta\eta\eta\eta\eta\eta\eta\eta\eta$ $\epsilon\omicron\gamma\tau\kappa$ 521, 5 ἀδίκως δηλονότι, οἱ δὲ ἄνομοι δικάως ἐκ προσώπου κυρίου ἐκδιωχθήσονται — om. P ex homoeoteleuto; překlad ukazuje správnější čtení originálu.
- 228b 12 $\kappa\omicron\tau\omicron\rho\omicron\varsigma$ $\omicron\gamma\epsilon\omicron$ 521, 14 ποίαν ἄρα, podle slov. textu ποτέραν ἄρα.
- 228b 15 $\tilde{\omega}\lambda\omicron\gamma\chi\eta\eta\tau\eta$ $\varsigma\epsilon$ 521, 17 ἀφανισθῆναι P, ostatní ἀφορισθῆναι: to měla i předloha srbské redakce.
- 228b 16 $\kappa\alpha\kappa\omicron$ ukazuje na čtení διή πως 521, 18 místo stojícího zde δήποτε.
- 228b 18 $\kappa\epsilon$ $\gamma\rho\alpha\delta\epsilon\kappa$ $\varsigma\epsilon\mu\kappa$ 521, 21 ἐκ τῆς πόλεως ταύτης (při uvádění vynikajícího).
- 228b 24 $\kappa\epsilon\kappa\rho\alpha\tau\eta$ 522, 5 φυγεῖν.

- 231b 6 $\mu\epsilon\ \mu\epsilon\lambda\eta\eta\alpha\ \mu\epsilon\lambda\epsilon\lambda\epsilon$ 529, 10 $\text{o}\tilde{\upsilon}\chi\ \delta\gamma\iota\tilde{\eta}\ \epsilon\tilde{\nu}\nu\omicron\iota\alpha\nu$, chyba překladu.
- 231b 6 $\epsilon\eta\kappa\epsilon$ vztahuje se na $\mu\epsilon\lambda\epsilon\lambda\epsilon$, chybně; 529, 10 $\text{o}\tilde{\iota}\varsigma = \text{'}\text{Ιουδαίοις}$.
- 231b 13 $\rho\epsilon\iota\eta\eta$ 529, 77 $\varphi\alpha\acute{\iota}\eta\nu$.
- 231b 15 $\mu\eta\kappa\ \kappa\epsilon\epsilon$, 520 $\epsilon\delta\omicron\zeta\epsilon$: písařský omyl *M*, neboť *Š* má zde (213a β) správně $\mu\eta\kappa\ \epsilon\epsilon$.
- 231b 20 $\eta\kappa\ \eta$, 529, 23 $\alpha\lambda\lambda\acute{\alpha}\ (\kappa\alpha\iota)$.
- 231b 22 $\delta\alpha\ \iota\alpha\kappa\kappa\tau\kappa$ (3 pl.) $\pi\rho\omicron\sigma\epsilon\kappa\kappa\lambda\alpha\eta\eta\epsilon$, 530, 1 $\tilde{\iota}\nu\alpha\ \acute{\alpha}\nu\alpha\text{--}\delta\iota\delta\alpha\chi\theta\tilde{\omega}\ \sigma\iota\ \delta\acute{\omicron}\gamma\mu\alpha!$
- 232a 9 $\mu\epsilon\ \mu\omicron\ \zeta\alpha\kappa\omicron\eta\omicron\varsigma$ 530, 17 $\acute{\alpha}\nu\omicron\mu\omicron\iota\omicron\nu$; překladatel etymologisoval $\acute{\alpha}\text{--}\nu\omicron\mu\omicron\text{--}\iota\omicron\nu$!
- 232a 9 $\epsilon\rho\alpha\kappa\eta\eta\kappa\tau\kappa$ 530, 17 $\tilde{\iota}\sigma\alpha\sigma\iota\nu$, jako by to bylo od $\tilde{\iota}\sigma\omicron\varsigma$!
- 232a 21 $\rho\omicron\epsilon\chi\delta\kappa\epsilon\tau\kappa\eta\alpha\iota$ ukazuje, že i předloha překladu měla zde (531, 2) $\gamma\epsilon\nu\iota\zeta\tilde{\omega}\varsigma$, jako valná většina rukopisů, místo správného $\gamma\text{'}\ \acute{\epsilon}\nu\iota\zeta\tilde{\omega}\varsigma$.
- 232a 27 slov. text nemá omyl jediného *P* $\delta\iota\delta\acute{\alpha}\sigma\kappa\alpha\lambda\omicron\iota\ \delta\iota\delta\alpha\sigma\text{--}\kappa\alpha\lambda\acute{\iota}\alpha\iota\varsigma$ (e dittographia).
- 232b 4 $\tau\omicron\gamma\omicron\kappa\epsilon\ \overset{\sim}{\eta}\eta\kappa\kappa\alpha\ \kappa\epsilon\iota\eta\eta$ 531, 16 $\tau\acute{\alpha}\ \alpha\tilde{\iota}\tau\acute{\alpha}\ \mu\eta\eta\acute{\nu}\epsilon\iota\ \pi\rho\acute{\alpha}\gamma\mu\alpha\tau\alpha$ — ?
- 232b 6 $\iota\alpha\kappa\iota\alpha\tau\eta$ $\epsilon\mu\varphi\alpha\acute{\iota}\nu\epsilon\iota$, ne inf. 531, 17: přehlédnutí překladatelo-
vno.
- 232b 9 $\chi\kappa\epsilon\tau\eta\ \eta\ \epsilon\lambda\tau\tau\kappa\ \eta\ \epsilon\tilde{\eta}\tilde{\omicron}\ \mu\omicron\lambda\omicron\epsilon\kappa\eta\eta\eta\epsilon$ 531, 20 $\tau\iota\mu\tilde{\eta}\varsigma\ \chi\acute{\alpha}\rho\iota\nu\ \kappa\alpha\iota\ \nu\acute{\iota}\omicron\theta\epsilon\sigma\acute{\iota}\alpha\varsigma$: překladatel nerozuměl výrazu $\chi\acute{\alpha}\rho\iota\nu = \text{gratia alicuius rei}$.
- 232b 11 $\delta\alpha\ \rho\omicron\delta\eta\tau\ \epsilon\epsilon$ místo $\rho\omicron\delta\eta\tau$ 531, 22 $\tau\iota\kappa\acute{\epsilon}\tau\omega$.
- 232b 12 $\delta\alpha\ \mu\omicron\lambda\kappa\eta\eta\mu\alpha\mu\epsilon\tau$ místo $\delta\alpha$ — $\epsilon\epsilon$ 531, 23 $\nu\omicron\mu\iota\zeta\acute{\epsilon}\sigma\theta\omega$.
- 232b 15 $\eta\eta\ \alpha\mu\epsilon\ \kappa\tau\omicron$ 531, 25 $\text{o}\tilde{\iota}\chi\ \acute{\alpha}\nu\ \tau\iota\varsigma$ chybně přeloženo jakoby $\text{o}\tilde{\upsilon}\delta\acute{\epsilon}\ \acute{\epsilon}\acute{\alpha}\nu\ \tau\iota\varsigma$.
- 232b 23 (na) $\tau\alpha\eta\eta\eta\kappa\eta\ \tau\rho\alpha\eta\epsilon\zeta\kappa$ 532, 9 $\epsilon\pi\acute{\iota}\ \tau\eta\varsigma\ \mu\upsilon\sigma\tau\iota\kappa\eta\varsigma\ \tau\rho\alpha\pi\acute{\epsilon}\zeta\eta\varsigma$.
- 232b 25 $\alpha\mu\epsilon$: 532, 11 $\acute{\alpha}\nu\ \epsilon\acute{\iota}\eta\ \pi\omicron\iota\eta\tau\acute{\omicron}\nu$, $\acute{\alpha}\nu$ chybně pojato jako $\acute{\epsilon}\acute{\alpha}\nu$!
- 233a 1 $\mu\epsilon\kappa\epsilon\tau\eta\mu\omicron\varsigma\ \tau\alpha\kappa\omicron\kappa\omicron\varsigma\ \kappa\epsilon\lambda\kappa\eta\eta\epsilon$ $\chi\kappa\eta$ 532, 16 $\tau\tilde{\omega}\ \acute{\alpha}\kappa\rho\iota\beta\epsilon\acute{\iota}\ \tau\tilde{\omega}\nu\ \tau\omicron\iota\omicron\upsilon\tau\omicron\nu\ \delta\omicron\gamma\mu\alpha\tau\iota\sigma\tau\tilde{\eta}\ \chi\rho\iota\sigma\tilde{\tau}\tilde{\omega}$, patrně nedorozuměním překladatelovým.
- 232a 18 $\epsilon\omicron\gamma\mu\omicron\mu\omicron\varsigma$ chybně přeloženo $\tau\tilde{\omega}\ \acute{\omicron}\nu\tau\iota$ jako dat. mask. n. (533, 7), a zatím = re vera.

233a 19 $\pi\rho\eta\nu\eta\sigma\epsilon\tau\acute{\alpha}\kappa$ opravuje chybu P, který má $\epsilon\pi\iota\kappa\omega\mu\acute{\alpha}\sigma\eta$ proti správnému $\epsilon\pi\iota\kappa\omega\mu\acute{\iota}\sigma\eta$ všech ostatních rukopisů. 583, 8.

233a 21 $\rho\epsilon$ 533, 533, 10 $\varphi\eta\sigma\acute{\iota}\nu$, P zase omylem $\varphi\alpha\sigma\acute{\iota}\nu$.

233b 11 $\mu\alpha\mu\eta\chi\kappa$ 534, 8 $\hat{\upsilon}\mu\omega\nu$.

233b 18 $\kappa\kappa$ $\overline{\mu\rho\kappa\kappa}$, lépe Š 215a β $\kappa\kappa$ $\overline{\mu\rho\kappa\kappa}$ 534 16 $\epsilon\nu$ τῇ $\epsilon\kappa\kappa\lambda\eta\sigma\acute{\iota}\alpha$.

233b 25 η $\kappa\epsilon\delta\eta\nu\sigma\mu\epsilon\lambda\epsilon\kappa\eta\nu\iota\varsigma$, řec. 535 1 $\eta\epsilon\nu\acute{\iota}$ καί.

233b 29 $\chi\kappa\tau\iota\chi\eta$ $\kappa\upsilon(\kappa)\psi\epsilon$ 535 ad 6 $\alpha\nu\alpha\gamma\nu\omega\sigma\tau\alpha\iota$ $\gamma\epsilon\nu\acute{o}\mu\epsilon\nu\circ\iota$.

234a 15 $\sigma\epsilon\gamma\omicron$ 536, 1 $\tau\omicron\upsilon\tau\omicron\nu$, P omylem $\tau\omicron\upsilon\tau\omicron\nu\omicron$.

234a 26 $[\overline{\sigma\tau\omega\eta\chi\kappa}]$ $\lambda\mu\lambda\kappa$ 536 $\tau\omega\nu$ $\alpha\pi\omicron\sigma\tau\acute{o}\lambda\omega\nu$.

234a 27 $\mu\omicron\upsilon\pi\eta$. . . $\kappa\eta\sigma\epsilon\sigma\eta\eta$ $\kappa\upsilon\psi\epsilon$ 536, 13 $\epsilon\iota\sigma\eta\lambda\theta\omicron\nu$: překladatel neužil smělé personifikace a volil prostě *passivum*.

234a 28 $\rho\alpha\zeta\kappa\omicron\eta$ $\eta\kappa\tau\eta$ $\eta\alpha$ $\omega\kappa\kappa$ $\sigma\tau\rho\alpha\eta\kappa$ — 536, 14 $\delta\iota\chi\eta$ $\tau\omicron\upsilon\varsigma$ $\tau\omega\nu$ $\psi\alpha\lambda\lambda\acute{o}\nu\tau\omega\nu$ $\chi\acute{o}\rho\omicron\upsilon\varsigma$ $\delta\iota\epsilon\lambda\acute{o}\nu$ — $\sigma\kappa$ $\sigma\tau\iota\chi\omicron\kappa\eta$ $\overline{\Delta\epsilon\delta\epsilon\kappa\kappa\eta\mu\eta}$ $\mu\alpha\sigma\gamma\eta\eta$ $\mu\rho\kappa\kappa\kappa\eta$ $\eta\kappa\tau\eta$ $\mu\alpha\sigma\omicron\kappa\upsilon$ — $\epsilon\kappa$ $\delta\iota\alpha\delta\omicron\chi\eta\varsigma$ $\tau\eta\nu$ $\Delta\alpha\nu\iota\tau\iota\kappa\eta\nu$ $\epsilon\delta\acute{\iota}\delta\alpha\zeta\epsilon$ $\mu\rho\omega\tau\omicron\varsigma$ $\zeta\delta\epsilon\iota\nu$ $\mu\epsilon\lambda\omega\delta\acute{\iota}\alpha\nu$. Zde slov. text ukazuje na jiné znění předlohy.

234b 1 $\mu\rho\alpha\kappa\eta\lambda\omicron$ $\sigma\eta$ 536, 16 $\tau\acute{\alpha}$ $\tau\epsilon\rho\mu\alpha\tau\alpha$.

234b 9 $\omega\tau\rho\kappa\eta\gamma\eta\gamma\eta$ 537, 4 $\mu\rho\omicron\sigma\epsilon\pi\iota\sigma\pi\acute{\alpha}\sigma\alpha\sigma\theta\alpha\iota$, P — $\sigma\pi\acute{\alpha}\sigma\theta\alpha\iota$; slov. text ukazuje na první čtení.

234b 17 $\mu\rho\epsilon\sigma\epsilon\mu\kappa$ $\mu\alpha\chi\epsilon\lambda\eta\eta\kappa\upsilon$ náležitý by byl gen. 537, 14 $\tau\omega\nu$ $\alpha\acute{\iota}\rho\epsilon\sigma\iota\alpha\sigma\chi\omega\nu$.

234b 19 nepřeloženo $\mu\acute{\alpha}\lambda\iota\nu$ 537 ad 15.

234b 19 $\kappa\epsilon\lambda\eta\kappa\eta\eta$ $\phi\lambda\alpha\kappa\eta\eta\eta$ 537, 15 $\acute{o}$ $\mu\acute{\epsilon}\gamma\alpha\varsigma$ $\Phi\lambda\alpha\beta\iota\alpha\nu\acute{o}\varsigma$; P má $\acute{o}$ $\theta\epsilon\iota\omicron\varsigma$ $\Phi\lambda.$; předloha slov. textu měla však také $\mu\acute{\epsilon}\gamma\alpha\varsigma$.

[234b 20 — $\epsilon\pi\acute{\iota}\sigma\chi\omicron\lambda\omicron\varsigma$ 537, 16 nepřeloženo, jako v P om.]

234b 20 $\mu\alpha\kappa\omicron\kappa\epsilon$ $\kappa\epsilon\tau\kappa$ $\lambda\kappa\eta\omicron$ 537, 16 $\delta\eta\theta\epsilon\nu$; v předloze slov. textu jinak (?).

235a 3 nepřeloženo $\acute{\alpha}\mu\alpha\nu\tau\alpha$ 538, 10.

235a 9 nepřel. po slově $\delta\omicron\upsilon\lambda\epsilon\acute{\iota}\alpha\nu$ — $\mu\alpha\kappa\omega\tau\alpha$ 538 ad 16 $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\omega\mu\epsilon\nu$.

235a 12 $\mu\alpha\kappa\eta\eta\eta$ 538, 18 $\mu\alpha\kappa\epsilon\rho\acute{o}\tau\alpha\tau\alpha$, snad chyba písařská místo $\mu\alpha\kappa\eta\eta\kappa\eta$.

- 235a 14 ὡ σοφροτικηκῆς 538, 20 τῆς ἐπὶ τὰ χεῖρω τροπῆς (scil. ἡ ψυχὴ ἀπαλλάττεται).
- 235a 17 (οὐρανην) ωρεγδασημαго дѣноу η αἰκοογσημαго дѣноу η οὐρανῷ ὡ κεακορο злєдѣкѣннє λєγκακη . . . 538, 22 sq. (διδασκαλίας) χαλινούσης τὴν ψυχὴν () καὶ τὸν νοῦν ἀπὸ πάσης ἐνεργείας πονηρᾶς; na místě označeném nutno v ř. doplniti příslušnou frasi.
- 235a 19 ηακκηακτκ m. -σε 538, 24 ἀπαλλάττεται.
- 235a 22 εηδεκκιακτκ m. -σε 539, 1 ἄξιούται.
- 235a 26 дѣккѣη мпєзѣккѣη κк зєкѣкῆς 539 ad 4 πολλῶν κακῶν ἡμερῶν; slov. překlad předpokládá — ἐν κακοῖς.
- 235a 28 κκῆκτєκєтκєкєкєкє тє 539, 6 καταμαρτυροῦσί σου.
- 235a 29 ηρῆκєкєтη κєλῆкєηη vyp. η: 539, 7 ἀπάτης καὶ νόσου.
- 235b 1 η κєгє κрῆкєдє ηαηακкєηηηє 539, 8 καὶ ταύτην (scil. Παμφυλίαν) τῆς λόβης ἐπλήρωσεν; zde nutno předpokládati ταύτης.
- 235b 5 κєкєкє ηкєє κєгє ηєдѣкєзєкєηηη, οὐρεδηηα κῆκєωмк 539, 13 ὅσα οἱ τοῦτον κινεῶντες ἐθεραπεύοντο δαίμονες; chybný překlad.
- 235b 7 nepřeloženo ἐπετέλουν 539, 16.
- 235b 11 гηῆкєкємк 539, 19 ἐχμανεῖς, nedorozuměním ἐκ — μ.?
- 235b 17 nepřeložena vložka — jen v P — 540 ad 1: φησὶ Θεοδώρητος αὐτῇς; v P glossa?
- 235b 23 мєккѣη 540 ad 7 τὰ θεῖα λείψανα jen P.
- 235b 25 ηαρεккѣтῆη 540, 9 τῇ . . . Πανεάδι (ἐν δὲ Καισαρείᾳ τῆς Φιλίππου τῇ νῦν Πανεάδι); patrně nedorozumění; překladatel asi pojímal slovo neznámé jako παν — + εἶδι a přeložil dle dohady: opět doklad pro jeho malou znalost řečtiny (viz výše matení ἄν a εἶν! a j.).
- 235b 25 ηзкєдєηк v řec. *není* (540, 9) χαλιουμένη.
- 235b 27 ιєγλѣηк 540, 14 Ἰουλιανὸς ὁ ἄσεβής.
- 235b 28 nepřeloženo 540 ad 14 δῆθεν.
- 236a 3 гηῆкє жє ηзкєдєηηηηηηη ηєрєзкῆ 540, 17 τὸν δὲ γε τοῦ κυρίου ἀνδοριάντα.

236a 9 *причинае* 541, 2 *μεταλαμβάνων*; v P je sice *μεταλαγχάνει*, ale překlad předpokládá *μεταλαγχάνων*.

236a 10 *на тръжницѣхъ* 541, 3 *κατὰ τὴν ἀγοράν*.

236a 25 *приходитъ* 541, 14 *προσέρχεσθαι*; přepsáním následuje inf. *πρηνεματι*. Naopak zase nepozorně napsáno ř. 29 *τηναιωνων* m. správného dativu.

236b 11 *и сего ради аи закнство* 542, 11 *καὶ διὰ τοῦτο ἐπιφθονος*; překladatel četl *καὶ διὰ τοῦτο ἐπιφθόνως*;

236b 12 (*старнце... вноу*) *или законъ положениа* 542, 12 (*τῆς γράας... ἐκείνης*) ἢ *τὸν ὅμον σεισθεῖσα*; ale překladatel „rozuměl“ ἢ *τὸν νόμον σεισθεῖσα*, nebo měl tak v předloze.(!)

236b 13 *и ꙗкоже назнамененъ* 542, 13 *παρά τινος, συντόνως*, adv. pojato jako subst. gen.!

236b 15 *глаголю слога гласъ крмъ* (= *старнца*) 542, 14 *ἔπος ἐφθέγγετο*.(!)

236b 16 (*и се...*) *измѣрнъ* 542, 15 (*καὶ τοῦτο...*) *μετρηθέν*: jako často, i zde zanedbán rozdíl act. a pass.

[236b 21 *и же* 542, 10 *τὸ δέ*.]

236b 22 (*гатаиу*) *тинъско и телмисенско слышннн* 542, 20 (*ὀνειρών μαντικὴν*) *τίνων ἢ Τελμησέων ἀκούσεις*; *тинъско* = *τίνων*!! Táž chyba ve Vid. 21c (viz zde str. 242); tedy je to chyba překladatelova.

236b 23 *и ииѣхъ аи* 542, 21 *οὐκ ἄλλων*: před tímto slovem vynecháno *ποίων*, za ním pak věta: ἢ *Φρυγῶν τῶν πρώτων περιεργασμένων ὀρνίθων πτῆσιν τε καὶ κινήματα*.

236b 26 *сѣвѣстакити* 543, 3 *συνέστι*: Š 218bα má zde správně *сѣвѣстакн*.

236b 29 *сѣвѣстнѣ вѣрѣзанинъ* 543, 6 *καινοτομίας*.

237a 1 *кыкакъ* 543, 7 *γίνεται*; P tedy jen omylem tu má *γινώσεται*.

237a 1 *и оуко что* 543, 8 *καὶ μέντοι ἔτενο* [τί:].

237a 5 *сложенинъ* 543, 11 *αὐτῶν λατρεῖαν*.

237a 10 *и вѣмъ оуко ѿ вѣсѣдѣ сѣтичюиамъ* 543, 15 *καὶ οἱ μὲν πανταχόθεν συνέτρεχον*.

- 237a 13 $\kappa\epsilon\zeta\epsilon$ $\eta\alpha$ $\pi\omicron\sigma\tau\eta$ 543, 18 [τὴν] συνδρομήν.
- 237a 14 $\omega\rho\omicron\upsilon\gamma\delta\eta\alpha$ $\kappa\omega$ $\epsilon\eta$ $\rho^{\kappa}\chi\kappa$, $\kappa\omicron\rho\upsilon\gamma\tau\alpha$ η $\mu\omicron\tau\eta\kappa\kappa\iota$ η $\delta\eta\kappa\epsilon\alpha\eta$
 η $\epsilon\kappa\omicron\sigma\gamma\delta\eta$ $\epsilon\rho\epsilon\kappa\rho\kappa\eta\eta$ 543, 18 σκάπανας γὰρ καὶ ἄμμις ἀργυρῶς;
 předloha měla jiný text.
- 237a 16 $\kappa\omicron\pi\alpha\tau\eta$ $\sigma\gamma\kappa\omega$ 543, 20 ἐπεὶ οὖν ὁρύττειν.
- 237a 27 $\mu\alpha\kappa^{\kappa}$ $\mu\alpha\sigma\tau\omicron\mu\alpha\kappa$ 544, 5 ἐναργέστερον ἐπαίσθηται.
- 237b 1 $\mu\eta^{\kappa}\kappa\epsilon\epsilon$ 544, 10 ἔδοξεν; m. $\mu\eta^{\kappa}\kappa\epsilon$.
- 237b 3 $\mu\eta\eta\epsilon\mu\eta\eta$ m. -ε 544, 12 εἰληφότων (sc. μάντεων.)
- 237b 6 $\epsilon\kappa\omicron\rho\omicron$ $\mu\omicron\epsilon\kappa\delta\omicron\gamma$ $\mu\eta^{\kappa}\mu\eta\eta\eta$, $\kappa\delta\epsilon\zeta\tau\omicron$ 544, 15 čteme (ἐγὼ)
 θεοῦρος πολεμόκλονος ἸΑρης.
- 237b 11 $\nu\upsilon\pi$. η 544, 20 καὶ ὑπό τινος a ἀπατηθεὶς přeloženo
 $\mu\eta^{\kappa}\mu\eta\mu\eta\eta$ $\kappa\iota$.
- 237b 15 $\kappa\omicron\rho\alpha\beta\alpha\kappa$ m. -η 545, 2 ναῦς.
- 237b 16 $\mu\omicron\gamma\alpha\mu\alpha$ $\chi\omicron\delta\epsilon$ $\kappa\omicron\delta\eta\mu\alpha\kappa$ neobratně za ř. 544, 3 ποδηγούμενος.
- 237b 24 nepřeloženo διαδραμόν.
- 237b 25 $\tilde{\omega}$ $\eta\eta\eta$ $\zeta\epsilon$ $\sigma\gamma\mu\zeta\kappa\lambda\epsilon\eta\eta\kappa$ $\kappa\eta\kappa\kappa$ $\zeta\eta\kappa\omicron\tau\kappa$ $\epsilon\kappa\omicron\eta\chi\alpha$ 545, 12 ἔξ
 ἧς πληγῆς τὸν βίον κατέστρεψεν; překladatel četl ἔξ ἧς
 πληγείς...
- 237b 27 $\mu\mu\omicron\gamma$ m. ř. 545, 13 ἐκείνην (sc. πληγὴν).
- 238a 11 $\kappa\alpha\kappa\chi\kappa\omicron\kappa\alpha\eta\eta\eta$ η $\chi\alpha\rho\omega\delta^{\kappa}\mu\eta\eta\eta$ 546, 3 γοητείας μαγανείαι.
- 238a 14 $\tilde{\omega}$ $\mu\eta\kappa\epsilon\tau\kappa\eta\eta$ 546, 7 τῆς πρόσωπορείας.
- 238a 17 $\chi\alpha\mu\chi$ 546, 11 ἐκδεχόμενος.
- 238a 20 $\rho\epsilon$ 546, 15 προσηπείλησε.
- 238b 2 $\eta^{\kappa}\kappa\omicron\gamma\alpha$ 547, 6 δήπουθεν.
- 238b 3 $\mu\eta\alpha\rchi\omega\mu\alpha$ 547, 6 διὰ τοῦ ἥπατος.(!)
- 238b 3 $\kappa\eta\kappa\mu\omicron\gamma\iota\mu\alpha$ $\mu\omicron\epsilon\kappa\delta\omicron\gamma$ 547, 6 νίκην; překlad předpokládá
 γενομένην νίκην, ale ke smyslu věty se to nehodí.
- 238b 8 $\mu\eta\eta\epsilon$ $\epsilon\mu\alpha\tau\eta\mu\alpha\mu\eta$ 547, 10 ἡπασκοπούμενος, volný překlad.
- 238b 21 $\sigma\gamma\lambda\eta\mu\alpha\tau\eta$ $\epsilon\epsilon$ 547, 22 ὑπερακοντίσαι, překladatel četl,
 nebo měl v předloze ὑπερακοῦσαι.
- 239a 3 $\mu\eta\eta\epsilon\tau$ 548, 8 γέγραπται.

Ad 548, 12 čteme u Boora poznámku, že následující část v P — vypravování o císařích *Jovianovi*, *Valentinianovi*, *Valentovi* a Theodosiovi Velikém — je tak odlišné a z odlišných pramenů převážnou většinou čerpána, že celá ta část pro emendaci vulgaty nemá významu. Tím užitečnější by bylo, srovnati tuto odlišnou část se srbskou redakcí. Poněvadž z P není tato partie uveřejněna, jest nám přestati na povšechných poznámkách. Šestakov, opatřiv si při svých přípravách k vydání řeckého textu kroniky dobrou kollaci Coisl. 305, konstatuje, že místo, následující v *M* po vypravování o Julianovi (239a 6—240b 17, nábožensko-mravní úvaha rázu u Georgia obvyklého s citáty z Isaiáše, Petra, Kyrilla, Platona) shoduje se s Coisl. 305, fol. 245—245 v. Nutno připomenouti, že i zde je poměr *M*: *Š* takový jako jinde.

240b 18 *M* *Š* následuje vypravování o Jovianovi, daleko kratší než ve vulgatě, podle Šestakova opět shodné s Coisl. 305. Také zde srbský text emenduje čtení *P*; tak

240b 23 ωκι οὐκω ὡ πρὶ χραμενιη πιπτε στεγνοῦτι σε при глѣкѣ рѣше дыханню, ωкы же занне вѣше скоро помазана карωмѣ храмниη, и дѣже леже спати, доузине же ὡ πολλογαγο οὐτλανηηα.... Coisl. fol. 245 v: οἱ μὲν γὰρ ἔξ ἀναδόσεως τροφῆς ἀποσφηνωθῆναι τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν ἔφασαν πνεῦμα, οἱ δὲ (διὰ τὸ νεωστὶ κεκονιάσθαι τὸν οἰκίσκον, ἐν ᾧ ἐκοιμήθη, οἱ δὲ) ἐκ τῆς πολλῆς ἀνθρακιάς... Závorky označují konjekturu *S*. Šestakova, ovšem úplně bezpečnou.

241a 3 končí se o Jovianovi.

241a 4 Začíná se o Valentinianovi *odlišně* od řeckého textu. — ř. 12 počíná vypravování o *zeměřesení*, které vulgata *a* také *P* uvádějí při vládě Gratianově (560, 9—561, 19, Muralt 462—463).

241a 16 πρὶ κλαβηαγο 560 ad 12 *P* om. παραδόξου, jež ostatní rukopisy mají; nutno tedy i v *P* doplniti.

241a 16 εκτεκνωσ ει 560 ad 12 *P* δοραμόντος, ostatní συνδραμόντος; tak asi i pro *P* jest předpokládati.

241a 18 ¹члвци 560, 15 ἀνθρώπων μυριάδες.

241a 29 и оуѣмъ что 561, 5 καὶ μέντοι čteno καὶ μὲν τί;

[241b 5 ^ακ^α οὕτινι ^ασε ^αβο^αδα 561, 10 τῇ τοῦ ἰδατος ἀποκαταστάσει, ne odchylné čtení, ale správný překlad].

241b 6 нѣа, κηδόνικησιν γράδ^α 561 ad 12 ἡ μὲν μία τῆς Βυθύνιας πόλις, avšak některé rukopisy (C., M., E, ne P) mají νία, což bylo též v předloze překladu.

241b 13 pokračuje se o *Valentinianovi*.. Tato část až do 244b 27 má v *srbském* znění *jinou* redakci než P, jak zjistil již Šestakov (BB XIII 434), totiž srbská verze se v této části přichyluje vulgatě kroniky a v recensí se shoduje s řec. Mosk. synod. (= Muralt.) U Mur. 453, 13—459, 25, vyd. Mig. Patr. 677 § 2 — 685 § 6 (u de Boora, který však různověstí řec. Mosk. syn. neuvádí, 550, 7—557, 24). *Souhlas* překladu s P obnovuje se opět

244b 27 od slov при немже казаніе келіккн, Cod. Coisl. 305 fol. 246 v. Poněvadž popis zeměřesení, po němž přestává shoda s P, končí v P na fol. 246, je malý passus 246—246 v nepřeložen (srv. Šestakov l. c.). Nyní citujeme řecký text podle Mur.-Migne:

221b 13 ^αν^αι^α: překladatel četl οὗτος místo οὗτος 677, § 2.

241b 13 и прииѣиіиіка [καὶ] κοινωνόν ib.

242a 5 и кси, řec. bez καὶ 677, 4.

242a 9 ^ακ^α τότε 677, 5.

242a 29 на ^αδ^αβ^ας^α ^ακ^αρ^ακ^α, 680, 1 κατὰ τῶν παρθένων τῆς ἐκκλησίας; nerozhodné.

242b 4 прииіііііі 680, 2 ἐρχόμενοι.

242b 11 пам кх 680, 3 παμμῶ.

242b 11 кь поустыни 680, 3 κατὰ τὴν Αἴγυπτον.

242b 13 ииііти ukazuje na čtení Mosk. έχει(ν) 680, 3, smyslem hodí se jen εἶχον ostatních rukopisů.

242b 15 κ^αρ^ακ^αλ^αχ^ας, 680, 3 πιστιόντες.

242b 15 ѿ ниχъ παρ' ὧν; to čteno v M 680, 3 παρὼν chybně.

242b 16 ^ακ^α ^αδ^ακ^α ταύτας τὰς πράξεις 680.

248b 17, episoda z vyučování Arseniova až po 249a 21, blíží se řecké recensí 571, 6—572, 15; větší shoda je zvláště od ř. 24 κκ κληκηκε ω δηκη = 571, 11. Rozdíly:

248b 25 η ογερκεκηου 571, 12 ορα (a ř. vyp. και).

248b 26 ωκορο ογκω στοκημα, ωκκχκκε εκκληκηκ 571, 12 'Αρ-σένιον μὲν ιστάμενον, τὰ δὲ τέκνα αὐτοῦ καθεζόμενα.

248b 27 Γλη 571, 14 και λέγει πρὸς αὐτόν.

248b 27/8 kratčejí než 571, 14—17.

248b 30 ηρεμη ογκω ηρκεστητη, μηκ κε εκκκκη 571, 19 obráceným pořádkem.

249a 1—2 jinak než 571, 20—21.

249a 7 ποσακηκ vynech. ἐπὶ θρόνου 571, 27..

249a 9 vyp. 572, 1 και ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ θελήσωσι πορεύεσθαι (a ovšem pak εκχηρηκε m. φυλάσσειν).

Od 249a 10 = 572, 3 již větší odchylky.

250a 9 sl. obsahově odpovídá řec. textu 573, 12 sl., ale vypravování od 573, 15 do 574, 10 vynecháno.

250a 12 počíná se o Řehoři Velikém = 574, 11; podobnost obsahová, dosti skrovná, sahá až po 250b 17 = 575, 7. Odtud až do 251b 16 má slovanský překlad více proti řeckému o Gregorioví Bohoslovu. O druhém sněmu církevním počíná se 251b 16, v řec. 575, 8, ale zcela odchýlně. Pro zmínky o dvou podivných porodech (251b 28—252a 10) není předl.; o Nilu (252a 10 — ib. 17) však ano, de B. viz 585, 6—14).⁵⁾

252a 18—27 upomíná na ř. 583, 13—19.

252a 28 počíná opět úplná shoda s řeckým textem, s P 584, ad 10.

⁵⁾ Ale ř. 11 jinak než ř. 7 (μνημε — σε κμ̃: λέγοντες — ποταμόν) 13: καροκη-στηκы ηрк, ре 9: ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος εὐσεβῶς ἀπεκρίνατο. — Ř. 14 vyp. ναοῖς δαιμόνων και (10). — Ř. 15 vyp. ποτε (11); ib. измнннτη ἀναγαγεῖν. — ib. κκεκε расоуженнн кк̃ прнннмк 11. θεὸς δὲ τούτου τὴν πίστιν ἀποδεξάμενος; 16 повелѣ кыше мѣры наводннн ннлѡу толма, 12 ὑπὲρ τὸ δέον ἐκέλευσε πλημυρῆσαι. — Ř. 17 vyp. οὐ τὸν τυχόντα (13). — Ř. 17 vyp. αὐτὴν (14).

252b 4 *στ'κ'ηογ* om. P 584, 15.

[252b 7 *πετάλεμъ* P 584 ad 17 *πετάλων*.]

252b 15 *привлачиμωγ каменю* (nutno si doplniti *идоля*) 585, 2 τὸ δὲ (scil. *ξόανον*) ὑπὸ τῆς φυσικῆς βίας ἀνελκόμενον τοῦ λίθου: překladatele zmátl slovosled, tak že chybně spojil ἀνελκόμενον τοῦ λίθου, a zdánlivě dobře položil dat. abs.; ovšem četl při tom také ἀνελκόμενον m. -ον.

253a 18 *гланно* 585, 19 ἡγοῦμαι.(?)

253a 23 *κςχ'οτ'κ'κς κςи* 585, 23 ἐθέλεις.

253a 30—b 1 *иже.... слака* ukazuje, že slova 586, 4—5 ἡ περὶ... δόξα nelze athetovati, jak tomu chtěl de Boor.

253b 1 *идωлотворцеμъ или оукиκ'κ'εμωμъ или ѿβ'κ'гаюμемъ* 586, 5 τοὺς ἀγαματοποιούς ἢ ἀποκτείνοντες ἢ φυγαδεύοντες; slov. vazba nedává vůbec smyslu v této větě.

253b 4 *заслышання* 586, 7 φήμην.

253b 4 *встаκ'κ'ии быше* 586, 8 ἠφίεσαν.

253b 7 *вуп.* τοὺς ἀγαματοποιούς 586 ad 9.

253b 13 *погрек'ии бык'ише прк'стн'ю ѿ гор'к* 576 ad 14 καταχοσθέντες.

253b 21 končí se o Ptolemaiovi = 587, 2, a začíná se *и безаконни же и'κ'ц'и*... 580, 21 o Antiochijských.

253b 27 *ре и велик'иыи зл'г'ст'ъ* 581 ad 3 φησὶν καὶ ὁ Χρυσόστομος, ale *š* nemá *велик'иыи*.

253b 29 *ксоγ ѿβ'к'ишии напаст'ъ* 581, 6 πᾶσιν ἐπεκρέμασεν κίνδυνον.

254a 3 *с'мрьт'ъ* 581, 10 θανάτων; překl. chybně četl θάνατον.

254a 7 *вб'к'стоγ'пн'к'шъ* 581, 14 περιούσιον 254a 14 *иε...* *пр'к'в'б'и'д'к* 581, 21 οὐκ ἂν... κατεφρόνησε.

254a 17 *кςч'х'ити* m. *кςч'х'итити* (582, 1 ἐξαοπάσαι).

254a 24 *т'к'κ'мо* přel. μόνον m. μόνοι 582, 8.

254b 1 končí se = 582, 14 a počíná se o Amfilochiovi = 576, 1.

254b 6 *в'к'ηογ'т'р'ъ...* *ц'р'емъ* *к'и'к'ш'емъ* 576, 7 ἐντὸς... τῶν βασιλείων γενόμενος.(!)

254b 16 χοχλαμικχ 576, 18 βλασφημοῦντας, ale *P* δυσφημοῦντας;
patrně předloha měla také βλασφ.

254b 20 nepřeloženo ὥς φησι Θεοδώρητος 576 ad 22.

254b 22 ποχτεμκ παχοδαμικ 577 ad 1 κατὰ πάροδον.

254b 26 ῶ κκεστηκκ ποκκδαμικκ κμογ κκικκαμ 577, 6 ὑπὸ
τῶν ἀγγελθέντων.

254b 30 κιοже chybně přeloženo οἷα δὲ m. správného οἷα δέ
577, 9.

255a 1 самозаконноу и мочителю nespr. za 577, 9 αὐτόνομος
καὶ τύραννος.

255a 7 κκ παηκτκκ κρκκκκκ 577, 15 ἔξω τῶν προθύρων.

255a 9 κκο ηηλογχι ce 577, 16 ὥς ἔοικεν.

255a 10 ῶηογδκ κρκκκαμ cηα 577, 17 τῆς βασιλείας ἴσως
ἡ δυναστεία.

255a 16 nepřeloženo τοίνυν 578, 1, Š má ογκο 235 ba.

255a 18 πο δηογ χραμα cτaro 578, 2 τὸ δάπεδον ἐκεῖνο (πατήσεις)
τὸ ἅγιον; přeloženo τὸ δ. (ἐκεῖνου) ναὸς τοῦ ἁγίου.

255a 25 ηρκκοκ 578 ad 8 *P* má zde δευτέρα, jen omylem za
πρωτέρα.

255a 26 ηηηηηηηηηη 578, 9 δέχον.

255a 27 βογдеть 578, 9 γίνεται — ib. cηα cκκκκακ 578, 9 τούτοις
οὖν εἴξας.

255b 13 κκοже пакы 579, 3 ὥς καὶ πάλιν.

[255b 19 cκογзоγ разρκκκκκκκ 579, 8 τοῦ δεσμοῦ λυθῆναι jen volný
překlad?]

255b 30 cηκ ρεγε; Š nemá cηκ 236aa, také ne řec. 579, 16.

256a 4 ραζογμομκ chybně za 579, 19 γνώσεις.

256a 8 cτοκκκ 579, 23 ἐστώς; chybně v překladu.

256a 17 κκδαμο δατκ κcτκ κρογ 580, 8 ἴσθι, βασιλεῦ, ...

256a 30 κκcχοτκκκκκκ 580, 18 δεδηληκότος, překlad ukazuje na
čtení * ἐθεληκότος, zde vhodnější.

256b 1 αρχίερα 580, 19 ἱερέως.

[— 2 видѣхъ — 20 оїδα].

Pro další část 256b 3 — 258b 19 (o Gotech, Janu poustevní-
kovi, o choti Theodosiově Plakille) není ve vydáních odpo-
vídacího řeckého textu. Místo toho je 587, 3 — 592, 19
jiné vypravování o Egyptě, a též o Janu a o válce, ale
odchylně. Patrně, kdyby byly varianty P uveřejněny, obje-
vila by se tu shoda s touto redakcí. — 258b 20 = 592, 21
počíná se o Arkadiovi.

258b 21 εταλιν [такъ зовемъи] ξηρολοφος 592, 22 τὸν κίονα
τοῦ Ξηρολόφου, patrñě jen glossa překladatelova.

258b 29 αὐτρον τοῦ ἀρχιεπισκοπᾶ καὶ κωνσταντινῆς πόλεως 593,
 5 χειροτονηθῆναι παρεσκέυασεν ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως,
 ὡς φησι Σωκράτης (toto jen v P); čtení překladu:* ἐποίησεν
 αὐτὸν ἀρχιεπίσκοπον ἐν τῇ Κ. π.

259a 2 ΛΟΥΤΗ ΜΟΥΖΗ ΖΚΛΩ 593, 7 δεινὸς ἀνὴρ πάνυ; v *P.* δ.
πάνυ ἀνὴρ, patrně jen omylem.

259a 4 ἵακο παχε οὐρεω η ιωαννησκο χηρωτηνησανη 593, 9: ὅτι
 μάλιστα. (patří k předešlé větě: συνιδεῖν ὁ. μ.). καὶ τὴν μὲν
 Ἰωάννου χειροτονίαν.

259a 13 и книжникъ зѣлау 593 ἦν δὲ ἐλλόγιμος ἄγαν.

259a 18 **καὶ** 593, 21 ἡμῶν.

259a 19 εκινε... ^αμετ' ὧν 593, 21 ἄγων.. ἀφηνίασεν. Z části
259a 21 — 594, 18 nejsou známy var. *P*.

259a 21 πρ^αξ^ς 594, 2 παραμείνας.

259а 23 немоу же имє картєрнє 594, 4 јєп тоуѣма Каотєион.

259a 23 πρὸς^α 594, 4 προσμείνας.

259a 24 ὡς καὶ καὶ ἐκτομήν ἐκ 594, 5 γίνεται ὑπ' αὐτοῦ
μόναχος.

259a 25 až 259b 9 větší odchylky od čtení vulgaty. 259b 9 = 594, 18.

259b 11 и гл҃гоуи паче нежели сладкѣ видѣше се 594, 20 καὶ
θυμῷ μᾶλλον ἢ αἰδοῖ ἐχαρίζετο: ve slov. překladě jiné čtení;
ρονпѣž tak dále н кь разрѣшениимъ при оустѣхъ вь бе-
сѣдахъ не тихъ бѣше καὶ ἐλευθεροστομία πρὸς τοὺς ἐντυγ-
χάνοντας ἀμετροῦς ἐκέχητο.

259b 17 $\kappa\omicron\lambda\iota\iota$ $\eta\alpha$ $\pi\omicron\kappa\iota\iota\eta\eta\kappa\iota\eta$ $\gamma\epsilon\sigma\tau\omicron\chi\alpha\eta\eta\eta$ $\iota\alpha\kappa\alpha\eta\eta\eta\epsilon\epsilon$, ale 595, 2 $\mu\epsilon\acute{\iota}\zeta\omicron\nu\iota$ $\delta\epsilon\phi\acute{\rho}\omicron\upsilon\iota$ $\kappa\alpha\tau\grave{\alpha}$ $\tau\acute{\omega}\nu$ $\acute{\omicron}\pi\eta\kappa\acute{\omicron}\omega\omega\nu$ $\acute{\epsilon}\kappa\acute{\epsilon}\chi\omicron\eta\tau\omicron$; snad volný překlad, ale pak $\kappa\omicron\lambda\iota\iota$ je zbytečné.

259b 20—260b 5: úvaha, chybí ve čtení vulgaty a náleží patrně jen redakci P, odkud však na tomto místě (cf. 595 ad 4) varianty nejsou uveřejněny.

260b 10 $\pi\omicron\kappa\eta\eta\epsilon\mu\kappa$ 595, 8 $\pi\omicron\sigma\acute{\omicron}\eta\kappa\epsilon\iota$, přeloženo, jakoby tu byl dat. subst.

— ib. a $\eta\epsilon$ ib. $\omicron\upsilon\chi$ dvakrát; rovněž v ř. 11 a 12.

260b 13 η $\eta\epsilon$ $\pi\eta\kappa\kappa\eta\kappa\eta\eta\eta$ $\eta\mu\kappa\eta$ 595, 11 $\omicron\upsilon\chi$ $\acute{\alpha}\nu\delta\rho\alpha\pi\omicron\delta\acute{\omega}\delta\eta$.

260b 20 $\pi\omicron\kappa\alpha\eta\tau\kappa$... $\pi\omicron\tau\eta\kappa\kappa\omicron\kappa\alpha\tau\eta$ 595, 18 slovosled $\chi\omicron\upsilon\acute{\iota}\sigma\alpha\sigma\theta\alpha\iota$... $\delta\acute{\epsilon}\omicron\nu$.

260b 22 $\kappa\rho\alpha\chi\epsilon\mu\kappa$ 595, 19 $\iota\alpha\tau\epsilon\omega\nu$ $\pi\alpha\iota\sigma\acute{\iota}$.

260b 26 nepřeloženo 596, 1 $\mu\acute{\epsilon}\lambda\lambda\omicron\nu\tau\alpha$, $\tau\omicron\iota\alpha\iota\acute{\iota}\tau\eta\nu$.

260b 30 η $\iota\alpha\kappa\omicron\zeta\epsilon$ $\kappa\lambda\alpha\sigma\tau\epsilon\lambda\eta\eta\eta\omicron\varsigma$ $\kappa\alpha\iota$ ($\acute{\omega}\varsigma$) (?) $\acute{\alpha}\rho\chi\omicron\nu\eta\tau\iota\kappa\acute{\omicron}\nu$ 596, 4.

261a 6 $\eta\alpha$ $\omega\kappa\omicron\eta\eta\kappa$ $\lambda\omicron\eta\epsilon$ $\sigma\eta\chi\kappa$ $\tau\omicron\mu\eta\tau\eta$ $\beta\epsilon\lambda\kappa\mu\kappa\eta\eta$ 596, 9 $\acute{\alpha}\mu\phi\omicron\tau\epsilon\acute{\rho}\omega\nu$ $\tau\acute{\omega}\nu$ $\kappa\alpha\chi\acute{\omega}\nu$ $\tau\omicron\upsilon\tau\omega\nu$ $\kappa\omicron\lambda\acute{\alpha}\zeta\omicron\nu\tau\alpha$ $\tau\eta\nu$ $\acute{\alpha}\mu\epsilon\tau\omicron\iota\acute{\alpha}\nu$: chybně rojato $\tau\omicron\upsilon\tau\omega\nu$ jako gen. masc. a gen. abstrakta místo správného $\kappa\epsilon\iota\zeta(\kappa)\mu\kappa\kappa\eta\eta\eta$ $\lambda\omicron\eta\epsilon$ rozveden opáčně; η po této frasi doplňuje P $\langle \kappa\alpha\iota \rangle$ $\acute{\epsilon}\lambda.$ $\acute{\epsilon}$. $\tau\omicron\mu\eta\tau\eta$ $\kappa\omicron\lambda\acute{\alpha}\zeta\omicron\nu\tau\alpha$ a právě tak ř. 8 $\sigma\eta\kappa\lambda\omicron\eta\eta\tau\eta\epsilon$ 596, 11 $\acute{\alpha}\pi\omicron\kappa\lambda\acute{\iota}\nu\omicron\nu\tau\alpha$.

261a 16 $\tau\kappa\mu\kappa\epsilon$... až po 263a 18 $\eta\kappa\epsilon$ $\sigma\eta\kappa\omega$ není obsaženo ve čtení vulgaty, patrně zde je opět shoda s jediným P, ze kterého však toto místo (cf. 596ad 17) neuveřejněno.

263a 25 $\kappa\eta\tau\eta$ $\iota\alpha\kappa\omicron\zeta\epsilon$ $\delta\kappa\tau\eta$ $\pi\omicron$ $\acute{\gamma}\eta\eta$ $\sigma\lambda\omicron\kappa\epsilon\eta$ 596, 24 $\mu\mu\epsilon\acute{\iota}\sigma\theta\alpha\iota$ $\acute{\epsilon}\nu$ $\tau\alpha\lambda\epsilon\iota\nu\acute{\omicron}\sigma\epsilon\iota$ $\tau\acute{\alpha}$ $\pi\alpha\iota\delta\acute{\iota}\alpha$ $\kappa\alpha\tau\grave{\alpha}$ $\tau\eta\nu$ $\kappa\upsilon\tau\iota\alpha\kappa\eta\nu$ $\phi\omega\nu\eta\nu$ (volný překlad) rovněž tak v ř. 26. $\omega\beta\lambda\alpha\sigma\tau\eta\eta$ $\omega\delta\kappa\kappa\alpha\tau\eta\epsilon$ 597, 1 $\tau\eta$ $\acute{\epsilon}\xi\omicron\upsilon\sigma\acute{\iota}\alpha$ $\kappa\epsilon\chi\omicron\eta\sigma\theta\alpha\iota$.

263b 3 $\iota\omega\alpha\eta\eta\alpha$ není v řec. textu 597, 7.

[263b 15 $\iota\alpha\kappa\omicron$ $\pi\eta\lambda\omicron\phi\eta\eta\epsilon$ 597, 17 $\acute{\omega}\varsigma$ $\acute{\epsilon}\omicron\iota\kappa\epsilon\nu$].

263b 16 597, 17 $\tau\acute{\alpha}$ $\tau\omicron\upsilon\tau\omega\nu$ $\acute{\omicron}\mu\omicron\iota\alpha$.

263b 19—264a 2: místo vulg. 597, 20—598, 15 má P jiný passus, neuveřejněný.

264a 2: zde a v P jest nyní o Epifaniovi 599, 7—12.

264a 3 прилучише chybně m. -κςε 599 ad 7 τυγχάνων.

264a 8 ѿнѣмже a v P následuje nyní text 601, 8 a dál.

[264a 10 бжѣ раба 601, 9 τοῦ θεσπεσίου 'I. není různocnění.

264a 15 назираемыи přeloženo τοὺς σκοπούμενους místo méně známého κοπούμενους (601, 13); či bylo tak v předloze ex dittographia?

264a 16 градъ 601, 14 πόλεις.

[264a 19 κρῖπσις 601, 14 ὁχρωθέντα: neporozumění pádu?]

264a 27—264b 14, místo v P odchylné, patrně s překladem shodné; varianty neznámy.

264b 15 = 598 ad 15.

264b 15 ογβω není v řec. textu 598 ad 15.

264b 19 пакы съмоушантсе není v řec. textu 598, 48: překlad tu patrně doplňuje originál: (πάλιν ταράττεται).

264b 30, v řec. textu po 599, 6 následuje v překladu a v P 602, 1.

265a 4 ιακο čteno ὡς místo ὅς 602, 4.

265a 6 и ѿѡанже 602, 5 καὶ 'Ιωάννης (γε).

265a 8 прокызкѣстикше nepřesně za 607, 7 προμνηθέντες.

265a 22 (пѡнѣ...) — 265b 9 (ογεντῆς): místo odchylné od vulgaty; varianty z P neuveřejněny.

265b 9 následuje, jako v P, 600, 11: ὁ οὖν 'Ιωάννης.

265b 10 изгнанъ бы 600, 12 ἐξορισθεῖς jen P; ostatní ἐξορίσθη; tak bylo i v předloze překladu.

265b 15 пана же 600, 15 ὁ δέ γε πάπας, P ὁ τοίνυν π.; první čtení bylo i v předloze překladu.

265b 20 ксацѣмъ 600, 19 παντοίῳ, a tak i v předloze, kdežto P παντί.

265b 29 (и ογβω) — 272b 14 celá tato část, obšírně vypravující o životě Jana Zlatoústého, ovšem s různými úvahami, založená — podle Boora 599 adn. — na životopisech světcových, sepsaných Palladiem a Georgiem, chybí ve vulgátě kroniky, je však v P; ale příslušný text odtud nebyl uveřejněn. Po

- 275b 7 vynescháno τοῦ βασιλέως 608, 10.
- 275b 19 прѣтворнише ѿ нмє 609, 1 μετωνομάσασα.
- 275b 20 ю 609, ad 1 συνάπτει (αὐτήν).
- 275b 20 съ хотѣхъ нмѣмъ того 609, 2 συνευδοκοῦντος (ταῦτα) nebo (τοῦτο).
- 275b 26 (накланноу) — 276a 19 (ωκλεκετанин) v překladě a v *P* celkem jinak než v uveřejněném textu 609, 7 — 610, 6; varianty neotištěny.
- 276a 22 οὐκ ἔδεικτο ^κ 610, 9 γνωσθέν — jen volný překlad.
- 276b 2 гробнице къ погребанию страннымъ je opis, a ne různověstí, za ř. 610, 19 ξενотάφια.
- 276b 11 nepřeloženo 611, 4 αὐτόν.
- 276 b 13 ... книги, нхже безъ прочитанна подписаше 611, 7 χάριτας ἀπαραναγνώστως ὑπέγραψεν (bez relat. zájm.).
- 276b 22 ^αηγά исхождааше на полє съ крты 611, 15 ἐν ταῖς γενομέναις ἐν τῷ Κάμπῳ λιταῖς; v předloze patrně místo pádu předložkového bylo ἔξερχόμενος...
- 276b 24 раздааше за ř. 611, 17 παρεχόμενος.
- 276b 28 ккыде podobně za 612, 21 ἐπιβάς.
- 276b 29 ть ео 612, 22 (οὗτος) γὰρ πρῶτος...
- 277a 5 vyp. 613, 2 πάντες.
- 277a 8 мнѣхъ чєно ἐνόμιζον m. νομίζων 613, 5.
- 277a 9 кѣдно начелнє podivným nedorozuměním za 613, 5 δυσχεραίνων!
- 277a 12 мню сє кыти: jiný slovosled 613, 9 ταύτην ὑπολαμβάνω γενέσθαι.
- 277a 13 молю ωβοузати 613, 10 παρακαλῶ χαλινῶσαι; jen v *P*, patrně omylem χαλινῶ χαλινῶσαι.
- 277a 24 бѣжоушє 613, 20 φυγόντα, ε místo οу!
- 277 не єи хотѣхъ оудикѣхъ 614, 6 οὐκ ἂν ἔξεπλάγη není různověstí кто же не єи чюднє.
- 277b 4 когда, съ блѣднѣю живѣша прѣка кнѣ 614, 8 ... τί δήποτε πόρνη συνοικεῖν ὁ προφήτης ἀνέχεται; překlad předpokládá čtení: πόρνη συνοικοῦντα τὸν προφήτην ὁρῶν.

- 277b 9 *иже прѣслагне и странне* 614, 12 τῷ παραδόξῳ καὶ ξένῳ;
překladatel snad chybně slova pojímal jako nom. N.
- 277b 15 *εἰν εκκτηναιικ* 614, 17 *οραϋνῆ* (jén v P) *λίχνος οὔτος*.
277b 22 nepřeloženo 614, 24 *θειόν*.
- 278a 1 *τοληκα ογκω иже ѿ λεκοογκορμзкииικ оукарιαοиѣиχъ*
стакик паза истрече 615, 6 *τοσαύτην οὖν ὁ ὑπὸ τῶν φιλοσόφων*
ψευόμενος κίων ὠφέλειαν ἀνέβλυσε; pro předlohu překladu
nutno así předpokládati *τοσαύτη οὖν* (ή) *ὑπὸ τῶν φιλο-*
ψευομένων τὸν κίονα ὠφέλεια ἀνέβλυζε, a podobně v násle-
dující větě *τοσαύτη ἀκτις... ἀνέλαμψεν*.
- 278a 8 *гма кω еккк... еккорн, а...* 615, 11 *τῆς γὰρ τοῦ κυρίου*
σκιάς... ἐργασαμένης jen volný překlad. Ř. 9: *vynecháno*
καὶ νόσους ἐξήλασε καὶ δαίμονας ἐρυγάδευσεν 615, 13.
- 278a 15 *зарисъ wсннѣма* za ř. 615, 20 *ἀκτίνος αὐτοῖς ἐμπεσούσης*;
volný překlad?
- 278a 24 *иже ек кытн* 616, 3 (τὸ) *θεὸς γενέσθαι*.
- 278a 26 *ѿ чрѣкотоуныи иже* za ř. 616, 6 *δυσεντερικῶς*.
- 278b 7 *кониъ ткои* 616, 17 *ὁ στρατιώτης συ*; jen v P *vynecháno*
patrně jen omylem písařským.
- 278b 17 *ѿ агнѣиъ иеклазникыиχъ* 617, 10 *ἐξ ἐρίων εὐφράτων*,
podle překladu *čekali bychom spíše ἀκαταγνώστων*.
- 278b 18 *иѣниноуεραзно прѣдении и багреиини имоуѣи* 617, 11
καὶ ὁ στήμων ὁμοειδής καὶ ὁμόχρους; čtení překladu by
znělo *ὁμοειδὴ τὸν στήμονα καὶ τὴν πορφύραν ἔχουσα*.
- 278b 24 *Зиновъ нарицаемъи неакръ* 617, 10 *Ζήνων ὁ Ἰσαυρος*
glossa překladu, jako již dříve.
- Podobně jako 278a 27 = 616, 6 přeloženo 278b 25 *δυσεντερικῶς*
617, 18 *ѿ чрѣкотоуныи колѣзни*.
- 279a 3 *по снхже* 618, 5 *μετὰ δὲ ταῦτα*, P δὲ *vynechává*, jak podle
překladu lze souditi, jen omylem písařským.
- 279a 11 *възамъ ги*, 12 *оудрѣжннии*, 617, 1 *ἐνδίδωσιν... κρατήσει*;
pro předlohu předpokládáme též přímou řeč jako v překl.
- 279a 16 *епископѣства иже надъ црккѣми* 618, 12 *ἐπισκοπῆς*
(τῆς) *ἐπ' ἐκκλησίᾳς*.

- 279a 20 на прѣстоу мѡрѣчѣмъскыи 618, 15 *P* (a B L) mají τυραννικῶς τῷ θρόνῳ, ostatní τῷ θρόνῳ τυραννικῶς, a toto nutno předpokládati i pro předlohu.
- 279a 25 сл. въразъ вѣрѣ глаголю, си рѣчъ: вѣроу ю къ единогоу бѣица кседръжитѣла творца ꙗкоу и земли 618, 20 σύμβολον τῆς πίστεως λέγεσθαι; ostatní je glossa překladu.
- 279a 29 подѣ доубомъ нарицаемъмъ (!) кератеа 619, 1 сл. ὑπὸ δένδρον κερατέαν: glossa, srgv. 278a 24 = 617, 17 a j.
- 279b 4 vynescháno 619, 5 ὄπερ.
- 279b 7 ѿнастасиѣ нарицаемъмъ дорахѣни 619, 10 Ἀναστάσιος ὁ Δοραχηνός stejně jako výše 279a 29 a j.
- 279b 13 нь съ корабльми понде напъ volně za ř. 619, 18 ἀλλὰ ναυμαχίσαντος αὐτῷ . . .
- 279b 14 съ жоупеломъ мнѡзѣмъ 619, 19 μετὰ θείου ἀπύρου(?)
- 279b 23 епархѡу 620, 6 τοῦ ἐπάρχου, snad *P*, аѣ to není v kritickém apparátu uvedeno, má zde ἐπάρχου m. ὑπάρχου, jak tomu bývá i jinde, př. 619, 18.
- 279b 28 нѣмъ ꙗра přeloženo a čteno chybně ἄλλων βασιλέα místo správného ἄλλον βασιλέα 620, 11.
- 280a 1 епархѡмъ 620, 14 τοῦ ἐπάρχου stejně jako výše 279b 23 = 620, 6.
- 280a 4 многымъ двомомъ obráceně 620, 17 οἷων πολλῶν.
- 280a 13 сѣмъ тронце 621, 3 τῆς (ἀγίας) τριάδος, *P* patrně omylem nemá ἀγίας.
- 280a 14 сѡуѡу близъ ѡрокеръскыи порты 621, 4 *P* πλησίον οὖσαν; obrácený slovosled v překladu byl nutný (předložka!)
- 280a 16 сжезавише <съ> прѣдоубѣниемъмъ нроуменомъ 621, 7 μετὰ τοῦ προφονευθέντος ἡγουμένου; съ doplň podle *P*.
- 280a 26 хс. оуѣмъ ни аггъ 621, 16 ὁ Χριστός, εἶγε μηδὲ ἄγγελος; pro předlohu předpokládáme ἀλλὰ μηδέ . . .
- 280a 29 къ ѿлѣξανдрѣи же: podle toho nutno škrtnouti καὶ 621, 19 καὶ ἐν Ἀλεξανδρίᾳ дѣ, což je vskutku vhodnější čtení.
- 280b 15 пакно сицекихъ 622, 12 μεστὸν τοιούτων; chybně *P* μετὰ τοιαῦτα.

280b 20 на каменѣ аѣнскѣмъ 622, 17 εἰς τὴν Πέτραν τὸ τῆς Ἀσίας
φρούριον; v předlože překladu bylo asi vynecháno slovo
φρούριον.

280b 22 ^мскрѣнѣ мѣстѣ 622, 10 φρουρίω (?) jen opis řec.
subst.

280b 23 ἰακο ἡματὶ κῶ σκῶ καμένην χεστὴν 622, 20 P: ὡς
λίθους τιμίους ἀποξεῖσθαι (ἐν αὐτῇ).

281a 4 нже ѡ, Š нже, 623, 10 ὅς.

281a 5 ὡ τολѣ ποδὲν ѡ маиχѣн ѡ ѡрѣпочитаани 623, 11 ἕως
τότε Ἰουδαίων καὶ Μανιχαίων προτιμωμένων, ale překlad
předpokládá ἔκτοτε Ἰουδαίους καὶ Μανιχαίους οὐ προὔτιμα.

281a 22 ^αποκαίμενъ кѣ 626, 16 καταποθέν.

281b 3 před sl. τροπαρὶς vynecháno ѡ: 627, 5 καὶ τροπαρίων.

281b 4—9 M podává mnohem více z troparu, zavedeného Ju-
stinianém, než vůbec řecké rukopisy: ^αμονογενὴς ^ασὴν ѡ
слово ^αβни: 627, 6 ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ;
M však pokračuje: ^ασκμρѣтѣнъ ^αснъ. ѡ ^αнзкоѡ ^αснѣннѡ на-
шего ради ^αвнѣтѣтѣсѣ ὡ ^αсѣнъ ^αкѣ ѡ ^αпрѡ ^αдѣмъ ^αмарѣ
непрѣложно ^αкѣчлѣнѣсѣ. ^αраснѣжѣ сѣ, ^αхѣ ^αбжѣ, ^αскмрѣтѣнъ
^αскмрѣтѣ ^αнастоуѡнъ, ^αѣднѣнъ ^αснъ ^αсѣнъ ^αтронѣ, ^αскпрѣслак-
лѣнѣмъ ^αѡцѡу ѡ ^αсѣмѡу ^αдѣхѡу, ^αснѣнъ ^αнѣ. Celý tento přídavek
chybí také v Š 258b β.

281b 11 празнокаѡи m. — сѣ 627, 9 ἐορτάζεσθαι.

281b 13 нкѡ нѣчтѡ přeloženo ὁ γὰρ τι m. ὁ γὰρ τοι 627,
11 chyba z výslovnosti.

281b 14 пишѣтѣ jako častěji i zde за γέγραπται 627, 123.

281b 25 po ^ακρѡуѡиѣнъ = 628, 4 πιστεύσαντας má ještě překlad,
co není v originále: ^αпо ^αпрѣкѡу ^αдакѡдѡу. ^αре ^αбѡ: ^αнзкоде
^αѡкованнѣмъ ^αмоуѣжѣствѡмъ. ^αтакоже ^αпрогнѣкауѡиѣнъ ^αжнѡу-
ѡиѣнъ ^αкѣ ^αгрѡбѣхъ. ^αѡко ^αскрѡуѡиѣнъ ^αкрата ^αмѣдѡнаѡ. ѡ ^αверѣнъ
^αжелѣзѣнѣмъ ^αсломиѣмъ, ^αпрнѣтѣ ѡ ^αпоуѣти ^αкѣзаконнѣнѣхъ. ѡ ^αнзѣ
^αн ^αнѣ ^αтѣмъ ѡ ^αсѣнѣ ^αскмрѣтѣнѣ ѡ ^αѡзы ^αнѣхъ ^αпрѣтѣрѣжѣ.

282a 1 vynecháno αὐτοῦ 628, 4.

282a 3 $\sigma\kappa\eta\kappa\sigma\tau\epsilon\kappa\eta\alpha$ $\sigma\tau\alpha\gamma\sigma$ $\Delta\chi\alpha$ $\Delta\eta\kappa$: jiný slovosled 628, 6 ἢ τῆς ἐπιφροιτήσεως ἡμέρα τοῦ ἁγίου πνεύματος.

282a 11 $\sigma\kappa\tau\epsilon\sigma\theta\eta\iota$ m. — n 628 ad 13—17 ἀφανίσασα.

282a 12 n $\mu\alpha\rho\omega\delta\kappa$ $\mu\eta\sigma\eta\kappa$ 628, 17 καὶ ὁ δῆμος (πολύς).

282a 26 n $\sigma\gamma\chi\eta\tau\epsilon\lambda\eta\alpha$ 629 adn. διδασκάλου; n vložil asi překladatel.

282b 4 nevyjadřeno δῆπουθεν 630, 12.

282b 5 $\lambda\sigma\sigma\kappa\sigma\tau\eta\kappa\eta\sigma$ 630, 14 δυσσεβεία, *P* δυσμενεία; pro předlohu překladu nutno předpokládati δυσσεβεία.

282b 19 n $\tau\kappa\epsilon\mu\epsilon\kappa\epsilon$ n $\sigma\gamma\epsilon\omega$ 631, 1 (οὐ μόνον) ἀλλὰ μὴν καὶ.

282b 21 n po sl. $\sigma\sigma\gamma\iota\mu\alpha$ nutno athetovati: není v originále a vadí souvislosti.

283a 5 vynecháno τοῦ κυρίου 632, 14 omylem písařským.

283a 8 $\mu\epsilon\tau\epsilon\tau\eta\sigma\tau\eta\kappa\eta\alpha$ volnější překlad ř. 631, 17 ἐν τῇ προ-ὑπόρξει.

283a 8 $\sigma\kappa\tau\alpha\beta\eta\eta\tau\eta\sigma\epsilon$ $\mu\epsilon\tau\epsilon$ $\mu\epsilon\tau\epsilon$ n $\sigma\alpha\mu\epsilon\mu\epsilon\sigma\gamma$ $\delta\iota\alpha\kappa\epsilon\lambda\epsilon\sigma\gamma$ 631, 17 ἀποκαθισταμένον δηλονότι καὶ αὐτοῦ τοῦ διαβόλου; zde není různocnění, nýbrž jen chybné pojetí δηλόνουτi jako δῆλον ὅτι: $\mu\epsilon\tau\epsilon$ $\mu\epsilon\tau\epsilon$ a s tím patrně souvisí i neobratný překlad genit. absol.

283a 19 n $\mu\epsilon\tau\epsilon\kappa\epsilon$ $\epsilon\kappa$ $\mu\epsilon\tau\epsilon\kappa\epsilon$ $\mu\epsilon\tau\epsilon\kappa\epsilon$ $\mu\epsilon\tau\epsilon\kappa\epsilon$ 631, 27 καὶ τὰς ἀμαρτίδιν τινὰ περιπεσούσας; $\mu\epsilon\tau\epsilon\kappa\epsilon$ přidáno pro zřetelnost překladatelem.

283a 21 $\sigma\kappa\sigma\gamma\eta\kappa\eta$. . . $\mu\epsilon\tau\epsilon\kappa\eta\alpha$, v originále singulár 632, 2 δέμας . . . σῆμα.

283a 30 $\mu\epsilon\tau\epsilon$ 632, 10 δίκην, překlad předpokládá δίκας.

283b 8 $\mu\epsilon\tau\epsilon$ $\mu\epsilon\tau\epsilon$ 632, 16 ἡρμοττε λέγειν.

283b 12 $\mu\epsilon\tau\epsilon\kappa\epsilon$ $\mu\epsilon\tau\epsilon$ 632, 20 Πυθαγόρας (δὲ) τοίνυν.

283b 16 $\mu\epsilon\tau\epsilon\kappa\eta$ ukazuje, že κατὰ πίστιν v *P* je jen písařský omyl místo καταπίπτειν 633, 4.

283b 21 n $\mu\epsilon\tau\epsilon$ $\mu\epsilon\tau\epsilon$ $\mu\epsilon\tau\epsilon$ $\mu\epsilon\tau\epsilon$ $\mu\epsilon\tau\epsilon$ 633, 8 mluví se o současném stvoření duše a těla καὶ οὐ τὸ μὲν πρότερον, τὸ δὲ ὕστερον, κατὰ τὴν Ὁριγένους

φρενοβλάβειαν, překladatel přehlédnuv oṽ spojil pak τὸ δὲ ὕστερον κατὰ τὴν Ὁριγένης φρενοβλάβειαν, jakoby počínala nová myšlenka. Poněvadž věta po těchto slovech končí, nedává překlad smyslu.

284a 2 τα 633, 18 τὰ τοιαῦτα.

284a 11 τικμκ ιακοζε Κωνσταντηνικ 634, 3 διόπερ καὶ Κωνσταντῖνος: v překladu nutno doplniti η po ιακοζε.

284a 14 тамο ηδε 634, 7 ἐκεῖσε παραγενόμενος, ne různočtení, pouze volnost v překladu.

284a 19 старкнишии ηрк 634, 11 ὁ προσβύτης.

284a 25 кыстк... на ськкортк 634, 17 μετασχὼν τῆς συνόδου: podobný případ jako 284a 14: volný překlad.

284a 27 ογчениεμκ instr. sg. za ř. δογμαίων 634, 19 neznamená jiné čtení (ale 284b 13 δογμαίων 635, 6 přel. ογчениη).

284b 10 τυμααχογσε = ἐσπούδαζον, kdežto 635, 3 ἐσπούδασαν.

284b 14 сьжкшмемк 635, 6 chybně přeloženo κριθέντων.

284b 19 ρεκшмемк 635 11 εἰωθότων, překladatel přeložil εἰρηκότων; možná, že tak měl v předloze.

284b 19 некроткы ськк сьгдш шеперати 635, 11 ἀγρίων σφηκῶν δίκην περιβομβεῖν (!): překladatel nerozuměl vazbě δίκην τινός = instar a buď měl v předloze σφῶν m. σφηκῶν nebo tak rozuměl, neznaje subst. ὁ σφήξ.

284b 22 η дка чна 635 ad 14 (καὶ) δύο υἱούς (*P* καὶ om.)

284b 23 лкно оγсмотрмтн 635 ad 15 *P* δεῖν ψήθην, ostatní až na C) δεῖν ψήθιμεν, což ovšem podstatně se neliší; slovanská verse vznikla patrně neporozuměním této periodě, poněkud složitě.

285a 1 nepřeloženo τὸ θεῖον (scil. σῶμα) 635, 22.

285a 1 ρкшм за φασιν 285, 22 jako častěji.

285a 13 η ѿ ηсє (καὶ) ἐξοὔρανοῦ 636, 9, jako 636, 8.

285a 14 снш 636, 10 τοῦτο; podle překladu ταῦτα lze předpokládati.

285a 16 вторымъ сь ηсє 636 ad 11 *P*: ὁ δεύτερος [ἄνθρωπος ὁ κύριος] ἐξ οὔρανοῦ; slova v závorkách podle překladu nutno pro předlohu athetovati.

285a 22 *иже быти* 636, ad 18 *P* μετ' αὐτοῦ μεῖναι; ostatní μετὰ τοῦ μεῖναι; μετὰ τοῦ předpokládáme podle překladu i pro předlohu; *быти* znamená, že překladatel četl εἶναι místo μεῖναι. — Hned dále *иже еѣ ѿ ѱ*: překladatel chybně rozuměl ѿ (= člen masc.) místo pron. relat. neutr

285a 25 *именовати же се* 636, 21 ὀνόμασται, písařem chybně napsáno *и. именовѣ же се*, asi vlivem těsně předcházejícího *сѣннѣ*.

[285a 29 *рѣхомъ* = φαμεν 637, 3].

285a 30 *сѣдѣти* *m.* — *се* 637, 3 περὶ αἰχμῶν.

285a 30 *что оубо* 637, 3 τοιγαροῦν, čteno τὶ γὰρ οὖν.

285b 16 *и едино* 637, 19 ἑτέραν; *и* není v předloze a vadí smyslu; nutno je vypustiti.

285b 18 *сложити* *m.* — *се* 637, 21 συντελεῖσθαι.

285b 19 *иже оустроена* nerozuměním vazbě místo *оустроити* 637, 22 παρασκευάζει.

285b 22 *ираздѣкѣнь* ukazuje, že ἀδιασπάστως v *P* 637 ad 25 je pouze omyl místo ἀδιάσπαστος podobně v ř. 24 *кѣ* proti čtení *P* ad 26 τὸν ὅλον místo τὸ ὅλον.

285b 24 nepřeloženo ποίαν 637, 26.

286a 3 *цркою оукрѣнише роукою* za ř. 638, 6 διὰ βασιλικῆς ἰσχύσαντος χειρὸς.

286a 4 *разбѣннѣскы* 638, 7 ληστικῇ τις.

286a 5 *послакишу* chybně za 638, 7 παραπεμφθέντες.

286a 12 <и> *ѡсудѣ* 638, 13 κἀντεῦθεν.

286a 17 *сѣмъ оубо тако именуемъ* nerozuměním za ř. 638, 17 τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων.

286a 21 *верѣте* volně za 638, 20 παρευρεθείς.

286a 21 *ѡсудѣнише* písařským omylem za *ѡсудѣнише* 638a 20 καταδικάζονται; že tu není jiná vazba, ukazuje následující *прокашѣ* = ἀναθεματίζονται.

286a 28 *оукрѣпѣшемъ* opět chybný překlad passiva 638, 26 ἐπιβεβαιωθέντων, jako výše 286a 5 a j.

- 288b 5 ^члвккь н^кккыи 643, 20 ἀνθρωπός (τις).
- 288b 7 прѣстои^ѣщюу же наρωдоу, ходоу кземлющюу 644, 3 παρεστῶτος γὰρ ὄχλου καὶ τοῦ κομοδορόμου λαμβανόντος.
- 288b 12 скон пркстєнк 644, 7 τὸ ἴδιον; пркстєнк je snad doplněk překladatelův.
- 288b 22 приложити къ мєсницѣ 644 ad 15 παραθῆναι κρέα, tak i P, překlad tu má čtení, shodné s mladšími rukopisy řeckými (R a Vind. Hist. gr. 40 = V), totiž παραθεῖναι; ovšem i tak je zde výklad místo překladu.
- [289a 3 ... кыкше и кодимн τιμωρηθέντες περιγόμενοι 645 adn. není různocnění, nýbrž správné spojení dvou participií.]
- 289a 24 и сєла нхъ вкркстѣ jinak 646, 7 καὶ πᾶσαν τὴν περίοικον.
- 289a 25—289b 18: pro toto místo nejsou varianty z P uveřejněny.
- 289b 23 петн нхъ градѣ 646, 12 Πεντακοπόμεως; předloha překladu měla ještě αὐτῶν.
- 290a 12 ни дрѣкка 647, 5 οὐ δὲ(ν) δένδριον (následuje druhé οὐδέν); podobně v ř. 13 ни кода, řec. ř. 6 οὐδὲ(ν) ὕδατος.
- 290a 15 орѣт что оуѣв 647, 7 τοιγαροῦν.
- 290a 23 вѣше похотѣ 647, 15 (ἦν) ἐπιθυμία.
- 290a 25 (и стрѣннѣ) — 290a 30 (стыдѣннѣ) má překlad a P vice proti vulgátě; příslušné místo z P neuveřejněno.
- 290b 9 po sl. неврѣжениа nepřeloženo θεοῦ a proto dále místo αὐτὸν φοβεῖσθαι je θεόν — 648, 1 adn.
- 290b 19 сємоу 648, 10 P jen omylem τούτων místo τοῦτον, jak je v ostatních rkp.
- 290b 25 быкиномоу тѣхъ питѣннѣ 648, 14 τοῖς γενομένοις (P λεγομένοις) αὐτοῖς ἐντροφῶσιν: sloveso přeloženo jako dat. plur.!
- 290b 26 снмъ 648, 15 τοὺς τοιούτους.
- 291a 11 сєго дѣла; před těmito slovy vynecháno ὥστε 649, 6.
- 291a 13 ничтоже зла приємающе 649, 9 εὐπραγοῦντας: volný překlad (srv. řec. ř. 24, 14).
- 291a 16 и добродѣтели 649, 11 (καὶ) ἀρετῆς.

291a 17 πῆκκη κῆκες 649, 23 (καί) ὁ ἁμαρτάνων; i všechny ostatní rkpy. mají tu καί.

291b 5 po sl. κραυγή περῆλοζeno καὶ καρνευμάτων 650, 1.

291b 13 κῆκες chybně za εἶεν 650, 7.

291b 18 po sl. κῆς vynescháno κῆκες (650, 12 ἔσμεν).

291b 20/21 πτοῖμε ποχिताίμε 650, 14 *jen* ἀναγιγνώσκοντες a vskutku Š 267aα nemá πτοῖμε; v *M* tedy omyl.

291b 26 κῶ vynesč. φησιν 650, 18; οἰμωρακτῆ... οἰμωρακτῆ τελευτήσει... σβεσθήσεται. Mezi 291b 30 a 292a 1 je vynescháno v *M* pokračování této úvahy, řec. 650, 22—654, 3. Tato část je však v Š a podle Š podáváme nyní srovnání. Po sl. καμνην κῆκες ποχίτε πῆκ 268aα 4 zd. až 268bα 13 zd. (καυδῆν οἰκῶ...) je místo, nevyskytující se v řec. rkp. kromě *P*. Po sl. δῆκλινε vyp. Š: τῶν αὐθαιρέτως πασχόντων καὶ φθειρομένων θριαμβεύων εὖ μάλα καὶ στηλιτεύων 651, 2/3 Š 269aα 14 zd. μαχαίμε 652, 5 περισείουσι; Š part. pod vlivem předchozích part. — Š 269aα 5 zd. po sl. κῆκες πῆκ vyp. καὶ σωφροσύνης δῆθεν ἰνδάλματα 652, 8 sq. — Š 269aβ 1 vynescháno 652, 11 μαλακίζονται καὶ..., ib. 11 *ne má* passus, který čte se jen v *P* po sl. φθειρόμενοι 652, 17., — ib. 15 πῆκλινε δῆκλινε opravuje σώφρονα v *P* na σώφρονας 652, 19; — ib. 18 κῆκες πῆκλινε... mezi těmito slovy je vynescháno 652, 20—653, 1: εἰσοικίζόμενοι καὶ παροησίας τυγχάνοντες τοὺς ὄντως δικαίως ἀρετῆς ἐπιμελουμένους; — ib. σκῆκλινε πῆκ ukazuje, že 653, 2 v *P* nutno čísti s ostatními řec. rkpy. αἰσχροὺς βάραθρον a *ne* αἰσχροβόθοι. — Š 269b α 2 κῆκες 653, 5 βδελύττεται (πάνυ); *P* om. ib. om. ἔλεεινούς καὶ 653 ad 12; ř. 13 δῆκλινε chybně místo ἁλόντας. Následuje opět *M*, a to 292a 1.

292a 15 (ωνηχῆ) — ř. 22 (βογδογτῆ) má z řeckých rukopisů jen *P*; varianty nejsou uveřejněny.

292b 6 πῆκε za ř. part. συνδαπανῆσαν 655, 6.

293a 4 (πρηνεμῆ) — ř. 23 (τεπῆκ) má z řeckých rkp. jen *P*, ale místo příslušné není ve vydání uveřejněno (vypravování o žádostivém mladíku a ctnostné dívce).

293b 9 λῶτη — 657, 7 ἡδύφθογγα (?)

293b 17 η κλερεταμνι v řec. není καὶ 657, 13; η spojuje zde verbum finitum s předchozím participiem (κυδεμισε .. η ... ακλεισε).

293b 28 nepřeloženo γὰρ 658, 4.

294a 1 ωστρο po slově τρηνιη není v řec. 658, 5 ἀκάνθας; překlad vynechává frasi (ib.) ὥσπερ αἱ τῶν προίωνων ἀκμαί. Tamtéž ωπαισιω m. řec. ř. 6 ἐν αὐτῇ . .

294a 17 ιακοζε η κβ 658, 22 ὅπερ [τοῦ στρατηγοῦ ὑπακούσαντος] καὶ γέγονεν. Slova v závorkách jsou v překladu vynechána.

[294a 20 μολεγε za 659, 3 πρέσβεις není různočtení; patrně tu abstraktum má význam konkr.]

294b 7 φηληππα ale 659, 18 Φιλιππικόν.

294b 17 κβζαζκ μν 660, 7 [ἀπόδος μοι] není v řeckém textu, a to je lepší čtení pro svůj rychlejší spád; také není v Š 272 aa.

294b 22 φηληππα opět m. Φιλιππικόν 660, 11.

295a 4 φηληππκ opět m. Φιλιππικός 660, 24 Rovněž ř. 8 řec. 661, 3 [295a 11 κβκζα κελικα 661, 6 ἀσθηρ κωμήτης].

295a 14 ωκκτκ . . . τακοκ 661, 7 ἀπόκρισιν . . . οὕτως, dle překladu čteme shodně s Theoph. τοιαύτην. Tamže po sl. κωδι vynecháno φησί 661, 7.

[295a 23 ηερηιη — (λαός) 661, 16 μὴ καταδεχόμενος].

295a 29 ωχακκε 661 ad 20 ἀπέγνω poměr part. a verba fin. opáčnů jako v případě předešlém; obé není různočtení.

295b 3 οκκοριζнами: po tomto slově nepřeloženo καὶ απειλαῖς 662, 5.

295b 6 σπενκ κιστκ 662, 6 διασωθεις.

295b 22 ω κβδκ τον 663, 1 τὸ δυστύχημα (τοῦτο).

295b 27 po slově κκκικα nepřeloženo 663, 5 ἐλθεῖν καὶ αὐτὸ ἀναιρεθῆναι.

296a 12 μογже ηκκκ ω κκκκκκκκ κκκτκ 663, 19 ἀνδριάντας ἐκ τῶν βωμῶν; asi jen chybný překlad.

- 296a 19 на томже мѣстѣ volně za 664 ἐν τῷ μὲν τῶν Εὐ-
τροπίων.
- 296a 22 грѣхѣмъ ѿ грѣхъ црѣмъ 664, 6 τῇ τῶν Ῥωμαίων ἔκτοτε
βασίλειᾳ (volný př.)
- 296a 24 на ко Хѣзрен 664, 8 ὅ τε γὰρ Χοσρόης... καὶ... καὶ;
překladatel rozuměl ὅτε.
- 296a 30 před зима vynecháno и (664, 14).
- 296b 6 оуѣзакъ.. и.. уѣзкѣ není ovšem jiné čtení než 665,
1 ἡρωτηρίασε... καὶ... ἐκρέμασεν.
- 296b 17 именема přidáno jako častěji při uvádění neznámých
jmen (ř. 665, 15). Podobně častěji se vyskytá verb. fin.
za part. ve větách passivních, jako zde ř. 18 ирѣкѣмъ злѣк-
ленъ кыскъ 665, 15 προεπιβουλευθείς.
- 297a 1 тако нарицаемоу 666 adn. λεγομένην (přídavek překla-
datelův).
- 297a 4 что Р má zde (666, 16) καὶ τί σοι.
- 297a 6 nepřeložena věta τί τοῖς δυσγενέσι συμφύρῃ 666, 17.
- [297a 9 какъ какъ = δηλον ὅτι m. δήλονοτι 666, 20; vyskytlo
se již dříve].
- 297a 18 наже ни четръкожныхъ конъ приложити наказаниѣ
не приимаетсе 667, 5 οἷς καὶ ἀνδραπόδοις τις χορήσασθαι
vουνεχῆς οὐκ ἀνέχεται; úplně nesprávný překlad byl asi za-
viněn tím, že překladatel četl τι místo τις a sl. вουνεχῆς buď
měl v předloze špatně napsáno nebo si je spletl se sl.
вουσαχθῆς či pod.; ἀνδραπόδοις nerozuměl.
- 297a 22 и... мнѣни 667, 8 καὶ οὐκ... νομίζεις, písařský omyl.
- 297a 26 ѿекъ злѣкъ и злонравныхъ ѣзыкѣ 667, 12 (εἶχεν ἄν)
ἀπολογίαν τὸ κάκιστον καὶ κακότηδες ἔθνος; překladatel pře-
kládal ἀπολογίαν τοῦ κακίστου καὶ κακότηδες ἔθνος.
- 297a 27 и повнѣно злѣкъ зижителемъ скторено 667, 13 καὶ
αἷτιον ἄν τῆς κακίας τὸν δημιουργὸν ἐποιήσαντο; chybný
překlad zaviněn doměním, že αἷτιον je neutrum, ἄν ovšem
přehlédnuto a скторено asi vlivem předchozího насаженѣ.

297a 29 κς σιχς ιακς ιρακς ποзнакается: překlad tu má čtení, shodně s vulgatu, kdežto P (a A B t. j. Coisl. 310a Paris. Gr. 1705) čte na tomto místě: ἐκ τούτοις ἐκδίλως τὰ τῆς (θεοστυγοῦς καὶ θηριώδους τε καὶ δαιμονιώδους) γνώμης γνωρίζεται (πρόδηλα). Slova v závorkách jsou v překladě vynechána.

297b 4 πο σκποσπκшкеткоγιοιογ vynecháno καὶ συμπράττοντος 667 adn.

[297b 5 посла 668, 13 ἀποστείλας] Ř. 27 wcoγ je ovšem chyba m. w coγдн.

298a 1 καρκαρι 669, 7 οἱ Ἀβαροι: jen písařská chyba v M, neboť Š tu má (274b β) správně ακαρι.

298a 9 nepřeloženo καὶ ὑπέστρεψαν εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν 669, 19.

298a 10 Γαβαρα ημενεμς 670, 2 (ὀνόματι) Σάρβαρον; P vynechává ὀνόματι.

298a 13 ποπλκнн κςκς 670, 4 ἐλαφυράγουσεν αὐτὴν πᾶσαν; αὐτὴν vynecháno v překladě.

298a 29 [и] и ιακοже 671, 1 καὶ ὥσπερ.

298b 6 и сатраπнн ημενεμς... послаκς 671, 6 καὶ σατράπην... ἐκπέμψας; překladatel pokládal neznámé slovo za vlastní jméno.

298b 18 σε βο haplografií místo σεκε βο 671, 17 ἐαυτὸν γὰρ.

299a 2 κςκραпкς... wcpκткς 672 adn. ἀφίκετο... περτυχόν.

299a 28 дьска... положена бысть 673, 12 σανίδα... ἐτίθει.

[прїдн 299b 18 není různočtení, nýbrž volný překlad sl. δεῦρο 674, 11, zastupujícího zde verbum finitum.]

300a 8 нсмы кςкымлюще 675, 14 ἔσμεν λαβόντες.

300a 22 иже haplografií místo и иже nebo správněji и ιαже 676, 4 καὶ τῇ... πίστει.

300a 29 (да не ιαко) — 301b 13 je pokračování této mravokárné úvahy, s citáty ze sv. Basilia Velikého a sv. Pavla, a s příklady z bible. Příslušná část z P není uveřejněna.

301b 25 пожнвшннмς 677, 1 τῶν βεβιωμένων, part. act. místo pass. častěji se vyskytuje.]

[Za to správnější je $\alpha\pi\sigma\kappa\epsilon\lambda\alpha\ldots\pi\omicron\sigma\tau\epsilon\sigma\tau\eta$ 677, 16 $\pi\alpha\rho\acute{\eta}\gamma\gamma\epsilon\iota\lambda\epsilon\ldots\tau\alpha\rho\eta\nu\alpha\iota$.]

302a 28 $\sigma\eta\mu\ \rho\omicron\gamma\kappa\omicron\upsilon$ chybně místo $\sigma\eta\mu\ \rho$. 678, 7 ($\upsilon\pi\omicron\gamma\epsilon\gamma\rho\alpha\mu\acute{\mu}\epsilon\nu\omicron\nu$) $\omicron\upsilon\tau\omega\ \tau\eta\ \chi\epsilon\iota\rho\acute{\iota}\ldots$

302b 1 $\sigma\tau\omicron\rho\eta\kappa\iota\epsilon\upsilon\ \sigma\omicron\gamma\gamma\omicron\gamma\kappa$ 678, 10 $\acute{\epsilon}\kappa\alpha\tau\omicron\nu\tau\alpha\pi\lambda\alpha\sigma\acute{\iota}\omicron\nu\alpha$ jen volný překlad.

302b 3 $\sigma\lambda\kappa\eta\sigma\omicron\gamma\iota\mu\epsilon\mu\kappa$ 678, 11 $\acute{\alpha}\kappa\omicron\upsilon\sigma\acute{\alpha}\nu\tau\omega\nu$.

302b 10 ($\kappa\omicron\sigma\eta\kappa$, $\eta\kappa\epsilon\ldots$) $\omicron\gamma\mu\eta\rho\alpha\eta\mu\kappa$ 678, 16 ($\sigma\tau\rho\alpha\tau\acute{\iota}\omega\tau\eta\varsigma$, $\acute{\omicron}\varsigma\ldots$) $\tau\eta\varsigma\ \pi\acute{\omicron}\lambda\epsilon\omega\varsigma\ \delta\iota\alpha\phi\theta\epsilon\iota\omicron\rho\acute{\omicron}\mu\acute{\epsilon}\nu\eta\varsigma$; chyba překladu vznikla z nesprávného čtení předlohy $\delta\iota\alpha\phi\theta\epsilon\iota\omicron\rho\acute{\omicron}\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$. Tamže $\pi\eta\eta\eta\acute{\alpha}\epsilon$ — $\acute{\epsilon}\lambda\theta\acute{\omicron}\nu$ je případ častější. Podobně $\mu\alpha\lambda\epsilon$ — $\pi\alpha\rho\alpha\pi\epsilon\sigma\acute{\omicron}\nu$ (ř. 13 — řec. ř. 20).

303a 4 $\mu\eta\tau\alpha\rho\epsilon\tau\kappa\alpha\ \mu\eta\tau\alpha\rho\epsilon\tau\kappa\alpha$. Původně bylo správně napsáno dvakrát (srv. 679, 17 $\tau\epsilon\lambda\acute{\omicron}\nu\iota\alpha\ \tau\epsilon\lambda\acute{\omicron}\nu\iota\alpha$), ale pak druhé přeskrtáno a po kraji poznamenáno: $\sigma\iota\epsilon\ \mu\omicron\mu\rho\eta\chi\acute{\alpha}\lambda\acute{\epsilon}\ \zeta\ldots\eta\epsilon$ (?). Š má zde 279aα $\mu\eta\tau\alpha\rho\epsilon\tau\kappa\alpha$ dvakrát.

[303a 22 $\sigma\tau\rho\epsilon\sigma\chi\epsilon$ 680, 10 $\sigma\upsilon\sigma\chi\epsilon\theta\epsilon\acute{\iota}\varsigma$ verb. fin. za part. jako častěji.]

303b 14 $\mu\omicron\mu\eta\mu\eta\mu\alpha\mu\epsilon\kappa$ jen písařský omyl místo $\mu\omicron\mu\eta\mu\eta\mu\alpha\mu\epsilon$, jak je v Š 279bα — 681, 7 $\acute{\epsilon}\nu\nu\omicron\omega\nu$.

[303b 21 $\alpha\tau\kappa\omicron\rho\eta\eta\kappa\ \kappa\eta\chi\ \omicron\rho\acute{\epsilon}\tau\ \mu$. $\sigma\upsilon\gamma\kappa\alpha\tau\alpha\kappa\lambda\epsilon\iota\sigma\theta\epsilon\acute{\iota}\varsigma$ 681, 14.]

[Podobně ř. 27 $\mu\eta\kappa\eta\chi\ \eta\epsilon$ ř. 18 $\acute{\epsilon}\pi\iota\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\nu\omicron\tau\omicron\varsigma\ \delta\acute{\epsilon}\ \mu\omicron\upsilon$.]

304a 15 [η] $\eta\epsilon\kappa\epsilon\chi\omicron\tau\acute{\epsilon}$ 682 adn. $\omicron\upsilon\ \pi\alpha\rho\epsilon\delta\acute{\epsilon}\xi\alpha\tau\omicron$.

304a 18 po sl. $\eta\sigma\tau\epsilon\alpha\eta\eta\eta$ vynecháno $\acute{\alpha}\kappa\rho\iota\beta\acute{\eta}\varsigma$ 682 ad 18.

304a 24 $\kappa\epsilon\lambda\eta\kappa\eta\eta\ \alpha\lambda\alpha\tau\omicron\gamma\epsilon\tau\kappa$ 683, 5 jen $\chi\rho\upsilon\sigma\acute{\omicron}\sigma\tau\omicron\mu\omicron\varsigma$; 304b 3 místo $\eta\sigma\tau\epsilon\alpha\eta\eta\eta$ — $\eta\sigma\tau\epsilon\alpha\eta\eta\eta$ 6).

304b 7 $\sigma\kappa\ \sigma\kappa\tau\omicron\epsilon\alpha\eta\eta\eta\mu\kappa$ 683, 18 $\mu\epsilon\tau\acute{\alpha}\ \sigma\kappa\upsilon\theta\rho\omega\pi\acute{\omicron}\tau\eta\tau\omicron\varsigma\ \pi\omicron\lambda\lambda\acute{\eta}\varsigma$; Š má $\mu\eta\omicron\gamma\omicron\mu\kappa$ 280aβ.

304b 16 $\mu\alpha\mu\kappa\ \tau\rho\acute{\epsilon}\epsilon\acute{\epsilon}$ 683, 21 ($\acute{\eta}\mu\acute{\iota}\nu$) $\delta\epsilon\acute{\iota}$, P vynechává toto slovo, překlad zase nemá $\mu\acute{\alpha}\lambda\lambda\omicron\nu$ 684, 1.

304b 22 $\mu\eta\kappa\eta\ \delta\alpha\zeta\acute{\epsilon}\ \eta\epsilon\pi\eta\eta\sigma\eta\kappa\eta\epsilon\tau\kappa$ 684, 5 $\pi\rho\acute{\omicron}\ \tau\omicron\upsilon\ \kappa\alpha\tau\alpha\lambda\eta\phi\theta\eta\nu\alpha\iota$, patrně jen odchylný překlad, hledíme-li k tomu, že již před-

6) Srv. 683, 13 a S 280aβ.

cházelο podobné slovo $\overline{\pi\rho\kappa\acute{\alpha}\zeta\eta}$ $\overline{\pi\rho\iota\eta\kappa\sigma\tau\epsilon\upsilon\iota\eta\eta\alpha}$, a tedy by to bylo jen zbytečné opakování; ostatně správnost řeckého čtení vyplývá i z konstrukce celé věty: $\overline{\pi\rho\omicron\phi\theta\acute{\iota}\alpha\sigma\omega\mu\epsilon\iota\eta\alpha}$ $\overline{\pi\rho\acute{o}}$ $\overline{\tau\omicron\upsilon}$ $\overline{\phi\theta\alpha\sigma\theta\eta\eta\alpha\iota}$, $\overline{\delta\rho\acute{\alpha}\mu\omega\mu\epsilon\iota\eta\alpha}$ $\overline{\pi\rho\acute{o}}$ $\overline{\tau\omicron\upsilon}$ $\overline{\kappa\alpha\tau\alpha\lambda\eta\phi\theta\eta\eta\alpha\iota}$.

305a 8 $\overline{\alpha\gamma\gamma\epsilon\lambda\omicron\iota}$ 684, 19 (ἄγγελοι) P omylem písařským vynechává toto slovo.

305a 17 $\overline{\pi\kappa\epsilon\lambda\alpha\chi\omega\mu\kappa}$ $\overline{\gamma\lambda\omega\varsigma\iota\epsilon}$ 684, 26 $\overline{\kappa\alpha\tau\epsilon\psi\acute{\alpha}\lambda\lambda\omicron\mu\epsilon\iota\eta\alpha}$ $\overline{\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon\eta\eta}$ $\overline{\phi\acute{\alpha}\sigma\kappa\omicron\upsilon\eta\tau\epsilon\varsigma}$.

305a 25 $\overline{\omicron}$ $\overline{\epsilon\pi\iota\phi\alpha\eta\iota\eta\eta}$ $\overline{\beta\rho\alpha\tau\epsilon\kappa}$ $\overline{\kappa\epsilon\iota\sigma\alpha\rho\iota\eta\kappa\epsilon\kappa}$ $\overline{\gamma\lambda\omega\tau\epsilon\kappa}$ 685, 7 $\overline{\epsilon\iota\eta}$ $\overline{\tau\omicron\upsilon}$ $\overline{\epsilon\pi\iota\tau\alpha\phi\acute{\iota}\omega}$ $\overline{\tau\omicron\upsilon}$ $\overline{\alpha\delta\epsilon\lambda\phi\omicron\upsilon}$ $\overline{\kappa\alpha\iota\sigma\alpha\rho\acute{\iota}\omicron\upsilon}$ $\overline{\phi\acute{\alpha}\sigma\kappa\epsilon\iota}$; nedorozumění, zřejmě zaviněné písařským omylem předlohy.

305b 19 $\overline{\rho\omicron\kappa\iota\eta\eta\eta\eta\eta\eta}$... $\overline{\chi\iota\eta\eta\eta}$ 686, 3 $\overline{\epsilon\iota}$ $\overline{\mu\eta}$... $\langle\tau\iota\rangle$ $\overline{\upsilon\pi\epsilon\upsilon\theta\eta\eta\omicron\varsigma}$.

305b 21 $\overline{\kappa\epsilon\zeta\epsilon\rho\alpha\eta\iota\eta\eta\eta\eta}$ $\overline{\epsilon\kappa\alpha\chi\omicron\upsilon}$ 686, 4 $\overline{\delta\iota\epsilon\kappa\acute{o}\lambda\omega\eta\omicron\upsilon}$! (a ovšem $\overline{\epsilon\kappa\epsilon\iota\eta\omicron\iota\varsigma} = \overline{\omega}$ $\overline{\iota\eta\eta\kappa\chi}$).

306a 5 $\overline{\eta\kappa\sigma\eta\omega\sigma\alpha\tau\iota}$ $\overline{\kappa\epsilon\zeta\epsilon\rho\alpha\eta\iota\eta\eta\eta}$ 686, 16 $\overline{\pi\epsilon\iota\rho\acute{\alpha}\sigma\theta\alpha\iota}$ $\overline{\delta\iota\alpha\kappa\omega\lambda\acute{\upsilon}\eta\eta\alpha}$, překlad ukazuje na vazbu $\overline{\pi\epsilon\iota\rho\acute{\alpha}\sigma\theta\alpha\iota}$ $\overline{\delta\iota\alpha\kappa\omega\lambda\acute{\upsilon}\omega\eta\eta}$.

306a 13 $\overline{\eta\alpha}$ $\overline{\eta\eta}$ $\overline{\beta\kappa}$ 687, 2/3 jen P má $\overline{\acute{o}}$ $\overline{\theta\epsilon\acute{o}\varsigma}$ $\overline{\kappa\alpha\theta'}$ $\overline{\eta\mu\acute{o}\eta\eta}$, ostatní řecké rkpy. mají slovosled jako překlad. Podobně ř. 23 $\overline{\omicron\gamma\mu\iota\rho\alpha\upsilon\omicron\upsilon\sigma\iota\epsilon}$ $\overline{\rho\omicron}$ $\overline{\kappa\epsilon}$ $\overline{\delta\eta\eta}$ — P (ad 10) $\overline{\kappa\alpha\theta'}$ $\overline{\eta\mu\epsilon\rho\alpha\eta}$ $\overline{\alpha\pi\omicron\theta\eta\eta\sigma\kappa\omicron\upsilon\eta\tau\epsilon\varsigma}$.

306a 27 $\overline{\eta\omicron\sigma\eta\chi\eta\epsilon}$ mylně připojeno k předchozí větě, kdežto 687, 14: $\overline{\text{Μετὰ δὲ γὰρ ταῦτα διαλεξέως αὐτῶ ποτε γενομένης...}}$

306b 13 nepřeloženo $\overline{\mu\alpha\chi\rho\acute{o}\eta\eta}$ 688, 5.

306b 21 $\overline{\eta\eta}$ $\overline{\sigma\iota\psi\lambda\alpha}$ $\overline{\eta\sigma\iota}$ 688, 12 $\overline{\kappa\alpha\iota}$ $\overline{\epsilon\zeta\omega\sigma\alpha\varsigma}$.

307a 3 $\overline{\kappa\eta\epsilon\zeta\alpha}$ $\overline{\tau\eta\mu\eta}$ $\overline{\mu\eta\eta\alpha}$ $\overline{\sigma\epsilon\iota\gamma\omicron}$ 689, 1 $\overline{\tau\omicron\upsilon}$ $\overline{\acute{\alpha}\rho\chi\omicron\eta\eta\tau\omicron\varsigma}$ ($\overline{\sigma\acute{o}\kappa\omicron\tau\omicron\upsilon\varsigma}$) $\overline{\tau\omicron\upsilon}$ $\overline{\kappa\acute{o}\sigma\mu\omicron\upsilon}$ $\overline{\tau\omicron\upsilon\tau\omicron\upsilon}$.

307a 6 ($\overline{\tau\alpha\kappa\omicron\zeta\eta}$ $\overline{\zeta\eta}$ $\overline{\omicron\gamma\epsilon\omega}$) — 307a 19 ($\overline{\tau\kappa\omicron\eta\eta\eta}$), modlitba z Života apoštola Filippa; část tato z P není uveřejněna.

[307a 19 $\overline{\eta\kappa\omega}$ $\overline{\eta\kappa\chi\tau\omicron}$ $\overline{\omicron\rho\epsilon\tau}$ $\overline{\tau\omicron\iota\gamma\alpha\rho}$ $\overline{\tau\omicron\iota\iota}$ 689, 3.]

[ib. ř. 22 $\overline{\rho\alpha\sigma\omicron\gamma\zeta\alpha\lambda\eta\sigma\iota\epsilon}$ $\overline{\sigma\epsilon}$ — $\overline{\delta\iota\alpha\kappa\rho\iota\eta\acute{o}\mu\epsilon\eta\omicron\varsigma}$ 689, 5.]

307b 12 $\overline{\epsilon\kappa\chi\eta\eta\eta}$ $\overline{\eta\eta\kappa\omega\tau\eta}$ P 690, ad 1 $\overline{\epsilon\iota\varsigma}$ $\overline{\tau\eta\eta}$ $\overline{\zeta\omega\eta\eta}$ $\overline{\tau\eta\eta}$ $\overline{\alpha\iota\acute{o}\eta\eta\omicron\iota\eta\eta}$, ostatní jako překlad.

307b 26 ($\overline{\tau\kappa\eta\mu\zeta\eta}$ $\overline{\omicron\gamma\epsilon\omega}$) — 308a 14 ($\overline{\gamma\lambda\omega\tau\eta}$ $\overline{\omicron\gamma\epsilon\omega}$) jest jen v P, ale neuveřejněno.

[308a 22 $\overline{\zeta\eta\eta\kappa\tau\eta}$ $\overline{\zeta\alpha}$ $\overline{\sigma\upsilon\eta\epsilon\pi\iota\sigma\tau\acute{\alpha}\mu\epsilon\eta\omicron\varsigma}$ 690, 21.]

- 310b 18 $\kappa\epsilon\ \pi\alpha\rho\omega\lambda\epsilon\theta\rho\omicron\varsigma$ 696, 8 ὅλεθρος; překlad předpokládá $\pi\alpha\nu\acute{\omega}\lambda\epsilon\theta\rho\omicron\varsigma$, či lépe $\pi\alpha\nu\omega\lambda\epsilon\theta\rho\iota\alpha$.
- 310b 18 $\lambda\upsilon\tau\alpha\iota\ \tau\alpha\kappa\omicron\zeta\epsilon\ \kappa\omicron\gamma\rho\alpha\ \pi\rho\iota\gamma\epsilon\iota\tau\epsilon$, poněkud nepřesný překlad řec. 696, 9 ἡ καταστροφὴ ὁμοίως καταγίδι παρέσται.
- 310b 29 po sl. $\kappa\rho\acute{\kappa}\mu\iota\eta\eta\eta\eta\eta$ vynecháno γάρ. 696, 18; 311a 4 po $\kappa\acute{\tau}\eta\epsilon$ schází μοι 696, 21.
- 311a 29 $\sigma\tau\alpha\lambda\eta\nu\omicron\nu\kappa\iota$, на нихже иноци $\kappa\acute{\tau}\eta\omicron\gamma$ volný překlad za terminus $\sigma\tau\acute{\upsilon}\lambda\omicron\upsilon\varsigma\ \kappa\iota\omicron\nu\iota\tau\acute{\omega}\nu\ \mu\omicron\nu\alpha\chi\acute{\omega}\nu$ 697, 12.
- 311b 10 $\nu\omicron\kappa\eta\nu\omicron\gamma\tau\rho\acute{\kappa}\ \tilde{\omega}\ \sigma\eta\chi\acute{\eta}\ \eta\eta\eta\eta$ 698, 5 ἐνδότεροι τούτων (ἄλλοι). [311b 21 $\omicron\gamma\kappa\rho\alpha\delta\epsilon$ kdežto 698, 15 ἐθηρᾷτο].
- 312a 3 $\eta\ \delta\omicron\ \kappa\eta\iota\omicron\alpha\ \sigma\rho\alpha\tau\iota\eta\sigma\kappa\alpha\gamma\omicron$, $\eta\mu\omicron\gamma\epsilon\ \eta\mu\epsilon\ \kappa\omicron\gamma\upsilon\alpha\chi\alpha\rho\eta$ 699, 6 καὶ εἰς ἄνδρα φύγαρχον τοῦνομα Βουβάχαρ, podle překladu by bylo εἰς φύλαρχον τῶν Σαρακηνῶν.
- 312a 5 $\eta\sigma\alpha\tau\acute{\kappa}\delta\eta\eta\eta\eta$ 699, 7 διάδοχον καὶ κληρόνομον, hendiadys vyjádřena v překladě jediným slovem.
- 312a 12 $\rho\acute{\kappa}\kappa\alpha\ \gamma\epsilon\ \kappa\iota\eta\eta$ 699 adn. $\mu\omicron\tau\alpha\mu\acute{\omicron}\nu$ (δὲ) οἶνου.
- 312b 3 $\eta\eta\ \sigma\lambda\omicron\gamma\chi\acute{\eta}\ \pi\rho\iota\lambda\omicron\gamma\eta\eta\tau\iota\ \tilde{\omega}\eta\omicron\gamma\delta\acute{\eta}\ \eta\epsilon\chi\omicron\tau\epsilon\tau\acute{\eta}$ 702, 21 (οὐδὲ τὴν ἀκοὴν ὑποθεῖναι τὸ παρὰπαν ἀνέχονται); místo to vynechává jen P a to, jak překlad ukazuje, písařským omylem.
- 312b 10 ($\eta\ \iota\alpha\kappa\omicron$) — 312b 24 ($\kappa\omicron\kappa\alpha\rho\kappa\epsilon\tau\kappa\omicron$): Z řec. rukopisů jen v P, ale neuvěřejněno.
- 312b 27 $\tau\omicron\gamma\omicron$ je za sl. $\omicron\gamma\chi\iota\eta\tau\epsilon\iota\alpha$ 703, 7 αὐτὸν je před προφήτης.
- 313a 1/2 mezi $\pi\rho\iota\eta\sigma\tau\epsilon\iota\eta\eta$ a $\omicron\gamma\sigma\rho\acute{\delta}\eta\eta$ vynecháno $\pi\acute{\rho}\rho\kappa\iota$, srgv. 703, 10 παρουσίας προφήτας ἀσμένως . . . ἀποδεχόμενοι κτλ.
- 313a 10 ($\eta\epsilon\ \kappa\omicron\ \eta\mu\alpha\tau\acute{\eta}$) — 313a 15 ($\eta\sigma\epsilon\lambda\mu\upsilon\sigma\lambda\eta\eta\chi\acute{\eta}$) jen v P, ale neuvěřejněno.
- [313a 26 $\eta\ \omicron\gamma\kappa\omicron$ что opět καὶ μέντοι 704, 3].
- 313a 28 $\eta\eta\eta\alpha\gamma\iota\tau\epsilon$, ю místo η ! 704, 5 τερατεύεται; Š má tu 287bβ správně η .
- 313b 3 mezi η a $\gamma\eta\kappa\omicron\tau\alpha$ vynecháno (i v Š) $\tilde{\omega}\ \sigma\acute{\omicron}\gamma$ 704 adn. $\kappa\alpha\lambda\upsilon\tau\epsilon\upsilon\eta\epsilon\nu$.
- 313b 11 $\kappa\acute{\tau}\eta\gamma\alpha\tau\iota$ 704, 11 πλουτεῖν: písařský omyl v M; Š 288aa má správně $\kappa\omicron\gamma\alpha\tau\acute{\kappa}\tau\iota$.

313b 14 (и оуѣѡ что) — 313b 30 (некъмысакни глн) jen v *P*, ale neotistěno. Rovněž 314a 4 (ει πο истинѣ) — 314a 16 (наκντερεε).

314a 26 и ιακοже vzniklo asi čtením και ὅπερ či και ὅσπερ místo καιπερ 705, 4; ř. 27: τῆμα κντη zase čtením αὐτοὺς εἶναι místo ἑαυτοὺς εἶναι, 705, 5; ř. 29 λκησ (κν) κκησε srv. ἔδει γὰρ (ř. 6) a Š 288b β.

314b 18 ιηκακοже некъмысакниη разоумѣють 705, 21 οὐδ' ὅλως οἱ ἀνοῦστατοι (καὶ ἀπόπληκτοι) ἐπιγινώσκουσιν. Slova v závorkách jsou vynechána, i v Š.

314b 26 (po slově δε σεακ) — 316b 19 (ω ιηκαε что, toto ovšem známým již omylem za περὶ ὧν μέντοι γε) je část odchylná od vulgaty; také v *P*, ale odtud neuveřejněna. Po té následuje, jako v *P* 699, 11—702, 9; (πρωτο)σηγγελκ *P* a Š.

317a 21 сѣ ιερανѣтъ оправује писаřský omyl v *P*, kde je (700 ad 21) Ἱερακλήταις.

317a 29 vynecháno μάλα 701, 5.

317b 3 ксако некъзѣкранио 701, 9 πάντως καὶ ἀναντιρρήτως volný překlad.

317b 13 и ѡже 801, 18 pouze ὅθεν; πο ιζοκνанио volněji za (μετέχειν) καὶ ἐμπιπλάσθαι.

317b 18 ιετακнτη же Γαμαрани ρε: chybně spojeno ἀπολειφθῆναι, τοὺς Σαμαρεῖτας ἔφη 701, 22; násl. да ιηзоεетѣ смрадѣ нхъ и раш да номпѣають je volný překlad řeckého 701, 23 πρὸς τὸ τὰ ἐκφόρια καὶ τὴν κόπρον αὐτῶν τοῦ παραδείσου ἀποβάλλειν; podobně nepokládáme za různověstí v ř. 26/7 и ιαпоко лше злапа дѣла троеиен 702, 7 καὶ ὅσους ἐὰν ἀπηγορευμέναις ἁλόντας πράξεσιν ἀναιουμένους ἴδοιεν; spíše se zdá, že překladatel, ztroskotav na tomto výrazu poněkud zhuštěném přeložil, jak smysl tušil.

318a 1 ιακοже екииη къ калѣ калѣиуиηхсе volně za 706, 17 χοιῳδεις . . καὶ τελματωδεις; opis byl zde nutný pro nedostatek příslušných adjektiv ve slov.

318a 23 прѣразикуе ukazuje, že i v *P* 707 ad 11 máme čístи βαλόντες místo βάλλοντες.

318b 5 ЗЕМΛΗ 708, 5 καὶ γῆ.

318b 8 ῶ πρῆδ' ἄλκ 708, 7 (καὶ) ἐκ τῶν ὀρέων, překladatel četl ὀραίων.

318b 11 δο σκονчанηη 708, 11 καὶ ἕως συντελείας.

318b 12 (τ' κ' μ' κε) — ib. ř. 19 (ηκο) jen v P, ale neotištěno.

318b 21 $\text{κ' κ' ζ' κε} \dots$ η κηδ' κ' není ovšem různočtení ř. ἐπάρας... εἶδε 708, 14 (bez καί).

318b 27 po sl. κινηγραφῆς (sic) κε nepřeloženo καὶ ἀκροοδρῶν 708, 21.

319a 2 $\text{καμενηη} \dots$ η ζατο πρηηηακ' τε 708, 24 sq. λίθων... καὶ χρυσοῦ παρακοιζομένου (gen. závislý na πλήθος): jen volný překlad.

319a 5 vynecháno καὶ πολλὴν πιότητα 709, 4.

319a 9 $\text{δ' κ' α' η' κ' λ' το}$ 709, 7 δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ; zdá se, že překlad ukazuje na čtení δὲ ἐνὸς ἐνιαυτοῦ.

319a 10 γοζῆς ωηκ' κ' 709, 9 τῶν βοτρυῶν τῆς σταφυλῆς ἐκείνης; jedno ze synonym je v překladu vynecháno; rovněž tak ř. 13 = řec. ř. 12.

319a 19 широты смеккам 709, 17 πάχος ἐφάμιλλον σκηῆς; ἐφάμιλλον — snad neporozuměním? — v překladě vynecháno a tak porušen smysl věty.

312b 8 η... $\text{ῶ κ' γ' α' κ' τ' κ'}$, rozvedení gen. 710, 9.

312b 14 $\text{μ' κ' το} \text{ α' η' το}$ 710, 15 αὐτήν ὁ τόπος jen v P, v ostatních tak jako v překladě.

312b 22 κοινη κ' τ' κ' ... η... δ' α' τ' κ' opět jen rozvedení participia ὥς διαφέρουσι... ἔδωκεν 710, 21.

319b 27 (η' κ' κε) — 320a 12 (μο' κ' το) jen v P, ale neotištěno. [320a 16 η ο' κ' ω что καὶ μέντοι 711, 7.]

320a 18 η ЗЕМΛΗ 711, 9 ἐν χειρσί, písař četl nebo rozuměl ἐν χέρσφ.

320a 23 $\text{роднсе на ηηη, сн р' κ' κ' на ЗЕМΛΗ ω' κ' το' κ' α' η' η' κ' η}$ 711, 13 ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ, ostatní je patrně glossa, v předloze přejatá do textu.

329a 23 и многы: před tím vynecháno καὶ μέντοι 717, 18.

329b 1 сь кѣдромъ (иже полнѣаше) 718, 1 διὰ τοῦ καδίου, slova v závorkách jsou asi jen vysvětlení překladatelovo za řecký terminus technicus.

330a 2 χα^α (и) βα^α нашего 727, 9 Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

330a 3 (и) къ образѣхъ 727, 10 καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν.

330a 9 сь множествомъ корабли на константины градѣ 727 ad 16 v *P* obrácený slovosled ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν στόλῳ μεγάλῳ. Rovněž tak ř. 13 выше по ксе дни řec. ř. 19 καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐγίνοντο.

[330a 15 срацини = 727, 21 ὁ τῶν Σαρακηνῶν στόλος.]

330a 28 идиши кѣ (тъ) степсамъ 728, 9 μόνος ἦν ἐστεμμένος; kdyby zde již nějaké zájmeno bylo, hodilo by se spíše самъ ke smyslu věty, ale sotva тъ.

330b 13 къ камѣннаа же мѣста приста сь корабльми и оустрѣмше 729, 3 διὰ δὲ τῆς πλησιαζούσης ἀκτῆς τὰς ναῦς προσοριήσας; slovanský překlad podává zde úplně jiné čtení.

330b 20 языкъ вьгарьскыи 729, 9 τὸ ἔθνος (τῶν Βουλγάρων).

330b 21 поѣхоме [и тѣ (!)] 729, 10 ἔφυγεν, Š 302ba má jako originál jen поѣхоме. Podobně v ř. 22 (и) гонимыи.

Ř. 27 данъ (и мѣ) дакъ, ř. 15 πάντα δούς.

[331a 2 покеѣа за 729, ad 19 ἐπιστρατεύσας.]

331a 21 къ срациномъ тиоуѣмъ к̃ 730, ad 14 χιλιάδες κ' πρὸς τοὺς Σαρακηνοὺς obrácený slovosled.

331b 2 робы ныи 731 ad 2 σκλάβους (ἐκείνους).

331b 17 фналоу, си рѣчы коде изкении 731, 15 τὴν φιάλην, ostatní je glossa překladatelova.

331b 28 по поѣхѣхъ [ѡркѣиесе] 732 ad 4 μετά τὸ . . νικῆσαι στασιάσας,

331b 30 иже прише 732, 4 ὅς (καὶ) καταλαβών; tamže соушѣи сь нимъ 732, 5 συνόντι (αὐτῷ), λαῶ. P vynechává toto slovo písařským omylem, rovněž tak 332a 3 по сь ммоу ѡркѣае 732, 7 ὁινοτομήσας (αὐτόν).

332a 19 οὐκὶτκ [и] 733, 1 ἀνεῖλεν, Š 303b β má jako originál jen οὐκὶτκ.

332a 21 ποστακλιματσε κῦρίακκ 733, 3 προβάλλεται Κυριακόν, překladatel pojal sloveso jako passivum.

332b 3 η̅κκοτορημκ самѣмκ се weκερκηιτη κκ καρκαρομκ ῶ-
χοδεμκ 733, 11 τινας αὐτομολῆσαι πρὸς βαρβάρους; zdá se,
že překladatel četl nebo rozuměl místo — μολεῖν asi μο-
λύνω nebo μολύω.

332b 1+ сь ко̀раба̀лѣмь кѣ̀во̀ро̀ужѣ̀ны̀мь кѣ̀ гра̀дѣ̀ прии́кѣ̀шѣ̀, ^α
obrácený slovosled 733, 20 τὴν πόλιν σὺν τῷ στόλῳ κατα-
λαβόντος.

[332b 16 η̅οκѣ̀же η̅ weστακλѣ̀мь бѣ̀мκ není ovšem různočtení řec.
ἀπέδρα καταλειφθεῖς 733, 21].

[332b 25 η̅κοю πατρηκῆю 734, 8 τοὺς πατριζίους rozdíl plynoucí
ze zachování duálu].

333a 3 κκζαοζκκκκ ukazuje na čtení περιθέμενον místo περιθέ-
μενος 734, 16; zachované řecké čtení je bezpochyby správné.

333a 15 сь ккєю̅ η̅ρєкєю̅ сλєϝжєкєю̅ 735, 7 obrácený slovosled
μετὰ τῆς βασιλικῆς ὑπερεσίας πάσης.

333a 22 η̅μενοκаниη̅ η̅мѣ̀ше̅ κѣ̀κκομο̅ 735 ad 13 τὴν ἐπωνυμίαν
ἔσχε καταγόμενος, překlad předpokládá... καταγομένην.

333a 24 (μασαλκμκ) — 334b 27 (κῆρῑ), řec. 735, 14 — 738,
9: P a překlad mají tuto část podánu jiným pořádkem
(„a částečně z jiných pramenů“, de Boor 735 adn.) než
vulgata kroniky. Příslušné místo z P neuveřejněno, srovnání
úplné není možné. 333a 24—334a 3 (κκєиαϝжєсѣ̀ткє)
= 744, 19—746, 6; odtud do 334b 27 následuje to, co
v P je vzato z vypravování Theofanova.

333a 28 κκ [η̅ρμ]гра̀дѣ̀ 745, 1 πρὸς τὴν πόλιν.

333b 3 μακεδονκєцѣ̀кн є̀τρηмѣ̀ 745, 5 τὰ Θ ρ α κ ῶ α μέρη, ρονη̅ž
ř. 21 κκ μακεδониη̅ 745, 18 ἐν τῇ Θράκη.

335a 6 кнѣ̀мь бѣ̀ пору̅шені̅мь vazby za 738, 17 ὁραθέντος.

335a 7 ῶ ма̀ла η̅хъ η̅ до̅ κєлнκκ 738, 18 jiný slovosled ἀπὸ
μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν.

- 335a 16 πρωτοσλαβικήν ὡς 736 ad 6 $\text{πατέρες ὁρθόδοξοι ὄντες}$: v překladu jiný slovosled a následkem toho vypuštěno ὄντες.
- 335a 18 $\text{прѣже ко хѣ... възнесения}$ 739, 8 $\text{ἐξ ἀρχῆθεν γὰρ μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ... ἀνάληψιν}$; překladatel, přehlédnuv μετά, dal větě opačný smysl.
- 335a 20 $\text{о цѣльбѣнѣмъ чюдотвореніи}$ 739, 10 $\text{εἰς τὴν (ἐπ' αὐτὴν γεγонуῖαν) θαυματουργίαν}$; místo slov v závorkách má překlad jiné čtení.
- 335a 28 οὐκω ukazuje že οἶον 741 ad 8 v P místo οὖν je jen písařský omyl.
- [335b 2 н ѿрѣцавъ ре 741, 11 ἀποκριθεὶς εἶπεν].
- 335b 7 po sl. пактскомоу je vynecháno καὶ θείας 741 ad 15.
- 335b 8 неуѣтѣмаиѣ бѣ 741 ad 16 sqq: οὐδὲν ἦπτον, překladatel četl asi ἦπτον a pokládal to za participium, které pak přeložil, jako již často dříve, slovesem určitým.
- 335b 13 (ιακο ὦ σοφου) — 335b 30 (прѣдъудивляюще): překlad a P mají odchýlné znění od vulgaty: čtení P neotičtěno.
- 336a 2/3 $\text{на мѣднѣхъ кратѣхъ}$ 743, 2 $\text{ἐπὶ τῆς Χαλκῆς πύλης τοῦ παλατίου}$: překlad vynechává toto slovo jako mladší řecké rukopisy (R).
- 336a 7 (мнозѣмъ) — 336a 18 (примати) opět odchýlné místo také v P; Š 306b β nemá slova ποτρѣба (ř. 15) — примати (ř. 18).
- [336b 11 македоньскаа = 744, 13 τῆς Θράκης].
- 336b 13 на дѣю мѣстоу 744, 15 ἐν τοῖς τόποις , překladatel měl v předloze δυσὶ místo τοῖς .
- 336b 14 (въ критѣцѣнжѣ) — 337a 2 (κωνσταντινα) další líčení zemětřesení (z Theofana, srv. de Boor 774 adn.) je také v P, přesné znění neznáme.
- 337a 9 $\text{ω прѣмногыѣ многстынѣ}$ 746, 10 $\text{τῆς πολλῆς καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἐλεημοσύνης}$, прѣ- ukazuje, že překladatel snažil se oba přívlastky vystihnouti jedním slovem. Tamže прѣ-стание nepřesně za παύσας ; následující ἐκκόψας je správně přeloženo ῥεκκε .

- 337b 1 vynecháno ἐνώπιον 747, 10, také v Š.
- 337b 9 podle στενηϊμα nutno čisti i v P 747 ad 16 στεναῖζοντα, jako je v ostatních rukopisech, místo στεναῖζαντα.
- 337b 11 πρῆστομα nepřesně za ἐπιστάντα 747, 18.
- 337b 12 πλάθειν η̃ στενειν 747, 19 στεναῖζεις (καὶ ὀδύρη), Š také jen στενειν 308a α.
- 337b 18 (η̃ κλαγῃ) — 338a 20 (κκ στρακῃ βῆν), další citáty z Pisma, má jen P; neotištěno.
- 338b 6 (μρβζωστκ βο) — 338b 29 (η̃ προχα) rovněž tak.
- 339a 15 προχῃτк písarský omyl místo προχῃτε, což je správně v Š 309a β: ἀνέγνω 749, 12.
- 339a 18 κλαστκ такоу η̃ τοληκῃ 749 15 τοιαύτην (καὶ τοσαύτην) ἔξουσιν.
- 339a 26 η̃ λκжн η̃ 750, 2 ἀφευδής (bez ἐπί), podobně 339b 8 прнч҃тнннκ η̃ προσοικούμενος 750, 11: oba tyto přírady nejsou různocnění, jen volnější překlad. Rovněž tak мнoжнκ паче (ř. 15) πλείω καὶ μάλλον (19).
- 339b 17 (η̃) ὡ σογдоу 750, 21 κάντεῖθεν.
- 339b 26 po sl. μοциннхκ nepřeloženo τούτων 751, 5.
- 340a 10 κῃжн 751, 17 φεῦ, překladatel četl φεῦγε.
- 340a 13 снр҃ткчк злат҃тннκ η̃ златоу сло҃гжнтелк — překladatelovo vysvětlení slov χρυσιανός καὶ χρυσολύτης 751, 18/19.
- 340a 29 (καко о҃гв) — 340b 26 (η̃ с҃пснннκ) opět místo, jen v P se vyskytující a neotištěné.
- 341a 8 κκ ωкр҃тнннκ κбси η̃ с҃ла 753, 2 jen ἐν τοῖς περιχωροῖς. [341a 21 rozvedení partic. vazby πακλαδλαχοу η̃ нзнопладхоу 753 11 ἐπιστοιβαῖζοντες ἔξεκρίμζον].
- 341a 22 sl. нсплннннн с҃е... с҃ла... грѣсѣκк 753, 11 (ἐν δὲ τῷ) πληρωθῆναι... τὰ προάστεια μνήματα: čtení překladu je μνημάτων a zdá se, že vhodnější.
- 341a 24 ск(р)ѣтк кннoгpады vzniklo písarským omylem předlohy κατ' ἀμплῶνας místo καὶ ἀμплῶνας 753 ad 18. Takto věta nedává smyslu.

- 341b 15 **покинь въ стѣ** bylo v překladě nutné za elliptické $\alpha\tilde{\iota}\tau\iota\omicron\varsigma$ 754, 12.
- 342a 3 **рѣт се їезекїиъ оубо** 755, 6 . . . ἄν λέξειεν ὁ μὲν Ἰεζεκιήλ; nesprávnou interpunkcí překladu bylo zaviněno chybné reflexivum.
- 342a 8 **вблнчан(тъ)** 755, 11 $\sigma\eta\lambda\iota\tau\epsilon\upsilon\sigma\epsilon\iota\epsilon$ ἄν.
- 342a 16 **оукориз на мн**, plurál — poněvadž subst. stojí za dvě synonyma 755, 17 ὕβρεως καὶ καθαιρέσεως; ib. v překl. om. αὐτοῦ.
- 342a 22 **(и нже)** — 343b 8 **(невстававшн)** opět odchýlné, neuvěřněné místo z P.
- 343b 28 **нмоу же (и) авни** 755 ad 18 ὃν καὶ παράχρημα.
- 344a 1 **къ нарицѣмоу пелагинѣо** 756 adn. εἰς τὰ Πελαγίου, нарицѣмоу jest přídavek překladatelův.
- 344a 6 **(къ ним же)** — ib. 17 (ῥημῆτατι се) opět passus, náležící jen P a neotištěný.
- 344b 1 **нже** místo **пкоже** čtením ὅς místo ὡς 757, 15.
- 344b 23 po sl. **сѣвероу** vynecháno βιαίως 758, 6.
- 344b 25 **всчнсла** ukazuje na čtení ἀναρίθμητος v P místo dochovaného ἀμύθητος 758 ad 7.
- 344b 28 **(и сътвори)** — 345a 27 **(оупражниашѣ)** opět nevydané místo z P.
- 345a 29 **си рѣчь глѣбинаа** (scil. страна) není v řec. textech 758, 12; snad glossa.
- 345a 30 **къ поучинѣ** 758, 13 (akk. relat.) τὸ πέλαγος, což se dobře hodí, ἐκ τοῦ Κούου je vynecháno (v P jest).
- 345b 8 **до тѣсноу моря претнкоу црнградѣу** 759, 3 διὰ τοῦ Στενοῦ ἐπὶ τὴν πόλιν; podtržená slova — přídavky překladatelovy.
- 345b 23 **надъ стѣнами града** 759, 14 jen τὰ τεῖχη, tedy týž případ jako předchozí.
- 345b 27 vynecháno οἱ παράπαιστοι.
- 345b 30 **падаѡиѣмъ** nesprávně za 759, 20 κατεσπῶντο: partic. je zde nemožné.

346a 4 opět κκ ἱρῆν градъ ἐν τῇ πόλει 759, 23.

346a 15 нашествиѣ изыкомъ 760, 9 ἐπιδρομὴν ἔθνοους.

[346a 30 zase η οὐκοι что 760 ad 17 καὶ μέντοι].

346b 2 не хъдъ čtením οὐχ ἡττων místo ἡττον 760 ad 17.

Ostatně se zdá, že čtení překladu je vhodnější.

346b 12 om. αὐτῷ 761, 7.

346b 16 покрѣтити се коудетъ volně, ale vystižně za řec. ὡς
δ' αὖν . . . μὴ βλέπτοιεν 761, 9/10.

347a 1 λοκακк čtením πονηρός místo πονηρῶς 761, 21.

[347a 2 ὦ βολεβυκκαγο снѣдениа správně za hendiadys ὑπὸ
τῆς ἐλχώσεως καὶ διαβρώσεως 762, 1.

347a 8 неже оуеω κк пегда би ккложнак кк оуета снѣдъ, не
сѣжкено поглантѣ, до прѣси дошкше изблюкааше 762, 6
ὅπερ γὰρ αὖν προσάροιτο βρώσεως, οὐ τέλος καταποθέν, παρὰ
τοὺς ἐμέτους ἐφθανεν ἐκχρινόμενον — ne různoctení, než
jen volný překlad, a to obratný.

347a 13 ранами (ко) 762, 10 μᾶστιξι γὰρ.

347a 18 η ππακениа doplňuje řecký text 762, 13 (καὶ ἐμπυρισμούς).

347a 18 илика кѣдна горккнхъ смрктинн: mezi кѣдна a гор-
ккнхъ vypnecháno (καὶ σφαγὰς ἀδίκους ἀνδρῶν ἀθώων καὶ
τοὺς διὰ πυρὸς) πικροτάτους θανάτους.

347b 8 крѣккоже на покрѣжѣнии ндкн je jiné čtení než 763, 5
εἰς χειρὰς τε τοῖς πολεμίσις ἰών.

347b 14 скъдскомоу... сн рѣчь коуманскомоу: tato vysvětlivka
není v řec. textu 763, 10 a pochází tedy od překladatele.

[347b 28 ὦλογκнше... плькк η послаше 763 ad 17 ἀπόμοιραν...
φάλαγγος ἐκπέμπουσι překladatel neznaje patrně vojenský
termin ἀπόμοιρα, pokládal slovo to (-αν) za aorist; aspoň
je tak přeložil.

348a 8 om. αὐτῷ 764, 2; ib. 10 om. σχῆμα 764, 4.

348a 13 (η) прѣпоєккнн. — Následuje o Paulikiánech 718,
9—725, 11.

348b 25 Ἐπισпаръ.. сн рѣчь сѣиателноη opět překladatelův výklad
vlastního jména, ř. jen Ἐπίσπαρις 718 ad 19.

349a 4 не написано čtením ἐγγράφους místo ἐγγράφως 719 adn.

349a 5 и еще написано 719 adn. καὶ τὸ εὐαγγέλιον ἐγγράφως, překlad vznikl patrně písařským omylem předlohy (* ἔτι ἐγγράφως), Š má správně — ^{εὐ}ἤλη.

349a 19 и҃цѣи ѿнихъ ukazuje, že i v P nutno čístи τινὲς αὐτῶν ve shodě s ostatními rukopisy řeckými místo τ. αὐτόν 720 ad 2.

[349b 17 ρῥισι 721 ad 7 sqq. φασίν, jako již několikrát.]

350a 3 и҃диногo doplňuje μόνον 722, 2. vynechané v P.

350a 5 кса паже къ ннхъ = πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, P 722 ad 3 má τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα.

350a 7 знаменнѣ [иже] ω κῑρκ иже и҃сть dittografií.

[350a 11 ροῖλετῶ = βλασφημοῦντες P, ostatní βλασφημοῦσι, a to předpokládá i překlad 722, 7. Stejný případ v ř. 19 ροῖλετῶ γῶντι 722 ad 15 δυσφημοῦντες λέγουσι P, ostatní βλασφημοῦσι λέγοντες.

350a 30 сего дѣла 723 adn. διὰ (τοῦ)το.

350b 24 растаѣнннн о҃момъ P24 adn. δεφθαρμένοι (τὸν νοῦν), vypuštěno patrně jakousi haplografií (následuje γοῦν).

[350b 26 прихѣдетъ παραγινόμενον 724 adn.]

351a 5 ии ба ко҃мѣ ниже члѣка е҃го҃чкстнѣка ѿно҃дѣ срамлѣю҃мѣе — tento dodatek není v řeckých rukopisech 725, 11 ale řecký ráz jeho (parallelismus participií) ukazuje, že nutno jím doplnit čtení P; tedy (οὔτε θεὸν φοβούμενοι οὔτε ἀνθρώπον εὐσεβῆ ἀισχυνόμενοι).

Zde končí P.

351a 17 послѣдѣи η̃κολούθει, překlad ukazuje na ἀκολουθῶν, což nedochováno; tamže разбѣнннѣ... о҃бнѣк и по҃бѣгъ, прѣбѣи пѣкъ г҃ного храни тѣло obrácená vazba v řec. 765, 16 ληστής... ἀποκτείνας ἀπέδρα, τοῦ κυνὸς ἀπομείναντος [ἐν τῷ τόπῳ: tato slova jsou v překladu vynechána] καὶ φυλάσσοντος

τὸ σῶμα τοῦ δεσπότου (αὐτοῦ); dle překladu tedy: ληστής... ἀποκτείνας καὶ ἀποδράς, ἀπέμεινε ὁ κυὼν τοῦ δεσπότου φυλάσσων τὸ σῶμα.

351a 19 ннже нѣкто 765, 18 ἕτερος δέ τις (ἄνθρωπος).

351a 20 н погрѣшенію прѣдавѣ, послѣдова пекъ погрѣшеноу тѣло vulg. 765, 19 sqq. καὶ σπλαγχνισθεὶς ὀρούσας ἔθαψεν αὐτὸ τῇ γῇ. τοῦτο ἰδὼν ὁ κυὼν καὶ ἀποδεξάμενος ἠκολούθει τῷ θάψαντι εὐνοϊκῇν δουλείαν αὐτῷ ἀποπληροῶν. Š 318bβ nemá тѣло. Je tedy předpokládaný řecký text tento: καὶ θάψας τῇ γῇ, ἠκολούθει ὁ κυὼν τῷ θάψαντι. Dále кѣше (Š lépe кѣ же) члѣкѣ тѣ капиакъ, си рѣчѣ крѣчкеникѣ: * ἦν δὲ οὗτος ὁ ἄνθρωπος κάπηλος, ostatní je vysvětlení překladatelovo; vulg. 766, 3 ἦν δὲ τὸ ἐπιτήδειμα τοῦ ἀνθρώπου κάπηλος. — н прилѣпнѣе пѣкъ кнѣмоу, всеѣа блѣдѣше крѣчкеницѣу нго není nijak vyjádřeno v řec. textu vulg. — все же кѣхѣдѣше нелаше 766, 3 πάντας οὖν τοὺς εἰσιόντας (καὶ ἐξιόντας εἰς τὸ ἐργαστήριον) ἔσαινεν (ὁ κυὼν) — ř. 25 οὐκеницѣи ѡнемоу приложнѣе ндоуцѣу 766, 5 συνέβη καὶ τὸν φονέα (jiný slovosled) πτόμενον dle překladu ἐρχόμενον.

351b 4 (десеѣтъ лѣтъ сын) лѣ̇ зѣ̇ 766, 14 ἔτη ἰς'. Patrně jakási dittografie десеѣтъ a ѣ̇.

351b 13 н vynecháno μέντοι 766, 21.

351b 16 въ левѣѣ острѣѣ (такѣ нарицаемѣмѣ) slova v závorkách jsou dodatek překladatelův.

351b 18 принесено бысть 766, 24 ἀνακομισθέν není různoctení; často participium je přeloženo slovesem určitým.

351b 20 vynecháno 767 2 καὶ κοπρόνους ἀρμάμεντον καὶ...

351b 24 цри градѣ опѣт мѣсто рѣхѣго тѣс πόλεως 767, 6; ванѣ градѣ τὴν Βάνην 767, 8; rovněž 352a 8 вѣрон градѣ Вѣрѣн 767, 17. — архѣлѣнѣ мѣсто Ἀρχελόν ř. 17.

352a 13 флѣра н лавра 767, 22 jen Φλώρου.

352a 14 къ нѣмоу аѣ по сл. съ мѣтерню сконю, kdežto 767, 22 πρὸς αὐτὸν je hned po sl. ἀπέρχεται; ř. 15 н кѣпроснѣе = καὶ ἠρώτησαν, kdežto řec. ř. 23 μαθεῖν βουλόμενοι.

352a 19 иже оуѣн сѣишаише 768, 3 $\text{ταῦτα (οὗν) ἀκούσαντες (οἱ βασιλεῖς)}$; и ишкше, послаше : ř. 4 $\text{ἀνεχώρησαν, ἀποστέλλουσι}$; podle překladu bylo $\text{καὶ ἀναχωρήσαντες, ἀπ.}$

352a 25 рѣше , 768, 8 πρὸς αὐτόν.

352b 2 и снн 768, 14 (καὶ) οὗτοι.

352b 5 сказа а ωπλѣка stojí, jako častěji bývá, za partic. ἀνα- πτύσσων а διαπτύων (ř. 16, 17).

352b 13 ѡ адсікрѣтѣнь 768, 22 ἀπὸ ἀσηκητηῶν.

352b 16 (εἰς τὴν) писаниа 768, 26 θείας γραφάς.

352b 18 $\text{ωбнажише мѣче и . . . ωтѣрше}$ 769, 3 $\text{καὶ γυμνώσαντες αὐτῶν τὰ ξίφη . . . διέλυσαν, podle překladu γυμνώσαντες τὰ ξίφη καὶ . . . διαλύσαντες.}$

352b 23 $\text{ѡпоуѣиѡмѣ (dat. asb.)}$ 769, 6 $\text{ἐξήλασαν, podle překladu ἐξελάσαντες}$ а tedy nutno vynechati následující δὲ.

352b 28 $\text{оуткрѣжѣше стѣх ѡць древниа прѣданиа и оучениа и прокланне нѡкаѣ и хѡлѣниа моуѣнтѣлѣ и шепераниа}$ je místo obšírnější zprávy o synodu vulg. kron. 769, 10—770, 9. Podobně zkrácené zprávy o všech šesti dřívějších sněmech církevních byly v *P*: o prvním 503, 9—505, 16, o druhém 574, 11—576, 2, o třetím 605, 11—606, 22, o čtvrtém 611, 20—613, 20, o pátém 629, 2—630, 7, o šestém 725, 15—726, 23.

353a 1 vynecháno μετὰ . . . ταῦτα 770, 10; $\text{иже и чркнорнзиѡѡ сѣтворѣ}$ doplňuje řecký text * $\text{ἦν καὶ μοναστήριον ποιήσας.}$

[353a 5 по(вѣ)лѣниа] ř. 7 vynecháno κελεύσαντος 770, 15; ř. 8 (и) ѡсѡудѡѡ.

353a 13 $\text{подвнже на нѡ нѣнакнѣтъ}$ 770, 20 $\text{ἐκίνησεν [αὐτόν] κατ' αὐτῆς [εἰς] μῖσος.}$

353a 21 ни женѣ нѡго 771, 5 $\text{μὴ τε μὴν γινωσκούσης (scil. μητρός), τὴν βουλὴν αὐτῶν; v překladu patrně jiné čtení; * μὴτε τῆς γυναικὸς αὐτοῦ.}$

353a 25 vynecháno θεομάχου καὶ 771, 11.

353a 29 $\text{сн рѣчь клетѡѡ испросити}$ je překladatelův výklad frase $\text{слово кестрѣниа просити λόγον ἀπαθείας αἰτῆσαι}$ 771,

13; vynecháno αὐτούς v ř. 14, a nutno v překladu doplniti я.

353b 1 σλοκωμικ αῖρετικικωμικ 771, 15 τῆς ἐκκλησίας (τῷ λόγῳ).

356b 6 ἡρκεκε 771, 19 τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ.

353b 23 $\omega\kappa\rho\alpha\gamma\zeta\eta$ ΓΡΑΔΚ 772, 11 περιπολήσας: opět za partic. je sloveso určité; ΓΡΑΔΚ je nutný předmět v slov.

353b 29 κλαςκi ωστρινγκ η πιοςκeтковакк 772, 16 jen γέγονε
μοναχός; podle překladu: * τὴν τριζα κείρας καὶ μόναχος
γενόμενος a pak ovšem přihlédí místo ἐργομένοι.

354a 1 кк ѿеѿже монастырь кѣише прѣже ѿчѣниши = ἐν τῷ τῷ
 μοναστήριον ἣν προκατασκευάσας, kdežto 772, 18 εἰς τὸ
 μοναστήριον αὐτοῦ, ὃ ἦν αὐτὸς προκατασκευάσας.

354a 2 κροζει kdežto αὐτὸν ἀζ na konci věty po ἐκτινυροῦσιν
772, 20; za následující παρὰ γνώμην τοῦ βασιλέως διὸ καὶ
λύπη πολλῇ συσχεθείς je κβзиска епхх мнго нпкпфорк
* ἐξεζητεί αὐτοὺς ἐπὶ πολὺ Νικηφόρος; s tím souvisí мзккетикк
za ἐπιπροσφύρει.

354a 6 **ε** **ἐ**κ^α 772, 22 (τοῦτο) εἶναι [τοῦ τοιοῦτου τολμήματος];
vynecháno ἐπὶ τοῖς λεγομένοις.

354a 11 πρησικ... ηζικε 773, 1 παρεγένετο... ἐξῆλθε δέ] παρα-
γενόμενος... ἐξῆλθε; πο ηζικε nutno doplniti (η).

354a 21 ²ⲁⲛⲓⲕⲏⲧⲉⲗ ⲉ̅ⲕ̅ 783, 9 δημιουργός (θεός) ⲱⲕⲟⲛⲙⲉ ⲕⲣⲁⲕⲁⲛ
ⲉ̅ⲕ̅ ⲁⲓⲙⲱⲧⲉⲣⲱⲛ ⲁ̅ⲓⲙⲁⲥⲓⲛ ⲁⲛⲧⲱⲣⲱⲡⲟⲛ: překlad ukazuje,
že nelze ⲁⲓⲙⲱⲧⲉⲣⲱⲛ athetovati, jako činí de Boor 773, 10.

354a 25 **ничимъ** 773, 12 **μή** (τι).

354b 1 πακοξε nutno vylovūiti 773, 17 τὸν κατὰ τῶν ἀνθρώπων
δαμιόνων πόλεμον... ἐκπιμούμεθα.

354b 10 ραθυμοῦ 774, 1 σύνεσιν [καὶ φρόνησιν].

354b 11 вѣрѣвшихъ на смрти ѣи съ клетвами страшными
извѣстивши, ꙗко снѣри ѣи саѣпотѣ не быти причестнѣ:
zde překlad doplňuje řecký text.

354b 18 vynecáno καὶ γηροκομεῖα 774, 6; ř. 20 vynecáno καὶ
διάφορα καὶ ἀγαοίθυια 774, 9.

[354b 23 opēt ἀδσῖκρητοῦ — ἀσηχοητῶν 774, 11].

[355a 2 πονδε... и ωδολк opět jen rozvedení partic. vazby].

355a 5 βεβηκωσιν ωνημοу и γλυψιν кь сεμοу kdežto 774, 20
ἐκείνου δὲ δηλώσαντος παρακλήσεως λόγους; podle překladu
* φεύγοντος ἐκείνου καὶ λέγοντος πρὸς τοῦτον.

355a 6 vynescháno ἕως τούτου — λίαν — ἡμᾶς. 774, 22 sq.

355a 9 български (на)челникъ (tak v Š 320b β) 775, 2 jen
ὁ βάρβαρος. сирѣчь κλησούры je překladatelovo objasnění
slov въходы и исходы, vynescháno je v překladě περιπε-
φραγμένας ὁχυρώμασι ξυλίνοις 775, 3; překladatelův dodatek
je patrně také си рѣчь зракице дровѣ дровгоу v ř. 19/20.

355a 21 и паче въ лѣпотоу ѿнесытства бѣ такоже приложене
прѣмногаго и сребролюбива снѣ постра, и паче рещи ѿ не-
наказанна и соурокства není v textu vulg.

355a 29—355b 5: и мнози ѿдаше себе въ падение злата ради.
и бѣ пагоуба ихъ прѣ лицемъ ѿ. и црѣ ненаказанъ погоу-
блѣнть люди свои. и црѣ боуи въпадеть въ злат. такоже
съ нимъ ненаказанъ и непасченъ, въ послѣднюю пагоубоу
себе и нже съ нимъ крннюу, такоже юже мнози многаши
постраше celé toto místo není v zachovaných řeckých ru-
kopisech. Rovněž tak 355b 14—17:

тѣмже, ре, лоуче мало правеникоу, паче богатства грѣшныхъ
много и хотешии ωбогатитице, въпадаютъ въ напасти и
сѣти.

Tamže сего закланія místo τῆς τοῦ βασιλέως σφαγῆς.

[355b 24 до цри града opět за τὴν πόλιν 775, 28].

355b 28 соуцѣимъ къ кнѣшнни полатѣ 776, 5 τοῖς ἔξω τοῦ
παλατίου, zde není různocnění, ale patrně nedorozuměním
přeložena fráse chybně.

355b 30 vynescháno καὶ κουροπαλάτης 776, 7.

356a 6 ωграженъ кыкъ se sem nehodí. Vzniklo tím, že překla-
datel, zapomenuv, že περιθήμενος přeložil už před tím správně
ωδѣκας, nyní vyjádřil slovo to podruhé, pojav je ve vý-
znamu „circumdare“ následkem chybného spojení περι-

θέμενος εἰς μοναστήριον; ovšem přehlédl při tom, že řecké medium překládá passivem!

356b 1 vυnechάno καὶ ἀντίθεος 777, 9,

356b 6 н кѣзѣлапа начѣ жабѣк není v řeckých rukopisech 777, 13.

356b 15 λβηη τηνιζαῦτα] (αὐτίκα) 777, 21.

[356b 24 zase н оуко что καὶ μέντοι 778, 2].

357a 13 δρεκνηε епископы 778, 18. προύχοντας ἐπισκόπους(?)

357a 28 (н) начелноε.

357b 21 къ исправленинъ ѿркки není v řeckém textu 779, 23.

357b 26 απε λι (же) 779, 26 εἰ δὲ μὴ.

[358a 1 носкръжета (...н) за participium βρούξας 780, 4];

[ῥ. 3 цриградскаго τῆς πόλεως ῥ. 6].

358a 6 н ѡбнѣмъ прозваница н дѣлаомъ такоже сын. н ксакого
 дѣхѡвна оучениа н прѣбываница неирнчестенъ сын, ѡкоже
 рече. Toto místo není v řeckých rukopisech; tam čteme jen
 καὶ τῆς θυμέλης τὴν προσηγορίαν ἐπειλημμένον 780, 8.

358a 14 (прѣже кѡ) — 359a 5 (сѣ шѡхѡмѡмъ) není v zachovaných rukopisech řeckých (780, 12): je tu o snu a smrti Leonta Armena s připojením řady biblických citátů. Viz zde str. II, 329—330.

359a 8 н бжин слѡѣжитѣлк 780, 5 (καὶ) ὁ θεσπέσιος.

359a 13 кѣлноε, nutno asi čístи κελноε 780, 20 ἡλίκον.

359a 19 ѡноѡже срѣкте н... 780, 24 ὅθεν εἰπεῖν: odchylný překlad dal by se vysvětliti čtením ὅθεν ἐλθεῖν (αὐτῷ).

359a 23 изракнишиѣ 781, 3 ἴσασιν! Překladatel myslel, že sloveso to je odvozeno od ἴσος!

359b 12 vυnechάno τίγριδος 781, 19; ῥ. 13/14 αρωνησκαμ ουκω 781, 20 Ἀρμένιον (οὖν).

359b 14 вѡдѣтъ ѡраслк 781, 20 εἰδεχθὲς τέρας: вѡдѣтъ do-
 plněno překladatelem, εἰδεχθὲς vυnechάno.

359b 16 елѣдѣріеже, сн рѣчѣ скѡбѡдиом 781, 22 τὸ δὲ ἐλευθέριον.

360a 13 (н) ксакъ 782, 19 καὶ πάν...

- 360a 21 ^πρ^κλο^κжени быше 783, 1 αὐτῷ προῦθηκαν.
- 360a 28 ксепагоу^κбнымн 783, 6 (παν)ολεθροίς.
- 360b 19 келер^κчннι μεγάλα 783, 22: nutno čísti μεγαλορορημοσύνην.
- 361a 2 или ꙗко моу^κдрость 784, 8 (ἦ) ὅτι σοφία.
- 361a 8 ꙗже... носима к^κше 784, 12 (ἦ)... ἐφέρετο (místo ἔφερεν).
- 361a 13 пр^κкоу^κ ѳезекїноу 784, 16 τῷ θεσπεσίῳ Ἰεζεκιήλ, podle překladu τῷ προφήτῃ Ἰεζ.
- 361a 26 кѡбражаєть chybně místo -ає, jak má Š 326bβ; i v řec. je part.
- 361a 28 vynescháno jméno igumera Αὐγάροφ 785, 3.
- 361b 3 vynescháno ταῖς ἱεραῖς 785, 6.
- [361b 5 орѣт и оубо что καὶ μέντοι], doplniti nutno (и), vynescháno πρὸς τοῦτοις.
- 361b 6 до нашего прихода 785, 9 μέχρις ἡμῶν κάτεισι!
- 361b 9 (и) с^κщеннаѧ 785, 12 καὶ τ. ἱερ.
- 361b 14 (и) ѿ дрекнннхъ.
- 361b 26 ꙗмоу^κже чюд^κоу пр^κрккѧ 785, 26 јен ὄνπερ ναόν, podle překladu ὦπερ θαύματι ναόν...
- 361b 29 ꙗероу^κко^κт^κро^κреннн ѡбразѧ ѡнѧ 786, 1 τὸ ἀχειροτέυκτον ἐκ; podle překladu τὴν ἀχειροτέυκτον εἰκόνα ἐκείνην.
- [362a 8 пр^κккѧше, jako častěji bývá, místo part. διασώζουσα 768, 8.]
- 362a 11 vynescháno τὸ σεβάσμιον 786, 10.
- 362a 13 стѧлькѧ изѧмѧнннхн 786, 12 ἀνδριὰς (γλυπτός).
- 362a 16 ꙗвлѧнннхн čteno ἐναργέστατον (scil. κήρυκα) a vynescháno στήλην 786, 14.
- 362a 21 ѿ кѧпнннхъ послѧждовѧннн кѧдомъ и ѿ истнннн ꙗче поноу^κжѧмъ и... není v řec. rukopisech 786, 18.
- 362a 25 ꙗек^κдомо и... není v řec. rukopisech 786, 20; tedy (ἄγνωστον καί).
- 362a 29 тогѧ ^π 786, 23 τότε místo τό τε μήκιστον.

362b 4 ραζαυचना místo 786, 27 αἱ πτίχαι.

362b 6 (αιρε) η.

362b 8 vynescháno ἐτέροω 787, 2.

362b 13 η ὠκρυγκ není v řec. rukopisech 787, 6.

362b 20 ρακη η δρογχι 787, 12 obráceně φίλοι καὶ δοῦλοι.

362b 23 (η) ὠσοῦ^π 787, 15 κἀντεῦθεν.

363a 9 ωσκηιακτη 788, 3 συνεσκίαζε.

363a 10 ωπεχαλογιοιημκ místo ωπεχαλογη pojetím βασκαίνων jako gen. plur. 788, 4.

363a 17 před тьмничи vynescháno ὄν 788, 10.

363b 2 η κηκκ 788, 21 (καὶ) γενόμενος.

363b 7 vynescháno κακῶς 789, 3.

363b 10 (ιακοже) — 364a 5 (πογκικε) další invektivy na Lva Armena, nejsou v zachovaných řeckých rkpech. Srv. zde s. 331.

364a 6 πρωδ'κпанк místo -ανο scil. τ'κλο 789, 6 περιβληθέν.

364a 10 προτικου chybně za ἀνθ' ὅτου a nesprávně spojeno s εει... печали 789, 10.

364a 11 (η ποгрнкактс) — 364a 22 (разгорткниη) opět proti Lvu Armenovi, chybí v zachovaných řec. rkpech. Srv. zde s. 331.

364a 29 прнн(тнн), jak má Š 329bα, λήξις 789, 16; vynescháno (ř. 30) δὴ τοῦτο (17).

364b 30 ογκω 790, 12 ἐδογματίσαν (οἶν) ἄν.

[365a 5 opět η ογβο что καὶ μέντοι.]

365a 21 opět изракиають 791, 6 ἴσασιν.

365b 2/3 сκ τ'κλωμк... нашнмк 791, 15 σῶμα... ὁποῖον τὸ ἡμέτερον, ὅπ. vynescháno.

365b 11 бледсолокоγιοιη místo -ють 791, 22 ὅπως... τερατεύονται.

365b 13 vynescháno αὐτοῖς 791, 24.

365b 18 нестыдациеε místo -етсе 792, 2 οὐ κατερωθῶσιν.

365b 22 (ηко нескмыслини) — 367a 30 (ραζέγ'οше), úvaha o obrazoborcích, s citáty z Písma, není v zachovaných řeckých rukopisech. Srv. zde str. 332 n.

367b 3 (и) зѣлныи.

367b 5 къ странахъ заточенихъ 792, 11 ἐν ἐξορίαις, vynescháno
εἰσκαταῖς καὶ πόνοις καὶ...

368a 5 асирѣицѣи 793, 12 τῆς Συρίας.

368a 8 ꙗзыкъ = ἔθνων 793, 15; Š má však ještě 332bβ
и странѣ.

368a 13 vynescháno [συναθροίσας καὶ] ἀνειλημμένος 793, 18;
Š zase má 332bβ jen събрахъ a не кѣхмѣ.

368a 22 vynescháno druhé ἀθετεῖ 793, 26.

[368a 23 ѿри градѣ 794, 1 πόλιν.]

368b 3 такоуа 794, 9 τηνικαῦτα.

368b 8/9 створитъ... хытроссть извѣжати = 794, 15 ἐκποιήσει?;
vynescháno παντὶ τῷ λαῷ.

368b 23 vynescháno и καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν 795, 1.

368b 26 vynescháno ὀνειροπολῶν 795, 3.

369a 2 vynescháno καὶ διόλωλεν 795, 9.

[369a 5 орѣт и оубо что καὶ μέντοι.]

369a 9 несмисленныи, Š 333bβ má správně нескмыслѣнныи 795,
14 ἀνοήτως.

369a 14 многохытростныи... многообразныи вѣрѣтении прѣше,
Š místo много — má многы 333bβ; 795d 18 τὰς πολυ-
μηχάνους καὶ πολυτρόπως ἐξευρημένας ἐλεπόλεις; překladatel
četl πολυτρόπους, вѣрѣтении musíme čísti jako -ны (matení
и а н) a многы místo много — přičteme na vrub písaři Š,
který pojal много — za slovo samostatné a opravil po svém
zdánlivou neshodu 7); v ř. 16 není οὔσας u part. (řec. ř. 20).

369a 29 разорилъ неси ѿ очищенна ꙗго прѣстоу ꙗго на земли
покрыже оумалилъ неси дни вѣчмене ꙗго. величалъ неси стоу-
дѣмъ... tyto citáty nejsou v zachovániém řeckém textě, ale
i zde je asi místo nějak porušené.

369b 6 (и кѣскрини) — ř. 9 (кѣзыде кыноу) opět citáty, vypuštěné
v řeckých rukopisech 796, 10. Viz zde str. 335.

7) Vynechal při tom вкразныи.

- 369b 28 *vynecháno* κατὰ πρόσβασιν 797, 3.
- 369b 30 *нокоую надлежѡу погрѣшнхне* 797, 5 τῆς κενῆς (*zde čteno νεῆς*) ἐλπίδος ἀποτυχίαν.
- [370a 7/8 *настоуни.. ѿекче* místo partic., jako často jinde.]
- 370a 10 *πονοησιν η κρανῆ* 797, 15 [καὶ διαρκέσαντα χαλεπὸν καὶ δύσοιστον ἐμφύλιον] (λοιδορίαν καὶ) πόλεμον.
- 370a 10 (*αυπραжиниμου же михаилов*) — 371a ř. 23 (*αυφροσинеου*): překlad odpovídá textu Muraltovu 699, § 10 a 11; rukopisy starší (de B.) nemají toho místa.
- 370a 14 *κκλαδε* místo *κικκλαδε*.
- 370a 27 *ωκλαστη γркчкскон*, poslední slovo není v Cod. 700, § 2; ř. 29 *vynecháno* Θεόφιλον (řec. ib.)
- 370b 1 *χρησотриклникъ Маргаріτου τρικλινον* 700, § 2.
- 370b 8 *нстеконн* 700, § 21 *πηγαῖζει*; podle překladu * *ἐξορύη* (?)
- 370b 25 *нескити аде* není v řec. 700, 2.
- 370b 27 *иже такоже постикшиисе* 700 § 2 ἢ scil. (μονῇ) ἐπ-
ώνυμον τὰ Γαστρία, nějakým nedorozuměním chybně přeloženo.
- 371a 22 *ελγочкстникн иконн* přesmyknutím místo *инокн* 701, § 2 τοὺς ἐπ' εὐλαβεία μοναχοὺς.
- 371a 22 (*при немже*) — 371b 19 (*простыраание*) opět shoda s textem u de Boora 797, 21 (ἐφ' οὗ ...) — 798, 17 (ἐπανετείνато).
- 371b 4 *и зима люта и скерѣпа* 798, 4 (καὶ χειμὼν) ἀγριώτατος καὶ δορυύτατος.
- 371b 7 *и без мѣры...* 798, 6 (καὶ) τὴν ἄμετρον ... μοχθηρίαν.
- 371b 9 *αυκλονнсе безбожннн, ике и...* 798, 8 ἐξώκειλε (ὁ ἄθεος, ὥς) καὶ ...
- [371b 15 *ωдръжнмъ вкстѣ* místo — *вккѣ* συσχεθεῖς 798, 13].
- 371b 16 *vynecháno* καὶ παλαμναίων 798, 14.
- 371b 18 *vynecháno* δομώμενον 798, 16.
- 371b 19 (*κκ σεμου*) opět text Muraltův 702, § 4.
- 372a 3 *χοудожыеткомъ*. — *μουσικниескимъ* potvrzuje čtení rkp. Mosk. řec. (u Mur. adn.) 702 § 6 διὰ μηχανῆς ... μουσικῆς (místo μουσικῶς).

372a 14 vynecháno οἷς καινουργεῖ 703 § 6.

[372a 19 $\mu\epsilon\gamma\alpha\lambda\lambda\alpha\mu\epsilon\kappa\kappa\lambda\mu\kappa$ 703 § 7, τῷ Καμουλιανῷ neni ovšem různocťeni: první bezpřízvučná slabika řec. jména svou neslyšností zanikla pro cizí sluch].

372a 26 $\eta\ \pi\epsilon\kappa\epsilon\lambda\epsilon\kappa\ \overset{\sim}{\pi}\eta\lambda\lambda\eta\mu\epsilon\kappa$ = καὶ ἐκέλευσε τοὺς ἐλθόντας, kdežto 703, § 6 je ὠρίσθησαν δὲ ὅτε κουαίστωρ καὶ οἱ ἀντιγραφεῖς ἀπελθεῖν καὶ ...

373a 11 $\pi\omicron\chi\iota\tau\alpha\kappa\upsilon\mu\alpha$ 705 § 8 τιμᾶν καὶ σέβεσθαι.

[373a 24 $\omega\kappa\lambda\epsilon\tau\alpha\eta\kappa$ přepsání místo $\omega\kappa\lambda\epsilon\kappa\epsilon\tau\alpha\eta\kappa$ διεβλήθη 705 § 9].

373b 8 vynecháno $\epsilon\lambda\omicron\kappa\omicron\ \kappa\epsilon\sigma\tau\rho\alpha\sigma\tau\eta\alpha\ \pi\omicron\sigma\lambda\alpha\kappa\eta\epsilon$, což jest v Š 337b α, srv. 705 § 9.

373b 20 vynecháno τῆς βασιλείας σου 706 § 10.

374a 8 vynecháno $\pi\omicron\ \kappa\rho\iota\kappa\mu\epsilon\eta\eta\ \eta\kappa\kappa\omicron\epsilon\mu\kappa$ $\rho\epsilon\ \kappa\kappa\ \kappa\lambda\alpha\sigma\tau\epsilon\lambda\omicron\mu\kappa$ $\alpha\mu\epsilon\text{--}$
 $\rho\omicron\gamma\eta\eta\eta\kappa\epsilon\kappa\mu\kappa$, $\iota\alpha\kappa\omicron$, $\alpha\pi\epsilon\ \mu\eta\ \epsilon\eta\alpha\ \alpha\mu\epsilon\rho\omicron\gamma\eta\eta\eta\kappa\epsilon\alpha$ $\eta\ \lambda\omicron\upsilon\delta\eta\ \pi\omicron\delta\alpha\sigma\tau\epsilon$,
 $\eta\zeta\kappa\eta\overset{\sim}{\eta}\ \pi\omicron\kappa\eta\eta\omicron\gamma\iota\ \gamma\rho\iota\chi\kappa\epsilon\kappa\omicron\gamma\iota\ \zeta\epsilon\mu\alpha\kappa$, srv. 706 § 12, zač.
 μετὰ καιρὸν τινα εἶπε πρὸς τοὺς δυνάστας τοῦ ἀμερουμνῆ,
 ὅτι „Εάν μοι τὸν υἱὸν τοῦ ἀμερουμνῆ καὶ λαὸν παρέξετε,
 ἐξελθὼν ὑποτάξω Ῥωμανίαν.“ V Š jest toto vynechané místo
 337b β dole.

[374a 14 $\iota\alpha\kappa\omicron\zeta\epsilon\ \kappa\alpha\sigma\eta\kappa\ \lambda\omicron\upsilon\delta\alpha\ \rho\alpha\delta\eta$ jen volný překlad řec. 706 § 12, ὡς δῆθεν διακινήσων καὶ κυνηγήσων].

[374b 1 $\kappa\eta\eta\kappa\eta\epsilon$ místo part. $\chi\omicron\mu\omega\eta$ 707, § 14].

374b 9 $\kappa\kappa\ \omega\delta\epsilon\zeta\omicron\gamma\ \epsilon\eta\eta\kappa$ 707 § 14 $\chi\rho\acute{o}\mu\alpha\tau\iota$... τῷ Βενέτῳ —
 překlad výkladem.

374b 22 vynecháno $\rho\omicron\ \tau\acute{\alpha}\varsigma\ \acute{\alpha}\gamma\iota\acute{\alpha}\varsigma\ \epsilon\iota\kappa\acute{o}\nu\alpha\varsigma\ \acute{\alpha}\nu\alpha\chi\rho\iota\epsilon\sigma\theta\alpha\iota\ \pi\rho\omicron\sigma\tau\acute{\alpha}\xi\alpha\varsigma$
 ještě ἢ ἀπαλείφεσθαι 608, § 15.

374b 22 $\chi\rho\acute{\alpha}\mu\eta\eta\epsilon\gamma\ \kappa\eta\epsilon\kappa\omicron\kappa\omicron\gamma$, 708 § 16 jen οἴκημα.⁸⁾

[374b 30 $\eta\epsilon\kappa\tau\alpha\kappa$ místo $\aleph\epsilon\chi\tau\alpha\epsilon\beta\acute{o}$ 708, § 16].

375a 9 vynecháno $\sigma\chi\epsilon\tau\iota\lambda\alpha\sigma\tau\iota\kappa\acute{o}\varsigma$ 708 § 16. Od ř. 14 ($\pi\omicron\kappa\eta\eta\omicron$) až
 376a 6 ($\lambda\omicron\gamma\kappa\alpha\kappa\epsilon\tau\kappa\alpha$) srovnáváme s oběma texty řeckými:

⁸⁾ od slov $\kappa\epsilon\tau\omicron\upsilon\gamma\ \eta\epsilon\kappa\tau\alpha\kappa$ 374b 30 až do 375a 13 ($\lambda\epsilon\sigma\tau\eta\eta$) také u de Boora. Podle tohoto textu vyn. 375a 1 καὶ δαιμονιάρχην 798, 20; 375a 5 καὶ ὑπονοθευθεῖς 799, 2; 375a 7 ἐχθίστων πραγμάτων 799, 3; ř. 9 σχετλιαστικῶς 799, 4.

Mur. 708 § 17 střed — 710 § 18 konec, de Boor 799, 10 801, 13: ἐφαρμόσεις . . . — πονηρίαν.

375a 16 vynecháno σφόδρα γὰρ ἐμφορῆς ἐναπέφηνε καὶ εἰς μηδὲν ἀπεικινῶς τῆς ἐκείνου κακουργίας καὶ δυστροπίας 708 § 18, de B. 799, 12 sq.

375a 17 vyl. κακοὶ πράνῃ jako v řec. kodexu Mosq. (Viz Mur. 708 adn. 16) ale de B. má πῶς 799, 14.

375b 15 τε není 800, 10 (jest však ve čtení Mur. 709 § 17).

375b 17 (παι) φαραων 800, 11 ἢ Φαραώ . . .

(Od ř. 7 opět pozdější redakce (text Mur. 710, § 119). ib. φαρτρίαρχα — ib. πατριάρχην.

[376a 14 praet. зазоръ, kdežto řec. περισκοπῶν].

[376a 17 протрѣже се kdežto řec. διασχίσας].

376b 2 vynecháno τῇ τοῦ Μανουήλ 710 § 19 konec.

376b 3 и быше[и]аenie κλειεταини 711, § 20 καὶ εὐθὺς διαβολαί.

376b 11 до пафлагоніи μέχρι Παφλαγονίας za nosovku místo -и.

376b 13 není μετ' αὐτοῦ 711 § 20.

376b 26 комисъ кланкын 711 § 21 ὁ κόμης τοῦ Ὀψικίου.

376b 27 и кпрощеноу není v řec. textu.

377a 3 рци рци 711 § 21 jen jednou εἰπέ.

377a 21 vyp. ἐν τῷ Βούαντι 712 § 22.

377a 26 до каппадокии m. -и jako výše 376b 11: μέχρι Καππαδοκίας.

377b 15 vyp. εἰνοῦχος, ὁ Κράτερος 713, § 22.

[377b 20 глакы нмк оуѣккоше místo pass. τὰς κεφαλὰς ἀπετμήθησαν 713 § 22].

377b 30 гла 713 § 22 ὑποσχόμενος.

378a 9 по сиχъ není 713 § 23.

378a 12 фигаюу, си рѣчь кодныхъ изводъ и сѣходъ — glossa překladatelova (v řec. není této poznámky). Rovněž tak

v ř. 17 мѣстїрїонъ, нже ѿ сказанмо танинскѣ.

378b 2 verše v 714 § 25 jsou vynechány.

378b 4 прѣмѡздрѣн(хъ) σοφωτάτους 715 § 25.

378b 7 да зовеми брѣтъ чистѣи (scil. oba bratři) avšak 715 § 25, ἵνα καλοὶ ὦσιν οἱ ἱάμβοι (!)

378b 20 при томже црѣи 715 § 27 jen ἐπὶ αὐτοῦ.

378b 25 сквозъ нозѣ коня ѿустиннианова 715 § 27 εἰς τὸν ἱππότην Ἰουστινιανόν.

[379a 26 наре 716 § 28 ἐπονομάσας].

379a 27 кончини (нго) 716 § 29 τελευτῆς αὐτοῦ.

379b 9 н гдѣ нсть нені v řec. 717 § 29.

379b 21 нені мѣνας δ' 717, § 1.

379b 25 деиѣиловоу... вѣроу 718 § 1 θεόφιλον . . . πίστιν(!)
(Mur. θεοβράβευτον).

380a 2 místo καὶ τῆς πόλεως 718, § 1 je н црѣи градскаго.

380a 5 v ynecháno λέγεται δὲ καὶ σύντεκνος αὐτῆς εἶναι.

380a 9 къ прѣвоу нѣлю стѣхъ нсть, což ne ní v řeckém textu.

380a 16/17 по сѣиенному помазаному слокоу 718 § 1 κατὰ τὴν ἱερὰν χρησιμοлогиάν, překladatel četl... χριστοлогиάν.

[381a 7 разграби 720 § 3 ἀφελόμενος].

381a 18 po sl. соудѣ v ynecháno διώλεσε *ποροῦντι (720 § 4).

381a 22 (w̃ нухъ) končí kronika Georgia Hamartola pozdější redakce (Mur. text.). Následuje Logothet.

[381b 2 къ црѣи градоу, 721 § 5 jen πρὸς τὴν πόλιν] rovněž ř. 19.

381b 4 om. καὶ δυστυχέστερος 721 § 5.

381b 11 ноеѣди je ovšem jen chybný překlad a ne různocnění; řec. 722 § 5 ἡττήθη.

382a 4 po sl. на конскихъ ристаниихъ je v ynecháno ἐν τῷ διαυλῷ τοῦ Ἰππικοῦ 722 § 22.

382a 9 за многои вестоудѣстко не перѣснѣ за 723 § 6 σφοδρῶς (scil. μισουμένην) δι' ἀναίδειαν.

- 382a 17 κοινὴ κλητὴ λκτὴν πομπακωντ σε, věta nedává smyslu; neobratný překlad řec. 723 § 7 ἔξ ὧν (scil. ὁδόντων) τῶν ἐτῶν ποσότης διαγιγνώσκεται.
- 382a 20 κκ ἡρκ νοσημκ rovněž jen chybný překlad 723 § 7 ἦν ἀχθόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦτο(!) slovanský překlad dává smysl přímo opačný! ἀχθόμενος spleteno s ἀγόμενος.
- 382a 20 ιακο ηη ιαδιημοκ ὡνογδκ μοιηι κοηια τογο ογκροτιτη ηηκοημκ χογδοζκκτοκμκ, 723 § 7 ὥς μηδενὸς ὄντος μηδὲ εὐποροῦντος, γενναιοῦτητι καὶ ἐπιστήμῃ τὸν ἵππον ἐξημερώσοντος ἢ μόνον κατακρατήσοντος. Těžko rozhodnouti, zda je zde volný překlad či skutečně různocetení; toto druhé je pravděpodobnější; bylo by pak v řeckém textu * ὥς μηδενὸς σχεδὸν δύνασθαι κατακρατῆσαι τὸν ἵππον τοῦτον ἐπιστήμῃ τινί.
- 382a 22 ιακοζε ογκο κοδιημκ κκμκ. opět 723 § 7 ὥς οὖν ἤχθετο (scil. ὁ βασιλεὺς!) Překladatel neznal sloveso ἄχθομαι!
- 382b 2 ηκε ογροδκκκ κκ... patrně omylem místo — κκκκ, srv. 724 § 7 ὃ ἀρεσθεὶς... ὁ βασιλεὺς; druhé synonymum καὶ θεραπειθεὶς vynecháno v překladě.
- [382b 12 ποκκζηνκ κκ. μηχανακ η ακκκ μογκνικκ η κκῆρκ σε: 7a part., jako častěji bývá, je v. fin.; ale oba rukopisy, M i Š, následkem toho také chybně interpungují, čímž věta dostává právě opačný smysl než je v orig. 724 § 8: καὶ τραπεὶς Μιχαήλ, καὶ Λέων ὁ Ἀρμένιος τυραννήσας αὐτὸν καὶ βασιλεύσας] vynecháno ὁ Ἀρμένιος v překl.
- [382b 14 ἡρη γραδκ opět místo πόλιν 724 § 8.]
- 382b 19 η δκτκ ηενί v řec. 724 § 8 aní v Š 345aβ.
- [382b 29 opět κ ἡρη γραδκ m. ἐν τῇ πόλει.]
- 383a 9 ηκκοτορωγκ же η ηκε jen písařská chyba místo κμκ (Š 345bβ správně), τινὰς δὲ ἐκράτησαν 725 § 9.
- 383a 10 κκζκκκτικκκ 725 § 9 ἀνήγγειλαν cod., ἀναγγείλαντες Leo.
- [383a 12 κκ ἡρηγραφδκ πρὸς τὴν πόλιν 725 § 9.]
- 383a 26 vynecháno ἐκ γένους τῶν Γομοστῶν 725 § 9.
- 384a 8 χοτκκκκ κερκκκτικκ κλκκκ ραζογμικκκ η ζαστακκκκτκ ζα μοῦ κκκκκ. 727 § 10 ἤθελον εὐρεῖν ἄνθρωπον ἐπιτίθειον εἰς τοὺς

ἔμοῦς ἵππους: překlad se tu shoduje se čtením *Vat.* εἰς τὸ τῶν ἵππων μου ἐπιμελεῖσθαι.

[384a 29 ταξιῶνα právně tak jako *cod. Mosq.*, kdežto v textu *Mur.* přijal čtení ταξιώτας 728 § 1.

384b 1 κῆδαι ρατκκαῦτ сε je volněji překlad řec. σποράδην 728 § 1.

384b 6 omylem vypuštěno βασιλέα po sl. οὐδρυζαβ 728 § 2.

384b 10 πρὶς κρηκ' же сε и δειφани... volně, neboť 729, § 2 čteme οἰκειωσάμενος (scil. Δαμιανός) καὶ Θεοφάνην...

384b 30 възвратин, 729 § 12 ἀνέστρεψαν *Mur.*, *cod. Mosq.* -εν *Vatik.*

385a 7 на οὐδν ссѣккоше κῆρ, 729 § 2 μεληδὶν κατακόπτουσιν εἰς τὰ Σκύθη, místo asi porušené, *Vat.* τὰ Σκύλα, překlad nejasné slovo prostě vynechává.

385b 1/2 кражѣ вѣше межѣу ичѣ, ии какоже любви нмощи, 731, § 14 ἔχθρα ὑπῆρχεν ἀναμεταξὺ αὐτῶν ἄσπονδα, volně přeloženo.

385b 3 ukazuje na tento ř. text: εἰς τὸ (αὐτὸ) μοναστήριον [τὰ Γαστρία καὶ αὐτὴν] ἀποστέλλει.

385b 4 om. καὶ ὑπὸ ἐκπληξέως ἀφαιρεθεῖσα καὶ τὸ φρονεῖν 731 § 14.

385b 13 om. ὁμοίως καὶ Βάρδαν τὸν θεῖον αὐτοῦ Κουροπαλάτην.

385b 21 по малѣ же, om. τῇ δ' τῆς Διακαινησίμου 732 § 15.

385b 25 до синоннѣ (M i Š) = μέχρι Συνόπης 732, § 16.

385b 27 понде místo ἐκστρατεύσας... κίνησιν ποιεῖ 732 § 16.

386a 1 οὐκείαши сε зѣλω, 732 § 16 ὡς ἡχῶ βροντῆς ὑπεκλίθησαν; patrně zde bylo jiné čtení v předloze.

386a 3 покиннотн сε ὕρου, 733 § 16 ὑποτάττεσθα τῷ βασιλεῖ καὶ Ῥωμαίοις, tato poslední slova překlad vynechává.

[386a 5 въ црѣи градѣ, 733 § 16 ἐν τῇ πόλει.]

[ib. 6 въ мнрѣ = γενομένης εἰρήνης.]

386a 17 vynecháno porušené místo καὶ ἄλλων μὲν οἱ πόνοι καὶ τὰ κατὰ τῶν πολεμίον ἀνδραγαθήματα a pokračuje se hned црѣва же люби... = ἡ δὲ τοῦ βασιλέως ἀγάπη... 734 § 18.

386a 26 κονημεν εστραμμενῳ χραμα λεητορ; 735 § 19 τὴν ἄλογον τοῦ κατασκευασθέντος οἴκου εὐπρέπειαν, *není jiné čtení než má překlad, nýbrž nutno vykládati tuto odchylku tím, že překladatel četl ve své předloze ἄλογον místo ἄλογον, a to asi správně, neboť následuje κοπροθέσιον ποιήσας καὶ ἄλογον ἀνάπανσιν* — λανηπολοζηνικκ εκζακκ η κονημεν ποκον, řec. 735 § 19.

[386b 7 κ'κετκ же пронесε се opět místo part. φήμης δὲ διαθεούσης 735 § 20.]

386b 18 η παραινειν, ἥ παραινέσιν 735 § 20.

387a 10 κκ κλαχερνοῦ πριηδοστα, 735 § 21 εἰς τὸν ἐν Βλαχέρνας ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ μητρὸς παρεγένοντο, kdežto překlad ukazuje na čtení εἰς Βλαχέρνας παρεγένοντο.

387b 4 πολοζηνικ κκ^η ηλ κ'κετκ ηγο βασηλη πρωτοστατορκ, да κ'етк параклиμωμεнк, toto да κ'етк přidal překladatel tuše, že různá syntaktická platnost obou nominativů by nebyla zřetelná, kdyby obě cizí slova byla postavena prostě vedle sebe: 738 § 22 καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ προβάλλεται Βασίλειος ὁ πρωτοστράτωρ παρακοιμώμενος.

387b 7 ιερη μηχανικ, 738 § 23 jen ὁ Μιχαήλ.

387b 16 κesarк же η ιερη, 738 § 24 ὅτε Καίσαρος καὶ ὁ Βασίλειος, překlad vznikl písařským omylem předlohy βασιλεύς.

[387b 20 ποσιπκλασσε η πριηδοστ се místo part. σπεύδων.. σφιλιοῦται ib.]

387b 22 om. γαμβρῶ δὲ Καίσαρος 739 § 24.

388a 24 chybně εκχοδε; nutno čístи εκχοδεψα... γλασσε ηεκκз-кратити се.

388a 30 ασηλη, om. ὁ ἑξάδελφος αὐτοῦ 741 § 27 ib. po sl. ἰωανη om. ὁ Χάλδος, po sl. κωνσταντινηк om. ὁ Τοξαράς.

388b 15 om. σου před χιτῶνα.

388b 21 opět vynescháno ὁ Τοξαράς, ηже ηλ εκκ'ετκ εκη βασηληεκ' vzniklo, zdá se, nedorozuměním; za řec. τῇ βουλῇ Βασιλείου (= instrum.); εκ'ετк η ποκλονи се = προὑπίνησε προσκυνήσας.

389b 2 om. καὶ ἀσηκρῆτις; ř. 3 om. ὁ Ἀγγούρης, ř. 5 **ΛΒΚ**
καστοрь, Λέων ὁ ἀσηκρῆτις 743 § 30, ř. 27 **ΛΒΚ** — ὁ ἀση-
 κρῆτις ib.

389b 30 místo ὁ γαμβρὸς τοῦ Καίσαρος 744 § 31 je **ЗЕТЬ**
БАРДЫ КЕСΑΡΑ.

390a 4 om. τοῦ Πηγάνη; ř. 7 om. καὶ κεῖνος κόμης τοῦ Ὀψικίου.

390a 16 **η κετχх** **встакише** úplně chybný překlad řec. 745 § 31
 καὶ πάντες εἶσάν αὐτούς.

390a 24 om. ἐν Κελτζιῇ ἐν πανδοχείῳ.

390a 27 **въ роуцѣ** **мо**, 746, § 31 εἰς χειρὰς τοῦ Πηγάνη.

390b 1 **въ нарицаемѣмъ** **лавеѣ**, přidavek překladatelův, řec.
 jen εἰς τὰ Λαύσου 746 § 31; **μεοῦ** není v řec. textu;
 om. **τι**.

[390b 13 **изънесе** m. — **съ ἀγαγών** 746 § 32.]

390b 23 **на вѣрѣ колесници** 747 § 33 (ἰππεύσας) βένετος, překlad
 výkladem.

391a 2 om. ὁ βασιλεύς (747 § 33).

391a 4 **εμοῦ**... **къ цроу зρεиоу**, písarským omylem předlohy:
 za τοῦ δὲ... πρὸς Βασίλειον ἀποβλέποντος 747 § 33 bylo
 psáno — πρὸς βασιλέα. —

391a 14 **прѣввидѣти** (**и**) (scil. **црѣскимъ** **санѣ**) srv. 748 § 33
 καταφρονεῖσθαι αὐτό.

391b 6 **роукоу** **вѣлобизавѣ** **васпани** (**изидѣ**), srv. 749 § 34 τὴν
 χεῖρα φιλήσας Βασίλειος ἐξῆλθεν. Po těchto slovech je vy-
 necháno — a to vzhledem k tomu, že souvislost jest
 zřejmě defektní, patrně jen přehlédnutím písarovým —
 toto místo (749 § 34): ἐνδοθεν δὲ τοῦ κοιῶνος ἦν Βασι-
 λισκιανὸς τῇ κελύσει τοῦ βασιλέως; následuje již καὶ ῥεν-
 τάκιος... = **и рентакии**.

391b 11 (**цроу же**) **вниомѣ** **впнѣиоу** **се**, řec. jen výraz adverb.
 ἀπὸ τοῦ οἴνου 749 § 34.

391b 17 om. ἀντιπίπτοντος αὐτῷ ib.; ř. 25 om. opῆτ ὁ Τοξαράς ib.

392a 5 **мъчѣ**, om. γυμνὸν 750 § 34.

392a 11 **къ нарицаемо** **маринино**, jako častěji, přidavek
 překladatelův; srv. 750 § 35 εἰς τὰ Μάρινης.

- 392a 19 καθιλιη, 750 § 35 τῷ βασιλεῖ, opět písařská chyba řecké předlohy (viz výše); totéž ř. 21 [ib. ř. 20 κκεετκ... η ῥερεκε, rozvedené part. ib. ἄρας... διήνοιξε.
- 392b 6 πορεκε za ἐνταφιάσας ἔθαψε 752 § 35.
- 393a 3 om. καὶ Μακάριος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως, τὸν πόδα συντριβεῖς καὶ ὑπὸ σκολήκων καταβρωθεὶς τελευτᾷ. 753 § 2.
- 393a 12 εἴηκε εἴηκε, ale 754 § 4 τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.
- 393a 27 ῥερεκε, 755 § 6 ἐκ τῆς τοῦ Ἰγγηρος Εὐδοκίας.
- 393a 27 κε κρηκη, 755 § 6 εἰς Τιβρικὴν (viz dále).
- 393b 7 ῥερεκε πορηκε η, patrně písařská chyba (M i Š) místo ῥερεκε η — εὐρών καὶ γνωρίσας 755 § 6.
[ib. ř. 8 азк ксмк, řec. jen. Ἐγώ ib.]
- 383b 10 κε κρηκη, ἐν Τιβρικῇ 756 § 6 (cod. Mosq. píše jen βρικῇ), slov. forma patrně zánikem první nepřízvučné slabiky: podle toho výše 393a 27 nutno čístи κρηκη také.
- 393b 24 δεκαογ εκε (Š 354b β a řec. text mají obrácený slovosled): 758 § 8 β ἔτυψε τὴν Θέκλαν.
- 393b 28 po sl. κεκαον om. ἀναδεξαμένων αὐτοὺς πάντων τῶν ἐν Ἀζίας; násl. η ποchte, jako častěji bývá, místo part. φιλοφρονησαμένου..., místo πάντας Ἑβραίους bylo v předloze αὐτοὺς μεγάλως 758 § 9.
- 393b 30 po sl. ηκαογ om. τὸν Ἀνδροσαλίτην τὸν κα... 758 § 10.
- 394a 2 w ῥη známým omylem místo περὶ τοῦ Βασιλείου 758 § 10.
- 394a 2/3 ποchte η σηγελα η ηκαομα κετερεκε. 758, § 10 ἐτίμησεν αὐτὸν σύγκελλον καὶ οἰκόνομον (ποιήσας); ib. κρατα же ηго, avšak 758 § 10 τὸν δὲ ἕτερον αὐτοῦ ἀδελφόν, po druhé ἕτερον přeloženo (δραγαγο); ř. 5 η με η με κη κονσταντινα, v řec. 758 § 10 jen Κωνσταντῖνον.
- [394a 7 πορεκεκε κε, 759 § 10 θάπτουσιν αὐτόν, sotva různočtení]
- 394a 10 η κεκατη 759 § 10 ποδς τὸ κτίζειν].
- 394a 13 vynescháno καὶ ἐγχοῖσμασι 759 § 10.
- 394a 17 ηκηκα же κκεεεταη κε ἰακο λοβημογ ῥερεκε, 759 § 12 Νικήτα δὲ τοῦ [ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ Ξυλινίτου]

(slova v závorkách překlad vynechává) κατηγορηθέντος ὡς φιλουμένου παρὰ τῆς Αὐγούστης: verb. fin. místo partic. není různočtení, jak ukazuje neshoda **νικητα** — **λεβημοῦ**, překladatel, čta Νικῆτα, pokládal to za nom., subj. věty, a pak teprve zpozoroval svůj omyl, ale sl **νικητα** neopravil.

394a 20 **οἷρ ἑπὶ βασιλεῶς Λεόντος(!)**

[394 a 30 **ω[βκ]χοδεμοῦ** srv. Š 355a β a 760 § 23 **ἀπελθόντος**].

394b 7 **νοκνι** **ἱρκκε** om. τῆς αὐτῆς 760, § 14.

394b 8 **ιακοζε жрътвоу себе таковоу зданию и бѣи приносѣ:** není různočtení, nýbrž vzniklo jen neporozuměním za řec. 760 § 14 ὥσπερ θυσίαν ἑαυτὸν τῷ τοιούτῳ κτίσματι Θεῷ προσάγων; překladatel myslil, že τῷ τοιούτῳ κτίσματι je syntakticky stejný dativ jako Θεῷ.

394b 13 po sl. **Φωτνια** om. **πατριάρχην τὸ δεύτερον αὐτοῦ ὁ βασιλεύς** 761 § 16.

394b 18 před sl. **ποнде** **πάλιν** 761 § 17.

394b 20 **снъ мнѣханаа...** **нже бѣ къ мѣсто снѣ ἱρῶу Касианю;** jak této větě rozuměl překladatel, je záhadné; vznikla nějakou písařskou chybou předlohy Κωνσταντῖνος (toto vynech. v překladu) ὁ υἱὸς Μιχαήλ;... ὡς δὲ λόγος, υἱὸς Βασιλείου 761 § 18 (!).

394b 25 **κασιανη** opět m. **βασιλεύς** ib.

395a 1 v M nedorozumění vypadnutím slov; v Š 355bβ správně; srv. výklad o tom v kollaci MŠ na str. 296.

375a 20 om. **ὀφθαλμοῖς εἶδε** 762 § 21.

395a 24 **и ннѣмн лкстѣмн мнѣзѣмн, καὶ ἑτέροις (δόλοις) πλείστοις** 762 § 22; ib. om. ὡς ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου ἀκριβῶς μεμνημένος — patrně překladatel neměl v paměti Apollonia z Tyany.

395b 6 **снн** omyl. m. **снѣ** τοῦτο 763 § 24 ib. — **бѣ** m. **бѣбѣ** διαβληθείς, rovněž ř. 7.

395b 27 po sl. **δομesthκκ** om. **τῶν σχολῶν παρὰ Σανταβαρηνοῦ** 764 § 25.

396a 3 **δομestικον ὄντος**, om. **τῶν ἱκανάτων** 764 § 26.

396a 28 $\overline{\text{црѣ}}$, 765 § 27 Βασιλείως (viz výše).

396b 7 $\overline{\text{изетѣ}}$ (sc. $\overline{\text{лѣкѣ}}$), 766 § 1 $\overline{\text{ἐξήγαγον}}$ (= družina Lvem poslaná).

396b 9 $\overline{\text{сѣ пѣкнѣми}}$ и $\overline{\text{пѣкнѣми}}$, 766 § 1 jen $\overline{\text{μεθ' ὕμνων}}$, Š také jen $\overline{\text{сѣ пѣкнѣми}}$ 357aβ.

396b 13 $\overline{\text{домѣстѣка}}$ $\overline{\text{орѣт}}$ — jako 395b 27 — om. $\overline{\text{τῶν σχολῶν}}$ 767 § 2; ř. 15 vyp. $\overline{\text{καὶ γεγονότι λογοθέτῃ τοῦ δρόμου καί...}}$

396b 21 $\overline{\text{αεροδετα}}$ vyp. $\overline{\text{τοῦ δρόμου}}$ 767 § 3.

396b 28 $\overline{\text{πο τομѣ}}$ $\overline{\text{лѣкѣ}}$, lépe Š 357ba $\overline{\text{πρὶν...}}$, 767 § 4 $\overline{\text{ἐφ' οὗ Λέοντος}}$.

[397a 17 $\overline{\text{ρεкѣ}}$ $\overline{\text{ἐφῇ}}$ 768 § 5.]

397a 25 jen $\overline{\text{παιπνι}}$, 769 § 6 $\overline{\text{τὰ χοήματα καὶ πράγματα}}$.

[397b 19 $\overline{\text{ωρεтѣ}}$, $\overline{\text{кѣ}}$ m. $\overline{\text{ληφθείς}}$ 769 § 6.]

[397b 24 $\overline{\text{кѣ}}$ $\overline{\text{ἔρην}}$ $\overline{\text{градѣ}}$ $\overline{\text{ἐν τῇ πόλει}}$ 770 § 7.]

397b 28 $\overline{\text{ολογγίκαρδίνескѣ}}$ $\overline{\text{ἐξαρχѣ}}$ není různočtení za ř. $\overline{\text{ὁ Λογγιβαρδίας ἑξαρχος}}$ 7.0 § 8, nýbrž člen tu neporozuměním pojat jako první slabika vlastního jména.

398a 1 $\overline{\text{κωνσταντινα}}$, vyp. $\overline{\text{τὸν τῆς τραπέζης}}$ 770 § 8.

398a 4 vyp. $\overline{\text{μόλις αὐτοῦ διασωθέντος}}$ ib.

398a 11 před sl. $\overline{\text{црѣ}}$ vyp. $\overline{\text{лѣкѣ}}$, srv. 771 § 19 $\overline{\text{Λέων ὁ βασιλεύς}}$; ib. $\overline{\text{сѣкорн... заѣца, да вѣдѣтѣ касиопаторѣ}}$ — volnější překlad ze snahy o větší zřetelnost, o jasnější rozlišení obou accusativů věty $\overline{\text{προσεχειρίσατο... Ζαύτζαν εἰς βασιλεοπάτορα}}$.

[398a 27 $\overline{\text{кѣ}}$ $\overline{\text{ἔρην}}$ $\overline{\text{градѣ}}$ 771 § 11 $\overline{\text{ἐν τῇ πόλει}}$.]

398a 29 $\overline{\text{κѣземлюи}}$ $\overline{\text{коѣмерѣ}}$ volný překlad $\overline{\text{διοικοῦντες}}$ (sc. $\overline{\text{τοὺς Βουλγάρους}}$) $\overline{\text{ἐν τῷ κομμερκεύειν}}$ 771 § 11.

398b 4 $\overline{\text{българскѣ}}$ $\overline{\text{кнезѣ}}$, 772 § 12 $\overline{\text{ὁ Βούλγαρος}}$; ř. 6 vyp. $\overline{\text{κατὰ Βουλγάρων}}$; ib. 7 vyp. $\overline{\text{τῆς πόλεως}}$.

[398b 3 $\overline{\text{кѣ}}$ $\overline{\text{ἔρην}}$ $\overline{\text{градѣ}}$ 772 § 12 $\overline{\text{ἐν τῇ πόλει}}$.]

398b 19 $\overline{\text{ωεѣцакнѣм сѣ нмѣ вранѣ сѣкорнѣти}}$ (Š 359aa vyp. $\overline{\text{нмѣ}}$), řec. 7.2 § 12 jen $\overline{\text{συνθεμένων πολεμῆσαι}}$, ale pro zřetelnost vazby je $\overline{\text{нмѣ}}$ vhodné.

398b 22 πο sl. πατρικκία vyp. καὶ δρουγγάριον τοῦ πλωΐμου
772 § 12.

398b 24 κληιδωει, 772 § 12 εἰσῆλθε.

398b 28 ω μηρѣ сѣекѣ тѣорѣ (scil. ἡρῆ), kdežto 773 § 12 τὰ
περὶ εἰρήνης συμβουλευόντα (scil. Κωνσταντινάκην, jehož císař
poslal), jest v překladě nom.; jiné čtení.

399a 1 конскоу грѣчьскоу (scil. ρατοῦκ), 773 § 12 ἐπὶ τὸ στρα-
τευμα Φωκᾶ.

399a 2 лѣтѣнише тѣорѣи: v řec. není subjekt opakován: vyp.
πᾶσαν 773 § 12.

399a 5 om. μόλις διασωθεῖς ἐν τῇ Δίστρα.

399a 8 цро гражаны 773 § 12 τοὺς πολίτας.]

[399a 11 Лѣка хирѣсѣакта, ѣже сказоуѣт се скыныи закаратѣлѣ,
773 § 13 Λέοντα τὸν Χοιροσφάκτην, ostatní je vysvětlivka
překladatelova.

399a 13 приѣт же (scil. сѣмѣиыи) Πικηφωρα κῶεβραψѣша се сѣ
людыи и дроуггара βεσταδѣи такоже, 773 § 13 ἐδέξατο δὲ
Νικηφόρος ὑποστρέφαι μετὰ λαοῦ καὶ ὁ δρουγγάριος [τῆς βίγλης
překl. vypnecch.]. Εὐστάθιος ὁμοίως. Ač na první pohled je
znění překladu úplně odlišné od řec. textu, přece nemusíme
předpokládati zde různočtení. Překladatel špatně rozuměl
sl. ἐδέξατο: myslel, že je to passivum, a přeložil — podle
svého mínění velmi správně — aktivem, dosahuje tak shody
podmětu s předchozí větou a ovšem porušuje úplně náležitý
smysl.

[399a 16 понде.. κωροуѣ се = ἐκστρατεύσας 773 § 13, jako
častěji, part. je přeloženo slov. určitým, ovšem opisně.]

399a 20 ѡерѣтѣ Лѣка въ тѣмници, kdežto 774 § 13 εὔρε Λέοντα
ἐν τῇ Μουνδάγορα.

399a 24 и прѣкѣтѣ лѣтѣниши 774, § 13 καὶ παρέλαβεν αὐτοὺς
(t. j. αἰχμαλώτους); předloha překladu měla — αἰχμαλωσίαν.

399b 8 ѡи же čteno ὁ δὲ [βασιλεύς] 775 § 16.

[399b 13 изволи се = 775 § 16 δόξαντος.]

399b 25 вса зѣорѣва, дондѣже Лѣкѣ маг(г)истрѣ ѡблѣи ихѣ;
775 § 16: πάντα τὰ τοῦ Ζαύτζη. (καὶ ἔκτοτε οὐκ εἰσήρχετο

ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ κελλίον τοῦ Ζαύτζη), ἕως [Ἀσυ]λέων
ὁ μάλιστα [ὁ Θεοδοτάκιος] διήλλαξεν αὐτούς. Slova v ()
zánorkách překladatel přehlédl ex homoeoteleuto.

400a 21 πορελκ(κ) ωστρημη η 777 § 19 διορισάμενος ἀποκεῖραι
αὐτόν.

400a 29 βασηαιη vyp. ἐπείκτης 777 § 20.

401a 2 ποελα(η) 778 § 20 ἀπέστειλεν.

401a 4 ηρηεστηκηηκ za dvě synonyma 778, § 20 μετεσχηκότας
καὶ κοινωνήσαντας.

401a 15 σεγδηκκ . . . ηηκκ . . . σεκηκ η προκεδ(η) θριαμβεύσας
778 § 20; již souvislost prozrazuje písarskou chybu (M i S
361aα).

401a 29 . . Γτεφανη πατριάρχη 779 § 21 cod. Mosq. a Leo gram.
mají ἐτελεύτησε δὲ Στέφανος ὁ πατριάρχης; Muralt přijal do
textu, patrně omylem, Ἀντώνιος (psané na rasuře).

401b 1 γραδκ παρηαιημη Δημητρίας 779 § 22 τὸ κάιστρον
ἢ Δημητρίας; παρηι. přidal překladatel.

401b 15 κκ παρηαιημοη τοπογκ, ηηκ η σεβαιημο μεκτα 780
§ 26 εἰς τοὺς λεγομένους Τόπους(!), ostatní je vysvětlivka
překladatelova.

401b 25 δρογγγρια vyp. 780 § 26 τῶν πλωίμων; ř. 26 η τομογ
(καὶ τούτου) není v řec. textu.

[401b 28 κκ ηρη γραδκ ἐν τῇ πόλει 780 § 26] ib. ῶ ηρα παρατάξει
τοῦ βασιλέως. Leo Gram. ἀπό. —

[402a 25 ῶσεκκοση ημογ 781 § 27 ἐκκοπτείς.]

402b 17 δρογγγρια vyp. τῶν πλωίμων 783 § 29.

402b 19 ηε κκμογ(ο)ηη 783 § 29 μὴ δυνηθέντες.

[402b 25 ηεεμκ μὴ τολμῶντα 783 § 30.]

403a 4 ηαδ(ε) κε κκ ηεδογγκ 784 § 30 νοσήσας δέ; ostatně zde
je správně ηαδε . . . η κκηηδε, čehož obyčejně nebývá, není
zde tedy písarské chyby.

403a 12 γραδκ ωστακητη 785 § 30 ταύτην εἶσαι t. j. (Θεσσα-
λονίκην.)

403a 14 ῶ κονκκκ ηζκκκ 785 § 31 jen ἐξελθεῖν.

403a 17 **τακο да не гонети нго**, snad volný překlad 785 § 31
κατὰ ἀλλαγὴν.

403a 20 **μορε хотѣиоу прѣити**, patrně překladatel tak „poslovanštil“
vl. jméno Ὑλιν (acc.), ovšem podivným spojením (snad?)
s ἄλς.

[403b 6 **κωνσταντινα (δογχινα)**, jest psáno v Š, srv. kollaci.]

404a 6 **и мнози оуμολοше прити** 787 § 35 **καὶ πολλὰ λιπαρήσαντες**
δεχθῆναι; πολλὰ podle souvislosti je rozhodně správné, a má
tedy býti **мноγο** (odchylka vznikla písarským omylem
předlohy). **прити** nutno pojímati jako **прѣити** a to ještě
není správné (v řečt. pass.); mělo by býti **прѣити се**.
Třebaže ani toto čtení by nebylo zcela hladké, bylo by
přece přípustné, a snad tedy touto cestou vyložíme roz-
hodně pochybenou versi M Š, způsobenou jakýmsi pře-
hlédnutím.

404a 20 **ῶ κοστοῦ ἀπὸ Κωνσταντίνου** 788 § 36.

404a 23 **вѣтръ гл҃емъи лѣшъ, сирѣчь лика** 788 § 36 **ἄνεμος**
ὁ λεγόμενος Λίψ, ostatní je vysvětlivka překladatelova.

[404a 24 **сѣтресе συσείσας**: následuje dobře **ποκολλεσας** **δονήσας**
788 § 36.]

404b 8 **тъцѣниемъ** 789 § 37 **πασῇ σπουδῇ διαμηχανώ-**
μενος, и истиже и **není** v řec.; ř. 9 **и вѣкни ти... и кѣтѣ**
быти: řec. přímo **μὴ εἰσελθῆς...** **καὶ κρατηθῆς**; dále však
má i překlad přímo **и ти те**.

404b 16 **вуп. μόνος** 789 § 37.

404b 18 **по сл. сѣродники вуп. καὶ τέκνοις αὐτοῦ** 789 § 37.

404b 23 **доместика вуп. τῶν σχολῶν, τὸν Ἰβηρίτζην** 789 § 38.

405a 6 **написавъ съ кинаварωμъ, сирѣчь чръкена слока** 790 §
39 **γράφας διὰ κιναβάρεως**, ostatní jest vysvětlivka pře-
kladatelova; **вуп. καὶ ἀποστεύλας**.

405a 9 **призва(въ) и... ре** 790 § 39 **προσκαλεσάμενος αὐτὸν...**
εἶπεν.

405a 24 **въишде** 791 § 40 **εἰσῆλθε**.

405a 25 **и҃гда ꙗ҃кавакии стариъ вѣтѣ и Ѣамωны ѿць** 791 §
40 **ὁ τε Ἀβαλβάκης ὁ γέρον καὶ ὁ τοῦ Σαμονᾶ πατήρ**; pře-

kladatel četl ὅτε a patrně — poněvadž se mu taková věta přece zdála nejasná — doplnil κκ τος; ř. 26 κηδ'κκ cod. ib. ἐθεάσατο, a to asi lépe než text Mur. ἐδέξατο, σε místo σιη, neutrum tu není možné.

405b 1 ἱρως, čteno chybně βασιλέως místo βασιλείας (adj.) scil. καταστάσεως 791 § 40.

405b 12 ηκε κκζακκαηηκ κκ ἱρεμκ, γ'αητ σε η ἱριεω, 792 § 41 ὅς ἡγαπήθη παρὰ τοῦ βασιλέως [Λέοντος] καὶ τῆς Λυγούσης, γ'αητ σε není v řec.

405b 19 κκ τομκζε μοναστηρι κονηκκαα 792 § 41 ἐν τῇ αὐτοῦ (překladatel četl αὐτῇ) μονῇ τὰ Σπειρά (vl. jméno); nemožné κονηκκαα zavíněno nějakou písarskou chybou předlohy.

406a 12 ρ'κσιε, čteno εἶπον (zde nevhodné) místo εἶπεν 793 § 42

406a 26/27 ποηδε... ωνοκητη η 794 § 42 ἀπῆλθεν... καὶ ἐνεκαίνισε ταύτην (scil. μονήν).

406b 15 vyp. καὶ ἐνεθρόνισε τὸ δεύτερον αὐτοῦ Νικόλαον πατριάρχην 795 § 1; ib ř. 15 vyp. σελέντιον καὶ..., překlad má jen εκκορ.

406b 16/17 προηεδκ ξεκνημης γ'αημααγο στενω 795 § 1 ἀγαγὼν Εὐθύμιον ἐκ τοῦ Στενοῦ [ἀπὸ τοῦ Ἀγαθοῦ]; tato poslední slova vypuštěna v překladě; chybné γ'αημααγο snad přehlédnutím předložky.

406b 21 δοσαδη za řec. synonyma ὕβρεις καὶ ποινὰς 796 § 1.

407a 7 vyp. ἀπὸ Σκλαβίνων ἔθνους.

407a 8 ωβογατ'κκσιε chybně m κατεπλούτισεν, má býti οβογατ'κ (řec. 796 § 2): snad tedy chybná konjektura písarova, ib. ř. 9 κσνηηη přehlédnutím místo κσνηηηα.

407a 11 εκκοπητη 796 § 2 ke konci: εὐνοιχίσαι. Následující η Κωνσταντινη η ἡνασταχηα atd. čteme v řec. textu — až na str. 803 (kap. IX.) § 8 ke konci, t. j. slov. překlad (M Š) zde bezprostředně přeskakuje do vypravování úplně jiného, týkajícího se vlády nástupce Alexandrova, totiž Konstantina, syna Lvova, o němž na str. 796 § 2 se mluví jako o nezletilém princí. Vypravování dostává tím

úplně zvrácený smysl: praví se totiž, že Alexandr chtěl Konstantina vykleštiti, aby se nemohl státí císařem, „a Konstantina i Anastasia.“ Ve skutečnosti však na str. 803 § 8 se vypravuje, že matka Konstantinova (vdova po cí. Lvu), od Alexandra z paláce odstraněná, po nastoupení svého syna se vrátila a uvedla do paláce Konstantina parakimomena „a Konstantina i Anastasia.“ K vysvětlení této podivné chyby jest třeba si povšimnouti poznámky v Muraltově textu po sl. εὐνοχίσαι (194b, 196a) na str. 796 § 2 a (194b) na str. 803 § 8 t. j. písař řeckého rkp. Mosq. synod. zavinil již tuto chybu, patrně obrátiv špatně list (snad dva místo jednoho) při opisování ze své předlohy a sveden tím, že na obou místech (796 § 2 i 803 § 8) předchází sl. Κωνσταντῖνον, ač ovšem se v druhém případě miní jiný Konstantin než v prvním. Pozoruhodno, že slov. překlad má tutéž chybu jako cod. Mosq. synod. ač jinak jsme zaznamenali řadu odchylek. Výše (s. 337/8) jsme to vysvětlili tím, že předlohou Lětovniku byl rukopis, který v této partii textově těsně souvisel s Mosq. syn., t. j. náležel k téže třídě.

407a 30 **сѣкоршии** (scil. **ἡρις**) chybně m. ποιήσαντες 804 § 9: následuje i v překladu správně **οὐστρονισι παρεκελεύσαντο**.

[407b 14 **къ ѿри градь** 805 § 10 ἐν τῇ πόλει] [totéž v ř. 16 — § 11].

407b 16/17 **могъкъ къ римѣк ѿмѣнитъ**, 805 § 11 ἀνὴρ ἐπὶ ὁώμῃ ὀνομαστότατος = vir robore nominatissimus (!). Viz zde 363 a 368.

407b 19 [и] **многюю еплюю**; ř. 20 vyp. καὶ πρὸς τὸ κυκλικὸν σχῆμα μετάγειν, τῆς ἀντιόπου τοῦ σιδήρου φύσεως τῇ βίᾳ τῶν χειρῶν ὑπεικούσης 805 § 11.

407b 28 (**посланъ къ** ^ѿ**вѣ**)..... **вскоршннѣ градь** 805 § 12 ἀπεστάλη... καὶ ἀντιπαρέλαβεν αὐτήν.

407b 29 **къ Гтрєкѣлкъ градь** 805 § 13 jen εἰς Στροβύλον; ostatně to nebylo město, nýbrž ostrov (viz lat. překl.), což je již patrné z toho, co následuje o korábech.

408a 15 **ωβικηογю роггюу дакше на четѣ** 806 § 15 τὴν συνήθη τῆς ὁόγας διανομῇν ποιησάμενοι ἐν τοῖς τάγμασιν; toto διανομῇν vůbec nepřeloženo.

408a 16—18 $\sigma\eta\chi$ же $\kappa\alpha\kappa\alpha\lambda\eta\sigma\eta$ $\tau\alpha\kappa\omicron$ η $\epsilon\kappa$ $\kappa\epsilon\kappa\alpha\mu\eta$ $\lambda\iota\sigma\mu\eta$ $\epsilon\tau\rho\alpha\eta\kappa\iota$ $\kappa\epsilon\kappa\tau\omicron\chi\eta\kappa\iota$ $\kappa\epsilon$ Μακεδονίῃς $\eta\rho\kappa\eta\delta\omicron\sigma\eta\epsilon$, 806 § 15 ταῦτά τε ἀναλαβόμενοι (σὺν τοῖς θέμασι, πρὸς τὰ Θρακῶα μέρη διεπέρασαν); místo slov v závorkách měla předloha (οὕτως καὶ σὺν πᾶσι ἀνθρώποις τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὰ τῆς Μακεδονίας μέρη διεπέρασαν).

408a 26 om. τοῦ Ἐξκουβίτου πο τάγματος.

408a 29 $\eta\mu\alpha\kappa\epsilon$ $\kappa\epsilon\kappa\eta\epsilon$ η $\eta\epsilon\kappa\kappa\alpha\delta\alpha$ $\epsilon\kappa$ $\lambda\eta\mu\kappa\eta\kappa\iota$ 807 § 15 οἷς συνῆν καὶ ὁ Μελίας (!?) μετὰ τῶν Ἀρμενίων; překladatel snad rozuměl ὁμιλία = $\kappa\epsilon\kappa\kappa\alpha\delta\alpha$.

[408b 27 $\kappa\epsilon$ $\eta\rho\eta$ $\gamma\rho\alpha\delta\kappa$ $\acute{\epsilon}\nu$ $\tau\eta$ πόλει 808 § 18].

409a 4 η $\epsilon\epsilon$ $\kappa\eta$ $\sigma\eta\chi\omicron$ $\eta\sigma\tau\rho\alpha\lambda\kappa$ $\epsilon\eta$ $\rho\kappa\eta\kappa$ $\omega\sigma\lambda\kappa\eta\mu\eta\kappa$ $\epsilon\kappa\tau\eta$, 808 § 18 καὶ τοῦτο ἂν ἐπεπόνθει, ostatní je vysvětlivka překladatelova.

[409a 10 $\lambda\omicron$ $\eta\rho\eta$ $\gamma\rho\alpha\delta\alpha$ 808 § 19 μέχοι τῆς πόλεως.]

409a 10 $\lambda\omicron\sigma\mu\epsilon\tau\eta\kappa\kappa$ $\nu\eta\eta$. τῶν σχολῶν ib.

409a 12 $\eta\alpha$ $\epsilon\eta\tau\alpha\rho\eta\omicron$ $\tau\alpha\kappa\omicron$ $\gamma\lambda\eta\mu\omicron\gamma\iota\omega$ 808 § 19 (εἰς χῶρον Θρακῶν) οὕτω λεγόμενον Κατασύρτας. Těžko rozhodnouti, zda správnější je čtení řec. textu či slovanského.⁹⁾ Toto druhé se spíše zamlouvá, ale má potíže v řecké konstrukci kde by byly pak dvě různé předložky εἰς χῶρον... κατὰ Σύρτας (scil. ἐξῆλθε). Dalo by se to vysvětliti tím, že slova, označená u Muralta závorkami (εἰς χῶρον Θρακῶν οὕτω λεγόμενον) jsou glossá, přešla do textu.

409a 14 η Βουλγαρικῇ chybné m. κατὰ Βουλγάρων 808 § 19; ostatní, co je v cod. syn. Mosq. vynecháno ex homoeoteleuto, je vynecháno i v slovanském překladu: [τῇ δὲ νυκτὶ ἀδοκῆτως ἐπιπεσόντων αὐτοῖς τῶν Βουλγάρων.]

[409a 24 $\gamma\lambda\eta\mu\omicron$ $\kappa\epsilon\iota$ η $\eta\epsilon\rho\eta\mu\epsilon\tau\kappa$ 809 § 20 λαληθεὶς ἀπέισατο.]

[409a 30 $\lambda\omicron\kappa$ $\epsilon\kappa\tau\omicron\chi\eta\kappa\iota$ = čtení cod. ὧδε ποιήσασθαι, ne čtení textu Mur. ὥς δέοι — 809 § 20].

410a 3 $\eta\kappa\omicron$ $\eta\omicron\gamma\omicron\gamma\epsilon\eta\tau\eta$ $\lambda\epsilon\kappa\alpha$ Φωκῶν $\gamma\rho\kappa\eta\mu\kappa$ η Κωνσταντῖνα $\eta\rho\alpha\kappa\eta\mu\omega\mu\eta\eta$ $\eta\epsilon\lambda\alpha\tau\eta\gamma\omicron$ $\epsilon\eta\eta$ $\kappa\eta\eta\epsilon$: 810 § 22 Διὰ τὸ ἀπολέσαι Λέοντα τὸν Φωκᾶν τοὺς Ῥωμαίους καὶ Κωνσταντῖνον

⁹⁾ Srv. ještě 416a 13.

παρακοιμώμενον τὸ παλάτιον ταῦτα γεγόνاسι; chybný slovanský překlad zaviněn byl potížemi, které způsobila snaha po doslovném přeložení; při tom ještě překladatel přehlédl, že τὸ παλάτιον je předmět.

410a 8 κοβακια, 810 § 23 Τουβάκιη¹⁰⁾; ib. ř. 12 vyp. καὶ οἶκτον; ř. 15 χαριδα 810 § 24 Γαριδᾶν.

410a 30 брачнои скнети(и) 811 § 24 γαμικὸν συνάλλαγμα.

410b 7 нь прилгома Фωκы кидкна бы 811 § 25 τὴν τοῦ Φωκᾶ ἐπίθουσιν ὑφορώμενος. Neshoda mezi řec. a slostextem (κιδκна vytahuje se na předchozí κραμελα) souvisí s tím, že zde právě počíná vážná neshoda mezi překladem a Muraltovým textem. Od ř. 8 počínaje až do 413a 29 — není v řec. textu. V cod. syn. Mosq. se to lehce vysvětlí tím, že právě slovem ὑφορώμενος končí strana 197a, a bezprostředně následujícím δεδιώς počíná 197b; a při obracení se mohla snadno přeskočiti i větší část textu. Mělo by ovšem býti vlastně δεδιοῦσα, poněvadž 413a 20 se mluví o císařovně. Místo v řec. textu vynechané vypráví o kometě (зкѣза ѡπαματα), o Imeriju Logothetu (— 411a 3) o c. Symeonu a smrti Alexandrově (— 411a 23), o vládě Konstantina, syna Lvova a dvorských sporech (412b 28), o výpravě cara Symeona na Cařihrad a uzavření míru (— 413a 23), konečně o matce císařovně (od 413a 23). V Š bohužel chybějí listy 368—373 incl. (6 listů), na nichž mimo jiné byla i tato část, nezachovaná v řeckém rukopise.

414a 7 om. παρὰ Κωνσταντίνου βασιλέως.

414b 1 ѡρѣза, jak už ze souvislosti patrnó (předchází κτηκικ!) chybně místo passiva (ῥῖνα καὶ τὰ ὄτα ἀπετμήθη)

814 § 28., ib. ř. 2 ελεγχι κζзании. vyp. παρὰ Ῥωμανοῦ.

414b 7 δεβλα соуша еба 814 § 29 τουρομάσхай ὄντες ἀμφότεροι.

414b 12 соушнхъ въ градѣ бѣи сѣ chybně (docela opáčně!) místo τοὺς ἐν τῇ πόλει φοβῶν 814 § 29.

414b 14 снцѣ велкшѣ тѣде διαγορεύοντα „a prima manu codicis in margine“ Muralt 814 § 30 adn. 1.

¹⁰⁾ V M zde písařská chyba, neboť 415a 8 je správně τογβακια.

- 414b 22 (ακκα φωκαῦ) ... προγχασιμα ce chybně za 814 § 30
(Λέοντα Φωκᾶν) ... ὑποπτεύω ἐπιβουλεύειν.
- [415a 9 κк ἡρη градъ εἰς τὴν πόλιν 815 § 30].
- 415a 24 вун. καὶ εἰς τὸ Πετρίον ἀπάγουσι 816 § 33.
- 415a 24 патрикия, вун. καὶ κόμητος τοῦ στάβλου 816 § 34.
- 415a 28 драггаръ, om. τῆς βίγλης 816 § 34, rovněž vynecháno
ib. ὁ Κροκόας λεγόμενος.
- 415a 30 κк ѡψиκк, вун. ἐν τοῖς αὐτῶν προαστείois 816 § 34.
- 415b 2 вун. τῇ τῶν προπατόρων Κυριακῇ 816 § 35, v ř. 4 vy-
necháno καὶ Ἰανουαρίου ζ'.
- 415b 8 ꙗ. тогѡже мѣа 816 § 1 καὶ τοῦ αὐτοῦ μηνός.
- 415b 19 мнѡха нго востригъ, вун. ἄμα Θεοφάνει Τειχιώτῃ καὶ
Παύλῳ ὁρφανοτρόφῳ ἀνδρώποις αὐτοῦ 817 § 3.
- 415b 27 посрамлении скрозъ градъ 827 § 4 δημευθέντες (διὰ
μέσης τῆς πόλεως).
- [416a 7 κк ἡρη градъ 818 § 5 ἐν τῇ πόλει] ib. om. [τῇ Μεγάλῃ
τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ προσέφυγεν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς τὰς
αὐτοῦ ἀταξίας καὶ λεηλασίας καταμαθών.]
- 416a 13 даже до сирта 818 § 6 μέχρι Κατασυρτῶν: podobný
případ jako 409a 12, avšak zde je ve slov. textu сирта
(gen.) a tam сѣтарню (acc.), t. j. jsou tu dva úplně různé
názyvy сиртъ—сѣтарня za jedno řecké Κατασυρταί. Snad
tedy 409a 12 máme předpokládati jiný řecký název než
je zde, bližší slov. znění, a ponechatí ten výklad, který
jsme tam podali, zde pak by byla chyba v překladu. Škoda
také, že v Š je toto místo ztraceno.
- 416a 15 доместикъ вун. τῶν σχολῶν 818 § 6.
- 416a 16 потиритѡу není jiné čtení než τοποτηρητὴν 818 § 6
(ztráta první nepřízv. slabiky).
- 416a 17 оусмоурико κк сѣтъ нхъ κкпады 818 § 6 ἀπροόπτως
τῷ λόγῳ αὐτῶν ἐμπεσών, tedy má býti (не) оусмоурико.
- [416a 20 κкниде... н сконча се 818 § 6 εἰσελθὼν... ἐτελεύτησεν.]
- 416a 23 сакеларъ, вун. καὶ ἄρχοντας τοῦ χρυσοχείου 819 § 7.

416a 24 Δημητρίου νοταρία 819 § 7 Δημητρίου [βασιλικού] νοταρίου [τοῦ εἰδικού.]

416a 29 βικὴν βικῶν, vyp. 819 § 7 ἐν τῷ λεγομένῳ Τρικόγχῳ τοῦ παλατίου; ř. 30 om. τοὶ... σακελλάριοι.

416a 30 sq. въ монастыри нарицаемѣмъ елѣгмѣнъ 819 § 7 ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἐλεγμῶν, tedy нариц. je přídavek překladalův, a ne právě šťastný.

[416b 8 на ѿри градъ 819 § 9 κατὰ τῆς πόλεως] ib. повелѣ на ѿри градъ iako skoro прѣкѣтъ и chybně; ἐκέλευσε κατὰ τῆς πόλεως ὅτι τάχιστα ἐξελαύνειν. Překladatel nerozuměl spojení ὅτι τάχιστα, chybně spojil ὅτι ἐξελαύνειν, a tu ovšem soudil, že řec. infinitiv je položen nesprávně a přeložil tvarem určitým.

416b 12 om. καὶ τὸ Στενόν; ř. 14 om. τοῖς Ἀργυροῖς λεγομένοις 819 § 9, ib. множество довольно ѿ прѣкѣтъ и ѿ ниже подъ властью кождѣхъ и прочихъ чинѣхъ 819 § 9 πληθος ἱκανὸν ἐκ τε τῶν βασιλικῶν καὶ τῆς ἐταιρίας καὶ τῶν πραγματικῶν; překlad má jiné čtení, snad... ἐκ τῶν βασιλικῶν (καὶ ἐκ τῶν ὑπὸ τῇ ἐξουσίᾳ τῶν στρατηγῶν καὶ ἄλλων ταξιῶτων.)

416b 17 н Ѡмочнахъ дроуггаръ 819 § 9 καὶ δρουγγάριος τῶν πλωτῶν ὁ Μουσελέ: τῶν πλωτῶν je vynesčáno, Ѡмочнахъ chybným čtením ὁ Μουσελέ, znamená Muzelis filius podle lat. překladu, a celá tato frasa se vztahuje, jako pokračování apposice, k předchozímu Ἀλέξιος ὁ πατρίκιος, kdežto překladatel myslil, že jsou míněny dvě osoby.

416b 19 на ракныхъ мѣстѣхъ близъ пики, nepřesný překlad řec. 820 § 9 ἐν τοῖς πεδινοῖς καὶ χαμαλωτέροις τόποις τῶν Πηγῶν; χαμαλωτέροις patrně vypuštěno.

416b 27 вѣжеми, jakož viděti ze souvislosti, omylem místo вѣже φεύγων 820 § 9; ib. н алексѣи н дроуггаръ Ѡмочнахъ — táž chyba jako výše 416b 1, v řec. textu je tu καὶ Ἀλέξιος δρουγγάριος ὁ Μουσηλέ.

416b 28 н некъзмогъ доконца вѣлѣти въ корабль, оудакн се въ морн. 820 § 9 καὶ μὴ ἰσχύσας τέλειον ἀνελθεῖν ἐπὶ τὴν τοῦ δρόμωνος ἀπόβαθρον, πεσὼν ἐν τῇ θαλάσῃ σὺν τῷ

αὐτοῦ πρωτομανδάτωρι ἀπεπνίγη; překlad má versi stručnějši, totiž . . . ἀνελεῖν ἐπὶ τὸν δρόμωνα, ἀπεπνίγη ἐν τῇ θαλάσσῃ; ř. 30 ἀρῶντι καὶ οἱ Ἀργυροὶ δὲ . . .

417a 2 ὦ ρατνηκκ εκκαμε 820 § 9 τὰς τῶν πολέμιων χειρὰς φεύγοντες, v předloze překladu bylo jen τοὺς πολέμιους φεύγοντες.

417a 16 κκ ἡρῃ γραδκ, 821 § 11 ἐν τῇ πόλει.]

417a 19/20 δοκετοϋ κκ η κεμικετκο κηδε (miní chrám sv. Sofie, Boží Moudrosti) 821 § 11 τὸ κάλλος αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος θεασάμενον, překlad ukazuje na -ος. První čtení má c. Mosq. syn., druhé Leo Gr. Soudě podle souvislosti, je chybné obojí a mělo by býti θεασόμενον.

417a 21 οκрасиши ко κκ κсацкмκ οκραιηηηηκκ stručněji než řec. text 821 § 11: καλλωπίσαντες γὰρ αὐτὴν [καὶ περιστείλαντες πέπλοις χρυσουφέρει καὶ] κόσμῳ παντοίῳ; násl. [η] тако οὕτως εἰσήγαγον ἐν αὐτῷ překlad má ještě acc. η po κκεδονη.

417b 1 сакрицѹ 821 § 12 Σακτί(κη¹¹); ib. πακαза[κκ] σιχκ η ποκακ παρήγει τούτοις καὶ προὔτρεπτο.

417b 3 w ὡχκεтвн σκονκκ, 821 § 12 jen τῆς πατρίδος.

417b 7 εκρѹ η σκον μοχжкетко, jiné spojení 821 § 12 τὴν τε ἑαυτοῦ πίστιν καὶ ἀνδρείαν.

417b 10 κκзкратише се на конскоϋ гръчскоϋ 821 § 12 ὑποστρέφουσιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ: chybný překlad způsoben neporozuměním situaci; Bulhaři, zaskočení, obrátili se „čelem v zad,“ v překladu čteme, že se opět vrhli na Řeky (t. j. stejným směrem jako po prvé).

417b 14 ηκ запнже мнєзѣн екхѹκ Ηκλгарε jest jen volný (a správný) překlad řec. πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολέμιων 822 § 12, η hned na to následující nutno athetovatí.

417b 23 po sl. σκονча се vynechán § 13 a 14 (p. 822/3) a počíná se v § 15: по κρѣмени же ηѣκoлнцѣмκ пакы Гѣмєвнκ κλκгарскы κнєзь сѣ всѣмκ κон σκoнмκ Ὡδρннκ градκ ωε-сѣде (μετὰ δὲ χρόνον τινά) πάλιν Συμεὼν (ὁ τῶν Βουλγάρων

¹¹) Jen písařská chyba, srv. ř. 6, kde je správně сактнκκ.

ἡγεμῶν) σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι αὐτοῦ (Ἀδριανουπόλιν) περιεκύκλωσε.

417b 28 om. τοὺς ἐν τῇ πόλει 823 § 15, v ř. 29 om. τῇ ἐνδείᾳ πιεζόμενοι.

[418a 3 оґвѣтъ и, řec. jen ἀπέκτεινε; druhý acc. se často doplňuje v překladu po participiu] ib. соґроуѣство и немилѣднѣ скоюѣ дѣиѣ показавъ je jiné čtení než 823 § 15 (θανάτω πικρῶ) ἄξιῳ τῆς ἑαυτοῦ ἀπηνεστάτης καὶ ὁμοστάτης ψυχῆς; podle překladu by bylo asi (τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὸ ἄσπλαγχνον τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἀποδείξας).

418a 6 на се грѣчьскою нѣмтѣи слышавшѣ 823 § 15 τὴν κατ' αὐτῶν τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἔφοδον ἀκηκοότες, předloha měla jen τὴν κατ' αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων ἔφοδον ἀκηκοότες.

418a 12 πατρικκѣ, om. καὶ δρουγγάριος τοῦ πλωΐμου, ὁ Ραδινὸς κατονομαζόμενος 824 § 16; v ř. 15 om. ἰνδικτιῶνος β', § 17.

418a 18 пожеже (кѣ), ἐμπυρίζει δὲ πάντα 824 § 17.

418a 24 πατρικκѣ, om. ὁ προσαγορευόμενος Στυπιώτης 824 § 17, ib. po sl. мнѣтѣкѣ om. καὶ παραδυναστεύων; ř. 27 въ монастырѣи ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ.

418b 4 посла(кѣ) оґѣм 825 § 18 ἀποστεύλας οὖν.

418b 16 роуѣѣ въздѣ[кѣ] на мѣтѣоу 826 § 19 τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν εἰς εὐχὴν.

418b 20 и мнѣрь сътворѣти перѣснѣ за 826 § 19 (καὶ πεῖσαι) τὰ πρὸς εἰρήνην συνθέσθαι; závorky označuje Muralt na tomto místě.

418b 22 възъмѣ: вып. καὶ ὥσπερ τινὰ θώρακα ἀδιάρρηκτον περιβαλλόμενος 826 § 19.

419a 5 всаѣѣмнѣи уроуѣжѣи и шаровы разлѣчнѣмнѣи 826 § 20 τῶν δὲ πάσῃ ὅπλων χοροῖ, podle překladu by bylo πᾶσι nebo παντοίοις ὅπλοις καὶ χοροῖ διαφόρῳ.

419a 12 разоуѣмоу и моуѣжѣствоу мго prostěji než rhetorické τοῦ φρονήματος ἀκατάπληκτον καὶ τὸ τῆς ἀνδρείας παράστημα 826 § 20, tedy jen φρόνημα καὶ ἀνδρίαν αὐτοῦ.

419a 23 ре же ѣрѣ кѣ сѣмѣмоу, 827 § 21 εἰπεῖν δὲ λέγεται τὸν βασιλέα πρὸς Συμεών.

- 419b 6 $\omega\kappa\epsilon\rho\kappa\eta\eta\tau\eta$ $\epsilon\eta$ $\delta\epsilon\sigma\eta\eta\epsilon\upsilon\gamma$ $\kappa\kappa$ $\kappa\rho\kappa\eta$ $\mu\epsilon\delta\eta\eta\sigma\kappa\tau\eta\kappa\eta\kappa\tau\epsilon\kappa$
 $\chi\rho\tau\eta\eta\kappa$ 827 § 21 $\mu\omicron\lambda\acute{\upsilon}\nu\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$ [Χριστιανῶν] $\delta\epsilon\chi\iota\acute{\alpha}\nu$ $\alpha\dot{\iota}\mu\alpha\sigma\iota\nu$
 $\delta\mu\omicron\pi\acute{\iota}\sigma\tau\omega\nu$ (σοὶ) Χριστιανῶν.
- 419b 10 $\mu\epsilon\delta\eta\eta\sigma$ $\rho\alpha\lambda\gamma\sigma\rho\kappa\eta\eta\kappa$, *patrně špatně opsáno*, *srn.* 827
 § 21 $\epsilon\dot{\iota}\varsigma$ $\pi\upsilon\rho\epsilon\tau\acute{o}\varsigma$ $\acute{\alpha}\pi\alpha\nu$ $\kappa\alpha\tau\alpha\sigma\beta\acute{\epsilon}\sigma\epsilon\iota$ $\tau\acute{o}$ $\phi\rho\acute{\upsilon}\alpha\gamma\mu\alpha$.
- 419b 13 $\kappa\alpha\kappa\acute{o}$ $\eta\alpha$ $\sigma\tau\rho\alpha\eta\eta\sigma\eta$ $\lambda\eta\zeta\epsilon$ $\epsilon\sigma\gamma\delta\eta\eta$ $\kappa\kappa\tau\eta\eta\eta\eta$ 827 § 21 $\pi\omicron\acute{\iota}\omega$
 $\pi\rho\omicron\sigma\omega\pi\omega$ $\tau\tilde{\omega}$ $\phi\rho\omicron\beta\epsilon\rho\tilde{\omega}$ [καὶ δικαίῳ] $\acute{\epsilon}\nu\alpha\tau\epsilon\nu\acute{\iota}\sigma\epsilon\iota\varsigma$ $\kappa\rho\iota\tau\tilde{\eta}$.
- 419b 20 η $\epsilon\lambda\mu\kappa\mu\kappa$ $\sigma\gamma\kappa\eta\kappa\alpha\tau\eta$ $\epsilon\epsilon$, 827 § 21 καὶ [στήσωνται] ($\acute{\epsilon}\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon\varsigma$)
 (misto Χριστιανοὺς) $\acute{\alpha}\nu\alpha\iota\rho\epsilon\dot{\iota}\nu$.
- 420a 11 $\epsilon\mu\kappa\tau\epsilon\eta\eta\kappa$, *vyn.* $\acute{\epsilon}\xi\epsilon\theta\epsilon\iota\acute{\alpha}\zeta\epsilon\tau\epsilon$ $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$ $\tau\acute{o}$ $\epsilon\dot{\iota}\delta\omicron\varsigma$, $\tau\acute{\eta}\nu$ $\tau\epsilon$ $\acute{\rho}\omega\mu\eta\nu$
 $\kappa\alpha\dot{\iota}$ $\tau\acute{o}$ $\acute{\alpha}\kappa\alpha\tau\acute{\alpha}\pi\lambda\eta\kappa\tau\omicron\nu$ $\tau\omicron\upsilon$ $\phi\rho\omicron\nu\acute{\eta}\mu\alpha\tau\omicron\varsigma$ 828 § 22.
- 420a 16 *vyn.* $\delta\iota\epsilon\lambda\acute{\iota}\theta\omicron\nu\tau\alpha$ $\pi\rho\acute{o}\tau\epsilon\rho\omicron\nu$ $\acute{\epsilon}\nu$ $\tau\tilde{\omega}$ $\tau\omega\nu$ $\acute{\upsilon}\pi\omicron\delta\iota\alpha\kappa\acute{o}\nu\omega\nu$ $\tau\acute{\alpha}\gamma\mu\alpha\tau\iota$
 $\epsilon\dot{\iota}\varsigma$ $\tau\acute{\alpha}$ $\acute{\alpha}\gamma\iota\alpha$ 828 § 23.
- 420a 18 $\mu\eta\sigma\tau\eta\kappa\alpha$, *vyn.* καὶ $\pi\alpha\rho\alpha\delta\upsilon\nu\alpha\sigma\tau\epsilon\acute{\upsilon}\omicron\nu\tau\alpha$ 829 § 24, *ib.*
 η $\epsilon\tau\kappa\epsilon\rho\eta$ η $\delta\omicron\delta\acute{\alpha}\nu\omicron$ $\pi\rho\tau\acute{\iota}$ *rec. textu* $\pi\rho$ $\nu\acute{\epsilon}\tau\eta\varsigma$ $\acute{\alpha}\rho\eta\tau\epsilon\lambda\eta\sigma\tau\eta$
 α $\acute{\alpha}\nu\alpha\kappa\epsilon\lambda\eta\sigma\tau\eta$ $\pi\rho\tau\acute{\iota}$ $\tau\omicron\upsilon$ $\nu\acute{\epsilon}\tau\eta\varsigma$ $\acute{\alpha}\rho\eta\tau\epsilon\lambda\eta\sigma\tau\eta$.
- 420a 23 $\kappa\kappa$. . $\mu\omicron\nu\alpha\sigma\tau\eta\eta\eta$ $\gamma\lambda\eta\mu\eta\eta$ (!) $\gamma\alpha\lambda\alpha\kappa\eta\eta$; $\gamma\lambda\eta\mu\eta\eta$ *je* $\pi\rho\acute{\iota}$ -
 $\delta\acute{\alpha}\nu\omicron$ $\pi\rho\epsilon\kappa\lambda\alpha\delta\alpha\tau\epsilon\lambda\epsilon\mu$: 829 § 25 $\acute{\epsilon}\nu$ $\tau\tilde{\eta}$. . $\mu\omicron\nu\tilde{\eta}$ $\tau\omega\nu$ $\Gamma\alpha\lambda\alpha\kappa\eta\eta\omega\nu$.
- 420a 26 *po sl.* $\kappa\alpha\kappa\eta\eta\eta\kappa$ $\epsilon\eta$ $\nu\upsilon\pi\upsilon\sigma\tau\eta\eta$ § 26 *str.* 829—830,
 $\textcircled{\text{O}}\kappa\omega\beta\rho\acute{\iota}\omega$ — $\pi\alpha\rho\alpha\delta\upsilon\nu\alpha\sigma\tau\epsilon\acute{\upsilon}\omicron\nu\tau\alpha$.
- 420b 2 $\pi\omicron\sigma\tau\alpha\kappa\eta$ ($\kappa\kappa$) $\pi\rho\omicron\beta\alpha\lambda\acute{o}\mu\epsilon\nu\omicron\varsigma$ 830 § 28.
- 420b 4 $\pi\kappa\tau\omicron\gamma\eta\eta$ η $\pi\omicron\nu\epsilon\lambda\eta\tau\epsilon\lambda\eta$ 830 § 29 ($\pi\alpha\iota\delta\alpha\gamma\omega\gamma\acute{o}\nu$) καὶ
 $\acute{\epsilon}\pi\acute{\iota}\tau\rho\omicron\pi\omicron\nu$.
- [420b 13 $\delta\omicron\sigma\tau\omicron\gamma\eta\eta$ η $\sigma\gamma\epsilon\sigma\eta\eta$ 830 § 29 $\acute{\epsilon}\kappa\pi\acute{\iota}\epsilon\zeta\omicron\nu\tau\omicron\varsigma$, $\acute{\epsilon}\delta\epsilon\delta\acute{\iota}\epsilon\sigma\alpha\nu$;
 * *jako častěji, v. fin. místo part.*] [totéž v ř. 18 $\epsilon\kappa\tau\epsilon\rho\eta\eta$
 $\acute{\epsilon}\mu\pi\omicron\upsilon\acute{\iota}\sigma\omicron\nu\tau\epsilon\varsigma$, $\pi\rho\epsilon\kappa\lambda\alpha\delta\alpha\tau\epsilon\lambda$ $\nu\acute{\varsigma}\alpha\kappa$ $\acute{\alpha}\nu$ $\acute{\epsilon}\tau\epsilon\lambda$ $\acute{\epsilon}\mu\pi\omicron\upsilon\acute{\iota}\sigma\omicron\nu\alpha\tau\epsilon\varsigma$.]
- 420b 25 *vyn.* $\epsilon\dot{\iota}$ $\gamma\epsilon$ $\beta\omicron\upsilon\acute{\lambda}\omicron\nu\tau\alpha\iota$ 831 § 29.
- 420b 27 $\kappa\kappa$ $\mu\epsilon\sigma\eta\mu\epsilon\rho\eta\eta\epsilon\kappa\kappa\eta$ $\gamma\rho\alpha\delta\kappa$, 831 § 30 *jen* $\acute{\epsilon}\nu$ $\mu\epsilon\sigma\eta\mu\beta\rho\acute{\iota}\alpha$;
ib. $\delta\epsilon\omega\sigma\eta\eta$, *om.* $\tau\omicron\nu$ $\textcircled{\text{A}}\beta\omicron\upsilon\kappa\eta\nu$.
- 420b 30 *sq.* $\nu\iota\omega\delta\epsilon$ $\kappa\kappa$ $\kappa\omicron\gamma\eta\kappa$ $\textcircled{\text{G}}\tau\epsilon\phi\alpha\eta\kappa$ $\epsilon\eta$ $\eta\lambda\kappa\gamma\eta\eta$ $\pi\omicron$ $\epsilon\sigma\gamma\eta\eta$ 831
 § 30 $\acute{\epsilon}\xi\eta\lambda\theta\omicron\nu$ (*miní se* $\pi\omicron\sigma\lambda\omicron\upsilon\epsilon$ $\acute{\alpha}\rho\eta\tau\omicron\nu$) $\acute{\alpha}\mu\alpha$ $\Sigma\tau\epsilon\phi\acute{\alpha}\nu\omega$ $\beta\omicron\upsilon\lambda$ -
 $\gamma\acute{\alpha}\rho\omega$ $\delta\iota\acute{\alpha}$ $\xi\eta\rho\acute{\alpha}\varsigma$. $\pi\rho\epsilon\kappa\lambda\alpha\delta\alpha\tau\epsilon\lambda$ $\acute{\epsilon}\tau\epsilon\lambda$ $\acute{\epsilon}\xi\eta\lambda\theta\epsilon$ α $\acute{\omicron}\sigma\tau\alpha\tau\acute{\nu}\iota$ *je* $\alpha\varsigma\iota$ η $\eta\omicron$
 $\epsilon\chi\eta\beta\eta$ $\kappa\omicron\nu\eta\kappa\tau\eta$.

422b 14 ^ασκοηγο μιηδερεβδηαγο ηετκα, 836 § 38 τῆς αὐτοῦ [συμ-
πάθους καὶ] ἐλεήμονος φύσεως; ř. 17 ^αδεκαμνη, kdežto řec.
θυρίσι καὶ σανιδόμασι.

[422b 28 πο κε ^αδμη, kdežto 836 § 38 καθ' ἡμέραν, význam
ovšem týž; poněkud volný překlad, ne různocnění.]

423a 1 τρηη ηηχη μνηχη ιαστη εκ ηημη ποκελκ, 836 § 38
γ' πένητες μοναχοὶ συνήσθιον; podobá se, že snad v předloze
bylo místo nějak porušeno, že již tam křížily se vazby
γ' μοναχοὶ συνήσθιον a γ' μοναχους συνεσθίειν αὐτῶ ἐκέλευσε;
jinak se ve větách tak jednoduchých tak hrubé porušení
shody nevyskytá.

423a 3 ^αωβυχαν ημοχτκ ηα τραπεζκ προχητατη, σιηε η τκ τακοζε
ηα τραπεζκ σκοηη ποκελκ χτηνηη βυκατη, 836 § 38 εἴωθεν
(cod. Mosq. syn., Mur. méně správně εἰώθει) γίνεσθαι, ὥστε
ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐστιάσεως ἀνάγνωσιν γίνεσθαι, τοῦτο καὶ
αὐτὸς ἐποίει; překlad má jiné čtení, asi toto: (εἴωθεν ἐπὶ τῇ
τραπέζῃ ἀναγινώσκειν, τοῦτο καὶ αὐτὸς ὡσαύτως ἐπὶ τῇ τραπέζῃ
αὐτοῦ ἐκέλευσεν ἀνάγνωσιν γίνεσθαι.

423a 17 εκετλο αγκραη 837 § 39 [πέπλοις διαφανέσι καὶ φωτ-
αγωγίαις] λαμπρῶς κατεκόσμη.

423a 20 ποτρεκηηη ημη ποσηλαη, kdežto 837 § 39 ἐτησίους
ῥόγας ἐξαποστέλλων, podle překladu by bylo (τὰ ἐπιτήδεια
αὐτοῖς) ἐξαποστέλλων; totéž v ř. 27 ποτρεκηηη za τὰς ἐτη-
σίους ῥόγας, ἃς διενύπωσεν. Po ř. 29 je vypuštěn § 40 str.
837/8 o úkladech, strojených Petru bulharskému od bratra
jeho Jana.

423b 12 ^ακεεδε же . . . πατρίαρχα, 639 § 43 κατήγαγον δὲ . . .
πατριάρχην, překladatel četl nesprávně κατήγαγεν.

[423b 27 ^αρηκοκα za partic. προσαρμοσάμενος 839 § 44].

424a 1 ηα Ρομανα je vhodnější než κατὰ Ῥωμανίας 839 § 44;
snad je tu v řec. rkp. písarský omyl.

424a 9 ηεεκρινηη ^απρογ ^αηηχη σοχτκ, ποποχ^αηηη ^αβι ^ασκαзаτη ηχ^α,
838 § 44 τοὺς στασιώτας, εἴ τινες εἶεν, εἰπεῖν závisí na
předchozím πολλὰς αὐτῷ πληγὰς ἐπετίθεσαν jako přisl. urč.
účelu); v překladu samostatná věta, která v předloze zněla
asi (στασιῶται τῷ βασιλεῖ, οἳοί εἰσιν, ἡναγκάσθη εἰπεῖν).

[424a 21 κκ $\overline{\text{ῑρη}}$ γρὰδκ, 840 § 46 ἐν τῇ πόλει].

424a 28 mezi γαβλινουφ а λινουφ vyn. ἐγγόνην δὲ κατακύλα 840 § 47.

[424b 3 δο $\overline{\text{ῑρη}}$ γρὰδα μέχοι τῆς πόλεως 840 § 48].

424b 5 προτοκνιστηιακ, om. καὶ παραδυναστεύων 840 § 48.

424b 15 ἡνδρηπια 841 § 49 Ἀδριανοῦ.

[424b 21 κκ $\overline{\text{ῑρη}}$ γρὰδκ ἐν τῇ πόλει 841 § 50], ř. 22 om. ὁ παραδυναστεύων καὶ πρωτοβεστάριος.

425a 2 процини же корабли поѣхаше, kdežto 842 § 50 τὰ δὲ λοιπὰ ἐτρέψατο εἰς φυγὴν (scil. Θεοφάνης), patrně jiné čtení: τὰ δὲ λοιπὰ πλοῖα ἔφυγεν; mohla by se odchyľka tato vykládati také tím, že překladatel pojal τὰ λοιπὰ jako nominativ a ἐτρέψατο jako medium reflex.; ř. 3 om. καὶ αἱ τριήρεις.

425a 14 καρδα om. ὁ Φωκάς 842 § 50; ř. 16 posl. μαγιστρκ om. τῶν σχολῶν καὶ δομέστικος ὁ Κροκόας; ř. 17 искази, po tomto slově vynecháno (na konci § 50) τῇ δε καέϊσε καταλαμβάνων, ὥστε συσταλέντας αὐτοὺς δέει τῆς αὐτοῦ επιθέσεως μένειν ἀθρόως ἐπὶ τὰ οἰκεία πλοῖα καὶ μηδαμοῦ διεκτρέχειν κατατολμᾶν.

425b 10 сκ ποѣхашо екѣташо кѣзкраще, 843 § 51 μετὰ νίκης λαμπρᾶς [καὶ τῶν μεγίστων] ὑπέστρεψε [τροπαίων]; v ř. 13 po μαγιστρκ om. ὁ Κροκόας (§ 52).

425b 13 изредьнь нѣкыи бы поѣхашите, 843 § 52 ἄριστός τις ἐγένετο τὰ πολεμικά, patrně volnější překlad, a ne různočtení.

425b 21 ἦπαδε ᾧ τακοβα сана $\overline{\text{ῑρη}}$ ска znělo v předloze asi *ἐκπίπτει τοιαύτης ἀρχῆς βασιλικῆς, kdežto u Mur. 884 § 52 čteme obšírnější zprávu ἐκπίπτει τῆς ἀρχῆς δομέστικος δὲ ἀντικαθίσταται ὁ πατρίκιος Πανθήριος, συγγενὴς τοῦ βασιλέως ὧν Ῥωμανοῦ.

425b 21 po sl. прѣваго мѣчешо om. καὶ στρατηγὸν Λογγιβαςδίας 844 § 54; ib. κκ κнезоу фружьскемоу за řec. πρὸς τὸν ὀῆγαν Φραγγίας, οу за bulharskou nosovku, tedy totéz čtení jako v řeckém textu a ne snad *Φρυγίας.

426a 1 кноукоу скомаюу před ρωμανоу není v řec. textu.

[426a 4 κκ ἡρῆ γράλλει ἐν τῇ πόλει 845 § 54].

426a 20 προσῆ πατρὺν ὀμυλὲν μίστο προσῆ, jak dokazuje ἡτήσαντο a celá souvislost 844 § 56.

[426b 10 ἡρῆ γράλλει τῇ πόλει 846 § 57].

427a 1 κκ δοκροδῆκταις κε δοκροδῆτα ἡ ραδοῦμαι προσῆ, vyp. ὥς δυσχερὲς εἶναι διακρίνειν, ποτέρῳ μᾶλλον πλεονεκεῖ 847 § 58.

ib. ř. 2 εκ ἔτενο οὗτος místo lepšího οὗτος.

427a 10/11 ἡ οὔστακς εκοκμαις κητις, vyp. αἰεὶ ὁυθμίζοντα 847 § 58.

427a 14 παπῆ κρηκς, slovo κρηκς není v řec. textu (ib.), rovněž ne γλῆμαις (dodáno překladatelem) ve frasi κκ γλῆμαις κρηκς οστροκς κατοκῆ: ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξώρισαν 847 § 59.

427a 29 ποκροκτι... zřejmě nedopatřením vynecháno (κκστατι κα ποκ), srv. 848 § 60 συνεχώρησε γὰρ ἐπαναστῆναι αὐτῷ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Στέφανον.

427b 2 βασανῆτα πετινῆ γλῆμα, toto přidáno překladatelem, srv. 848 § 60 Βασιλείῳ τῷ Πετεινῷ; ř. 5 κκ κωτροκς ἐν τῇ [Πρώτῃ] νήσῳ; κωτρικε ἡ κηκχα překladatel častěji opakuje předmět, je-li druhé sloveso vzdálenější; ř. 7 κετκ κη, vynecháno (κωνσταντινκς); ř. 8 πατι κηοκς ποκακῆτα nepřesně za τὴν ἐν πολέμοις ἀνδραγαθίαν ἐπιδεικνόμενον 849 § 1; ib. κωκστῆτα, om. τῶν σχολῶν; v ř. 11 κκκρη (podruhé) přidáno překladatelem pro větší zřetelnost; ib. κρηκῆτα κε τῷ δὲ [τοῦ γένους τῶν Ἀργυρῶν] Μαριανῷ; ὡ κωκκκκς κηκκς chybně forma accus. místo genit. přepisem bulharských nosovek.

427b 13 κωκῆτα om. τοῦ στάβλου 849 § 1.

427b 19 κωκῆτα κε κκ, opět předmět opakován, poněvadž κη příliš vzdáleno (v ř. 15); v řec. textu ovšem tak není (849 § 1); om. ἐπὶ καθοσιώσει γὰρ καταληφθέντες, místo toho jen κ; ř. 21 κωκκκς κκκκκκκκκκ za hendiadys πλατυτέρα καὶ ἐπεξεργαστικώτερα; ř. 23 datum .κ. patrně nedopatřením místo κκ, což v řec. 849 § 2.

427b 28 κκ κκ kdežto 849 § 2 ἐστιάσας αὐτούς, což se daleko lépe hodí k souvislosti.

428a 3 κληρικη ηχκ ωστρηγοше opět ono přidání předm. proti řečt. při partic. vazbě.

428a 5 κκ ωστροκκ, ηδ' κκε κκ τκ, ποηδουше. kdežto 850 § 3 εν τη Πρώτη νήσω παρεγένοντο, patrně jiné čtení.

428a 26 Θεοφανα, om. πατρίκιον 851 § 4, před Γεωργία om. πρωτοσπαθάριον και πιγκέρονην, po sl. Θωμου om. προμικήριον; ř. 27 ωστρηκε = za part. κουρεύσας.

428b 11 končí část kroniky, vzatá ze Symeona Logotheta.

428b 12 Kosmogonie podle Symeona Logotheta.

428b 17 ηζαπτη κε ζεμλη 902 § 1 συνυπέστη δέ τη γη, odchylku snad vysvětlíme nesprávným čtením συνυφίστη.

428b 22 σεφωπηνηκ κκ ηκεν κεκκκ, 912 § 1 τὰ εν αὐτῇ (πάντα).

429a 1 om. συμβάν sc. (σκότος) 902 § 1.

429a 7 ποθενοςю ημ ογ ησπληνηαυше σεογжбог, τὴν πρέπουσαν ἑαυτοῖς λειτουργίαν ἐκπληροῦσιν, ημ ογ chybně, také byl v předloze jiný slovosled než 902 § 1.

430a 7 πολυβοκασησε (μνησιν) κοραβηνιци 904, § 4 ωφελήθησαν πολλοί πλωτῆρες.

430a 29/30 ω ζεμλε βο ηсходнтъ вєсложєснѣмъ дѣла доερωг же η злог. 905 § 6 ἐκ γὰρ γῆς ἐφύη τῶν ἀλόγων ἡ ψυχὴ. Následující доερωг же η злог nepatří již k této větě. Zde totiž dokončení kosmogonie vynecháno (články Περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου, Εἰς τὸ „Κατ' εἰκόνα“, Περὶ τοῦ Σαββάτου, Περὶ τοῦ παραδείσου, Περὶ τῆς τῶν ζώων ὀνομασίας, Περὶ τῆς ποιήσεως τῆς γυναικός, Περὶ τοῦ ξύλου γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, Περὶ τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ ὄφεως, Εἰς τὸ „Διενόχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο“, Περὶ τῶν φύλλων τῆς συκῆς, Περὶ τῆς καταδίκης τοῦ πρωτοπλάστου καὶ τοῦ ὄφεως, str. 905—912) a vpadá se hned doprostřed čl. Εἰς τὸ „Ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὥς εἷς ἐξ ἡμῶν“ 913 § 18, τοῦ καλοῦ τε καὶ πονηροῦ (sc. τὴν γινῶσιν), takže souvislost je hrubě porušena.

430b 30 ροδη Καννα, vyp. εἶτα τὸν Ἀβελ na konci 914 § 19.

431a 1—432b 30 сказаниѣ въ кратцѣхъ соущимъ ѿ аѧма
до ^τἀπέντητος χρόνου.

431a 14 κκ κοῖτῃ αἰ. ῥτκλ, om. ἀπὸ Ἀδάμ ἕως Ἀβραάμ
915 § 20.

431a 18 до нехѡда нераника, ῥec. jen ἕως τῆς ἐξόδου; ѿ ποποпа
же αἰ. αἰφῶ, není v ῥec., místo věty ἀπὸ δὲ τῆς ἐξόδου τῶν
νιῶν Ἰσραήλ ἕως Δαβὶδ ἔτη χμα' čteme tu κκ κοῖτῃ ѿ αἰ-
μα до дакыда αἰ. αἰφῶ, v ῥ. 20 αἰαα, ne Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς.

431a .6 мти охвзинека ἡ μήτηρ αὐτοῦ, азарѣа а ne Ἀζαρίας ὁ
καὶ Ὁζίας.

431a 29 манасиа αἰ. αἰ. Μανασσῆς ἔτη νέ.

431b 7 навохгодоносорк, 916 § Ναβουχοδονόσορ [ἐβασίλευσεν εἰς
Βαβυλῶνα]; ῥ. 8 калтасарк om. καὶ αὐτὸς υἱὸς Ναβουχοδο-
νόσορ; ῥ. 8 даре, om. ὁ Ἀστυάγης ἐβασίλευσε πρῶτος Περσῶν;
ῥ. 9. кир αἰ. αἰ., Κύρος ἔτη λβ'; камкиск αἰ. αἰ., Камбύσης
ἔτη ιθ'; даре доуғы αἰ. αἰ., Δαρεῖος ἄλλος ἔτη ις'; даре
αἰ. αἰ. Δαρεῖος ἔτη θ';

431b 15 склн αἰ. αἰ., ἑτῶν λε'; ῥ. 16 до александра ἕως τῆς τε-
λευτῆς Ἀλεξάνδρου.

432a 7 кѣ, om. καὶ αἰὶ Παρθένου Μαρίας 917 § 2; ῥ. 8 не-
сланы кыстк — ἀποσταλείς.

432a 10 тикерик: před tím om. Μετὰ Αὐγούστον, v ῥ. 14 om.
Μετὰ Τιβέριον ἐβασίλευσε, ῥ. 17 ѿ римлянк místo ἀπὸ τοῦ
νιоῦ αὐτοῦ Τίτου.

432a 27 om. Ἀρχὴ Χριστιανῶν βασιλείας, при семъ кн̄ .а. съборк,
kdežto 918 čteme Тѡ ιβ' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας γέγονεν
ἡ ἐν Νικαίᾳ συνόδος; со҃тк о҃го není v ῥec. textu.

432a 30 αἰ. ξ. ῥec. ἑτῶν ξθ'.

432b 1 om. ἐν μὲν τῇ Ῥώμῃ ἐβασίλευσεν Κώνστανς, ἐν δὲ τῇ
νέᾳ Ῥώμῃ Κωνσταντῖνος, ἐν Ἀντιοχείᾳ Κωνσταντῖος; u Mur.
označeno zánorkami.

432b 4 o Valentinianu Velikém, lét. .а., ῥec. ἔτη ις', о҃галь om. δ'.

432b 13 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ .31. místo Κώνστανς, υἱὸς
 Ἑρακλείου, ἔτη (κζ') Κωνσταντίνος, ἔγγονος Ἑρακλείου, ἔτη
 ιζ'; ř. 17. нл., řec. jen η'.

432b 31 místo ἡ μήτηρ αὐτοῦ (scil. (Κωνσταντίνου) Εἰσηγή
 πάλιν ἔτη ἐ μῆνα β' čteme zde ΜΗΧΑΛΑΚ' ἢ ΜΤΗ ΜΡΟ Ε.
 н мца .б.

Mimo to, co zde uvedeno, je v tomto výčtu panovníků vynecháno vždy to, co v textu Muraltově je označeno () zá-
 vorkami.

Tento seznam panovníků v slovanském překladě končí právě
 u Theofila, před Michaelem a Theodorou, t. j. tam, kde
 končí i vlastní vypravování Georgiovo, kdežto v textu Mur.
 sahá výčet ten až za Porfyrogennetu, až k Alexiu Komnenovi.

* * *

Ocenění překladu po stránce překladatelské techniky.

Poznalí jsme tedy, že Lětovnik má velkou textovou cenu pro řecký originál. Je však třeba ještě posouditi, jakou má *cenu sám o sobě* jako text církevněslovanský. Již při srovnávání s řeckým originálem jsme viděli, že překládáno bylo otrocky doslovně a tím ovšem slohová i syntaktická cena Lětovniku není valná. Není to ovšem případ ojedinělý. Vada *otrockého překládání* se vleče v církevněslovanské literatuře již od Jana exarchy, a ačkoli tam ještě nebyla v příliš velké míře, stupňuje se čím dále více, zejména po reformách školy trnovské, Euthymiovy. Viděli jsme to v první části tohoto spisu na překladech kronik ostatních, viděli jsme to i u Vremenniku, a zde je tomu jinak. Překladatel stačil ještě slušně na jednoduchá místa epická; vypravovati uměl dobře a srozumitelně. Jakmile však přišel na výklady theologické, tehdy rozhodně on, nevalně vzdělaný mnich, špatně vníkal do jejich smyslu, a postupoval tedy nemístně a mechanicky slovo za slovem podle řečtiny, nestaraje se valně o to, zdali to, co píše, bude srozumitelné či nic. Istrin přiznal, že některým částem, zvláště úvahám, ve Vremenniku nemohl rozuměti bez řeckého textu. Právě tomu tak je to u Lětovniku,

ale ještě ve větší míře, protože theologického živilu je tu více. Již Šafařík posoudil Lětovnik po této stránce podle svého rukopisu krátce, ale výstižně. Praviť (videň. Jahrbücher der Litteratur 1831, I. c. 49), že o jazykové stránce „srbského“ překladu platí totéž, co bylo řečeno o rukopise Matouše Vlastara č. 104. O tom pak (str. 34) napsal výslovně: der Styl (ist) so *knechtlich ängstlich* nach dem Original geformt, dass man bey dem besten Willen nicht ohne Missbehagen darin lesen kann. A to řekl plným právem. Jakmile počne theologická úvaha, překlad nelze plynňě čísti. Četné písařské chyby právě na těchto místech, četnější než jinde, prozrazují, že ani písařům nebyla věc srozumitelná. Je pak otázka, kdo ze čtenářů vlastně čtenému rozuměl. Lze se domnívati, že ani překladateli nebylo jasné, co vlastně píše, asi jako tomu bývá při školáckých překladech kvartánů, neumějících latinsky, z Caesara. Lze to pozorovati již na oněch místech *M*, která byla svrchu v krit. ap. citována. Z četných případů namátkou jen jednu ukázkou: 282a 28—b 2:

ω οριγενѣ и ѡдгномыслѣнникъ ѡго тѣпаніѣ кѣ намъ и несть
безъ сѡсужденія стою бжюю сѣборною и аплскою цркѣ сѣблюсти
и тако да не оубѡ кѣзрастѣннми прѣославиѣн кѣркѣ сѣспротивѣ
намъ ѡсѡудити сѣ. Το зпѣ ієсѣу 630, 7 sl.: περί μὲν Ὁριγένους
καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ σπουδὴ γέγονεν ἡμῖν καὶ ἔστιν ἀτάραχον
τὴν ἀγίαν τοῦ θεοῦ καθολικὴν ἐκκλησίαν διαφυλάττεσθαι καὶ τὰ
ὀπωσοῦν ἀναφυόμενα τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει ἐναντία κατακρίνεσθαι.
Tato věta by byla správně přeložena takto: ω οριγενѣ и ѡдгно-
мыслѣнницѣхъ ѡго бысть намъ и несть тѣпаніѣ безъ сѣсужденія,
сѣблюдати стою бжюю сѣборною цркѣ, и осѡудити сѣспро-
тивѣнамъ прѣославиѣн кѣркѣ кѣспическы, ѡкоже кѣраштають.

Trojí hlavní chyby na překladě můžeme pozorovati.

1. Nemístná snaha po naprostém napodobení řečtiny a také asi obava, aby při tvrdé práci nebylo nic vynecháno, způsobuje *slovosled* úplně neslovanský. Překlad je obyčejně tak věrným odleskem řeckého pořádku slov, že při čtení v duchu slyšíme řecké věty. Tento návyk překladatelův má sice význam pro kritiku řeckého textu, ale velice ztěžuje srozumitelnost překladu, jak je viděti i na předchozím příkladě.

2. *Neznalosť rečtiny*, či lépe nedostatečná znalosť. Je ťažko rozhodnúť, kde táto neznalosť hraničí s náhodným prehľadnutím.

Tak v hořejším příkladě adverbium ὅπως οὐ přeložil, jako by to byla dvě slova ὅπως οὐ = *как да не*, plete si ἦ a ἦν, mate ἀγόμενος a ἀχόμενος 382a 20 *как црк носимъ*, takže věta dostane opačný smysl, zaměňuje στρατία a στρατόπεδον 417b 10 *какъзратише се на конскоу гръцкскоу* = 821 § 32 ὑποστρέφουσιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, kde opět je tím situace převrácena; ve skutečnosti se totiž Bulhaři dali na ústup do svého tábora, podle překladatele však se vrhli znova na Řeky; slovo ἀνόμιον etymologisuje překladatel ἀνόμο-ιον, a překládá не по закону 232a 9 místo *непобѣнъ*; ἴσασι překládá dvakrát *сравняють* místo *κτδεται*, na př. 232a 9, jako by to bylo odvozeno od ἴσος = *равнъ*. Nerozumí docela i tvarům: plete si *ав* při optativu potentiálním s konjunktivní spojkou εἰάν 232b 5 a myslí, že *κάτεισι* je substantivum: 361b 6 *до нашего прихода* = 785, 9 *μέχρις ἡμῶν κάτεισι*. Nerozezná někdy obyčejné slovo: τίνων pokládá za genitiv substantiva, a myslí, že přišel na jméno vlastní, překládá *тиньско*; ἀνὴρ ἐπὶ ῥώμῃ ὀνομαστότατος, což je zřejmě „vir robore nominatissimus“, překládá 407b 16 *мужъкъ къ римѣк ѡмѣнитъ*, ač se o Římu vůbec nemluví v okolním textě; a žalostná je důslednost, s jakou překládá *καὶ μέντοι* = *и оубо что*, jako by to bylo *καὶ μὲν τί*, ač se to vůbec nehodí.

3. Neobratnost v užívání *mateřské* řeči.

a) Tím vznikají přechytlivé *anakoluty*, jež najdeme snad na každé stránce. Tak v hořejším příkladě čteme správně ο *ορηγνѣк* = *περὶ Ὀριγένους*, ale hned již za tímto slovem překladatel zapomněl, v jaké vazbě má pokračovati, a přeložil řecký genitiv *καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ* docela mechanicky také genitivem *и ѡднѡмыслииъкъ его*. Podobná zanedbávání shody, chybné pády při předložkách a chybné rody u přídavných a participií jsou tak časté, že ani nelze se nad nimi pozastavovati.

b) Ale překladatel ani nedbá o správné *složení věty*. Tak v hořejším příkladě ἀναφνόμενα, zřejmý předmět, je bezdůvodně přeložen instrumentálem *какъзрѣстишииъ*, ač *сопротивляиъ* je dobře v akusativě; *κατακρίνεσθαι* není vhodně nahrazeno zvratným slovesem, a také ovšem *vidy* *σκελεσθι*, *какъзрѣстишииъ*, *ωσφднѣи* *се*, nejsou tu v pořádku. Zejména matení vidů, zaměňování rodu činného a zvratného, pletení participia praet.

akt. I. s indikativem aoristu 3. sg., čímž často několik vět nemá určitého slovesa, objevuje se docela pravidelně.

c) Za těchto okolností není nic divného, že v překladě nacházíme spoustu *graecismů*. Nepozastavovali bychom se nad nezbytným členem u infinitivu a u infinitivních výrazů, na př. $\epsilon\kappa\epsilon\ \eta\epsilon\kappa\eta\lambda\acute{\alpha}\tau\eta\iota = \tau\acute{o}\ \mu\grave{\eta}\ \acute{o}\rho\alpha\iota\nu$, neboť to už nacházíme u Joanna exarchy, ba ojedinele již i v nejstarších evangelských textech, na př. Zogr. Mar. $\tau\acute{\iota}\ \epsilon\sigma\tau\iota\nu\ \epsilon\kappa\epsilon\ \iota\varsigma\ \mu\alpha\rho\tau\kappa\eta\chi\eta\kappa\ \kappa\alpha\tau\epsilon\rho\kappa\eta\sigma\eta\alpha\tau\iota = \tau\acute{\iota}\ \epsilon\sigma\tau\iota\nu\ \tau\acute{o}\ \epsilon\kappa\ \nu\epsilon\kappa\rho\omega\nu\ \acute{\alpha}\nu\alpha\sigma\tau\eta\nu\alpha\iota$ Mark. 9, 10; $\iota\ \epsilon\kappa\epsilon\ \lambda\acute{o}\kappa\eta\tau\iota = \kappa\alpha\iota\ \tau\acute{o}\ \acute{\alpha}\gamma\alpha\pi\alpha\iota\nu$ Mark. 12, 33 (Vondrák Aksl. Gram.² 611). Ale najdeme graecismy zcela hrubé, zejména napodobení řeckých výsledných vět infinitivních. Z toho všeho plyne, že pro *syntax* slovanskou Lětovnik neposkytuje spolehlivého materiálu.

Vyšší požadavky překladatelského umění, rozumí se, také nejsou v Lětovniku splněny. Překladatel se nikterak nezamýšlí nad *synonymy*: $\mu\alpha\rho\chi\eta\sigma\iota\varsigma$ 310a 6 je mu $\beta\acute{\alpha}\sigma\alpha\iota\varsigma$ i $\kappa\acute{o}\lambda\alpha\sigma\iota\varsigma$ 694, 16; $\nu\epsilon\kappa\epsilon\lambda\acute{\alpha}\tau\eta\iota$ je brzo za $\kappa\epsilon\lambda\epsilon\acute{\iota}\nu\alpha\iota$ (221a = 503, 14), $\pi\rho\omicron\sigma\tau\acute{\alpha}\tau\tau\epsilon\iota\nu$ (504, 9), $\epsilon\pi\iota\rho\acute{\epsilon}\lambda\epsilon\iota\nu$ (228b = 504, 20), brzo i za $\mu\alpha\rho\epsilon\gamma\gamma\upsilon\alpha\iota$ (223a = 509, 1) — a vše to v rozsahu dvou listů; $\rho\alpha\varsigma\alpha\lambda\eta\chi\eta\iota\varsigma$ je mu $\pi\acute{o}\iota\kappa\iota\lambda\omicron\varsigma$ (230a 11) i $\delta\iota\acute{\alpha}\phi\omicron\rho\omicron\varsigma$ (547, 13).

Ale jinak v *lexikální* stránce pozorujeme u něho zajímavou snahu po *překládání řeckých jmen vlastních*:

$\epsilon\varrho\iota\nu\acute{\epsilon}\varsigma$ jsou mu $\rho\alpha\kappa\delta\epsilon\kappa\epsilon\eta\eta\iota\varsigma$ $\kappa\lambda\omicron\gamma\delta\eta\kappa\eta\iota\varsigma$; 347a 4 $\tilde{\omega}$ $\rho\alpha\kappa\epsilon\text{--}\kappa\eta\eta\eta\iota\varsigma$ $\kappa\lambda\omicron\gamma\delta\eta\alpha\gamma\omicron = \epsilon\pi\acute{o}\ \tau\acute{o}\nu\ \epsilon\varrho\iota\nu\acute{\epsilon}\omega\nu$ 762, 3.

$\epsilon\upsilon\beta\omicron\iota\epsilon\upsilon\varsigma$ 542, 10 = $\eta\epsilon\varsigma\mu\epsilon\lambda\epsilon\kappa\eta\eta\iota\varsigma$ 236b 10.

$\kappa\upsilon\kappa\lambda\acute{\alpha}\delta\epsilon\varsigma$ $\nu\eta\sigma\omicron\iota$ 798, 2 = $\omega\kappa\rho\kappa\epsilon\tau\eta\eta\iota\varsigma$ $\omega\epsilon\tau\rho\epsilon\kappa\eta\iota$ 379b 2.

$\mu\alpha\upsilon\rho\omicron\pi\acute{o}\tau\alpha\mu\omicron\varsigma$ = $\mu\alpha\upsilon\kappa\alpha\mu\alpha$ $\rho\acute{\epsilon}\kappa\alpha$; 381b 9 $\kappa\alpha\ \tilde{\gamma}\lambda\epsilon\mu\omicron\gamma\iota\ \mu\alpha\upsilon\kappa\eta\gamma\iota\ \rho\acute{\epsilon}\kappa\omicron\gamma$ Mur. 721 § 5 $\epsilon\iota\varsigma\ \tau\acute{o}\nu\ \lambda\epsilon\gamma\acute{o}\mu\epsilon\nu\ \mu\alpha\upsilon\rho\omicron\pi\acute{o}\tau\alpha\mu\omicron\nu$.

Μεσοποταμία: $\epsilon\nu\ \tau\eta\ \mu\epsilon\sigma\omicron\pi\omicron\tau\alpha\mu\iota\acute{\alpha}$ 642, 5 = $\mu\epsilon\mu\acute{o}\gamma$ $\rho\acute{\epsilon}\kappa\alpha\mu\alpha$ 287b 24.

Μονόθυρον Mur. 777 § 19 = $\mu\alpha\lambda\alpha\mu$ $\kappa\rho\alpha\tau\iota\alpha$ 400a 18.

Νεακομίτης = $\nu\epsilon\kappa\eta\iota\ \kappa\omicron\mu\eta\tau\iota$ 388b 1 a 7.

Πύθων: 644, 12 $\pi\nu\epsilon\upsilon\mu\alpha$ $\pi\acute{\upsilon}\theta\omega\nu\omicron\varsigma$ $\acute{\epsilon}\chi\epsilon\iota = \mu\alpha\gamma\chi\eta$ $\mu\epsilon\tau\alpha\kappa\eta\iota\varsigma$ $\mu\alpha\tau\iota$ 288b 29.

Někde naopak vlastní jméno zbytečně nechal nepřeložené: 298a 25 $\kappa\alpha\ \epsilon\epsilon\chi\eta\eta\eta\eta\eta\ \mu\omicron\eta\tau\eta\kappa\epsilon\tau\eta\kappa\mu\eta = \delta\iota\acute{\alpha}\ \tau\omicron\upsilon\ \epsilon\upsilon\zeta\epsilon\acute{\iota}\nu\omicron\upsilon\ \mu\acute{o}\nu\tau\omicron\upsilon$

(vůbec chybně převrátil subst. a adj.), nebo 401b 15 въ нарицаемѣхъ топомъ = εἰς τοὺς λεγομένους Τόπους.

Zajímavé je, že Σκλάβοι nepřekládá „Slověne“, nýbrž ραβι!

295a 21 въ рабѣцѣхъ странѣ = 661, 14 ἐν τῇ τῶν Σκλάβων χώρᾳ.

331a 3 gen. pl. ροβι = τῶν Σκλάβων 729, 20. A na obou těchto místech se mluví o významných politických událostech slovanských: v prvním případě řecké vojsko za císaře Maurikia válčí na půdě bulharské, v druhém válčí Justinian II., syn Konstantina Pogonata (685—695), s Bulhary; na tomto druhém místě je ροβι za Σκλάβοι několikrát.

Těmito poznámkami nechceme říci, že je překlad Lětovniku docela špatný. Čistě epická místa bývají pěkná. Zejména pokračování, vzaté ze Symeona Logotheta, čte se příjemně: jednak tu byl překladatel již na konci práce a tedy vycvičen, jednak text Symeonův, prostý všech dlouhých period a těžkých abstraktních úvah, jakými se hemží text Georgiův, byl mu o hodně snadnější. Přes to úhrnem výsledek práce překladatelovy chváliti nemůžeme, a to i když přihlížíme k průměrnému stavu ostatní překladové literatury středobulharské. Výčet všech jednotlivých nedopatření náleží spíše do poznámek ve vydání než sem a jest v kritickém aparátu; zde více příkladů neuvádíme, protože sbíratí chyby, myslím, nemá ceny.

ZÁVĚRY.

VZNIK A VLIV LĚTOVNIKA.

Prozkoumali jsme tedy Lětovník po všech stránkách, a zbývá určití, *kde a kdy překlad vznikl*. Již z jazykového popisu vyplynulo zřejmě, že Lětovník vůbec **není původu srbského, nýbrž bulharského**. To dokazují bulharismy v srbských rukopisech, zejména matení **ѣ** a **ѡ** za nosovky, **о** za **jer**, **-ѣ-** za palatalisované **-sk-** a slovo **сѣкѣиѣскы**, které v některých rukopisích zůstalo místo **срѣкѣскы** (l. 6). Překlad tedy vznikl v Bulharsku a to snad ve východním. To je věc dávno známá. Po prvé ji vyslovil právě na jazykovém základě P. Preis ve zprávě o své komandirovce (ЖМНПp. 1841, отд. IV. str. 51 sl.). Jestliže přes to užíváme názvu „srbská“ redakce, činíme tak jen se zřetelem na starý zvyk, abychom nebudili zbytečný zmatek. Zároveň je také viděti, jak nesprávné jsou oba názvy: „bulharská“ i „srbská“ redakce Georgia; držíme-li se jen pravopisu rukopisů, měli bychom mluvíti o „ruské“ a „srbskobulharské“ redakci; přihlížíme-li k původu, jsou „bulharské“ redakce obě.

Jestliže tedy určení místa nečiní obtíží, je pochybná **doba vzniku**. V. Jagić (Historija književnosti I, v Záhřeb 1867, 191) všiml si dobře té okolnosti, že všechny rukopisy Lětovniku jsou ze XIV. stol. nebo z pozdějších, a proto kladl i vznik překladu do století XIV. Prof. Polívka také položil již r. 1892 vznik překladu do XIV. stol., a to do jeho začátku (AfslPh XIV, 140). Stejný názor projevil Istrin (Виз. Врем. V, 1898, 138); připomněl sice, že přímých údajů o době překladu není, ale zdůraznil, že není také zvláštních příznaků, z nichž by bylo lze

usuzovati o starobylosti překladu. Překlad Lětovníku tedy vznikl v epoše trnovské. Ztrátu bulharského překladu vysvětloval Istrin tím, že v té době byla také přeložena kronika Manasseova, doplněna přípisky o bulharských dějinách, a ta tedy prý dosáhla v Bulharsku obliby a zatlačila Lětovník Georgiův.

Chceme-li čas vzniku určití přesně methodicky, budeme usuzovati takto: Vnějších svědectví není; můžeme tedy užívatí jen důkazů vnitřních; to jsou svědectví z obsahu a z jazyka.

Horní mez je jistá: srbské rukopisy jsou datovány subskripcemi a sahají až k r. 1386. Bulharská jejich předloha nemohla tedy vzniknouti později než v *osmdesátých* letech *XIV. století*.

Dolní mez nám udává obsah. Kronika sahá k r. 948 a tedy mínění Palauzova a Leonida, že překlad vznikl v době Symeonově, je tím vyvráceno. Ale překlad nemohl vzniknouti v desátém století vůbec a rozhodně ne před r. 1071, protože na l. 427b 21, na konci pokračování ze Symeona Logotheta, nalézáme odkaz ještě na další pokračování, na t. zv. šestou knihu, jež sahá až do r. 1071 (srv. zde str. 336). Ale ani vznik v XI. století není obsahově pravděpodobný. Kronika obsahuje ke konci dostatek zajímavých zpráv, jež bulharského překladatele mohly poutati: 772 § 12 o Symeonovi, 798 § 6 o válce Bulharů s Řeky, 802 § 7 o obléhání Cařihradu, 807 § 16 a 825 § 1 o dalším průběhu války se Symeonem a o vyjednávání s ním, 830 § 28 o Symeonově smrti, 841 § 50 o výpravě Rusů na Cařihrad. Lze očekávati, že spisovatel či překladatel, dobově blízký těmto událostem, nebyl by přidal ani jednu svou poznámku, či že by je byl přešel beze všeho účastenství, když leckdy jinde si dovolil kratičkou glosu při výkladě cizích jmen? Vždyť i srbský glosátor Šafaříkova rukopisu v XV. století si tato místa zaznamenal: tím spíše by to učinil Bulhar XI. věku. A přece není v kronice ani jedné vlastní zmínky o těchto věcech. To nás vede k mínění, že překladatel byl od těchto válečných událostí již hodně vzdálen.

Více z obsahu získati nemůžeme. Zbývá stránka *jazyková*. Zde je třeba zdůrazniti, že datování památek podle stránky jazykové může býti jen přibližné, a nemůže jíti tak daleko, jako je tomu při textech biblických a snad i liturgických. Tam

na př. víme, že slovanský Nový zákon vznikl v devátém století, a jde jen o to, zjistiti, zdali ten či onen rukopis pochází z doby, tomuto datu blízké. Starobylost překladu samého je však tam jistá. Kromě toho nejstarší rukopisy, jež právě byly podrobněji zkoumány, nesahají přes jedenácté století. Zde však jsme v době pozdější a pro stanovení dolní meze nemáme bezpečného podkladu.

V jazyce překladu jsou ovšem rysy starobylé. Ale je třeba uvážiti, že řeč, původně ustálená v knihách posvátných, stala se pak vůbec jazykem literárním, a tím tedy zvítězila zásada konservativní: živé zjevy dialektické jen stěží si klestily cestu do literárních památek, kdežto slova již hynoucí a vymřelá a zastaralé tvary, z živé mluvy již odstraněné, přecházely z knih kostelních do světských; a tak rukopisy, třeba pozdější, nejsou skutečným zrcadlem živé, lidové řeči. Stále se užívá knih kostelních, opisy jejich už se zřetelem na posvátnost jejich obsahu a určení se valně nemění. Je to zjev obecný. V češtině na př. upadaly přechodníky v živé mluvě již v sedmnáctém století, jak je viděti z jejich chybného užívání u Komenského, a v nové době rozhodně již nenáleží do mluvy konverzační a dialektické, a přece se drží ve spisovné řeči v míře neztenčené. Jako však nebudeme datovati některý novočeský spis do století šestnáctého proto, že se v něm užívá správně přechodníků, tak také nemůžeme některou literární památku církevněslovanskou klásti do období staroslověnského jen proto, že v jejím jazyce najdeme rysy starobylé, či lépe konservativní. Ostatně vedle starobylých rysů najdeme třeba i rysy docela nové. Tak je tomu i zde.

Nacházímeť v Lětovniku з, kondicionál *аще не би скончале* 407b M, prostý aorist *ицѣзю*, konsonantické part. praet. act. I. u sloves čtvrté třídy typu *прошъ*, slovo *зѣло* — ale vedle toho srbské rysy: *ѣ* = *кисарь*, ustrnulé participium *сѣде*, mladší tvary pádové ve jménech podstatných, přídavných i zájmenech, zejména dat. pl. *градокѣмъ*, nom. *нѣговъ*, dat. pl. *тогокѣмъ*. Podobně ve slovníce není jednoty, a jsou vedle sebe slova vrstvy starší i mladší. Vyskytáť se:

Балии і врачъ, безаконьники и законопрѣстоупьники, болѣзни і нѣдоу҃гъ, брань (méně) і рать; бо҃и и о҃роудъ; видѣти и сѣмо-

трѣти, владыка і вождь, вѣме і годь, виноу і присно а до-
конца; вѣмѣтати і вѣлагати, вѣпнѣти і зѣкати; двѣрь і врата;
днѣити се і чюдѣити се, домь і храмь, храмина; живнѣи и обнѣ-
тѣль, земля и страна і вѣселеная; зѣль, поныривь і лоукавь,
кнѣзь і владыка, кѣснь і моудѣнь, мышица и моушица, ороу-
жнѣ и мѣчь; питати і крѣмити, радн і дѣла, скръбь і печаль,
стоудь і срамота, сѣньмь і сѣборь, изка і рана. Podobná pestrůst,
jako u slov z druhého seznamu Jagićova, je i u slov z prvního
seznamu (různosti kmenoslovné): братрь і брать, вѣтѣкь
і вѣсь, жикоть і жизнь, земьскь і земьнь, пнтѣти і питати,
слышати і слоушати. Podobně je tomu u slov z třetího seznamu
(nepřeložená cizí slova a domácí náhrada za ně), jenže ovšem
tu nebylo tolik příležitosti k jejich kladení; nalézáme tu však
жидокинь і кѣрен, икона і вѣразь.

Je tedy viděti, že starší vrstva jazyková je tu klidně vedle
mladší. Některé dvojice můžeme snad také vykládati jako růz-
nosti dialektické, totiž tam, kde jeden rukopis si oblibuje to
synonymum, druhý ono (jako jsme viděli u кѣснь—моудѣнь,
храмь—храмина, a zvláště u пнтѣти—питати, повѣдѣти—по-
вѣдати). Jazykově tedy Lětovnik podobněji datovati nemůžeme;
můžeme jen říci, že ani nezrcadlí pozdní období jazykové, s po-
kročilými již znaky lidovými, jak je zaznamenává na př. Dani-
čič ve své Историји облика z konce XV., z XVI. a dokonce
XVII. století, ani zase nepodává jazyka starobulharského či
starosrbského. Hlásí se zřetelně do období *středního*. To však
je ještě mez příliš volná.

Shrneme-li tedy vše, vidíme, že dojdeme jen *k výsledku*
přibližnému. Tu však dobré jádro tkví již v starém tvrzení
Jagićově (Hist. knjiž. 191), jenom jeho stilisaci bude nutno
pozměnit.

Není rozhodující okolnost, že všechny srbské rukopisy Lě-
tovniku jsou až ze XIV. století či z XV. To by mnoho ne-
znamovalo, vždyť i staroslověnské evaŋdelské texty jsou až
z konce X. a z XI. století, ač vlastní překlad byl až o 150 let
starší než ony. Ale je pozoruhodné, že nejstarší rukopisy Lě-
tovniku jsou si časově tak blízké, že vznikly tak rychle po sobě:
1386, 1387, 1389. Ostatní pak pocházejí většinou ze *začátku*
XV. století. Z toho můžeme snad souditi, že překlad Lětovniku
nebyl znám dlouho před osmdesátými lety XIV. století; vždyť

u Vremenniku, který je starší, viděli jsme právě, že rukopisy jsou si navzájem více časově vzdáleny a že nevznikly tak hustě po sobě. Bulharský překlad tedy vznikl asi nedlouho před tímto termínem, tedy **ve třetí čtvrtině XIV. věku**, snad za vlády Jana Šišmana III. (1365—1393). Do bližších doměnek se pouštětí nehodláme. Obraz letopisné literatury středobulharské, jak jsme jej sestrojili v první části tohoto spisu (str. 243 n.) připouští toto datování dobře.

Vliv Lětovnika.

Překladem a opisováním Lětovnika nebyl ovšem vyčerpán jeho literární život. Jako Vremennik, také Lětovnik zanechal stopy v domácí letopisné literatuře. Nikoli ovšem v ruské, kde nebyl vůbec znám, ani v bulharské, kde byl téměř neznám, nýbrž v srbské, v níž získal vlastně domovské právo. Domácí dějepisná literatura srbská rozděluje se ve dvě větve: v chronografy a letopisy.

Chronografy srbské, zvané též prology, carostavniky či starostavniky jsou kompilace, obsahující dějiny starozákonní, římské a byzantské, tyto až do pádu Cařihradu r. 1453, a pak dějiny ruské, srbské i bulharské. Ty se v nich počínají Konstantinem a Methodějem, srbské Nemanjou. Tento souvislý proud vypravování je několikrát zadržen monografickým líčením: tak v dějinách světových je podrobně probrán Mohamed a obrazoborství, v domácích pak život sv. Sávy, život Štěpána Dečanského, panování Lazarovo. Někdy jsou chronografy rozděleny na 101 hlavu. V domácích dějinách čerpají hlavně z Theodosija, z Grigorija Camblaka a z Konstantina Kosteneckého; v byzantských a starověkých dějinách jsou ovšem založeny na překladech byzantských kronik, a také na Lětovniku. Ale podrobněji zjistiti, co v nich je z Lětovniku, není dosud možné. K tomu by bylo třeba je vydati, nebo aspoň zpracovati, jako učinil Popov s ruskými. Zatím však máme ze 13 chronografů, dosud známých, vydány čtyři, a ostatní jen popsány. Stav je tento:

ze XVII. století:

1. *žitomyšlský* z r. 1634, vydal N. Dučić (Glasnik XXXII 1871),
2. *vrchobřežnický* z r. 1650, nevydán. Popsal jej Šafařík (Gesch. d. südslaw. Litt. III, 326), Speranskij (Рукописи П. I. IIIa-

фарика, č. 29), Jos. Jireček (Věst.-zprávy K Č S N 1879), Lj. Stojanović (Споменик III, 97),

3. *trebinjský* z r. 1654/5, nevydán, popsal jej D. Nikolajević (Српско-далм. магазин 1867, str. 157),

4. *velikorenetský* 1668, nevydán, popsal jej Šafařík (Gesch. 236),

5. *Šafaříkův první*, téže redakce jako žitomýslský, ale úplnější; popsal jej Šafařík (Gesch. 236) a Speranskij (Описание č. 28),

6. *Šafaříkův druhý*, poloviční předchozího, s událostmi do r. 1672, popsán u Speranského Описание č. 26 (цѣкты дарованіемъ, l. 87—164),

7. *lepovinský*, obšírnější než žitomýslský, nevydán; popsal jej N. Ružičić (Споменик XXXVIII, 1900),

8. *A. Vukomanoviće*, vydal Vukomanović (Гласник X, 1858, str. 211 sl.),

z XVIII. století:

9. *šišatovacký* z r. 1702, nevydán, popsal jej J. Ruvarac (Летопис Мат. срп. CXV, 1873, str. 38 sl.),

10. *M. Miloradoviće* z r. 1714/5, nevydán, popsal jej P. Rovinskij (Летопис CLXXXI, 1895). Č. 9. a 10. jsou přepisy trebinjského.

11. *mitropolitů Michaila*, výtah ze starších letopisů; popsal jej a úryvky otiskl P. Srečković (Споменик XV, 1892),

12. *záhřebský*, nevydán, popsal jej M. Speranskij (Сербскіе хронографы, ve Varšavě 1896, str. 5),

13. *vladyky Porfirija*, vydal Lj. Stojanović (Споменик III, 1890, 112 sl.).

Vzájemné poměry těchto chronografů nejsou dosud vyjasněny, a jejich původ také ne. Míni se, že jejich pravzór sestavil Srb Pachomij na Rusi r. 1442 (srv. Iv. Nekrasov, Пахомій Сербъ, писатель XV. вѣка, v Oděsse 1871, znova v Казан. Уч. Зап. 1902, březn. kn., str. 51), a z tohoto prvotního sepsání, jak víme, vznikl ruský chronograf redakce 1512 roku, po případě i jiných redakcí. Ruský chronograf z r. 1512 pak se dostal do Srbska — tak se za to má od práce M. Speranského Сербскіе хронографы въ русской первой редакціи (РФВ, pak samostatně ve Varšavě 1896, viz str. 14 sl.) — a tam byl zkracován a obměňován, neznámo kdy. Je tedy viděti, že určováti v nich výňatky

z Lětovníku při okolnostech tak spletitých a pochybných zatím nelze.

Letopisy srbské jsou mnohem stručnější než chronografy, starší, a týkají se vlastně jen domácích dějin. Na začátku mají kratičký úvod o světových dějinách. Dělí se v starší a mladší. Starších je šest, nejstarší z r. 1453, mladších je asi čtyřicet. Poslední rozprava o nich je Lj. Stojanović, *Zur Entstehung der serbischen Annalistik* (AfslPh XXIII, 1901, str. 630 sl.). Ostatní literaturu o nich zaznamenal P. Popović (Преглед српске књижевности, 2. vyd. 1913, str. 295 sl.).

Prozatím, dokud chronografy a letopisy nejsou souborně zpracovány, lze říci tolik: jihoslovanské chronografy nebyly sestavovány podle byzantských chronografů ani z nich nebyly překládány, nýbrž byly sestaveny asi na základě ruském z r. 1512 a bylo pak při jejich úpravě užito jihoslovanských kronikářských překladů. Tak vypravování o Alexandru Velikém v chronografech Šafaříkových je vzato z Lětovníku (V. Istrin, *Beiträge zur griechisch-slavischen Chronographie*, AfslPh XVII, 1895, str. 427); a vůbec v první polovině srbských chronografů nalézáme téměř jenom výpisky z Lětovníku; teprve v druhé polovici jsou výňatky z Manassea a ještě z jiného pramene, (týž, *Виз. Врем.* V, 145). V letopisech ona úvodní obecná část, сказаніе кь кратцѣ соущиимъ вътѣ адама, je vzata z Lětovníku, I. kn.¹⁾ (srv. na př. *Споменик* III, 1890, 199 sl.). Tato stať pak se vyskytá i v podobě *středobulharské*, na př. v jednom sborníku kijevské duchovní akademie ze XVI. století (I. Bogdan, *Ein Beitrag zur bulgarischen und serbischen Geschichtsschreibung*, AfslPh XIII, 1891, 481—543) na l. 422—440, čímž máme nový, samostatný předmět jiné velké práce, která by byla věnována jihoslovanskému letopisectví.

Náš předmět se tu již rozplývá do nedohledna. I opouštíme jej s vědomím, že jsme aspoň poznali místo, jaké zaujímá Hamartol v církevněslovanské literatuře. Je to místo vskutku význačné, i když ne esthetickou cenou jeho díla či slovanského překladu, přece význačné jako doklad kulturního ovzduší středobulharského

¹⁾ Že bylo vzato z t. zv. I. knihy a nikoli z VIII., totiž z onoho krátkého závěrečného výčtu kapitol, to dokazuje srovnání Lětovníku s textem Stojanovičovým ve *Споменику* III. 97 sl., a s textem Bogdanovým. Snad tu napomáhaly i takové přípisky, jaké má *Š.*

a středosrbského, a jako památka horlivého úsilí literárního, které, i když nedovedlo tvořiti samostatného rázovitého letopisu, jako byl ruský, přece poctivě, byť i neuměle pracovalo k obohacení domácího písemnictví a k přenesení na slovanskou půdu toho, co bylo tehdy v prostředí byzantské literární kultury svorně pokládáno za nejlepší.

ПРІЛОГА: Z RUKOPISU ŠAFAŘÍKOVA.

Книга првниа листы 268/269.

Text Šaf. rkpu. otiskujeme tu ve sloupcích, abychom zachovali vzhled rukopisu. Pravopis je věrně zachován, grafické zvláštnosti (znaky nadřádkové a p.), pokud to bylo tiskem možné, všechny reprodukovány. Avšak interpunkce, rozdělení textu ve slova, ve věty a v odstavce jest naše, aby tím bylo čtení usnadněno. Číslice okrajové oznamují list, stranu a sloupec v rkpe. Šaf. [na př. 8ba list 8., stranu sudou (rub), sloupec levý; 10aβ list. 10., str. lichou (líc), sloupec pravý]. Číslice B6.—B43. označují stránku v řeckém textu vydání de Boorova.

B6.
1aα

Книга родства¹⁾ чакча, кк
иже днь створи кк аама по
образу и по пою скомоу.
аама же роди сыи три и дщери
5 дкк, канна и аела и сиа и
азору и асому. и аама оуи
по покатию кию наре имена
к'скам четвр'ногым и п'ти-
цам и пр'м'кающим' и га-
10 домь и рыкам и сконам че-
домь. томоу же име и женк его
аг'гак г'гк наре има.

каиыже скк кзетк' жену
пркоу сес'ку скоу азору,
15 си'же к'тороу, асому. и
оуи аела д'ккств'ник и
прав'н сый и паст'рк' ук'цам,

B7. ии'х'же и жртку б'и принсе

и приетк' ккк, с'кк'ет'се за-
кнст'ю и кра с'ког' канна.
каиыже д'каат'к сый и'с'оуж-
и'и гор'ше пожитк'. пр'к'к' м'к-
рпа и пок'и'и и земн пр'д'к' 1aβ
оумиса. потоу же с'зда кк-
земн ванк градк пр'кмо едема
и именова его и'нух к'им сиа
ског' и'нух и кк ед'но с'кни-
тисе домаш'них поудик на 10
крак' его оуправк²⁾. по си'х'же
храмн'к кр'ху его нап'се
оум'к'.

а'кельже пр'кор'жена и'а'ча
б'олюк'но паче, неже самолюк- 15
но и'стакааш³⁾ приз'ко'ни.
т'к' же и приетк' б'к. кайыже
с'кк злочет'н'к с'к'ираше

Různočtení z M:

1) родства: M рождства

2) на крак' его оуправк: M на крак' его оупразднит' се.

3) самолюк'но и'стакааш: M самолюк'но с'к'е и'стакааш.

адам'же сл^т л'к в'шнє, ѿко
 рѡди сѣда, сѣдѣже прѣвѣи изв-
 2аβ ѡбрте пианнѣ еврєнскѡо и моу-
 дроѡ и знаменѣа писана и прѣху-
 5 ды л'ктѡ, мѣемъ и нелѣа, и
 звѣзамъ положи ѿмена и пе-
 тымъ лѣст'нымъ въ познаниѣ
 члѣкѡ тѣкѡ. и прѣвѣю оубѡ
 лѣстноюю звѣзоу^ч наре крѡнѣ,
 10 к'тороу'юже дѣа, третѣюже ѡреа,
 четвр'ктоу'юже ѡфрѡдѣтоу, пе-
 тоу'юже ѣрмаѡ. ѡбтѣмаже свѣтѣ-
 лѡма елѣцѣ и лоуѣтѣ бѣ ѿмена
 положѣ.

15 сѣдѣже л'к сѣи сѣ рѡди ѣнѡса,
 ѣже оуѣка призвати^ы 14) ѿме гнѣ.
 по потоопѣже каинѣнѣ, сѣи ѡрфа-
 ѡадѡвѣ, сѣписѣ ѡсѣномиѡ ѡб-
 рѣтѣ сѣдѡво ичѣк ѣгѡ ѿмено-
 20 ванѣи и звѣзамъ на дѣсѣцѣ ка-
 мѣн'нѣи ѡзказѣн'нѣ. сѣдѡкѣ кѡ
 в'ноу'ци вѣтѣ прѣм'шнє сѣ кѣшнє
 ѡ хоотѣѣиѣмъ быти тѣѣи
 члѣкѣсѣцѣ, и сѣбѡр'шѣ дѣа стакѣа,
 25 ѣдѣнѣ оубѡ камѣнѣ, дроу'гыже
 звѣдѣнѣ, написѣнѣ на нѣхѣ ѡже
 ѡ дѣда скѡнѣгѡ сѣда оубѣтѣк-

лѣннѣа писана в'са, помыслив'шѣ
 ѡко ѡцѣ оубѡ вѡю мѣрѣ ист-
 лѣйтѣ, камѣннѣи стакѣ пр-
 коудѣтѣ и ѡже пианнѣмъ писан'-
 наа, аѣрѣиѣже ѡгнѣмъ звѣдѣннѣи 5
 спсѣт'сѣ множаѣ палимъ и ѡже 2аβ
 нани писмена. ѡже камѣннѣи
 стакѣ по потоопѣ на желѣз'нѣ
 и горѣ ѡста и ѣстѣ дѡсѣлѣ,
 ѡкоже рече ѡвѣиѣппѣ : : 10

по сѣх'же бы пѣктѡо ѡспо- B 11.
 лѣнѣи ѣмоу'же ѡме невѡдѣ, сѣи
 хоу'самѡу'риѣа ѡ племенѣ хамѡва,
 ѡже сѣза какѣлѡнѣ грѣдѣ и
 прѣвѣи' показа вѣшѣвѣннѣи ѡ 15
 лѡвѣи ѡ пер'сѡмъ старѣишнѣа
 бѣкѣ, наоу'чнѣ тѣ звѣздѡо-
 чѣтнѡ и звѣзоо сѣвѣю, небѣное
 движенѣи ѡже ѡ здѣи вѣсѣ 20
 приоу'чающѣа сѣ, ѡ ѡѡже ѡл'аннѣи
 рождѣствѣнѡи вѣшѣвѣннѣи на-
 вѣкѣ'шнѣ, начѣи^э ражаѣмѣ по^х
 звѣдѣннѣмъ дѣзѣаннѣи принашѣти.
 некѡ звѣзоо чѣтѣи и звѣзоо сѣвѣ-
 25 вѣиѣже и вѣшѣвѣннѣи ѡ магоу'сѣи
 ѡлѣ пер'сѣнѣи начѣгѡ вѣ. ѡвѡ
 пер'сѣи магоу'га ѡ вѣшѣннѣхѣ

14) оуѣка призвати: М оупева призвати.

ѡмно҃ють ѡ оубѣ^ѡ некрѡда
глаголють ѡкожена. ѡ бѣкѣ къ
звѣздахъ пѣснь, ѡгоже нари-
цають ѡрѣна. ѡнеже рече мѡѡсеи,

5 ѡко кѣ начеахъ црѣтка ѡгнѣ ка-
кѡмѣнѣ, ѡ халакѣ къ земли се-
наарѣ, ѡ поѡже изиде филистѣмъ
ѡ колѣна синаѡка ѡ асоѡрова,
25 ѡ негоже асирѣи ѡ дръжавѣ си-
10 рѣи ѡ персѣдоу ѡ прочѣи стрѣны
кѣстока.

ѡвнѣе ѡ дреѡгѣи сѣи пѣкѡѡгѣ
пѣко глагола ѡ афродѣтѣи жѣны
ѡго, ѡмене крѡнѣ ѡспѡлнѣскѣи

15 по ѡменѣи лѣстѣныѣ звѣзѣи, бѣкѣ-
ше ѡ сѣи сѣлѣнѣ звѣлаѣ ѡ многѣи
покорѣкѣи ѡ ѡклакѣи, прѣкѣи по-

В 12. казаѣи црѣтѡвати ѡ дръжати
дрѡгѣи чѣлѣкѣи. ѡ црѣтѡваѣи

20 прѣкѣи асирѣю лѣкѣи пѣ. поѡиноѡ
кѣсѣи землю персѣидѣскоѡю. на-
чѣнѣи ѡ сирѣи ѡ ѡмѣи жѣноѡ
семѣраминоѡ ѡнеже ѡ кѣреа на-

25 два ѡ дѣшѣрѣи ѡдноѡ. ѡ ѡкого
ѡвѣо наре ѡме дѣа къ ѡме
лѣстѣны звѣзѣи, ѡкого же ѡме-
нока пѣнѣи ѡ дѣшѣрѣи ѡроѡ, ѡѡ-

же ѡ поѡить жѣноѡ пѣкѣи ѡнеже
ѡ звѣсѣи, своѡ сѣстроѡ.

По крѡѡѣиже црѣтѡка сѣи ѡгнѣ
пѣнѣи лѣкѣи пѣ, ѡнеже своѡ мѣрѣи семѣи-

раминоѡ поѡѣмѣи жѣноѡ. закѡнѣи 5
кѣи пѣрѣсѡомѣи поѡѣмати своѡ
мѣре ѡ сѣстрѣи, за ѡнеже ѡ дѣнѣи

поѡѣти своѡ сѣстроѡ ѡроѡ. пѣнѣиже
кѣлѣстѣнѣи кѣкѣи сѣрѣи ѡ сѣзѣи

къ ѡни градѣи кѣлѣкѣи звѣлаѣи ше- 10
стѣи пѣстѣи тѣри, ѡгоже ѡ наре

къ ѡме своѡи пѣнѣи, прѣкѣи
къ ѡме црѣтѡвати. ѡ негоже

рѣда кѣи ѡ зѡрозѣкѣи приѡдѣк-
лѣнѣи ѡ пѣрѣсѡомѣи звѣзѡзакѡнѣи 15

пѣкѣи, ѡнеже хѡте сѣѡнѣчѣтѣи, мо-
лѣкаше пѣсѣныѣи ѡгнѣи поѡи-

зѣтѣи, рече пѣрѣсѡомѣи: аѣи сѣже-
жетѣи ѡме ѡгнѣи, ѡ поѡлѣнѣи ѡми

кѡстѣи приѡѣтѣи ѡ сѣхраниѣи, 20
ѡ ѡѡскоѡдѣѣи црѣтѣи ѡ стрѣнѣи

ѡшѣи, до ѡнеже сѣхраниѣи
кѡѣтѣи кѡстѣи моѣи. ѡ помѡлѣи

ѡрѣиноѡ, ѡ кѣзѣи дѣшѣи ѡгнѣи 13.
поѡдѣнѣи бѣи ѡ кѣземѣи пѣрѣси

ѡ пѣнѣи сѣѡрѣшагоѡеи ѡ кѡстѣи
ѡмоѡ храниѣи дѡсѣлѣи . . .

По пѣнѣиже црѣтѡка асирѣю
ѡѡрѣа пѣкѣтѣи ѡменѣи лѣкѣи лѣ.

ѣгѡже ѿмѣ прѣвѣршише ѡрѣа къ
ѿмѣ лѣст'ныи звѣзѣы. ѣгооже оубѡ
ѡрѣо прѣвѣи стѣлнѣкѣ постав'льше
ѡсѣрѣи и ѿко боу и до ннѣ

5 покланяющеся нарицають пер'си
стѣкаалъ бѣ, сѣ рѣчѣ избран'ныи
бѡр'цѣ. ѣгѡже и данѣлѣ помни
наѣтъ, ѿко покланяемоу ѡ пер'сѣ
и сѡзѣмѣсѣ .:

10 По ѡрѣже црѣткова ламѣ лѣ
кѣ .:

По ламѣ же, црѣткова сарѣдана-
заѡ палѣ кѣлнѣи лѣ лѣ. и закланъ
бѣ ѡ пер'сѣнина. лѣст'нициже
15 и повннѣи ѡнѣ пѣтѣосѡбнѣ
и чрѣкѡ ѡбѣдѣннѣи и лѣскрѣ-
стка написанѣ ѿко ѡ нѣгѡ не
полож'ше ѣднѣче тогѡ въ грѡбѣ:
сѣ ѿмамѣ, ѣже ѡдѡохъ и пнхъ
В 14. и сѣ лѡбѡкнѡ краснѡю жихъ; по-
20 страв'шаже мнѡбога и сѡлѣнаа кѣсѣ
ѡстаѣи и ннѣ пѣпѣлѣ ѣсѣмѣ нн-
ноу къ велицѣмѣ градѣ црѣтѡ-
вак'шоу. нѣ оубѡ лѣжоу писѡк'
25 шеѣ писашѣсѣ кѣсѡкоо. нѣбѡ ѿмѣтъ
скѡн'чавѣи сѣ, ѿхѣже ѡдѣи пѣтѣ:
къ смрѣдѣ тѣлѣн'ныи ѡнѣхъ
ѡлоучѣсѣ. ѿмѣтъже тѣк'мо кѣза-
кѡн'нагѡ житѣа смрѣдѣ, ѿмѣже

кѣсѣга стрѣтноую и ѡкаан'ноую
дѣшоу ѡѡзѡлаѣтъ и скѣркннѣтъ
скѣкѣстѣю своєю злою и помни
наѣци, нѣхѣже кѣзѡкѡн'нѡи блѡд'
но ѡкаан'ныи сѣдѣла .:

По сѡрѣданѣполѣ же црѣтѡва
пѣрсѣкннѣи, сѣпѣ пѣкоутовѣи дѣноу.
нѣже и рѡтѡва и повѣжѣ лѣка-
сѡннѣи градѣ сѣздаѡвъ тоу и
скѡнѣ стѣлѣкѣ положнѣи и на рѣ
ѿмѣ ѣмѣсѣ ѿкѡннѣи ѡ своѣгѡ ѿзѡвѣ-
браженнѣи. покнѡоуѣже и дрѡу-

гѣи стѣранѣи и кѣ ѿсѡкрѣи и кн-
лѣкѣи прншѣи ѡ кѡнѣ сѣсѣдѣи
и сѣдѡркѣ тарѣсѡ нѡж'нымѣ къ
землю, сѣи рѣчѣ нѣтою, напѣнѣже
и градѣ сѣздаѡкѣ ѿменова ѣгоо
тѡр'сѣ ѡ своѣ нѡгѣ. и ѡплѣчѣсѣ
на ѡсѣрѣи сѡрѣданѡна ѣбнѣкѣ по-
кнѡу и црѣтѡкова на дѣннѣи лѣ
нѣ. нѣже и по ѿменнѣи ѣгѡ пѣрсѣ
на рѣ тѣкѣ. ѡнѣмѣ ѡ ѡспрѣкѣи црѣ-
тѡкоже и крѣтѡко, на дѣннѣи нѣхъ
ѿскѣркн'нымѣ дѣкланнѣмѣ и
кѡкнѣвѣннѣмѣ гѣнѣмоѣ мнѡоуѣ,
ѡ нѣже ѿсѣдѡу и ѿменова мнѡ-
дѣи ѡ скѣркн'нагѡ на оубѣннѣи.
напѣнѣже и ѡгнѣ сѣ пѣсѣ сѣннѣи

5

10

3ba

15

20

25

B 15.

иникъ ѿ сѣр'данѣна^лкъ ѿ прочѣи
даже до оу^лема родаха, потѣм'-
же на^лкоуходеносоркъ :-

По на^лкоуходеносоркъ же ѿ
5 оу^лема родаха ѿ каа'тасара сѣна
ѿ ѿ дарѣа ѿ цѣткова на^лдѣ нѣр-
скѣ кѣрк нѣрежнинкѣ лѣк, лѣк. ѿ
закаанъ кѣ кѣ нѣрендѣк. ѿдеже
ѿ креск ан^лдѣкинъ цѣтковуе, раз'-
10 грѣдѣк'се за ѿже покори банж-
нинъ ское ѿ даалкинъ зе^лмени-
чел'нинкѣ, на^лрѣкова кѣрс ѿаѿ по-
дати ѿмоу цѣтко нѣр'ское, аѿ
срѣкти при^лнкеткѣн ѿгѣ на рати.
15 ѿн'же сак^лнава сѣн ѿ много дѣко-
ла'се ѿ кѣзкѣарниксе ѿ посла-
никъ слово ѿдакѣ ѿ послакѣ,
помысанъ вѣжати кѣ ѿндѣнс-
кову сѣаноу. ѿже дѣкѣк'ши жена
20 ѿгѣ гла к немоу: что тако печа-
4bв лоуши ѿ кѣнедо^лдѣмкинъ ѿсн
ѿ кѣзкѣ сѣкѣта снѣ жорѣтѣи хо-
пешн? ѿн'же рѣ ѿ к томи ѿ се
сѣкѣцакѣ дроу^чтѣкѣ ползоуѣтѣкѣ. ѿ
ѿвѣцакѣши рѣ ѿмоу: при дарѣи
25 прѣкѣмъ моѣмъ моужнѣ вѣше
нѣк'то ѿкринъ прѣркѣ ѿменемъ

данѣна^лкъ, ѿ на^лкѣннинъ снѣкѣ ѿн-
сѣкѣ снѣкѣ кѣ дѣка^лкъ ѿ сѣо^лкѣ.
ѿооже кѣ мнозѣ чѣсти дарѣнѣ
ѿмѣ ѿ сѣкѣт'ника кѣ'ми по^ла'-
зокашесе. ѿже ѿ прѣтарик'се, 5
ѿна кѣ ѿндѣнсѣкѣи скоеѿ зе^лман
жикѣтѣ; ѿмоу^лже ѿ тѣ послѣушнѣкѣ
сѣкѣкта, доврѣкѣ сѣкѣорѣши.

ѿ се кѣрк сак^лнава, посла ѿкѣе
кѣмѣкинъ ское^л кластѣе к'не- 10
моу, да сѣ чѣстнѣю то^лго при-
кедоу^лтѣ. мо^лкѣти вѣ кѣ поужѣахъ
многоци ѿ женѣскѣи снѣхъ
достѣнтѣ моужемъ кокар'стка
ѿ ѿже кѣ коу^л прикѣзани^лемъ 15
ѿскрѣнымъ при^лкѣнмѣтѣсе ѿ
тѣна^лкинѣмъ. кѣркѣ жѣ по^лпришкѣ-
стѣкинъ послѣн'нымъ ѿ нѣгѣ кѣ
кѣроу^л посла дѣкѣкѣи моуже кѣр'-
нѣ кѣирашати ѿ мирѣѣва прѣз- 20
ника, ѿре пѣзкинъ на кѣра по-
вѣдѣти ѿгѣ. ѿ кѣнѣ мирѣо кѣ(17)
ѿрен ѿ помѣанк'се прѣѣтѣкѣ по-
мазаниѣ ѿ прѣзника снѣце: крескъ 25a
ѿпоу рѣкоу^л прѣкинъ кѣанѣ ѿвѣ- 25
ластѣ^л разѣорѣтѣ. ѿже ѿ на^лнѣсакѣ
на харѣтнѣю да послѣн'нымъ
кѣ кресѣу. данѣна'же при^лнѣ кѣ

ше йменоваше¹⁸⁾ еѹ капетолъ
 рѣм'скы, еже ѿ грѣскы кефалитѣс
 полѣѣс, срък'скыже гла градоу.
 црѣткоуѹщемаѣже йма, къ за-
 5 кидѣниѣ прииѣше ѿ збикъ
 рѣмо¹⁹⁾ рѣма, црѣткова ѣдѣнк.
 таже скѣн'чакъ стѣнкы ѿ збикъ
 градь, ѿ арѣѹ црѣккы сѣздакъ
 ѿ къ мѣцъ мѣртѣ снѹ ѡсновикъ
 10 наре йме ѿ мѣцоу мѣртѣ, йже
 прѣже глѣмкы приамонъ еже
 ѿ арѣи', ѣмоу же празникъ рѣм-
 лане на кѣжѹ лѣтѹ сѣбѣрающе,
 нарицають йме днѹ празника
 15 маръ на полѣ. сѣзаже ѿ конк-
 ское ристалище, хотѣ зѣмлитѣ
 мѣжскѣто нарѣда рѣмскѣаго.
 йко сѣкѣрающе кѣхѹ нанъ
 за ѡукненѣа кра ѿгѣдѣ ѿ сѣтворѣ
 20 прѣкѣшнѣодромнѣ къ рѣмѣ
 къ празникъ рѣ санца ѿ четѣре
 сѣстакъ, земаю къздохѹа ѡгнѣ-
 в 22. же ѿ кодѣѣ, ѿ йменова ѡвогѣ
 5bβ збѣ прѣсѣнъ ѡвогѣ лѣк'къ ѡко-
 25 роже роу'сѣнѣкъ йногоже кѣне-
 тѣнкъ, йкоже рѣи сѣкѣтѣскыма

ѣзѣкѹ зелено, в'клоѣ чрѣм'нѹ, сѣ-
 нѣ, въспоминанѣ йма такѹ дѣбрѣ
 чѣст'но пѣр'сѣи²⁰⁾ црѣи носѣ
 на краѣ, почитающе четѣри
 снѣ сѣстакы.

ѿ прочѣѣ живѹщѣи къ рѣмѣ
 къ чѣстѣ снѣхъ раз'кл'шесѣ ѿ пра-
 зникъ творѣще коемоу жеѣ сти-
 хнѹ, сѣи рѣкѣ сѣстакѹ, ѿ къ снѣхъ
 зпрѣж'нанѣи ѿ приирающе, на-
 10 дѣканѣ малоѣ чтоѣ сѣкѣтоу йже
 нанъ прѣстатѣ. нѣ ѡбачѣ йѣ
 ѿ сѣарѣмо змысан, не прѣстатѣ
 къ сѣ гракъ рѣмѣ трескѣ ѿ сѣнѣи
 йѣ нанъ сѣкѣрающе, ѿ нелиже
 15 сѣоѣгѣѣ кра ѡукнѣ. тѣ же кѣне-
 доѣкнѣи кѣкѣ ѿ кѣкѣи ѿицоу
 шѣ ѿ кѣпрѣсѣкѣ, за нѣже кѣноу
 не прѣстан'ныѣ трѣскъ кѣвлѣтъ,
 20 рѣно кѣ ѣмоу ѡсѣлѣи прѣ-
 зникѹ такоѣ: йѣ не сѣтъ сѣ тобою
 братѣ ѿи на црѣкомѣ стоѣлѣ,
 не прѣстанѣтъ трѣскѣ градь къ
 днѣ твоѣи нѣи нарѣдѣ змѣлк'нѣтъ
 сѣкѣтѣ на тѣ творѣ. ѿ сѣтворѣ
 25 златѣ стихарѣ къ ѡбразѣ бра

18) именоваше: М именовѣ.

19) рѣмо: М рѣмѣ.

20) перени: М перстѣи.

своѣмъдо и подоживъ на столѣ,
 на нѣмъже сѣдѣаше краѣ ѿгооживъ,
 6аа прѣста троусъ ѿнѣ и ѿмалыче
 народъномъ сѣмоуцении. и тко
 5 црѣвока прискѣдещу ѿмоу заѣт'
 номоу ѿзѣмъкраженню бра ѿгоо
 рѣма и чѣоо любо ѿше повела-
 вааше законное, глааше ѿко ѿ себе
 и братоу скоѣмоу повелѣхоомъ,
 10 законоположихъ, ѿкоже законъ
 прѣйтъ ѿ ѿногоо црѣ глаати по-
 велѣхъ законноположихъ.

тѣжебо рѣмо и гламаа кроу-
 мааа смысан за тоу кнѣу. рѣше
 23. бѣ ѿмоу и братоу ѿгоо канз'-
 15 нѣце ѿвѣдаже родитисе и по-
 вѣженѣомабыти на слатицѣнк²¹⁾
 мѣтѣк и ѿ нѣкоо прѣсти жѣны
 ѿвѣце пасѣуцѣи ѡвѣтномъд и
 20 къспитанѣома. поношениѣже кѣ-
 ше въ рѣмаанѣк ѿже ѿ тоужѣхъ
 питатисе комоу. тѣмъже и къкрѣ-
 чѣв'ница къжѣмъ скѣнъ крѣп'но
 и питѣи приносѣи ѿвѣце кѣса

постѣв'аше ѿдѣхѣу, поношениѣ
 ѿвѣтѣаѣше не сѣмѣатисе тоужѣ-
 ѿдѣцѣ. сѣгоо дѣлѣкъ смысан рѣмо
 кроу'малѣа, рѣкъ, ноужѣа быти пи-
 тати црѣу скѣнъ сѣнѣантѣнкѣ 5
 чѣстныѣмъ знѣмѣ ѿѣа ѿше прѣста-
 ноутъ ѿвѣранѣи. инаѣе звѣати ѿже ѿ 6аѢ
 ѿл'фѣи сѣ рѣкѣ ѿ ѿза ѿмѣшѣи ѿмена
 и порѣдоу даже до ѿ, повелѣавъ
 и сѣнѣантѣнкѣмъ звѣати тѣмъже
 ѡбразѣмъ и питати коѣ кѣсе. тѣже 10
 и коѣниѣи въ домоухъ ѿдоуше
 звѣав'ниѣи ѿхъ на пѣрѣ ѿ кѣчѣр
 скирѣахѣу и ѿграхѣу кѣ ѿже
 ѡкѣти кѣкамъ, ѿко ѿнѣгѣу пи-
 таномъ²²⁾ кыти. сѣ ѡуѣоо створи 15
 рѣмъ, ѿкоже рѣсе, кѣ ѿже прѣ-
 ткоритисе ѡуѣкоризѣнкѣгоо нарѣкъ
 ѿме пѣрѣ ѿнооомоу кроу'малѣи-
 оу²³⁾, ѿже и рѣм'скы²⁴⁾, сло-
 вѣн'скы же ѿтоуждѣиѣхъ пита- 20
 тисе. бѣжиже соудѣ сѣгоо по сѣхъ
 за братѣооѣвѣниѣи прѣкѣде и
 тѣкоо ѡвѣниѣнъ кѣ на ѡудѣи рас-

21) слатицѣнкѣ: М влатицѣнкѣ.

22) питанѣомъ: М ѡуѣтро питанѣомъ

23) кроу'малѣоу²³⁾: М кроу'манѣоу²³⁾

24) ѿже и рѣм'скы: М doplñuje ектѣнѣи ѡлѣотрѣиѣнѣи трафѣиѣи (de Boog 23, 19: ἐκ τῶν ἀλλοτριῶν τραφῆναι).

сѣчѣнѣ въ рѣм'ецѣи сѣк'т'ниці
црѣтковакѣ лѣ азъ .

Но рѣм'ѣже придоучишесѣ рѣ-
моу ѿ ѿнать ѿеланоу кыти и
5 коеводоу лѣ ѿѿѿ. ѿ нѣ же въ
B24. пѣк'тоо коеводоу именовѣ мални.
и позавидѣнѣ кыкѣ моужества
ѿдоу рѣи ѿпѣководоу сѣи'кантика,
ѿмоужѣ имѣ фѣв'роуарѣ, прѣкѣ-
10 ца изыгнати сѣи'канткы гра
6ba малыкѣ. потѣм'же приишѣ гѣ-
лани прѣишѣ поцию рѣмъ, многы
зѣлашѣ на коньцѣ гѣлѣмаго
сѣѿ'гнѣа мѣа. сѣи'кантѣже разоу-
15 мѣк'ишѣ прѣтнѣ гра и кѣжѣишѣ
призвашѣ пакы сѣ ѿ'моленнѣмъ
кеводоу мални на помощѣ. иже
и сѣбракѣ множѣтвоу коиѣи и
прѣишѣ гѣлы покѣ кѣ. и ѿдрѣ-
20 жа ѿвнѣ рѣмъ мални и печалѣнѣ
выкѣ прѣишѣа ѿгоу ради сѣѿ'гнѣа
мѣа, сѣкрати дѣи мѣа, ѿко кес-
честѣнѣ въ кѣ рѣмоу, затрѣи имѣ
ѿмоу не ѿцѣ гѣлѣишѣ тако. сѣха-
25 тнѣжѣ и крага коеводоу фѣв'роуарѣ
и разграбнѣи ѿгоу имѣишѣа и на-
га сѣвѣлкѣ и ѿвѣнѣи рогозѣиною
сѣш'вѣною ѿ листнѣи и труѣвѣи,

ѿужѣмъ прѣишѣсѣмъ, покѣла па-
лич'никоу кыти ѿдоу и гѣлѣи:
изыди фѣв'роуарѣ! и тако кес-
чѣстѣнѣ изыгнѣи кыкѣ²⁵⁾ ѿ рѣ-
ма ѿсѣчѣнѣи кы. сѣѿ'гнѣажѣ мѣа 5
фѣв'роуарѣа парѣ. ѿко достоинноу
соушѣи заочѣстѣи мѣа въ имѣ
фѣв'роуарѣи кѣлѣишѣ .

Но прѣишѣ рѣи'кѣжѣ ѿр'таѿер-
ѿи црѣа пѣр'сѣагоу црѣткова хоѣ 10
сѣи ѿѿ, ѿко покѣвакѣ ѿѿп'тѣ B25.
прѣишѣи ѿгоу кѣсѣгоу и пог'жѣи, 6bβ
црѣткѣѣицоу кѣ ѿѿп'тѣ тога
нектакоу, сѣкор'шѣмоу магнѣ
лѣкан'ноу, сѣи рѣ, кѣ ч'рѣи'кѣ ко- 15
доу кѣлѣи'ишѣ кааниа иѣкаи
ѿорити, и поз'иак'ишѣи прѣетнѣ
ѿѿп'та, кѣжа ѿдѣи кѣ маки-
доннѣи из'мѣи'ишѣи црѣкѣѣи ѿдѣ-
жѣи и ѿкѣи мѣчѣи'ишѣи иѣкыишѣи 20
и магѣишѣи ѿѿп'тѣкыишѣи покѣза-
ишѣи и прѣишѣишѣи коуѣишѣи, знаишѣи
ѿ толѣи фѣи'и'ноу и ѿи'и'ишѣи
жѣи' ѿгоу выкаѣтѣи и сѣѣднѣи-
каѣт'сѣи и тако кѣлѣишѣи дѣишѣи 25
сѣи'и'ишѣишѣи сѣи'и'ишѣишѣи ро-
ди ѿлѣѣи'ишѣишѣишѣи .

²⁵⁾ кыкѣ: М бысть.

Бѣ македониѣ црѣкова^ѣшоу^ѣ
 филиппоу^ѣ лѣ^ѣ к. ииже въ паницѣ^ѣ
 детаію новиноу^ѣвшоу^ѣ въ нѣм^ѣже
 и градѣ съзак^ѣ наре^ѣ имѣ^ѣ емоу^ѣ
 5 десалоникъ .:

По филиппѣ^ѣже црѣкова надѣ^ѣ
 македоонію^ѣ александру^ѣ снѣ^ѣ егѣ^ѣ.
 иде^ѣ и дари^ѣ арамскы^ѣ съ^ѣ хромъ^ѣ
 црѣкѣ^ѣ ѿбѣла^ѣ въсоуду^ѣ. въ чет-
 10 врьтоѣ^ѣ же лѣтоу^ѣ црѣкѣ^ѣ егѣ^ѣ
 въстави^ѣ бѣ^ѣ асиріѣ^ѣ и персѣ^ѣмъ
 и мидѣ^ѣи^ѣ и парѣ^ѣфномъ^ѣ алек-
 сандра^ѣ македоонскаго^ѣ црѣ^ѣ.
 иже^ѣ и ѿплъчѣ^ѣкъ на дарѣ^ѣ црѣ^ѣ
 15 перскаго^ѣ и прише^ѣ въ визъградѣ^ѣ
 вѣрѣ^ѣскы^ѣ и стежа^ѣ тоу^ѣ мѣстоу^ѣ,
 7аа идеже^ѣ и люи^ѣ свое^ѣ кое^ѣ учиникъ,
 В26. наре^ѣ имѣ^ѣ емоу^ѣ войнство^ѣ. ѿ^ѣ тоу-
 доу^ѣже прѣше^ѣ малоу^ѣ и прѣведѣ^ѣ
 20 и люи^ѣ свое^ѣ, дарова^ѣ имѣ^ѣ злато^ѣ
 многоу^ѣ и мѣсто^ѣ златѣ^ѣ градѣ^ѣ
 наре^ѣкъ^ѣ вѣтрѣ^ѣмисѣ^ѣ іако^ѣ же парѣ^ѣ-
 досѣ^ѣ съ^ѣ великою^ѣ силою^ѣ на вѣсто-
 ныѣ^ѣ страны^ѣ и грады^ѣ. и тѣрь^ѣ
 25 прѣше^ѣмъ^ѣ мѣ^ѣеникы^ѣ посла^ѣ къ^ѣ іоу-
 деѣ^ѣ просѣ^ѣ на персѣ^ѣ помощь^ѣ.
 ѿ^ѣниже^ѣ не^ѣпріѣ^ѣмше^ѣ дарѣ^ѣ кое^ѣе^ѣсѣ

іако^ѣ подроу^ѣчни^ѣ реки^ѣ и клевет-
 ници^ѣ 26) емоу^ѣ не^ѣртовати^ѣ егѣ^ѣ,
 развѣ^ѣрив^ѣсѣ^ѣ александру^ѣ нападе^ѣ на
 іоуденскоу^ѣ землю. архіеренже^ѣ и-
 а^ѣддоу^ѣсѣ^ѣ, сѣ^ѣен^ѣни^ѣчьскоу^ѣ ѿдеже^ѣ
 ѿ^ѣдѣ^ѣав^ѣсѣ^ѣ по^ѣ вѣ^ѣтвѣ^ѣнomoу^ѣ ѿ^ѣкрѣ-
 венію^ѣ въ^ѣ оу^ѣдивленіи^ѣ и вѣ^ѣрѣ^ѣ
 александра^ѣ изыде^ѣ въ^ѣ срѣ^ѣтении^ѣ егѣ^ѣ.

Бѣшеже^ѣ архіе^ѣи по^ѣ дрѣ^ѣвнѣ^ѣмъ
 таковоу^ѣ ѿдеже^ѣ ѿ^ѣдѣ^ѣанк^ѣ: по^ѣ
 10 ди^ѣроу^ѣ хѣ^ѣ ѿ^ѣдѣ^ѣав^ѣсѣ^ѣ сѣ^ѣи^ѣ рѣ^ѣ
 ризоу^ѣ позалі^ѣенoу^ѣ ѿ^ѣ гла^ѣкы^ѣ до
 ногоу^ѣ. и по^ѣа^ѣсомъ^ѣ по^ѣа^ѣса^ѣи^ѣсѣ^ѣ
 ѿ^ѣ порѣ^ѣфѣ^ѣры^ѣ и вѣ^ѣсѣ^ѣмъ^ѣ и а^ѣкин^ѣ-
 домъ^ѣ и златѣ^ѣомъ^ѣ и^ѣзк^ѣп^ѣи^ѣренію^ѣ. 15
 ѿ^ѣвѣ^ѣточении^ѣже^ѣ рѣ^ѣзѣ^ѣ еже^ѣ къ^ѣ но-
 гамъ^ѣ до^ѣлоу^ѣ кы^ѣт^ѣкы^ѣ и^ѣмѣ^ѣше^ѣ
 сѣ^ѣи^ѣш^ѣкѣ^ѣны^ѣ и по^ѣсѣ^ѣрѣ^ѣ и^ѣхъ^ѣ златы^ѣ
 звѣ^ѣновы^ѣ. и створ^ѣише^ѣ ѿ^ѣ до-
 лоу^ѣ ры^ѣзы^ѣ егѣ^ѣо^ѣ знаменіа^ѣ іа^ѣкѣ^ѣ цѣ^ѣкѣ^ѣ-
 то^ѣкы^ѣное^ѣ прозѣ^ѣвени^ѣи^ѣ иже^ѣ ѿ^ѣ а^ѣкин^ѣ-
 доу^ѣ и порѣ^ѣфѣ^ѣры^ѣ и чрѣ^ѣвлени^ѣцоу^ѣ
 и^ѣ вѣ^ѣсса^ѣ соу^ѣкана^ѣ, и створ^ѣише^ѣ пра-
 нѣ^ѣрѣ^ѣцѣ^ѣ ѿ^ѣ зла^ѣ чиста^ѣа^ѣ приложіи^ѣше^ѣ
 и^ѣхъ^ѣ по^ѣсѣ^ѣрѣ^ѣ кы^ѣт^ѣкѣ^ѣ на^ѣ знаменіхъ^ѣ 20
 и^ѣ сподіи^ѣе^ѣ ризы^ѣ ѿ^ѣкрѣ^ѣтѣ^ѣ. 7а^ѣв

Одѣ^ѣав^ѣсѣ^ѣ и^ѣ нноу^ѣ ризѣ^ѣ ѿ^ѣ
 вѣ^ѣси^ѣ и а^ѣкин^ѣда^ѣ и порѣ^ѣфѣ^ѣры

26) подроу^ѣчни^ѣ реки^ѣ и клеветници^ѣ: М подроу^ѣчници^ѣ и клеветни^ѣцы

и чрък'ленице и зла и ксац'кмъ
 в27. шаромъ прѣоу'крашена и ист'кана
 и даже до бедроу сѣх'оде и по-
 ѿсоомъ побыи прѣвоомоу ѿпо-
 лсанъ, иже ѿпомидъ и ѿфоудъ
 нарицааше. т'км'же и ѿк'ула врь-
 х'ѿв'н'юю 27) свою ѿдежоу и ме-
 пока, на н'киже в'ѣхоу прикрежени
 накоемъ рамѣ златѣмъ искоу-
 шенѣмъ ѿк'ѣти и иини кѣ камени
 келацин, добротоу прѣх'ѿдеице и
 чаккѣмъ недѣммысанами, иже ѿ
 сѣставъ четыри и протикоу
 дроу'гъ дроу'гъ прѣлеже 28) и та-
 коже златоомъ ѿтвержени и
 тронца каменіе сѣставъ имоуше,
 чюна вещь зрѣи'мъ ѿкаашесе:
 прѣк'ѣи оу'к'ѣ и м'ѣи сѣр'доиша
 тепазѣ и смарагда, в'торынже
 в20. ѿгли ѿспѣи сампфиръ, третини же
 агиръ ѿмедѣи ѿх'ать, четверь-
 тынже златокамѣи ѿнихи и
 кириани, и къ кѣ сѣхъ патрі-
 арх'ѿмъ и зѣкаи'на имена кое-
 моужоу каменю своѣгоо племени
 в7a 25. начѣл'ник имоуше и ме. разоум'ѣти
 же ѿфоудоу ѿв'дрьжанинъ. педъ

сѣи ѿстоиани и мѣи кѣжѣ ѿ
 иногоо и педъ четворооу'тленъ
 ѿ прѣсѣхъ, такожеже и ѿсѣдъ
 докритоу ѿкраиенъ ѿко же лѣ-
 по и тѣ' ѿфоудъ ѿкрескѣи фоесъ 5
 именоватисе, ѿланик'с'кынже сло-
 кескѣи и ѿкаиенъ именованіе се.
 иже дѣлаи кѣ х'оте пок'ѣдти
 пок'ѣдоу ѿкаиоу глааше.

толика ѿк'ѣи ѿкаменин тѣхъ 10
 сѣианіе сѣк'ѣлоостъ, ѿкоже иног'а
 коинѣи поколѣбатисе ѿдиган-
 ниѣмъ; пачеже ѿдаман'токоу ка-
 меню знаменна ѿорицоу народоу
 слоучаюцоу сѣи призывати на 15
 помоу'и. по сѣрѣвод и м'ѣи ѿкоже
 зѣк'зоу в'сезатоу и ѿк'ѣи сѣе
 дѣа змарагда и мѣи, по сѣрѣже и хъ
 ииена кѣ колѣна ѿсѣлка и по-
 сѣрѣ двою змарагдоу, каменъ 20
 ѿдаманѣи. иже оу'к'ѣи хотѣи
 сѣи'ныкѣи кѣпросити кѣи, при-
 кезаиіе игоо на ѿпомиди по сѣрѣ
 прѣсѣи и протѣгъ роу'цѣи ѿ долоу
 ѿв'ѣтаиіе прострѣти длани 25
 скон ѿкоже кѣв'чежеи ѿв'ѣсть.

Тѣже рѣ саоу'лкѣи кѣ сѣи'никѣи 26b

27) врьх'ѿв'н'юю: М врьх'ною.

28) прѣлеже: М прѣдлежоуше.

хотѣ парать скоро ѿпакчи^тнсе:
 сѣгнн роуцѣ скон и кз'ам
 ѿфсдѣ. и тако проче^н кзрѣ на
 ѿфоудѣ выпрашааше ба, кпро-
 5 шеніи кпоуша^н и звѣст'но и
 пачеже кь ^ѣадаманть камень,
 ѿко кь ^ѣнепрмѣн'ноу кѣрь, ѿ
 бжїа прѣмѣнїа и измѣнїа
 сказоваше ^ѣкк²⁹) боуца^а. ^ѣа
 10 ^ѣбо тьмкнъ быкааше, сѣмрь
 повѣдааше, чркмкнъ же зака-
 ланїа, кѣлкъ же прѣмѣнїи
 бжїи прознаменоваше. и кь снмъ
 кѣху^ѣ и писанїа ѿ мѣдн чисты
 15 створен'на и кь ѿбражен'на по-
 конижоо стѹхн по ^ѣвренскѣмоу
 ѿ'фактѣоу. пх'же лѣнѣ и приносѣ
 сѣрен'никъ ^ѣкн и поставлѣн
 на ѿфоудѣ и такѣ выпраша^н,
 20 ^ѣбнѣ испралаа ху^ѣсѣ бжнмъ
 движенїемъ стѹхнѣ ѿкалюше
 свѣтлѣ помоу^ѣ или погублен-
 нїе. и иже ^ѣкн кѣше кпро-
 шенїи и кѣрь по разоу^ѣмоу бжню,
 25 ^ѣиспралаху^ѣсѣ ^ѣдина показуѣа
 ѿ; ^ѣцелїе безъ хотѣнїа бжїа
 прилоу^ѣчааше, ^ѣисправ'лаху^ѣсѣ
^ѣдина, ^ѣназнаменюѣа ѿже нї.

также же и ѿны^ѣхъ кпро-
 женн^ѣхъ гнн^ѣхъ иже ѿкѣ быка- 8аа
 ѿмы^ѣхъ свѣтлоо и разлч'но
 прилоу^ѣчааше ^ѣеды всакѣ блгоо
^ѣскоу^ѣснїи^ѣмоу^ѣбывааху^ѣ. ^ѣцелїеже 5
 гнѣкнъ бѣше ѿмъ, ннчтѣже
 ѿмъ зала^ѣкнн^ѣхъ снхъ ѿвѣ-
 цааше нї ѿ бжткннѣ ѿкѣ-
 кеннї, аї прѣкѣ.

Тѣже рѣ, кнѣ^ѣ саѣ^ѣль пакк 10
 и^ѣдо пламен'никъ и ^ѣсѣ^ѣсѣ и и^ѣзъ
 мкннѣ сѣ^ѣце ^ѣдо зѣло. и кь-
 проси глѣ и не ѿкѣца ^ѣмоу^ѣ
 гѣ. и кь сннн^ѣхъ и кь повѣте^ѣ
 и прѣцѣ и не ѿкѣца ^ѣмоу. и 15
 тогѣ^ѣ саѣ^ѣль ^ѣотрокоомъ^ѣсвопѣмъ:
 ѿбрѣцїте мн женѣ кь чркѣ^ѣ
 ѿмоу^ѣцоу, на глѣкѣ же носѣнн
 пла^ѣть златъ, ^ѣрх'їерей^ѣ аї мнтра,
 аї кнѣаръ глѣмѣ, нанѣмъже не- 20
 та^ѣль златъ' лежааше начѣлѣ^ѣ
^ѣдо кь нѣмъже писан'мн сѣрен'-
 никъ бжнїи ѿменоканїа кь ѿбра-
 жаше. ѿкоже тѣ сказа бжнѣ
 ѿменоканѣ ^ѣке кь мѣ^ѣсѣо глѣ: 25
 ѿзъ ^ѣсѣмъ сннѣ. сѣже по ^ѣврен-
 скѣмоу ^ѣнензрен'но ^ѣкн ѿме-

29) сказоваше ѿкѣ: M doplňuje людем.

ВЗ0.
8ар

поуѣт'се. не^идомысли^иво вѣ^и ѿмъ
сконамъ ѣзыкомъ про^ик'кратн. ин-
шег'же се тркамъ стѣх'нѣамъ.
т'км'же ѿ тркамъ инсмен'мнѣ^и
5 глаг'ть, нарицают'же нѣ^иоо сама-
риѣне і ѡ^иже іоу^иденеже а^ина.
іерениц'кн ѡ^икѣ ѡ^идеж'ди трн^и
числ'н'кн шарь мысли^иво четы^ире
вкше стѣх'н, ѡ^инх'же вксачк-
10 скаа скккстакн, ѿх'же ѡ^ирх'іерен-
танно же ѿ мысли^иво приѡ^идк-
ваѣмъ ѿ вѣ^и стѣа при^ио вѣх'оде ѿ
т'кмъ оо мнр'к вѣсѣмъ вижитѣамъ
ѿ га мнлоостига скт'карааніе.
15 Кѣск сѣ^икѣ вѣ мкстѣ^и землѣ
ѡ^икин'ѡ^ижкѣ вѣ мкстѣ^иоо кѣз'дѣ^иа,
пор'фиражѣ^и мкстѣ^иоо кѡды чрк-
клен'но^ижкѣ вѣ мкстѣ^иоо ѡ^игнн, ѿ
кѣ^их'оу ѡ^ина сѣ^икѣ ѡ^иклен'на, ѡ^инаже
20 разоу'м'на.

Искѣ^инн^исѣ^икѣ^инн^иа^икѣ^инн^иоу^итрк-
юдоу ѿ кѣ^икѣ^июдоу златѣ^иомъ по-
крѣ^ивна, крѣх'же ѡ^им'кше ѡ^ист'канъ
ѡ^и разан'нх'кѣ сѣ^ираклѣна ша-
25 роовъ. ѡ^икѣ ѡ^их'ѡ^и вкше сѣ^иннъ,
ѡ^ик'же родн'нх'кѣ видѣ^и, ин'же
ѡ^икин'ѡ^идоу приан'чнъ, кѣ^исѣ^ижѣ вѣ^икѣ^и
ѡ^им'кше шарь. ѡ^иже четы^ире стѣ-

х'н вкше ѡ^икѣ^и р'к снѡ^ик'данинъ:
ѡ^икин'ѡ^ижѣ ѡ^их'ѡ^и вѣз'доу^их'оу снѡ-
внѣ, родннх'нжѣ видѣ^и ѡ^игнн,
снннжѣ сказѡ^иуѣт'кѣ морѣ; тоѡ^ивѣ^и
интаѣт'кѣ кѣ^икнѣннѣ ѡ^и ин'же 5
такоѡ^ивѣ^и кѣ^икаѣт'кѣ зракъ, кѣ^ис'ѣ^ижѣ
землю, ѡ^и сѣ^инъ кѣ^и прозѣ^иватнсе
глаг'тсе, ѡ^икожѣ ѡ^икѣ^и ѡ^иклен'на кѣ^иа- 8ар
скнѡ^иу ѿ^и плооды^и разан'нх'н, ѡ^икожѣ
дѣ^ижѣ ѡ^иснѡ^иу^ирнн ѿ^и топаѡ^истоу. вѣ^и 10
сѣ^икѣ сѣ^ирен'ннх'кѣ кѣ^иакоу^и жкрасн
красѡ^итоу, ѡ^инъ жѣ^и сѣ^идн^иклен'нѣ ра-
заннчнѣмъ ѡ^икѣ^ираза, сам'кѣ^ижѣ сѣ^ирен'-
нн паѡ^иу'чанъ, ѡ^икожѣ ѿ^и л'кнѡ^и дѣ^исѣ^и
жкрасннн ѿ^и добро^идѣ^ит'каню ѡ^и 15
л'кнѡ^истоу ѡ^идѣ^икѣтнсе.

такѡ^и сѣ^икѣ ѿ^и сѣ^и такоѡ^ию ѡ^иде- ВЗ1.
жѣ^и же ѿ^и сѣ^иакоу^и сѣ^и прочнннннжѣ
сѣ^ирен'ннх'кѣ нннн^и30) ѿ^и град'нх'мъ
мнѡ^ижѣ^ит'коомъ сѣ^ирен'нѡ^и л'кн'нѡ^и 20
ѿ^и кѡ^ил'нѣ ѡ^инѣх'кѣ ѣзыкъ сѣ^икѣ^иврѣ
ѡ^ирх'іерей сѣ^ирѣ^итнннѣ ѡ^илѣ^ижѣ^иа^идр^и на
мкст'кѣ рѣ^ик'нѣ стѣ. ѡ^идеже начѣ
добро^иста ѡ^иркѣ^ивна ѡ^иклен'на вѣ^икше.
народѣ^ижѣ жѣ^икѣ ѡ^из'дѣ^илѣ^и видѣ^икѣ 25
ѡ^илѣ^ижѣ^иа^идрѣ^и кѣ^икѣ^ила рнза, іеренжѣ
прѣ^иктѣ^иннѣ^ире кѣ^и вѣ^исѣ^их'кѣ сѣ^и мнѡ-
зѣ^имъ кѣ^иаго^иснннннѣмъ ѿ^и чнѣ^исто-

30) ннннѣ оmyl: M jen сѣ^иренннх'кѣ.

тоу, ѿр'хїереа же въ акин'дѣ ѿ
 златѣ оукрашена ѿ на главѣ ки-
 дарь ѿмоуца ѿ злат'ноо наніе
 блистаниі, ѿдеже бже ѿмѣ напн-
 сано бѣше, ꙗкоже рече н ѿ стран'-
 нѣмъ видѣти. ѿднвалъсе ѿлеѡн'-
 дръ ѿ ѿ колеснице ѡбни скороичкы
 ѿ престоупль єдинъ поклонише
 8 ѿ бжтвѣноомоу ѿмени ѿ ар'хїереа
 10 лѡб'за. ѿгѡже в'си ѿоуден єдиноо-
 гласноо съ ѿрхїерѣмъ прилежноо
 ѡблѡбываше.

сѣр'скимъ же црѣмъ ѿ прочимъ
 оуднвалъшемсе ѿ ѡкарїати мыслъ
 15 ѿлеѡн'дрѡкоу неразоумѣвшѣ ѿ
 пѣр'меноу воеводѣ паче почю-
 див'шоусе ѿ негодовак'шоу, по-
 ннже ꙗко нѣкыи ѿже подѣ вла-
 стнѣю падѣ покланнсе, ре ѿле-
 20 ѡн'дръ: не ѿр'хїерѣю поклооних'се,
 нѣ ѿже ѿ негоо бгоу почитан-
 момоу, ѿже мнѣ помѡщъ на соу-
 прѡтнвннхъ дающѣмоу. ѿгѡ водъ
 ѡбѡ ѿже на пѣрскѣ помыслихъ
 25 воеданиі ѿ несмѣтахъ мноооыи
 ради силы ѿхъ, ꙗкнсе мнѣ въ
 снѣ въ ѡбразѣ³¹⁾ сегодѣ ѿр'хїереа

бѣ ѿ дръзати мн повелѣ ѿ ѡср'-
 дни спѣш'ноо ѿмѣти: глѣ тобооу
 разорѣ пѣр'скоюу силоу. тѣмъ же
 сѣ ѡзрѣвъ въ тацѣ ѡдежи ѿ
 сн'нои поменоу въ видѣніе, въ
 лѣпотоу поклооних'се.

снѣ рѣкъ къ своемуу пѣр'менѣ^{в32)}
 ѿ ѿрхїереа ѣмъ за десноу роукоу,
 ѿрѣмъ послѣдоуѡщемъ, въ
 градѣ ѿрѣмъ въниде ѿ съ мно-
 гѡу ѿ ѿоуден прнѣтъ бѣ радо-
 стию. кннж'ници же кннгоу да-
 нїла прннесъше, пррчѣствоо ѿгоо
 тѣлковаахѡу ѿже ѿ нѣмъ³²⁾ ѿле-
 ѡн'дрѣ пррчѣ, ꙗко побѣнѣтъ ѿтерѣ¹⁵
 ѿ макѣдонїанъ цртѡо пѣр'ское
 прѣнѣти. нже ѿ сѣмъ паче ра-
 доостнѣ бывъ ѿлеѡн'дръ ѿ на
 сѣпен'никъ въшѣ пожрѣтъ бѣн
 по ѿр'хїерѣнскоомоу наставленнѣю.²⁰
 тѣ же ѿрхїерѣ ѿ в'сѣ сѣпен'никы
 достоолѣпноо почѣтъ ѿ свѣт-
 лыми ѿ великыми завѣсамн
 цркѣ ѡкраснѣ, на пѣр'сы понде.

ѿоуден же нѣкыи на помѡщъ²⁵
 прнѣмъ, въ ннхъ же бѣше болш
 нѣктѡ ѿменемъ мосамамъ хытръ

³¹⁾ въ ѡбразѣ: М въ ѡбразъ.

³²⁾ ѡ нѣмъ: М ѡ томъ.

по^дшн ѿ стрѣлцѣхъ и^нкѣтѣо до-
 бросполученъ, иже и^доу^ремъ и^мк
 вавилоньскыи по^утемъ вл^ххъ
 и^нк^хи иже п^тницами вл^хкоу^е
 5 и кѣк прѣх^ооде, въпрошенъ въ
 киноу прии^ни^нхъ лю^ди и ѿк^к-
 цавъ вл^ххъ показан³³⁾ п^тницюу
 гла: ѿ^тце о^уб^ѣ недвижима прѣ-
 бо^уде, на^ткостн неко^уде кѣк^м,
 10 ѿ^тцел^ѣ же въстакъ нена^прѣк^ѣ по^л-
 титъ, прѣкаритъ; ѿ^тцел^ѣ же на-
 задъ, вѣжати. ѿ^ткн^ѣ и сна мос^ѡ-
 манъ слышавъ ѿ вл^ххъ и та^н
 9аѢ ло^ук ѿ^твл^ѣк^ѣ, с^дари п^тницѣ. ѿ
 15 н^ѣиже вл^ххъ о^скр^ѣкн^ѣсе. и иже
 л^ѣстн^ѣ порак^ѡщени, при^не къ ро^у-
 цѣ м^рт^ѡкоу п^тницюу, ч^то м^ѣ р^ѣ
 в33. ѿ^тка^рѣ^те, за^кѣ бѣ^сѡ^ѡе? како с^ѡв^ѣ
 сна ии с^ѡво^ѡго с^ѡс^ѡн^ѣа про^ѡк^ѡд^ѣ,
 20 кашюу по^л’зоу къ^ѡк^ѡститъ? ѿ^тце
 во бы мо^ѡщ^ѡно былоо про^ѡв^ѣк^ѡд^ѣти
 бо^уща^ѣ, не кн^ѣ на сна м^ѡкетѣо
 пришла, бо^ѡщ^ѡн^ѣсе, да^не ѡ^тстрѣ^ланъ
 и^н по^ѡго^ѡубитъ мос^ѡсамъ. и сна
 25 рек’шоу ѿ^тмоу посрам^ѣни^ѣе з^ѡкло^ѡ
 ѿ^тле^ѡѡ^ѡн’дръ же прот^ѡивоу о^пл^ѣ-

чисе дар^ѡу въ ник^ѡполи кн^ѡс^ѡ-
 цѣмъ. и с^ѡг^ѡ повѣ^ѡж^ѣ и мно^ѡг^ѡ
 с нимъ посѣ^ѡк^ѣ, прѣ^ѡѣ^ѡтъ ц^ѡрѣ^ѡкоо
 ѿ^то^ѡ к^ѡе и п^ѣр^ѡск^ѡе в’се и м^ѡнд^ѡ-
 ск^ѡе и п^ѡр’ѡ^ѡк^ѡн^ѡск^ѡе и в^ѡв^ѡл^ѡн^ѡн^ѡ- 5
 с^ѡв^ѡю стр^ѡноу и и^нк^ѡд^ѡн^ѡск^ѡе стр^ѡ-
 н^ѡи в’се и ц^ѡрѣ^ѡѡ^ѡ и^нхъ к^ѡр^ѡмъ
 ц^ѡрѣ^ѡт^ѡ в^ѡн’да^ѡк^ѡн^ѡ в’до^ѡн^ѡцѣ ц^ѡрѣ^ѡ-
 ко^ѡущ^ѡи^ѡ въ к^ѡн^ѡс^ѡт^ѡрк^ѡн^ѡ и^нк^ѡд^ѡн^ѡ,
 иже и к^ѡз^ѡк^ѡмъ ѿ^то^ѡ такоо. 10

ѿ^тв^ѡк^ѡч^ѡн^ѡ к^ѡ и^нма^не ѿ^тле^ѡѡ^ѡн’дръ
 сѣ посл^ѡан^ѡм^ѡи ѿ^тн^ѡн^ѡг^ѡ с^ѡл^ѡк^ѡ 34)
 къ со^ѡп^ѡр^ѡт^ѡив^ѡн^ѡмъ ц^ѡремъ в^ѡх^ѡо-
 д^ѡити въ ѿ^тв^ѡр^ѡзъ ко^ѡн^ѡа и в^ѡд^ѡк^ѡти,
 какъ и ц^ѡрѣ ѿ^тн^ѡк^ѡ. в^ѡн’да^ѡк^ѡн^ѡа, с^ѡв^ѡ 15
 сѣ ѿ^тв^ѡк^ѡ’и^ни на^ѡч^ѡр^ѡта, какъ и в^ѡ-
 д^ѡк^ѡн^ѡи^ни и ка^ѡк^ѡвъ н^ѡма в^ѡк^ѡл^ѡк^ѡт^ѡ. 9аѡ
 и разо^ѡум^ѡк^ѡ’и^ни, ѡ^ѡко не л^ѡк^ѡк^ѡ и
 в^ѡд^ѡк^ѡн^ѡи^немъ, зо^ѡу^ѡк^ѡи и^нмъ в^ѡ-
 л^ѡк^ѡи не^ѡв^ѡрк^ѡк^ѡи^ни и ѿ^тд^ѡно с^ѡв^ѡ 20
 ѡ^ѡко в^ѡклоо, др^ѡу^ѡгое же ч^ѡрк^ѡно,
 ѡ^ѡс^ѡм^ѡѡ^ѡн^ѡи въ с^ѡвѣ сна и к^ѡн^ѡк^ѡ-
 шюу ѿ^тмоу к^ѡ не^ѡи въ к^ѡѡ^ѡт^ѡ сѣ
 посл^ѡан^ѡн^ѡм^ѡи ѿ^тн^ѡн^ѡг^ѡ с^ѡл^ѡк^ѡ 35) и
 по^ѡзн^ѡак’и^ни ѿ^т зна^ѡмен^ѡи с^ѡдр^ѡж^ѡа 25
 и г^ѡлю^ѡщ^ѡи: ѿ^тле^ѡѡ^ѡн’дрѣ ц^ѡрю, м^ѡр^ѡк^ѡ
 къ^ѡк^ѡ при^ѡѣ^ѡтъ, иже на те^ѡбѣ при^ѡѣ^ѡтъ’.

33) показан: М показоуе.

34) сны: М слы.

35) сны: М слы.

ѡн'же ^чре ѡ: ковар'ства ради ѡ
хытрѡсти разоумѧ твоего не
връжѡу те ѡ сны твоѧ ѡ
цртвоо твоѧ съхраню ѡ възмоу

5 тебе жѡу. ѡже ѡ възмы ѡ въ
В34 ѡуп'тъ прии ѡ великою ѡле-
ѡандрѡ въ свое съзавѡ ѡме,
пакы възвратисѧ въ вакѡлнѡ.
Въ нем'же ѡскѡчасѧ, снѡ лѡ^т
10 лѡ, цртвовавѡ лѡ, ѡкѡ.

Многы ѡбѡ ѡ инѡ повѡдѡ
ѡ вѡд'но сказаѡмы ѡ словѡ
прхооѡща сѡгѡ дѡла. сѡгѡ раѡ
крилата пѡрдѡса прѡркѡ ѡгоо про-
15 вѡдѡ, вѡзсѡ ѡ зѡл'носѡ ѡ теп-
лѡ ѡ ѡже кѡнезѡпоу прѡти
ѡмѡ кѡселѡн'поѡ сѡ рѡт'мѡ ѡ
повѡдамы ѡвлѡенымы. глѡтъ жѡ
сѡ, ѡко ѡ фѡлософа ѡкѡеого
20 слышавѡ рѡк'ша ѡко не прѡдѡшь
мѡръ ѡ, гѡр'ко въздѡх'ноу: ѡще
ѡбѡ непрѡхооѡдимѡ ѡ, шѡчѡже
9b ѡдрѡжа. сѡце бѡше вѡмоуѡркѡ ѡ
вѡлѡдѡшьнѡ ѡ довлѡ, ѡкоже възѡу
25 хвалимѡ бѡше ѡ чѡдѡнѡ. пѡче-
же за цѡлоомоуѡдрѡ ѡгоо ѡ ра-

зоумѡ ѡ многогѡо ковар'ства
ѡ любовоомоуѡдрѡ.

Ѣ ѡриостоѡта ѡуѡ ѡуѡн'сѡ
к'сѡ хыѡости словѡсѡн'ѡ до-
кѡн'ца наказѡнѡ бѡ; храб'рѡ зѡ^в
ѡ вѡзѡ³⁶⁾ снѡ, ѡ вѡдѡвѡ ѡдѡно-
мыслѡна сѡбѡ ѡпопоу ѡкѡеого
зѡлоо проѡшасѧ, рѡ кѡ немѡу: ѡлѡ
ѡвѡчан прѡмѡвѡнѡ лѡ ѡуѡтѡ. кѡ
цѡлоомоуѡдрѡ мнѡзѡ зѡраша-
нѡсѧ, ѡкѡленѡишѡ в'сѡмѡ стѡори
снѡ по повѡдѡ. ѡбѡ пѡкѡн'ни-
В35 цѡу³⁷⁾ прѡи дѡшѡри дѡриѡкѡ
сѡкѡтѡльствѡваны ѡмѡти до-
брѡтоу дѡстоѡчѡд'ноу, нѡвѡкѡти
ѡхѡ вѡсѡхѡтѡ, сѡврѡн'но зѡлѡ
ѡ възмѡет'ноо ѡ смѡн'но бѡти
рѡ, ѡжѡ моуѡже моуѡжѡкѡ повѡ-
дѡны ѡ жѡны³⁸⁾ стѡртнѡ по-
вѡдѡтѡсѧ.

ѡже ѡ до вѡпоуѡтрынѡ ѡнѡ-
дѡи ѡ ѡб'хооѡѡшоу к'сѡу землѡ,
ѡкѡнѡнѡ великою рѡкоу, ѡ кѡ-
лѡкѡ ѡсѡѡвѡ крахѡман'скѡ до-
стѡнѡ, ѡхѡже ѡ чѡпоѡ ѡ пѡче
25 чѡкѡкѡ житѡи ѡ же кѡ кѡкѡ

36) вѡзѡ: М дѡзѡ.

37) пѡкѡн'ниѡу: М пѡкѡныѡ.

38) ѡ жѡны: М ѡ жѡнѡ.

ѿакоже ѿ ѿ нильскоѿ рѣцѣ
рѣше неиз'лѣчатисѣ къ ѿна вѣр-
мѣна, нѣ прѣполакамаючисѣ жет'-
вѣ напоити ѿѿп'тъ, ѿакоже
5 в'сакоѿ с'лнцоѿ зноѣмъ ѿ соу-
шающѣ ѿ змалающоѿ дроу'гнѣ
рѣкы, сѣнже зѣло ѿхоу'дѣмѣ.

ѿ створ'ше сѣ женами скончи
10 ба днинъ м., пакы прѣходѣтъ женѣже
10 двѣ отрочети родив'ши, к'томоу
оу'же моужь ѿ непрѣходоу'ти къ
в37 нѣи ѿ ѿна ѣвѣ къ ѿномоу при-
ближаѣт'сѣ, многогоу ра благо
говѣни'ства. ѿщеи же прилоу'-
15 чѣт'сѣ неплоды къ ннхъ ѿвѣрѣ-
стисѣ до пѣтъ лѣтъ, прѣходоу' моужь
ѿ ѿ сѣвкоу'плаѣмъ, ѿще не-
родн, к'тоомоу кнѣи непрѣближа-
ет'сѣ. сегоу бо ради немноогоу
20 члвчнѣ ѿ тѣхъ земаи ѿ малыѣ
ра сласти ѿ ѿстѣнагоу къзрѣ-
жанинѣ, ѿ сѣи ѿвѣ врахманѣмъ
житиѣ ѿ прѣбываниѣ.

рѣкоу же рѣше бѣд'но прѣ-
25 ху'д'ноу бѣти заглѣмагоу поу'ти
моу'чи'тел'на, зѣрѣ ѿвѣ ѿ лють
кѣлики зѣлоу къ рѣцѣ прѣбываѣ
ѿ м[н]ѣгѣи ѿлефан'та погактити
цѣла кѣше мѣры кѣличѣства

ѿгоу. ѿже къ м. днн. прѣходоу'же-
ниѣ моужѣи ѿнѣхъ без'вѣсти
бываѣтъ по бѣтѣвнѣмоу пове-
ланию. не тѣк'мо же, нѣ ѿ змнѣе
сѣтъ къ поу'сты мѣстѣхъ ѿнѣхъ 5
кѣлици зѣла ѿако пѣдн ѿ. къ 10 бр
длы'готѣ; ѿ дѣвельствоу' многоже
ѿ сѣдн'но ѿ моу'дрѣи зижнѣтели-
коу ѿ слѣвоу ѿвѣноу ѿвѣ ска-
зѣютъ. ѿ скор'финѣ ѣвѣ пакы 10
ѿвѣрѣтают'сѣ оу' пѣдѣ, мравѣи же
къ дланѣ. тѣмъ же ѿ бѣд'ноу
прѣху'д'на соу поу'стын'на мѣста
ѿна ѿ бескрѣв'на, за страшнѣ-
ишнхъ зѣрѣ ѿ гадѣ. ѿл'фатеже 15
бывають по странахъ ѿнѣ мно-
жѣствѣ, ѿакоже ѿ чрѣдами хо-
дѣште къ коупѣ пасти.

без'лѣнѣсти бо чѣѣ ѿ кѣлики
кнѣсарѣи, брѣтъ кѣликагѣи григѣи-
рѣа, раз'лнчнхъ ѣзыкѣ ѿ ѿбѣчан
ѿ ѿбразѣи же ѿ закѣни спокѣ-
данѣ кѣкрат'цѣ такока сказоу'етъ:

къ коѣждѣоу'оу' странѣ ѿ ѣзѣцѣ
къ ѿнѣхъ ѿвѣ писѣнѣ закѣнѣ 25
ѿ, къ ѿвѣхъ же ѿбѣчан; закѣнѣ
ѣвѣ безакѣн'нымъ ѿчѣскаѣ
мнит'сѣ.

ѿ нѣхъ же прѣвѣ сѣре, ѿже на
кѣнъцѣ землѣ живущіи, законъ
ѿмоу ѿчѣскыи обычаѣ блѣудѣ
нѣкорити ѿ прѣлѣбѣ дѣати
11а ѿ красти ѿ ѿничѣжати, ѿ
ѿбнити⁴¹⁾ ѿ злодѣати ѿноудѣ.

законъ же ѿ кѣ киктрѣнѣхъ
ѿ ѿ крахманѣ ѿ вострокѣхъ,
ѿ прѣродѣтели нахзаниѣ же ѿ
10 блѣочѣстнѣ, месѣнѣ ѿсти ѿ вѣна
пѣти ѿ блѣдѣствовати ѿ
кѣсакоу злобѣ ткорити, многа-
гѣ⁴²⁾ страха бѣжа ѿ кѣрѣ; ѿ
ѿкрѣтѣ живущіи ѿ дѣнѣомъ
15 скерѣнѣ ѿбнѣсѣа творѣщемъ,
ѿнивающѣмъ се, срамънаѣ дѣю-
щнѣ⁴³⁾, крѣвѣи проливающѣмъ
ѿ прѣзѣ ѿствѣнаѣ дѣющѣмъ, ѿ
ѿже кѣ кѣноутрѣнѣхъ страна
20 сѣхъ члѣкѣ ѿдѣщѣ ѿ тоужнѣхъ
ѿбнѣащѣ начѣ ѿдоу ѿкоже пѣсѣ.

ѿнѣ законъ хѣлѣдѣмъ ѿ ка-
вѣлѣнѣнѣомъ сѣ матѣрѣмъ блѣудѣ
творѣти, брѣтѣнѣа чѣдѣ растѣ-
25 вати ѿ скерѣнѣхъ ѿбнѣати ѿ

кѣсакоу злодѣлоу ѿкоже добро-
дѣтѣлѣ сѣтварѣти, ѿцѣ ѿ далѣчѣ
ѿ страна ѿхъ соудѣ.

ѿнѣ же кѣ галѣнѣхъ законъ
женѣмъ землѣ дѣлати ѿзидати,
5 моужѣсѣа дѣла дѣлати, ѿ ѿ
кѣдѣ ѿкорити ѿкоже ѿцѣ хотѣтъ,
нѣ кѣзѣбранѣмъ ѿноудѣ ѿ мѣ-
жѣи ѿ закѣмъ. кѣ нѣхъ же ѿже
на рѣти крѣвѣ творѣтъ ѿ лѣвити
ѿже нѣзѣлѣ крѣнѣка кѣ зѣкрѣ
ѿблѣають, пѣчѣ скономъ моужѣмъ
ѿ гѣствѣають⁴⁴⁾. на празнѣцѣ же
ѿдѣльскѣ^{44а)} мѣнѣжѣство моужѣ
10 жѣи сѣдѣнѣою женѣо сѣмѣшають се,
мнѣгѣ женѣ на ѣдѣнѣогоо моужѣ
вѣдѣають ѿ безакѣнѣное ѿко
законъ добръ ѿ ѿчѣскѣ сѣдѣ-
кають нѣзавѣстѣно ѿ нѣкѣзѣ-
бранѣно.
20

ѿмазонѣ же моужѣ нѣ ѿмоу, ѿ
ѿко кѣсловѣсѣнѣа живѣтъ на ѣдѣнѣою
лѣкта кѣ крѣмѣ кѣснѣ ѿлоуча-
ют се ѿ сѣкѣкѣоу пѣлающѣ сѣ
блѣнѣжнѣмъ моужѣмъ соудѣдѣнѣ
25

⁴¹⁾ v M toto misto nečitelné.

⁴²⁾ многѣгѣ: M мн. радн.

⁴³⁾ дѣющнѣмъ: M дѣлающѣнѣмъ.

⁴⁴⁾ гѣствѣають: M господѣають.

^{44а)} на празнѣцѣ же ѿдѣльскѣ: orig.
Ἐν δὲ Βορταννίᾳ Překladatel za-
měnil Βορταννία a Βουρμάλια.

ми, ꙗкоже трѣжѣство ꙗже ѿ
 великъ празникъ вѣрѣмъ ѿно
 нарицають. ѿнихъ же къ чрѣ^т при-
 ѣмъше, пакы^и потекѣ^т въ свонхъ
 5 домѣхъ к'се. въ вѣрѣмеже роже-
 ния ѿхъ моужьскы полъ ѡб-
 вають, женѣскоже ѡжигълають.
 ѿ прилежно въспитѣють .:

По ѡлеѡан'дрѣвѣже скѣнчаніи
 10 на мнѣра начѣлѣства црѣкоѣ ѡго
 разѣлесе ѿ ѡрин'деи ѡбѣ^и братъ
 ѡлеѡан'дрѣскъ, ѿже ѿ фини'нъ,
 въ макѣдоонію пріиде. ѡн'типа-
 тръ же въ ѡронѣ црѣкоѣ, въ
 11ba 15 ѡгъп'тѣже п'толѣмѣи ааг'ныи, въ
 фини'нѣже ѿ киліе сѣр'скыи
 селек'къ, въ филик'и же фѣлѣтъ,
 къ ѡеже ѡн'тиг'онъ, въ карниже
 касан'дръ, въ ѡленѣнѣтѣжеаѣвъ,
 20 къ пѣфлагѣоніеже ѡуменіи, въ
 ѡрак'иже аенѣмѣхъ, ѿ непрѣста-
 хѣ^и придо на се къстающе, дѣн-
 деже рѣмьскѣе начѣло мѣст'наѣ
 начѣла к'са разѣбри.

25 сѣмъ же такоѣ ѿ ѡ такоу^ихъ
 рѣномъ, разѣомѣхъ ѿзмѣниниѣ

сѣтѣврѣти ѿ ѡ ѡдѣла пакы^и
 начѣныше ѿ конѣоѡѡ ѡ наро-
 чѣтии ѿ крѣп'кыхъ моужіи
 жив'ныиѣ вѣрѣмена къ кратѣцѣ
 наз'наменѣныше ѿ прочинихъ кнѣзъ^и
 ѿ црѣи ѡсрак' къспомѣнѣу'шыѣ,
 такоѣ ѡбнѣ послѣдоѡваніи аѣт'
 5 ны вѣцѣмъ приѡсноѡу'тисѣ.

ѡ ѿже прѣч'тена вѣрѣмѣна по
 келіѣдомоу мѡу'сѣю сѣѡврѣма^и
 ѿ из'ѣктѣн'киише ѿ испит'нѣ^и
 ѿ моудрѣниѣа начѣ ѡл'инѣскыхъ
 дрѣв'ныхъ вѣсѣхъ мѣдрѣцъ^и
 мѡу'сѣи ѡкисѣ, ѡкѡ^и пише ѡв'но-
 лѣмъ ѿ прѣвѣ^и кнѣгъ ѡв'рѣѡмъ^и
 15 прѣдѣ. ѡхъ же вѣтѣв'ныи ѡк'раамъ
 ѡ хал'деи пріисѣ, гѣнѣтъ кѡ
 ѡсеѣфъ, ꙗко прѣвѣ^и ѡв'раамъ^и
 11bβ зижитѣлѣ бѣ прѣновѣдѣ ѿ прѣ-
 вѣѣ сѣнѣ къ ѡгъп'тѣ чѣслѣноѣ^и
 ѿ з'ѣкѣоѡзакѡон'ноѣ ѡгъп'тѣнѣ^и
 наѡу'чи. прѣкѣ въ ѡвѣрѣтѣтелѣ
 сѣмъ хал'деи вѣныше. ѡ ѡв'рѣеже
 пріише фини'нѣ. ѡ нихъ же ѡбѣ^и
 25 кѣд'мъ сѣлѣ прѣлоѡжи на ѡл'инѣ-

45) ѿ из'ѣктѣн'киише ѿ испит'нѣ: М ѿже из'ѣктѣн'киише истинѣи.

46) по мѣдрѣцъ М doplñuje mezeru: ѿ сѣнѣсѣтелѣи по достѣѡннѣи ѡкѣлѣ-
 наѣ се. прѣкѣи кѡ моудрѣцъ (Š haec om. ex homoeoteleuto).

Ѹчитѣль показа неизрѣ^чнымъ
 сказатѣль кыкѣ, ѿ истинѣ про-
 новѣдникъ бжтвѣный. Ѹлань-
 скою бо мѡдрѡсть ѡплаукавъ
 5 ѿ звѣста⁵¹) ѡ семь мирѣ про-
 зре чинѡвѣно. ѡ нигѡ ѡвѣ ѡко
 иже надѣ вѣсѣми бѣже ѿ зиж-
 телѣа вѣсѣмъ тварѣмъ вѣдѣх^тноу^лкѣ
 истинѡу, гла^т бѡ: Искони створи
 10 бѣ небо ѿ землю.
 и мнози ѡ Ѹлань соупротив-
 на сѣмъ извѣщати дръз^лноу^лкѣ-
 ше, въ глаубинѡу не^твѣниѣ ѿ не-
 чѣтнѣа погрѣз^лноу^лкѣ, ѿ въ лѣ-
 15 поѡу. Ѹже бѡ ѡ члѣвчскѣаго
 помысла^л приносѣма прѣд^лданнѣа
 сѣмъ рѣчѣмъ зчениѣа, гнила со^лутѣ^л
 ѿ неприличнѣа. тѣже никѣтѡже
 ѡ ѡнѣхъ словѣмъ сѣста^лвѣи непо-
 20 кѣж^лноѡ, принѣмъ въ тоорѣгѣи ѿже
 прѣже тѡѡ вѣвѣшаго прѣложѣ-
 на, ѡкоже нѣ ѣдинѡ дѣлоѡ намъ
 кѣти, ѡже ѡнѣхъ об^чланти⁵²).
 дѡволнѣи бѡ со^лутѣ^л межѡу собою
 25 кѣ своѣмоу новѣжѣннѡу, ѿбѡ
 бѣа нѣразѡумѣвѣше кѣнс, разѡумѣ-
 12 ба нѡу про^лѡвѣ^лти кѣтнѣи вѣсачѣ-

скѣмъ невѣмѣстнѣи, нѣ сво-
 иствѣнѣи ѿже ѡ испрѣка не^лвѣ-
 ннѣи ѡже ѡ прочѣи прѡйдоше.

Бѣгоо рѣи ѡвѣи ѿ въиныхъ
 приложѣннѣи сказѡвахоу^л мирѣ- 5
 скѣмъ сѣста^лвнѣи, вѣноу вѣсакогѡ
 приложѣвѣше. тѣнѣкаже ѿ не-
 приѣмлемѣа ѿ вѣсѣмѣртнѣа тѣ- B43
 лѣа ѿ прѣзѡбръсѣтка ѿ недовѣ-
 дѡма ѡбѣдрѣжати не^лтвоѡ вѣ- 10
 мѣхъ прѣлѣстише. ннѣже ѡбѡ
 сѣвѣкѣсплѡющѣмъ се дроу^лгѣ кѣ
 дроу^лгѣ непорѡч^лнымъ тѣлѣсѣмъ,
 ннѣже по сѣрасѡужѣно кѣтнѣмъ
 ѿ тѣлннѣи привѣти ѿ при до- 15
 колѣныхъ тѣлѣсѣхъ крѣпѣчаннѣа
 неисписанѣа приѣтнѣа сѣи рѣчѣ
 ѡ самѡчиннѣа ѡставѣлахоу за-
 конѣи Ѹланьскѣи философи а не-
 прѣданаѣ бѣмъ прѣкѣи своими, 20
 нѣ по истѣнѣ платѣше паѡучѣннѣ-
 но тѣсѡущѣи сѣа пишоущѣи, ѡше
 такѣ тѣнѣкѣ ѿ несложнѣи на-
 чѣтѣкѣи ѿ землю ѿ морѣа на-
 рѣчѣше; не^лвѣахоу ѡбѡ рѣи ѿ 25
 скѡни створи бѣ небо ѿ землю :

51) извѣста: М извѣстна.

52) обланти: М обланчати.

12bβ * * ЗПΛΘ ΑΤΤΙΝΙΣΙΑ

* ΓΕΩΡΓΙΑ ΠΙΝΚΑ ÷ ÷ ÷

Πδάμ ούκιν по прѣмоуδροомс

и вѣтвѣноомоу и сѣи'ноомоу

5 мѡύσειό вѣкѣ лѣтѣ сл., рѣди

сѣда и по семь жѣтѣ ,ψ', лѣт. и

оумрѣтѣ живѣ всѣ^х лѣт^т, цѣ. иже

глет'сѣ прѣкѣ кѣ земли, ѡ нѣ-

иже вѣзѣтъ бѣ погребѣсѣ, и

погребѣ⁵³⁾ иго вѣзѣтъ ѣрѣмас-

кѣи бѣти земли ѣв'ренское нѣ- 5

шѣтѣ прѣданиѣ, ѣкоже рѣ^ч и

ѡсѣп'нѣ ÷

53) погребѣ: М гробѣ.

(се҃го же дѣла и ветхын и
бжтвкын законъ ѿблчане не-
сказанноѣ сквркнпоѣ дѣланнѣ
се и всепагоубноѣ глааше: да
5 не лежиши съ мужьскымы по-
ломъ ложемы женьскы.)

§ 268aa20
В 650, 22

Мръзость бо ѿ. ѿ иже ѿше
лежитъ съ мужьскымы поломъ
ложемы женьскымы, смъртию
10 да оумрета ѡка. проклетъ бѣ та-
ковыи; каменнымы побите ихъ.
тѣмъ же рече апак: можѣи на мужь-
же стоудѣи сѣдѣвающе и въ-
змъзды, е побаше прѣклетн
268aβ) 15 ихъ въ сѣбѣ приймающе и ѿ-
коже не некуеши бѣ и мѣтн
въ разумѣ, прѣдасть и бѣ въ
сгртн безвѣстна, творити не-
достопна и въ нечистотоу до-
сѣжати тѣлесемъ ихъ въ се-
20 бѣ си. ѿ иже ѿправаннѣ бжнѣ ра-
зумѣеши ѿко такоу дѣла-
ющѣи, достопнѣи смърти соу.

не тѣмъ моу коу та твореть, и
и кою дѣють творещиымы.
таже иже ѿ мръзѣагоу грѣха
се҃гоу плѣкъ ѿкашанѣ наводитъ глѣ:
неакстнтесе; ии блѣуници ии до-
мислѣужителѣ ии прѣкѣбодѣи
ии мужеложници ии лихоо-
ици ии татнѣ ии иианнѣ
црткѣа бжѣа не насѣдѣтъ. въ
лѣпотоу се҃бѣ и къ грѣхоу сиамъ 10
скреже ии иианьствоу е ии дѣшоу
ѿтерчающе ии помрачающе
и тѣлоу на всакоу злоу клѣкс-
циѣ. тѣмъ же ии гѣ оу҃че глааше:
клѣдѣте, ѿга кога ѿтерчають 15
срца ваши ѿбѣдѣннѣмъ, и
иианьство. се҃моу бѣ порабоцѣ-
шесе содомѣмаше къ побномоу
дѣланнѣ се҃моу поплъзѣшесе, ѿкоже
рече прркъ. обаче се҃ беззаконнѣ 20
содомьское ѿко въ грѣдыни ии
въ ѿбѣдѣни хлѣбѣ ии кѣно
ии въ ѿбѣлихъ ѿдѣхоу. доверѣ

268ba

оубѣ бжткыны мнѣа къ та-
 ковымъ глаголю: плачѣте ꙗзы-
 данте всѣ, инющѣ вино къ
 инѣкеткоу клоудно ко ꙗзыкоу
 ꙗзыкоу инѣкеткоу. ꙗзыкоу ꙗзыкоу
 оубѣ инѣкеткоу виноу, кынемъ же
 ѣсть клоуѣ. ꙗзыкоу пакы поклоу
 бжткына прѣреченна, клоудны
 оубѣ ꙗзыкоу инѣкеткоу ꙗзыкоу
 ланнѣ ꙗзыкоу келѣкы кѣрѣа сѣ
 глаголю. любоу дѣланнѣ (gas.) кѣ
 ради ѡкаан'ны сѣ творѣтъ,
 женскаа страти мѡжнѣ соуци
 хотѣе, ин за коу доброу дѣлаю
 ѣсткоу прѣтворѣше, ꙗзыкоу инѣ
 чистоотѣ дѣла коу дѣлаан'ны
 ꙗзыкоу мѡжнѣкыны ѡбразъ рас-
 таѣвають колю мнѣащи, ꙗзыкоу
 ѡ инѣхъ прѣтворѣти попоу-
 ан[и]ми сѣ, ꙗкоу гоукилемъ ѣст-
 коу ꙗзыкоу скрѣдѣткоу рат'ници ꙗзыкоу
 скрѣннѣлемъ житна ꙗзыкоу жикотѡу
 ѡкориз'ныници выкаю. соудомъ
 вражѣ'ныхъ клоуѣ дѣлюще без'-
 мѣры, къ срам'ныхъ плѣскають
 стрѣхъ скрѣн'номъ житнѣмъ
 ꙗзыкоу растаѣн'нымъ ѡкаан'ноу жи-
 тнѣ растворѣше, нечѣта ꙗзыкоу мрѣз'-
 каа лица носѣе ꙗзыкоу писме лю-

коу дѣлаю. сѣрѣн'ныхъ рѣзѣ далече
 да ѡстоуѣтъ ꙗзыкоу стрѣхъ скрѣн'нѣ,
 ꙗкоу мрѣскоу скрѣннѣ ꙗзыкоу бѣгѡу
 нечѣет'ноу приѣше: поше коу
 стрѣд'кымъ ꙗзыкоу злоунымъ ꙗзыкоу ра-
 комъ докрен ꙗзыкоу бжткыноу дѣлаю
 на злоу ꙗзыкоу растаѣн'ноу ѡчѣннѣ
 прѣважнѣ ꙗзыкоу прѣтворѣше, ꙗзыкоу
 дѣлов'номъ наказаннѣ ѡмѣт'но-
 муу дѣлааннѣ слоужити по-
 поужнѣ, не тѣк'моу достоиннѣ
 закон'нагоу соуду приѣти мнѣ,
 ꙗзыкоу ꙗзыкоу ѡуѣскаа ꙗзыкоу аѣскаа
 ѡуѣта, къ глаголюу кыѣн'ноу
 поуу тѣмѡу напрасноу ксѣри-
 ѣти. ѡ такоухъ кѣ рѣче мѡ-
 уѣн: кнѣ ꙗзыкоу гнѣваннѣмъ нечѣ-
 кодите къ црѣкѣ гнѣ. ѣсть
 оубѣ кнѣти пакы кѣкѡу-
 жнѣхъ домоу такоу ѡ твор'-
 ныхъ лицѣ, златѣ гнѣн'ны на
 кыѣхъ носѣе, ѣсткоу оубѣ мѡ-
 жѣскоу, женскаа жѣлица ꙗзыкоу
 ѡпрѣтан'ноу ходѣе ꙗзыкоу лѣпѣе
 сѣ, кѣрающе ꙗкоу блѡунище, не-
 поѣноу самоу ꙗзыкоу ѡнамоу глагоу
 мающе ꙗзыкоу смѣются нечѣзрѣж'-
 ноу ꙗзыкоу всерам'ноу, ражѣженнѣ
 прѣважнѣноу изѣваѣюще. тѣмъ-

же съ мужи оубо ꙗкоже жены
 мекко зглажаѣми и гнетомъ
 растаѣкаются; съ женами же ꙗко
 хранители въ коупѣ спѣше,
 5 бестоудно и беззавор скверни-
 подѣнствоуютъ, и снѣи ѡмъ такоу
 ѡ мужи непобныхъ и скверни-
 269aб ныхъ растаѣкаѣми сквернитесе
 кроомѣиствыныма непобнымъ
 10 дѣланиѣмъ и скрѣнствомъ.
 тни же жєнѣ гноушѣи и непоб-
 ныи по рѣнѣи моу грѣхѣи сквер-
 нить и крѣдѣтъ ꙗкоже вѣснѣи
 ѡнѣи. и ѣже лютишиѣи и ѡка-
 15 анѣи, ѡсоу повинѣны выкають
 и ходатаѣи и причестинци не-
 скопчаномъ моуцѣ растаѣка-
 юще иже и растаѣкаѣми, нѣ ѡ
 неразумна, ѡ прѣлести и оу-
 20 давленнѣи! снѣи бѣ члѣци и паче-
 же прѣи моуциѣи ꙗко цѣлоо-
 моудрыи приѣмлюще вѣроу-
 ютъ и въ домоу приводеѣтъ. иже
 цѣломоудрыи по истинѣ пра-
 ведныи моужѣи и ѣа прѣлестивѣи,
 25 въ содѣмѣскыи сквернѣи ныи рѣвѣ
 пориоуше ѡкаанѣи и кѣчѣи-
 моу ѡгню послаше. ꙗкоже бѣ
 и женамъ въ коупѣ ѣдинолож-

ници быкѣи падѣни лютомъ
 и въсапоуѣи, тѣже прочѣи
 побѣи зѣлѣи сѣмъ и законъ и
 слово ѣуѣскоу неакистѣи и-
 269ba зреднагѣи житѣи и блѣгѣи
 прѣвыканиѣи гноушѣи се велѣи,
 ꙗко бѣгоненакѣи на и нечѣи.
 Снѣи оубѣи иже таковою ерѣсѣ
 бѣѣвѣскоу и такоу гноуѣи
 10 житѣи прѣпочѣише и въжѣ-
 лѣвѣи, ѣакоу прѣи на и! мнѣ-
 ги бѣи ѡтоужѣише сѣмѣи
 ѣствѣи слѣб, растаѣвѣи се рас-
 таѣкаѣми, раслакиѣи моужѣ-
 15 коу докѣи и върастѣи,
 моужепѣи крѣи лютоу
 ѣищѣи и прѣтоу сѣи ѣи-
 заюции цѣкѣи юнѣи ныи по-
 крѣдѣише ꙗкѣи, ѡкаанѣи на-
 20 нароуѣи ныи сѣѣи
 лѣи. иже вѣгати лѣи и
 и гноушѣи въ правѣи, ꙗко дѣи-
 роуѣи и тѣлоотѣи ныи и-
 сквернѣи по истинѣи, и ѣи-
 25 вѣѣи. ниѣи же бѣи въ
 истѣи скарѣи ныи или гноуѣи-
 нѣи иже снѣи растаѣи ныи. и
 ѡскверѣи моу блѣѣи и
 ѡскверѣи такоже на и

ѡпѣмь многаци ѡ прѣмно-
 гагоо влоунагоо права ѡ кѣ-
 нагоо гнѣва, оуповнише косѣ ѡко-
 же извѣстнаго по истинѣ шѣк-
 хомь, не тѣк'мо скоп'ци ѡ таин'-
 ный оудѣ скверн'нагоо дѣинства
 чѣсть ѡмоуци влоудѣти вѣз'-
 мѣрѣи ѡ скрѣпѣствовати вѣзъ
 сѣтѣсти, нѣ оуѣв ѡ иже до-

кон'ца ѡкрѣзани, ѡкоже кѡ
 шѣо иже ѡ сѡжнѣа лишии
 (оуѣи миѣ посаѣдны вѣзмѣ-
 стнѣмь ѡ оумокрѣди роукою
 ѡ прѣстѣи растаѣвати се ѡка-
 ли'нымь ѡ непѣны дѣлани
 еице кражеиѣк непровѣны съ
 съдѣвати). Tu navazuje opět

М 292а 1.

ÚVANA.

V. M. Истринъ: Хроника Георгія Амартола въ древнемъ славянонорусскомъ переводѣ. Томъ II. а) Греческій текстъ „Продолженія Амартола“; в) Изслѣдованіе. Петроградъ 1922. Stran XXXI. a 454.

Na str. 82 n. II. části tohoto spisu jsme zaznamenali obsah chystaného II. svazku Istrinova vydání Vremenniku a obavu autorovu, že se snad ani nedočká celého vydání svého životního díla, a vyslovili jsme lítost nad potížemi ruské vědecké práce a našeho styku s ní. Bylo by dobře, kdyby se všechna přání vyplňovala tak, jako ono přání po nápravě. Neboť zatím, co se dotiskovaly poslední kapitoly tohoto spisu, došel do Bratislavy onen želaný II. svazek, zasláný přímo z Petrohradu prof. Istrinem. Je to opět krásná kniha, pečlivě vypravená — za připomínku stojí, že je tištěna předválečným ruským pravopisem jako vůbec publikace Akademie, — po knihtiskařské stránce úplně zdařilá, která stejně dělá čest Akademii jako prof. Istrinovi. Autor zde nanovo ukázal trpělivou důkladnost, s kterou vyčerpává svůj předmět až na dno; i bez výslovného jeho prohlášení bylo by na první pohled zřejmé, že tu máme před sebou plod mnoholeté svědomité práce. Kniha je právem posvěcena památce Aleksěje Aleksandroviče *Šachmatova*, zesnulého nedlouho před jejím dotištěním, neboť svým thematem se stýká s jeho nejoblíbenějším pracovním oborem — rozborem ruských letopisů — a také svým duchem, svou methodou, svými názory buď ho následuje, nebo aspoň k němu zaujímá své stanovisko.

Obsah tohoto svazku je týž, jak jsme jej uvedli na str. II., 83 podle předběžných ohlášení. Zpracováním je to dílo podrobné, přímo drobnohledné metody filologické, o kterou jsme se také my v tomto spise zasazovali. S naším spisem se přítomný svazek Istrinův stýká také obsahově v tom, co jsme zde vyložili v II. a III. kapitole II. části o Vremenniku, a je tedy třeba, abychom

zde k Istrinovým názorům zaujali stanovisko. Základní rozdíl je v tom, že Istrinovy výklady o Vremenniku jsou mnohem objemnější a tedy podrobnější než naše. S tím jsme předem počítali, a proto jsme zde probrali Vremennik stručněji, jen pro úplnost (viz II, 84), kdežto podobně podrobnou analýsu, jako je Istrinova, soustředili jsme zde na Lětovník.

Druhý základní rozdíl je v *pojetí* předmětu. Istrin, snad vlivem Šachmatovovým a snad i vůbec rukou psychologickou dispozicí, konstruuje svůj vědecký problém co možná složitě, takže někdy — přes svou výbornou znalost filologického postupu — zachází do oblastí, kam my za ním dobře jít nemůžeme, poněvadž se nám zdají opouštěním reálné půdy; my naproti tomu podle své dispozice a snad i vlivem Jagičovým hleděli jsme i zamotané problémy vyřešiti nebo aspoň vyložiti docela prostě, nesložitě, a co možná bez odvážných hypotéz. S tohoto asi hlediska vznikly a trvají rozdíly mezi Istrinovým a našim výkladem o dvou problémech Lětovníku se týkajících, totiž o původě překladu Vremenniku a o jeho vlivu na Pověst vremennych lét. Řekneme hned zpočátku, že i po přečtení Istrinova svazku trváme na tom, co jsme vyložili zde v kap. II. a III. Nicméně proběhneme Istrinovo dílo podrobněji; bude to zároveň odpověď k autoreferátu, který o něm Istrin uveřejnil ve Slavii II, 1923/4, str. 460—467.

Введение (s. I.—XXXI.) obsahuje rekapitulaci a částečně apologii autorových edičních zásad, uplatněných zvláště ve vydání Vremennika (v I. svazku). Istrin zde zasahá do důležité zásadní otázky, které jsme se i zde několikrát dotkli, do otázky o *způsobu vydávání starých slovanských památek*. Istrin je si velmi dobře vědom toho, že každé, byť i sebe pečlivější vydání, je jen dočasné, prozatímní, neboť pokrok vědy si po několika desetiletích žádá vydání lepšího. Ale přes to zdá se nám přílišnou skromností, nazývá-li Istrin svůj Vremennik jen přípravou definitivního vydání; vždyť kromě rkpu. Krušedolského (který dodatečně připomíná, s. V. pozn.), vyčerpav všechny známé texty úplně, a k jeho vydání nemůže mít specialista dalších přání. Ale naproti tomu Istrinův Vremennik se co do techniky ediční diametrálně liší od posledního velkého vědeckého vydání na Rusi — od Šachmatovova Nestorova letopisu, které vyšlo v Archeografické komisi v Petrohradě 1916. Šachmatov totiž v tomto vydání *rekonstruoval* původní podobu Pověsti vremennych lét, jak k ní

dospěl svými dřívějšími analysami textovými. Naproti tomu Istrin, i když, podobně jako Šachmatov o letopise, staví o Vremenniku theorii, v níž předpokládá několik jeho úprav, nevyvodil z této theorie praktických důsledků a ve svém vydání nepokoušel se o rekonstrukci těchto předpokládaných úprav, neměnil nic na rukopisném podání, nýbrž věrně a kriticky reprodukoval to, co vyčerpал z rukopisu. Můžeme říci hned — *na štěstí*, neboť není pro nás ani na okamžik pochyby o tom, že počínání A. A. Šachmatova, byť i sebe skvělejší a duchaplnější, bylo *neoprávněné*; vždyť on sám musil přiznati ke konci své předmluvy, jak cituje Istrin, po všech svých bystroumných konstrukcích, že „основная редакция Повѣсти вр. лѣтъ не можетъ быть возстановлена при теперешнемъ состояніи нашихъ знаній (str. LVIII): pro poznání kijevského (Nestorova) letopisu nemáme víc než redakci Silvestrovu z r. 1116 (rkp. Lavrentievský) a redakci Kievopečerskou z r. 1118 (rkp. Ipatský), jak právem podotýká Istrin; jak vypadal text před tím, to vše jsou jenom dohady. Nezbyvá tedy ve vědeckém vydání nic jiného, než reprodukce těchto skutečných textů. Každé upravování, byť i bylo sebe více odůvodňováno, je svévolné a bývá nedůsledné. To je právě viděti u Šachmatova, jenž v cit. vydání upravoval letopis též po jazykové stránce, ale při tom v částech, vyňatých z Vremenniku, upravil jenom některá čtení, a jiná nikoliv, jak právem vytýká Istrin (s. XXIV). A tak tato zastřená polemika s Šachmatovem, jemuž jinak náleží všechna úcta a obdiv, vyznívá rozhodně pro Istrina.

V I. části druhého svazku Istrinova jsou texty. Nejdůležitější z nich (s. 3—65) je otisk *řeckého pokračování*, připojeného ke Georgiově kronice z *kroniky Symeona Logotheta*, od Michaela III. a Theodory až do smrti Romana I. Lakapena (948), uveřejněný podle rkp. *Vatikánského č. 153*, který se osvědčuje jakožto text, shodný s tímtež pokračováním ve Vremenniku. Co do poměru k Vremenniku zpracoval Istrin tento text ve svém kritickém aparátu ke konci I. svazku. O poměru Vatic. 153 k Lětovníku jsme vyložili zde v č. II. na str. 335 a n.

Potom 69—73 následují výpisky z *řeckého rukopisu vídeňské (dvorní) knihovny č. 40, o římských císařích* od Caracally až do Konstantina Vel., důležité pro ukázky z Vremenniku a Lětovníku o téže době, které jsme tu otiskli v č. II. s. 100—111.

Následují (77—96) výňatky z *Archivního chronografu* (srv. zde č. I. str. 40 n.), čerpané z Vremenniku, a podobně výňatky z t. zv. *Ellinského létopisce* první redakce podle Mosk. syn. rkpu. č. 280, které jsou rovněž z Vremenniku (s. II, 100—106), a konečně téhož druhu výňatky z chronografické úplné *Paleje* rkpu. Pogodinského č. 1435 (s. 109—113).

Po těchto textech teprve následuje *Исследование, разбор Vremenniku* a otázek s ním souvislých (str. 117—434). V 1. kap. podává Istrin přehled georgiovské literatury (117—126), která byla v našem spise podána úplněji. V 2. kap. (do str. 136) vyšetřuje hned *poměr Vremennika k řeckému originálu*, a to ke Coisl. rkpu. A 310 a k Vatik. 153. Výsledek četných příkladů je ten, že Vremennik se celkem shoduje s textem Coisl. A 310 v rozsahu vlastní Georgiovy kroniky, ale nebyl přeložen přímo z tohoto kodexu ani z jiných hlavních známých zástupců jeho třídy, protože mezi nimi a Vremennikem objevují se četné drobné odchylky. V těchto odchylkách se Vremennik shoduje tu více s jedním, tu zase s jiným řeckým rukopisem; to vysvětlíme tak, že předlohou Vremenniku byl nějaký nám nedochovaný rukopis řecký, který měl ráz přechodního, prostředkujícího stupně ve vývoji georgiovského textu. Ale kromě toho jsou případy, že se slovanský text odchyluje ode *všech* nám známých řeckých rukopisů Georgia; poněvadž jinak překlad se snaží býti věrným, můžeme usuzovati, že tyto odchylky Vremenniku byly taktéž v jeho řecké předloze. Naproti tomu v části, připojené ze Symeona Logotheta, je takových odchylek mnohem méně. Větší odchylky Vremenniku od druhé redakce Georgiovy vznikly tím, že do textu Georgiova byly vsouvány odstavce ze Symeona Logotheta — a to uvnitř vlastní kroniky, ještě dříve než k ní bylo připojeno pokračování téhož Symeona (Istrin II, 138); jsou to zvláště vsuvky o císařích římských. Zajisté takové vsuvky, byly již v tom řeckém rukopise, který byl podkladem při překládání Vremenniku. Podobný (nikoli týž) řecký rukopis se vsuvkami tohoto druhu je vídeňský č. 40, z něhož právě Istrin příslušná místa uveřejnil. V tomto smyslu jest tedy rozuměti našemu dřívějšímu výkladu (II, 75), že předloha „bulharské“ redakce Y vznikla z druhé, definitivní redakce Georgiovy pozdějším doplňováním, a to jiným, než jaké máme v textu Muraltově. Ale tyto doplňky či vsuvky ve Vremenniku a jeho předloze jsou ne-

četné, a rozsahem poměrně nepatrné; mnohem více je ve Vremenniku drobných doplňků o jednom či několika málo slovech; ty lze sice z valné části přiřítati variantům téže předlohy, ale jistě také některé z nich vysvětlíme jako volnosti nebo i glossy překladatelovy. Přehledný seznam mezer i doplňků podal Istrin v 3. kap. (str. 137—151).

V rozsáhlé 4. kapitole (152—219) sestavil Istrin *stilistické a syntaktické vlastnosti překladu*; v hrubých rysech jsme totéž načrtli zde II, 77—81. Vremennik nepatří do rodiny těch překladů, které jen volně reprodukuji či jen parafrasují řecký originál, jako jsme to z kronikářských překladů viděli u Georgia Synkella a zvláště u Joanna Zonary; Istrin (II, 152) zařadil do rodiny těchto volných překladů též překlad Židovské vojny Josefa Flavia, pro nějž mezi známými řeckými rukopisy nenalézáme originálu. Vremennik naopak, podobně jako Lětovnik, jako slovanský Logothet a Manasses, patří do rodiny překladů věrných, podle možnosti a umělosti překladatelovy doslovných; sem počítá Istrin též Alexandrii ruských chronografů a ty části Malalovy Kroniky, které můžeme srovnávati s originálem (II, 154). Doslovná závislost překladatelova na originále způsobuje ovšem časté *anakoluthy*, když překladatel překládal slovo za slovem, zapomínaje na potřeby slovanské vazby, ba i četná místa úplně nesrozumitelná bez řecké předlohy, kterou otrocky napodobí (Istrin uvádí toho příklady II, 154/5): po té stránce tedy se Vremennik neliší od Lětovniku. Z jednotlivých vlastností překladu uvádí a dokládá Istrin zvláště tyto:

a) špatné pochopení řeckého textu, a to buď z neznalosti nebo nepozornosti překladatelovy, buď z vadného variantu předlohy; zvláště bývají komolena vlastní jména; b) překlad dvou řeckých jmen podstatných spojením podstatného jména s přídavným (zde Istrin vypočítává — snad zbytečně — přídavná jména takto vzniklá); c) překlad participia slovesem určitým; d) záměnu čísel; e) záměnu rodů; f) nahrazování superlativu pozitivem nebo elativem (to však je věc docela běžná při překládání z řečtiny i latiny a nemá vždy býti vykládáno jako chyba překladatelova; nezapomínejme, že poklassické superlativy nemají vždy skutečně superlativní význam!); g) některé jiné syntaktické zvláštnosti: překládání řeckého infinitivu se členem a předložkou buď větou vedlejší, buď dativem absolutním

buď napodobením řecké vazby (εἶδα σοφῶντι μὴ εἶναι — ἐν τῷ χοίνεσθαί με); církslov. dativus adnominalis za řecký genitiv attributivní nebo objektivní (πορικῆτακι Περλάου), supinum, které se několikrát vyskytá v starších rkpech. (κα'κ'α'κ'ιου κα'πα'τ'κα 160, 4; κο'κα'τ'κ' η'δε 339, 26; η'η'δε κο'κα'τ'κ' 400, 9; η'δε κε'κα'δο'κα'τ'κ' 437, 25; η'δε κο'κα'τ'κ' 522, 15); důsledné zachovávání duálu.

Zvláště zajímavou skupinou mezi těmito vlastnostmi překladu jsou *slova složená*. Zde doplníme výklad Istrinův s několika poznámkami. Již při rozboru komposit v Kronice Manasseově (část I., str. 191 n.) jsme uvedli, že překladatel velkou většinou napodobil komposita, která viděl ve své předloze. Podobně je tomu i ve Vremenniku. Tak vznikl v něm značný počet komposit z valné části umělých. Istrin jich napočítal na 600 (tedy asi o 40% méně než u Manassea); z těch 310 není uvedeno ani v slovníku v Miklosichově ani u Sreznevského. Naproti tomu na 300 řeckých komposit překladatel Vremenniku nahradil výrazy perifrastickými (πρ' κειμενῶν μνηρῶν παγκόσμιος, λεκὰ ἡστινῶν φιλαλήθης a j.), ale ne vždy důsledně: totéž kompositum řecké někdy bývá přeloženo též slovem složeným a jinde opsáno. Naopak, i některá řecká slova jednoduchá bývají překládána kompositem: τὰ γυνάρια = κο'κα'χο'κα'τε'λε'νι'α 561, 11. V tom ve všem podobně jako Vremennik vede si i Lětovník i slovanský Manasses — jsou to tedy obvyklé zjevy církevněslovanského kronikářství. Komposita Vremenniku jsou téměř vesměs jiná než v Kronice Manasseově: a naopak komposita Manasseova nejsou téměř doložena ve Vremenniku. Na př. Vrem. αρ'ο'μα'τ'κ' - ω'κρα'ζ'κ'ι'κ' 182, 1 ἀρωματώδης. βασ'νο'β'ι'ζ'κ'ι'κ' (nebo κ. - τ'κο'ρ'κ'ι'κ') 68, 19 μυθολάστης. βο'γο'α'τ'ε'ρ'κ'ι'ζ'κ'ι'κ' 379, 22 θεοστήριχτος. κ'ρε'μ'ε'ν'ο'π'η'σ'κ'ι'κ' 27, 2 χρονόγραφος. δε'σ'το'π'α'μ'α'τ'κ'ι'κ' 382, 14 ἀξιόμνημόνευτος. γε'νο'ε'τ'ε'ο'κ'κ'ι'κ'ι'κ' 328, 5; 426, 16 γυναικομανής. γε'μ'ε'τ'ρ'ι'κ' 55, 18 γεωμέτρης. γε'μ'ε'λ'ε'ω'ν'ι'κ' 491, 27 χαμαιλέων. η'κο'νο'χο'α'κ'ι'κ'ι'κ' 494, 21 εἰκονομάχος. κο'β'νο'σ'ο'α'κ'ι'κ' 27, 11 τε'χ'νο'λο'γ'ια. λε'το'ε'ο'λ'κ'ι'κ'ι'κ' 121, 6 λυσσώδης. μο'α'δ'ρο'λε'β'ε'ζ'κ'ι'κ' 248, 20 τῆς φιλοσοφίας. μο'α'ζε'κ'ι'κ'ι'κ' 426, 16 ἀνδρόγυνος. πο'ρ'κο'λ'κ'ι'κ'ι'κ' 431, 13 ποδαγρία. π'ρα'κο'χο'δ'ι'τ'ι 119, 6 ὀρθοποδεῖν. ρ'α'κ'ο'κο'δ'ι'κ'ι'κ' 441, 26 χειρωγωγός. σ'κ'α'δ'ο'ε'λ'ο'κ'ι'κ' 68, 13 πλαστολόγος. τ'κ'ι'μ'ε'δ'ρ'κ'ι'κ' 481, 17 γε'ν'ι'ε'υ'μα. τ'κ'ε'ζ'ε'χ'ι'μ'ι'κ'ι'κ' 200, 5 πλεονέκτης.

παροκιδιμικ 505, 5 θυμοειδής. Těchto komposit Vremenniku není u Manassea.

Tato rozmanitost komposit ve dvou kronikářských překladech by se snad zdála na první pohled dokladem slovního bohatství církevněslovanského. Ale tomu není tak. Naopak: ta okolnost, že v každé kronice se vyskytají z valné části jiná komposita, ačkoli celkový slovní podklad církevněslovanský zůstává celkem týž, ukazuje nám, že tato komposita, tak pestře se střídající a tak lehce nahrazovaná jinými, nebyla vlastně živou, ustálenou a trvalou součástí slovní zásoby v spisovném jazyce církevněslovanském, nýbrž byly to z největší části jen útvary umělé, vytvořené překladatelem ad hoc k napodobení komposit řeckých, vytvořené bez tradice, bez souvislosti s ostatním literárním tvořením církevněslovanským. Jenom nepatrná menšina takovýchto komposit může být pokládána za skutečně živou. Ostatní velká většina jest tedy jen dokladem kmenoslovné tvořivosti překladatelů; ale i to jen v omezené míře, neboť, třebaže *zněním* se komposita georgiovská liší od manasseovských, *tvoření* jejich je v podstatě totéž. Také u Georgia ve Vremenniku jsou to nejčastěji rekční komposita determinativní nebo possessivní, také to bývají velmi často adjektiva na -*бнѣ*, jenom že *substantivní* komposita (a to s příponami -*бѣб*, -*ѣа*, -*ѣкѣ*) jsou ve Vremenniku častější než v Manasseovi. Některá komposita jsou úplně shodná až na malou kmenoslovnou nebo hláskovou odchylku: G. боготворение — M. боготворити, G. i Man. каркародьскѣ, G. добродѣтели — M. добродѣдѣ, G. добродѣтели — M. добродѣдѣ, G. добродѣтели — M. добродѣдѣ, G. добродѣтели — M. добродѣдѣ, G. добродѣтели — M. добродѣдѣ. A také v těch, která nezní stejně, nacházíme tytéž tvořivé prostředky ve Vremenniku jako v Manasseovi: v první části, která je zpravidla o-kmenová, благо-, бог-, велико-, дълго-, добро-, едино-, зѣло-, мѣного-, прѣко-. само-, свѣто-, про- a j.; v druhé části bývá — образѣ, -любѣ (-ѣѣ), -моудрѣ, -словѣ (a jiné útvary téhož druhého členu). Charakteristické jest, že ve způsobech tvoření těchto komposit i v míře jejich užívání *nemůžeme* shledati mezi Vremennikem a Manasseem *rozdílů místních* (dialektických) *ani časových* (chronologických), ačkoli Vremennik byl přeložen v XI. stol. a jeho tradice souvisí s půdou ruskou,

kdežto Manasses byl přeložen v XIV. stol. v Bulharsku; zejména také nemůžeme mluvit o nějakém pokroku v tomto oboru, který by se byl stal či snad očekával za oněch 300 let, jež mezi oběma překlady uplynula.

Dále probírá Istrin i) výrazy opisné, vlastně drobné individuální odchylky překladatelovy od originálu, a podrobněji j) slova řecká *nepřeložená*. Jsou to termíny hlavně ovšem ze života náboženského a církevního, částečně však také z života státního (tituly dvorních a státních hodnostářů a pod.). Istrin uvádí zvláště ta, která jsou v slovnice Sreznevského a Miklosichově, a zvláště ta, jež v těchto slovnících obsažena nejsou; to jsou ku př. *дудакалъ* 72, 26, *аромонъ* 472, 19, *китсонитъ* 565, 12, *протокиестнарии* 514, 24 *фисидаргиди* 27, 10 a j. Konečně ve zvláštním odstavci seskupil Istrin případy volného překladu a jiných odchylek od řeckého originálu.

Kromě uvedených vlastností Vremenniku poutají pozornost Istrinovu zvláště *vysvětlivky*, jimiž v textu jsou překládány řecké výrazy obecné nebo vysvětlovány názvy místní; Istrin nazývá tyto vysvětlivky ne zcela případně *glossami* (203—211) a přičítá je *překladařeli*. Tyto vysvětlivky jsou dvojího druhu: 1) jsou přidávány k řeckým slovům nepřeloženým (buď k obecným nebo vlastním): *Бѣроуѣмални* *рекше именинскии пиръ* 40, 20; *Зороастръ* *рекше зорозвѣздъникъ* 34, 12; *филипатерокъ* *рекше ѿчелюбецъ* 199, 12; 200, 4; *илюра* (*αἶλουρον*) *рекше коуноу* 71, 7; *дылаконъ* (gen. pl.) *рекше слоуѣ* 307, 4; *исторниа* р. *ѡбразница* 165, 12; *предлени* р. *приниесткии* 514, 26 a j.; 2) vysvětlivky jsou přidávány k slovům církevněslovanským: *сѣргѣиши* *рекше солга* 220, 6; *цркъ* *рекше своръ* 460, 13; *любословци* *рекше премѡудрини* 27, 1 a j. Takovéto vysvětlivky v textu samém jsou charakteristickou známkou Vremenniku. Několik podobných nalézáme v překladech Ioanna Malaly, Georgia Synkella a Joanna Zonary. Glossy v překladě Konstantina Manasse a přípisky v Létovniku Šafaříkově jsou jiného druhu.

Pěkně analysoval Istrin *lexikální materiál Vremenniku* (220—250). V řeckém jeho originálu čítá zásoba slovní okolo 8.500, v překladě 6.500. Překlad tedy — jak je zcela přirozené — nedosahuje výrazové bohatosti originálu. Tím také nemůže být důsledný: totéž slovanské slovo zastupuje několik, ba i mnoho

slov řeckých, a naopak totéž slovo řecké překládá se rozmanitě. Stejnou nedůslednost, plynoucí z přirozeného rozdílu mezi starým, propracovaným literárním jazykem řeckým a mladým, v abstraktech ještě nezdokonaleným slovanským, konstatoval též Jagić ve své analýse církevněslovanského Apoštola (Zum akslav. Apostolus II. III. Wien 1919—1920; srov. mou rec. ve Slavii I, 411—420); podobnou jsme i my shledali při rozboru manasseovských komposit (I, 191 n.). Rovněž takovým dokladem neustálenosti mladého spisovného jazyka jsou rozdíly, které shledal Istrin v překládání téhož řeckého slova mezi slov. Malalou a Vremennikem. Jakýmsi obohacením je seznam 800 slov z Vremenniku, jichž nemá slovník Miklosichův ani Sreznevského. Nejsou to však slova nikterak neznámá, nýbrž z největší části jen odvozeniny slov vůbec známých a obyčejných (denominativa, deverbativa, složeniny s negací a předponou, odvozeniny kmenové), na př.: *вѣличествовати, достѣпѣти, доужити, замысли, изнапати, истрѣпѣти, наповѣдати, незнати, нескороудити, отъчествити, прѣдповѣдати, рыболовѣти, състрастити, оумышляти*. Je sice pravda, co Istrin zdůrazňuje, že naše slovníky církevněslovanské jsou neúplné, ale v tomto smysle nemohou být úplné nikdy, neboť nikdy nemohou obsáhnouti všechny možné odvozeniny, a konečně ve všech případech toho ani není potřebí. Naopak, můžeme říci, že kromě některých řeckých termínů Vremennik celkem — právě tak tako Lětovník — slovního pokladu církevněslovanského nám známého podstatně nikterak neobohacuje. Také shody 18 slov Vremenniku s památkami staroruskými (Lavr., Ipat., a j.), ukázané podle slovníka Sreznevského (Istrin 241 n.), nejsou průkazné. Rovněž nelze nic vyvozovati z okolnosti, že 130 slov Vremennika je doloženo sice u Sreznevského ze staroruských památek, ale nikoli u Miklosiche z jihoslovanských (a naopak 350 je jen u Mikl. z jihoslov.), vždyť je to často jen náhodou, že nám byla zachována ta či ona památka, a je to rovněž často jen náhodou, že to a to slovo je zapsáno ve slovnících jen z té či oné památky a nikoli z jiné. Stav našeho lexikálního vědění nedovoluje v otázkách po původu památek lexikálně-zeměpisných soudů. Je tedy přemrštěné, vyvozuje-li Istrin ze vzpomenutých slov (jak řečeno, z největší části nikterak zvláštních) ruský původ Vremenniku, jeho větší stáří proti překladu Malaly a jakousi

individuálnost tvořivou. Čirým dohadem pak jest uváděti tento domněle samostatný staroruský překlad Vremennika v nějakou souvislost s Tiverci, kteří byli podle kijevského letopisu „tlumočníky“ (ТЛМООЧНИКИ), podle Istrina 246 — překladateli. Zcela nesprávné je mínění Istrinovo, že spojování (nerozlišování) obou nejstarších lexikálních vrstev staroslověnských může svědčeti o nejihoslovanském, ruském původu překladu (249); podle toho Lětovník i všechny ostatní kronikářské překlady by byly ruského původu, poněvadž jsou v nich zastoupena slova obojí vrstvy: jsou to prostě překlady pozdější, z doby, kdy se již užívalo více knižních památek ať původu makedonského či východobulharského, ať starších či mladších, při čemž všechna slova těchto zdrojů slila se v jeden literární jazyk církevněslovanský. Sám Istrin (249) správně připomíná, že slova mohla různými cestami vcházeti v obecné užívání.

Konečně Istrin (251—268) uvádí případy, kde původní překlad byl průběhem doby při opisování poškozen, a tato *porušená místa* opravuje podle řeckého textu. Je otázka, lze-li všechny případy zde uvedené přičísti za vinu jen opisovačům, a ne též překladateli samému, třebaže ve většině příkladů Istrinových jde vskutku o zřejmý omyl opisovačský. Avšak proti Istrinovi bych vůbec překladatelskou cenu Vremenniku kladl níže. Již ve srovnání s Lětovníkem jeví se Vremennik překladatelsky nedokonalejší, jak ukazují i paralely námi otištěné, a Lětovník přece není také dokonalý překlad. Proti jiným kronikám (Zonarovi!) překladatelská neumělost Vremenniku vyniká tím více.

Rozebrav takto Vremennik, přichází Istrin k hlavní otázce svých studií, *o místě a době vzniku překladu* (268—309). Istrin zcela spravedlivě připouští (274), že nemáme takových fakt, která by dávala právo určitě se vysloviti o takovém či onakém původu kterékoli církevněslovansko-ruské památky, a tudíž i o původu Vremennika. Istrin ví také (273), že A. J. Sobolevskij posuzoval ruské živly v jazyce Vremenniku tak, že překlad vznikl na slovanském jihu, t. j. v Bulharsku, a byl opraven na Rusi (ve stati Особенности русских переводов домонгольского периода, v knize Материалы и изслѣдованія въ области славянскоѣ филологіи и археологіи, v Petrohradě 1910, str. 178). Istrin ví také, že literární prostředí kijevské Rusi v XI. století není příznivou

půdou pro lokalisaci vzniku velkých děl, protože tehdejší vzdělanost ruská nebyla tak vyspělá, lidí gramotných bylo málo a p. A přes to vše Istrin navazuje na mínění Sreznevského (viz zde II, 85) a prohlašuje Vremennik za překlad původu ruského, který vznikl v Kijevě ve čtyřicátých letech XI. století.

Důvody, které Istrin pro toto své tvrzení uvádí, jsou především čerpány z *jazyka* Vremenniku. Tu však hned předem nutno namítnouti, že hláskoslovné, kmenoslovné i tvaroslovné rusismy nejsou-li provedeny *důsledně* a *soustavně* po všech, nebo aspoň mnohých stránkách mluvnických, nejsou rozhodující, neboť, jak Istrin sám nezapírá, z 8 rukopisů Vremenniku 7 jich pochází až z XV.—XVI. století. Jsou to tedy několikáté opisy, vzdálené od originálu mezerou 400—500 let. Jediný rukopis Trojický pochází z XIII.—XIV. století, a ten je neúplný, a také od originálu 200—250 let vzdálen. Je přirozené, že za tak dlouhou dobu každý následující opisovač vpouštěl, částečně bezděky a částečně s úmyslem, vlastnosti své mluvy do jazyka Vremenniku a tak jazyk Vremenniku podléhal postupně *rusifikaci*. Že tomu tak vskutku bylo i v rukopisech nám nedochovaných, to můžeme analogicky usuzovati podle rukopisů Vremenniku nám dochovaných, u nichž Istrin sám zjistil, že starší (Trojický) mají rusismů méně než mladší. To vyplývá zejména z kolace těchto rukopisů (viz u Istrina str. 324 n.) Rusismy Vremenniku uvádí Istrin tyto:

a) *Polnoglasie*. Istrin zcela správně připomíná, že plnohlasné formy samy o sobě nic nedokazují, než to, že právě rukopisy (opisy), v nichž se nám Vremennik dochoval, jsou ruské. Istrin však přičítá váhu té okolnosti, že v několika slovech je plnohlasí ve všech rukopisech doloženo a že tudíž tato slova byla v plnohlasné formě již ve společné předloze všech rukopisů, t. j. v původním překladu Vremenniku. Jsou to zvláště slova *ожереліи, холопѣ, поромѣ, городѣцѣ, перевозѣ, городѣ, моромораниѣ, колочн*. Ale nutno namítnouti, že i zde je patrné postupné přibývání forem plnohlasných, a že, jak ukazuje kritický aparát k textu Vremennika, v některých případech, kde mladší rukopisy mají plnohlasí, Trojický má ještě formy staroslověnské; je sice takových slov jen 6 v rozsahu $\frac{2}{3}$ celé kroniky, ale jsou přece. Vedle plnohlasných forem však většina slov sem patřících zachovává formy staroslověnské.

b) *Praefix кы-* na místě staroslověnského *из-* je ovšem znak ruský, ale pojmám jej rovněž jen jako pozdější russifikaci se strany ruských opisovačů, zejména, když případů s *кы-* (jako *кыкалоинтиса*) je celkem mizivá menšina proti *из-*.

c) *Řecká skupina μ β* — v překladě *мк* a nikoli *мк*, ku př. *замкрпн*, *камкнцн* a j. Istrin pokládá tento rys za důležitý důkaz pro ruský původ Vremennika, protože prý *-мк-* se vyskytuje jen v ruských památkách, kdežto jihoslovanské překlady mají *-мк-*. Ale to není pravda: právě také Lětovnik, který též Istrin sám rozhodně pokládá za jihoslovanský, má kromě *-мк-* též *-мк-*, tak na př. *нок амккономк* 393 a 20 M (též Š); ba dokonce naopak, Lětovnik má *-мк-* tam, kde Vremennik má *-мк-*: Lět. *септєкѣ* 407b 22 M (i Š) — *септєкѣ* Vrem. I, 546, 5. Existovaly tedy v církevní slovanštině bez rozdílu literatury jihoslovanské a ruské dvě formy vedle sebe: *-мк-* podle živé výslovnosti řecké, *-мк-* učenou rekonstrukcí.

d) *Patronymika na -ичь*, na př. *Плєѣандромк Фланинокичемк* 199, 19. Takových případů je málo, ale přes to jsouc doložena všemi rukopisy nám vyvolávají v mysli vzpomínku na ruská knížecí jména jako „Jaroslav Vladimirovič“. Není však pravda, že v Lětovniku a ostatních jihoslovanských překladech kronikářských takových patronymik není, neboť několik na *-ичь* je v Manasseovi a také v Zonarovi (viz zde I, 112: *инкоанча, начелника сѣрвчн-члємк*). Takováto patronymika tedy nutně neukazují na ruské prostředí, v němž prý vznikl překlad kroniky, a i kdyby, nebylo by to totéž, jako řekneme-li že překlad je *původu* ruského.

a) *T. zv. glossy*. Zde ve prospěch ruského původu Vremennika uvádí Istrin zvláště příklad *неполнн рєкше нокѣ городѣ* 468, 26. Asociace s ruským Novgorodem je ovšem nasnadě. Ale název sám je všeslovanský (viz i slovenské Novohrad); a právě za název Neapole máme i v jihoslovanském Zonarovi *ноком градѣ* (zde I, 124). Plnohlasná forma *городѣ* tu mnoho neznamená, když jinde ve Vremenniku čteme *нокоградѣ* 320, 11. Rovněž Istrinovo *городыцк* 480, 1 nerozhoduje, neboť všeslovanské deminutivum „hradec“ *градыцк* je doloženo již v Assem. a Suprasl. (Mikl. Lex.). Nelze také říci, že v appellativech by byly glossy čistě ruské, neboť na př. církslov. *санокникѣ* (doložené u Mikl. jen z jihoslov. textů) a *сѣкѣрѣ* nelze prohlašovati za rusismy. Jestliže přes to Istrin soudí, že jazykové rusismy Vremenniku

v glossách stopy ruského vědomí překladatelova (Slavia II, 462): píše-li glossátor $\sigma\epsilon\lambda\mu\eta\iota\kappa\kappa\ \rho\epsilon\kappa\iota\epsilon\ \mu\epsilon\lambda\kappa\eta\ \mu\alpha\mu\iota\kappa\ \sigma\kappa\mu$, tedy toto $\mu\alpha\mu\iota\kappa\sigma\kappa\mu$ neoponuje termín „ruský“ $\mu\epsilon\lambda\kappa\eta$ proti „církslov.“ $\sigma\epsilon\lambda\mu\eta\iota\kappa\kappa$, nýbrž vztahuje se rovnoprávně k oběma; ostatně víme (viz Jagić, *Entstehungsgesch*² 300, 437), že v staroslověnštině jsou *oba* tyto termíny za řecké $\epsilon\beta\delta\omicron\mu\acute{\alpha}\varsigma$. Rovněž neinterpretuje Istrin dobře $\delta\eta\mu\omicron\sigma\acute{\iota}\omicron\upsilon\varsigma\ \sigma\epsilon\kappa\iota\mu\alpha\ \mu\iota\mu\iota\mu\alpha\ \gamma\lambda\alpha\kappa\ \mu\omicron\kappa\omicron\upsilon\mu\iota\kappa\mu$: zde není „církslov.“ $\sigma\epsilon\kappa\iota\mu\alpha$ a „ruský“ $\mu\omicron\kappa\omicron\upsilon\mu\iota\kappa\mu$, a nemá se tedy dělati čárka za sl. $\sigma\epsilon\kappa\iota\mu\alpha$, nýbrž třeba čísti *dohromady* „ $\sigma\epsilon\kappa\iota\mu\alpha\ \mu\iota\mu\iota\mu\alpha\ \gamma\lambda\alpha\kappa$ “ = „obecným naším jazykem“, slovo $\mu\omicron\kappa\omicron\upsilon\mu\iota\kappa\mu$ samo je ovšem ruské.

Na ruské prostředí ukazují podle mého soudu z gloss Vremenniku jen tyto: 1) nápadný omyl $\Phi\rho\acute{\alpha}\gamma\gamma\omicron\iota$ — $\kappa\alpha\rho\alpha\zeta\epsilon\sigma\kappa\iota\kappa$: $\omicron\iota\ \epsilon\kappa\ \gamma\acute{\epsilon}\nu\omicron\upsilon\varsigma\ \tau\omicron\omega\nu\ \Phi\rho\acute{\alpha}\gamma\gamma\omicron\nu\ \kappa\alpha\theta\acute{\iota}\sigma\tau\alpha\nu\tau\alpha\iota$ $\tilde{\omega}$ $\rho\epsilon\lambda\alpha\ \kappa\alpha\rho\alpha\zeta\epsilon\sigma\kappa\iota\kappa\ \sigma\omicron\upsilon\gamma\mu\iota\mu\alpha\kappa$ 567, 2—3; 2) vysvětlivka $\kappa\omicron\upsilon\alpha\rho\mu$ vedle $\sigma\kappa\omicron\upsilon\phi\mu$ 36, 16 a 318, 23; 3) nejvíce pak $\sigma\upsilon\lambda\kappa$ (= Sund) za řec. $\tau\omicron\ \Sigma\tau\epsilon\nu\omicron\nu$ a $\tau\omicron\ \text{Ἰερ}\omicron\nu$ 479, 3; 503, 12; 511, 10; 554, 25; 567, 28. Jihoslovanské kronikářské překlady označují cařihradskou zátoku buď nepřeloženým názvem $\Gamma\tau\alpha\iota\sigma$ nebo opisem, na př. $\delta\omicron\ \tau\kappa\iota\sigma\tau\iota\ \mu\omicron\rho\iota\alpha\ \epsilon\iota\varsigma\ \tau\omicron\ \Sigma\tau\epsilon\nu\omicron\nu$ Lětovník M 395b 8; 4) doplnění jména Askolda a Dira při vypravování o výpravě Rusů na Cařihrad 511, 9—10; těchto jmen ani v originále ani v Lětovníku není. Tato jména však nejsou ve všech rukopisech Vremenniku, nýbrž jen ve čtyřech. Myslím tedy naopak než Istrin, *ne* že z Vremenniku se dostala tato jména do Pověsti vremennych lět, nýbrž naopak, později z Pov. vrem. lět do toho opisu Vremenniku, k němuž se vztahují zmíněné čtyři rukopisy (srv. zde II, 133 n.)

f) Konečně Istrin uvádí pro ruský původ Vremennika *lexikální materiál*. Řekli jsme již, proč slovní materiál pokládáme podle dosavadních znalostí za málo průkazný v otázkách jazykově zeměpisných. Nicméně nemůžeme popřít, že většina těch 49 slov, která uvádí Istrin na str. 298—305 a také ve Slavii II, 464, ukazuje na prostředí kijevské Rusi. Naproti tomu však znova upozorňujeme na slova nejstarší slovní vrstvy církevně-slovanské, která jsme z nahodilé ukázky vybrali z Vremenniku (zde II, 90 n.). Máme tedy proti slovům ruským též slova starobulharská. Tato dvojitosť dotvrzuje tuším pojetí, v tomto spise zastávané, že totiž překladatel Vremenniku byl příslušník lite-

ratury starobulharské, ale že překlad jeho vznikl až v kijeverské Rusi anebo aspoň tam byl upraven.

S otázkou po *místě* vzniku překladu ovšem souvisí otázka po jeho době. Kdežto však při první otázce zastánci různých mínění mohou pracovati s věcnými důvody vnitřními, při této druhé této možnosti téměř není, a tím více tudíž je otevřeno pole dohadům. Toto nebezpečí svedlo Istrina k celé konstrukci. Po vzoru Šachmatovově obrací pozornost na fakt, že roku 1037 byla v Kijevě založena mitropolie. V tom hledá podnět k ruské literární činnosti, poněvadž prý řecký klerus, do Kijeva přichází, zajisté s sebou přinesl i knihy k překládání. Poněvadž pak Vremennik svými vlivy jeví se předpokladem ruského chronografu a letopisu kijeverského, byl prý zajisté mezi prvými překlady a vznikl tudíž v čtyřicátých letech XI. století. Doba sama nezdá se nám špatně určena, ba podle našeho pojetí by bylo klásti vznik Vremennika ještě asi o jedno desetiletí dále do minulosti. Ale pojetí Istrinovo nezdá se nám správným. Pochybujeme především, že by řecký klerus, tehdy do Kijeva příšlý, byl podporovatelem překladů; vždyť víme odevšad z církevněslovanských dějin, i z pozdějších ruských, jaký to byl zápas o samostatnost církevněslovanské literatury proti řecké — zápas, vlastně nikdy zcela nevybojovaný; řecké duchovenstvo nikde, a zejména nikoli na této nové půdě, nemělo zájmu na podporování konkurenční a více méně „barbarské“ literatury domácí. A kromě toho, zda bylo toto řecké duchovenstvo *schopno* po stránce jazykové znalosti církevněslovanské takovýchto překladů? Sotva; a domácí ruské duchovenstvo, tehdy ještě málo gramotné, literárně nevyškolené, tím méně. Vedle Řeků a Rusů tenkrát, v samých počátcích literárního života na Rusi, v Kijevě, za prvních desetiletí XI. věku — mohli takové překlady obstarávati jediní *Bulhaři*.

Teprve po řešení otázky o původě Vremenniku vykládá Istrin v 8. kapitole o *redakci textu a o vzájemném poměru jeho rukopisů* (310—346). Zde Istrin prohlubuje své dřívější názory, které jsme reprodukovali výše (II, 72 n.), přibíraje do srovnávání vedle vlastních rukopisů Vremennika ještě výňatky z něho v chronografech a j. památkách. Tím pak dochází k obrazci podrobnějšímu než bylo naše stemma (zde II, 74), ale myslím, že při tom příliš vyvozuje z drobných písařských omylů, zejména z pramenů sekundárních (z chronografických výňatků).

A takovýto postup téměř hyperkritický jeví se nám i v následující kapitole, probírající *staroruské památky, které souvisí s Vremennikem, zvláště kijevský letopis* (347—408). Z letopisu uvádí Istrin více míst než my, čerpaných z Vremenniku, totiž:

1. Rozdělení země — Vrem. 58, 24—59, 19. Viz zde II, 120 n.
2. O mravích různých národů — Vrem. 49, 25—50, 23. Viz II, 123 n.
3. K roku 6366 (858): Výprava císa. Michala III. proti Bulharům a jejich pokřtění — Vrem. 508, 21—28.
4. K r. 6374 (866): Výprava Askolda a Dira na Cařihrad — Vrem. 511, 7—21.
5. K r. 6376 (868): Nastoupení císa. Basileia — Vrem. 519, 1.
6. K r. 6395 (887): Nastoupení císa. Lva, syna Basileiova, a jeho bratru Alexandra — Vrem. 527, 1—2, a 540, 18.
7. K r. 6410 (902): Císař Lev získává Maďary proti bulh. Symeonovi, a Bulhaři jsou přemoženi — Vrem. 530, 4—7.
8. K r. 6415 (907): Výprava Olegova na Cařihrad — Vrem. 567, 26—31.
9. K r. 6419 (911): Hvězda v podobě kopí na východě — Vr. 541, 12.
10. K r. 6420 (912): Vypravování o Apolloniovi z Tyany — Vr. 305, 9—306, 23. Viz zde II, 126 n.
11. K r. 6421 (913): Nastoupení Konstantina Porfyrogenneta Vr. 542, 9.
12. K r. 6422 (914): Výprava Symeona bulharského na Cařihrad a uzavření míru — Vrem. 544, 23—545, 6.
13. K r. 6423 (915): Symeon ve Thrakii; Pečenězi na pomoc Byzancii; Symeon pánem Adrianopole — Vrem. 545, 23—546, 12. Viz zde II, 356—358.
14. K r. 6428 (920): Nastoupení Romanovo — Vrem. 552, 24—26.
15. K r. 6437 (929): Uzavření míru mezi Symeonem bulh. a Cařihradem — Vrem. 557, 14—559, 13.
16. K r. 6442 (934): Maďaři proti Cařihradu — Vr. 566 17—19.
17. K r. 6449 (941): Výprava Igorova — Vr. 567, 1—31.
18. K r. 6450 (942): Výprava Symeonova proti Chrvatům Vr. 560, 20—23,

19. K r. 6451 (943): Po druhé Maďaři proti Cařihradu — Vr. 568, 17—19.

20. K r. 6573 (1065): O zázračných znameních — Viz zde II, 130 n.

Tento seznam je na první pohled mnohem bohatší nežli seznam náš. Ale rychle se zmenší tím, že Istrin rozeznává zde jednak místa, převzatá přímo z Vremennika do letopisu a v doslovném znění — a za taková uznává *jen dvě*, o mravech starých národů a o Apolloniovi z Tyany — jednak taková, kde letopis reprodukuje zprávy z Vremenniku známé, jen krátkým poukazem na citovanou událost, a přejímá je ne přímo, nýbrž z *chronografu*. Avšak tato cesta se nám nezdá schůdnou, protože v oblasti chronografů jsme na půdě velmi nejisté; zejména pak vůbec je nejistá existence jistého „Chronografu по великому изложению“, který Istrin se Šachmatovem předpokládá pro kijeviskou Rus XI. století a jehož slovné znění neznáme, ba jehož pravděpodobnost je dosti pochybná. Určovati místa, která se prostřednictvím takového předpokládaného chronografu dostala z Vremennika do letopisu, nezdálo se nám dosti reálním; užívati k tomuto určování t. zv. Ellinského létopisce nebo Paleje, které jsou pozdější než letopis, jeví se nám pochybným. Proto jsme své kolace míst letopisu, čerpaných z Vremenniku, omezili na ty případy, kde je možné úplné srovnání obou těchto textů a kde jejich shoda je co možná doslovná. Tyto případy jsou jisté; zbytek jsou dohady. Při tom jsme ovšem také hleděli k tomu, že mluvití o vlivu *Georgiově* na kijeviský letopis lze jen při událostech starších než rok 843: události pozdější, čerpané ze *Symeonova* pokračování ke Georgiovi, jsou jenom nepřesně sem zařazovány. Stranou pak necháváme Istrinův velmi podrobný rozbor míst z Vremenniku, přejatých do Ellinského letopisce I. a II. redakce, do Archivního („Židovského“) chronografu, do Alexandrie a do chronografu Akademie nauk 45, 13, 4.

Všecky tyto rozborů shrnuje potom Istrin v závěrečnou 10., *synthetickou kapitolu* Общие выводы (str. 409—434). Ze svých textových studií vycházejí, narýsoval tu smělý obraz rozvoje ruského dějepisceví od XI. do XVII. století. Východištěm je Istrinovi zpráva kijeviského (Nestorova) letopisu k roku 1037 že kníže Jaroslav byl milovníkem literatury, že sebral „писцы

многи“ a překládal s nimi z řečtiny na словенское писмо; tak prý vzniklo mnoho knih, z nichž se lidé mohou utěšovati božským učením. Toto místo jsme zde interpretovali (II, 89) tak, že se vztahuje na knihy náboženské, nikoli též na světskou literaturu, protože na příklad o kronice Georgiově nelze dobře říci, že by patřila mezi церковные книги a že by se z ní čtenáři učili křesťanskému učení.

Istrin však interpretuje tuto zprávu jako doklad první překladatelské periody (školy) kijevské, která byla v souvislosti se založením kijevské metropole, soboru sv. Sofie a s příchodem řeckých duchovních-literátů. Zde prý byla především přeložena *Kronika Georgia Synkella*. Pro datování tohoto překladu do první poloviny XI. století nemá Istrin žádných pozitivních opor. Rukopis její je až z XV. století (viz zde I, 52 n.). Důvod, že chronologické počítání Synkellovo mohlo býti vzorem kijeviskému letopisci, jeví se nám slabým; na chronologii Nestorova letopisu měl vliv spíše Nikeforos (viz zde I, 61 n.).

Hned po tomto prvním pokuse byla prý přeložena v Kijevě kronika mnohem obsáhlejší — *Kronika Georgiova, Vremennik*, a to překladatelem, sčelým již v církslov. textech a tedy prošlým prý nějakou překladatelskou školou, o které ovšem, jak Istrin sám musí připustiti (16), nic nevíme. Překlad hned po svém vzniku byl prý podroben úpravě od jiné osoby než byl překladatel, ale bez přihlížení k řeckému originálu. Tato první úprava pak byla prý podrobena stilistickému přepracování, opět bez řeckého originálu, a ne později než ve XII. věku. Tak Istrin rozeznává *původní překlad, a dále jeho první* (z XI. v.) *a druhou* (z XII. v.) *redakci*. Původní překlad jest nám zachován rukopisem Trojickým (Mosk. duch. akad. č. 100). „První redakce“ se nám nezachovala ani v jednom rukopise, ale stopy její vidí Istrin v chronografech. V XI. stol. totiž prý byl v Kijevě sestaven „*Chronograf po velikomu izloženíju*“ (tímto „velikým izložením“ byla prý míněna kronika Georgiova), kompilovaný z Malaly (přineseného do Kijeva v překladě starobulharském), ze Synkella a z Hamartola. Tento předpokládaný Chronograf se nezachoval, ale stopy jeho jsou podle Istrina v Chronografické Tolkové Paleji úplné redakce. Text Georgiova Vremenniku, o který se kompilátor tohoto Chronografu opíral nejvíce v druhé polovině své práce, byl prý excerpován podle připomenuté první redakce.

Tento předpokládaný Chronograf, existující již kolem poloviny XI. století, byl prý podnětem a pramenem vlastní, původní letopisecké činnosti kijevské. Tento „původní kijevský letopis“, vzniklý za knížete Izjaslava, byl pak prý přepracován na počátku XII. věku kijevopečerským mnichem Nestorem. *Nestor* už použil *Vremenniku* Georgiova přímo, nikoli jen prostřednictvím výňatků v onom Chronografu: proto prý odstavce, které Nestor přejal přímo z *Vremenniku*, jsou označeny *паголетъ Георгинъ к лѣтописанью*, kdežto zprávy Georgiovy, převzaté prvním letopiscem z Chronografu, nemají tohoto autorského označení. Také výňatky Nestorem převzaté jsou z oné t. zv. první redakce *Vremenniku*, nikoli z prvotní podoby překladu.

V době mezi koncem XI. a začátkem XIII. věku byl sestaven *Ellinskij (i rimskij) lětopisec první redakce*. Zde jsou výňatky z *Vremenniku* podle první redakce, ale stilisticky pozměněné.

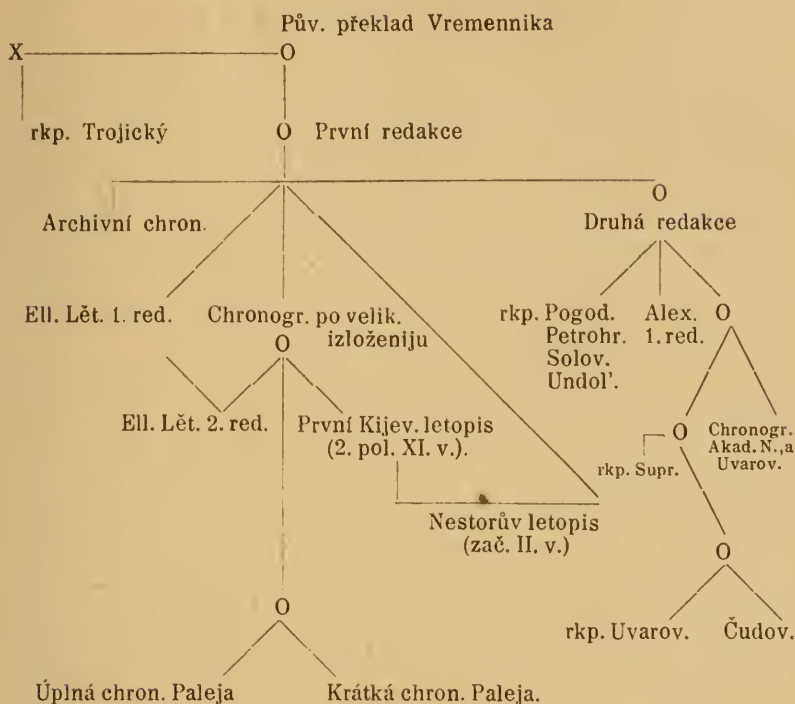
Zatím kijevská Rus se zřítíla katastrofou mongolskou a v polovině XIII. věku přirozeně se literární život uchýlil dále od Mongolů, na severovýchod, do Suzdalské Rusi. Tam byl v té době sestaven *Ellinskij lětopisec druhé redakce*, který použil též některých nových pramenů, mezi nimi i „Skazanije ob Indějskom carstvě“, jež se dostalo na Rus ze Západu (kde vzniklo), koncem XII. věku. Ze starých pramenů použil m. j. kroniky Malalovy i Georgiovy (*Vremennik* v „prvé“ redakci) a onoho Chronografu po velikomu izloženíju, kromě toho však použil též *Ellin. lětopisce první redakce*.

V druhé polovině XIII. věku byl na Litvě sestaven *Archivní („Židovský“) chronograf*. Výňatky z *Vremenniku* jsou zde v první jeho redakci, ale beze všech změn, a proto mají velkou cenu.

Zatím i Chronograf po velikomu izloženíju byl pozměňován, a stal se pak pramenem chronografické Paleje, a to jednak „úplné“, jednak „krátké“ („krátká“ vznikla nezávisle na „úplné“).

Konečně se vyvíjel i vlastní text *Vremenniku*. Jeho druhá, stilistická redakce, vznikla, jak jsme řekli, ve XII. věku, a z ní vzat výňatek do Alexandrie ještě koncem téhož století. Druhá redakce *Vremennika* pak sama se rozštěpila opět ve dvě třídy, v konservativnější a svobodnější. K první patří rkp. Pogodinský Publ. (Petrohr.), Solovecký a Undol'ského; ke druhé Uvarovský

a Čudovský; stranou stojí Supraslský. Graficky znázorníme celou tuto konstrukci takto:

Tak se ruské dějepisectví vyvíjelo dvojím směrem: 1) jednak jako „světová historie“, a tato se začala vyvíjetí ovšem dříve, jsouc překladového původu, a vlivem tohoto původu se vykrystalovala v historii byzantskou, v dějiny „Druhého Říma“; 2) jednak jako historie domácí, ruská.

Nové poměry politické v XV. věku přinesly nové podmínky i dějepisu. Pád Cařihradu — „druhého Říma“, vzrůst centralisující síly Moskvy, osud balkánských Slovanů pod nátlakem Turků — to vše vzbouzelo nové názory, a jejich výsledkem je podle Istrina nový *Chronograf na konci XV. věku*, kde historie Byzancie doplněna historií ruskou a jihoslovanskou. V dalším svém vývoji stával se chronograf historií „třetího Říma“ — Moskvy a tak jeho vývoj byl počátkem XVI. věku dovršen.

XVII. věk přinesl nové podmínky životní, obeznamování Moskevské Rusi s ostatní Evropou, a tak poslední úprava Chrono-

grafu v tomto století obsahuje též osudy národů západoevropských.

To je v hlavních rysech reprodukce obrazu Istrinova. Nelze upřít, že jeho konstrukce je velmi umělá, že svědčí o hlubokém promyšlení všech problémů sem patřících a že zasahuje vhodně textověkritické domněnky do rámce kulturních dějin ruských. Toto poslední je také její nejsympatičtější rys. Ale při vši úctě k této práci Istrinově nemůžeme zamlčeti, že jeho konstrukce je pramálo podepřena skutečnými fakty, že namnoze jednu hypotézu odůvodňuje druhou, rovněž tak nezaručenou, a že konec konců nemá daleko do fantastického historického románu, jaký na př. při malalovském problému sestrojil kdysi archimandrita Leonid. Istrinovu umnou stavbu můžeme vyvracet krok za krokem. Především odpadá jako zcela nejistá jeho hypotéza o překladatelské škole Jaroslavově, a o datování kroniky Synkellovy do jejího ovzduší, jak jsme podotkli výše. Rovněž nezaručená je domněnka o t. zv. první redakci (úpravě) překladu Vremennika, která nám nikde není zachována celá, a dokonce i její domnělé stopy v chronografech nejsou nikde zachovány beze změny, kromě Archivního chronografu z r. 1262; vždyť Istrin sám musí vždy připouštět „stilistické změny“ v těchto výňatech. Čiročirou domněnkou je t. zv. „Chronograf po velikomu izloženíju“, po němž nikde nenalézáme reálných stop; jeho název je konstruován podle nejasné zmínky mnohem pozdější (v Paleji). Jeho datování do polovice XI. století je zcela libovolné, neboť se opírá jenom o dohad, že tohoto Chronografu použil první autor kijevského letopisu v té době (tedy půl století před Nestorem). Ale sama existence tohoto prvního letopisu i jeho slovní znění jsou přese všechny theorie Šachmatovovy velmi pochybné a s naprostou bezpečností stanoveny býti nemohou. Rovněž není dokázáno, i kdyby byl takový chronograf tehdy v Kijevě existoval, že by nutně byl ruského původu. Istrin míní, že je dokázán ruský původ Vremenniku a tím tedy prý i ruský původ tohoto nejstaršího Chronografu. Ale ruský původ Vremenniku není, řekněme mírně, nikterak jistý (podle nás naopak není pravděpodobný), a i kdyby byl, není tím ještě nic řečeno o Chronografu. Rovněž nedokázané je posouvání vzniku Ellinského létopisce až do XI.—XIII. století. Konečně i rozvrstvení t. zv. druhé redakce (úpravy) Vremenniku i její

datování příliš vyvozuje z nepatrných a leckdy nahodilých písařských variantů. Z těchto všech důvodů nepřijímáme konstrukci Istrinovu, jak tu byla nastíněna, a trváme na dřívějších názorech, v našem spise vyložených.

Bohatě obsažný svazek Istrinův, který jsme zde recensovali, je zakončen pracným ukazatelem (str. 435—454) kde je podrobně vyznačeno každé místo textu z I. dílu edice, které je připomínáno či vykládáno v tomto II. díle, a kde se tak děje.

Celkem, i když ani věcně ani methodicky nemůžeme s obsahem tohoto II. dílu Istrinova souhlasiti, oceňujeme s úctou podivuhodně důkladnou a trpělivou práci autorovu.

OPRAVA.

Když se tento spis sázel, byla pražská musejní knihovna skoro celý rok uzavřena. Proto jsem mohl kontrolovati vše to, co tu o rkpe. Šaf. napsáno, teprve tehdy, když příslušné archy byly již hotovy. Proto opravuji dodatečně, že slov. *прѣслагати* je doloženo v přípiscích 81ba v této formě a nikoli *прѣслагати*, jak zde uvedeno na str. 216 a 219. V rkpe. je totiž s napolo setřeno.

DOPLNĚK.

O Kronice Zonarově uveřejnil monografii též P. A. *Potapov* Судьба хроники Зонары въ славянорусской литературѣ (Извѣстія Отдѣленія..., т. XXII., 1917, кн. 2.), k níž nemám přístupu (cituje ji Istrin, Vremennik II, úvod XV, pozn.). Také Potapov došel k názoru, že církslov. překlad Zonary je původu *středobulharského* (viz zde I, 120 n).

Activum, v Lětov. II. 380.
Adjektivá, jejich přízvuk v šaf. praž. rukopise Lětov. II. 174; k jejich stahování v moskev. rukop. Lětov. II. 162; přízvuk jejich v témž II. 155; v glos. š. II. 205; zvláštnosti sklonění v glos. š. II. 202; 374; 409.
Adrianopol, text o ní II. 343, 356 sl.; viz Odrin.
Adverbium, v Lětov. II. 458.
Agarenové, o nich v Chludov. r. Lětov. II. 298.
Akademie carihradská z doby Bardovy a její plán učební II. 16, 17.
Akademie kuzanská duchovní, v ní rukopis Solovecký kroniky Hamartology II. 64.
Akademie moskev. duchovní, v ní trojický rukopis slovan. Hamartola II. 64, 65.
Akademie nauk, petrohradská, její chronograf I. 43; poz. sl.
Akademie petrohradská duchovní; její kronika se zbytky Malaly I. 48 až 49; vydání slovan. textu Symeona Logoth. I. 76.
Akademie věd bukurešťská, její vydání kroniky Azariovy I. 217.
Akcentologie, dnešní a historická II. 158.
Akcenty viz přízvuky.
Akkusativ, Lětov. 437, 448, 453.
Alexandreis I. 33; otisk Istrinův I. 48; v encyklopedii Šachmatovově I. 33; v hypotéze Šachmatovově I. 35; pramenem řec. a řím. letopisce I. 27; Pseudokallisthenova a spojení s Malalou I. 43¹) sl.; rus. chronografů a vliv Vremen. II. 142.
Alexandreis, spis Istrinův, v němž se zmiňuje o l. knize Malaly I. 22.
Amazonky, o nich Hamartolos II. 24; text o nich z Lětov. a Vremen. II. 125.
Ambrosianus C. 184, rukopis kroniky Hamartology II. 50. Viz rukopis.
Anafora, v glossách š. II. 211.
Anakoluthy, v glossách š. II. 204, 209; v kron. Hamartol. II. 32, 53; ve Vremen. II. 137, 363; ve vypočítávání pramenů Malalových I. 48; ve vypravování o bludařství Soviově I. 42; v Lětov. II. 458.
Anekdoty, v kronice G. Hamartola II. 28.
Annály antiochijské pramenem kroniky Iovanna Malaly I. 19.

Antika; antické dějepisectví I. 11 sl.; antické reminiscence v Muralt. textu Ham. a v Cod. Vatican. II. 346.
Antiochie, annály antiochijské pramenem kroniky Malalovy I. 19; rodiště Malalovo, v jeho kron. I. 18, 19.
Antiochijská, II. 386.
Antiochové, o nich v kronice G. Hamartola II. 19.
Anz. Bl., 1831, šafafík o pokračování v kronice Hamartolově II. 42.
Aorist, jeho přízvuk v moskev. rukop. Lětov. II. 155; v bělehrad. rkp. Lětov. II. 269; v glossách š. II. 203; v moskev. rkp. Lětov. II. 166, 417; v praž. rukop. Lětov. II. 186; ve vídeň. rukop. Lětov. II. 234; v Lětov. II. 463.
Apokalypsu, podle Leonida I. smyšlená část „sebraných spisů“ Grigoriových I. 32.
Apokryf, — Methodia z Patary I. 238 sl.; o Melchisedechovi ve sbor. archiv. I. 27; Závěti 12 patriarchů ve sbor. archiv. I. 27.
Apostrof, jeho kladení ve vídeň. rukop. Lětov. II. 233, 234, 235.
Apostolové, o jejich životě, glossátor praž. rukopisu Lětov. II. 193.
Arabové; v kronice Zonarově I. 226; za Konstantina V. Kopronymy II. 15.
Argentoracensis L. Graeca 8, rukopis Hamartology kroniky II. 50.
Argonauti II. 346.
Archaismy, rukopisu rumjancevského Lětov. II. 252; v bulhar. redakci Hamartol. II. 62.
Archeologičeskija Izvěstija, 1894, Spearskij o hypotézách Leonidových, I. 33; 1897, Nikolskij o trojic. rukop. Hamartola II. 65.
Archiv für slavische Philologie (Af sl Ph), II., 1877, Jagić o neznámosti byzant. dějepisců u Slovanů I. 13; — Jagić o byzant. dějepisectví I. 17; — Jagić o skuteč. textu slovan. Malaly I. 25—26; — Jagić o Grigoriovi I. 36; — Jagić o zápise o době vzniku slovan. překladu kroniky Zonarovy I. 118; — Jagić o době vzniku slovan. Zonary I. 120; — Jagić, o jazykových zvláštnostech rukopisu vololamského I. 138; — Jagić o vatikan. rukopise kroniky Manasseovy I. 166; — Popov o rus. přepise slovan. Manassea ze XVII. stol. I. 166; — Jagić o slovan. překladech Josefa Flavia I. 238; —

- Jagić o slovanských rukopisech kroniky Hamartology II. 61; — Jagićův výčet „bulharských“ rukopisů Hamartola II. 64; — Jagić o rukopise kláštera Krušedolského II. 65; — Jagić o původu překladu Vremennika II. 86; — Jagić o rukopisech Lětov. II. 146; — roč. VI., 1882, šachmatov o fotograf. vyd. Sbor. Svjatoslavova II. 147; — Jagić o vydání rukopisů Lětovnika II. 278; — XIV., 1892, Polívka o G. Hamartolovi a o praž. Lětovniku II. 168; — Polívka o době vzniku rukopisů Lětov. II. 461; — Polívka o předloze praž. rukopisu Lětov. II. 177; — Gleye o archivním sborníku I. 27; — Istrin o domněnce Gleyově týkající se archiv. sborníku I. 40; — Jagić proti Istrinově teorii o vzniku chronografu XIII. věku I. 43^{1/2}; — Gleye o ceně slovan. překladu Malaly vzhledem k feckému originálu I. 45; — a XVII. o rysech srbského vokalizmu v slovan. památkách II. 190; — XVII., 1895, Istrin o stopách Manasseovy kroniky v řec. rukopisech letopisných I. 217; — Istrin a lidové parafrasy kroniky Manasseovy I. 239; — XIX., 1897, Ščepkin E. o poměru Nestorově ke kronice G. Hamartola II. 117; — XX., 1898, Jagić o kompositech slovan. Manassea I. 194; — XXIX., 1907, Franko Ivan o poměru Nestorova letopisu ke kronice Hamartolově II. 117; — XXX., 1909, Preobraženskij o redakcích Slovanického textu Symeona II. 55; — Rešetar o srbschor. přízvuku II. 159; — XXVI. 1915, Jagić o theoretick. Evsějových I. 46; — XXXVII., 1916, Jagić o Weingartově názoru na lit. starobulharskou I. 39; — Jagićova recenze Weingartovy statí o „Bulharech a Cařihradu před tisíciletím“ I. 35.
- Archiv zahraničních věcí v Moskvě**, chová slovanský text Malaly I. 24.
- Archivio storico Siciliano**, III., 1875, Lanciova domněnka, že G. Hamartolos je totožný s Joannem ze Sicílie II. 14 pozn.
- Archivní sborník viz sborník Archivní**. Arláni, o nich G. Hamartolos II. 8.
- Aristandra a Kallithey**, veršovaný román Manasseův I. 160.
- Arithmetika**, v akademii cařihradské II. 17.
- Artiklace**, č v esl. a střbul. rukopisech II. 180.
- Assimlace**, v praž. rukopise Lětov. II. 182.
- Assyrové**, o jejich mravech v Hamartolovi II. 123; zprávy Hamartol. o nich II. 27.
- Astronomie**, v akademii cařihradské II. 17.
- Asyndeta**, zvláštnosti Manasseova slohu a jeho napodobení v slovan. překladě I. 190.
- Atheneum**, viz Nové A.
- Athos**, místem vzniku Šaf. praž. rukopisu II. 195; — rukopisů Lětov. II. 275; ve styku Bulharů se Srby I. 137; význam jeho v literatuře církevněslovan. I. 132.
- B**
- Babylon**, o něm Hamartolos II. 24.
- Babylonie**, její králové II. 21.
- Babyloniáné**, o nich G. Hamartolos II. 27; text o nich z Lětov. a Vremen. II. 124.
- Bahnvrhli**, typ komposit possessivních v byzant. kronikách I. 193.
- Baktrové**, o nich Hamartolos II. 24; o jejich mravech a obyčejích text z Lět. a Vremen. II. 123, 124.
- Baroccianns**, rukopis Hamartola II. 50.
- Bible**, pramenem G. Hamartola II. 31, 32, 37; pramenem letopisu Nestorova II. 115; vypravování o Abrahamovi a slovan. překlady I. 42; z ní citáty v Hamartol. kron. II. 42, 318, 404.
- Bibliothéky rumunské**, chovají slovan. rukopisy Hamartola II. 61.
- Bibliothéka synodální moskevská**, její rkp. reprezentuje první redakci Ellinského letopisce I. 44; rukopis slovan. Manas. I. 166; rukopis čudovský kron. Hamartol. II. 64; rukopis Lětov. (M) II. 145 a dále kap. IV.
- Bibliothéka Teubnerská**; de Boorovo vydání kroniky Hamartology II. 18.
- Bibliothéka Tolstého**; v ní rukopis Vremenníku II. 123.
- Bogomilství** I. 225.
- Bosna**, její památky s rysy srb. vokalizmu II. 190.
- Božstva pohanská**, o nich v kronice Malalově I. 42; — Hamartolově II. 19.
- „Brachmanové“**, o jejich mravech v Hamartolovi II. 24, 123; text o jejich mravech a obyčejích z Lět. a Vrem. II. 124 sl.
- Brevlium patriarchy Nikefora** I. 56; pramenem kron. Hamartol. II. 38; pramenem Nestorova letopisu, II. 114, 118.
- Britannové**, o jejich mravech Hamartolos II. 123; text o jejich mravech a obyčejích z Lět. a Vrem. II. 125.
- Bulharismy** v bělehrad. rukop. Lětov. II. 264; v bukurešť. rukop. Lětov. II. 261, 299; v chludiv. rukop. Lětov. II. 249; v moskev. synodál. rukop. Lětov. II. 161, 189; v praž. rukop. Lětov. II. 189; v slovan. rukopisech Zonary I. 121, 122; v srb. skupině rukop. Lětov. II. 275; ve vídeň. rukop. Lětov. II. 235 sl.; v srb. rukopisech Lětov. II. 461.
- Bulharové**, o jejich původu a stěhování v kronice Nikeforově I. 56; překladateli byzant. kronik I. 242; text o nich v bukurešť. I. ve vídeň. a moskev. rukop. Lětov. II. 304 sl.; v glossách Slovan. Manas. I. 224; v kron. Hamartol. II. 15; v kron. Symeona Logoth. I. 87—80; v kron. Zonarově I. 109—111, 112, 122, 123,

- 226, 229, 233; v Parallip. I. 157; v vatikán. rkpu. Manas. I. 177; v Hamartol. II. 462.
- Bulharsko**, obdobi Symeonovo a známé slovan. překladu pramenů k archiv. sborníku I. 30.
- Byzancele**; byzant. literatura, její významné rysy I. 11; historikové byzant. I. 12—13; kláštery byzant. a jejich význam pro dějepisectví I. 13—15; byzant. dějiny v kronice J. Malaly I. 19; seznam byzantských císařů I. 31; byzant. kronikářové I. 52, 54, 55, 63; literární historie byzant. a její hagiografie I. 65; 145 sl., 151 sl.; II. 126.
- B. B.** (Vizantijský Vremennik) II. Vasiljevskij o shodě slovan. textu Symeona Logotheta se Lvem Grammatikem I. 81; — Vasiljevskij o době vzniku Grigorijova přepisu Parallipomenu Zonar. I. 131; — Vasiljevskij o předlohách a redakcích slovan. Hamartola II. 77; — IV., 1897, referát o de Boorově stati Die Chronik des Logotheten II. 112; — XIII. o slovan. překladu Malaly I. 29; — Istrin o řecké předloze Vremennika II. 74; — Šestakov o M a fec. rkp. P. kron. Ham. II. 383; — 1913, recenze o Uspenského publikaci Istorija vizantijskoj imperiji II. 17. pozn.; — 1915/6, stat M. Popruženka o byzant. dějinách II. 17 pozn. Viz i Vizant. Vremennik.
- Byzant Stud.**, 3/4. Hirsch o jméně G. Hamartola II. 6; Hirsch o původu Hamartola II. 9.
- Byz. Zeitschr.**, II., 1893, de Boorovo srovnání Hamartola s kronikou Lva Grammatika II. 36; — VI., 1896, Patzig A. o některých pramenech Zonarových I. 86; — VI., 1897, Boor de C. o poměru mezi Symeonem Log. a Lvem Gram. I. 74; — Praechter o lidové parafrasi kroniky Manasseovy I. 239; — VIII., 1899, Boissevain o Bütner-Wobstově vydání Zonarovy kroniky I. 87; — Istrinův o tisk výňatků z rukopisu Trojického II. 69.
- Byzantismy**, v řečtině G. Hamartola II. 34.
- C
- Cařihrad**, jeho význam v kronice Malalově I. 19; — ská vysoká škola za vlády Bardovy II. 16 sl.; v kron. Zonar. o době jeho založení I. 119; 227; v Manas. kron. I. 166; v Hamartol. II. 11, 133, 358 sl.; 462.
- Caesaropapismus** byzantský, G. Hamartolos o něm II. 11.
- Církev římská**, G. Hamartolos o ní II. 12, 16.
- Císařové byzantijsí**, seznam jich v archiv. sborníku I. 31; včetně jejich jmen I. 145—147; v rukop. krušedol. I. 151 sl.; ve vatikán. rkp. Manas. I. 174 sl.
- Císařové římsí**, jejich výčet v chronol. Nikeforově I. 56; v rukop. krušedol. I. 150; v kron. Hamartol. II. 20, 21, 26.
- Citace** z Mosk. rkp. Lětov. a z de Boorova vyd. řec. Ham. v kritice aparátu ke Georg. byz. kron. II. 370 a sl.
- Citát** biblický v Nestorově letopise II. 120; — v kron. Hamartol. II. 423; homiletický v kron. Hamartol. II. 29; z Athanasia v kron. Hamartol. II. 53; z Jana Zlatoustého tamže II. 29, 34; z letopisu Nestorova II. 89.
- Cizenis 65**, rukopis Hamartolovy kroniky II. 50.
- Cod(ex) Bodletanus**, jediný rukopis Malalovy kroniky I. 20; podává zkrácenou redakci Malaly I. 42, 45.
- Codex Escur**, obsahuje rukopis kroniky Symeonovy I. 67.
- Codex Hist. Graec**, rukopis Logotheta II. 53.
- Codex Messin**, obsahuje skutečný rukopis kroniky Symeonovy I. 67.
- Codex Mosquensis Synodalis**, obsahuje rukopis kroniky Symeonovy I. 67; II. 43; II. 427, 429, 435, 439, 442, 443, 444, 447, 451.
- Codex Palatinus** II. 43.
- Cod(ex) Paris(iensis)**, obsahující zlomky Malalovy kroniky I. 20; — text kron. Symeonovy I. 67, 68.
- Cod(ex) Vatie(anus)**, jeho antické reminiscence II. 346; jeho poměr k moskev. řec. synodál. II. 347; jeho rozdíly od Lětov. II. 360 sl., podává pokračování Symeonovo II. 53, 54, 81, 338, 351, 359, 363, 432; předloha, obsah, rozdíly a shody s moskev. řec. Ham. II. 346; předlohou Vremen. II. 360; texty z něho (vyd. Istrin.) II. 339—346, 361 a sl.; výňatek z kroniky Symeon. I. 68; Istrinův otisk z něho II. 503.
- Codex Venetus Marcellanus**, obsahuje řec. text Symeona Logotheta I. 67, 77; II. 76.
- Codex Viudob. Suppl. Kollar**, obsahuje rukopis kron. Symeonovy I. 67.
- Coislanus 305 (P)**, rukopis kron. Hamartol. z X. stol. II. 48; jeho popis II. 50; jeho poměr k M II. 368, 369; jeho rozsah II. 20; o Michaelovi III. II. 12, 13; originálem Lětov. II. 361 poměr k vyd. Vremen. II. 76; Sital kron. Hamartol. II. 18; v otázce o pokrač. kron. Hamartol. II. 42; v kritickém aparátu ke Georgiovým byzant. dějinám II. 370, 378, 379, 380, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 420.
- Coislanus 310 (A)**, jeho popis II. 49; text Hamartol. v něm II. 49, 75.
- Coislanus 314 (C)**, jeho popis II. 49; text Hamartol. v něm II. 49.
- Compendium chronographicum** viz chronologie Nikeforova.
- Corpus bonnský**, otisk Nikeforovo Brevarium I. 58; vydal kron. Zonar. I. 87; — kron. Manasseovu I. 164.
- Corpus Parisinum Historiae Byzantinae**; v něm vydání Hamartola II. 58.
- Credo** v Šaf. rukop. Lětov. 281.

Č.

Čakavština, o ní D. Nemanic II. 159.
 Casování, v bělehrad. r. Lětov. II. 269;
 v glossách Šaf. praž. r. Lětov. II.
 203; v moskev. r. Lětov. II. 166 sl.
 Čechy, česká studia Manasseovy kro-
 niky I. 164.

Čína, literatura č-á a dějepisectví I. 11.
 Číslovky, v glossách Šaf. praž. rkp. Lě-
 tov. II. 202, 205; v moskev. rukop.
 Lětov. II. 165.

ČMFIL IX., Weingartův referát o Skól-
 dově datování štokav. posouvání pří-
 zvuku II. 159.

Čteníja Mosk.; 1846, Obolenskij o Ha-
 martolovi jako prameni I. rus. leto-
 pisce I. 61; — Obolenskij o redak-
 cích slovan. překladu Hamartola II.
 62; — a 1847, — Obolenskij o pů-
 vodu překladu Vremennika II. 84;
 1847, — Bodjanskij o Paralipomenu
 Zonarovu I. 125; — Bodjanskij o době
 vzniku Grigorijova přepisu Zonarova
 Paralipomenu I. 130; — Bodjanského
 vydání rukopisu Paralip. I. 137; —
 1867 a 1875, Leonid o bulhar. rukopise
 Manassea v klášteře chilendars. I.
 166; — Leonid o shodě slovan. ruko-
 pisů kroniky Manasseovy I. 216; —
 1883, Leonid o trojickém rukopise
 Hamartola II. 65; — 1885, Mečvéděv
 Sil. o novotách Nikonových v Rusku
 I. 167; — 1893, Lavrov o jazyce ru-
 kopisu kroniky Zonarovy I. 123; —
 1897, Istrin o apokryfu Methodia
 z Patary I. 238).

Čudovský rukopis viz rukopis čudov.

D

Dákové, vyprávění o nich v kronice Zo-
 narově I. 105—107, 121.

Dativ v Lětov. II. 380, 399, 400.

Deklinace, v praž. rukopise Lětov. II.
 183.

Derevljané, o nich v Nestorovi II. 123.

Deuteronomion, citát v P a M kron.
 Hamartol. II. 314 sl.

Dějepisec byzantští, Gudev o nich I.
 235; — klasičtí, jejich vliv na Zonar-
 u I. 87.

Dějepisectví, dvojí směr v antickém
 dějepisectví (popisování celé minu-
 losti a kratších období, kroniky a
 historie) I. 11 sl.; — jeho místo v li-
 teratuře byzantské I. 11; — řecké
 I. 11.

Dějiny, liter. církevněslovanské, vý-
 znam vydání Makaly pro ně I. 46;
 — dávnověku v kron. Hamartol. II.
 7; — Jerusalema v Malalovi I. 43; —
 srbochorvatštiny II. 189; — středo-
 bulharštiny II. 189; — štokavského
 přízvuku II. 159. Viz Historie.

Dějiny asyrské, v Paralip. Zonarově
 I. 130.

Dějiny babylonské, v Elin. a řím. le-
 top. II. 140.

Dějiny biblické, o nich v kronice G.
 Hamartola II. 21, 23.

Dějiny bulharské, spis Jirečkův o nich
 I. 36; v glossách kron. Manas. (ru-
 kop. Vatikán.) I. 165, 176, 220, 224;
 — (chilandar.) I. 179; — (moskev.)
 I. 220; v kron. Zonar. I. 111; v při-
 piscích bulhar. Manassea II. 462.

Dějiny byzantské, v Elinsk. a řím. le-
 topisci a jejich předloha II. 139; —
 Georgiovy z Lětov. kritický aparát
 k nim II. 368 a sl.; kron. Hamartol.
 II. 7, 26 sl., 27, 31, 38, 139, 317;
 v kron. Zonar. I. 85, 113; v Paralip.
 Zonar. I. 131, 134, 135, 136, 148; v ru-
 kop. bukurešť. prvého Lětov. II. 254,
 299; v rukop. vídeň. Lětov. II. 236;
 v rus. chronografech II. 149, 140,
 141; v době Hamartolově II. 14—18;
 v pracích historiků: Bayet, Gelzer,
 Lindner, Oncken a atd. II. 17. poz.

Dějiny církevní (byzant.), v Paralip.
 Zonarově (přepis Grigorijův) I. 131.

Dějiny hebrejské viz dějiny židovské.

Dějiny chaldejské, v Paralip. Zona-
 rově I. 130.

Dějiny křesťanské, v Zonarově zpra-
 cování I. 86; v druhém bělehrad.
 rukop. Lětov. II. 273.

Dějiny médské, v Paralip. Zonarově
 I. 130.

Dějiny perské, v Elin. a řím. letop.
 II. 140; v kron. Hamartol. II. 25;
 v kron. Zonar. I. 113; v Paralipom.
 I. 135, 136; v rukop. krušedal. I. 150.

Dějiny ruské, v přípiscích vatikán. ru-
 kopisu Manassea I. 176, 220; II. 138.

Dějiny řecké, v kronice Hamartolově
 II. 27, 31; v kron. Zonar. I. 113;
 v Malalovi I. 43; v Paralipom. Zo-
 nar. I. 130, 136.

Dějiny římské v Elin. a řím. letop. II.
 140; v kron. Zonar. I. 84, 85, 113;
 v rukop. Zograf. I. 148; v rus. chro-
 nografech II. 139; v řec. redakci Ha-
 martola, v Lětov. a Vremen. II. 252;
 ve zpracování kronikáře G. Hamar-
 tola II. 31, 37, 139, 315.

Dějiny slovanské, jejich počátky v Ne-
 storově letopisu II. 116.

Dějiny srbské, I. 129, 191.

Dějiny starověké, v Hamartolovi a
 rus. chronografech II. 27, 139.

Dějiny starozákonní viz Dějiny ži-
 dovské.

Dějiny židovské, jejich popis v chro-
 nografu z r. 1262 I. 43, 238; letopis
 židov. dějin I. 43 a pozn.; od Adama
 do Abrahama I. 43; v kron. Ha-
 martol. II. 25, 27, 31, 33, 37, 316;
 v kron. Zonar. I. 84, 113; v Paralip.
 Zonar. a prameny k nim I. 130, 136,
 141; v rus. chronografech II. 140;
 v slovan. textě kron. Synkelloy I.
 53.

Dladochové, zprávy o nich v Paralip-
 pomenu I. 135.

Dialekt-y východobulharské, změny ne-
 přízvuc. e II. 176; — ícká příslušnost
 rukopisů Lětovníka II. 274 a sl.;
 — ícké zjevy v nejstarších literárních
 památkách II. 463.

Dialektika, v akademii cařihradské II.
 17.

Dialektologie historic. v srbochorvat.,
 bulhar. a ruštině II. 271.

Dissimilace, v praž. rukop. Lětov. II. 181.

Ditografie, případy její v šaf. praž. rukop. Lětov. II. 285; v moskev. rukop. Lětov. II. 295, 375, 277, 390, 418, 419.

Dopisy Bodjanskému, Šafařík o slovan. rukopise kroniky Zonarovy v nich I. 88 sl.

Drevnaja i novaja Rossija, I. 1880. Bodjanskij o srbské redakci Hamartola II. 62; korespondence Bodjanského se Sacharovem II. 71; o trojickém rukop. Hamartola II. 66; Sacharov o vlivu Hamartolově na Nestora II. 115.

Duál, v bukov. rukop. Lětov. II. 260; v glossách Š. II. 203; v Lětov. II. 413.

Dubrovník, jeho památky s rysy srb. vokalizmu II. 190.

Dvandva, typ komposit kopulativních I. 192, v kron. slovan. Manas. I. 195.

Dynastie syrská a říše byzantská II. 14.

E

Egypt, domovinou G. Hamartola podle Muralt II. 9; o něm Hamartolos II. 317, 388.

Egyptané, zprávy G. Hamartola o nich II. 27.

Ekklesiastes, v „encyklopedii“ Šachmatova I. 33.

Ellinskij a rimskij lětopisec, jeho souvislost se Slovan. Malalon I. 23; souborným názvem kompilativních kronik starší ruské literatury a rozdělení jich podle A. N. Popova I. 25 sl.; jihovýchodní chronograf jeho pokračováním I. 27; jeho předmluva I. 28; počet redakcí podle Šachmatova I. 33; v hypotéze Šachmatově I. 34; jeho redakce I. 44; jeho poměr k archivnímu chronografu I. 44 sl.; jeho význam pro poznání původního malalovského textu I. 45; srovnání Istrinova, I. R. i řím. s rukopisy vilen. a archiv. sbor. I. 48; původnější než rukopis archivní a vilen. I. 49; v něm vynátky z Malaly I. 49; jeho vynátky z Vremenniku II. 65; výpisky z G. Hamartola, Malaly a Josefa Flavia II. 139 sl.; nová teorie Istrinova o něm II. 517—520.

„**Encyklopedie**“, Šachmatovův předpoklad základního díla, z něhož čerpali slovan. překladatelé; I. 33, 34.

Epitáfium patriarchy Nikety, pramenem Hamartolovy kroniky II. 38. 191 a 192; u jmen mnišských spisovatelů byzant. II. 6.

Epocha trnovská, vznik Lětov. II. 462.

Éra cařihradská I. 57.

Étymologie lidová, působnost její na jazyk moskev. synodál. rukop. Lětov. II. 164; — a na praž. rukop. Lětov. II. 182.

Evangelium apokryfní, jeho imperf. případem úpadkového tvoření II. 203; — archangelické II. 89, 93; Nikolského (matení k a a) II. 264; —

Ostromirovo II. 89, 90, 91, 93; — trnovské, jeho přízvuky II. 157; evan-ia pramenem archiv. a vilen. sbor. I. 29.

F.

Fariseové o jejich životě v první a druhé redakci řec. Hamartola II. 314.

Filologie slovanská, o otázkách souvisejících s rozšířením byzant. kronik v čsl. písemnictví I. 17; — ruská o slovan. překladě Malalovy kron. I. 21; — o době vzniku slovan. překl. Malalovy kron. I. 30; — o starobulhar. památkách I. 39; o rkp. Undolského II. 121; — německá o slovan. překladech byzant. kronik I. 242; — klasičtí a metoda vydávání rukopis. památek II. 277.

Filologové ruští, jejich vydávání rukopisů II. 156.

Filosofo, za patriarchy Fótia II. 16; v akademii cařihradské II. 17; 272.

Filosofové řečtí, o nich v kronice Hamartolově II. 19, 312.

Fragmenta historie Graecae, Müllerovo kritické vydání zlomků kroniky Joana z Antiochie v nich I. 52.

Frankové (Langobardové), v kronice Zonarově I. 226.

G

Gallové, v Paralip. I. 135.

Genitiv řecký v Lětov. II. 371; absol. II. 396; řecký v Lětov. II. 458.

Glasnik 1877, 1879, Novaković o srbochor, prvotiscích II. 157.

Glossy, ve vatikán. rukopise Manassea I. 176; v rukop. tuléském I. 180; v slovan. překladě Manas. kron. I. 220, 221; v srb. opise kron. Manas. I. 221; text gloss ze slovan. Manas. I. 221—223; v slovan. překl. Manassea, jejich jazyk a různocnění Bogdanova I. 224; — jejich dobový rozsah I. 225; — jejich pramen I. 224—226; — a paralely ke glossám kron. Zonarovy I. 226—234, 235; — jejich pramenem kron. Zonar. I. 234, 235; význam jejich I. 234 a 235; — praž. rukop. Lětov., jejich původce II. 193; doba vzniku II. 193; jejich ráz II. 194 a sl.; jejich znaky nadřádkové a přízvuky II. 196; paleografický popis gloss II. 196 a sl.; jejich jazykový rozbor II. 197—216; jejich starobylé tvary II. 204; jejich graecismy II. 208; spojování vět II. 210; jejich slovník II. 211; jejich text II. 217—230; — chludovského rkpu Lětov. II. 250; — druhého bělehrad. rkpu Lětov. II. 273; — vepsané do textu Lětov. (originál.) II. 410, 416. — Vremenniku II. 511 n.

Glossátor praž. rukopisu Lětov., jeho doba; jeho zájem o otázky nábož. a církevní; jeho smýšlení církevněpolitické II. 193 a 194; o záračných zjevech své doby II. 194; jeho národ-

nost a snaha psátí církevně slovan. II. 197; jeho konservativnost ve slovnice II. 214.
Gotové, v kron. Hamartol.: o nich II. 388.
Graecismy, v Grigorijově přepisu Zonar. Paralipomenu I. 131 sl., ve Vremenniku II. 57, 80; v glossách Šafař. praž. rkpu Lětov. II. 204, 205, 208; v evangelských textech a u Jana exarchy II. 459.
Grafika vídeň. rukopisu Lětov. II. 233.
Gramatika, v akademii cařihradské II. 17.
Gramatkové církevněslov. středověcí, jejich názvy nadřádkových značek v památkách rukopisných II. 156, 157; Jagić o jejich prosodii II. 158.

H

Hagiografie, v byzant. literár. historii I. 65; v literatuře srbské I. 159.
Haplografie, chyby z ní v Šaf. praž. rukopise Lětov. II. 284 a sl.; v moskev. synodál. Lětov. II. 404, 418.
Hebrejské dějiny viz dějiny židovské.
Hendladys v Lětov. II. 408, 417, 453.
Hermes, XIV., 1879, Haupt o poměru Zonarově ke Cassiu Dionovi I. 86; XV., 1880, Jagić o původním textě slovan. Malaly I. 26; XXVI., 1891, Boissevain U. Ph. proti názorům Bütner-Wobstovým o poměru Zonarově ke Lvu Grammatikovi a Kedrenovi I. 86.
Historija književnosti I., 1867, Jagić o době vzniku rukopisů Lětov. II. 461, 464.
„Historie“, jejich rozdíly od kronik I. 12.
Historie literární o Manasseově glossátorovi I. 235; viz Dějiny.
Historie literární byzant., v ní hagiografie I. 65.
Historie literární slovanská, zápis archivního sborníku o mnichu Grigorijovi I. 31.
Historie války židovské Josefa Flavia viz Flavius Josef.
Historikové byzantští, I. 12—13.
Hlaskoslovi moskev. Manass. rukopisu patriaršního a Čertkovův popis I. 169; v kronice Georg. Hamartola II. 34; ve Vremenniku II. 93; v srbských přispících Šafař. praž. rkpu Lětov. II. 197 a sl.; v chludov. rukop. Lětov. II. 250; v bělehrad. rukop. Lětov. II. 263.
Hlasky jotované, označování jich v moskev. synodál. rukop. Lětov. II. 152.
Holkhamensis 296., rukopis Hamartolovy kroniky s pokračováním ze Symeona Logotheta II. 49.
Homilie, pramenem Hamartolovým II. 39.
Homotelenty v kodexu Bodlejském I. 20; v rukopise P kroniky G. Hamartola II. 370; 375; 411, 439, 443.
Homosexualita, o ní v Hamartolově kronice II. 29; text II. 496—499.

Humanism západoevrop., jeho obliba byzant. kronik. I. 87.
Hypotaxe v glossách Š. II. 210.
Hypothésa Leonidova o překladatelské činnosti Grigorijově I. 31. sl.; — Šachmatova o překladatelské činnosti Grigorijově I. 31. sl.

CH

Chaldejové, o jejich mravech v Hamartolovi II. 123; text o jejich mravech a obyčejích z Lět. a Vrem. II. 124.
Chilandar, místem vzniku Grigorijova, přepisu Paralip. Zonarova I. 131; místem vzniku rukopisu Chilandar. viz rukopis chilendarský.
Chronicon Palatinum, latinský výtah z kroniky Malalovy I. 19.
Chronicon paschale, viz kronika velko-noční.
Chronologie kroniky Hamartolovy II. 42.
Chronologie Nikeforova, její význam a cena I. 56; rukopisné podání, ne-jednotnost éry I. 57; vydání I. 58; církevněslovan. překlad I. 58—60; poměr slovan. překladu k originálu I. 60 sl.; význam její pro ruské letopisce I. 61 sl.; pramenem Zonarovým I. 86; prvním církevněslovan. překladem z byzant. kronik I. 243; pramenem G. Hamartola II. 14, 15, 38, 321; pramenem Nestorovým II. 114, 116, 117; pramenem rus. chronografů II. 140.
Chronograf Akademie nauk, jeho popis Sreznevským a Istrinem I. 43 pozn. sl.
Chronograf Archivní, jeho poměr k letopiscí Ellinskému I. 44 sl.
Chronograf Grigorijův a glossy Manasseovy kron. I. 236.
Chronograf Hlerothea v slovan. překladě I. 239.
„Chronograf po velkomu Izloženiju“ a jeho poměr k Ellinskému letopisci I. 44; domněnky Istrinovy o něm II. 516—520.
Chronograf Tichonravův, jeho pramenem G. Hamartolos I. 44. pozn.
Chronograf uvarovský, o jeho totožnost s chron. Akademie nauk I. 43 pozn. sl.
Chronograf vrehobřeznický srbský I. 159. II. 465.
Chronograf židovský viz chronog. Archivní.
Chronograf žitomyšský srbský I. 159.
Chronografy, pramenem G. Hamartola II. 34.
Chronografy ruské, jejich pramenem Nikeforos I. 57; v lit. rus. I. 159; vliv. slovan. Manassea I. 217; odleskem byzant. kronik I. 239; vliv Hamartolův II. 139; jejich vznik podle Popova II. 139 sl.; podle Istrina II. 516—520.
Chronografy slovanské, první kompilační chronograf I. 26; prototypy ch. jihovýchodního I. 27.

- Chronografy srbské** I. 159; první srbský I. 244; jejich pomůcky II. 195; výčet a literatura o nich II. 465 sl.; poměr jejich k Lětovníku II. 467.
- Chronografy (dva) Šafaříkovy srbské** I. 159. II. 466.
- Chronograf západoruský z r. 1262**, jeho vznik, jeho účel, místo jeho vzniku I. 40—43; předlohou moskev. a vilen. rukopisu I. 238; II. 140; výňatky z Vremenniku II. 65; II. 516, 518.
- Chronografická literatura ruská**, jejím nejstarším typem Ellinskij lětopisec I. 44 sl.
- Chronografické sborníky ruské** viz sborníky chronografické rus.

I

- Ikonodulie**, za Theodory a Barda II. 16.
- Ikonoklasté**, polemiky proti nim v kronice Hamartolově II. 27; v. Obrazoborci.
- Ikonoklasmus**, II. 14; v. Obrazoborectví.
- Imperfektum**, jeho přízvuk v moskev. rukop. Lětov. II. 155; v moskev. Lětov. II. 166; v praž. rukop. Lětov. II. 186; v glossách Šafařík. praž. rukop. Lětov. II. 203.
- Indikativ**, aoristu v Lětov. II. 459.
- Indové**, o jejich mravech v Hamartolovi II. 123; text o jejich mravech a obyčejích z Lětov. a Vremenniku II. 124; o nich Vremenník II. 138.
- Infinitiv**, jeho koncovka v bělehrad. rukopise Zonary I. 122; v Grigorijově přepisu Zonar. Paralipomeny I. 131; v rukopise volokalam. I. 138; řecký ve Vremenniku II. 79; v glossách Šafařík. praž. rukop. Lětov. II. 203, 208; v bělehrad. rukop. Lětov. II. 269; v moskev. rukop. Lětov. II. 407, 446, 459.
- Inlelálky**, rukop. moskev. synodál. Lětov. II. 233.
- Institutiones linguae slavicae dialecti veteris** o kronice Manasseově (v slovan. překladě vatikán.) I. 164.
- Instrumentál**, v Lětov. II. 458.
- Ispatský lětopis**; text o obléhání města Haliče králem Belou I. 21; jeho souvislost se slovan. Malalou I. 21—24; text vypravování o Heliovi I. 23; shoda jeho se slovan. textem Malaly I. 24; jeho narážky na 17. a 18. knihu Malaly I. 30.
- Islam**, II. 15.
- Istoria Rossii**, I. 1876; Illovskij o předložce opata Silvestra II. 116.
- Istorič. Sborník**, VI. Čertkov o rukopise slovan. Manassea v patriarší knihov. moskev. I. 165.
- Istoričeskij Věstník**; 1891, V. G. Vasiljevskij o době života J. Malaly I. 19.
- Istoričeskoje izslědovanie**, 1876. Geonov o byzantských vlivech na Nestora II. 116.
- Iterativa**, v Šafařík. praž. rukop. Lětov. II. 176, 186.
- Izvěstija Imp. Akademii Nauk (IAN)**, XV., 1910, o slovan. překladu Malaly I. 29; VIII., 1903, Vilinskij o Ellinském lětopisci I. 35; VII., 1902, Evščev o Grigorijovi I. 37; — 1906, Istrin o Tolkově Paleji I. 44; — XVII., Istrin o sbírce Tichonravově I. 44 pozn.; — 1911, Istrin o redakcích Ellinského lětopisce a o výňatcích z Malaly v Ellin. lětopisci I. 45; — VII., Evščev o jazykových typech rukopisu archivního I. 46; — XVII., o době císařů Lva V., Michela II. a jejich poměru k Nikeforovi I. 55; — 1912, Štepanov o chronologii Nikeforově I. 56; — Štepanov vydání Compendia Nikeforova I. 58; — 1912, Štepanova edice slov. textu Nikeforova I. 60; — 1895, Syrků P. A. o rukopise slovan. Hamartola II. 61; — XVII., otisk prodloužení Nikeforovy chronologie z knihy Korměl I. 62; — 1910, Istrinův výčet „bulharských“ rukopisů kroniky G. Hamartola II. 64; — XV., Istrin o druhém rukopise Uničolského kroniky G. Hamartola II. 70; — XV., 1910, Istrin o vzájemném poměru slovan. rukopisů Hamartola (bulhar. redakce) II. 72; — VII., Evščev o domněnce, že Grigorij přeložil Vremenník II. 87; — XV., Istrin o rukopisech Vremennika II. 87; — 1898, Šachmatov o redakcích a pramenech Nestorova lětopisu II. 118; — V., 1900, Abramovičův záznam P. A. Lavrova referátu o rukopisech Zonary I. 121; V., Lavrov o ceně slov. překladu Zonarovy kroniky I. 124; — 1860, Lazarevskij o vlivu Hamartolově na rus. chronografy II. 139; — 1900, kn. III. IV., Prešnjakov o rus. dílech lětopis. II. 139; — 1906, Istrin o přepracování kroniky Hamartolovy na Rusi II. 141; — 1905, Istrin o chronografické Paleji II. 142; — II. 1895, Syrků o Dubrovnick. rukopise Lětovníku II. 146; — II., 1895, Šachmatov o fotografii. vyd. Sbor. Svjatoslav. II. 147; — V., Lavrov o rukopisech zograf, a volokolamském I. 147; — XXII., 1917, Potapov o středobulh. původu překladu Zonary II. 522.

J

- Jahrbücher der Litteratur**; LIII., 1831, Šafařík o slovanských redakcích Hamartola II. 62; LIII., 1831, Šafařík o rukopise kláštera krúšedolského II. 65; LIII., 1831, Šafařík o praž. rukopise Lětov. II. 168; 1831, Šafařík o překladu Lětovníka II. 457.
- Jatvlgové**, kmen sousedící s Livonskem I. 42.
- Jazyk řecký**, Malalova zásluha o jeho dějiny I. 19; — druhého vypravování o Soviovi I. 42; — archivního sborníku I. 46; — církv. překladu oktateuchu I. 46; — slovanský a jeho překlady z řečtiny I. 51; — indoevropské a překlady z řečtiny

I. 51; —ové zvláštnosti rukop. volokolamského I. 139; —ové zvláštnosti patriaršského rukop. v Moskvě I. 168—170; — vloček ve vatikán. rukop. Manassea I. 173; — vatikán. rukop. kroniky Manasseovy I. 179; —ový ráz vatikán. a moskev. rukopisu Manas. I. 179 pozn.; — staroindický a jeho komposita I. 191; —y indoevropské I. 191; — gloss slovan. Manassea I. 224; —ový stav slovan. rukopisů Manas. kron. I. 224; —ová stránka kron. Hamartolovy II. 33—34; jazyk Vremenniku II. 77, 78, 79; —ový materiál Vremenniku II. 87, 88, 89 sl.; — rukopisu moskev. synodál. II. 160—167; — praž. Šafařík. rukopisu Lětov. II. 188; — rukopisů moskev. a praž. Šafařík. Lětov. II. 189; — lidový v praž. Šaf. a moskev. rukop. Lětov. II. 189, 190; —ová charakteristika vídeň. rukopisu Lětov. II. 232—236; — chluďovského rukop. II. 251; — bukrešť. rukopisu Lětov. a shody jeho s moskev. II. 260; —ový rozbor bělehrad. rukop. Lětov. II. 263 a sl.; — bělehrad. rukop. Lětov. a shody jeho s praž. Šafařík. rukopisem Lětov. II. 272; —ozpytný materiál rukopisů Lětov. II. 275 a sl.; —ové živly lidové v rukopisech Lětov. II. 275; —ový ráz třetí skupiny rukop. Lětov. II. 275; — Lětov. a Vremenniku II. 263; —ová stránka Lětov. 462, 463. Viz i Reč.

Jerusalém, jeho dějiny v osmé až desáté kn. Malaly I. 43; o jeho zkáze v kronice Hamartolově II. 26; jeho druhé vystavění II. 141; —ský chrám, o něm v glossách Šafařík. praž. rukop. Lětov. II. 193; o zkáze Jerusalema v kron. Hamartol. II. 273; rozličná proroctví o něm v Lětov. II. 411. Viz Reč.

Jery, úpadek jejich v slovan. překl. kroniky Symeona Logotheta I. 83; patriaršského rukop. moskev. I. 169 sl.; v moskev. synodál. rukop. Lětov. II. 161; jejich vokalisace v praž. rukop. Lětov. důkazem bulhar. předlohy II. 178; v srbských přepisech pražsk. Šafařík. rukop. Lětov. důkazem bulhar. předlohy II. 178; 197 sl.; matení j—ů ve vídeň. rukop. Lětov. II. 234; 235; v chluďovském rukop. Lětov. II. 250.

Jhoslované, jejich letopisná literatura I. 235; překladatelé byzant. kronik I. 242; kronika Hamartolova u nich II. 41.

Jméno Georgia Hamartola II. 5 sl.; —a byzant. mnišských spisovatelů II. 6.

Jména vlastní cizí v bělehrad. rukop. Lětovníku II. 271; řecká v Lětov. II. 440, 459.

Jména podstatná a jejich tvary pádové v Lětov. II. 463.

Jména přídavná a jejich tvary pádové v Lětov. II. 463.

Jotace ve vídeň. rukop. Lětov. II. 234.

K

Karmadharaja, typ komposit dermativních I. 192.

Katalog Šafaříkovy knihovny II. 168.

Kaz. Uč. Zap., 1891, Šestakov o pramenech a složení kroniky Hamartolovy II. 23; 1891; Šestakov o pramenech předmluvy kroniky Georgia Hamartola II. 23; 1891, 1892, Šestakovův rozbor Hamartolovy kroniky II. 36.

Kazaň. Univ. Izv., Ternovskij o poměru Vremenniku k Pověsti vremenných lět II. 116.

Kaz. Uč. Zap., 1891, Šestakov o jménech byzant. mnišských spisovatelů II. 6; — Šestakov o původu Hamartolově II. 9.

Kievsk. Starina, 1889, Leonid o Grigorijovi a kněžné Olze I. 32.

Kláster—y byzantské, jejich význam pro dějepisectví I. 13—15; ráz klášterní literatury I. 14; — kostromský (Zjevení Páně), rukopis slovan. Synkella v něm I. 53; — v Sučavě jediný text Symeona Logotheta I. 74; — Gračanica, jeho rukopis kroniky Zonarovy I. 89; — chilendarský, význam jeho v literatuře církevněslovan. I. 132; — Josefův, rukopis volokolamský Paralipomeny I. 137; — Zografský, sborník jeho I. 139; — v mitropolii karlovecké, popis jejich rukopisů I. 149; — chilendarský, bulharský rukopis Manassea I. 166; — Kyrylo-bělojezerský, v něm exempláře Hamartolovy kroniky II. 61 poz.; — krušedolský, jeho rukopis Hamartola II. 65; — Josefův volokolamský, v něm čudovský rukopis Hamartola II. 70; — kostromský, jeho rukopis Hamartola II. 71; — Kyryllův severoruský bělojezerský II. 139; — sv. Pavla na Athoně, rukopis Lětovníku II. 145; — chilendarský a moskev. rukopis Lětov. II. 150; —y athonské místem vzniku praž. a moskev. rukopisu Lětov. II. 189; — chilendarský, v něm psán moskev. rukopis Lětov. 195; — athonský a glossy praž. rukopisu Šaf. II. 195; — sv. Pavla, v něm, rukopis athonský Lětovníku II. 231; — archanděla Michaela II. 239; — „Krka“ II. 239.

Kmeno—slovi, v bulharské a srbské redakci Hamartola II. 92; zvláštnosti k—slovné v moskev. synodál. rukop. Lětov. II. 164; v pražském Šafařík. rukop. Lětov. II. 182; gloss praž. Šafařík. rukop. Lětov. II. 200; bělehrad. rukop. Lětov. II. 226.

Kulha Esther v „encyklopedii“ Šachmatově I. 33.

Kulha Ježíše Siracha pramenem archivního a vilen. sborníku I. 29.

Kulha Jobova pramenem archiv. a vilenského sborníku I. 29.

Kulha Ruth pramenem archivního a vilen. sborníku I. 29; v „encyklopedii“ Šachmatova I. 33; v slovanštině překladem Grigorijovým I. 38.

- Kulha Soudeč** pramenem archiv. a vilenského sborníku I. 29; v „encyklopedii“ Šachmatova I. 33; v překladě Grigorijově I. 38; pramenem Grigorijova přepisu Paralip. Zonar. I. 130.
- Kulhovna Akademie nauk**, má letopis Nlkonovský a přepis Nikonův I. 167.
- Kulhovna bulhar. klubu v Tulcei** (Rumunsko), její rukopis kroniky Manasseovy I. 180.
- Kulhovna dvorní vídeň.**, v ní rukopis kroniky Zonarovy I. 89; rukopis Lětovníku II. 145; 231–248.
- Kulhovna historického semlnáře v Praze**, text slovan. překladu Symeona Logotheta I. 76.
- Kulhovna Muromokordatská**, uveřejnila synaxář Marka Efes. I. 64.
- Kulhovna metropolitní v Karloveh** obsahuje rukopis slovan. Zonarovy I. 88.
- Kulhovna Národní bělehradská** má rukopis Lětovníku II. 145.
- Kulhovna „Nového Jerusálema“**, domněnka Čertkova I. 167.
- Kulhovna pařížská (národní)** obsahuje zlomkovité doplňky Malalovy kroniky I. 20.
- Kulhovna patrlarši moskevská**, její rukopis slovan. Manassea I. 165.
- Kulhovna petrohradská veřejná**, obsahuje Korměl knihu a slovan. text Nikefor. Compendia I. 59; slovan. text Symeona Logotheta I. 74; obsahuje petrohradský rukopis kron. Hamartolovy II. 64; v ní rukopis čís. 30 archeografic. společ. petrohradské II. 70; obsahuje rukop. s výtahem Hamartola a Malaly II. 139.
- Kulhovna pražská musejní**, má Dučićův spis I. 179; obsahuje Šafaříkův praž. rukopis Lětovníku (S) II. 145; má fotolithografickou reprodukcí moskev. synodál rukop. Lětov. II. 146.
- Kulhovna Sořilská**, její kronika obsahující zbytky z Malaly I. 48, 50; má rukopis kroniky Synkellovy I. 53.
- Kulhovna srbské něné společnosti**, rukopis Lětovníku II. 146.
- Kulhovna šafaříkova**, její katalog II. 168.
- Kulhovna Trojkeosergievské lavry** za Moskvou, obsahuje rukopis trojický G. Hamartola II. 65.
- Kulhovna vatikánská**, její rukopis Manassea I. 164.
- Kulhy biblické**, jejich rozsah v archivním sborníku I. 29; předlohou archiv. sborníku I. 40; pramenem chronografu Akademie Nauk I. 44. poz.
- Kulhy královské** pramenem archivního a vilenského sborníku I. 29; v hypotéze Šachmatovově I. 33; v sporu o Grigorije I. 37; ve sporu o zápis archiv. sbor. I. 38; jejich typ jazykový I. 46; pramenem Grigorijova přepisu Zonar. Paralip. I. 130.
- Kulhy Mojžíšovy**, pramenem archivního a vilen. sborníku I. 29; v „encyklopedii“ Šachmatova I. 33; překladem Grigorijovým I. 38; pramenem Grigorijova přepisu Paralip. Zonar. I. 130.
- Kulhy posvátné**, jejich řeč II. 463.
- Kulhy prorocké**, ráz jejich jazyka ve sborníku archivním I. 46.
- Kulhy starozákonní**, vložky z nich v řeč. originále Malaly I. 24; v řeč. a řím. letopisci I. 27; vzorem archiv. sborníku dle Leonida a Obolenského I. 28, 29; názor Jagičův o Grigorijově překladě k. st. I. 36; jimi doplňován Malalas I. 43; pramenem Grigorijova přepisu Paralip. Zonar. I. 130, 141, 158.
- Kulžata bulharská**, jejich výčet v řeč. a řím. letopisci I. 33; 35.
- Komentář historický Gudevův** ke glossám moskev. a vatikan. rukopisu kroniky Manasseovy I. 221.
- Komise archeografická v Petrohradě**, v ní rukopis slovan. Hamartola II. 64; vydání rus. letopisů II. 120; 123; 139.
- Kompendium církevněslovanské** založené na Eusebiu pramenem kroniky Hamartolovy II. 38.
- Komplance letopisné**, Ellinskij letopisec a Archivní chronograf (jejich poměr) I. 44 sl.
- Komposita homérská** I. 191; — charakteristickým rysem díke manasseovské I. 191; — determinativní (tatpuruša) v byzant. kronikách I. 192; — hybridní v kron. byzant. I. 192; — kopulativní (typ dvandva) v byzant. kronikách I. 192; — byzantských kronik a jejich kategorie I. 192–193; — rekční v kron. byzant. I. 192, 196; — possessivní (typ bahuvrhi) v kronikách byzant. I. 193, 196 (v slovan. Manasseovi); — verbální v byzant. kronikách I. 193; — počet komposit Manasseově kronice I. 194; — ze slovan. překladu kroniky Manasseovy a jejich seznam I. 198–215; — Vremenniku II. 80; — v praž. rukopise Lětov. II. 183; srovnání komposit ve Vremenniku a v Manasseovi II. 505–507.
- Koncovky pádové** v glossách praž. rukop. Lětov. II. 198.
- Kondicionál** v moskev. rukop. Lětov. II. 166; v praž. šafařík. rukop. Lětov. II. 186; v bělehrad. Lětov. II. 269; v moskev. Lětov. II. 463.
- Konjugace**, její zvláštnosti v praž. šaf. rukopise Lětov. II. 185 sl.
- Konsonantismus**, v moskev. synodál. rukopise Lětov. II. 162 sl.; v praž. rukop. Lětov. II. 179.
- Korměl kulha Novgorodská**, obsahuje slovan. text Nikefora I. 59, 60; je prodloužením chronologie Nikeforovy I. 62, II. 69.
- Kosmogonie** podle Sym. Logoth. II. 454.
- Kosmografie** v Hamartolovi a v ruských chronografech II. 139.
- Králové egyptští**, jejich výpočet v chronologii Nikeforově I. 56.
- Králové perští**, jejich výpočet v chronologii Nikeforově I. 56.

Králové židovští, o nich v kronice G. Hamartola II. 19, 31.

Kritika, význam slovan. překladů z byzant. literatury pro textovou kritiku jednotlivých kronikářů I. 241 sl.; — textová, rukopisů Létov. II. 276 a sl.; — textová první redakce kroniky Hamartol. II. 325; — textová Vremennika II. 503 n.

Kronika Azarova, její vydání a pramen I. 217.

Kronika Eusebiova, pramenem Zonarovým I. 85.

Kronika Glykasova, doba vzniku I. 84; její pramen I. 84, 237.

Kronika Georgia Hamartola čerpá z kroniky Malalovy I. 20; vložky z ní v řec. originálu Malaly I. 25 pozn.; — podle ní zpracováno vypravování o návratě židů z Babylona ve sborníku archivním I. 28; — pramen archivního a vilen. sborníku I. 29; — v překladě Grigorijově dle Leonida I. 31 sl.; — v „encyklopedii“ Šachmatova I. 33, 3; v hypotéze Šachmatovově I. 35; — předlohou archiv. sborníku dle Gleye I. 40; — o Abimelechovi I. 42; — výňatky z ní v třetí knize Malaly I. 43; — pramenem Ellinského létop. I. 44; — pramenem chronografu Tichonravovského I. 44. pozn.; — pramenem slovan. Malaly I. 49; — shoda výňatku slovan. textu Malaly s Hamartolem I. 50; — ve sbírce Undolského I. 53; pramenem Nikeforos a Theofanes I. 56; — výčet panovníků s daty a Nikeforos I. 61; — o Symeonově zachránění Soluně a jeho hodnostech I. 66; — jejím pokračováním kronika Symeonova I. 67; — pramenem Symeonovi Log. I. 68; — její překlad a poměr k Slovan. Symeonovi I. 83; — vzhledem k Zonarovi I. 85; — textová kritika I. 116; místo vzniku I. 123; — pomůckou Grigorijova přepisu Paralip. Zonarova I. 130; — vzhledem ke kronice Zonarově I. 134; pramenem Grigorijovým I. 140 pozn.; řec. text Symeona Logoth. přidávaný k této kronice I. 153; — pramenem Grigorijova Paralip. I. 156, 157; — pomůckou Grigorijovou I. 158; — (pražský) šafaříkův rukopis I. 220; v církevně slovan. písemnictví I. 240, 241; — třetím církevně-slovan. překladem z byzant. kronik I. 243; — její druhý překlad v církevní slovanštině I. 244; — v byzant. literatuře II. 5—60; — autorovo jméno II. 5 sl.; autorův mnišský stav II. 6 sl.; autorovy názory II. 8 sl.; autorův původ II. 9 sl.; doba autorova života II. 11 sl.; — doba jejího dokončení II. 12 a 13; — politické a kulturní ovzduší doby Georgiovy II. 14—18; — její titul II. 18; její předmluva II. 18—19; její rozsah a rozdělení II. 19—23; — její předmluva II. 23; — přehled jejího obsahu II. 23—27; — autor jako dějepisec II. 27—30; — o příběhu filosofa Euag-

ria II. 28; — zprávy fantastické v ní II. 29; srovnána s ostatními díly byzant. kronikářů II. 30; — o autorově formálním neumění II. 31—32; — skladba díla a nerovnoměrné zpracování látek II. 31; — odůvodnění nedostatků v autorově mnišském názoru o škodlivosti vzdělání II. 32—33; — po stránce jazykové II. 33—34; autorovy prameny a pomůcky II. 34—38; — autorovo mechanické a neumělé užívání pomůcek II. 39—40; — autor jako dobový svědek II. 40; — její pokračování II. 42 sl.; — jejím pokračovatelem Symeon Logothet II. 43; — jak byla spojena s Logothetem II. 43—44; — text z ní II. 44—46; — poměr moskev. synod. rukopisu řeckého s pokračováním k Slovan-skému Logothetovi II. 44—47; — její rukopisné podání II. 47—57; — její rukopisy řec. II. 49 sl.; — její pokračování II. 53—57; — její slovan. překlad II. 54; — její vydání II. 57—60; — v církevně-slovanšské literatuře II. 61—62; — dvě slovanšské redakce II. 61—64; — její slovan. rukopisy a popisy jich II. 64—72; — vzájemný poměr rukopisů „bulharské“ redakce II. 72—74; — poměr slovan. překladu (Vremennika) k řec. textu II. 74—77; — její pokračování ze Symeona Logotheta ve slovan. překladě II. 76; — charakteristika překladu v t. zv. Vremenniku II. 77; — vydání Vremenniku II. 81—84; — původ překladu Vremenniku II. 84; — vývoj názorů o původu překladu Vremennika II. 84—88; — výsledek názorů o původu Vremenniku II. 88—95; — ukázka z Vremenniku ve srovnání s Létovníkem II. 95—111; — vzorem Nestorovým II. 112; poměr Vremenniku k Pověsti vremenných lét II. 112—142; — pramenem Nestorovým II. 113; — paralely z Vremenniku a kijevského letopisu II. 120—137; — vyd. řec. textu de Boorem II. 123; formální shody Pověsti vremenných lét s ní II. 136; — závěrečný soud o jejím vlivu na Pověst vrem. lét II. 137—139; — vliv její na ruská letopisná díla II. 139—142; — srbská redakce čili Létovník (viz Létovník) II. 145— až do konce; — o Julianovi Odpad. a slovan. redakce II. 248; — osmá kniha její v překladech Létovníku II. 248; — rozsah její v rukop. bukurešť. II. 254; — poměr Létovníku k ní a vývoj této otázky II. 311 sl.; — odchylky první a druhé redakce a shody první s moskev. rkp. Létov. II. 312 a sl. — o sněmech církevních II. 318; — odchylka Létovníku od první redakce této a její význam II. 322—325; — první redakce její a překlad Létovníku II. 324; — první redakce a význam Létov. pro textovou kritiku její II. 325; — první redakce a rekonstrukce chybějící části podle Létov. II. 326 sl.; — a pokračování Symeonovo v Létov. II. 335 a sl.;

— text z ní ve vyd. Istrin, a Muralt, II. 339—316; — možné opravy její podle Lětov. II. 368; — kritický aparát k byzant. Dějinám Lětov. (M), (řec. text vyd. Istrin.) II. 368—460; — (řec. vyd. de Boorova) srovnání s textem Lětovníku (kritický aparát) II. 370; — její zakončení II. 430; — vznik Lětovníku II. 461—464.

Kronika Georgia Synkella, její obsah a význam v staré křesťan. chronografii I. 52—55; její slovan. rukopis v klášterské kostromském, srovnání slovan. textu s řeckým, počet a rozsah známých řec. rukopisů, kopíř Undolského I. 53; — její vznik a doba slovan. překladu I. 54; — její význam v literatuře církev.-slovan. I. 54; — lidové rysy v jazyce slovan. překladu I. 54; — pokračování Theofanovo a jeho cena po stránce jazykové I. 54 sl.; — v církevně-slovan. písemnictví I. 241; — pramenem třetí knihy kroniky Hamartolovy II. 37; — její kratší redakce II. 69 poz.; — domněnka Istrinova o jejím vzniku II. 517.

Kronika Joanna Skylitzza, autorova předmluva I. 83.

Kronika svěťová Joannu z Antiochie I. 52; pramen G. Hamartola II. 38.

Kronika Kedrenova (Cedrenova), ukázkový komposit z ní I. 192 sl.; II. 50.

Kronika Lva Allatia, poměr slovan. překladu Manass. k ní I. 181.

Kronika Lva Grammatika, je jen redakce Symeona Logotheta I. 68; původní podobou kron. Symeonovy I. 69 sl.; její poměr k Pseudosymeonovi I. 70, 74; řec. text z ní o Konstantinu Porfyrogenetovi I. 71—73; shoda se slovan. Symeonem I. 76 sl.; text z ní o Bulharech srovnán s textem Cod. Marc. rkp. petrohrad. I. 79 sl.; poměr její ke kronice Symeonově I. 82; úpravou textu Symeonova I. 83.

Kronika Konstantina Manassea v překladě XIV. stol. I. 76; 83; jejím pramenem Zonaras I. 87; 144; o ní I. 160—236; život a činnost autorovu I. 160; — její rozsah I. 160; — popis a vznik její I. 160—163; — její předmluva I. 161; — o dynastií Komnenů I. 162; — její forma I. 162 sl.; — její historická cena I. 163 sl.; — její vydání I. 164; — vývoj badání o slovan. Manasseovi I. 164—166; její slovan. rukopisy I. 166—180; — její vydání I. 180; — poměr překladu k originálu I. 181; — redakce slovan. překladů I. 181; — text z originálu o stvoření nebes a srovnání s textem rukopisu vatikan. I. 182—184; — text z vypravování o válce trojské, o Paridově mládí, útoku Helenině a srovnání s překladem rukopisu moskevského I. 184—189; — stilistický ráz slovan. překladu I. 189; — text kletby na zlato v řec. a slovan.

znění I. 190—191; — kmenoslovné zvláštnosti slovan. překladu I. 191—215; — komposita slovan. překladu I. 194—215; seznam komposit v slovan. překladu I. 198—215; — srovnání těchto komposit s komp. Vremenniku II. 505—507; — vznik překladu I. 215—217; — text o Manuelovi Komnenovi I. 216; — glossy v slovan. překladě I. 220—224; — pramen gloss v slovan. překladě I. 224—226; — její zmínky o Bulharech a glossář její I. 225 sl.; — slovan. překlad a jeho glossy I. 234—236; — její rozšíření I. 237; — její lidová parafrase I. 239; — v církevně-slovan. písemnictví I. 240; 241; — vznik esl. překladu I. 244; — srovnání s Hamartolem II. 30; — pramenem rus. chronografů II. 110; — předlohou Elin. a řim. letopisce II. 141; — její glossy II. 193; — zájato a rozšíření její v Bulharsku II. 462.

Kronika Malulova od poč. světa I. 18—51; — jméno a život autora I. 18; — autorovo dílo I. 18—19; — rukopisné podání I. 19—20; — vydání I. 20; — slovanský překlad I. 20—21; — souvislost slovanského Malaly s letopiscem Ipatským I. 21—24; — mínění Obolenského o slovan. překladu Malaly I. 24; — kritický přehled literatury malalovské I. 24—30; — pramenem archivního a vilenského sborníku I. 29; — její rozsah v archivním sborníku I. 29; — nynější naše vědomosti o překladu Malaly I. 30; — místo a doba vzniku překladu I. 30—31; — Palauzov o době Grigorijova slovan. překladu I. 31; — pochybená hypotéza Leonidova a Šachmatova I. 31—35; — v „encyklopedii“ Šachmatova I. 33; — skutečná činnost Grigorijova I. 35—39; — otázka překladu Grigorijova I. 26 sl.; — vypravování biblického dějejevu dle Istrina I. 37; — otázka o vzniku a době a původu překladu Malaly I. 39; — Weingartovo stanovisko v otázce Malalovské I. 39; — její slovanský překlad I. 39; — předlohou archiv. sborníku dle Gleye I. 40; — vznik chronografu z r. 1262 I. 40—43; — řecký text a rozdíly slovan. překladů I. 42 sl.; — pramenem chronografu z r. 1262 I. 43; — o dějinách židov., řeckých, jerusalém. I. 43; — pramenem sbírky Tichonravovy I. 44 pozn.; — pramenem Ellinského létop. I. 44; — v archiv. chronografu a Ellinském létopisci I. 44 sl.; — její pařížský rukopis I. 45; — cena rukopisného podání slovanského I. 45—47; — význam slovan. překl. pro dějiny esl. I. 46; — původní starobulharský překlad I. 46; — rozeznávání trojího stadia jazykového I. 46; — starobulhar. překlad I. 46; — jazyk slovan. překladu I. 46; — vydání slovan. Malaly I. 47; — slovan. a řecký text předmluvy k ní I. 47; — slovní shody mezi překladem a originálem

I. 48; — překladatelská technika I. 48; — poměr slovan. textu k originálu I. 49 sl.; — kompilativní povaha slovan. textu a jeho neúplnost I. 49; — charakteristika textu v zachované úpravě slovan. Malaly I. 49–51; — slovan. text a jeho odchylky od řeckého bonnského vydání I. 50; — citát z bonnského vyd. a shoda s Hamartolem I. 50; — doklady nepřeložených řeckých termínů v slovan. textu I. 51; — vzhledem k Zonarově I. 85; — příklad komposit kompilativních, determinativ., rečč., possessiv. a verbál. I. 192 sl.; — její rozšíření I. 237; — její rukopisy s výňatky z Josefa Flavie I. 238; — v církevněslovan. písemnictví I. 240, 241; — druhým církevněslovan. překladem z byzant. kronik I. 243; — pramenem kroniky Hamartolovy II. 29; — látkový výběr její a Hamartolův II. 30; — pramenem Hamartolovým II. 31; — její tvary lidové II. 34; — pramenem první knihy kroniky Hamartolovy II. 36; — pramenem Hamartolovým II. 38; 85; — předlohou Nestorova letopisu II. 117; — výřazy z ní v letop. rus. II. 139; — výpisy z ní v rus. chronografech II. 139; — pramenem rus. chronografů II. 140.

Kronika morejská, dílkem lidové literatury byzant. I. 239.

Kronika Nikeforova I. 55–56; její prameny I. 56; o původu a stěhování Bulharů I. 56; rozšíření I. 237; v církevněslovan. písemnictví I. 240, 241.

Kronika paschalní (velikonoční), vyjímá z kroniky Malalovy I. 20; její autor a titul I. 52; ukázky jejích komposit I. 192 sl.; pramenem kroniky G. Hamartola II. 38.

Kronika rumunská arcibiskupa Makaria, napodobením překladu Manasseovy kroniky I. 217.

Kronika Sofijské knihovny, chová zbytky z Malaly I. 48 sl.; vyjímá z kroniky Malalovy I. 50.

Kronika Symeona Logotheta pokračováním k—y Hamartolovy I. 67; — anonymní kronikou I. 67 sl.; — její poměr k Lvu Gram. I. 74; — nadpis slovan. překladu I. 74; — slovanský text I. 74–76; — zakončení slovan. překladu a řec. originálu I. 75; — vydání slovan. překladu I. 76; — její slovan. překlad a shoda s domnělým Symeonem a Lvem Grammatikem, jejich srovnání I. 76 sl.; — vznik a předloha slovan. L. I. 76–83; — srovnání řec. textu z Codexu Venet. se slovan. textem rkp. petrohrad. I. 78 sl.; — text o Bulharech z Cod. Marc., rkp. petrohr. a srovnání se Lvem Grammatikem I. 79 sl.; — srovnání místa o Adamovi s originálem rkp. vídeňského Suppl. Kollar I. 81; — rukopis messinský; rukopis benátský a jeho poměr k slovan. překladu I. 82;

— cena slovan. překladu I. 82; — Vasilejského srovnání slovan. textu s řec. rukopisy I. 82; — předlohy slovan. textu I. 82; — jazyk slovan. překladu, hláskosloví, syntax, tvarosloví I. 82 sl.; — její místo v dějinách lit. církev. slovan. I. 83; — dobový rozsah slovan. překladu a originálu I. 153; — text z ní I. 154; — zkrácením Zonar. kron. I. 155; — její rozšíření I. 237; — v církevněslovan. písemnictví I. 240, 241; — vznik církevněslovan. překladu I. 244; — její slovan. překlad a poznámka o S. Logothetovi II. 43; — jak byla spojena s kronikou Hamartolovou II. 43–44; — (slovan. překl.); text z ní II. 44–46; — poměr slovan. překladu k moskev. synod. rukopisu řec. Georgia s pokračováním II. 44–47; — její rukopis II. 47 sl.; — de Boorovo pojednání II. 49; — pokračováním kroniky Hamartolovy II. 53–57; II. 133; — trojí církevněslovan. text z ní II. 55; — její slovan. verze II. 57; — z ní období ve Vremenniku II. 75; — pokračování v Hamartolovi vzaté z této II. 76; — v B B IV, 1897 referát o de Boorově stati Die Chronik des Logotheten II. 112; — pokračování z ní v Lětovniku, textová kritika jeho II. 430–456.

Kronika Pseudosymeonova, řec. text o Theofilovi a Eikasii I. 69 sl.; je přepracováním Lva Grammatika, jejich poměr I. 70 sl.; text o Konstantinu Porfyrogenet. z ní 71–73.

Kronika Polydeukova, jejím pramenem k—a Symeonova I. 68; je úpravou textu Symeonova I. 83.

Kronika Theodosia z Meliteny, je úpravou textu Symeonova I. 83.

Kronika Theofana Confessora, souvislost její s kronikou Hamartolovou II. 35; pramenem Hamartolovým II. 35.

Kronika Ioanna Zonary předlohou slovan. překladateli Logotheta I. 75; — jejím zkráceným textem slovan. překlad Symeona I. 76; — poměr k slovan. překladu Sym. Logotheta I. 83; — její místo v lit. čl. I. 83; — život autorův I. 84; její vznik, rozdělení díla autorem a vydavatelem I. 84 sl.; — její rozsah, forma a obsah vzhledem k Malalovi a Hamartolovi I. 85; — její historická cena a prameny I. 85–87; její rukopisy a vydání I. 87; její slovan. překlad I. 87; rukopisy slovan. překladu I. 87 a sl.; — obsah rukopisu vídeň. I. 90–101; — srovnání rukopisu vídeňského s bělehradským I. 101–103; — poměr překladu k originálu I. 103–117; — srovnání výňatku z originálu s překladem (o povaze Trajanově) I. 104–105; — text ukázky z XII. knihy I. 107; — srovnání řec. a slovan. textu o Bulharech za Theodora a Michaela III. I. 109–11; — o Bardovi, o Michaelovi III., o výpravě Rusů na Cařihrad, o Basiliovi I., o Lvu VI.,

o Alexandrovi, o Konstantinu I. 111; — text vyprávění o Samoilovi a srovnání s překladem slovan. I. 111—112; — vypouštění řec. textu v slovan. překladě I. 113 sl.; — o dějinách řec., perských, židovských, římských, byzantských v řeckém a slovan. textu I. 113; — text řec. z I. knihy srovnán s překladem slovan. I. 114 sl.; text řec. o příchodu Aeneově do Itálie srovnán s překladem slovan. I. 115 sl.; — její slovan. překlad parafrází originálu I. 116; — doba vzniku překladu I. 117—120; — místo vzniku slovan. překladu I. 120—124; — cena slovan. překladu I. 124; — nahrazování řec. infinitivních vazeb v překl. I. 124; — poměr k Paralip. I. 147; 148; — vzhledem k rukop. krušedol. I. 149; — její dobový rozsah I. 153; — její shoda s pokračováním slovan. Sym. Logotheta I. 153; — jejím zkrácením prodloužení Sym. Logoth. I. 154; — předlohou překladateli Sym. Logotheta I. 154; — (řec.) její poměr ke Grigorijovu Paralip. I. 156—159; — pramenem Manasseovým I. 164; — o pokřtění bulhar. knížete Borise I. 177; — pramenem glossáře slovan. Manassea I. 226; — paralely ke glossám slovan. Manassea I. 226—234; — poměr gloss ke slovan. překladu kroniky Manasseovy k paralelám této I. 234—235; — její rozšíření I. 237; — v církevněslovan. písemnictví I. 240, 241; — její slovan. překlad I. 243; — podkladem Grigorijova Paralipomena I. 243; — její rukopisy a zařazení II. 88; — vzorem Nestorovým II. 112; — pramenem rus. chronografů II. 140.

Kroniky, jejich rozdíly od „historií“ I. 12.

Kroniky byzantské I. 13, 14; jejich hodnota I. 15; jejich řeč I. 16; jejich rozšíření I. 16—17; vzorem a východiskem slovan. letopisectví I. 16—17; v církevněslovan. překladech I. 83; hodnotnější než kron. Symeona Logoth. I. 83; jejich komposita I. 191, 192 sl.; jejich slovan. ohlasy I. 237 sl.; v církevněslovan. překladech, chronologický pořad I. 243 a 244; předlohou Nestorovi II. 112.

Kroniky církevněslovan. byzantské, jejich celkový obraz I. 240—242; vlast její I. 242 a sl.

Kroniky kompilativní v starší ruské literatuře a jejich rozdělení podle A. N. Popova (viz Ellinskij i římskij letopisec) I. 25.

Kroniky mnišské, jejich cíl I. 15.

Kronikářové byzantští I. 52, 54, 55, 63; přehled k—řů byzant. a ocenění v kronice Joanna Skylitza I. 83; jejich dílo srovnáno s Hamartolovým II. 30; Psaltes o jejich jazyce II. 34; pramenem historickým Georgia Hamartola II. 39; předlohou Nestorovu II. 112.

Kronikářové řečtí, poměr Nestorův k nim II. 116.

Kronikářové slovanští, jejich sloh I. 189.

Kronikářství byzantské, jeho kroniky I. 237—239; slovan. překlady I. 240—242.

Kronikářství moldavské, vliv slovan. Manassea na ně I. 217.

Kronikářství slovanské, vliv slovanského překladu Malaly I. 20—21.

Kronikářství západoevropské, jeho pomůckou latin. překl. Synkelly I. 55.

Křesťané, o jejich pronásledování v kronice G. Hamartola II. 26.

Kumán, o jejich bojích s Bulhary v kron. Zonarově I. 112.

Kýrillo-Bělozerský rukopis viz rukopis K.-B.

L

L. epentheticum v moskev. rukopise Lětov. II. 163; v praž. Šafařík. rukop. Lětov. II. 180; v glossách praž. Šafařík. rukop. Lětov. II. 199; v stsl., srb. a ruštině II. 200; v bělohrad. rukop. Lětov. II. 265.

Lampada hvězda, v Hamartolovi a Nestorovi o ní II. 114.

Langobardové, v kronice Zonarově I. 226.

Latínismy v prvních čtyřech knihách kroniky Hamartolovy II. 43.

Lavrentěvský rukopis viz rukopis L.

Látky zeměpisné v G. Hamartolovi II. 29; o filosofu Euagriovi v kronice Hamartol. II. 28; o umlrajícím vojně u Aithiopech v kron. Hamartol. II. 29; o Šimonovi v Římě II. 29. Viz Motiv.

Legends Symeona Metafrasta I. 65; legenda o Sávovi I. 119; o Symeono- vi I. 119; — staroslověn. o Konstantinovi zachovala učební plán cařihradské akademie II. 17; — o Abgarovi v kron. Hamartol. II. 25; — o Alexiovi II. 28; legendy pannonské o Konstantinu a Methodějovi pramenem Zonarovým II. 115.

Letopisec církevněslovanští, jejich předlohy pro vlastní kronikářské práce, I. 17.

Letopisec ruští, jejich znalost jihoslovan. překladů I. 242.

Letopisec středověcí, o jejich pověrčivosti atd. II. 119.

Letopisec ellinskij a římskij, viz Ellinskij letopisec.

Letopis Ipatský, viz Ipatský letopis. **Lětops istoriko-illolog. Obščestva** při Novorossijské universitě, 1902, Istrinovo kritické vydání II., IV., V. knihy Malalovy I. 48.

Letopis kljevský, jeho pramenem Malala I. 46; paralely II. 120—137; shody s Hamartolem II. 137 sl.; jeho souvislost v Vremennikem II. 138.

Letopis Lavrentěvský, jeho vydání II. 120. Viz Pověst vrem. lět.

Letopis Iecavaia, v ní stať z Hamartola II. 139.

Letopis moldavský ve sbor. tulčském I. 180.

Letopis Nestorův, jeho pramenem chronologie Nikeforova I. 61; jeho předlohou Vremennik II. 84; citát

- z něho II. 89; o něm Schlözer II. 112; poměr jeho k Hamartolově kronice II. 112—142; vznik a prameny jeho podle Istrina II. 516—520; rekonstrukce jeho textu ve vydání A. A. Šachmatova z r. 1916: II. 501 sl.
- Letopis Nikeforův**, v hypotéze Šachmatově I. 34.
- Letopis Nikonovský**, I. 59; obsahuje slovan. text Nikefora I. 61; Nikonův přepis v něm I. 167; jeho výpisky z Manassea I. 217; text z něho o Basileiovi o Lvu Moudrém I. 218 až 219, 244; vliv Hamartolův II. 139.
- Letopis Perejaslavě suzdalské**, vydání M. A. Obolenského a jeho zmínka v předmluvě o překladu Malaly I. 24; Obolenského předmluva k němu a srovnání s kron. J. Malaly I. 48; vydání Obolenského a jeho předmluva II. 84 sl.
- Letopis tverský**, vliv Geor. Hamartola II. 139.
- Letopisectví ruské**, význam Nikefora pro ně I. 61 sl.; vliv Georg. Ham. II. 139—142.
- Letopisectví slovan.**, o jeho vývoji v rukopise vilen. a archiv. I. 46.
- Letopisy rumunské**, v nich ohlasy prosaických kronik byzant. I. 239.
- Lětovník**, jeho praž. glossy I. 90; druhým církevněslovan. překladem kron. Hamartol. I. 244; — jeho pražský rukopis má pojednání (latinský) o jméně G. Hamartola II. 5; — podle Undořského překladem kroniky Georgia mnicha II. 6; — text z něho II. 55—57; — v pražsk. rukopise články Allatiův o Hamartolovi II. 58; — jeho vydání II. 64; — v něm Symeon Logothet II. 76; — jeho vznik II. 88; — druhým překladem z Hamartola II. 94; — ukázka z něho ve srovnání s Vremennikem II. 95—111; — obsahuje výtah z pokračování Vremennika II. 135; lětovník čili srbská redakce II. 145 až do konce; — jeho rukopisy v chronologickém pořádku II. 145—146; — rukopis moskev. synodál. II. 145—167; — rukopis pražský Šafaříkův II. 168—191; — srbské připsky v rukopise Šafaříkově II. 192 a sl.; — jeho rukopisy II. 231—276; — jeho rukopisy a překlad osm. knihy Hamartola II. 248; — v rukopise athon. druhém Milandarském II. 248 sl.; — v rukopise Chludovském II. 249—251; — v rumjancevském rukopise II. 251 a sl.; — v rukopise bukurešťském II. 253—261; — druhý rukopis bukurešť. II. 261 sl.; — v rukopise dubrov. II. 262; — v rukopise bělehrad. národ. knihovny II. 262—272; — v druhém rukopise bělehrad. II. 272—274; — svědectví o jeho původu II. 274; — jeho rukopisy rozříděny ve skupiny II. 274 sl.; — úhrnný přehled jazykových poměrů v jeho rukopisech II. 274—276; — místo vzniku jeho rukopisů II. 275; — jeho samostatné texty II. 276; —
- vzájemné poměry jeho rukopisů II. 277—310; — základem jeho textu rukopis moskev. a praž. II. 278 sl.; — textové ocenění jeho rukopisů II. 297—300; — jeho základní rukopis II. 298; — stemma jeho rukopisů II. 309; — text jeho vydání II. 310; — jeho poměr k řec. textu Georgiovu a vývoj této otázky II. 311 sl.; — jeho význam II. 311; — předloha překladatelská II. 312; — důkazy potvrzující vznik L—ku z první redakce kroniky Georgiovy II. 312 až 322; — jeho odchylka od P a její význam II. 322—325; — jeho předloha II. 324; — jeho význam pro textovou kritiku první redakce Georgiovy II. 325; — podle něho rekonstruovány chybějící části první redakce kron. Ham. II. 326 sl.; — závěrečný výčet panovníků v něm II. 338; — texty symeonovské z jeho moskev. rukop. o Bardovi a j. a srov. II. 351—360; — poměr k Vremenn. II. 360; — jeho symeonovská část II. 360; — rozdíly od rukop. Vatic. a neshody s Mosq. řec. synodál. rkpm II. 360 a 361; — text z něho II. 361; — poměr k Vremenn. II. 363, 364; — odchylky od slovan. Symeona II. 365 sl.; — kritický aparát k byzant. dějinám Georgiovým z něho II. 368—460; — předloha jeho překladatele II. 368; — srovnání s řec. textem (kritický aparát) II. 370 a sl.; — a Symeonovo pokračování ke Georgiovi v něm II. 335; — ocenění překladu L—a po stránce překladatelské techniky II. 456—460; — jeho vznik a vliv II. 461 a sl.; — ukázky z něho II. 469—499.
- Licejova letopis** viz letopis I.
- Ligatury**, v moskev. synodál. rukopise Lětovníka II. 152; v Šafaříkově praž. rukop. Lětov. II. 172; v připských praž. Šafařík. rukop. Lětov. II. 196; ve videh rukop. Lětov. II. 233.
- Lipsiensis DCCLII**, rukopis Hamartolovy kroniky II. 50; viz rukopisy G. Hamartol. kroniky.
- List Theodora Studita** k Janu z Kyziku, pramenem Hamartolovým II. 38.
- Listiny hlaholské** a živel lidový II. 190.
- Literární historie** viz historie literární.
- Literatura** o kronice Hamartola II. 30.
- Literatura bulharská**, Weingart o starobulharské lit. I. 39; střední I. 137; střední, jejím nejcenějším dílem překlad Manasseovy kroniky I. 164; střední, význam slovan. překladu Manas. kron. I. 236; její letopisectví I. 236; v době Symeonově II. 39; Vremennik v lit. starobulhar. II. 87; její osudy II. 88; kronika Hamartolova v ní II. 94; zařazení Vremenniku II. 95; — překladová II. 460.
- Literatura byzantská**, obliba Nikeforova chronologického přehledu I. 57;

- vliv a rozšíření G. Hamartola I. 63; obliba Zonara I. 87; její dílka dějepisná, veršovaná I. 239; v době G. Hamartola II. 17; obliba kroniky G. Hamartola II. 30; místo kroniky Hamartolovy v lit. Byz. II. 41; překlady z ní v ruské literatuře II. 89.
- Literatura církevněslovanská**, období Symeonova a záliba překladatelů pro kroniky byzantské I. 16; — její překlady I. 51; — nástupci Malalovi v ní I. 52; — kronika Synkellova v ní I. 53; — Nikeforos v ní I. 56; — rozšíření a význam Nikeforova kompendsia v csl. lit. I. 58; — místo kroniky Symeona Logotheta v ní I. 83; — vliv reforem Euthymiových I. 132; — překlad Manasseovy kroniky a jeho důležitost pro csl.-ou l-u I. 164; — působnost Nikonova I. 167; — její kroniky přijaté z byzant. literatury I. 240–242; — obliba kapitoly o Claudii z kroniky Hamartolovy II. 25; — obliba kroniky G. Hamartola v ní II. 30; — místo kroniky Hamartolovy v ní II. 41; — kronika Hamartolova v ní II. 61–142; — vady překladatelské II. 456.
- Literatura dubrovníká** II. 202.
- Literatura jhoslovanská**, II. 87.
- Literatura klášterní**, ráz její I. 14.
- Literatura Lalichtrova čes. XIX. stol.**, Wengart o nadřádkových značkách rukopis. památek a o názoru Šafaříkově II. 157.
- Literatura letopisná ruská** a její nejstarší letopis I. 44 sl.; — jhoslovanská I. 235.
- Literatura nestorovská** o poměru Nestorově k Vremenníku II. 137; o souvislosti letopisu Nestorova s Vremenníkem II. 138.
- Literatura překladová** slovan. a napodobování řeckých kompositů I. 51.
- Literatura ruská**, spis P. V. Vladimirova o ní I. 36; — duchovní, pojednání Filaretova o ní I. 36; — chronografická a její nejstarší typ I. 44 sl.; její kronikářské kompilace I. 159; její rukopisy II. 87; Vremenník v rus. literat. II. 87; Vremenník v rus. lit. II. 89.
- Literatura řecká**, záliba v kompositech I. 191; za patriarchy Fótia II. 17.
- Literatura srbská** za Štěpána Dušana I. 117; význam kláštera chilandar. pro srb. lit. I. 132; — střední I. 137; význam Grigorijova Paralip. I. 159; Hamartolos II. 88.
- Chilendarský rukopis** I. 180; v ní Liturgie, v Letovníku a v š. II. 281.
- Litva**, pohanství v ní I. 42; bohové litevští I. 42; místem vzniku chronografu XIII. věku (předlohy vilen. a archiv. sbor.) II. 43.
- Livonsko**, jeho pohanství I. 42.
- M**
- Madarismy** ve vatikán. rukopisu Manassea I. 174.
- Madarové**, o nich v kronice Zonarově I. 229; II. 353.
- Makedonci**, o nich v kronice G. Hamartola II. 19.
- Makedonie**, v glossách slovan. překladu Manassea I. 225.
- Manichejští**, o jejich kacířství v Hamartolově II. 19.
- Mnteni nosovek** ve vídeň. rukop. Lčtov. II. 236.
- Materiály Sreznevského** I. 124.
- Metafory** v kron. Manasseově I. 189.
- Metoda ruská**, při vyd. rukopis. památek II. 156; II. 501 n. — paleografická při vydávání památek II. 156; — vydávání rukopisných památek II. 277.
- Mineje novgorodské** II. 89; petrohradské II. 89.
- Milutary vatikánského rukopisu** Manassea I. 165, 171, 176, 177, 178; rukopisu trojického II. 67.
- Miscellaneus 120** viz Oxoniensis P.
- Mnichové byzantští**, jejich vzdělanost a směr studia I. 14; ráz mnišské literatury I. 14; csl. spisování kronik I. 15; o jménech mnišských byzantských spisovatelů II. 6; Hamartolos o nich II. 18; — athoňští, písaři rukopisů Lčtovníku II. 275; jejich činnost překladatelská II. 456.
- Mnišské kroniky**, jejich kompilační ráz, hodnota historická I. 15; hodnota literárně-historická I. 16.
- Mnišství**, Hamartolos o něm II. 6, 7; Hamartolos o jeho vzniku II. 19; o jeho počátcích v Hamartolově kronice II. 25; Hamartolos o něm II. 28.
- Mohamedáni**, o nich G. Hamartolos II. 14; za csařovny Eirene II. 15.
- Moldavský** pravopis viz pravopis moldav.
- Monacensis 139**, rukopis Hamartolovy kroniky II. 50.
- Monacensis 414**, rukopis Hamartolovy kroniky II. 50.
- Monofytský názor** viz názor m.
- Montanisté**, za Lva III. Syrského II. 15.
- Moskevský archiv** zahraničních věcí; obsahuje slovan. text Malaly v rukopise v XV. stol. I. 24.
- Moskevský sborník archivní** viz sborník archivní moskevský.
- Motiv** o mrtvole, shodující se s příběhem o Euagriovi z kron. Hamartol. II. 28. Viz Látky.
- Museum král. českého**, v něm šafaříkův rukopis Lčtov. II. 168.
- Museum rumjancevské** chová rukopis sbírky Tichonravovy I. 44 pozn.; rukopis Nikeforův I. 62; v něm rukopisná sbírka Undofského II. 63; chová kopii vatikán. rukopisu kron. Manas. I. 165; chová chronograf z r. 1494, jeho popis II. 141; chová rukopis Lčtovníku II. 145.
- Museum starožitností v Bukurešti**, rukopis Lčtovníku II. 145, 253.
- Musika** v akademii cařihradské II. 17.
- Mythologie litevská** ve druhém vypravování o bludářství Soviově ve sbornice archiv. I. 42; řecká II. 272.
- Mythy řecké** v kronice Malalově I. 19.

N

- Náboženství** pohanská, o nich Hamartolos II. 19; řecké, o jeho zakladatelích v kron. Hamartol. II. 27; řecké, o něm Hamartolos II. 312.
- Národopis** v Muralt. vyd. Ham. a v cod. Vatic. II. 346.
- Nářečí**: srbská a jejich stopy v praž. a moskev. rukopisech Lětov. II. 189; severotimocké, z něho doklady na vazbu předložky Ba II. 206; písaře bukureštského rukop. Lětov. II. 261.
- Názor** monofysitský Malalův I. 19; — Hamartolův o škodlivosti vzdělání II. 32—33.
- Nitrle**, v kronice G. Hamartola o ní II. 10.
- Nosovky**; jejich matení v slovan. překl. kroniky Symeona Logoth. I. 82; — jejich užívání v rukopisech slovan. Zonary I. 121 sl.; — jejich matení v rukopisech slov. Zonary I. 122; — v patriar. rukopise moskevském I. 170; — v glossách moskev. rukopisu kroniky Manasseovy I. 224; — v rukopise Trojickém II. 68; — Vremenniku II. 93; — ve Vrem. a Lavr. II. 138; — v moskev. rukopise Lětovnika II. 161; — zvláštnosti v praž. rukopise Lětov. II. 177 sl.; — a jejich matení ve vídeň. rk. Lětov. II. 236; — rumjacev. rukop. Lětov. II. 252; — bukurešt. rukop. Lětov. II. 261; — jejich matení v bělehrad. rukop. Lětov. II. 263; — v bēl. r. druhém Lětov. II. 274; — bulhar. II. 452, 453; — mateník n—ek v srb. rkp. Lětov. II. 461.
- Nové Athenum** II., 1921, Weingart o psaní dvou jerů v gen. pl. substantiv II. 235.
- Novgorod**, Novohrad, ve Vremenniku a v j. kron. II. 511.
- Nový zákon** v činnosti Grigorijově I. 37.

O

- Obrazoborec**, o nich G. Hamartolos II. 8, 11, 12, 13, 41; v Lětovniku o nich II. 318, 332—334, 425; viz Ikonoklasté.
- Obrazoborectví**, o něm ve čtvrté knize Hamartolovy kroniky II. 26; viz Ikonoklasmus.
- Obrazy** ve vatikán. rukopise Manassea I. 165, I. 171—173, 174—180; v rkp. Trojickém Vremenniku II. 67.
- Obzora chronografův**, II., vydání předmluvy slovan. Malaly I. 47; — I., II., Popov o chybách Nikeforovy chronologie I. 61; — II., Popov o závěrečném zápise v slovan. textu Symeona Logotheta I. 74; — 1869, Popov o Undolského rukopise kron. Zonarovy I. 88; — Lavrov o matení jerů v patriar. rukopise moskev. I. 169; — I., Popov o vlivu slovan. Manassea na ruské chronografy I. 217; — I., 1868, Popov o původu překladu Vre-

mennika II. 85 sl.; — I., Popov o vlivu Hamartolově na ruské chronografy II. 139; — Lavrov o platnosti nadřádkových značek II. 157.

Očer. paleogr., 1901, Karskij o styku slovan. rukopisů Zonary s bulhar. originálem I. 123.

Odentotyranos, o něm Hamartolos II. 24.

Odrin, místem vzniku slovan. překladu kroniky Zonarovy I. 123; viz Adrianopol.

Odkazy na církevní otce, Písmo a ostatní kronikáře v Muraltově vydání Hamartola II. 59.

Oktateuch starozákonní, v „encyklopedii“ Sachmatova I. 33; v slovanštině přeložen Grigorijem I. 38, 39; — vzácnou památkou překladatelskou I. 46; význam jazykového rozboru slovan. překladu I. 46; symeonovský a jeho jazyk I. 46.

Opis. rukopisei Rumjancevskago muzeja (CCLXIX), Vostokov o vatikán. rukopise kroniky Manasseovy I. 165.

Opis. Serb. Chilandarskoj Lavry; 1867, Leonid o chilandar. rukopise kroniky Zonarovy I. 88.

Opisat' potencijalni rec. v překl. Lětov. II. 458.

Opyt', II., Ikonnikov o rukopise slovan. Manassea ve Vel. Novgorodě I. 166.

Otcové církevní, byzantští mnichové používají jich ke svým kompilacím I. 15; statí z nich ve sborníku tulčském I. 180; jejich řečtina vzorem byzantských prosaických kronik I. 191; pramenem Hamartolovy kroniky II. 23; jejich vliv na Hamartolův sloh II. 32; pramenem Hamartolových II. 35, 39; výňatky z nich v kronice Hamartolově II. 37, 38; obliba cír. otců v literaturách II. 39; citáty z nich obsahuje kronika Hamartolova II. 42; překlady cír. otců v rus. literatuře II. 89.

Otčet Obščestva ljubitel' drevnej pismennosti; 1888—1891, Vasiljevskij o slovan. redakcích Hamartola II. 63; 1878—1881, vydání fotolitografické reprodukce moskev. synodál. rukop. Lětov. II. 146; 1896, Šestakov S. o vydání Lětovniku II. 278.

Oxoniensis F., rukopis Hamartola II. 50.

P.

Pádosloví, v glossách Š. II. 205.

Pády, jejich matení v bělehrad. rukopise Zonary I. 122; v Lětovniku II. 458.

Paleja, mínění Leonidovo o překl. I. 32; v otázce překladatelské činnosti Grigorij. I. 36; doplň. výčtu Nikeforova I. 62; 149; pramenem letopisu Nestorova II. 115; vliv Vremenniku II. 142; v druhém rukop. bělehrad. Lětov. II. 272; vznik její podle Istrina II. 518.

Paleografie viz Písmo, Písmena.

Palestina II. 411.

- Památky dubrovnické a rysy srbského vokalizmu** II. 190; — srbské cyrilické a jazyková kořist II. 190; — bosenské a rysy srbského vokalizmu II. 190; starosrbské církevněslovan. a jejich ráz II. 200 a sl.; církevněslovan. a metoda jejich vydávání II. 277.
- Památky dřevního písemnictví Jiho-slovanů.** Šafaříkova předmluva o nadřádkových značkách rukopis. památek II. 156.
- Pamiatniki drevnej pis'mennosti.** II. 1879. Bulgakovův výčet „bulharských“ rukopisů Hamartolovy kroniky II. 61; II. 1879. o moskev. synodál. rukopise Lětov. II. 146.
- Paralipomenon Zonarovo** I. 124—159; text předmluvy 125—129; rozbor předmluvy 129—131; vznik 129—131; pravopis Grigorijova přepisu I. 131; charakteristika autora I. 131 sl.; spisovatelské kredo Zonarovo (text) I. 132—135; — dějepisný obsah I. 135—6; — historické ocenění I. 136; — jeho rukopisy I. 137—139; — rukopis Zografský I. 139; — poměr rukopisu volokolamského k zografskému I. 140—148; — rukopis krušedolský I. 148—150; — obsah krušedol. rukopisu I. 150—153; — rukopisy podle přepisu Grigorijova a jejich filiace I. 152 sl.; — dobový rozsah I. 153—156; — text z něho (volokol.) I. 154; — poměr jeho k řec. Zonarovi I. 156—159; — jeho literární cena I. 159; — v řadě srb. chronografů I. 159; — Grigorijův překlad pramenem gloss slovan. Manassea I. 235; — Grigorijovo v bulhar. lit. I. 236; — Grigorijovo I. 243.
- Parisinus Graecus 1704.** II. 49.
- Parisinus Graecus 1705** (B), rukopis kroniky Hamartolovy II. 49.
- Parisinus Graecus 1706,** rukopis kroniky Hamartolovy II. 50.
- Parisinus Graecus 1707 a 1708,** II. 50.
- Parisinus Supplementi graeci** 620, II. 48.
- Participium řecké v překladě Vremenniku** II. 79; jejich přízvuk v moskev. rukop. Lětov. II. 156, 166; v glossách Šafařík. praž. rukop. Lětov. II. 203; starobylá v bukovéřt. rukop. Lětov. II. 260; bělehrad. Lětov. II. 269; rozvedené ve verbum finitum v Lětov. II. 376; v Lětov. II. 400, 402, 403; activi v moskev. synodál. rukop. Lětov. II. 404, 410; participiální výrazy kron. Hamartol. II. 411, 415, 418, 419; participiální řecká vazba rozvedená v Lětov. II. 422, 424, 427, 428, 435, 436, 438, 449, 451; pletení participia act. I. s ind. aor. v Lětov. II. 458; v Lětov. (M) II. 463.
- Pařížská národní knihovna viz** knihovna pařížská.
- Paschální kronika viz** kronika paschál.
- Passivum v Lětov.** II. 380, 398, 423.
- Patniasus ?** (E), rukopis kroniky Hamartolovy II. 49.
- Patriarchát přeslavský** I. 225.
- Patriarchové židovští, jejich vyjmenování v chronologii Nikeforově** I. 56.
- Patristika, výpisky z ní v kronice Hamartolově** II. 30; v Cařihradě a u Slovanů II. 39.
- Patrologie Migneova řecká, otiskla** Dindorfův řecký text Malaly I. 20; otisk paschální kroniky I. 52; — vydání „pokračovatelů Theofanových“ I. 55; — otisk spisů Nikeforových I. 58; — vydání řec. textu legend Symeona Metafr. I. 65; — Bekkerovo vydání spisovatelů po Theofanovi I. 67; — otisk kroniky Lva Grammatika I. 69; — řec. Zonaras I. 149; — vydání kroniky Manasseovy I. 164; — latinská, vydání Rufinovy historie církevní II. 10; — v ní vydána Zahrada hagiografa Joana Moscha II. 28; — v ní vydána Pseudo-Cyrillova Homilia de exitu animae, z níž čerpal Hamartolos II. 29; — otisk (druhý) Muraltova vydání kroniky Hamartolovy II. 59; 383.
- Patronymika s příj. -ŭjo- (rus. -ičъ, církslov. -ištъ) ve Vremenniku a v ostatních kronikách** II. 511.
- Paulikiánové, o nich** G. Hamartolos II. 8; za Lva III. Syrského II. 15; o vzniku jejich učení v kron. Hamartol. II. 28, 50; o nich obšírná zpráva u Hamartola II. 321; v Lětovniku II. 322, 417.
- Perfektum, v moskev. rukop. Lětov.** II. 166.
- Periodické Spisanije, II., M. Drinova datování vatikán. rukopisu Manassea** I. 176.
- Persie, o králích per. v kronice Hamartolově** II. 21.
- Persané, o nich v kronice G. Hamartola** II. 19.
- Р Ф В, (Russkij Filologičeskij Věstnik), XVIII.** Grot o rukopise Lětovnika v bělehrad. národní knihovně II. 262.
- Philolog, 1892, Boissevain proti názoru Bittner-Wobstovu o poměru Zonarově ke Lvu Grammatikovi a Kedrenovi** I. 86.
- Písemnictví viz** literatura.
- Píseň písní, v encyklopedii Šachmatova** I. 33.
- Písně srbské junácké dokládají vazbu vz s akk.** II. 206, 207; — lidové dokládají vazbu předložky sъ II. 207.
- Písmena, moskev. synodál. rukop. Lětovnika** II. 151—152; praž. Šafařík. rukop. Lětov. II. 171; jejich psaní v praž. Šaf. rukop. Lětov. II. 196; vídeňského rukopisu Lětov. II. 196.
- Písmo Sv., pramenem J. Zonary** I. 85; pomůckou Grigorijova přepisu Paralipomenu I. 130; jeho řečtina pramenem byzant. prosaických kronik I. 191; citáty z něho v kronice Hamartolově II. 6; pramenem Nestorovým II. 120; v kron. Hamartol. II. 318, 415, 425.
- Písmo rukop. moskev. synodál. II. 147; řecké a jeho napodobení v rukop. slovanských** II. 157; pražského Ša-

- fařík. rukop. Létov. II. 170; gloss praž. šafařík. rukop. Létov. II. 196; ve vídeň. rukopise Létovníka II. 233.
- Podobenství šalamounova**, v „encyklopedii“ Šachmatově I. 33.
- Poesie** dubrovnická a otázka přízvuku štokavského II. 159.
- Pogodilinský rukopis** prvou redakci Ellinského letopisce I. 44.
- Pohansiví**, stanovisko redaktora sborníku archiv. k němu I. 42; snaha o jeho obnovu za Juliana Apostaty v kron. Hamartol II. 26.
- Poljané**, o nich v Nestorovi II. 123.
- Polnoglasije** ve Vremenniku II. 510.
- Polnoje sobranije rus. letopisej**, I. 53; z r. 1846, otisk Nikeforovy chronologie z Kormčí kuhi ny novgorodské I. 62; II. 140.
- Poměr slovan. Logotheta** k moskev. synod. rukopisu řeckého Hamartola s pokračováním II. 44–47; — rukopisů Létov. II. 275; — rukopisů Létovníku II. 277–310; — textu moskev. a praž. šaf. rukopisu Létov. II. 280–297; — mosk. a praž. rukop. Létov. II. 297 a sl.; — Vídeň. rukop. Létov. k M. II. 298; — chludov. rukop. Létov. k M. II. 298; — prvního bukurešť. rukopisu Létov. k M. II. 299; — rukopisu Bukurešť. I. k Vídeň. a Moskev. II. 300–308; — bělehrad. rukop. Létov. k Š. II. 308; — Létovníku k řeckému textu Georgiova a vývoj této otázky II. 311 a sl.; — létov. k řeck. textu a důkazy II. 312–322; — obsahový Muralt. textu Ham. a cod. Vatic. II. 346 sl.; — Létov. a Vrem. II. 360; — Coisl. k mosk. rkp. Létov. II. 369.
- Poslanice sv. Sávy**, zvláštnosti v konjugaci II. 186.
- Pověst vremenných lét**, její skladatelé znali Malalovu kroniku I. 21; v otázce, kdy a kde byl Malalas přeložen I. 39; — Zonaras 119; skladatel znal již Vremennik I. 243; II. 94; vývoj názorů o poměru těchto k Vremenniku II. 112–120; jejich poměr k Vremenniku II. 112–142; z nich bylo doplněno vypravování o výpravě Varjanů ve Vremenniku II. 133; formální shody s Georgiem Hamartolem II. 136; závěrečný soud o vlivu Hamartolově II. 137–139; theorie Istrinova o této otázce II. 515 n. Viz Letopis.
- Povídka o válce trojské** ve zpracování vatikán. rukop. Manassea I. 173. 179; — o Alexandru Velikém v církevněslovan. sbornících I. 239; o válce trojské v církevněslovan. kronikách I. 239; o válce trojské a o Alexandru Velikém v kronice Hamartolově II. 30.
- Prameny** archivního a vilenského sborníku I. 29; gloss v slovan. překladě kroniky Manas. I. 224–226; předmluvy ke kronice Hamartolově II. 23; kroniky Hamartolovy II. 23, 25, 29, 31, 32, 34–38, 39; Symeona Logotheta a Hamartola II. 46 sl.; Nestorův II. 47; Hamartolův II. 51; Hamartolovy citované de Bocrem II. 60; letopisu Nestorova II. 112–142; Ellin. a řím. letopisce II. 139 sl., II. 518. Viz Předloha.
- Pravopis moldavský**, jím psán slovan. překlad Symeona Logotheta I. 74; — rukopisu trojického II. 68; — rukopisů Vremenniku II. 510 sl.; Supraslského rukopisu Hamartolovy kroniky II. 69; — řecký a jeho napodobení v moskev. synodál. rukop. Létov. II. 154; — vídeň. rukopisu Létov. II. 233; — vídeň. rukop. Létov. a psaní dvouerů II. 235; — chludov. rukop. Létov. II. 250; — rumjancev. rukop. Létov. II. 252; — bukurešť. rukop. Létov. a shody s moskev. II. 260; — druhého rukop. bukurešť. (Létov.) II. 262, 279.
- Program gymnasia** v Lipsku 1891; Patzig E. o ceně slovan. překl. Malaly vzhledem k řeckému originálu I. 45; — v Drážďanech, 1890, Bütner-Wobst o poměru Zonarově ke Lvu Grammatikovi a Kedrenovi I. 86; — v Marburgu, o Zonarově používání Josefa Flavia I. 86; — v Mělní. Děhner o poměru Zonarově k Plutarchovi I. 86.
- Proroctví Isaiašovo a Jeremiášovo** pramenem archivního a vilen. sborníku I. 29; Danielova pramenem archiv. a vilen. sbor. I. 29.
- Prósa** u slovan. kronikářů I. 189; poměr byzant. letopisecké prósy k slohu Manas. I. 189; řecká a její záliba v kompositích I. 191.
- Prothese** v moskev. rukopise Létov. II. 162; v pražském šafařík. rukop. Létov. II. 179.
- Prusy**, pohanství v nich I. 42.
- Prvotisky srbochorvatské**, o nich Novaković II. 157.
- Předloha** Nestorova letopisu II. 137–139; — rus. chronografů a letopisů II. 139 a sl.; — moskev. synodál. rukopisu Létov. II. 161; — srb. rukopisů Létov. a stopy její v praž. rukopise Létov. II. 176; — praž. rukopisu Létov. II. 177, 188; — vídeň. rukop. Létov. II. 235 sl.; — rukopisů rumjancev. a bělehrad. (Létov.) II. 253; — písafé bukurešť. rukopisu Létov. II. 261; — bělehrad. r. Létov. II. 264; — srb. druhé skup. rukop. Létov. II. 274; — středobulhar. prvé skupiny rukopisů Létov. II. 274; — bělehrad. druhého rukop. Létov. II. 274; — třetí skupiny rukop. Létov. II. 275; — šaf. rukopisu Létov. II. 275; — moskev. a šaf. rukopisu Létov. II. 278; — chilandar., chludov. a bukurešť. rukop. Létov. II. 298; — prvního bukurešť. ruk. Létov. II. 299; — bělehrad. r. Létov. II. 309; — Létovníku II. 324; — Létovníku pro pokrač. Symeon. II. 337; — Vatikan. Cod. a moskev. řeck. synodál. rukop. Hamartola (Sym. Log.), jejich shody, rozdíly a obsah II. 346; — slovan. Logotheta II. 351; — bul., srb. —ých rkp. —ů Létov. II. 462. Viz Pramen.

- Předložky**, v praž. rukopise Lětov. II. 198; v glossách praž. rukop. Lětov. II. 206; srbská sč II. 207; staroslověnská sč II. 207; v moskev. rukop. Lětov. II. 391.
- Předmět řec. překládán** v Lětov. II. 458.
- Předpony** v praž. r. Lětov. II. 198.
- Přechodníky** v češtině II. 463.
- Překladatelé** církevněslovanští, jejich svědomitost překladatelská I. 244.
- Překladová literatura** viz lit. překl.
- Překlady církevněslovn. kronikářské**, jejich význam pro textovou kritiku originálů I. 241 a sl.; vlast jejich I. 242—243; jejich chronologický pořad I. 243—244.
- Přidešniki**, v moskev. rukop. Lětov. II. 153; v praž. Šafařík. rukop. Lětov. II. 173; v glossách praž. rukop. Lětov. II. 197; ve vídeň. rukopise Lětovníku II. 233; v chludovském rukop. Lětov. II. 250.
- Přípisky** viz glossy.
- Přípony kmenové** v glossách praž. rukop. Lětov. II. 198.
- Přízvuky** v moskev. rukop. Lětov. II. 154—155; štokavský v moskev. rukop. Lětov. II. 155; sloves v moskev. rukop. Lětov. II. 155 sl.; v srbochorvat. prvotiscích a názor Novakovičův o nich II. 157; srbochorvatský a pojednání o něm II. 158 sl.; — o jeho dějinách II. 159; štokavský, o jeho dějinách II. 159, 160; —y v praž. Šafařík. rukop. Lětov. II. 173; v glossách praž. Šafařík. rukop. Lětov. II. 196; —y ve vídeň. rukop. Lětov. II. 234; —y v chludov. rukopise Lětov. II. 250.
- Ptolemaiové**, o nich v kronice G. Hamartola II. 19.
- R**
- R**, značka pro mladší rukopisy kroniky Hamartolovy z jednoho archetypu II. 50.
- Rad**, 1872, Daničič o dějinách štokavského přízvuku II. 159; 1884, Maretič o dějinách srbochorvat. přízvuku II. 159; 1911, Jvšič o slav. přízvuku II. 159.
- Radimičové**, o nich v Nestorovi II. 123.
- Redakce prvního rus. letopisu** II. 138.
- Redakce slovanského Hamartola** II. 61—64.
- Redakce bulhar. a srbská** Hamartolovy kroniky; srovnání charakteristických slov z partie o době římské císařské II. 90 a sl.; jejich textové a jazykové rozdíly II. 95 a sl.; nesprávnost obou názvů II. 461.
- Redakce bulharská** kroniky Hamartolovy čili Vremennik 61—111; viz Vremennik.
- Redakce srbská** kroniky G. Hamartola čili Lětovník II. 145 až do 499; viz Lětovník.
- Redakce Symeonova** pokračování ke Georgiovi v slovanských překladech, zvláště v Lětov. II. 337.
- Reflexiva**, jejich označení v moskev. synodál. rukop. Lětovníku II. 152.
- Reminiscence antické** v Mur. textu Ham. II. 346.
- Revue des études slaves**, 1913, Wijk v. N. o přízvuku slovan. aoristu II. 234.
- Revue des questions historiques**, 1893, Delahaye II. o osobnosti kronikáře Symeona I. 63.
- Rhetorika** v akademii cařihradské II. 17.
- Rody u přídavných a participií** v Lětov. II. 458; zaměňování rodu činného a zvratného v Lět. II. 458.
- Rotacismus srbský** v kronice praž. rukopisu Lětov. II. 180.
- Rozbor lexikální Vremenniku** II. 89 a sl.; gloss Šaf. II. 211 n.
- Rukopis Akademický letopisu Nestorova** II. 118.
- Rukopis archívni**, jeho pramenem první redakce Ellinského letopisce I. 45; — jihoruský a jeho jazyk I. 46; viz Sborník archívni.
- Rukopis athonský Paralipomenu**, výpisky Lavrova a srovnání s voloklamským I. 142, 143 sl.; potřeba vydání I. 159; — Lětovníku II. 231.
- Rukopis athonský druhý chludurský** Lětov. II. 248 sl., 274.
- Rukopis bělehradský kroniky Zonarovy** I. 88 sl.; srovnání s rukopisem vídeň. I. 101—103 a sl.; — srovnání s originálem I. 113 a sl.; — znění zápisu o době vzniku slovan. překladu Zonary I. 118; — Kačanovského názor o době jeho vzniku I. 120; — jeho bulharismy I. 121, 122; — hláskoslovné bulharismy I. 122; — I. 149 v otázce dobového rozsahu Paralip. I. 153—156; — citát z něho I. 155; — v otázce poměru Paralip. k řec. Zonarovi I. 159; — Lětov. jeho poměr k rumjancev. II. 253; — jeho rozsah II. 262; jeho jazykový rozbor II. 263 a sl.; — jeho shody s Š. II. 270; — jeho jazykový poměr II. 274; — jeho poměr k Š. II. 308.
- Rukopis bělehrad. druhý Lětov.** II. 272—274; jeho výpustky II. 272; jeho písař II. 273; jeho jazykový poměr II. 274; jeho poměr k rumjancevskému a k bělehrad. I. II. 309.
- Rukopis Bodlejský**, nemá I. knihy Malalovy I. 27.
- Rukopis bukurešský Lětov.** II. 253—261; výňatky z něho II. 254 a sl.; shody s moskev. II. 260; písařova předloha II. 261, 275, 299; jeho chyby II. 299; vzájemný poměr tohoto, vídeň. a moskev. Lětov. II. 300—308.
- Rukopis bukurešský druhý** II. 261 sl.; jeho rozsah II. 262, 274.
- Rukopis Coislianus** II. 43; viz Coislianus.
- Rukopisy čudovské**; jejich popis a Popovovo mínění o době druhé redakce „Ellinského i římského letopisce“ I. 25.

Rukopis Čudovský druhou redakcí Ellinského létopisce I. 44; — slovan. Hamartola II. 64; popis tohoto II. 70; jeho poměr k ostatním II. 72.

Rukopis dubrovnický Lětovníku, jeho objevitel II. 146; 262; 274.

Rukopis Hvalův, matení k a a II. 264.

Rukopis chilendarský kroniky Zonarovy I. 88, 101 a sl.; — kroniky Manasseovy I. 166, 179—180, 181, 216; — druhý opisem synodál. moskev. II. 249; Lětov. a jeho předloha II. 275; jeho poměr k M II. 298.

Rukopis chudovský Lětov. II. 249 a sl.; jeho rozdělení II. 250; jeho předloha II. 275; jeho předloha a poměr k moskev. synodál. rukop. Lětov. II. 298 sl.

Rukopis Ipatský letopisu Nestorova II. 118; II. 502.

Rukopis karlovačský kroniky Zonarovy I. 88 sl.; zápis o době vzniku I. 118.

Rukopis kostromský kroniky Hamartolovy II. 71.

Rukopis krušedolský, vzhledem k rukopisnému podání Grigorijova Paralipomeny I. 148—150; jeho obsah a shoda se Zograf. I. 150 sl.; jeho popis II. 65; 70 sl.

Rukopis Kyřillo-Bělozerský, reprezentuje druhou redakci Ellinského létopisce I. 44.

Rukopis Laurentianus kroniky G. Hamartola II. 20; má pokračování Symeona Logotheta II. 49 sl.

Rukopis Lavrentievský, ve vyd. 3. přilohou Nikeforovo Compendium I. 59; vliv Nikeforův naň I. 60; II. 130; ráz jazyka II. 138; II. 118, 502.

Rukopis Matouše Vlastara II. 457.

Rukopis mulehovský kroniky Zonarovy I. 116.

Rukopis moskevský patriarchální kroniky Manasseovy I. 165; jeho popis I. 166—170; o pokřtění Bulharů I. 178; — Biljarského otisk I. 179; — Biljarského otisk předmluvy jeho I. 181; — ukázka z jeho vypravování o válce trojské, Paridově mládí a únosu Helenině a srovnání s textem originálu I. 184—189; — v otázce vzniku slovan. překladu Manassea I. 216; — text z něho o Basileiovi a o Lvu Moudrém I. 218—219; — jeho glossy o dějinách bulhar. I. 220; 221; — v něm apokryf Methodia z Patary I. 238; — v něm výňatky z Josefa Flavia I. 238; — synodální slovan. Logotheta II. 44; — synodální řeckého Hamartola s pokračováním; poměr jeho k slovanskému Logothetovi II. 44—47; 48, 50, 54; — na něm založeno Muraltovo vydání G. Hamartola II. 59; — jeho srbská redakce II. 62; 75; 126; — Lětov. II. 145; literatura o něm II. 146; — popis paleografický II. 147—156; — poznámky pisarů v něm II. 151; — o jednotlivých písmenech tohoto, o ligaturách, mezerách a zkracování slov II. 151 sl.; — jeho přízvuky II. 154; — jeho napodobení řec. pravopisu II. 154; — o významu nadřádkových značek v něm II. 156—160;

— charakteristika jazyková II. 160—167; — místo vzniku II. 189; — jeho předloha a ráz II. 189; — o Juliánovi Odp. II. 248; — předlohou chilendarskému druhému II. 249; — s ním shodný rukopis bu-kurešť. II. 260; — jeho předloha II. 275; — a Šaf. základem Lětov. II. 276; — a praž. jejích předloha II. 278; — a praž. základem textu Lětovníku II. 278 a sl.; — a Šaf. a jejích vzájemný poměr II. 280—297; — jeho poměr k S. II. 297; — jeho nedopatření II. 290; — a jeho odchylka od P II. 322 sl.; — jeho shoda s Lětov. II. 337; — jeho symeonov. pokračování II. 338; — mezer a v textu II. 338; text z něho (vyd. Muraltova) II. 339—346; jeho obsah, předloha, rozdíly a shody s Cod. Vatikán. II. 346, 347; řec. kron. Hamartol. II. 351; 360, 361; Lětov. 362, 363, 367, 368; jeho poměr ke Coisl. P II. 369; citace z něho v kritice aparátu ke Georgiovým byzant. dějinám II. 370, 377, 382, 383, 395, 399, 401, 404, 408, 431, 432, 435, 436, 439, 440, 441, 444 pozn., 450, 457.

Rukopis P kroniky Hamartolovy, jeho rozdělení II. 21; 50 a sl.; poměr k srb. Lětovníku II. 312; viz Coislianus.

Rukopis pařížský, — kroniky Malalovy a jeho význam I. 45; — kroniky Zonarovy I. 116; — kroniky Manasseovy I. 181.

Rukopis petrohradský kroniky Hamartolovy II. 64, jeho popis II. 70; v Miklosichově Slov. II. 231.

Rukopis Pogodinův, první redakci Ellinského létopisce I. 44; — slovan. Hamartola II. 64; jeho popis II. 69; jeho poměr k ostatním II. 72; v Miklosichově Slov. II. 231; 519.

Rukopis pražský Šafaříkův Lětov. II. 168—191; popis paleografický II. 168—176; o jeho písmenech II. 171; charakteristika jazyková II. 176—188; místo vzniku II. 189; jeho předloha II. 189; — a moskev. a výsledek jejích popisu II. 189—191; — a doba jeho vzniku II. 191; — jeho srbské glossy II. 192—230; — o původu přípisů v něm II. 192 a sl.; — ráz jeho gloss II. 194 a sl.; — místo jeho vzniku II. 195; — paleografický popis jeho gloss II. 196 sl.; — text jeho přípisů II. 217—230; — jeho shody s B II. 270; — jeho jazykový poměr II. 274; — jeho odchylky od moskev. II. 278; — jeho vynechávky II. 250 a sl.; — jeho poměr k moskev. II. 297; — jeho rodina II. 308; — v kritickém aparátu ke Georgiovým byzant. dějinám II. 367, 382, 387, 391, 395, 399, 401, 402, 405 a pozn., 408, 409, 412, 413, 414, 415, 418, 419, 422, 424, 425, 426, 428, 431, 432, 435, 436, 439, 440, 441, 444, 445, 450, 462.

Rukopis R kron. Ham. II. 400, 414.

Rukopis Radziwillovský letopisu Nestorova II. 118.

- Rukopis Rumjancev.** mušen s překladem chronografu Hierotheova I. 239; rukopis rumjancev. Lětov.; jeho rozsah a obsah II. 251—253; jeho jazykový poměr II. 273; jeho poměr k bělehrad. II. 309.
- Rukopis Solovecký slovan.** Hamartola II. 64; jeho popis II. 69.
- Rukopis Supruský kroniky** Hamartolovy II. 64; jeho popis II. 69 sl.; jeho poměr k ostatním II. 72; II. 519.
- Rukopis Trojický slovan.** Hamartola II. 64; jeho popis II. 65—69; text jeho záhlaví II. 66; jeho vyobrazení II. 67; jeho vznik a původ II. 68; jeho poměr k ostatním II. 72, 73, 74; 81; základem Istrinova vydání Hamartola II. 82; jeho miniatury II. 86; v otázce po původu Vremen. II. 93; ráz jazyka II. 138; II. 517 až 519.
- Rukopis tříšeský kroniky** Manasseovy, jeho popis I. 180; jeho glossy I. 221; apokryf Methodia z Patary I. 238.
- Rukopis Undofského kroniky** Zonarovy I. 88, 102, 103 a sl.; v něm poznámka o době, kdy vznikl slovan. překlad I. 117; jeho bulharismy I. 121; jeho shoda se záhlavím zografského Paralipomenu I. 141; — kroniky Hamartolovy II. 64; jeho popis II. 69—70; 81; základem Istrinova vydání kroniky Hamartol. II. 82.
- Rukopis Uvarovský kroniky** Hamartolovy II. 64; jeho popis II. 69; jeho poměr k ostatním II. 72; v Miklosichově Slov. II. 231; II. 519.
- Rukopis V kroniky** Hamartolovy, jeho rozdělení II. 21.
- Rukopis rutikán.** slovan. Manassea I. 164 sl.; jeho popis atd. I. 170—179; vyobrazení jeho I. 170 a sl.; datování I. 176; jazykový rozbor I. 179; Čertkovův otisk jeho předmluvy I. 181; text z něho o stvoření nebes srovnán s originálem I. 182—184; 216; jeho glossy I. 220, 221; 239; II. 54, 76.
- Rukopis vídeňský Suppl. Kollar.** srovnání místa o Adamovi s tímže v slovan. překladě Symeona Logoth. I. 81; — kroniky Zonarovy, jeho popis I. 89 sl.; jeho obsah I. 90—101; jeho srovnání s rukopisem bělehradským I. 101—103; srovnání s originálem I. 113, 114, 115, 116, 117; — jeho zápis o době vzniku slovan. překladu kroniky Zonarovy I. 118; — poznámka písařova o době vzniku jeho I. 120; — jeho bulharismy I. 121; — jeho nosovky svědčící o bulhar. předloze I. 122 sl.; — shoda s Paralipomen. I. 132; předmluva jeho I. 134; v otázce poměru Paralip. k řec. Zonarovi I. 156—159; — řec. kroniky Hamartolovy II. 113; — Lětovníku, býv. dvorní knihovny vídeňské II. 231—248; — jeho charakteristika paleografická a jazyková II. 232—236; — text míst vyznač. rumělkovými iniciálkami II. 236—239; — jeho obsah II. 236—240; — doba jeho vzniku II. 240; — text z něho II. 240 a sl.; — o Juliánovi Odp. II. 248; — a poměr k Buk. I. II. 275; — jeho poměr k M. a Š. II. 298; 380.
- Rukopis vílén.** viz sborník vílenský.
- Rukopis volokolámský Paralipomenu;** jeho popis I. 137 sl.; jeho jazykové zvláštnosti I. 138; jeho původ I. 138; poměr k zografskému I. 140—152; v otázce dobového rozsahu Paralip. I. 153—156; v otázce poměru Paralip. k řec. Zonarovi I. 156—159; — kroniky Hamartolovy II. 71.
- Rukopis Zografský.** Paralipomenon. text začátku I. 139 sl.; jeho poměr k volokolam. I. 140—148; shoda s krušedolským I. 150, 151; v otázce poměru Paralip. k řec. Zonarovi I. 157—159.
- Rukopisy řecké pařížské** I. 27; — nvarovské I. 32; — staré slovan., po stránce lexikální I. 47; — synodální, jejich redakce podle šestákol. I. 49; — filiace Zograf., krušedol. a Volokol. I. 152 sl.; — slovan. Paralip., zachování dobového rozsahu přepisu Grigorijova I. 153 sl.; — slovan. Manassea, jejich vznik, hodnota, vzájemný poměr a vliv I. 166—180; — letopisné řecké, vliv Manasseův I. 217; — slovan. Manassea, jejich jazyk I. 224; — Josefa Flavie I. 238; — slovan. kroniky Hamartolovy II. 22; — slovan. kroniky Hamartolovy II. 22, 42; — řecké kroniky G. Hamartola, jejich odchylky II. 44; — synodální, v otázce rukopisného podání kroniky Hamartolovy II. 47; — řecké Hamartola s pokračováním ze Symeona Logotheta II. 49 sl.; — Hamartola, jejich skupiny II. 50 sl.; — Symeona L. II. 54; — Hamartola II. 54; — slovanské kroniky Hamartolovy II. 61; — „bulharské“ redakce čili Vremennika II. 64; jejich popis II. 65—72; — „bulharské redakce“ kroniky Hamartolovy a jejich vzájemný poměr II. 72, 74, 519; — slovan. Hamartola v Istrinově vydání II. 81; — královédvorský a zelenohorský II. 89; — Lětovníku v chronologickém pořádku II. 145—146; — cyrilské a dílo Daničičovo o historii chorvat. jazyka II. 191; — Lětovníku II. 231—276; — C. M. E. P řecké kron. Hamartol. II. 383; — Lětov., jejich tvaroslov. a hláskoslovné rozdíly II. 270; — Lětov. lexikální rozdíly mezi M. a Š. II. 271; — Lětov., úhrnný přehled jejich jazykových poměrů II. 274—276; — Lětov., jejich dialektická příslušnost II. 275; — třetí skup. Lětov., místo jejich vzniku II. 275; — Lětov., jazykozpytný materiál v nich II. 275 a sl.; — Lětov., jejich vzájemný poměr II. 277—310; — metoda jejich vydávání II. 277; — Lětov., jejich textové ocenění II. 297; — Lětovníku, jejich skupiny II. 309; — Georgiovské II. 338; — řec. kron. Ham. II. 401; — A B kron. Ham. II. 404; — řec. Ham. II. 406, 418, 422, 423, 424, 425; — srb. Lětov.,

- bulharismy v nich II. 461; — srb. Lětov., jejich datování II. 462; — srb. Lětov., doba jejich vzniku II. 464.
- Rukopisy Tichonravovy, jejich výňatky z Malaly I. 26.
- Rumjancevské museum viz museum r. Ruskaja Starina, 1888, Leonid o Grigorijovi a kněžně Olze I. 32; — Leonid o původu a původci překladu Vremenniku II. 86.
- Ruskij Věstník; 1889, Leonid o dochování překladu Malalova a dřívějších rukopisech I. 26, 1889, Leonid o slovan. redakcích Hamartola II. 63; 1889, o původu a původci překladu Vremenniku II. 86.
- Rusové, o jejich pokřtění v Zonarově kronice I. 229; překladateli byzant. kronik I. 242; za Michaela III. byzant. II. 16; 48; v glossách praž. Šafařík. rukopisu Lětov. II. 194; o jejich výpravě na Cařihrad r. 941 II. 344 a sl.; 350; 358 sl.; 515.
- Rusko-vizantijskija izšledovanija II., Vasiljevskij o vlivu G. Hamartola na letopis Nestorův II. 117.

R

- řecko; řecké dějepiscectví I. 11; Malalova zásluha v dějinách řeckého jazyka I. 19; řecké mytyhy v kronice Malalově I. 19; řecká chronografická kompilace předlohou archiv. sborníku I. 27 sl.; řecké dějiny v Malalovi I. 43; komposita řecká viz komposita; řecká slova a jejich přízvuk v praž. Šafaříkově rukop. Lětov. II. 174; řecké rukopisy pařížské viz rukopisy řec. pařížské.
- řecký a římský letopisec viz letopisec řecký a římský.
- řeč byzantských kronik I. 16; slovan. překladu kroniky Symeona Logotheta I. 82 sl.; páté knihy Georgia Hamartola II. 42; — lidová v glossách praž. Šafařík. rukopisu Lětov. II. 211; — lidová v cod. moskev. synodál. v pokrač. Symeona Logotheta II. 347; překladatelů Lětovníka II. 458—460; — lidová v literárních památkách vůbec II. 463; — lidová v posvátných knihách II. 463.. Viz Jazyk.
- řečtina, její záliba v kompositech I. 191.
- řekové, o podmanění Bulharů a kronice Zonarově I. 233 sl.; u nich kronika G. Hamartola II. 41.
- Římané, G. Hamartolos o nich II. 27.

S

- Samohlásky, jejich střídání v moskev. rukop. Lětov. II. 162; jejich střídání v praž. Šafaříkově rukopise Lětov. II. 179.
- Sanskrt, jeho záliba v kompositech I. 191.
- Saracenové, o jejich vřve v Hamartolovi II. 19.

Sbírka archeografic, komise v Petrohradě, její rukopis č. 30, II. 70.

Sbírka bonnská, Dindorfovo vydání kroniky paschánní (velkonoční) I. 52; vydání kroniky Georgia Synkella I. 52; Bekkerovo vydání spisovatelů po Theofanovi I. 67; v ní otisk z G. Hamartola II. 58.

Sbírka Tichonravova, obsahuje chronograf, jehož pramenem slovan. překlad Malaly I. 44 pozn.

Sbírka Undol'ského, obsahuje kroniku G. Hamartola I. 53; v ní rukopis Lětovníku II. 145; v ní kopie rukopisů Lětovníku II. 262.

Sbírka hr. Uvarova, obsahuje zkrácený text chronografu Hierotheova I. 239.

Sbírka Vjazemského, její sborník ze XVII. stol. II. 142.

Sborník Archivní, slovan. překlad vypravování o Feostovi a shoda s originálem I. 23; — text místa za vypravováním o Feostovi shodného s originálem I. 23; — kronikářskou kompilací založenou na Malalovi I. 25; — mínění Jagičovo, že obsahuje původní text slovan. Malaly I. 26; — jeho rukopis slovan. Malaly „dvojníkem“ rukopisu vilenského I. 26; — jeho předlohou chronografická kompilace řecká I. 27 sl.; — opisem z předlohy I. 28; — jeho prameny I. 29; — seznam císařů byzantských v něm I. 31; — zápis týkající se mnicha Grigorie, překladatele z řečtiny I. 31 sl.; — čtvrtou redakci řec. a řim. letopisce podle Sachmatova I. 33; — shoda seznamu statí se seznamem sborníku Svjatoslavova I. 35; — otázka, které knihy Grigorijovy se mní v závěrečném zápisu I. 36 sl.; — vypravování o bludárství Soviově I. 40 sl.; — jeho předloha I. 43; — jeho pramenem první redakce Ellinského letopisce I. 45; II. 519; — jeho cena a význam pro textovou kritiku řec. originálu I. 45—47; — jeho jazykové typy I. 46; — Istrinovy otisky z něho I. 48; — jeho redakce dle Šestakova I. 49; — jeho úryvky ze Synkella I. 53; — sukskripce v něm II. 85. Viz Sborník Vilenský.

Sborník knihovny bulharského klubu v Tulči, jeho popis a obsah I. 180.

Sborník moskevský rumjancevský, překlad jeho předmluvy z řečtiny I. 28.

Sborník novgorodské sofijské bibliotéky obsahuje úryvky ze Synkella I. 53.

Sborník, obsahující kroniku Malalovu I. 239.

Sborník Odděleníja rus. jaz., 1905, Jacimírskij o sborníku bulhar. klubu v Tulči I. 166; XLIV., Vasiljevskij o versí trojské látky ve vatikán. rukopise Manassea I. 173; 1905, Jacimírskij o slovan. rukopisech rumunských biblioték II. 146.

Sborník patrlarší viz rukopis patrlarší moskevský.

- Sborník Pčela**, podle Leonida čtvrtou částí „sebraných spisů“ Grigorijových I. 32.
- Sborník petrohradské akademie**, LXXXIX a násled., Istinovo vydání VI., VII., VIII., IX., XI.—XIV., XV.—XVIII. knihy kroniky Malalovy I. 48; Suchomlinov o starých ruských letopisech II. 25 poz.; Suchomlinov o Hamartolově kronice II. 30.
- Sborník Slovanský Pastrukův**, o souhláskových změnách v čes. nářečích II. 181.
- Sborník Svjatoslavův**, podle Leonida třetí částí „sebraných spisů“ Grigorijových I. 32; — v hypothésách Sachmatových I. 34, 35; — jeho chronologický výčet podle Nikefora I. 58—59; — srovnání bulhar. cara Symeona s Ptolemaem I. 129; — otázka verše I. 182; — v něm chronologický seznam Nikeforův I. 243; — v něm starší otcové církevní II. 39, 89, 93.
- Sborník Symeonův** II. 39.
- Sborník XVII. stol.** ze sbírky Vjazemského, jeho výňatky z Hamartola II. 142.
- Sborník tulěský viz rukopis tulěský.**
- Sborník Vileuský**, slovan, překlad vyprávění o Feostovi a shoda s originálem I. 23; — druhý rukopis slovan, překladu Malaly I. 26; — opisem z předlohy I. 28; — jeho prameny I. 29; — vypravování o bludářství Soviově I. 40 sl.; — důkaz, že autor sbor, pocházel z Litvy I. 43; — jeho předloha I. 43; — jeho cena a význam pro textovou kritiku řeckého originálu I. 45—47; — v něm výňatky z Josefa Flavia I. 238. Viz Sborník Archivní.
- Sborník za národní umotvorenija...** V. a VI., Gudev P. T. o vatikán. rukopise slovan. Manassea I. 166. Viz SNU.
- Sborníky chronografické ruské**, jejich předmluvy I. 28.
- Sborníky ruské**, vliv a výpisy z Hamartolovy kroniky II. 139, 141.
- Scorialensis (D)**, rukopis kroniky Hamartolovy II. 49.
- Scriptorum veterum nova collectio e Vaticenis codicibus edita**, Mai A. o Vatikán. rukopise kroniky Manasseovy I. 164b).
- Seleukovel**, o nich v kronice G. Hamartola II. 19, 21.
- Sěver**, Archiv 1826, o Hamartolovi jako prameni letopisu Nestorova II. 113.
- Schleusingensis**, rukopis Hamartola II. 50.
- Sitzungsberichte d. bayer. Akad. d. Wissenschaft, philos., philol. und hist. Cl.**, J. Melber o Zonarově poměru ke Cassiu Dionovi I. 86.
- Sitzungs-Berichte d. kgl. preuss. Akad. d. Wiss.**, 1892, Boor de o své cestě do Italie, Španěl a Anglie II. 49.
- Sklonování**, zvláštnosti jeho v moskev. synodál. rukopise Lětov. II. 165; — složené v praž. šafaříkově rukop. Lětov. II. 185; — v glossách praž.
- rukop. Lětov. II. 201, 202; — složené v břehtad. rukop. Lětov. II. 268.
- Slavia** II. 1923/4, II. 501.
- Stoh** kroniky Hamartolovy II. 32; gloss praž. šafařík. rukop. Lětov. II. 204; — brachylogický v přípisích šaf. praž. rukop. Lětov. II. 209.
- Slované**, zprávy o nich u Prokopia I. 13; vliv Malalův na kronikářství slovan. I. 20—21; — balkánští, jejich znalost slovan. pramenů k archiv. sborníku I. 30; — pěstování patristiky II. 39; — jejich letopisectví I. 46; — jižní a jejich značkové přízvukové II. 158.
- Slovesa**, jejich přízvuk v moskev. rukop. Lětov. II. 155; k jejich stahování v moskev. rukop. Lětov. II. 162; přízvuk v praž. šafaříkově rukop. Lětov. II. 175; tvary sl-sné v glossách praž. šafařík. rukop. Lětov. II. 208.
- Slovník Vremenniku** II. 79 sl.; II. 505 sl., 513 sl.; — ové odchylky mezi praž. a moskev. rukopisem Lětov. II. 187; gloss praž. šafaříkova rukop. Lětov. II. 211; břehtad. rukopisu Lětov. II. 270; — ové rozdíly mezi praž. šafařík., břehtad. a moskevským rukopisem Lětov. II. 270—271; — ový ráz Lětov. II. 463.
- Slovesod** v slovan. překl. Manasseovy kroniky I. 189; v glossách šafaříkova praž. rukop. Lětov. a známky řec. vlivu II. 211; moskev. rukop. Lětov. a jeho napodobení II. 299; v slovan. Symeonovi Logoth. a v moskev. synodál. II. 351; v Lětov. II. 376; 386, 389, 394; v řec. rukop. P. kroniky Hamartolovy II. 399; v Lětov. (M) II. 412, 413, 414, 457.
- Sněm říšský církevní z r. 754**, II. 15; sněmy církevní, o nich záznam v kron. Hamartol. II. 27; II. 318; — nicejský, o něm G. Hamartolos II. 33; — církevní, o nich kron. Hamartol. II. 318; — druhý církevní v kron. Hamartol. II. 324, 385, 420.
- SNU**, (Sborník za národní umotvorenija) 1908, Zlatarského rozbor kroniky Symeona Logotheta po stránce historické I. 83b); — VI., Gudev o obrázcích vatikán. rukopisu Manassea I. 171; — VI., Gudev o vložce vatikán. rukopisu slovan. Manassea I. 173; — VI., Gudev o datování vatikán. rukopisu Manassea I. 176; — 1908, Zlatarskij o pokřtěni Bulharů I. 177 sl.; — XVI.—XVII., 1900, Sobolevskij A. J. o bulharských verších I. 182; — VI., Gudev o glosátorovi slovan. Manassea I. 235.
- Sobor novgorodský sofijský**, v něm Hamartolova kronika II. 61 poz.
- Souhlásk-y**, ové skupiny moskev. rukop. Lětov. II. 163; — ové skupiny téhož II. 164; — ové skupiny praž. šafaříkova rukop. Lětov. II. 181; — ové skupiny gloss praž. šafařík. rukop. Lětov. I. 199.
- Spojky** v praž. šafařík. rukop. Lětov. II. 280; — konjunktivní řec. v překladu Lětov. I. 458.

- Společnost biblistů v Petrohradě** vydavatelem rukopisů (synodál. moskev.) Létov. II. 147, 278.
- Společnost učená srbská, majetníkem druhého bělehrad. rukop.** Létov. II. 272.
- Spomenik, III, 1896;** vydání srb. letopisu II. 467; XVI., Speranskij o rukopise Krušedol. I. 149.
- Srbochorvatština, její přízvuky** II. 155; přízvuk její a studie o něm II. 158 sl.; změna tj a dj II. 180; historické studium srbch—ny II. 190.
- Srbové, jejich letopisná příručka kroniky Zonarovy I. 125; poznámky o nich v Paralipomenu I. 151; překladateli byzant. kronik I. 242; jejich chronografy a letopisy II. 465 sl.**
- Srbsko místem vzniku rukopisů Zonarových I. 120, 121, 122, 123.**
- Srbsština, měkké I II. 200.**
- Srém, Karlov., 1914, Petkovič. S. o rukopise kláštera krušedolského I. 118.**
- Srp, Dilalektol. Zbornik, II., 1911, doklady na vazbu předločky Bb II. 206.**
- Stahování adjektiv a sloves v moskev. rukopise Létov. II. 162; v praž. Šafaříkově rukop. Létov. II. 179, 199; — slov ve vídeň. rukop. Létov. II. 234; tvarů v chludovském rukop. Létov. II. 251.**
- Starine, 1882, Kačanovského vydání bělehrad. rukopisu kroniky Zonarovy I. 88; — XVI., Kačanovskij o slovan. rukopisech Zonary I. 101, 103; — XIV., Kačanovského výňatky ze Zonary I. 104 sl.; — XIV., úryvek z krušedol. rukopisu I. 149; — XIV., Kačanovskij o rukop. krušedol. a bělehr. I. 157; — XIV., Kačanovského uveřej. slovan. textu Zonarovy kroniky I. 229; — jejich vydávání rukopis. památek II. 156; — IV., o zvláštnostech konjugace v Poslanici sv. Sávy II. 186; — IV., Šafařík o apokryfním evangelii II. 203; III., Daničić o matení k a a v starosrbských památkách II. 264.**
- Starožitnosti Židovské Josefa Flavia pramenem archiv. a vilenského sborníku I. 29; pramenem Zonarovým I. 85; I. 237 sl.; volný překlad II. 504; viz Josef Flavius.**
- Starý zákon v zápise archiv. sborníku I. 38.**
- Stař Padadova o bramínech pramenem archiv. a vilenského sborníku I. 29.**
- Střídlice O místo stsl ж ve Vremenniku II. 94; v srbských přípisech praž. rukop. Šafaříkova II. 197.**
- Sund, cařihradský záliv, v kronikách II. 513.**
- Supinum ve Vrem. II. 505.**
- Svěděníja i zamětki, LXXXIV., vydání předmluvy slovan. Malaly I. 47.**
- Sykavky, v moskev. synodál. rukopise Létov. II. 163.**
- Synoda nlejská a uctívání obrazů II. 15.**
- Synodální bibliothéka moskevská viz bibliothéka synodál. moskev.**
- Synonyma moskev. a praž. rukop. Létov. II. 279; 410, 416, 431; — řecká v překladě Létov. II. 459.**
- Synopsis Anonymova I. 237.**
- Syntax v překladu Vremenniku II. 79; bulhar. a srb. redakce Hamartola II. 92; moskev. rukop. Létov. II. 167; rozdíly mezi syntaxi praž. a moskev. rukop. Létov. II. 187; v glossách Šafařík. praž. rukop. Létov. II. 204; bělehrad. rukop. Létov. II. 270; slovan. v Létov. II. 459.**
- Syrie, o ní v Hamartol. II. 132.**
- Syrové, o jejich mravech v Hamartolovi II. 24; II. 123; text o jejich mravech a obyčejích z Lét. a Vrem. II. 124.**
- Š.**
- Šestodnev Joanna exarchy pramenem archiv. a vilensk. sborníku I. 29; v díle Grigorijově podle hypotézy Leonidovy I. 32.**
- Štokavský přízvuk viz přízvuk!**
- T.**
- Tatpuruša, komposita determinativní I. 192.**
- Text z Ipatského letopisu o obléhání města Halice uherským králem Belou I. 21; z Ipatského letopisu o Ladožanech I. 22; ze slovan. překl. I. knihy Malalovy vypravování o Feostovi I. 22—23; — z Ipatského letopisu (o Heliovi) I. 23; — ze slovan. překladu Malaly (po vypravování o Feostovi) I. 23—24; — zápisu o mnichu Grigorijovi v archivním sborníku I. 31; — vypravování o bludařství Soviové ze sborníku archiv. a vilenského I. 40 sl.; — stsl a řec. předmluvy k Malalově kronice I. 47; — řec. o Theofilovi a Eikasil z kroniky Lva Grammatika I. 69; — řecký o Theofilovi a Eikasil z kroniky Pseudosymeona I. 69 sl.; — řec. o počátku vlády Konstantina Porfyrogen. z kroniky Lva Gram. a Pseudosymeona I. 71—73; — ze slovan. překladu Symeona, domnělého Symeona v Cod. Paris., z Lva Grammatika a jejich srovnání I. 76 sl.; — z kroniky Symeona Log. (z Cod. Venet. a z rkp. petrohrad.) I. 78; — o Konstantinu Kopronymovi z kroniky Symeona Logotheta I. 79; — o Bulharech z Lva Gram., Cod. Marc., petrohrad. rkp. Symeona a jejich srovnání I. 79 sl.; — o Herodovi z vídeň. a bělehrad. rukopisu Zonary I. 101 sl.; — řec. a staroslověn. ze Zonary o povaze Traianově I. 104 sl.; — o výpravě na Dáky z originálu a slovan. překladu Zonary I. 105—107; — ukázky ze XII. kn. kroniky Zonarovy I. 107; ukázky z konce XII. kn. kron. Zonarovy I. 108; — o Bulharech za Theodora a Michaela III. z kroniky**

Zonarovy a srovnání s překladem I. 109—111; — o Samoilevi z kron. Zonarovy (srovnání řec. a slovan. textu I. 111; — z I. knihy Zonarovy v řec. a slovan. znění I. 114 sl.; — řecký o příchodu Aeneově do Itálie srovnán s překladem slovan. I. 115 sl.; — poznámky o době vzniku slovan. překladu kroniky Zonarovy v rukop. Undofského I. 117; — předmluvy Paralipomena Zonarova o vzniku díla I. 125—129; — zápisu Paralipomena Zonarova před vlastním vypravováním o vzniku díla I. 129; — spisovatelského kreda Zonarova z Paralipom. I. 132—134; — (seznamu) obsahu z rukopisu Zografského Paralip. I. 139 sl.; — z Paralipomena o Basilejovi I. 142, 143 sl.; — ze Sym. Log. a Paralip. volokol. I. 154; — z Paralip. o Traianově výpravě k Rudému moři I. 158; — předmluvy kroniky Manass. I. 161; — řec. z Manass. kron. o Manuelovi Komnenovi I. 161; — řec. z kroniky Manass. o dynastii Komnenů I. 162; — z Manasseovy kroniky I. 162, 163; — vlastnoručního připsu patriarchy Nikona v patriarchálním rukopise Manassea I. 167; — závěrečného zápisu sborníku patriarchální knihov. moskev. I. 168; — řecký z kroniky Manasseovy O stvoření nebes a srovnání s textem rukopisu vatikánského I. 182—184; — z vypravování o válce trojské, Paridově mládí, únosu Helenině z originálu a moskev. překladu kroniky Manasseovy I. 184—189; — kletby na zlato z Manasseovy kron., z originálu a překladu I. 190—191; — o Manuelovi Komnenovi z moskev. rukopisu Manassea I. 216; — o Basilejovi z rukop. moskev. a letopisu Nikonovského I. 218; o Lvu Moudrém I. 218—219; — gloss z překladu Manasseovy kroniky I. 221—223; — o řec. obrazoborcích z kroniky G. Hamartola II. 8.; — ř. o životě žáků Antoniových v pustinách Nitrie z kroniky G. Hamartola II. 10; — ř. z kroniky G. Hamartola o jejím obsahu a rozdělení II. 20; — ze slovan. Logotheta a z řecké kroniky Hamartolovy II. 44—46; — ze Sym. Log. I. 174, z pokr. Georgiova Vremennika a pokr. Georg. Lětovnika II. 55—57; — poznámek a záhlaví z trojického rukopisu kroniky Hamartolovy II. 66 sl.; — ze slovan. rukopisů kroniky Hamartolovy (bulhar. redakce) II. 73; — o rozdělení země mezi tři syny Noemovy z Lavr. a Vrem. II. 121; — o rozdělení země mezi tři syny Noemovy z Lět. a Vrem. II. 121 a sl.; — slovan. z kroniky Hamartolovy o mravech a obyčejích starých národů II. 123—128; — slovan. o Apolloniovi z Tyany II. 126—130; — slovan. z Hamartola o zázračných znameních II. 130—133; — o výpravě Askolově a Dirově na Cařihrad z Hamartol. II. 133 a sl.; —

nadpisu moskev. synodál. rukopisu Lětovnika II. 145; — záhlaví moskev. synodál. rukop. Lětov. II. 148 a sl.; — příspěvků z rukopisu Šafaříkova II. 217—230; — míst vídeň. rukop. Lětov. vyznač. ruměl. iniciálkami II. 236—239; — o císaři Julianu Odpadlíkovi z vídeň. rukop. Lětov. II. 240 a sl.; — ukázek z bukurešť. rukopisu Lětov. II. 254 a sl.; — ová kritika rukopisů Lětov. II. 277 a sl.; — odlišných míst a chyb v moskev. a praž. r. Lětov. II. 280—297; — ové ocenění rukopisů Lětovniku II. 297—300; — o carovi Michalovi II. 300; — o Justinianovi II. 301; — o Symeonu bulhar. z Bukur. I. z Vídeň. a Moskev. Lětov. II. 302; — o Symeonu bulhar. z Bukur. I. z Vídeň. a Moskev. r. Lětov. II. 306 sl.; — y z rukopisů Bukurešť. I. Vídeň. a Moskev. II. 300—308; — pokračování prorocství Ezechieleho v rkp. P. kron. Hamartol. II. 313 sl.; — slov k Mojžíšovi z knihy Deuteronomion II. 314; — o umučení Jana evangelisty z Lětov. II. 316; — vypravování o Janu Zlatoústém z P. a M. Hamartol. II. 319 sl.; — z II. redakce Ham. o snu a smrti císaře Lva Armén. II. 329 sl.; — z moskev. rukop. Lětov. o útocích proti Lvu Armén. II. 331; — z Lětov. o obrazoborcích II. 332—334; — y z Istrianova a Muraltova vydání Hamartola II. 339—346; — ze slov. Sym. Logotheta o Bardovi a j. II. 397; — y symeonovské z Vremen. a Lětov. a jejich srovnání II. 351 sl.; text I. knihy Lětovniku a I. 268/9 ze Šaf. rkpu. II. 469—499.

Text Muraltův kron. Hamartol. viz rejstřík osobní.

Texty biblické a liturgické, jejich datování II. 462 a 463.

Texty evandělské staroslověn. II. 464.

Thrákie v kronice Zonarově I. 227.

Thrákové v Zonarově kronice I. 123.

Titla v praž. rukopise Lětov. II. 173; v glossách praž. rukopisu Lětov. II. 196.

Tiverci, domnělí překladatelé II. 509.

Tolková Paleja, poměr k Ellinskému lětopisci I. 44.

Trnovo, literární škola I. 131, 138.

Trojanská přítěha, vydání Miklosichovo II. 156.

Trpar v šaf. rukop. Lětov. II. 281, 395.

Trudy moskev. obšč. Istorii I drevnostej, IV., 1828, o byzant. předloze letopisu Nestorova II. 113 poz.; IV., Rosenkamp o poměru Vremenniku k letopisu Nestorovu II. 114; Strojev o Nestorovi a jeho vzorech II. 123.

Turci, o nich bukurešť. rukop. Lětov. II. 253.

Tvarosloví v kronice G. Hamartola II. 34; gloss praž. Šafařík. rukop. Lětov. II. 201; chudov. rukop. Lětov. II. 251; bělehrad. rukop. Lětov. II. 266; srbské skupiny rukopisů Lětov. II. 274; třetí skupiny rukopisů Lětov. II. 275.

U.

- Učennyya Zapisky Kazan. Univ.**, 1890 a 1891, Šestakov o době života Joanna Malaly I. 18; 1843, Ivanov o vlivu Hamartolově na ruské chronografy II. 139; 1848, Grigorovič o rukopise athonském druhém chilendarském Létov. II. 248.
- Univ. Izv. Kazan.**, 1875/6. F. A. Ternovskij o napodobení Malaly v staré Rusi I. 21.
- Universita Novorossijská**, její Létopis istoriko-filolog. Obščestva I. 48.
- Uvarovský chronograf, rukopis atd.** viz chronograf, rukopis atd. uvarovský.

V

- Varjahové**, jejich výprava na Cařihrad pokrač. Sym. Log. II. 133; zmínka o nich ve Vremenniku II. 513.
- Vaticanus Graecus 153**, rukopis Hamartola s pokračováním ze Symeona Logotheta II. 49; II. 502; jeho poměr k rkpu. Mosq. syn. II. 338 sl.; jeho poměr k Vremenniku a k Lětovniku II. 351–363.
- Vaticanus Graecus 154**, rukopis kroniky Hamartolovy II. 50.
- Vaticanus Palatinus Graecus 394**, rukopis kroniky Hamartolovy II. 50.
- Velikonoční kronika** viz kron. vel.
- Verbum finitum** v Létov. (M) II. 402, 403, 404, 405, 436, 449.
- Verš kroniky Manasseovy I. 160**; starobulharský a překlad kroniky Manasseovy I. 182; Manasseův I. 189.
- Vědy za vlády Bardovy a patriarchy Fótia** II. 16.
- Věstník Čes. Akademie, IV.**, 1895; Polívka o bēlehrad. rukopisech Lětovnika II. 146; IV., 1895, Polívka o bēlehradských rukop. Létov. II. 264; IV. 1895, Polívka o lexikální shodě rukop. bēlehrad. a praž. Šafařík. Létov. II. 270; 1894, Polívka o poměru M k řec. moskev. rukop. Georgia II. 311.
- Větosloví**; ve Vremenniku II. 79; v glossách praž. Šafaříkova rukop. Létov. II. 209.
- Věty passivní II. 403**; složení věty v Létov. (M) II. 458; infinitivní výslední řec. napodobovány v Létov. II. 459.
- vidy** v praž. a moskev. rukopise Létov. II. 186 sl.; matení jich v Létov. (M) II. 458.
- Vindobonensis Hist. Graec 40** (V), rukopis kroniky Hamartolovy s pokračováním ze Symeona Logotheta II. 49; II. 502.
- Vindobonensis Hist. Graec. 65** (F) a 83 (G), rukopisy kroniky Hamartolovy II. 49.
- V K Č S N**, 1896, Sava Chilandarec o bulhar. rukopise Manassea I. 166; 1896, Pastřnek o druhém athonském rukopise chilendarského Létov. II. 248.
- Vokalisace srbská jerŭ a l v u** v církv. slovan. památkách II. 190.

Vokalismus rukopisu Trojického II. 68; moskevského synodál. rukopisu Létov. II. 160; jeho zvláštnosti v praž. Šafařík. rukop. Létov. II. 176; srbský, jeho rysy v praž. Šafaříkově a v moskevském rukopise Létov. II. 190. Viz Hláskosloví.

- Vremennik Georgia Hamartola**, podle Leonida pátou částí „sebraných spisů Grigorijových“ I. 32; — v encyklopedii Šachmatovově I. 34; — prvním překladem kroniky G. Hamartola I. 243; — podle Undol'ského překladem kroniky G. Hamartola II. 6; — dělení v kapitoly II. 22; — Istrinovo vydání II. 54 poz.; — text z něho II. 55–57; — čili „bulharská“ redakce kroniky Hamartolovy II. 61–112; — jeho rukopisy II. 64 a sl.; — jeho vydání; jeho rukopisy a jejich popis II. 64–72; — rukopisy bulharské redakce a jejich vzájemný poměr II. 72–74; — původním překladem kroniky Hamartolovy II. 74; — jeho poměr k řeckému textu II. 74–77; — charakteristika překladu II. 77–81; — jeho vydání II. 81–84; — původ jeho překladu II. 84; — vývoj názorů o původu překladu II. 84–88; — výsledek názorů o jeho původu II. 88–95; — ukázka z něho ve srovnání s Lětovnikem II. 95–111; — verse o panování Decia, Volusiana, Aemiliana a Valeriana a ostatní rukopisy II. 106; — jeho poměr k Pověsti vremennych lět II. 112–142; — vývoj názorů o poměru tohoto k Pověsti Vremennych lět II. 112–120; — parallelly z něho a z letopisu kijevského II. 120–137; — pramenem Létov. II. 135; — souvislost letopisu kijevského s ním II. 138; — poměr k rukopisům Létov. II. 252; — a vložky II. 335; — (Istrin) Symeonovské texty z něho srov. s Lět. II. 351–360; — předloha jeho II. 360; — v poměru k Létov. II. 363, 364; — překlad otrocký II. 456; — Istrinův rozbor o něm, recenzován II. 500–522.
- Vremennik, Vizantijskij**, 1903, Vasilevova recenze Bourierova spisu o pramenech Malalových I. 19; — 1894, Šestakov o pramenech a redakcích Ellinského lētopisce I. 45; — 1894, Šestakov o poměru slovanských rukopisů knihy Malalovy I. 49; — 1897, Krasnosel'cev o Andrejevových cařihrad. památkách I. 56; — 1895, Vasiljevskij o osobnosti kronikáře Symeona I. 63; — 1895, Bubnov o Symeonově kronice I. 67; — 1897, Šestakov o paříž. rukopise kroniky Symeonovy I. 68; — IV., Šestakov o Theodosiovi z Meliteny I. 68; — 1895, Vasiljevskij o poměru Symeona Logotheta ke Lvnu Grammatikovi I. 69; — II., Vasiljevskij o rukopise Symeona Logothety v Codexu Venet. Marc. I. 78; — 1897; Lavrov P. A. o rukopisech Zonary a místě jejich vzniku I. 121 sl.; — 1897, Lavrov Zonar. Paralip. v rukopise Zograf. I. 1391; — 1895, Vasiljevskij o Sym.

Logoth. I. 153; — 1898, o poměru rus. chronografů k byzant. lidovým kronikám I. 239; — 1906, Šestakovova recenze de Boorova vydání kroniky Hamartolovy II. 36; — II., 1895, Vasiljevskij o připojení Logotheta ke kronice Hamartolově II. 44; — VIII., Istrin o srbském překladě pokračování Symeonova II. 54; — XIII., 1906, Istrinovo uveřejnění výňatků z Trojického rukopisu II. 69; — XIII., charakteristická slova ze srbské a bulharské redakce Hamartola uveřejněná Istrinem II. 90 a sl.; — XIII., výňatky (Istrinovy) z Vremennika II. 95; — II. 1895, Loparev o Michaelu III. a říze bohorodičky ve Vlachernách II. 133; — III. 1896, Vasiljevskijho poznámky k článku Chr. Coparevova o říze z chrámu ve Vlachernách II. 133; — II. Vasiljevskij o vydání Lětovniku II. 278; — 1906, Šestakov o překladu Lětovnika II. 312; — XIII., Šestakov o odchylce M od P II. 322; — XIII., Šestakova kritika de Boorova vyd. Ham. II. 368; — V., 1898, Istrin o době vzniku ruk—ů Lětov. II. 461. Viz i B. B.

Vydání řec. Malaly I. 20; církslov. Malaly I. 47; — řec. Nikefora I. 58; církslov. Nikefora I. 59—60; — řec. Symeona Logotheta I. 67 n.; slov. Sym. Log. I. 76; — řec. Zonary I. 87; slov. Zonary I. 88; Paralipomena Zonarova I. 137; — řec. Konst. Manasse I. 164; slov. Manasse I. 180. — Vremenniku II. 54 poz.; kroniky Georgia Hamartola II. 57—60; slovan. textu kroniky Hamartol. II. 63—64; Vremenniku a Lětovniku II. 64; Vremenniku II. 81—84; de Boorova kroniky Hamartolovy II. 96 a sl.; Vremenniku Istrinem II. 96 a sl.; Sofijského Vremenniku II. 113; ruských letopisů II. 120; Lavrentievského letopisu II. 120; Istrinovo vydání Cod. Vatican. II. 338 poz., 339—346; Muraltovo vyd. kroniky Georgia Hamartola (Moskev. řec. synodál. rukopis) II. 336— viz Muralt de Ed.

Výklady theologické v esl. překladech II. 456, 457.

Výňatky z Isidora, Jana Zlatoústhého a Athanasia v kron. G. Hamartola II. 26; z Epifania, Cyrilla, Anastasia, Theodoreta atd. v kron. Hamartol. II. 37; — z Jana Zlatoústhého v kronice Hamartolově II. 38; — z Theodosia Melitenského v Hamartolovi II. 50; — z církevních otců v rukopise P kroniky Hamartolovy II. 51; — církevního obsahu v kronice Hamartolově II. 52; — z Vremenniku v t. zv. Židovském chronografu a v „Rec. a řím. letopisci“ II. 65; — z trojického rukopisu II. 69; — ze Supraslského rukopisu II. 69; — z Hamartola v Nestorovi II. 114; — odlišných míst z textu moskev. a praž. r. Lětov. II. 280—297.

Vyobrazení ve Vatik. rkpe. Konst. Manass. I. 170—179, rukopisu Trojického Vremenniku, II. 67.

Vypravování o Soviovi, jeho tendence protipohanská I. 42; o žádostivém mladíku a ctnostné dívce II. 401.

Výslovnost spirant v praž. rukop. Lětov. II. 180 glossátora pražského rukopisu Lětov. II. 198.

Vzdělanost řecká v kronice Hamartolově o ní II. 27.

Z.

Zájmena v praž. rukopise Lětov. II. 184; v glossách praž. rukopisu Lětov. II. 205; v bělehrad. rukopise Lětov. II. 268; v praž. Šafaříkově rukop. Lětov. II. 280; relativní II. 332; relativní v Lětov. II. 398; v Lětovniku II. 407, 412; jejich tvary pádové v Lětovniku II. 463.

Záměna rodů a čísel ve Vrem. II. 504. **Zapsklí Imp. Akademii nauk**, kn. I. o rukopisech Tichonravových a jejich výňatech z Malaly I. 26; — 1897, o známosti pramenů archivního sborníku v slovan. překladech I. 30; — 1897, Istrinův otisk řeckého a slovan. originálu Malaly I. 48; — 1892, Šestakovův rozbor Hamartolovy kroniky II. 36; — sv. I., Strojevův otisk částí z Georgiova Vremenniku užitéch Nestorem II. 113; — VI., 1864, Sreznevskij o poměru Vremenniku k Pověsti vremenných lét II. 113; — III., 1863, Suchomlinov o poměru Nestorově ke kronice G. Hamartola II. 115; — VI., 1861, Muralt o poměru řeckého synodál. rukop. Georgia k moskev. synodál. rukop. Lětov. II. 311.

Závěti 12 patriarchů v archivním sborníku I. 29.

Zborník Záhřebské Akademie z r. 1520, jeho zvláštnosti konjugací II. 186.

Zborník za narodní život i obyčaje jižních Slavena III., 265, o výslovnosti l v nářečích již. Slovanů II. 200; III., doklady o vazbě předložky s II. 207.

Zeitschrift für Altertumswissenschaft, 1839, Schmidt o pramenech Zonarových I. 85, 135.

Zeměpis v Muralt. vyd. Ham. a v Cod. Vatic. II. 346.

Zkratky ve vídeň. rukopise Lětov. II. 233.

Zlomky pařížské Malalovy kroniky I. 20.

Znaky nadřádkové v rukopise synodál. moskev. Lětov. II. 152, 153, 154; jejich význam II. 156 sl.; jejich názvy ze středověkých církevních slovan. gramatiků II. 157; přízvukové a jižních Slovanů II. 158; přízvukové a Kosteneckého pravidlo o jejich užívání II. 158; v pražském Šafaříkově rukop. Lětov. II. 173; v glossách praž. Šafařík. rukopisu Lětov. II. 196; ve vídeň. rukopise Lětov. II. 233; v chludivském rukopise Lětov. II. 250.

Zalm 103. v I. a II. redak. Hamartola II. 315.
Židé, letopis jejich dějin I. 43 a pozn. výčet panovníků z řím. doby císařské II. 315.
Židovské starožitnosti, dějiny viz starožitnosti, dějiny židovské.
Živaša Starina, I. 1891, Preis o písmě Šařafíkova rukopisu Lětov. II. 170.
Život apoštola Filipa II. 406.
Život Borisa a Glěba, pramenem Nestorovým II. 115.
Život císařovny Theodory (Theodore-tův), pramenem Hamartolovy kroniky II. 38.
Život Mojišův v druhém lět. rukop. Lětov. II. 272.
Život patriarchy Štěpána, pramenem Hamartolovým II. 38.
Život sv. Vladimíra, pramenem Nestorovým II. 115.
Život sv. Theoktisty I. 64, 65.
Žurnal Ministerstva Narodnago Prosvěščenija; 1897, V. Istrin a A. A. Šachmatov o výňatcích z Malaly v Ipatském letopise I. 21, 22 (Istrin); — 1903, Istrin o překladu Malaly I.

30; — 1897, Šachmatovův důkaz o chronologii Nikeforově jako předloze letopisu Nestorova I. 61; — 1879, 1897, Vasiljevskij o osobnosti kronikáře Symeona I. 63; — 1899, Uspenskij o Vasiljevského pracích o Symeonovi I. 64; — 1879, Vasiljevskij o autoru Života sv. Theoktisty I. 64; — 1847, Grigorovič Iv. o chilandar. rukopise kroniky Zonarovy I. 88; — 1839, Ševyrev S. o vatikán. rukopise kroniky Manasseovy I. 165; — 1896, Istrin o chronogramech v rus. literat. I. 239; — 1915, recenze o Uspenského Istoriji bizantijskoj imperiji II. 17. poz.; — 1917, Istrinovy obecné vývody o překladu kroniky Hamartolovy II. 84; — 1874, Lambin o prameni letopisu Nestorova II. 116; — 1897, Šachmatov o výpravě Varjahů ve Vremenniku Nestorova II. 118; — 1897, o zprávě o výpravě Varjatů ve Vremenniku II. 123; — 1897, II. 133; — 1904, Rozanov o vlivech na ruské chronografy II. 141; — 1841, Preis P. o Šařafíkově praž. rukopise Lětov. II. 168; — 1908, Iljinskij o athon. rukopise Lětov. II. 231; — 1841, Preis P. o místě vzniku Lětov. II. 461 (ZMNPr).

REJSTŘÍK OSOBNÍ.

A

- Abgar**, legenda o něm (v Hamartolově kronice) II. 25; v Lětovníku II. 273.
- Abimelech**, o něm v archiv. a vilenském sborníku I. 28; v kron. G. Hamartola I. 42; v Malalovi a v archiv. I. 27.
- Abramovič Dm.**; I. 89, od něho znám referát P. A. Lavrova o rukopisech Zonary I. 121; o zograf. rkpe. Paralipomena I. 147.
- Abraham**, o něm v Mal. I. 42; v kron. Hamar. II. 25; II. 314; 455.
- Adam**, vyobrazení jeho ve vatikán. rukopise kroniky Manasseovy I. 172; II. 19, 23, 25; vyobrazení v rukopise trojickém II. 67; v Lětov. II. 455.
- Adelfios**, biskup, o Janu Zlatoústém II. 317, 320, 391.
- Aemilianus**, císař řím. II. 75, 106.
- Aeneas**, v kronice Zonarově I. 112; v Paralipom. I. 135.
- Africanus Julius**, pramenem kronikáře J. Malaly I. 19; pramenem II. knihy kroniky Hamartolovy II. 37.
- Agamemnon** II. 346, 357.
- Agathias**, historik byzantský I. 13.
- Achab**, o jeho vládě v kronice Hamartolově II. 25.
- Achilleus**, v kronice Manasseově I. 181.
- Aegyptos** II. 24.
- Akropolis G.**, jeho vydání II. 57.
- Aleksič Georg**, II. 146.
- Alexander Veliký**, císař byzant.; I. 147; II. 21, 141, 337; jeho vyobrazení ve vatikán. rukop. Manassea I. 173; o jeho smrti v kron. Hamar. II. 126; o jeho říši v kron. Hamart. II. 25; o něm v kronice Hamartol. II. 19, 24, 31, 123; v kron. Zonarově I. 111; v dějinách církev. a světských I. 314; v archiv. sborníku I. 31; v Elin. a řím. letopisci II. 140; v krušedol. rkp. I. 150, v Paralipom. I. 135; ve Vremen. II. 136; text o něm z Lětov. II. 482—492.
- Alexander**, syn Antiochův v krušedol. rkp. I. 150.
- Alexandr Něvský**, kníže novgorod. I. 62.
- Alexěj Michajlovič**, car; a překlad řec. chronografu Hierothea I. 239; 242.
- Alexios I. Komnenos**, v kronice Zonarově I. 84; v Hamartol. II. 140; 456.
- Alexius**, legenda o něm II. 28.
- Allathus Lev**, o spisech Symeonových I. 64; o jméně G. Hamartola II. 5 pozn.
- Alter Fr. Kr.**, jesuita a kustos vídeň. dvorní knihovny, o poměru letopisu Nestorova ke kronice Hamartolově II. 113.
- Ambrož**, patriarcha, o něm Georgios Hamartolos II. 29, 191.
- Anfilochij**, mnich byzantský, o něm G. Hamartolos II. 29, 386.
- Amos**, o jeho vládě v kronice Hamartolově II. 25.
- Anastasios I.**, císař byzant.; I. 145, 151, 165 v glossách slovan. Manassea o něm I. 221; v kronice G. Hamartola II. 26, 35, 127; v kronice Zonarově I. 226; ve vídeň. rkp. kron. Zonarovy I. 114; vyobrazení ve vatikán. rkp. Manassea I. 175; v Lětov. II. 442.
- Anastasios II.**, císař byzant. I. 146.
- Anastasios**, církevní otec; citáty z něho v kron. Hamartol. II. 7; pramenem kron. Hamartol. II. 29; výpisky v kron. Hamartol. II. 37.
- Anastusius**, papežský bibliotekář; jeho latín. překlad kroniky Synkelloy I. 54—55, 58.
- Andajus**, bůh litevský I. 42.
- Andronikos**, I. 161.
- Andreev Ivan** o chronologii Nikeforově I. 56; o Zonarovi I. 86 pozn.
- Anonym-ova Synopsis** I. 237.
- Anfiochus Epifanes** v kronice G. Hamartola II. 21, 130.
- Antiochus Eupator**, v kronice Hamartolově o něm II. 21, 25.
- Antisthenes** II. 318, 391.
- Antonij**, novgorodský biskup, o počtu klášterů byz. I. 14.
- Antonin sv.**, o něm Hamartolos II. 28.
- Antoninus**, císař řím. II. 75; vyobrazení ve vatikán. rkpe. Manassea I. 174.
- Antonius**, slovan. překlad jeho a Silvestrových výkladů o Trojici I. 32.
- Apodinar**, sracinský náčelník II. 362.
- Apollonius z Tyany**, o něm Hamartolos II. 29, 38, 48; v Nestorovi a Hamartolovi II. 114; slovan. text o něm z kroniky Hamartolovy II. 126—130; 516.
- Appian**, v Zonarově kronice I. 86, 130.
- Aristoteles** o homérských kompositech I. 191.

Arkadios, syn Theodosia Vel., císař byzant. I. 145, 151; II. 1924; jeho vyobrazení ve vatikán. rkpu Manassea I. 174; II. 8, 317, 323, 384, 388.

Arpád, maďarský vůdce II. 355, 360.

Arrian, pramenem Zonarovým I. 85.

Arsenius, jáhen a vychovatel synů Theodosiových; o něm G. Hamartolos II. 8, 9, 323, 384, 385.

Arsenius, hieromonach; překladatelem chronografu Hierothea I. 239.

Artaxerxes, v krušedol. rkpu. I. 150.

Artaxerxes Mnemon; v kronice Hamartola o něm II. 24, 25.

Artaxerxes Dlonhoruký, v glossách S. II. 231.

Artemias, císař byzant., o něm v kronice G. Hamartola II. 26.

Asěn, I. 119; v glossách slovan. Manassea I. 215, 225; v kronice Zonarově I. 234.

Asellio Sempronius viz Gellius Aulus.

Askold, v Hamartolu II. 133; v Lětov. a Vremeni. II. 134; II. 515.

Assemani, kardinál; o kronice Manasseově I. 164; o vatikán. rukop. Manassea I. 170; o datování vatikán. rukop. Manassea I. 176.

Athanasios, sv. otec; o jeho životě G. Hamartolos II. 28; pramenem G. Hamartola II. 29; úvahy z něho v kron. Hamartol. II. 7, 25, 26, 39, 53, 272.

Augustus, císař římský; v Svjatsl. sb. I. 58; v kron. Hamartol. II. 25; v kron. Hamartol. o historii jeho domu II. 37.

Aurelianus, císař římský I. 151, II. 26, 193.

Aurelius Marcus viz Marcus A.

Avraamovič; o athonském rukopise Lětovníku II. 231.

Axeinos Pontos viz Pontos A.

B.

Baltasar, jeho vyobrazení ve vatikán. rukopise Manassea I. 173; o něm Hamartolos II. 25.

Bardas, jeho vláda II. 13, 16; o jeho zavraždění II. 17; kultura za něho II. 16, 17; text o něm z řec. kron. Hamartol. II. 339; o něm Hamartolos II. 347; text o něm z Vremenniku a Lětovníku II. 351 a sl.

Barsov N. P. o poměru Nestora k Vremenniku II. 117.

Barsukov N. o rukopise č. 30 v archeografické komisi v Petrohradě II. 70; o P. M. Strojčevovi II. 113; o Grigorovičových výpiscích z vídeň. rukop. Lětov. II. 231.

Basileios I., císař byzant., I. 62; v kron. Zonarově I. 111; v Paralip. I. 142; 147, 151; v glossách slovan. Manassea I. 222; II. 11; Krug o něm II. 12; 13; 14; 339 a sl.; 352 a sl.

Basileos II. Bulgaroktonos, císař byzant. I. 64, 147, 151; o jeho boji se Samoilem I. 232; v kron. Manas. I. 226; v kron. Zonarově I. 103; 113; v glossách slovan. Manassea I. 223; v Paralip. I. 136, 157; text o něm z Paralip. I. 144 sl.

Basileos, stolba; v příspěku o pokřtění Bulharů ve vatikán. rukopise Manassea I. 177; spoluvladařem Michaelovým II. 17.

Basileos Nový, jeho vidění pramenem Nestorovým II. 117.

Basileos Veliký, otec církevní, stati z něho ve sbor. tulčském I. 180; — pramenem Hamartolovým II. 7, 25, 37, 39; pramenem Nestorovým II. 115; II. 318, 323, 384, 404.

Bayet M. C., o císařství byzant. v Lavisse-Ram baudové Histoire Générale I., II. 17 pozn.

Bekker J., jeho vydání „pokračovatelů“ Theofanových I. 55; vyd. Breviaria Nikeforova I. 58; vyd. spisovatelů po Theofanovi I. 67; vyd. slovan. Symeona Logotheta I. 81; vyd. řeckého textu kron. Manasseovy I. 164, 181; vyd. kroniky Iva Grammatika II. 69.

Bela IV., král uherský I. 21.

Belić A., o srbochorvat. přízvuku II. 158; o l epenthetic. v srb. a ruš. II. 200.

Bělokurov A. S., o seznamu panovníků ve sbor. Svjatoslavově I. 59; — ovo vydání slovan. Nikefora I. 60.

Bentley R. komentuje první vydání Malalovy kroniky I. 20.

Berneker E. o csl. slově *кааиһа* II. 188.

Bestužev-Rjumin o původu překladu Vremennika II. 86; o poměru Vremeni. k Pověsti vremennych lět II. 116.

Biann J. vydavatelem kroniky Manasseovy I. 180.

Biljarskij J., jeho jazykový rozbor rukopisu slovan. Manassea v patriarší knihov. moskev. I. 165; jeho otisk předml. z moskev. rukopisu kron. Manas. I. 181; otisk ukázek z rukopisu patriarší knihov. v Moskvě I. 170; o jazykových zvláštlostech patriaršího rukopisu Manas. I. 169; o kompositách slovan. Manas. I. 194; o rukopise patriar. knihovny v Moskvě I. 168; o vzniku slovan. překl. kron. Manas. I. 215; různocnění vatikán. rkpu Manas. I. 179.

Bobrowski o vatikán. rukopise kroniky Manasseovy I. 165.

Bodjanskij O., jeho nález „Zonarova Paralipomenona“ I. 125; jeho vyd. Paralip. I. 136, 137, 138; jeho výpisky z rukop. athon. Paralip. I. 142 sl.; jeho úmysl vyd. slovan. Hamartola II. 63; o kostrom. a volokolam. rukopise Georgia II. 71; o redakcích slovan. Hamartola; II. 62; o slovan. rukopisech kron. Hamartol. II. 61; o vzniku Grigorijova přepisu Zonarova Paralip. I. 130 sl.

Bogdan Joan; o letopise moldav. I. 180; o sborníku bulhar. klubu v Tulči I. 166; o vlivu slovan. Manassea I. 217; — ovo různocnění gloss z rukop. Tulč. kron. Manas. I. 221; — ovo různocnění vatikán. rukopisu Manas. I. 179; — ovo kritič. vyd. slovan. Manasea I. 180, 181, 190, 198, 221; — úv názor o nadřádkových značkách

rukopisů II. 157; — úv text gloss ze slovan. Manas. I. 221; — úv otisk gloss ze slovan. Manas. I. 224; text o Manuelu Komnenovi z Z—ova vyd. slovan. Manas. I. 216; o jihoslov. letopisech II. 467.

Bohdan Chmelnický I. 74.

Bohoslov Gregorios viz Gregorios.

Bol'sevan I'. Ph.; jeho recense de Boor. vyd. kroniky G. Hamartola II. 21; o Bütner-Wobstově vydání Zonarovy kron. I. 87; o poměru Zonarově ke Lvu Grammatikovi a Kedrenovi I. 86; o rozdělení kron. Hamartol. II. 21; o třetí knize kron. Hamartol. II. 26.

Boor de C.; jeho kritické vydání řeckého textu kroniky G. Hamartola I. 42, 55, 58; II. 5, 10, 11, 36, 50, 51, 59 a sl., 81, 96 a sl., 121—136, 311, 312, 313, 322, 336, 361, 368, 369, 370 a sl.; 383, 385, 391, 411, 421, 427, 428, 429; o řec. rukopisech chronologie Nikeforovy a jejich dělení I. 57; o poměru Sym. Log. ke Lvu Grammatikovi I. 74; o vládě císaře Michaela III. II. 13; o prameni kroniky Hamartol. II. 14; o nadvise kron. Ham. v různých rukopisech II. 18; o jazyce kron. Ham. II. 34; o pramenech Hamartolových a souvislosti jeho kroniky s Theofanovou II. 35; o církevněhistorickém kompendiu, založeném na Eusebiovi, jako prameni Hamart. kroniky II. 38; o rukopisném podání kron. Hamartol. II. 47, 49; o rukopise P Hamart. kron. II. 52, 53, 382; o pokračování kron. Ham. II. 54; o řec. rukopisech Symeona II. 54; o vydavatelích kron. Hamartol. II. 57; o Muraltově vyd. kron. Ham. II. 59; o odchylkách první a druhé redak. kron. Ham. II. 317; o Cod. Vatican. II. 347; o patriarchovi Janovi II. 362 poz.; o vypravování o Janu Zlatoustém v kron. Ham. II. 390; o slovan. překladech a origin. kron. Ham. II. 413; o rozdělení kron. Hamartol. v jeho vydání II. 21, 22.

Boris, kníže rostovský I. 621.

Boris, kníže bulhar., I. 177; 178, 229; II. 16.

Boškovič Nili II. 146.

Bourlier P. H. o pramenech Malalových I. 19.

Broch O. o I. epentheticum v srbštině II. 200.

Bubnov N. M. o Symeonově kronice I. 67.

Budmani P. srbochorv. mlunice II. 190.

Bukelalos, v krusedol. rkp. I. 150.

Bulgakov Th. jeho výčet „bulharských“ rukopisů Hamartola II. 64; o poměru Vremen. k prvnímu rus. letopisci II. 113; o původu překl. Vremenniku II. 86.

Buslajev Th. Iv., jeho otisk Nikefora a seznamu panovníků ze sbor. Svjatoslav. I. 59.

Bütner-Wobst Th. o poměru Zonarově ke Lvu Grammatikovi a Kedrenovi I. 86; vydání (bonnského) Zonary I. 87.

Byčkov A. F. o Pogodinském rukopise Hamartola II. 69.

C

Caesar C. Julius, o něm G. Hamartolos II. 20, 25, 48; v kron. řec. Synkellově I. 53; v Zonarově kron. I. 84, 86; v Paralip. I. 135; výklad jeho jména II. 270.

Camblak Grigorij, igumen kláštera děčan., o životě štěpána děčanského v Paralip. I. 137; 167; pramenem srb. chronogr. II. 465.

Caracalla, císař řím.; jeho vyobrazení ve vatik. rkp. Manas. I. 174; II. 75.

Cassius Dion, pramenem Zonarovi I. 85, 86; pramenem kroniky Hamartol. II. 37, 38, 39.

Catullus, vzorem Manasseovi I. 160.

Cleero, názor Malalův o něm I. 19.

Claudius, císař římský; v kron. G. Hamartola II. 7, 25, 28, 314; vyobrazení ve vatikán. rkp. Manas. I. 174.

Clozianus Glogolita, jeho rysy srbské II. 180.

Combeis F., jeho vydání spisovatelů po Theofanovi I. 55, 67, 69; — slovan. Symeona Logoth. I. 81; kron. Hamartol. II. 58.

Commodus, cis. řím., vyobrazení ve vatikán. rkp. Manas. I. 174; II. 75.

Constantius, císař byzant. I. 145; II. 223.

Cramer-ova Anecdota Parisina; v nich úryvek z církevněslov. kompendia založeného na Eusebu II. 38.

Cyrill alexandrijský, jeho stati v patriarchálním sborníku mosk. I. 168.

Cyrill jerusalemský, církv. otec, pramenem Hamartolovým II. 29; výňatky z něho v kron. Hamartol. II. 37, 317, 382; jeho poučení II. 89.

Č.

Čertkov D. Č.; jeho domněnka o Nikonově uspořádání knihov. „Nového Jerusálema“ I. 167; jeho ukázky z vatikán. rukopisu Manas. I. 179; o datování vatikán. rkp. Manas. I. 176; o glossatorovi slov. Manas. I. 235; o kompositorech slov. Manas. I. 194; o patriarchálním rkp. slov. Manas. I. 165, 166, 168; o vzniku slovan. překladu kron. Man. I. 215; o výpiscích Nikonovského letopisu z Manas. I. 217; otisk předmluvy z vatikán. Manas. I. 181; uveřejnění gloss z rkp. moskev. I. 220.

D

Daničič D., o aoristu srb. pam. od pol. XIV. stol. II. 203; o dějinách štokav. přízvuku II. 159; o gen. — ak. u záj. * jь v pl. II. 205; o historii

- srbc. jazyka II. 191; o koncovce -ochъ v srb. pam. II. 201; o koncovce -echъ II. 202; o matení a a k v srb. pam. II. 264; o part. praes. pass. II. 203; o poměru srbo-chorvat. k církev. slov. II. 197; o sklonění o-kmenů II. 201; o slož. sklonění v srb. II. 185; o srb. sklonění II. 261; o stažených tvarech imperf. v srb. pam. II. 202, 203; o užívání duálu v srb. pam. II. 203; — ova srbochorvat. mluvnické II. 190; o zámeně dativu lokálu v srb. pam. II. 183; o znacích lidového jazyka v památkách XV. stol. II. 464.
- Daniel**, prorok II. 141.
- Daniilo**, kníže haličský I. 21.
- Dardanus**, ve vatikán. rkp. Manassea I. 174.
- Dareios**; jeho vyobrazení ve vatikán. rukopise Manassea I. 173; o něm v kron. Hamartol. II. 25. v Paralip. I. 135; II. 455.
- David**; v Paralipomenu I. 135; v kron. Hamartol. o něm II. 21, 25; vyobrazení ve vatikán. rkp. Manassea I. 174; II. 455.
- Daži-bogъ**, slovan. název pro Helia v staroslověn. překladu Malaly I. 421).
- Deeius**, císař řím. I. 151; II. 75, 106, 273.
- Delehaye Hippolyte**, o osobnosti kronikáře Symeona I. 63.
- Didius**, císař řím. II. 75.
- Dimitrij**, kníže rostovský I. 62.
- Dimitrij Perejaslavský** I. 62.
- Dindorf L.**; o předmluvě ke kronice Zonarově I. 134, 135; vydavatelem kron. Malalovy I. 20; — kroniky Georgia Synkella I. 52; — kroniky paschalní (velkonoční) I. 52; — kron. Zonarovy I. 84, 87, 117, 149, 154, 156, 158, 234; otisk Nikeforova Compendia I. 58.
- Diogenes**, filosof II. 318, 391.
- Diokletian**, I. 52; v kron. Hamartol. II. 20, 26, 193; vyobrazení jeho ve vatikán. rukopise Manassea I. 174.
- Dion**, v Zonarově kronice I. 124.
- Dion Cassius** viz Cassius D.
- Dionysios**, archimandrita ze Svaté hory, překladatelem chronografu Hierotheova I. 239.
- Dionysos** z Halikarnasu, pramenem Manasseovým I. 163.
- Dír**, v Hamartol. II. 133; ve Vrem. a Lětov. II. 134.
- Dobrovský Josef**, o vatikán. rukopise kroniky Manasseovy I. 164.
- Dobryanskij F.**, jeho popis rukopisu slovan. Malaly ve sbírce vilenké I. 26.
- Döhner Th.**, o poměru Zonarově k Plutarchovi I. 86.
- Domitianus**, císař řím.; o něm v krušedol. rkp. I. 151; v Hamartol. II. 126, 136, 315; vyobrazení jeho ve vatikán. rkp. Manas. I. 174.
- Drinov Marin**, jeho datování vatikán. rukopisu Manassea I. 176.
- Ducange C.**, jeho vydání a dělení kron. Zonarovy I. 84, 87.
- Dučlé Nikifor**, jeho uveřejnění přípisů o bulhar. dějinách z chilandar. rukop. Manassea I. 179, 221; a srb. chronografy II. 465.
- Dümmler E. L.**, o pokřtění Bulharů I. 177.

E

- Efraim**, byzant. kronikář; jeho pramenem Zonaras I. 87; jeho veršovaná kronika I. 237; jeho Kormčaja kniha II. 89; 94.
- Eikasia**, mniška, I. 69 sl., II. 194, 281.
- Eirene**, švakrová císaře Manuela Kommena, císařovna byzant.; I. 146, 151; o její vládě Hamartolos II. 325, 456; podporovatelkou Manasseovou I. 161; v boji o uctívání obrazů II. 15.
- Epifanios Kyperský**, otec církev.; citáty z něho v bělehrad. rkp. Lětov. II. 262; — v kron. Hamartol. II. 7, 37, 39, 314, 319, 389; — ve sbor. tulč. I. 180; pramenem Nestorova letopisu II. 118.
- Ermolajev**, objevitelem slovan. Vremenniku v Petrohradě II. 114.
- Esther**, v krušedol. rkp. I. 150.
- Euagrios**, filosof, příběh jeho vypravován Hamartolem II. 28.
- Euripides**, Malala o Eově Kyklopi I. 19.
- Eusebios**, jeho místo v staré křesťanské chronografii I. 52; 130; pramenem G. Hamartola II. 25, 38; — křesťan. děj. Zonarovým I. 86; výňatky z něho v kron. Hamartol. II. 7, 316.
- Euthymij**, patriarcha trnovský; jeho žákem Grigorij I. 131; jeho literární škola na Athosě I. 131, I. 227; jeho reformy I. 132; jeho důležitost v bulhar. literatuře I. 137; jeho nauka pravoslavná II. 158; 167; o životě Hilarionově v Paralip. I. 137; jeho škola v překladatelství II. 456.
- Eutropios**, pramenem kroniky Hamartolovy II. 38.
- Euxenos Pontos** viz Pontos E.
- Evu**, vyobrazení ve vatikán. rukopise kroniky Manasseovy I. 172.
- Evsčev J. E.**; jeho rozeznávání jazykových typů v rukopise archivním I. 46; o Grigorijovi a proti domněnkám Istrinovým I. 37 a sl.; o Leonidově domněnce a původu překl. Vremennika II. 86 a sl.; o zápise v archiv. sbor. I. 38; o otázce překladů Grigorijových I. 37.
- Ezechiel**, prorok II. 193, 313.
- Ezekiáš**, o jeho vládě v kronice Hamartolově II. 25.
- Fabrieius**; o jmeně G. Hamartola II. 5.
- Fabrotas A.**, vydavatelem kroniky Manasseovy I. 164.
- Faraon**, o něm Hamartolos II. 129.
- Feost** I. 22; I. 23.

- Filaret**, arcibiskup; o Grigorijovi skutečném překladateli Malaly I. 36; o vlivu slovan překladu Manasseovy kroniky na letopis Nikonovský I. 217.
- Filip**, pop. autorem patriaršního sborníku v Moskvě I. 168.
- Filip**, apoštol v P a M Hamartola II. 318; 406.
- Filippikos**, císař byzant. I. 147; o něm v kron. G. Ham. II. 26; vyobrazení ve vatikán. rkpu Manassea I. 175.
- Filippos**, makedonský II. 24.
- Filippus**, císař římský II. 75.
- Filon**, o něm v kronice Hamartolově II. 7.
- Filoponos**, jeho vyobrazení ve vatik. rukopise Manassea I. 173.
- Flavins** Josef, obsahově příbuzný s kronikáři byzant. I. 237—8; pramenem kroniky G. Hamartola II. 37, 39; — J. Zonary I. 85; — rus. chronografů I. 44 pozn.; II. 140; — slovan. Malaly I. 49; — archiv. a vilen. sborníku I. 29; předlohou Ellin a říms. letop. II. 140; — sborníku archiv. I. 27, 29; rukopisy E—ových Starožitností I. 238; — u balkán. Slovanů I. 30; vložky z něho v slovan. překladě Malaly I. 25; — v chronografu z r. 1262 I. 43; — Istrin o něm II. 504.
- Flavius Jovanlus**, císař byzant. I. 145.
- Florinus**, císař říms. II. 75.
- Florschütz Jos.**, srbochorvat. mluvnické II. 190.
- Fokas**, císař byzant. I. 52, 146; II. 49.
- Foklos**, filosof, II. 318, 391.
- Forbes Nevill**, o místech pojatých Nestorem z Hamartolovy kroniky II. 118.
- Fótiós**, patriarcha I. 148; jeho význam II. 16; jeho zájem o řeč. literaturu II. 17; o něm v chludov. rkpu. Létov. II. 298; text o něm II. 133, 339 sl.; 348; 352 a sl.
- Francko Ivan**, o poměru letopisu Nestorova ke kronice Hamartolově II. 117.
- Frlek C.**, o době života Joana Malaly I. 18; o původním textu slovan. Malaly I. 26.
- G**
- Galus**, v kronice Hamartolově II. 25.
- Galba**, vyobrazení ve vatikán. rkpu Manassea I. 174.
- Galenus**, cis. římský II. 75.
- Gallus**, císař říms. II. 75, 105.
- Ganges**, v kruš. rkpu. I. 150.
- Gebauer Jan**, o dissimilaci r — l II. 181; příklad na vazbu předložky od II. 207; 265.
- Gedeonov S. M.**; o vlivu Hamartola na letopis Nestorův II. 116.
- Gellius Aulus** (vlastně Asellio Sempronius), o rozdílu kronik a historií I. 12.
- Gelzer H.**; jeho srovnání slovan. překl. Symeona Logotheta s jednotlivými rukopisy originálu I. 80 sl.; jeho domněnka o prvé kn. kron. Hamartol. II. 31, 37; o Basileiovi Štolbovi I. 177; o chronologii Nikeforově I. 56; o jméně G. Hamartola II. 6; o kron. G. Hamartola II. 22; o pokřtění Bulharů I. 177; o politickém ovzduší doby Hamartolovy II. 17. poz.; o rukop. Symeonovy kron. v Codexu Paris. I. 67.
- Georgij**, mnich, v textě bukur. I., vídeň. a moskev. r. Létov. II. 258, 306.
- Georgij z Bljčen**, jeho zápis rukopise tulušském I. 180.
- Georgios Hamartolos** viz Hamartolos G. a kronika G. Hamartola, Létovník a Vremenník.
- Georgios Kedrenos** viz Kedrenos Georgios.
- Georgios Syukellos** viz Synkellos G.
- Gleb**, kníže bělozerský I. 62.
- Gleye C. E.**, německý byzantolog; kritické vydání Malaly I. 20; o archiv. sbor. I. 27, 29; o předmluvě řec. a říms. letopisce I. 28; o byzantských letopisných kompilacích I. 30; o Istrinově domněnce o archiv. sbor. I. 40; o ceně slovan. překl. Malaly vzhledem k řec. originálu I. 45.
- Glykas Michael**, kronikář byzant., jeho kronika I. 84; pramen její I. 87; I. 237.
- Golubinskij E. E.**, o historii ruské církve a o Grigorijovi I. 36; o Leonidově domněnce o původu překl. Vremennika II. 86; o poměru Vremenníka k Pověsti vremen. lét II. 117; o pravoslav. církvi I. 74; o kron. Hamartol. II. 11; o slovech na vyobrazení v rukopise Trojickém II. 68.
- Gordianus**, císař říms. II. 75.
- Gorskij Novostrijev**, jejich popis slovan. rukopisů moskevské synodální bibliotéky I. 59; vydání sbor. Svjatoslavova I. 129.
- Grammatikos Ioannes**, II. 16; jeho škola a činnost osvětová II. 16—17.
- Grammatikos Lev**, de Boorovo srovnání s Hamartolem II. 35; jeho kronika I. 69; o hodnotě Symeona Logothet. I. 66; prameny jeho II. 38, 44, 48; Létov. II. 439, 777.
- Gratian**, vyobraz. jeho ve vatikán. rkpu Manassea I. 174; II. 322, 382, 384.
- Gregorios Bohoslov** II. 385.
- Grök Maxim** I. 167.
- Grigorij Cambalaz** viz Cambalaz G.
- Grigorij**, mnich, vrstevník cara Symeona bulh.; jeho překlad starozák. knih I. 35—39, 43; názory dřívější o něm, zvl. Leonida a Šachmatova I. 31 n.; první překladatelem Georg. Hamart. II. 70, 86; první původcem Trojick. rkpu Vremennika II. 68.
- Grigorij**, mnich chilendarský kolem r. 1400; autorem Paralipomena I. 134; jeho sloh I. 131 n.; jeho charakteristika I. 130 n.; jeho posrbšťování vlastních jmen 157 sl.; v rkpe zograf. I. 146; v rkpe krušedol. I. 150; jeho pramen I. 155—159.
- Grigorovič Iv.**, o chilandar. rukopise kroniky Zonarovy I. 88; o vídeň. rukopise Létov. II. 231; o druhém chilandar. a athon. rkpu Létov. II. 248.

- Grot K., o rukopise Lětov. bělehrad. národ. knihovny II. 262.
 Gudev P. T., jeho datování vatikán. rkp. Manassea I. 176; jeho opis gloss z téhož I. 220; jeho komentář ke glossám mosk. a vatik. rkp. kron. Manas. I. 121; o době vzniku vatik. rkp. Manas. I. 179; o glossátorovi slovan. překl. Manas. I. 235; o londýnském rkp. M. I. 178; o obrazech vatik. rkp. Manas. I. 171; o smrti Joanna Alexandra I. 178; o vatikán. rukop. slob. Manas. I. 166, 170; o vložce vatikán. rkp. Manas. I. 173.
 Gyges, jeho vyobrazení ve vatikán. rukopise Manassea I. 173.

H

- Hadrian, o něm v kronice Hamartolově II. 26, 75, 92, 346.
 Hamartolos Georgios; doba jeho života II. 11—14; jako dějepisec II. 27—30; jako dobový svědek II. 40; jeho jméno II. 5 sl.; jeho formální neumění II. 31—32; jeho mechanické a neumělé užívání pomůcek II. 39 až 40; jeho názory II. 8, 32, 33; jeho prameny a pomůcky II. 34—38; jeho původ II. 9—11; jeho stav mnišský II. 6 sl.; jeho vliv a rozšíření v byzant. literatuře I. 63; jeho zobrazení v trojickém rukopise II. 68; látkový výběr jeho a Malalův II. 30; o něm Leo Allatius II. 57; politické a kulturní ovzduší jeho doby II. 14—18; poměr ke Origenovi II. 316; srovnání jeho díla s pracemi ostatních kronikářů byzant. II. 30; v hypotéze Sachmatově I. 33; vliv jeho na ruská díla letopisná a chronografy II. 139—142; zmínka o něm v Lětov. II. 124; viz kronika G. Hamartola.
 Hardt, jeho chystané vyd. Hamartola II. 58.
 Hase K. B., pařížský orientalista II. 114.
 Haupt H., o poměru Zonarově ke Cassiu Dionovi I. 86.
 Hecuba, ve vatikán. rkp. Manassea I. 174.
 Hefaios, ve vypravování vzatém z Malaly I. 42.
 Helena sv., v kronice G. Hamartola o ní II. 7.
 Helena (a Paris), v Manasseovi I. 173, 174, 181, 184 sl., 186.
 Heliogabal, cis. římský II. 75.
 Helios, I. 23, 42.
 Helmolt H., o dějinách byzant. II. 17 pg.
 Herakleios, císař byzant., doba jeho panování I. 52, 146.
 Herakleios-Konstantinos III., císař byzant. I. 146.
 Herakleonas, císař byzant. I. 146.
 Herakles, filosof, Hamartolos o něm II. 24, 142, 346.
 Hergenröther Jos., církv. hist., o jméně G. Hamartola II. 5.
 Herodes, v slovan. překladě Zonary I. 101; v krušedol. rkp. I. 150.

- Herodot I. 11, 130, 134, 156; názor Malalův o něm I. 19; pramenem Zonarovým I. 85; vydání II. 18.
 Hertzberg, o dějinách byzantských II. 17 poz.
 Hesiod, o něm G. Hamartolos II. 27.
 Hesyehius, otec církevní II. 39.
 Hierotheos, mitropolit monembasijský; autorem chronografu I. 239.
 Hilarion, biskup meglenský, o jeho životě v Paralip. I. 137.
 Hilferding A. F., o rukopise kroniky Zonarovy v klášteře Gračanici v Srbsku I. 89.
 Hlmerlos, admirál, kron. Symeon. I. 64.
 Hippolytus, papež II. 39, 118.
 Hirsch Ferd., jeho Byzant. Stud. I. 77; jeho práce o Hamartol. kron. II. 48; o díle Symeonově I. 68; o díle života G. Hamartola II. 12, 13; o chudobě zpráv Hamartolových II. 41; o jméně G. Hamartola II. 6; o Manasseově předloze I. 164; o prameni kron. Glykasovy I. 84; o pramenech Zonarových I. 86; — Hamartolových II. 35; proti ztotožnění obou Symeonů I. 66; o připojení Symeona ke kron. G. Hamart. II. 44; o původu G. Hamartola a domněnce Muraltově II. 9, 10, 11; o Symeonově životě I. 64; o vzniku Zonarovy kroniky I. 84.
 Homér; v akademii cařihradské v době Bardově II. 17; v kron. Hamartol. o něm II. 27; jeho kompozita I. 191.
 Honorius, císař byzant.; syn Theodoria Vel. I. 145, 151, 174. II. 8, 323, 384.

CH

- Cham, syn Noemův, text o něm z Lavr. a Vrem. II. 121 sl.
 Chilandarec Sava; o bulhar. rukopise Manassea I. 166; o glossách srb. opisu kron. Manas. I. 221; o rukopise chilandar. kron. Manas. I. 179; athon. druhém chilandar. Lětov. II. 248.
 Chlmead Edm., první vydavatel Malalovy kroniky (řeckého textu) I. 20.

I

- Ignatios, patriarcha, za vlády Bardovy II. 16; pramenem Hamartolovým II. 38.
 Igor, v Hamartolovi o něm II. 114, 117, 130; 515.
 Ikasie, mniška; její traktát v š. rkp. Lětov. II. 194, 281.
 Ikonnikov V. S., o byzant. dějepiscech I. 17; o Hamartolově užívání pramenů II. 40; o Hamartol. pověřivosti II. 119; o kronice Malalově I. 20; o kron. G. Hamartola II. 30; o Krugově objevu slovan. Vremen. II. 114; o nestorské literatuře II. 118; o původu slovan. překl. kron. Zonar. I. 120; o původu překl. Vremen. II. 87; o rukopise Slovan. Manas. ve Vel. Novgorodě I. 166; o slovan. rukopisech kron. Hamartol. II. 61;

— na Rusi II. 61 pozn.; o vlivu Hamartolově na Josifa II. 142; o zastoupení dějepisectví v byz. literatuře I. 11.

Hjinskij G. A., o athon. rukopise Lětovníku II. 231.

Hovajskij D. I., o vzoru díla opata Silvestra II. 116.

Imerij Logothet v Lětov. II. 444.

Iovov, o jeho vládu v kronice Hamartolově II. 25.

Irenneus, otec církevní II. 39.

Isaláš, prorok, citáty z něho u Georgia II. 382.

Isidor pelusijský; pramenem kroniky Hamartolovy II. 23, 36; úvahy z něho v kron. Hamartol. II. 26, 37, 39, 319.

Ismertj Logothet II. 338.

Istrin Vasilij Michajlovič, o řec. přiř. zlomcích Mal. I. 20 p.; o Malalovi v letopisectví slovanském I. 21—22; o vztazích archiv. a vilen. sborníku k předlohám I. 28 n.; o zápise arch. sborníku I. 37, 38; o cirkslov. překladě Malaly. I. 30, 40; vydání Malaly I. 46, 48; o Židovském chronografu z r. 1262 — I. 40, 43. II. 516, 518; o rukopisech „bulh.“ redakce Hamartola, t. j. o Vremenniku II. 61, 66, 69, 70; vydání Vremennika II. 54 p., 64, 81 sl., 338, 500 sl.; rozbor Vremennika II. 74—81, 87 sl., 456, 500—521; — o poměru Vremennika k ruským letopisům I. 137, 141, 240; — o rus. chronographech I. 25; II. 142; II. 517 ad.; — o Ellin. a rim. létopisci I. 25, 45; II. 518; — o srb-ských chronographech II. 667; o cirkslov. překl. Synkella I. 52 n.; II. 517; — o kron. Manasseově (lid. parafraze) I. 239; — o apokryf. Methodia z Patary I. 238 pozn.; — o Tolkové Paleji I. 44; II. 518, 519; — o nadřádkových značkách rkp. II. 157.

Ivan, syn Sym., bul. II. 258.

Ivan Hrozný, car II. 271.

Ivanov N. A., o vlivu Hamartolově na ruské chronografy II. 139.

Ivšič St., o slov. přízvuku II. 159.

J

Jacimírskij A. J., jeho popis tulčského rukopisu kron. Manas. I. 221; — slovan. rukopisů chovaných v rumun. bibliotékách I. 75 pozn., II. 61, 146; o arcibisk. Krymkovičovi I. 75; — o bukreštském rukopise Lětov. II. 253; — o bukreš. rukop. Lětov. II. 260; — o druhém rukopise bukreš. (Lětov.) II. 261; — o glosách rukopisu tulčského I. 180; — o rukopise tulčském I. 180; — o sborníku bulhar. klubu v Tulči I. 166; — o stati ze Zonary z nevěstného rukopisu rumun. I. 240.

Jafet, syn Noemův, text o něm z Lavra Vrem. II. 121 sl.

Jaglě V., jeho práce z historické mluvnice srbochorvat. II. 190; o archiv. sborníku I. 27; o athon. rukopise Lětov. II. 231; o „bulhar-

ských“ rukopisech kroniky G. Hamartola II. 64; o byzantském dějepisectví I. 17; — o době vzniku slovan. Zonary I. 119, 120; — o době vzniku rukopisů Lětov. II. 461, 464; — o Kvsseově rozeznávání jazykových typů ve sbornice archiv. I. 46; — o Grigorijovi a jeho překladech I. 36 sl.; — o hypotéze Leonidově I. 33; — o jazykových typech archiv. sborníku I. 46; — o jazykových zvláštnostech rukopisu volokolamského I. 138; — o kompositách slovan. Manassee I. 194; — o nadřádkových značkách rukopisů II. 157; — o nejnovějších ruských výzkumech o Grigorijovi I. 35; — o neznámosti Konstantina Porfyrogemeta u Slovanů I. 13; — o označování jednoslabičných slov v stsl. II. 154; — o prosodii starých csl. gramatiků II. 158; — o původu překladu Vremennika II. 86; — o rukopise kláštera krušedolského II. 65; — o rukopisech Lětovníku II. 146; — o řecké redakci G. Hamartola, předložce slovansko-ruského překladatele II. 63; — o skutečném textu slovanského Malaly I. 25—26; — o slovan. překladu Malaly I. 39; — o slovan. překladě Josefa Flavia I. 238; — o slovan. rukopisech kroniky Hamartolovy II. 61; — o srbské a bulharské redakci Hamartola II. 90 a sl.; — o starších slovech praž. rukopisu Lětov. II. 188; — o vatikán. rukopise slovan. Manassee I. 166; — o vydání rukopisů Lětov. II. 278; — o zápise Undolského rukop. Zonary o době slovan. překladu I. 118; — proti Istrinově theorii o vzniku chronografu XIII. věku I. 431; — úv. seznam nejednot. slov. Lětov. II. 464.

Jakub, apoštol, o něm v kronice Hamartolově II. 25, 26.

Jan, bratr Petra bulhar. II. 451.

Jan exarcha, jeho šestodnevá domnělá činnost Grigoriova I. 32; vliv jeho na překlad Malaly I. 29; — a překladatelství v csl. lit. II. 456; graecismy v jeho díle II. 459.

Jan evangelista, o něm v Hamartol. v I. a II. redakci a v Lětov. II. 316.

Jan poustevník, v Hamartol. I. a v M. II. 317, 388.

Jan z Damašku II. 39.

Jan z Kyziku II. 38.

Jan Alexander Sišmanovec, car, jeho literární období v Bulharsku I. 123; 174, 178 sl., 244; II. 465; jeho souvislost se vznikem překl. Manass. I. 215; se vznikem překl. Lětov. II. 465; jeho vyobrazení v rkp. Manass. I. 171, 176, 216.

Jan Křtitel, o něm v kronice G. Hamartola II. 25; o něm glossátor praž. rukopisu Lětov. II. 193.

Jan Sracimír ve vatik. rkpe Man. I. 179.

Jan Zlatoústý, otec církevní II. 39, 317, 390, 391; citáty z něho v kronice Hamartolově II. 25, 26, 29, 34 sl., 37, 38; — v rukop. Lětov. běle-

- hrad. národ. knihov. II. 262; o něm Georgios Hamartolos II. 28, 319, 320.
- Jaroslav I., kníže kijevský, překlada-telská činnost za něho II. 89, 516.
- Jaroslav III, Tverský I. 62.
- Jeep L., o církevněslovanském kom-pendiu jako prameni kroniky G. Hamartola II. 38.
- Jeroboam, o jeho vládě v kronice Ha-martolově II. 25.
- Ježíš Kristus, o jeho smrti v kronice Hamartolově II. 25; o místech v Pa-lestině známých z jeho života II. 411; vyobrazení jeho ve vatík. rkpe Man. I. 174; o něm v glossách praž. rkp. S. II. 193; 411.
- Ježíš Slrach, pramenem archiv. a vi-len. sborníku I. 29; v „encyklope-dii“ Sachmatova I. 33; v Grigorijově slovan. překladě I. 38; pramenem Grigorijova přepisu Zonar. Paralip. I. 130; v „encyklopedii“ Sachmatova II. 321.
- Jireček Jos., stud. srb. chronograf. II. 466.
- Jireček Konstantin, o dějinách bul-harských a o Grigorijovi I. 36; o smrti Joanna Alexandra I. 178; o válce Samoilově I. 232, 233; II. 168.
- Jiří Mohyla, arcibiskup moldavský I. 74.
- Jiří, tajemník viz Georgios Synkellos.
- Joann, patriarcha cařihrad. II. 362.
- Joann Asén; jeho vyobrazení ve vati-kán. rukopise slovan. Manassea I. 171; v miniaturách vatikán. ruko-pisu Manassea I. 178.
- Joann exacha, viz Jan.
- Joann Petr, vojvoda, v rukopise buku-rešť. Lětov. II. 253.
- Joannes, biskup kitrošský, o něm v Paralip. I. 137.
- Joann Alexander a Sracimír, viz Jan.
- Joannes Kamenlatu o Symeonovi Lo-gotheťovi I. 65.
- Joannes Skylitzes viz Skylitzes J.
- Joannes Theofilos, o totožnosti Symeonů s Niketou Paflangenským I. 66.
- Joannes I. Tzlmisches, císař byzant. I. 64, 147; o jeho boji proti Svjato-slavovi a dobytí Přeslavě I. 231; v kron. Zonarově I. 111; v kron. Ma-nasse. I. 160; v glossách slovan. Ma-nassea I. 223.
- Joannes Xifilinos viz Xifilinos J.
- Joannes z Antiochie, nástupce Mala-lův; doba jeho života; jeho dílo I. 52; pramenem Manasseovým I. 163.
- Joannes ze Stelle, domněnka Lauci-ova o jeho totožnosti s G. Hamarto-lem II. 14 pozn.
- Joannes Zonaras viz Zonaras Joannes a kronika J. Zonary.
- Jobova kniha viz kniha J.
- Joel, byzant. kronikář I. 237.
- Joram, o jeho vládě v kronice Ha-martolově II. 25.
- Josafat, o jeho vládě v kronice Ha-martolově II. 25.
- Josef, hymnograf, II. 28.
- Josef egyptský II. 79.
- Joslas, o jeho vládě v kronice Ha-martolově II. 25.
- Josif, igumen volockého monastýra a předloha jeho Prosvětitelce II. 142.
- Josue II. 21.
- Jovlan, císař, vyobraz. jeho ve vati-kán. rkpu Manassea I. 174; II. 51, 317, 322, 382.
- Julianus Apostata, císař byzant. 145; o něm ve čtvrté knize kron. Ha-martol. II. 26, 51, 240 a sl., 382; vyobrazení jeho ve vatikán. rkpu. Manasseovy kron. I. 174.
- Justin, otec církevní II. 39.
- Justinianos I., císař byzant., vrstev-ník Malalův I. 18, 20, 146, 175; II. 26, 62, 67, 130, 131, 139, 255, 301, 395.
- Justinianos II., Rhinotmetos, císař byzant. I. 146; jeho vyobrazení ve vatikán. rkpu Manassea I. 175.
- Justinos I., císař byzantský, vrstev-níkem Malalovým I. 18, 146; v kron. Hamartol. II. 14.
- Justinos II., císař byzant., vrstevní-kem Malalovým I. 18, 19, 146; II. 318.

K

- Kačanovskij Vladimír, vydavatelem bělehrad. rukopisu kroniky Zonaro-vy I. 87 sl.; 149; 158; jeho domněn-ka o původu slovan. překl. kron. Zonar. I. 120; jeho vyd. kron. Zo-nar. I. 229, 233; jeho výňatky ze Zo-nary ve Starinách I. 104 sl.; o bul-harismech tvaroslovných v běle-hrad. rkpu Zonar. I. 122; o době vzniku bělehrad. rukop. Zonar. kron. I. 120; o literatuře srb. za Štěpána Dušana I. 117; o rukop. krušedol. a bělehrad. Zonar. kron. I. 157; o shodě Zonar. a Paralip. v překl. I. 141; o slovan. rukopisech Zonary I. 101, 103.
- Kalajdović K. F., o mnichu Grigori-jovi a slovan. překladech z řečtiny I. 31 a pozn.; o moskev. synodál. rukop. Lětov. II. 146; o patriarchálním rukop. slovan. Manassea I. 167; o subskripci v archiv. sbor. II. 85; o Vremen. a Kedrenovi II. 113.
- Kalužniacki E., o díle bulhar. patri-archy Euthymija I. 137.
- Kambyses, jeho vyobrazení ve vati-kán. rukopise Manassea I. 173; o něm v kron. Hamartol. II. 24, 25.
- Kandaka, královna, II. 24.
- Kardam, v kronice Zonarově I. 227.
- Karel Veliký II. 15.
- Karel, písař rukopisu chľudovského II. 250.
- Karskij E. F., o slav.-rus. paleogr. II. 150, 157; o styku slovan. rukopisu Zonary s bulhar. originálem I. 123.
- Kasie viz Eikasia.
- Kavasil, biskup dračský, v Paralip. I. 137.
- Kedrenos Georgios, jeho kronika I. 83; období z něho ve Vremen. II. 75; o něm Schlözer II. 123; o Symeonovi Logothet. I. 66; pramenem Zonarovým I. 86; vzorem Nestoro-vým II. 112.
- Kleopatra, její vyobrazení ve vatikán. rukopise Manassea I. 173.

- Kliment alexandrinský**, výňatky z něho v kronice Hamartolově II. 37.
- Kliment ochridský**, biskup. I. 225; jeho jazyk II. 206.
- Komenský J.** Amos, užívání přechodníků u něho II. 463.
- Kommenos**, byzant. kronikář I. 237.
- Konstans II.**, císař byzant. I. 146, II. 456; jeho vyobrazení ve vatikán. rkpe Manassea I. 175.
- Konstantin**, kníže rostovský I. 62.
- Konstantin**, slovan. apoštol I. 225; II. 13, 14, 17, 115; 465.
- Konstantin**, biskup, jeho akrostichická modlitba I. 182.
- Konstantin Kostenecký** o nadřádkových značkách II. 157 sl.; pramenem srb. chronografů II. 465.
- Konstantinos Kopronymos**, císař byzant. I. 54, 56, 146; v kronice Symeonově o něm I. 79; v kron. Hamartolově II. 8, 9, 15, 20, 28, 29, 46, 48, 50, 130, 132, 137, 321; vyobrazení ve vatikán. rkpu Manassea I. 175.
- Konstantin Manasses**, jeho kronika I. 83; viz Manasses, kronika Manas.
- Konstantin Monomachos** I. 153.
- Konstantin Paraklimomen** II. 337, 442.
- Konstantin Porfyrogenetos**, císař-historik byzantský; kronika Synkellova a Theofanova za něho I. 55; o Grigorijovi I. 32; v archivě sbor. o něm I. 31; v glossách slovan. Manas. I. 223; v kron. Ham. II. 336; v kron. Iva Gram. a Pseudo-symeona I. 71; zprávy (jeho vlastní) o Slovanech I. 13; I. 111, 113, 136, 147, 151, 153, 154, 175, 253, 337, 338; — v Lětov. II. 441, 442, 444, 455, 456.
- Konstantin Velký** I. 15, 33, 117, 145; jeho vyobrazení ve vatik. rkpe Man. I. 174; v rkpu trojickém II. 67; o něm kron. Zonar. I. 113; — kron. Hamartol. II. 20, 26, 28, 29, 31, 70; — Nikeforova chronologie I. 57; — rukopis krušedol. I. 151; — Paralip. I. 135; — Pověst vremen. lět II. 136.
- Konstantinos III.**, o jeho vládě v kronice G. Hamartola II. 26, 28.
- Konstantinos IV. Pogonatos**, císař byzant. I. 146, 221; II. 50, 321, 442.
- Konstantinos VI.**, císař byzant. I. 146.
- Konstantinos VII.**, v Zonarově kronice I. 230.
- Konstantinos VIII.**, císař byzant. I. 147, 181.
- Kopitar Bart.** I. 165.
- Kopronymos Konstantin** viz Konstantin K.
- Kostomurov N. J.**, o vlivu slovan. překladu Manasseovy kroniky na letopis Nikonovský I. 217.
- Krasnoseļcev N.**; jeho referát o Andreeovu spisu o cařhradských památkách I. 56.
- Krosos**, v kronice Hamartol. o něm II. 24, 78.
- Kronos**, v kronice Hamartolově o něm II. 24, 142.
- Krug F.** o Nestorově použití Vremenniku II. 137; o poměru letopisu Nestorova ke kronice Hamartolově II. 114; o vládě Fichela III. a Basilia, císařů byzant. II. 12.
- Kram**, kníže bulhar., v kronice Manas. o něm I. 226; v kron. Zonarově I. 227; v kron. Hamartol. II. 15, 328; vyobrazení ve vatikán. rkpu Manassea. I. 175.
- Krumbacher Karel**; jeho názor o autorství poslední knihy kron. Malalovy I. 19; o byzant. dějepisectví I. 17; — o drobných dílech lidové literatury byzantské I. 239; — o formě Manasseovy kroniky I. 162; — o jméně Joanna Malaly I. 18; — o kronice Malalově, uvádí literaturu předmětu I. 20; — o kronikářích Symeonovi I. 64, 65; — o literárním významu Nikeforových I. 55; — o Muraltově vydání Hamartolovy kroniky II. 58; — o počátcích verše polijického I. 160; — o poměru Nikefora k Theofanovi I. 56; — o rukopisném podání kroniky Hamartolovy II. 47; — o řecké kronice Symeona Logotheta I. 75; — o sbírce Corpus Parisinum Historiae Byzantinae II. 58; — o zastoupení dějepisectví v byzant. literatuře I. 11; — vydání Nikeforových spisů v době renaissance humanismu I. 58; — výpočet kronikářských spisovatelů po Manasseovi I. 237, 177.
- Krynkovič Anastasij**, arcibiskup, původcem slovan. textu Symeona Logothety I. 74; 75; bibliofilem I. 75. poz.
- Kryžin A. P.**, jeho reprodukce moskev. rukop. Lětov. II. 147.
- Křizanič Jiří**, jeho akcentologie II. 157.
- Ksenie**, žena knížete Michaela; zobrazení v rukopise trojickém II. 67.
- Kufuras**, v kronice Zonarově I. 229.
- Kulakovskij Pl.** o byzantských dějinách II. 17 poz.
- Kulín**, básn. I. 119.
- Kunkl A. A.**, jeho recenze Undölského práce o Hamartolově kronice II. 63; o totožnosti Sym. Metafrasta se Sym. Logothet. I. 66; pořadatelem Krugových statí II. 114; vydavatelem slovan. textu Symeona Logotheta I. 76.
- Kurbiskij Ondřej**, kníže II. 271.
- Kuropalates** viz Michael.
- Kusan**, maďar. vůdce II. 355, 360.
- Kušar M.** o vývoji srbochorvat. jazyka II. 190.
- Kutorga M. S.**, domnělým autorem listu Šafaříkovi II. 192.
- Kyklops Euripidův** v kronice Malalově I. 19.
- Kyrylos alexandrinský a jerusalemský** viz Cyrill.
- Kyros**, jeho vyobrazení ve vatikán. rukopise Manassea I. 173; o něm G. Hamartolos II. 24, 25, 78, 141.

L.

Labbae Filip, jesuita, pořadatelem sbírky Corpus Parisinum H. B. II. 58.

Lambin N. P., o pramenech Nestorových II. 116.

Laurela Dom. Gasp., jeho domněnka o G. Hamartolovi II. 14 pozn.

Lavisse-Rambaud, v jejich Histoire Générale pojednání Bayetovo o císařství byzant. II. 17 pozn.

Lavrov P. A., jeho objev rukopisu Zograf. I. 139; o artikulaci č v esl. a střbul. rukop. II. 180; o ceně slovan. překl. Zonary I. 124; — o Grigorijově posbršťování vlastních jmen řec. a lat. I. 157 sl.; — o jazyku rukopisů kroniky Zonarovy I. 122; — o matení jerů v patriar. rukopise moskevském I. 169; — o platnosti nadřádkových značek II. 157; — o pomůckách překladů Grigorij. I. 158; — o předloze Grigorijova Paralip. I. 156; — o rukopisech kroniky Zonarovy a místě jejich vzniku I. 121 sl.; — o rukopise zograf. a volokolamském I. 145, 147, 148; — o rukopise athon. I. 144; — o shodě rukop. Undol. se záhlavím zograf. Paralipomeny I. 141; — o střidnici O za nosovku x II. 94; — o záměně a—b II. 161; — o záměně hlásek v středobulhar. památkách II. 178; — o záměně x a b v střbul. II. 252; — spoluvydavatelem dopisů Bodjanskému I. 88.

Lazar, car srbský. I. 129.

Lazarevskij o vlivu Hamartolově na rus. chronografy II. 139.

Leonid, archimandrita, jeho hypotese o překladatel. činnosti Grigorijově I. 31 sl.; jeho popis rukopisu hraběte Uvarova I. 239; jeho výmysl „sebraných spisů“ Grigorijových I. 32; o archiv. sbor. I. 27, 28, 40; — o bulhar. rukopise Manassea v klášteře chilander. I. 166; — o činnosti Grigorijově I. 37; — o době Grigorijova překladu Georgia H. I. 31 sl.; — o době vzniku Lětov. II. 462; — o dochování překladu Malalova a o omylu Obolenského I. 26 sl.; — o Grigorijovi a Olze I. 32; o Paleji I. 32; — o chilandar. rukopise kroniky Zonarovy a jeho vzniku I. 88; — o miniaturách trojického rukopisu II. 67, 68; — o překladatelské činnosti mnicha Grigorije I. 31 sl.; — o původu překladu Vremennika II. 86; — o slovan. redakcích Hamartola II. 63; — o rukopise chilandar. kron. Manasseovy I. 179; — o shodě slovan. rukopisů kroniky Manasseovy I. 216; — o trojickém rukopise Hamartola II. 65; — o Uvarovském rukopise Hamartolovy kroniky II. 69; — o záměně jmen řeckých bohů slovanskými I. 42.

Leontios, císař byzant. I. 146, II. 26, 423.

Leskien August, jeho gramatika srbskochorvat. II. 190; o koncové slabice v 2. 3. sg. aor. sloves na nu- atd. II. 234; o přízvuku štokav. II. 155; o psaní dvou jerů v srb.-chor. II. 235; o srbochorvat. přízvuku II. 159; o tvarech dobroga, dobrohu II. 185.

Lessing G. E., citát v jeho Laokoontu z kroniky Manasseovy I. 186.

Lev I. (Leon I.), císař byzant. I. 146; II. 35.

Lev III. (Leon III.) Isaurský (syrský), císař byzant. I. 146; v glossách Manas. I. 221; v kron. Zonar. I. 226; v kron. Hamartol. II. 8, 14 sl., 26.

Lev IV. (Leon IV.), císař byzantský I. 56, 146; II. 15, 325.

Lev V. (Leon V.) Arménský, císař byzant. I. 54, 146, 157; II. 15; jeho doba a poměr k Nikeforovi I. 55; o něm v glossách slovan. Manas. I. 222; v kron. Hamartol. II. 14, 35, 40, 325, 329—330, 425; v kron. Zonar. I. 100, 103, 112, 113, 227; v Paralip. I. 136, 141; text útoků proti němu II. 331; v Lětov. II. 462.

Lev VI. (Leon VI.) Moudrý, císař byzant. I. 64, 147, 151; II. 337, 353; v archiv. sbor. I. 31; v glossách slovan. Manas. I. 222; v kron. Zonar. I. 111; text o něm II. 340 a sl.; v Lětov. II. 441, 444.

Lev Allatius, jeho rukopisná kronika a poměr slovan. překladu Manassea k ní I. 181; jeho stať v kron. Hamartol. II. 168; o kronice Hamartol. II. 57.

Lev Grammatikos viz Grammatikos L.

Libye, v kronice Hamartolově II. 24.

Likinius, v kron. Zonarově I. 108, 121, 123; v Paralip. Zonar. I. 157.

Lindner Th. o politice ovzduší doby Hamartolovy ve svých Weltgeschichte II. 17.

Logothetes Symeon viz Symeon L.

Logothet Ismerij viz Ismerij Log.!

Loparev Chr. o Michaelovi III. a říze bohorodičky z chrámu ve Vlacher-nách II. 133.

Ludvík XIV. II. 58.

M.

Macrinus, císař řím. II. 75.

Magaraševič S. II. 168.

Magdalena, její vyobrazení ve vatikán. rukopise Manassea I. 174.

Magister Symeon viz Symeon Magister.

Mal Angelo o vatikán. rukopise kroniky Manasseovy I. 164).

Makarios, arcibiskup rumunský, jeho napodobení překladu kroniky Manasseovy I. 217.

Malalas Joannes, byzantský kronikář I. 18—51; jeho jméno a život I. 18; jeho dílo I. 18—51; jeho původ I. 10; jeho nástupci I. 52; látkový výběr jeho a Hamartolův II. 30. Viz kronika Malalova.

Manasseas, o jeho vládě v kronice Hamartolově II. 25.

- Manasses Konstantinos**, jeho život a činnost I. 160; jeho kronika I. 160—219; jeho vyobrazení ve vatikán. rukop. Manas. I. 171. Viz kronika Manasseova.
- Manes**, o něm v kronice Hamartolově II. 26.
- Manetho**, o něm Hamartolos II. 29.
- Manlius**, konsul římský, o něm v kronice G. Hamartola II. 24.
- Mannuel Komnenos**, císař byzant., I. 61, 84, 161, 215.
- Mannil**, pop. písařem slovan. textu Symeona Logotheta I. 75.
- Marcus Aurelius**, vyobrazení ve vatik. rkp. Manassea I. 174; v kron. Hamartolově o něm II. 26.
- Mardocheus**, v krušedol. rkp. I. 150.
- Marek**, evangelista, v Hamartolovi o něm II. 9; v glossách praž. rukop. Lětov. II. 193.
- Marek Efesský**, o literár. činnosti Symeona Metafrasta I. 64.
- Marešić T.**, o dějinách srbsko-chorvat. přízvučků II. 159; o historii srbschrv. jazyka II. 190; příklady na vazbu předlož. II. 207.
- Marie**, choť císaře Konstantina VI. II. 327.
- Markianos**, císař byzant. I. 145.
- Matthaeus** de o rukopise kroniky S. Logotheta II. 48.
- Martýrios**, jeho myšlenky o smrti v M P a 2 redak. Hamartola II. 318.
- Maurikios**, císař byzant. I. 146, 151; v kron. Nikeforově I. 56; ve vídeň. rkp. kron. Zonar. I. 114; v kron. Hamartol. II. 9; vyobrazení ve vatikán. rkp. Manas. I. 175; II. 130, 132; v Lětov. II. 460.
- Maxentianus**, glossátor Š. o něm II. 223.
- Maximianus**, císař řím. I. 102; v kron. Hamartol. II. 20, 75, 193, 347; vyobrazení jeho ve vatikán. rkp. Manas. I. 171.
- Maximinus**; v Zonarovi I. 108, 122, 123. glossátor Š. o něm II. 223.
- Maximos**, arcibiskup, majetníkem rukopisu krušedolského I. 149.
- Maximus**, císař řím. II. 75.
- Mažuranić A.**, srbschořvat. mluvnické II. 190.
- Medusa**, o ní v kronice Hamartolově II. 24.
- Meďvěděv Silvestr** o novotách Nikonových v Rusku I. 167.
- Meillet A.** o jazyce homérském I. 191.
- Melber J.** o poměru Zonarově ke Cassiu Dionovi I. 86.
- Melchisedech**, v archiv. sbor. I. 27, 42; II. 273.
- Menander**, historik byzantský I. 13.
- Menenius Agrippa**, jeho bajka o žaludkov a údech v Paralip. I. 135.
- Methoděj**, slovan. apoštol I. 225; II. 13, 14, 115, 465.
- Methodios**, mnich II. 362.
- Methodios z Patary**, biskup, spisovatel byzant. I. 238 sl.; II. 16, 115, 118; státi z jeho Revelatio ve sborníce tulčském II. 460.
- Meursius J.**, prvním vydavatelem kroniky Manasseovy I. 164.
- Migne**, jeho vydání slovan. Sym. Logotheta I. 81; jeho vydání Manas. kron. I. 161; 180; o původu G. Hamartola (proti domněnce Muraltově) II. 11; 383, 384; viz Patrologie Migneova.
- Michael I.**, císař byzant. I. 146, 222; II. 15.
- Michael II.** z Amorla, generál a zakladatel dynastie frýžské po zavraždění Lva V. Armén. I. 55, 57, 147, 222, 228; II. 14, 15, 19, 43, 325, 332.
- Michael III.**, císař byzant. I. 61, 67; v glossách slovan. Manas. I. 222; v kronice Zonarově I. 111, 147, 151, 229; v kronice G. Hamartola II. 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 20, 35, 40, 43, 48, 49, 55, 76, 133, 134, 254, 258, 300, 306, 335, 361; v rukop. vatikán. Manas. I. 177, 178; v Lětov. II. 456.
- Michael**, vojevůdce Lva V. I. 101, 136.
- Michael Glykas** viz Glykas M.
- Michael Jaroslavič** tverský, kníže II. 68.
- Michael Kuropalates** II. 325.
- Michael Palaiologos** o Efraimovi I. 237.
- Michael Panaretos**, byzant. kronikář I. 237.
- Michael Psellos** o kronikáři Symeonovi I. 64; pomůckou k Zonar. I. 86.
- Miklosich Fr.**, jeho Lexikon a lexikál. bohatství slovan. Zonary I. 124, 198; chystal vyd. řec. Hamartola II. 58; čerpal z Hamart. pro Lex. podle víd. rkp. Lětovníku II. 231; doplňky k jeho lexiku z gloss Š. II. 211—216 a z Vrem. II. 505, 507 sl.; chronica Nestoris a otisk parallel. míst z Hamartola II. 120; o instrument. v stsl I. 206; o nadřádkových značkách rukopisů II. 156; o předložkách II. 206, 207; o rukopisech Lětov. II. 231; o slově КАЛИНА II. 188; o slož. sklón. II. 185; o vazbě předlož. sč II. 207; -ova Monument. serb. o tvarech složených II. 203.
- Miloradović M.**, II. 866.
- Miljukov P. N.** o novotách Nikonových I. 167.
- Mirčev D.** o byzantském dějepiscevič I. 17; o letopiscevič bulhar. literatury I. 236.
- Mohamed**, polemika proti jeho nauce v kronice Hamartolově II. 28; 140, 318.
- Mojžiš**, o něm v kronice Hamartolově II. 7, 25, 314; vyobrazení jeho ve vatikán. rkp. kron. Manas. I. 173.
- Monfaucon** o codexu Venetus Marcianus I. 77.
- Mordvinov Vl.** o pravoslavné církvi v Bukovině I. 74.
- Muralt de Ed.** o bulhar. redakci kron. Hamartol. II. 63; o byzant. kronikách I. 17; o době života G. Hamartola II. 11, 13; o Miklosichově chystaném vyd. Hamartola II. 58; — o moskev. rukopise kroniky Hamartolovy II. 50; — o odchylkách řeckých rukopisů kroniky Hamartolovy II. 44; — o pokračování v kronice Hamartolově II. 42; — o poměru Vremenniku k řecké předloze II. 76; — o poměru moskev.

- Lětov. k řec. Georgiovi II. 311; — o pramenech G. Hamartola II. 35; — o přídomcích Symeona Magistra v byzant. literatuře I. 63; — o původu G. Hamartola II. 9, 10, 11; — o rozdělení kroniky Hamartolovy II. 21, 22; — o řeckých rukopisech kroniky Hamartolovy a moskev. synodálním II. 48; — o slohu G. Hamartola II. 32; — o synodál. rukopise kroniky Symeonovy II. 47 sl.; -ovo různocnění Symeon. pokrač. z cod. Vaticanus 153. II. 54; -ův text řec. synodál. rkp. kron. Hamartol. a shoda s Lětov. II. 322 sl.; -ův výklad o znějících sloupech v Hamartol. kron. II. 100; -ovo vydání kroniky G. Hamartola (Moskev. řec. synodál. rkp.) I. 66, 153; II. 12, 13, 44—46, 47, 58—59, 336, 337, 338, 339—46, 351, 360, 361, 373, 382, 383, 427, 429, 430, 439, 441, 442, 443, 444, 448, 451, 452, 455, 456.
- Müller C., jeho vydání zlomků světové kroniky Joanna z Antiochie I. 52.
- Murko M. o byzantském dějepisce I. 17; o Grigorijovi Camblakovi I. 132, 137; o letopisce bulhar. literatury I. 236; o spisu Konstantina Kosteneckého „O pis mencech“ II. 158; o úpravě trojské povídky ve vatikán. rukopise slovan. Manas. I. 173.
- Mutařšev P., jeho domněnka o bulharských spisovatelích na Rusi II. 95.
- N
- Nabuchodonosor, v glossách praž. rukopisu Lětov. II. 195; v kron. Hamartol. II. 25, 129, 313, 314; vyobraz. ve vatikán. rkp. Manas. I. 173.
- Nekrasov Iv. o srb. chronografech II. 466.
- Nemanić D. o čakavštině II. 159.
- Nemanjićové, dynastie jejich v Zonarovi I. 121.
- Nero, o něm v kronice G. Hamartola II. 25, 130, 131, 314; vyobraz. ve vatikán. rkp. Manas. I. 174.
- Nerva, cis. řím., II. 316.
- Nevrođ, v kronice Hamartolově II. 24.
- Nestor, kronikář ruský II. 31; jeho letopis dílem původním II. 139; jeho pramenem Hamartolovy II. 47; o něm Schlözer II. 112; vznik jeho letopisu II. 517.
- Nicolai o jméně G. Hamartola II. 5.
- Niebuhr B., jeho bonnská sbírka byzantských historiografů; obsahující Dindorfovo vydání řeckého textu kroniky Malalovy I. 20, 225 sl.
- Niederle L. o zprávách o Slovanech Konstantina Porfyrogyenneta I. 13; — v byzant. kronikách I. 16; — a o Theofanovi I. 54 poz.
- Niese B. o Zonarově používání Jos. Flavie I. 86.
- Nikeforos, patriarcha, kronikář byzant., jeho literární činnost I. 55 sl.; jeho chronologický přehled a význam a cena jeho I. 56 a sl.; rukopisné podání, nejednotnost éry I. 57—58; vydání tohoto I. 58; církevněslovan. překlad této I. 58—60; poměr slovan. překladu k originálu I. 60 sl.; význam jeho pro ruské letopisectví I. 61 sl.; jeho chronologie prvním církevněslovan. překladem z byzant. kronik I. 243; jeho chronologie pramenem G. Hamartola II. 14, 15, 38, 114, 118, 321; pramenem Nestorovým II. 114, 116, 517; pramenem rus. chronografů II. 140; pramenem Zonarovým I. 86.
- Nikeforos, císař byzant. I. 146, 175, 221, 226, 227; II. 15, 319, 325, 328.
- Nikeforos II. Fokas, císař byzantský I. 64, 147; v kron. Zonar. I. 111, 231; v glossách slovan. Manas. I. 223.
- Nikeforos III. Botaneiates, v kron. Manas. I. 160, 181.
- Niketas Magister, autorem Života sv. Theoktisty a údaje Psellovy o něm I. 64.
- Niketas Paflagenský, ztotožňován Th. Joannem se Symeony I. 66; „rhétor“ I. 136; II. 14.
- Nikodem, písařem athon. rukopisu Lětovniku II. 231.
- Nikolajevič D. II. 466.
- Nikolaos, o jeho odboji v kronice Pseudosymeonově I. 73.
- Nikoľskij N. K. o trojickém rukopise kroniky G. Hamartola II. 65.
- Nikoľskij N. K. o rukopise kroniky Synkellovy v národní knihovně Soľijské I. 53.
- Nikon, moskev. patriarcha, jeho letopisný svod I. 217, 244; jeho vlastnoruč. přepis v patriar. rukop. Manas. I. 167; podnětem napsání Života Štěpána II. Lazareviče I. 137; v církevněslovan. literatuře I. 167.
- Ninos, v kronice Hamartolově II. 24.
- Noe, v kronice Hamartolově II. 25, 137.
- Novaković Stojan o srbochorvat. prvotiscích II. 157; -ova srbochorvat. mluvnice II. 190.
- Novickij P. P., vydavatelem fotolithograf. reprodukce moskev. synodál. rukop. Lětov. II. 147.
- O
- Oberpfalcer Fr., o dissimilaci r → l II. 181.
- Obolenskij M. A., jeho srovnání slovan. Malaly s řec. textem I. 48; — jeho srovnání synodál. rukopisu Symeonovy kroniky s moskev. rukopisem t. zv. srbského překladu Georgia z r. 1386, II. 48; — jeho úmysl vydati Hamartola II. 63; — jeho vydání předmluvy slovan. Malaly I. 47; — o Grigorijovi, skutečném překladateli Malaly I. 36; — o Hardtově chystaném vydání Hamartola II. 58; — o moskev. synodál. rukop. Lětov. II. 146; — o neúplnosti slovan. překl. Malaly I. 25; — o prameni prvního ruského letopisce I. 61; —

o redakcích slovan. překladu Hamartola II. 62; — o slovan. překladu Malaly a jeho poměru k řeckému originálu I. 24—25; — o původu překladu Vremennika II. 84 sl.; — o srbské a bulhar. redakci Hamartola II. 96; — o totožnosti Grigorije Symeonova s G. Porfyrogenetovým I. 32; — o vlivu Hamartolově na Nestora II. 115; — o vypravování o návratu židů z Babylona v archivním sborníku I. 28; — o známosti Malaly v letopisectví slovanském I. 21; — paralely Lét. a Vrem. I. 126; v otázce rukopisného podání Hamartol. kron. II. 47.

Odysseus, v díle Manasseově I. 160.

Oksinja, matka Michaela Jaroslaviče II. 68.

Oleg, o jeho smrti Hamartolos II. 126.

Olga, kněžna kijevská I. 32, 153; II. 86, 87.

Ondřej, stati z něho ve sbor. tulč. I. 180.

Oncken W. o dějinách byzant. II. 17 poz.

Opplanos, básník, jeho životopis dle Manasseovým I. 160.

Orestes II. 346, 357.

Orestes, igumen, otázka, je-li překladatelem Symeona Logotheta I. 75.

Origenes, v kron. Hamartol. II. 26, 33, 100, 119, 111, 316.

Ostromir-ovo evangelium II. 89.

Ozláš, o jeho vládě v kronice Hamartolově II. 25.

P

- Pachomij** — otcem srb. chronografů II. 466.
- Palacký Fr.** o datování rukopisu vatikan. Manassea I. 176; o glossách vatikan. rukop. I. 220; — slovan. Manas. I. 235; o počtu obrázků ve vatikan. rkpu Manas. I. 171; o rukop. Manas. I. 165.
- Palladios** II. 320, 390; o Janu Zlatoustém II. 317; o bratranech I. 29; pramenem archiv. a vilen. sbor. I. 29; v hypotéze Šachmatově I. 33.
- Palaurov S. P.** o překladatelské činnosti mnicha Grigorije za cara Symeona I. 31; o původu překladu Vrem. II. 85; o vzniku a době Létov. II. 462.
- Pamfilos** I. 130.
- Papadopoulos Kerameos**, jeho uveřejnění synaxe Marka Efesského I. 64.
- Paris**, v Manasseovi I. 173, 174, 184 sl.
- Pastrnek František** o rukop. athon. druhém chilandar. I. 166; II. 248; o starosloven. legendě o Konstantinovi II. 17; P—kův Slovanský Sbor. o souhláskových změnách v čes. nářečích II. 181.
- Patzig Edwin**, jeho podceňování slovan. překladu Malaly I. 45; o někt. pram. Zonar. I. 86.
- Paulus Silentarius** I. 58.
- Pavel sv.**, apoštol, o něm v kron. Hamar. II. 26, 404; z něho v P a M kron. Hamar. II. 318.
- Perkúnas**, bůh litevský I. 42.
- Perseus**, v kronice Hamartolově o něm II. 24.
- Pertinax**, vyobrazení ve vatikan. rkpu Manassea I. 174; II. 75.
- Peřkovič Sava** o rukopise Krušedol. I. 149, 150; o vzniku slovan. Zonary za Štěpána Dušana I. 117 sl.; vydavatelem opisu Krušedol. rkpu Hamartola II. 70.
- Petr**, car bulhar. I. 111, 215, 225, 230, 231, II. 258, 462.
- Petr**, otec církev. citát v Hamartol. I. a v Létov. II. 317.
- Petr**, apoštol, o něm v Hamartolově kronice II. 26; citáty z něho u Hamartola II. 382.
- Petr Joann**, vojvoda viz Joann P.
- Plinder M.**, vydavatelem kroniky Zonarovy I. 87.
- Plakilla**, choť Theodosiova II. 388.
- Platon** II. 32, 312, 317, 318; citáty z něho v Hamartol. II. 382, 391.
- Plutarch**, pramenem Zonarovým I. 85, 86.
- Pogodin M. P.** o vatikan. rukopise kroniky Manasseovy I. 165.
- Polevoj N. A.** o pramenech letopisu Nestorova II. 114 sl.
- Polívka Jiří** o bělehrad. rkpu Létov. II. 145, 262, 264; o druhém bělehrad. rkpu Létov. II. 272; o Létov. v knihov. srb. učené společnosti II. 146; o lexikál. shodách rukopisu bñl. a Šaf. Létov. II. 270; o poměru M k Rec. synodál. rkpu Georgia II. 311; o předloze praž. Šaf. rkpu Létov. II. 177; o rkpu kláštera krušedol. II. 65; o rukopisech Šafař. II. 168; —ovo srovnání moskev. a Šaf. rkpu Létov. II. 278; —ovo srovnání srb. překl. Hamartola s textem Muraltovým II. 59; —ův úmysl vydati slovan. Hamartola II. 64; —ův názor o době vzniku rukopisů Létov. II. 461.
- Polyblos** I. 11; u Malaly I. 19; v Zonar. kron. I. 86.
- Polydenk**, jeho kronika I. 68.
- Pontos Euxéinos** — Axéinos II. 346.
- Pompelus**, v Zonarově kronice I. 84, 86; 117, 151.
- Popov A. N.**, jeho srovnání výňatků z Malaly v Rec. a řím. letopisci s Malalou archiv. sbor. I. 25; jeho theorie o původu Rec. a řím. letopisce I. 25, 28; jeho vydání předmluvy slovan. Malaly I. 48; — o archivním sborníku I. 27; — o době vzniku čsl. překladu Zonary podle záznamu v rukopise Undolského I. 117; 120; — o chluďovském rukopise Létov. II. 249; — o poměru překladu Zonary k originálu I. 103, 104 sl.; — o pramenech Ellinského letopisce I. 44; — o pronikání chyb Nikeforovy chronologie do rus. chronografie I. 61; o původu Rec. a řím. letopisce I. 28; — o původu překladu Vremennika II. 85; — o rozdělení kompilativních kronik starší ruské literatury a srovnání výňatků z Malaly v řeckém a řím. letopisci s Malalou archivního sborníku I. 25; — o ruském přepise Manassea ze XVII.

- stol. I. 166; — o ruských chronografech a jejich předlohách II. 140; — o Undolském rukopise kroniky Zonarovy I. 88; — o vlivu Hamartolově na ruské chronografy II. 139; — o vlivu slovan. Manassea na ruské chronografy I. 217; — o vztahu lětopisce Ellinského k slovan. překl. Malaly I. 23; — o závěrečném zápise kroniky Symeona Logotheta v slovan. překl. I. 74; — úv výňatek z chludiv. rukop. Lětov. II. 298.
- Popović P.** o byzantském dějepiscevi I. 17; o době vzniku Grigorijova přepisu Paralip. I. 131; o Grigorijovi Camblakovi I. 137; o chronografech v literatuře srb. I. 159; o srb. rukop. Manas. I. 180; o srb. lětopisech II. 467.
- Popruženko M.** o byzant. dějinách II. 17. poz.
- Porfirjev I.** o byzant.—m dějepiscevi I. 17; o vlivu Hamartolově na Nestora II. 118.
- Poseldou,** v kronice Hamartolově II. 24.
- Potapov P. A.** o středobulh. pův. Zonary II. 522.
- Potthart** o jméně G. Hamartola II. 5.
- Praechter R.** o lidové parafrasi kroniky Manasseovy I. 239.
- Preis P.** o písmu Šaf. praž. rkp. Lětov. II. 168, 170; — ova excerpta z Šaf. rukop. Lětov. II. 231; o místě vzniku Lětovniku II. 461.
- Preobraženskij P.** o redakcích slovan. textu Symeona II. 54—55; o Theofanovi I. 55.
- Prěsnjakov A. E.** o moskev. hist. encyklopedii XVI. věku II. 139.
- Probus,** císař řím. II. 75.
- Proklos,** byzant. kronikář I. 237.
- Prokóplos,** první byzantský historik, tajemník Belisarův a jeho zprávy o Slovanech I. 13; pramenem kroniky Zonar. I. 86.
- Psaltēs St.** o řeči byzantských kronik I. 16; o jazyce byzant. kronikářů II. 34; — ovy doklady na komposita byzant. kronik I. 193.
- Psellos Michael** viz Michael P.
- Pseudo-Cyrril,** jeho Homilia de exitu animae pramenem G. Hamartola II. 29.
- Pseudokallisthenes,** jeho Alexandreis a Malalova kronika I. 43¹⁾ předlohou k překladu slovan. Malaly I. 26; ve sbor. archiv. I. 27; vložky z něho v slovan. Malalovi I. 24.
- Pseudometafraſtes,** pojednání Kuni-kovo o něm I. 66.
- Pseudo-Polydenkes,** jeho kronika I. 85.
- Pseudosymeon,** v otázce po dobovém rozsahu Paralip. I. 154; pramenem Manasseovým I. 163.
- Ptolemaios Hladelphos,** v krušedol. I. 150.
- Ptolemaios Lagos,** v kruš. rkp. I. 150.
- Ptolemaiovei,** v Paralipomenu Zonarově I. 129; vyobrazení ve vatikán. rukopise Manas. I. 173; II. 386.
- Pypin A. N.** o vlivu Hamartolově na Nestora II. 118.
- R**
- Radovan,** šlechtic, pro něhož psán moskev. synodál. rukopis Lětov. II. 149, 150, 249.
- Ramband** viz Lavisſe.
- Regel W.** o prameni Georgia Hamartola II. 38 poz.
- Remus** viz Romulius a R.
- Rešetar M.** o rysech srb. vokalizmu v bos. a dubrov. památ. II. 190; o srbochorvat. přízvuku II. 158; o štokavském dialektu II. 159.
- Rjumin-Bestnžev** viz Bestužev-R.
- Roman,** mnich chilandar; písařem moskev. synodál. rukop. Lětov. (spolu s Vasilijem) II. 149, 150.
- Romanos I. Lakapenos** I. 34, 64, 75, 111, 147, 153, 223, 230; II. 42, 43, 48, 55, 130, 257, 304, 344.
- Romanos II.,** císař byzant. I. 147, 153, II. 139.
- Romanos IV. Diogenes** I. 76; v slov. rkp. Sym. Log. I. 153.
- Romanský** o csl. slově КАМНА II. 188.
- Romulus a Remus,** jejich vyobrazení ve vatikán. rukopise Manassea I. 174; o nich v glossách praž. rukop. Lětov. II. 195; — v kron. Hamartolově II. 24; — v kron. Manasseově I. 216; — v Paralip. I. 135; — text o nich z Lětovniku II. 478 n.
- Rosenkampff Gustav,** baron, o poměru Nestorova letopisu k Hamartolovi II. 114.
- Rostislav velkomoravský,** jeho pokřtění a Bulhaři I. 178; II. 13.
- Rostislav Rurikovec,** záračná znamení za něho II. 130.
- Rovinskij P.** II. 466.
- Roſanov S. P.** o předlohách rus. chronografů II. 140 sl.
- Rufinus;** jeho historie církevní pramenem kroniky G. Hamartola II. 10.
- Rumjancev A.,** kníže, o vatikán. rukopise kroniky Manasseovy I. 165 o Strojově ztotožnění Hamartola s G. Synkellem II. 113.
- Ruvarc Hll,** jeho náleſ zápisu v rukopise karlovec. o době vzniku slovan. překladu Zonary I. 118; srb. chronogr. II. 466.
- Ružičić N.** II. 466.
- Ružništi a Rjabolišti,** ve vatikán. rukopise Manassea I. 171¹⁾
- R.**
- Řehoř Boslov** viz Ř. Veliký.
- Řehoř Nazlánský,** citáty z něho v Hamartolovi II. 7, 39, 94, 314; pramenem Hamartol. II. 29.
- Řehoř z Nyssy,** otec církev. II. 39.
- Řehoř Veliký II.,** I. 226, II. 15, 39, 89, 193, 194, 324, 385.

S

- Sucharov P. J.**, o vlivu G. Hamartola na Nestora II. 115; o volokolam, a kostrom, rkp. kron. Hamartol. II. 71; úmysl vydati slovan. Hamartola II. 63.
- Salome II.** 194.
- Sallustius**, názor Malalův o něm I. 19.
- Samolj**, car bulharský, o něm v Paralip. I. 157; — v kron. Zonar. I. 111 sl., 123, 232, 233.
- Samuel**, starozákonní, o něm v kronice G. Hamartola II. 19, 21, 25.
- Sardanapalos**, v kronice Hamar. II. 24.
- Sauerbrel P.** o pramenech Zonarových I. 86.
- Saul**, o něm v kronice G. Hamartola II. 19, 21, 25.
- Sedekios**, o jeho vládě v kronice Hamartolově II. 25.
- Selenkovci** egyptští, v VIII. knize Malaly I. 49.
- Sem**, syn Noemův, text o něm z Lan. a Vrem. II. 121.
- Semirams**, v kronice Hamartolově II. 24.
- Serneh**, o něm v kronice Hamartolově II. 25, 27, 312.
- S64**, vypravování o něm v kronice Hamartolově II. 23 sl.
- Severlan**, stati z něho ve sbor. tulčs. I. 180.
- Severus**, císař řím., I. 151; o něm G. Hamartolos II. 26; vyobrazení ve vatikán. rkp. Manas. I. 179.
- Schiller Herm.** o dějinách byzantských II. 17 poz.
- Schlözer Aug.**, podle něho Hamartolos pramenem Nestorovi II. 47; edice slovan. textu Nikefor. Compendia I. 59; o poměru Nestora k Hamartolovi II. 123; o vlivu slovan. překl. Manas. kron. na letopis Nikonovský I. 217; o užívání byzant. kronik prvním ruským letopiscem II. 112.
- Schmidt VII. Ad.** o pramenech Zonarových I. 85 sl.; o předmluvě k Zonar. kron. a Paralip. I. 135.
- Schöhl** o jméně G. Hamartola II. 5.
- Sikeliodos Joannes**, byzant. kronikář I. 237.
- Silvestr sv.**, opat I. 32, II. 28, 116.
- Slrach Ježíš** viz Ježíš 5.
- Sköld Hannes**, jeho datování posouvání přízvuku štokavského II. 159.
- Skyllitzes Joannes**, kronikář byzant. I. 83; pomůckou k Zonar. I. 86; vzorem Nestorovým II. 113.
- Smotrickij Meletij** o vazbě neutrového podmětu plurálního se slovesem v singuláru II. 138.
- Snegirev J. M.** o miniaturách rukopisu trojického kroniky Hamartolovy II. 67.
- Sobolevskij A. J.** o bulhar. verších I. 182; o formách na a a v gen. sg. n. ak. pl. v ruštině II. 93; o jihoslovan. poloustavu II. 193; o paleografii II. 157; o pravopise rukop. volokolam. I. 138; o připodobnění participi ke gerundiv. adjektivům v ruštině II. 200; o slov. — rus. paleograf. II. 151. o strus. památkách II. 509.

- Sokolov I.** o klášterech byzantských I. 14.
- Sokrates II.** 271, 318, 391.
- Sotat**, filosof II. 391.
- Speranskij M. N.** o autoru listu adresovaného Šafaříkovi II. 192; o byzantském dějepiscevi I. 17; o Grigorijovi a hypotéze Leonidově I. 33; o kron. Malalově I. 20; o kron. Hamartol. II. 30; o Leonidově domněnce o původu překl. Vremen. II. 87 sl.; o rukop. Zonar. I. 89; — krušedol. I. 149; o rkpech a jazyce Vremennika II. 88; o sbírce Šafaříkových rukopisů II. 168; o vlivu Hamartol. na Nestora II. 118; spolu-vydavatelem dopisů Bodjanskému I. 88; o srb. chronogr. II. 465—466.
- Srečkovici P.** II. 466.
- Sreznevskij J. J.** o archivním sborníku a slovan. překladu Malaly I. 26; o bulhar. redakci G. Hamartola II. 63; o Grigorijovi I. 36; o lexikál. bohatství Vremen. II. 81; o nadřádkových značkách rukopisů II. 157; o poměru Vremen. k Pověsti vremen. lét. II. 113, 510; o původu Vremen. II. 85, 88; o vložkách v slovan. Malalovi I. 25 pozn.; popis chronografu Akad. Nauk I. 43 pozn. sl.; vyd. předmluvy slovan. Malaly I. 47; vyd. Nikefora I. 59.
- Sreznevskij V. J.**, syn předešl.; jeho vydání církv. Sym. Legoth. I. 75, 76, 81, 154; II. 44—46; 135; 347 sl.; 363.
- Srkulj Stj.** o vlivu G. Hamartola na letopis Nestorův II. 117.
- Staurakios**, císař byzant. I. 146; II. 325.
- Stepanov N. V.**, jeho edice slov. chronologie Nikefor. I. 60, 62; o chronologii Nikeforově I. 56, 57; o překladu Nikefora I. 60; o Sreznevského otisku Nikefora I. 59; o slovan. textu Nikefor. Compendia v Kormči knize I. 59; o vydání Nikefor. spisů de Boorem I. 58.
- Stojanovič Lj.** Osnove. II. 190; srb. chronogr. a lét. II. 466/7.
- Strandmann**, jeho kopie vatikán. rukopisu kroniky Manasseovy I. 165.
- Strojev P. M.** I. 165; o chronologii Nikeforově jako prameni letopisu Nestorova I. 61; o Hamartolově vlivu na Nestora II. 114; o něm Rumjancev a Barsukov II. 113; o Nestorově použití Vremen. II. 112 sl.; o Nestorovi a jeho vzorech II. 123; paralely Lětov. a Vremen. II. 126, 133.
- Suchanov Arsenij**, mnich I. 167; II. 147.
- Suchomlinov M. J.** o formální shodě Pověsti vrem. lét s Hamartolem II. 137; o kronice Hamartol. II. 30; o Nestorově použití Vremen. II. 137; o poměru Nestorově ke G. Hamartolovi II. 115; o starých rus. letopisech II. 25 pozn.; o vlivu Georgiovu na Pověst Vremen. lét II. 137.
- Svarog**, slovan. název pro Hefaistu v staroslověn. překladu Malaly I. 42 pozn.

Svjatopoik, o jeho smrti Nestor II. 136.

Svjatoslav. I. 160; o něm Nestor II. 136; — kron. Zonar. I. 231.

Symeon, car bulharský, I. 30, 31, 34, 38, 39, 46, 58, 225, 243; II. 86, 343, 348, 353 sl.; jeho období literární a záliba v kronikách I. 16; jeho doba a vznik Vremen. II. 95; o jeho návštěvě v Cařihradě za Konst. VII., o dobytí Adrianopole za Romana Lakap., o jeho smrti I. 230; o jeho ústupu do Derstru II. 366; o jeho výpravě na Cařihrad II. 338; v kronice Zonar. o něm I. 111, 229, 230; v kronikách Lva Gram. a Pseudo-symeona I. 73; v rukopise bukurešť. II. 253, 255, 256, 258, 260; ve Sbor. Svjatoslav. I. 129, 182; vyobraz. ve vatikán. rkpu Manas. I. 175; v Létovníku o něm II. 444, 462.

Symeon Logothet, kronikář byzant. I. 63; autorem VIII. kn. Hamartol. II. 248; —ovo pokračování v kron. Hamartol. I. 31, II. 43, 351, 363 sl., 364, 430; — v Cod. Vatican. a jeho redakce II. 337, 346, 361; — v druhém bělehrad. rukop. Létov. II. 273; v moskev. II. 337, 346, 361, 365 sl.; pramenem Zonar. I. 86; přídavky z něho v bukurešť. rkpu Létov. II. 253; srovnání slovan. textu s řec. II. 347; text ze středobulhar. překl. podle vyd. Sreznev. II. 135; vyd. Sreznevského II. 363; jeho poměr ke Lvu Grammatikovi I. 69; jeho pokračování ke Georgiovi v Létov. II. 335 a sl., 460.

Symeon Magister, kronikář byzant. I. 55; jeho osobnost a totožnost se sym. Log. a Metafr. I. 65 sl.

Symeon Metafrast, autorem skupiny legend, hagiografem byzant. literár. hist., jeho poměr k Sym. Logoth. I. 63, 64, 65 sl.; shoda s G. Hamartolem II. 28.

Synkellos Georgios, kronikář byzant., doba jeho života I. 52; o něm Strojov II. 113; pramenem letopisu Nestorova II. 112, 115; záměny jeho jména s jménem G. Hamartola II. 5.

Syrku P. A., objevitelem dubrovnického rukop. Létovníka II. 146; o rukopise kron. Hamartol. II. 61; o rukop. dubrov. II. 262.

Š.

Šafařík P. J. o apokryfním evangeliu II. 203; o bulhar. textu Zonar. kron. I. 120; o Grigorijovi I. 31 poz.; — o historickém jazykovém vývoji srbském II. 190; — o jméně G. Hamartola II. 5; — o nadřádkových značkách rukopisů II. 156; — o pokračování v kronice G. Hamartola II. 42; — o psaní dvou jerů II. 235; — o původu překladu Vremenniku II. 84 sl.; — o rukopise Trojickém kroniky Hamartolovy II. 65; — praž. Létov. II. 168; — krušedol. I. 148, 149; II. 65; — karloveckém

kron. Zonar. I. 88; — o slově *искрк* II. 90; — ova znalost rukopisů Létov. II. 231; — o zprávách v krušedol. rukopise Hamartola II. 71; — úv název slovan. rukopisů Hamartola II. 62; — úv opis článku Lva Allatia o Hamartolovi II. 58; — úv úmysl vydati slovan. Hamartola II. 63; Š. a srb. chronografy II. 465 až 466; — Šafaříkův praž. rukopis, viz rukopis Šaf. (Š) a glossy rukopisu Šaf.

Šachmatov A. A.; jeho „encyklopedie“ I. 33 sl.; — jeho hypothesis o překladatelské činnosti Grigorijové I. 31 sl.; — jeho obnovení domněnek o činnosti Grigorijové I. 33; — o fotografic. vydání Sborníka Svjatoslavova II. 147; — o letopisu Nestorově a jeho poměru k Hamartolovi II. 117 a sl.; — o letopočtu výpravy Igorovy na Cařihrad II. 130; — o Létovníku II. 457; — o Popovově rozdělení rus. chronografů II. 140; — o prameni letopisu Nestorova I. 61; — o souvislosti letopisu Nestorova s Vremennikem II. 138; — o výňatcích z Malaly v letopise Ipatském I. 21; — jeho vydání Nest. let. II. 501 sl.; 514.

Šalamoun II. 21, 25, 27.

Ščepkin E. o poměru Nestora ke G. Hamartolovi II. 117.

Sestakov S. jeho recenze de Boorova vydání kroniky Hamartolovy II. 36, 311 sl.; — jeho rozbor Hamartolovy kron. II. 36; — jeho opravy řec. originálu Malaly dle slovanského textu I. 46 sl.; — o byzantských dějinách II. 17 poz.; — o době života kronikáře J. Malaly I. 18; o Hamartolovi II. 48; — o jméně byzant. mníšských spisovatelů II. 6; — o kronice Hamartolově II. 12, 23; — o Muraltově domněnce týkající se původu Hamartolova II. 9, 10; — o odchylek Létov. od P. II. 322, 383; — o opravách kron. Georg. dle Létov. II. 368; — o poměru slovan. rukopisů kroniky J. Malaly I. 49; — o pramenech kroniky Hamartolovy II. 14, 37; — předmluvy Hamartol. II. 23; — kroniky Symeon. I. 68; — obou redakcí Ellin. lětopisce I. 45; o překladu Létov. II. 311 sl.; o shodě Coisl. s M. Létov. II. 323, 382, 384; — Hamartol. kron. (I. redakce) s M II. 317; o Theodosiovi z Meliteny I. 68; o vydání Létov. II. 278.

Ševyrev S. o datování vatikán. rkpu Manas. I. 176; o glossátorovi slovan. Manas. I. 235; o obrázcích ve vatikán. rkp. Manas. I. 171; o vatikán. rkpu Manas. I. 165, 177, 178; vydal úryvky z kron. Manas. I. 180; výpis gloss z vatikán. rkpu Manas. I. 220.

Šimou Kouzelnik, o něm v Hamartolově kronice II. 25, 29, 314.

Štěpán, patriarcha II. 38.

Štěpán Dečanský, jeho život v Paralip. I. 137.

Stěpán Dušan, literatura za něho a vznik slovan. Zonary I. 117, 120.
Stěpán II. Lazarevič, car srbský v Paralipomenu Zonarově I. 129, 137.

T

Tactus, císař římský II. 75, 272.
Tarnalos, patriarcha; jeho tajemníkem G. Synkellos I. 52; jeho nástupcem Nikeforos I. 55.
Tarquinius Zpučný, v Paralip. I. 135.
Tatíšev Vns. N. o vlivu slovan. překlada Manasseovy kroniky na Nikonovský letopis I. 217.
Ternovskij P. A. o chybách Nikefor. chronologie I. 61; o kronice Hamartol. II. 30; o napodobení Malaly v písemnictví slovan. I. 21; o poměru Vremeni k Pověsti vremen. lét. II. 116.
Theodora, císařovna byzantská, matka Michaela III., I. 67, 177; II. 12, 13, 14, 16; 456.
Theodosios I. Vel., císař byzant. I. 145, 151; II. 8, 9, 26, 51, 194, 306, 317, 322, 323, 382, 384; vyobraz. ve vatikán. rkpu Manas. I. 174.
Theodosios II., císař byzant. I. 21, 145, 151, II. 7, 318; vyobraz. ve vatikán. rkpu. Manas. I. 174; „Malý“ II. 391.
Theodosios III., císař byzant. I. 146, II. 26.
Theodosios z Meliteny, jeho kronika I. 83; jeho pramen I. 68; předlohou II. 47; výňatky z něho v kron. Hamartol. II. 50, 54.
Theodor Shajský, otec církevní II. 39.
Theodoros Studites, pramenem kron. Hamartol. II. 38.
Theodoros z Kyziku, byzant. kronikář I. 237.
Theodoretos Kírský, pramenem Zonar. I. 85, 130; — předmluvy kron. Hamartol. II. 36; — kron. Hamartol. II. 23, 25, 32, 37, 38.
Theofanes, kronikář byzant., jeho život I. 54; jeho výpisky z Malaly I. 20; jeho zprávy o Slovanech I. 54 poz.; Nikeforův poměr k němu I. 56; o hodnostech Symeona Logotheta a Magis. I. 66; pokračovatelem Georgia Synkella I. 52, 53; „pokračovatelé Theofanovi“ I. 55; pomůckou Zonar. k byzant. děj. I. 86; pramenem G. Hamartola II. 14, 23, 38, 46, 56; předlohou Sym. Logotheta I. 68, II. 46 sl.; ukázký komposit z něho I. 192 sl.; v něm tvary lidové II. 34; vydání de Boorova II. 49; 414; viz kronika Theofanova.
Theofilos, císař byzant., v kron. Lva Gram., Symeona Logoth. a Pseudo-symeona I. 69 sl., 71, 147, 151; v kron. Hamartol. II. 11, 14, 16, 40, 325, 335, 338; vyobraz. ve vatikán. rkpu. Manas. I. 175; v Lětov. II. 456.
Theofylaktos Simmokatēs, historik byzantský I. 13.
Theosteriktos II. 38.
Thukydides I. 11.
Tiberius, císař řím., vyobrazení ve vatikán. rukopise Manassea I. 174; v kron. Hamartol. o něm II. 25, 273.

Tiberios II., císař byzant. I. 146; vyobraz. ve vatikán. rkpu. Manas. I. 175.
Tiberios III., císař byzant. I. 146; II. 26.
Tlehouray-ova sbírka viz sbírka T.
Timofějev A. J., při vyd. moskev. synod. rukop. Lětov. II. 147.
Timotheos, igumen chilandarské lavry na Athoně a Paralipomenon Zonar. I. 130.
Thus, v krušedol. rkpu. I. 151; v kron. Hamartol. II. 26, 37, 315; v Ellin. a řím. letopisci II. 140; vyobrazen ve vatikán. rkpu. Manas. I. 174.
Toistol Th. A., Strojěvův popis jeho rukopisů II. 112.
Tomáš, generál byzantský za císa. Michaela III., v kronice Zonarově I. 228; v kron. G. Hamartol. II. 15, 19 a poz.
Trajanus, císař řím. I. 104 sl., 120, 135, 151, 158; II. 26, 75, 90, 91.
Trollus, ve vatikán. rkpu Manassea I. 174.
Tzetzes Joannes o kronice Joanna z Antiochie I. 52.

U

Undol'skij V. M. o kronice G. Hamartola a Synkella I. 53; o rozlišení slovan. rukop. kroniky Hamartol. II. 62; o slovan. redakcích Hamartola II. 5; o vlivu Hamartol. na letopis Nestorův II. 115; Undol-ského sbírka viz sbírka Undol.
Ursul, pop I. 180.
Uspenskij Th. o císařství byzant. II. 17 poz.; o Hamartolovi dějepisci II. 40; o Vasiljevského pracích o Symeonovi I. 64; o vlivu byzant. lit. na rus. II. 142.

V

Valentinianus, císař byzant. záp. řím. I. 145; v kron. Hamartol. o něm II. 10, 51, 317, 322, 382, 383; vyobraz. ve vatikán. rkpu. Manas. I. 174; v Lětov. II. 455.
Valens, císař byzant. II. 51, 317, 322, 382; vyobrazen v rkpu. vatikán. Manas. I. 174.
Valerianus, císař řím. II. 75, 106.
Vasil'ev A., jeho recense Bourierova spisu o pramenech Malalových I. 19.
Vasilij, mnich chilandar., písařem moskev. synodál. rukop. Lětov. (spolu s Romanem) II. 149, 150.
Vasilij Lupula, vojvoda moldavský, I. 74.
Vasilij I. Kostromský I. 62.
Vasiljevskij V. G. o autoru Života sv. Theoktisty a údajích Psellových I. 64; o době života kronikáře J. Malaly I. 18; — o době vzniku Grigorijova přepisu Paralip. Zonar. I. 131; — o dobovém rozsahu Grigorijova Paralip. I. 153; — o Hamartolovi jako dějepisci II. 40, 48; — o legendách Symeonových I. 65; — o osobnosti kronikáře Symeona I. 63; — o Paralip. I. 136; — o po-

- měru Hamartola k Logothetovi II. 47; — o poměru Symeona Logotheta ke Lvu Grammatikovi I. 69; o poměru slovan. textu S. Logothety k řec. originálu I. 76; — o předlohách a redakcích slovanského Hamartola II. 77; — o připojení Logotheta k Hamartolově kronice II. 44; — o rukopise Symeona Log. v Codexu Venet. I. 78; — o slovan. textě Symeona Logotheta I. 74; — o slovanských redakcích Hamartola II. 63; — o Symeonově životě I. 65, 153; — o Symeonu Logothetovi I. 153; — o vlivu Hamartola na letopis Nestorův II. 117; — o vydání Lětovníku II. 278; — o vzniku a době slovan. překladu Symeona Logothety I. 76; — příklady shod slovan. Logotheta s řec. Hamartolem II. 46; — v otázce Grigorijsova pramene k Paralip. I. 155, 156; — V. 9; vydavatelem slovan. textu Symeona Logotheta I. 76; — jeho otisk z Trojického rukopisu II. 69; — jeho poznámky k Loparevovu článku o říze bohorodičky z chrámu ve Vlachernách II. 133; — jeho srovnání slovan. textu Symeona Logoth. se Lvem Grammatikem I. 81; — s rukopisem řec. originálu I. 82.
- Veselovskij A. N.**, jeho zásada v badání církevněslovanském o versi trojské látky v Manasseovi (vatikán.) I. 173.
- Vespasián**, v kronice Malalově I. 25; v krušedol. rkp. I. 151; v kronice Hamartol. II. 26, 37, 315.
- Wijk v. N.**, jeho hypotéza o přízvuku slovan. aoristu II. 234.
- Vilinskij S. G.**, stoupencem myšlenek šachmatových I. 35; 81.
- Viktorov A. E.**, jeho domněnky o G. Hamartolovi II. 6; o kopích Lětov. ve sbírce Undol. II. 262; o Undol'ského pracích o Vremen. II. 63; o prameni Nestorova letopisu II. 115; o rukopisech Undol'ského I. 53; II. 69; o rukopise slovan. Hierothea I. 239; o Undol. rukopise kron. Zonar. I. 88.
- Vitellius**, císař, v kronice Malalově I. 25.
- Vladimír sv.**, car ruský II. 89, 115, 136.
- Vladimirov P. V.** o staré ruské literatuře a o Grigorijsovi I. 36; o překladech v rus. literatuře II. 89; o vlivu Hamartolově na Nestora II. 118.
- Vlastar Matouš** II. 457.
- Wolf Jeronym**, vydavatelem řec. textu Zonarovy kroniky I. 86.
- Volusianus**, císař řím. II. 75, 106.
- Vondrák V.** o gen. pl. v Kijev. listech II. 235; o hláskosloví rus. památek II. 93; o jerech v srb. pam. XV. stol. II. 250; o i—kmenech II. 201; o koncovce lok. pl. — ochъ II. 201; o předložce vz II. 206; o slož. skloň. v stsl. a stbul. památkách II. 202; o spojování vět v slovan. jazycích II. 210; o štokav. posouvání II. 159; o významu nadřádkových značek II. 157; o vokalizmu středobulhar. památek II. 177, 178, 179; o gracismech v stsl. pam. II. 459.
- Vostokov Al.**, jeho datování vatikán. rukopisu Manassea I. 176; — o obrázcích vatikán. rukopisu Manassea I. 171; — o předmluvách chronografických sborníků ruských I. 23; — o redakcích slovan. Hamartola II. 62; — o rumjancevském rukopise Lětov. II. 251; — o Strandmannově kopii vatikán. rkp. kroniky Manasseovy I. 165; —ův názor o původu překladu Vremennika II. 84 sl.; —ův popis rukop. rumjancev. umsea I. 62; 239.
- Vukomanović A. II.** 466.
- Vydra Boh.** o nářečí hornoblan. II. 265.

X

- Xanthus**, ve vatikán. rkp. Manassea I. 174.
- Xenofon**, I. 130, 134, 156; pramenem Zonar. I. 85.
- Xerxes**, v krušedol. rkp. I. 150.
- Xifilinos Joannes**, jeho dílo I. 83; vzorem Nestorovým II. 112.

Z

- Zabělln J. E.** o poměru Vremenniku k Pověsti vremennych lět. II. 116.
- Zenon**, císař byzant. I. 146, II. 35; vyobraz. ve vatikán. rkp. Manas. I. 175.
- Zlatarski V. N.**, jeho rozbor kroniky Symeona Logotheta po stránce historické I. 83 pozn.; o pokřtění Bulharů I. 177.
- Zoe**, císařovna byzantská, I. 58.
- Zonaras Joannes**, kronikář byzant. I. 75, 83; jeho život I. 84; jeho životopis v Paralipom. I. 132, 134; — v krušedol. rukop. I. 150; jeho kronika I. 83—124; význam jeho jako dějepisce před Hamartolem II. 30.
- Viz kronika J. Z.**
- Zoroaster**, v kronice Hamartolově II. 24.

Z

- Zvoruné**, bohyně litevská I. 42.

Pozn. Materiál k oběma rejstříkům ochotně excerpoval podle přání autorových pan PhC. Mírko Haller.

OBSAH CELÉHO SPISU.

OBSAH I ČÁSTI.

	Strana
Předmluva	3— 7
Kap. I. Obecná charakteristika byzantského dějepiscectví .	11—17
Kap. II. Joannes Malalas	18—51
Jméno a život 18. Dílo 18. Rukopisné podání 19. Vydání 20. Slovanský překlad 20. Souvislost slovanského Malaly s letopisem Ipatským 21. Kritický přehled literatury malalovské 24. Nynější naše vědomosti o překladu Malaly 30. Místo a doba vzniku překladu 30. Hypothesa Leonidova a Šachmatovova 31. Skutečná činnost Grigoriova 35. Mé stanovisko v otázce malalovské 39. Vznik chronografu z r. 1262 str. 40. Účel západoruského chronografu z r. 1262 str. 43. Poměr Archivního chronografu k Ellinskému letopisci 44. Cena rukopisného podání slovanského 45. Vydání slovanského Malaly; předmluva 47. Charakteristika textu v zachované úpravě slovanského Malaly 49.	
Kap. III. Georgios Synkellos a Nikeforos	52—62
Georgios Synkellos v ruské literatuře 52. Život Nikeforův 55. Literární činnost Nikeforova 55. Chronologický přehled Nikeforův 56. Rukopisné podání 57. Vydání 58. Církevněslovanský překlad Nikefora 58. Poměr slovanského překladu k originálu 60. Význam Nikefora pro ruské letopiscectví 61.	
Kap. IV. Symeon (Magister a) Logothet	63—83
Osobnost Symeonova 63. Symeon Metafrast a Symeon Logothet 65. Kronika Symeonova 67. Slovanský text Symeona Logotheta 74. Vydání 76. Vznik a předloha slovanského Logotheta 76.	
Kap. V. Joannes Zonaras	84—124
Kronika Zonarova 84. Historická cena Joanna Zonary 85. Rukopisy a vydání 87. Slovanský překlad Zonary; rukopisy 87. Obsah překladu podle titulů a marginalií rukopisu vídeňského 90. Srovnání rukopisu vídeňského s bělehradským 101. Poměr překladu k originálu 103. Doba vzniku překladu 117. Místo vzniku překladu 120. Cena překladu 124.	

Kap. VI. „Paralipomenon Zonarovo“	125—159
Předmluva Paralipomena 125. Rozbor předmluvy; vznik Paralipomena 129. Charakteristika autora 131. Spisovatelské kredo Zonarovo 132. Dějepisný obsah Paralipomena 135. Historické ocenění Paralipomena 136. Rukopisy Paralipomena: rukopis volokolámský 137. Rukopis zografský 139. Poměr rukopisu volokolámského k zografskému 140. Rukopis krušedolský 148. Obsah krušedolského rukopisu 150. Dobový rozsah Paralipomena 135. Poměr Paralipomena k řeckému Zonarovi 156. Literární cena Paralipomena 159	
Kap. VII. Konstantinos Manasses	160—219
Život a činnost 160. Kronika 160. Forma kroniky 162. Historická cena kroniky Manasseovy 163. Vydání 164. Vývoj badání o slovanském Manasseovi 164. Rukopisy 166. Vydání 180. Poměr překladu k originálu 181. Stilistický ráz slovanského překladu 191. Seznam komposit 198. Vznik překladu 215. Vliv překladu 217.	
Kap. VIII. Glossy v překladě Manasseovy kroniky	220—236
Rukopisné podání 220. Text gloss 221. Pramen gloss 224. Paralely ke glossám z kroniky Zonarovy 226. Poměr gloss k parallelám z kroniky Zonarovy 234. Význam gloss 235.	
Kap. IX. Ostatní byzantské kroniky a jejich slovanské ohlasy. Závěr	237—244
Josef Flavius 237. Methodios z Patary 238. Jiné spisy 239. Závěr. Celkový obraz církevněslovanských byzantských kronik 240. Vlast církevněslovanských překladů kronikářských 242. Chronologický pořad církevněslovanských překladů kronikářských 243.	

OBSAH II. ČÁSTI.

Oddíl 1.

Kap. I. Georgios Hamartolos v byzantské literatuře	5— 60
Jeho jméno 5. Jeho mnišský stav 6. Jeho názory 8. Georgiův původ 9. Doba, kdy Georgios žil 11. Politické a kulturní ovzduší doby Georgiovy 14. Kronika Georgiova 18. Předmluva Kroniky 18. Rozsah a rozdělení kroniky 19. Prameny předmluvy 23. Přehled obsahu Georgiovy Kroniky 23. Georgios jako dějepisec 27. Georgiovo formální neumění 31. Odůvodnění nedostatků v Georgiově mnišském názoru o škodlivosti vzdělání 32. Jazyková stránka Georgiovy kroniky 33. Georgiovy prameny a pomůcky 34. Mechanické a neumělé užívání pomůcek 39. Georgios jako dobový svědek 40. Pokračování Georgiovy Kroniky 42. Symeon Logothet 43.	

Jak byl spojen Logothet s Georgiem 43. Poměr slovanského Logotheta k mosk. synod. rukopisu řeckého Georgia s pokračováním 44. Rukopisné podání Kroniky Georgiovy 47. Vydání 57.

- Kap. II. **Kronika Georgiova v církevněslovanské literatuře; „bulharská“ redakce čili Vremennik** 61—111
 Úvod: Dvě redakce slovanského Georgia 61. Rukopisy „bulharské“ redakce čili Vremennika 64. Popis rukopisů 65. Vzájemný poměr rukopisů 72. Poměr Vremennika k řeckému textu 74. Charakteristika překladu v t. zv. Vremenniku 77. Vydání Vremennika 81. Původ překladu Vremennika 84. Vývoj názorů o této otázce 84. Výsledek: střed mezi hypotézou ruskou a starobulharskou. Důvody 88. Ukázka z Vremenniku ve srovnání s Lětovníkem 95 - 111.
- Kap. III. **Poměr Vremenniku k Pověsti vremennych lět** . . 112—142
 Vývoj názorů o této otázce 112. Parallely z kijevského letopisu a Vremenniku 120. Závěrečný soud o vlivu Georgiově na pověst vremennych lět 137. Vliv Georgiův na jiná ruská díla letopisná 139.

OBSAH II. ČÁSTI (pokrač.).

Oddíl 2.

- Kap. IV. **Srbská redakce čili Lětovník. Rukopis moskevský synodální** 145—167
 Rukopisy v chronologickém pořádku 145. Literatura 146. Popis paleografický Mosk. 147. Subskripte 148. O významu nadřádkových značek 156. Charakteristika jazyková 160.
- Kap. V. **Rukopis pražský Šafaříkův** 168—191
 Popis paleografický 168. Charakteristika jazyková 176. Výsledek popisu M a Š 189.
- Kap. VI. **Srbské přípisky v rukopise Šafaříkově** 192—230
 O původci 192. Ráz gloss 194. Popis paleografický 196. Jazykový rozbor 197 (hláskosloví 197, kmenosloví 200, skloňování 203, skladba 204, slovník 211), text přípisků 217—230.
- Kap. VII. **Ostatní rukopisy Lětovníku** 231—276
 Rkp. athonský z r. 1387 (shořelý) 231. Rkp. vídeňský 231 (charakteristika paleografická a jazyková 232, obsah 236, ukázka 240). Rkp. chilandarský 248. Rkp. chludovský 249. Rkp. rumjancevský 251. Rkp. bukureštský 253 (ukázky ib). Druhý bukureštský 261. Dubrovnický a dvě kopie Undol'ského 262. Bělehradský 262 (jazykový rozbor). Druhý bělehradský 272. Úhrnem jazykové poměry v rukopisech Lětovníku 274.

Kap. VIII. Vzájemné poměry rukopisů Lětovníku	277—310
Úvod 277. Základem textu Lětovníku jsou rkpy. moskevský a pražský 278. Vzájemný poměr textu M—Š 280. Textové ocenění ostatních rukopisů 297. Poměr rkpu. Bukureštského l. kVideňskému a Moskevskému 300. Rodina Š 398. Stem ma 309.	
Kap. IX. Poměr Lětovníku k řeckému textu Georgiovu . .	310—460
Vývoj této otázky 310. „Srbská“ redakce je doslovně přeložena z původní první redakce Georgiovy. Důkazy 312. Odchylka Lětovníku od P (Coisl. 305) a její význam 322. Význam Lětovníku pro textovou kritiku první redakce Georgiovy 325. Rekonstrukce chybějící části první redakce podle Lětovníku 326. Symeonovo pokračování ke Georgiovi v Lětovníku 335 (ukázky: 1. o Bardovi, 2. o Basileiovi, 3. o Lvu VI. a o Symeonu bulharském, 4. o Adrianopoli za Symeona, 5. o výpravě Rusů na Cařihrad r. 941). Kritický aparát k byzantským dějinám Georgiovým z Lětovníku 368 až 456. Ocenění překladu po stránce jazykové techniky 456.	
Kap. X. Závěry. Vznik a vliv Lětovníka	461—468
Původ nikoli srbský, nýbrž bulharský 461. Doba vzniku — třetí čtvrtina XIV. věku 461/5. Vliv Lětovníku 465. Chronografy srbské 465. Letopisy srbské 467.	
Příloha textová: Z rukopisu Šafaříkova kn. I. a l. 268/9 . . .	469—499
Úvaha: В. М. Истринъ. Хроника Георгия Амартола въ древнемъ славянорусскомъ переводѣ. Томъ II. Петроградъ 1922	500—521
Doplněk — Oprava	522
Rejstřík věcný	523—550
Rejstřík osobní	551—568

TRAVAUX DE LA FACULTÉ DE PHILOSOPHIE
DE L'UNIVERSITÉ KOMENSKÝ.
No II. et IV.

Prof. Dr. Miloš Weingart:

**Les chroniques byzantines dans la littérature slave
ecclésiastique. — Aperçu général et analyse philologique.**

Ière Partie. Bratislava 1922. Pages 246.

IIème Partie. Bratislava 1923. Pages 557 (en deux volumes).

TABLES DES MATIÈRES:

Ière Partie.

	Pages
Préface	3— 7
Chapitre I. Caractère général de l'historiographie byzantine .	11— 17
Chapitre II. Joannes Malalas	18— 51
Son nom et sa vie 18. Son œuvre 18. Tradition manuscrite 19.	
Éditions 20. Traduction slave 20. Relation du Malalas	
slave et des annales d'Ipate 21. Aperçu critique de la litté-	
rature de Malalas 24. Nos connaissances actuelles de la	
traduction de Malalas 30. Origine de la traduction: son lieu	
et son temps 30. Hypothèse de Leonide et de Šachmatov 31.	
Travail positif de Grigorij 35. Mon opinion sur la question	
de Malalas 39. Origine du chronographe de 1262 p. 40. But	
du chronographe russe-occidental de 1262 p. 43. Rapport	
du chronographe Archivaire à l'annaliste Ellinsky 44. Valeur	
de la tradition manuscrite slave 45. Édition du Malalas slave;	
avant-propos 47. Traits caractéristiques du texte du Malalas	
slave qui nous est parvenu 49.	
Chapitre III. Georgios Synkellos et Nicéphore	52— 62
Georgios Synkellos dans la littérature russe 52. Vie de	
Nicéphore 55. Activité littéraire de Nicéphore 55. Aperçu	
chronologique de Nicéphore 56. Tradition manuscrite 57.	
Éditions 58. Traduction de Nicéphore en vieux	
slave 58. Rapport de la traduction slave à l'original 60.	
Importance de Nicéphore pour les annalistes russes 61.	
Chapitre IV. Syméon (Magister et) Logothète	63— 83
Personnage de Syméon 63. Syméon Metaphrast et Syméon	
Logothète 65. La chronique de Syméon 67. Texte slave de	

Syméon Logothète 74. Éditions 76. Origine et modèle du Logothète 74. Éditions 76. Origine et modèle du Logothète slave 76.	
Chapitre V. Joannes Zonaras	84—124
La chronique de Zonaras 84. Valeur historique de Joannes Zonaras 85. Manuscrits et éditions 87. Traduction slave de Zonaras; manuscrits 87. Contenu de la traduction selon les titres et les notes marginales du manuscrit de Vienne 90. Comparaison du manuscrit de Vienne et du manuscrit de Belgrade 101. Relation de la traduction avec l'original 103. De quel temps date l'origine de la traduction 117. Lieu de provenance de la traduction 120. Valeur de la traduction 124.	
Chapitre VI. Le „ Paralipomenon de Zonaras “	125—159
Préface du Paralipomenon 125. Analyse de la préface; origine du Paralipomenon 129. Caractéristique de l'auteur 131. Son credo d'écrivain 132. Contenu historique du Paralipomenon 135. Appréciation historique du Paralipomenon 136. Manuscrits du Paralipomenon; le manuscrit de Volokolame 137. Rapport du manuscrit de Volokolame au manuscrit de Zographo 140. Le manuscrit de Krušedol 148. Contenu du manuscrit de Krušedol 150. Délimitation chronologique du Paralipomenon 153. Rapport du Paralipomenon avec le Zonaras grec 156. Valeur littéraire du Paralipomenon 159.	
Chapitre VII. Constantinos Manasses	160—219
Sa vie et son activité 160. La chronique 160. Forme de la chronique 162. Valeur historique de la chronique de Manasses 163. Éditions 164. Développement des recherches sur le Manasses slave 164. Manuscrits 166. Édition 180. Relation de la traduction avec l'original 181. Caractère du style de la traduction slave 189. Singularités des radicaux de la traduction slave 191. Index des mots composés 198. Origine de la traduction 215. Influence de la traduction 217.	
Chapitre VIII. Les gloses dans la traduction de la chronique de Manasses	220—236
Tradition manuscrite 220. Texte des gloses 221. Source des gloses 224. Parallèles des gloses et de la chronique de Zonaras 226. Relation des gloses avec les passages parallèles de la chronique de Zonaras 234. Importance des gloses 235.	
Chapitre IX. Autres chroniques byzantines, leur retentissement dans la littérature slave. Conclusion	237—244
Josèphe Flavius 237. Methodios de Patara 238. Autres œuvres 239.	
Conclusion. Aperçu général des chroniques byzantines en vieux slave 240. Patrie des traductions des chroniques en vieux slave.	
Ordre chronologique des traditions des chroniques en vieux slave.	

IIème Partie:

La chronique de Georgios Hamartolos,

	Pages
Volume I.	1—144
Chapitre I. Georgios Hamartolos dans la littérature byzantine	5— 60
Son nom. 5. Son état monastique 6. Ses opinions 8. Origine de Georgios 9. Époque où Georgios vécut 11. Atmosphère de la politique et de la culture intellectuelle de son époque. 14. La Chronique de Georgios 18. Préface de la Chronique 18. Étendue et division de la chronique 19. Sources de la préface. 23. Abrégé du contenu de la Chronique de Georgios 23. Georgios comme historien 27. Son manque de forme 31. Motif de ses imperfections: sa conviction de moine déclarant toute culture comme nuisible 32. Question de la langue de la Chronique de Georgios 38. Sources et moyens de Georgios 34. Manière mécanique et peu ingénieuse dont il se sert de ses moyens 39. Georgios comme témoin de son époque 40. Suite de la Chronique de Georgios 42. Syméon Logothète 43. Comment on a relié Logothète à Georgios 43. Rapport du Logothète slave au manuscrit synodal de Moscou du Georgios grec avec la suite 44. Tradition manuscrite de la Chronique de Georgios 47. Éditions 57.	
Chapitre II. La Chronique de Georgios en vieux slave; rédaction „bulgare“ ou Vremennik	61—111
Avant-propos: Deux rédactions du Georgios slave 61. Manuscrits de la rédaction „bulgare“ ou du Vremennik 64. Description des manuscrits 65. Rapport mutuel des manuscrits 72. Rapport du Vremennik au texte grec 74. Caractéristique de la traduction dans le soi-disant Vremennik 77. Édition du Vremennik 81. Origine de la traduction du Vremennik 84. Développement des idées traitant cette question 84. Résultat: intermédiaire entre l'hypothèse russe et vieux-bulgare. Raisons 88. Extrait du Vremennik comparé avec le Lëtovnik 95—111.	
Chapitre III. Relation du Vremennik avec „Pověst vremennych lët.“	112—142
Développement des idées traitant cette question 112. Parallèles entre la chronique de Kiev et le Vremennik 120. Conclusion traitant l'influence que Georgios a exercée sur „Pověst vremennych lët“ 137. Influence que Georgios a exercée sur d'autres annales russes 139.	

	Pages
Volume II. La rédaction serbe ou Lětovnik	145—577
Chapitre IV. Le manuscrit synodal de Moscou	145—167
Manuscrits d'après l'ordre chronologique 145. Littérature 146.	
Description paléographique du manuscrit de Moscou 147.	
Souscription 148. Signification des notes se trouvant au-	
dessus des lignes 156. Caractère de la langue 160.	
Chapitre V. Le manuscrit de Prague de Šafařík	168—191
Description paléographique 168. Caractère de la langue 176.	
Résultat de la description des manuscrits <i>M</i> et <i>Š</i> 189.	
Chapitre VI. Les annotations serbes dans le manuscrit de Šafařík	192—230
Leur auteur 192. Caractère des glosses 194. Description paléo-	
graphique 196. Analyse de la langue 197 (phonétique 197,	
radicaux 200, déclinaison 201, conjugaison 203, syntaxe 204,	
lexique 211). Texte des annotations 217—230.	
Chapitre VII. Autres manuscrits du Lětovnik	231—276
Le manuscrit d'Athos de 1387 (détruit par incendie) 231.	
Le manuscrit de Vienne 231. (Caractère paléographique et	
caractère de la langue 232, contenu 236, extrait 240). Le	
manuscrit de Chilandare 248. Le manuscrit de Chludove 249.	
Le manuscrit de Rumjancev 251. Le manuscrit de Bucarest	
253 (extraits ib). Le second manuscrit de Bucarest 261. Le	
manuscrit de Raguse et deux copies du manuscrit d'Undolskij	
262. Le manuscrit de Belgrade 262 (analyse de la langue).	
Le second manuscrit de Belgrade 272. État sommaire de	
la langue dans les manuscrits du Lětovnik.	
Chapitre VIII. Relations mutuelles des manuscrits du Lětovnik	277—310
Avant-propos 277. Les manuscrits de Moscou et de Prague	
forment la base du texte du Lětovnik 278. Relation mutuelle	
des textes des manuscrits <i>M</i> et <i>Š</i> 280. Appréciation du	
texte des autres manuscrits 297. Relation du manuscrit de	
Bucarest I avec les manuscrits de Vienne et de Moscou	
300. La famille <i>Š</i> 308. Stemma 309.	
Chapitre IX. Relation du Lětovnik avec le texte grec de Georgios	310—460
Développement de cette question 310. La rédaction „Serbe“	
est traduite mot à mot selon la première rédaction originale	
de Georgios. Preuves 312. Comment le Lětovnik diffère de	
P (Coisl. 305) et importance de cette différence 322. Im-	
portance du Lětovnik pour la critique du texte de la première	
rédaction de Georgios 325. Restitution de la partie perdue	
de la première rédaction selon le Lětovnik 326. Suite de	
Syméon reprenant l'œuvre de Georgios dans le Lětovnik 335	
(extraits: 1, de Barde 2, de Basile 3, de Léon VI et de	

Syméon bulgare 4, d'Andrinopole sous Syméon 5, de la campagne des Russes contre Constantinople en 941). Appareil critique pour l'histoire byzantine de Georgios qui se trouve dans le Lëtovnik 368—456. Appréciation de la traduction en se qui concerne la technique de la langue 456.

Chapitre X. Conclusion. Origine et influence du Lëtovnik . 461—468

Son origine n'est pas serbe, mais bulgare 461. Époque de son origine — le troisième quart du XIVième siècle 461/5. Influence du Lëtovnik (les chronographes et chroniques serbes) 465.

Supplément: Le texte du I. livre du Lëtovnik d'après le manuscrit du Šafařík et fol. 268/9 469—499

Critique: V. M. Istrin: Временникъ Георгія Амартола Том II. 1922 500—521

Errata 522

Table analytique 523—550

Index des personnages cités 551—568